

TIMOTHY LEARY

CHAOS

A KYBERKULTURA

QMAIA

DharmaGaia

PROPOSAL FOR A NEW BOOK

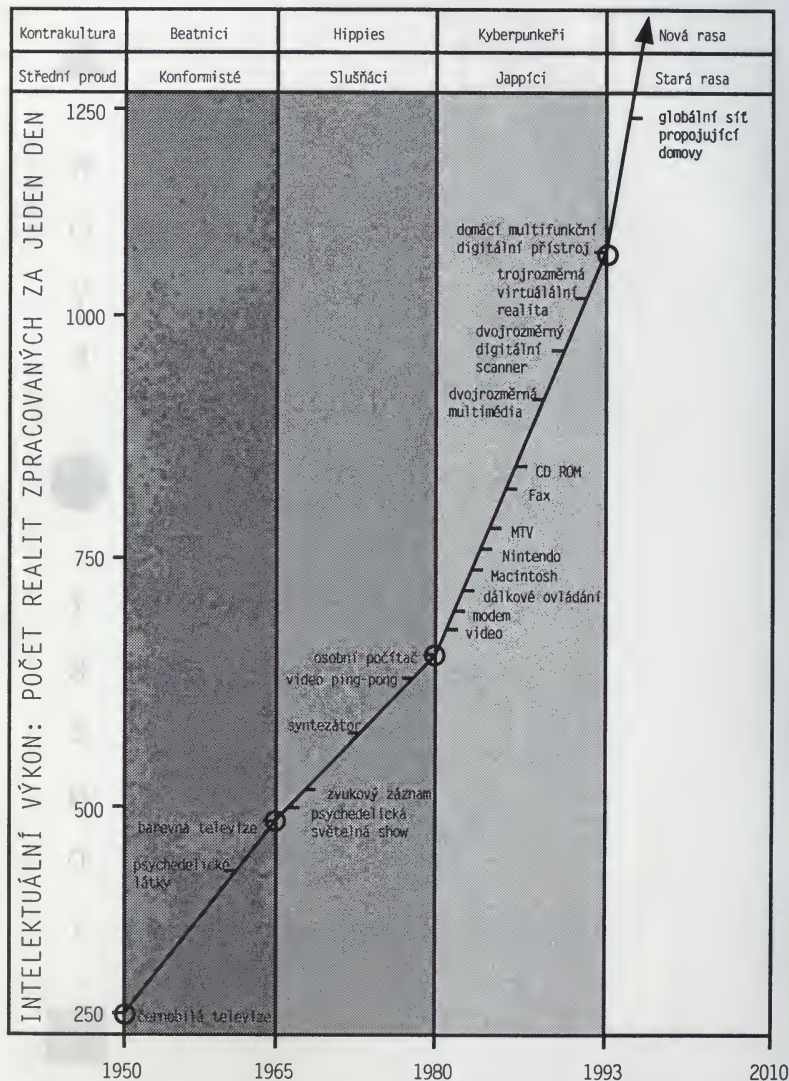
N
O
V
É

T
R
E
N
D
Y

ZESILOVÁNÍ INTELEKTUÁLNÍ VÝKONNOSTI

Timothy Leary

CHAOS

A KYBERKULTURA

Editor

Michael Horowitz

MAŤA
DHARMAGAIA
Praha 1997

Copyright © 1994 by Timothy Leary

Timothy Leary

CHAOS

A KIBERKULTURA

Copyright © 1994 by Timothy Leary
Translation © Alexandr Neuman, 1997
© Maťa, 1997

ISBN 80-86013-23-5 (Maťa)
ISBN 80-85905-30-2 (DharmaGaia)

PROJEVY LÁSKY A ÚCTY

VĚNOVÁNÍ	
DEFINICE SLOVA „VĚNOVAT“	
1. zasvětit božstvu či posvátnému účelu 2. odevzdat zcela a naprosto nějaké osobě či účelu 3. dedikovat (knihu, hudební dílo ap.) osobě, události ap.	

AUTORŮM	
DESIGNU	
Sebastian Orfali, Carolyn Ferris, Mike Horowitz, Vicki Marshall, Brummbaer, Vic Keller, Andy Frith, Howard Hallis, Ginger Ashworth, Judy July	

DĚTEM	
Susan Martino, Jack Leary, Zach Chase, Dicadra Martino, Ashley Martino, Annie Leary, Sarah Brown, Davina Suzanne, Sunyata Palmer, Jubal Palmer, Noni Horowitz, Uri Horowitz	

NEJDRAŽŠÍM	
PŘÁTELŮM	
Barbara Leary, Rosemary Woodruff, Dennis Berry, Aileen Getty, Angela Janklow, Siobhan Cyr, Momoko Ito, Joi Ito, Mimi Ito, Donna Wilson, Barbara Fouch, Camella Grace, Betsy Berg, Janice Gardner, Louise Schwartz, Susan Sarandon, Diana Walstrom, Joey Cavallo, Vince de Franco, Don, Holly & Kenny, Greater Talent, Network, Marianne Leary, Anita Hofman, Clementia, Jack Armstrong, Jerry Harrington, J. P. Barlow, Al Jourgenson, Tony Scott, John Roseboro, Chris Graves, Scott Fisher, Joel Fredericks, Eric Gardner, Alan Schwartz, Tim Robbins, George Milman, Jas Morgan, Mondo 2000, Dave & Andy, Ron Lawrence, Michael Shields	

„Mutujeme do nového biologického druhu — přešli jsme z Akvária do Terária a nyní směřujeme do Kybérie. Jsme bytosti stahující se do středu kybernetického světa. Protože kybernetika je řád, podle něhož je organizován vesmír. Hmota je jen zmrzlá informace... Kritici informační éry nahlízejí všechno negativně, jako kdyby kvantita informací mohla vést ke ztrátě významu. Stejnou věc prohlašovali o Gutenbergovi... Ještě nikdy v dějinách nedisponoval jedinec tak mocnými prostředky. V informačním věku musíte samozřejmě mít možnost vysílat signály. Popularizace rovná se dostupnost pro všechny. Rolí filosofa dneška je zosobňovat, popularizovat a polidšťovat věci kolem počítačů, aby se lidé v jejich přítomnosti cítili pohodlně... Je pravda, že někteří z nás pochopili, o co tu jde, a vybojovali jsme na CIA sílu LSD a dnes i sílu počítačů na IBM stejně, jako jsme zachránili psychologii před lékaři a analytiky. V každé generaci jsem byl součástí té skupinky lidí, kteří jako Prométheus bojovali s představiteli moci, aby ji vydobyli zpátky pro jednotlivce.“

Timothy Leary, časopis *Pataphysics* (1990)

Přála bych si mít humorný, lidský a zábavný přístup Timothy Learyho k nudným perspektivám, které před nás staví každý nový den. Tato kniha je letem historií od Akvárie ke Kyberii. Cítím, jak se mé neurony napřimují a srší pozorností, když mlhu masmediálních dezinformací střídá průzračnost nebývalé kvality. Leary umí přimět chaos našich všedních životů, aby vypadal sexy.

Susan Sarandonová

POZNÁMKA EDITORA

Ve své původní formě se většina textů této knihy objevila v ne-
zvykle bohaté škále publikací od obskurních undergroundových fan-
zinů po universitní časopisy, od periodik typu New Age po nedělní
přílohy klasických deníků a od módních, computerových a hudeb-
ních magazínů až po erotické měsíčníky.

Myšlenky a témata jednotlivých kapitol také zazněly v přednáš-
kách na stovkách universit, při dílnách Whole Life Expo, při rocko-
vém turné Lollapalooza, z pódii kabaretů na Sunset Strip i na velkých
rave parties — často za doprovodu počítačem generovaných multi-
mediálních show některého z umělců, kteří ilustrovali tuto knihu.

Velká část textů byla ztvárněna pomocí desktop publishing a pro-
dávána prostřednictvím pošty ve formě samizdatových (disident-
ských, undergroundových) publikací v »kybernetickém lahůdkář-
ství« jménem KnoWare — díky němuž se některé klíčové termíny
a slogany v této knize poněkud obnosily ve formě odznaků a nálepek
na nárazník auta.

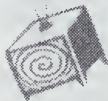
Jako téměř vše, co Timothy Leary proslovil a publikoval od 60.
let, nesou se tyto texty — publikované převážně v chmurných, repre-
sivních letech vlády Reagana a Bushe — v tónu zábavné disidentské
a optimistické kritiky, živené humorem a sršící novátorskými pohledy.

Vítejte na kyberdelickém be-in!

Mike Horowitz

OBSAH

I. OBRAZOVKY..... 19

1. Jak jsem se stal obojživelníkem 21
2. Zakázkové reality na obrazovce 32
3. Tvorba obrazů 45

II. KYBERNETIKA: OVLÁDÁNÍ CHAOSU..... 51

1. Rozhovor s Williamem Gibsonem 53
2. Umělá inteligence: Hesseho prorocká
Hra se skleněnými perlami 62
3. Náš mozek 75
4. Jak spustit svůj biocomputer 81
5. Osobní počítače, osobní svoboda 85
6. Kvantové skoky, váš Macintosh a vy 90

III. KONTRAKULTURY 99

1. Woodstocká generace 101
2. Od yippies k yuppies 108
3. Kyberpunker:
jedinec jako kormidelník realitou 116
4. Nová rasa 127
5. Elektronické kultury 138
6. Nadcházejících dvacet let 145
7. Kmotr: rozhovor s Winonou Ryderovou 149

IV. INFOCHEMICKÉ LÁTKY & DROGOVÉ VÁLKY 159

1. Rozhovor s Williamem S. Burroughsem 161
2. Sociologie LSD 165
3. Holduj poznání: věčná protiváha fašismu 176
4. Car Bennet & jeho svaté tažení
proti drogám 185
5. MDMA: droga 80. let 191
6. Případ inteligentního užívání drog 197

V. KYBEROTIKA..... 199

1. Hormonální spoušť..... 201
2. Hledání dokonalého afrodisiaka..... 205
3. Proměna rolí pohlaví..... 215
4. Digitální probuzení erotického mozku 231

VI. POVSTALECKÉ UMĚNÍ..... 243

1. Moudří šašci: rozhovor 245
2. Keith Haring: pravěk budoucnosti..... 257
3. Robert Williams: dejte moc studentům..... 260
4. O *Interzóně* Williama S. Burroughse 264
5. William Gibson: kvark desetiletí 267
6. Jak publikovat kacírské názory
v hlavních médiích 273
7. *Reprodukováná autenticita:*
čarodějnictví Davida Byrnea 276
8. Rozhovor s Davidem Byrnem 279

VII. UKONČENÍ ŽIVOTA / OBNOVENÍ ŽIVOTA..... 285

1. Rozumné alternativy nedobrovolné smrti 287
2. Zmrazení Andyho 305

VIII. ŠÍLENSTVÍ MILÉNIA 315

1. Čelem vzad, vojáci Kristovi: stručné dějiny
válečnické kasty v Americe 317
2. Bůh jde do prezidentských voleb
na republikánské kandidátce 332
3. Kdo je dědicem majetku Ježíšova?..... 338
4. Pohani vybavení špičkovou technikou 341

IX. EPILOG..... 347

- Josefina v kybersvětě* (napsali Wim Coleman
a Pat Perrin)..... 349

X. PRAMENY..... 363

1. Timothy Leary: Seznam základních prací..... 365
2. Bibliografická data..... 366
3. Dodatek 369

VĚČNÁ FILOSOFIE CHAOSU

Po několik tisíciletí se zdá být jasné, že podstatou vesmírného řádu je extrémní složitost a nevysvětlitelný nelad — tedy tajemná, do sebe zavinutá nádhera obecně známá jako chaos.

Poetičtí hinduisté věřili, že vesmír je snový tanec iluzí (*mája*). K paradoxům tíhnoucí psychologický buddhismus hovořil o nebývale složité prázdnotě (*śūnyata*) — snad triliónkrát složitější, než to dokáže pochopit lidský slovní procesor A-B-C-1-2-3- (*mysl*).

Čínský básník a filosof Lao-c' nám sardonicky připomněl, že *tao* je komplex, jenž se trvale proměňuje rychlostí světla, neuchopitelný našimi prsty, pracně vytukávanými dopisy na alfanumerických klávesnicích, a prchavý i pro řídicí systémy našeho mozku.

Hrdý a sebejistý athénský demokrat Sókratés bez zábran vyžvanil nebezpečné tajemství, když pronesl: „*Cílem lidského života je poznání sebe sama.*“ Toto je zaručeně ten nejpodvratnější nápis na trička humanistů všech staletí, nejkonfrontačnější nálepka na nárazník jejich »neuro-auto-mobilů«.

Individualistické myšlení je označováno za prvotní hřích ve svatých knihách Židů, křesťanů i muslimů. Podvrací totiž pokusy různých autorit nastolit v chaosu nějaký řád.

Prvním pravidlem jakéhokoli systému založeného na zákonech a pořádku je trivializovat a démonizovat nebezpečné koncepty označované jako Já, Osobní cíle a Individuální vědomí. Přemýšlení o vlastním Já je hereze, velezrada a rouhačství. Dělají to výhradně ďáblové a pekelníci. Tvůrčí myšlení, dokonce veřejně přiznané, se pak rovná hrdelnímu zločinu. Několik set tisíc protestantských disidentů doplatilo na pravidlo „třikrát a dost“ během inkvizice Papežské stolice v Římě — zároveň nelze ani opomenout upalování čarodějnic, jež zavedli i protestanti, když se zmocnili kontrolního úřadu nad chaosem.

Pro ty, kdo uplatňovali zákon a řád, bylo vše zcela jednoduché. Tam nahoře, v té partě za Velkou branou na Olympské magistrále, jsou nesmrtelní bohové a bohyně. A pak jsme tu my — bezvýznamní smrtelníci, otročíci tady dole na planině na laciných pozemcích.

Představa jedince schopného volby a vědomého si své individuality se zdála být holou počitilostí či dokonce drtivou noční můrou — nejen pro autoritářské byrokraty, ale i pro liberály vybavené zdravým úsudkem. Chaos je přece třeba kontrolovat!

Standardním postupem, jak si podrobit a ovládnout nepředstavitelnou složitost, jež nás obklopuje, je stvořit pár nadoblačných božstev — čím infantilnějších, tím lepších — a stanovit pár nanícovatých pravidel: Cti otce svého a matku svou atd. Pravidla jsou jednoduchá a zní logicky. Je třeba se jimi pasívně řídit. Modlit se. Obětovat. Pracovat. Věřit.

A pak, Znuděnost budiž pochválena, je třeba zamezit terorizujícím zmínkám o jedincích, kteří se potloukají po tomto rozvráceném vesmíru, zbaveném smyslu, ve snaze pořídit si nějaké individuální Já.

ŘÍZENÍ CHAOSU

Prvními, kdo se pokusili vtisknout chaosu nějaký řád, byli hinduističtí mudrci. Vyvinuli metodu pro ovládání mozku, zvanou *jóga*. Buddhisté vytvořili mj. jeden z významných praktických manuálů pro samostatné řízení myšlení, *Tibetskou knihu mrtvých*. Čínští taoisté přispěli naukou o umění, jak se poddat proudu: nelpět na žádných myšlenkových strukturách, ale být v pohybu a vyvíjet se. Poselství znělo: Buď v klidu. Nepropadej panice. Chaos je dobrá věc. Chaos vytváří nekonečné množství možností.

Bláznivý Sókratův nápad Dělej to sám (D. T. S.), který byl u kořebky moderní demokracie, byl praktickou, rozumnou, módní athénskou verzí *jógy* hinduistů, buddhistů a taoistů. A víte, kam došlo tohle bláznovství v Indii, Tibetu a Číně? Víte kam!

Nejnebezpečnější myšlenkou je ten bláznivý, megalomanský Sókratův nápad

MYSLÍM!,

který definuje lidskou bytost jako myslitele. Výjimečná opovážlivost! Otrok si dovoluje prohlašovat se filosofem! Nevolník se snaží být psychologem! Potenciálním jóginským mudrcem!

Tato hereze vysvětluje, proč pozdější klasičtí evolucionisté, jako byli například Linné či Darwin, pojmenovávají náš opičí druh *Femina (Homo) sapiens sapiens*.

VNĚJŠÍ CHAOS

Po staletí bylo vědecké poznání fanaticky strážným tabu. Proč? Ze strachu před chaosem. Fakta o našem (zjevně) bezvýznamném postavení v galaktickém tanci jsou příliš urážlivá pro vládnoucí představitele, kteří se pokoušejí (tak mužně, vytrvale a seriózně) řídit chaos, takže zcela zavrhlí jakýkoli inteligentní pokus nahlédnout do vnějšího prostoru a radovat se z té nádherné *komplexnosti*.

V jisté době dokonce došlo k zákazu užívání takových přístrojů proměňujících vědomí, jako je mikroskop či teleskop, a to z úplně stejného důvodu, proč se později zakazovaly různé psychedelické rostliny. Obojí nám totiž umožňuje hledět na zlomky a zákoutí chaosu.

Galileo byl souzen a Bruno skončil na vatikánské hranici pro své tvrzení, že Slunce neobíhá kolem Země. Náboženští a političtí odpůrci chaosu logicky vyžadovali příjemný, úhledný a pohodlný vesmír, který se točí kolem nich.

V minulém století věda vyvinula taková technická zařízení pro zesílení funkcí našich smyslů, jež potvrdila intenzivní hrůzyplnost komplexního prostředí, jež obýváme.

Hvězdná astronomie při svém popisu vesmíru zdůrazňuje jeho fantastickou mnohonásobnost. Sto miliard maličkých planetárních systémů v jedné jediné galaxii. Stovky miliard galaxií v našem droboučkém vesmíru.

VNITŘNÍ CHAOS

V posledních desetiletích 20. století začali vědci studovat komplexnost lidského mozku.

A jsme u chaosu!

Ukazuje se, že mozek je galaktická komunikační síť, tvořená stem miliard neuronů. Každý neuron je informačním systémem stejně komplexním jako sálový počítač. Každý jednotlivý neuron je propojen s deseti tisíci jinými. Takže každý z nás je vybaven vesmírem neurologického komplexu, jenž je zcela nepostižitelný naší alfanumerickou myslí.

Kapacita lidského mozku je zároveň hluboce ponižujícím důkazem naší současné omezenosti i naprosto vzrušujícím svědectvím o našem potenciálním božství. Jakmile se ovšem naučíme ovládat vlastní mozek.

HUMANISMUS: NAVIGAČNÍ HERNÍ PLÁN

Teorie chaosu nám umožňuje vědomě se radovat ze své situace: z porozumění, radostného prožití a oslavy nádherné podstaty veškerého vesmíru — včetně zcela bláznivých paradoxů uvnitř našeho mozku.

Aktivací tzv. pravé poloviny mozku eliminujeme i jedno z posledních tabu, jež nás dělí od porozumění chaosu a jež poskytuje praktickou vědeckou základnu pro filosofii humanismu. A tím nás vybízí k spojování se s jinými bytostmi k vytváření našich osobních verzí chaosu.

* * *

Jak zjistíte, tato kniha je výsledkem posledních deseti let mé publikační práce (viz bibliografie na konci knihy). Když přehlížím tento verbální nepořádek, elegantně upravený Michaellem, Vicki, Carolyn, Sebastianem, Aidanem, Ginger a Judy, zmocňuje se mne ten zvláštní, příjemný a nadnesený stav mysli, jehož si tolik ceníme právě my s návykem na chaos.

Posledních několik měsíců jsem byl posedlý představou extrémní komplexnosti veškerenstva. Nevíme, kdo, proč, co a ani kdy jsme. Jaká to hrůzná noční můra! Tupí, odcizení agenti uprostřed akce bez jediné instrukce.

Můj vzrušující zmatený stav, vyvolaný Velkým nepořádkem (chaosem), lze přičíst třem průvodním jevům senility, jichž jsem bez většího odporu nabyl:

1. Ztráta schopnosti pamatovat si nedávné události způsobuje, že zapomínáte, co se vlastně děje a proč tady vůbec jste.

2. Nabytí schopnosti pamatovat si události vzdálené v čase vám poskytuje nejednoznačnou perspektivu v tom, na co vlastně naše kultury přišly v průběhu podivných pokusů vyřešit ono Tajemství.

3. Tato kniha je o přetváření chaosu a tvorbě našich osobních nepořádků...

Na obrazovkách monitorů
pomocí kybernetických přístrojů
z pozice kontrakultury
s využitím informačních chemických látek (chaotických drog)
nadšení kybererotikou
jako povstalečtí umělci
zkoumáme možnosti prodlužování života
zatímco sjíždíme vlny šílenství končícího tisíciletí
abychom zahlédli divokou nádheru všeho nemožného
a nepravděpodobného s čím přichází budoucí století.
Užijte si to! Je to naše hračka!

S láskou podepsán

A stylized, handwritten signature in black ink. The signature appears to read "Emily Kary" and is written in a cursive, flowing style. The first letter 'E' is large and loops around the start of the name.

I. OBRAZOVKY

1. JAK JSEM SE STAL OBOJŽIVELNÍKEM

ZAKÁZKOVÉ REALITY NA OBRAZOVCE

2.

3.

TVORBA OBRAZŮ

OBRAZOVKY

THE USE OF THE POSITIVE

THEORY OF THE POSITIVE

THEORY OF THE POSITIVE

I. 1 JAK JSEM SE STAL OBOJŽIVELNÍKEM

V roce 1980 se Ronald Reagan, člověk od filmu, stal prezidentem Spojených států. Ve stejnou dobu se televizní podobizna íránského mulláha, vůdce jistě notoricky vznětlivé fundamentalistické sekty, stala sjednocujícím prvkem části islámského světa. V tomtéž roce průzkumy prokázaly, že průměrný Američan stráví víc než čtyři hodiny denně v neuronarkóze způsobené umělými realitami a falešnými zpravodajskými dramaty z televizní obrazovky — což je víc času, než kolik stráví jakoukoli jinou bdělou aktivitou v každodenní materiální realitě.

Zhruba v té době jsem na sobě začal pozorovat, že postupně, nezachytitelně mutuji do formy obojživelníka. (Angl. slovo *amphibian*, obojživelník, pochází z řeckého *amphi*, dvojitý, a *bios*, život.)

Čtyři hodiny denně jsem strávil vytvářením, zpracováváním a řazením obrazů na svém osobním počítači. Něco z toho byla zdigitalizovaná slova a obrazy, které jsem stvořil sám. Další byly zakódovány na disku. Ostatní mi přátelé a kolegové poslali po telefonní lince rychlostí blížící se světlu.

Tak jsem se naučil ukládat, zpracovávat, řadit, archivovat, obnovovat a odesílat své digitalizované myšlenky ve formě slov a ikon.

Tato cvičení v překládání myšlenek do digitálních kódů a obrazů na monitoru mi pomohla porozumět, jak pracuje můj mozek i jak se ve smyslu informačních algoritmů vyvíjí vesmír. A dále, ve smyslu zcela praktickém, pochopit:

1. Jak se můžeme vyhnout diktátu televize a
2. jak můžeme demokratizovat politiku kyberobrazovky v budoucnosti.

Mé zkušenosti, zdaleka ne originální či jedinečné, se zdají být součástí ohromného kulturního přerodu. Stejně jako milióny jiných i já jsem se pohodlně zabydlel v Kybérii, v Digisvětě, na druhé straně svého okna do elektronické reality, tak jako jsem zvyklý existovat v uzavřeném teráriu materiálního světa. Můj mozek, stejně jako váš, prahne po tom, aby se navlékl do kyberskafandru a mohl proplouvat oceány elektronických dat.

Jistě nám bude odpuštěno, jestliže budeme z toho všeho zmateni. Organismy jsou v procesu přerodu nuceny užívat metafory z minulých období k tomu, aby mohly předvídat stadia budoucí — což je zjevně riskantní záležitost. „Tak k tomuhle mě nikdy nikdo nepřinutí,“ říká housenka motýlovi.

Rád bych tu přednesl několik lehce otřesných alegorií.

Kdysi dávno jsme žili pod mořskou hladinou. Byli jsme vězni Akvária a mohli jen vykukovat zpod hladiny moře a vnímat ten obrovský svět na druhé straně.

V období devonu (před 400 milióny let) jsme začali rozvíjet technické prostředky potřebné k tomu, abychom mohli vstoupit na mořský břeh. Mluvíme tu o supermoderním terraskafandru: přiléhavém, suchém oděvu, ve kterém bylo možné se pohybovat po souši. Stali se z nás obojživelníci, kteří mohli žít v Akváriu i v Teráriu.

V třetihorách jsme se vyvinuli v savce a ztratili jsme schopnost obývat Akvárium. Posledních 225 miliónů let se my savci plazíme a pobíháme po zemském povrchu a nervózně vylepšujeme své techniky pro přežití v Teráriu.

Později, v posledním zhruba miliónu let, se u lidského druhu vyvinul tak obrovský mozek, že ani nevíme, jak jej používat. Naši opičí předkové, již bez srsti, shromáždění do sociálních skupin a žijící v jeskyních s holemi upravenými k odhánění tygrů, byli vybaveni stejným mozkem, jaký se my dnes zvolna učíme používat.

Po tisíce let ti poetičtější či vyspělejší z nás vzhlíželi k hvězdné obloze a začínali chápat, že v tom prostoru existuje celý vesmír a že jsme vězni Terária na povrchu Země. K čemu jinému ostatně jsou nebesa?

Kolem roku 1900 fyzikové (Einstein, Heisenberg a další) dokázali, že částice veškeré energie-hmoty ve vesmíru, tady nebo tam nahoře, sestávají z informačních kvant. Ze světa.

V průběhu bouřlivého 20. století vedly rovnice kvantové fyziky k rozvoji kvantových zařízení, která lidstvu umožňují přijímat, zpracovávat a odesílat elektronické obrazy. Telefon, kino, rádio, televize, počítače, kompaktní disky, faxy. Lidé náhle mohli vytvářet digitální reality, zpřístupňované obrazovkami v obývacích pokojích.

Tento vesmír elektronických signálů, ve kterém teď trávíme tolik času, dostal jméno Kybérie.

Tak jako rybí mozek byl nucen se obléct do suchozemského skafandru, aby mohl obývat Terárium, tak se naše primátské mozky musely odít do bajkonurského skafandru, aby mohly vyrazit do vnějšího vesmíru. A užít digitálních zařízení k osídlení kyberprostoru.

MOZEK JAKO DIGITÁLNÍ VYSÍLAČ

Jak se náš mozek vyvíjí, vytváří nové prostředky a zařízení zpracovávající informace, aby utišil svou neukojitelnou touhu po stimulaci. Jako jakýkoli jiný nedospělý orgán vyžaduje lidský mozek obrovské, nepřetržité zásobování chemickými a elektronickými údaji, aby se mohl vyvíjet k dospělosti.

Zdá se, že v posledních osmi letech nenasytný metabolismus mého informačního orgánu (mozku) prochází dramatickou přeměnou. Z mých očí se staly dva hladové chřtány přitíštěné na okno Terária, kterým elektronické pulsy zasahují vnímavé oblasti mého mozku. Ten, jak to vypadá, vyžaduje denní přísun několika miliard bajtů digitálních (jako světlo rychlých) informací. V tom se neliším od průměrného, televizí postiženého Američana, znuděně polehávajícího u dna Terária. Můj mozek také požaduje pravidelnou výživu chemickými látkami. Můj vlastní osobní počítač proměnil můj mozek ve výstupní orgán vyzařující a vypouštějící digitální informace oknem Terária do Světa za obrazovkou.

Stejně jako srdce je naprogramováno, aby pumpovalo krev, můj vypracovaný mozek je teď připraven vystřelovat, odpalovat, vysílat a vyzařovat myšlenky elektronickým oknem do Kybérie. Obrazovka jsou otáčivé skleněné dveře, kterými můj mozek přijímá i odesílá své signály.

Díky osobním computerům a počítačovým hrám už nadále milióny z nás nejsou spokojeny s pasivně infantilním zíráním zdí Terária do Světa za obrazovkou zaplněného kyberhvězdami typu Billa a Hillary,

Borise, Saddáma a Madonny či Beavise a Butt-Heada. Učíme se vstupovat do Kybérie a pohybovat se v ní. Naše mozky se učí přijímat i vysílat v datasféře.

Samozřejmě že všechny lidské bytosti tento krok neučiní. „Něco takového ze mě nikdy nebude,“ řekl pulec žábě.

Mnoho lidí nepřekoná omezení genového okruhu, zadrží je represivní společnost nebo je zastaví materiální odměny, a usadí se tak v materialistickém světě dvojných savců. No jo. Aby utekli nudě a odpočali si po svém obtížném, hmotařském zaměstnání, apaticky budou sít elektronické reality, čvachtající z jejich obrazovek. Ale nikdy si nenavlečou kyberskafandr a nevnoří se do Světa za obrazovkou.

My, trojmocní živočichové, kteří jsme se už naučili vytvářet a obývat své vlastní reality, budeme trávit část času v kybersvětě a část ve světě materiálním a organickém. Budeme prolétávat datasférou jako elektroničtí Bílí králíci a Alenky, budeme hltnout bity informací a vysílat různé formy elektronické reality. A poté se radostně vrátíme do svého pomalého, smyslného, materiálního světa a oddáme svá těla smyslovému dráždění a procvičování svalstva přemísťováním hmotných entit při sportu či rekreaci.

Na úrovni biologické tkáně je levá polovina našeho mozku omezena na mechanicko-hmotné formy. Ale pravá polovina může ve Světě za obrazovkou snít své digitální sny, vize, fikce, výmysly a halucinační dobrodružství. Pro náš mozek jsou všechny tyto děje na obrazovce stejně skutečné jako třeba kopanec do zadku. Mozek nemá žádné smyslové orgány ani žádné svaly. Mozek řídí naše tělo i posílá vesmírné lodě na Měsíc pomocí signálů v jednom jediném jazyce: v kvantové řeči nul a jedniček.

Pro trojmocné organismy neexistuje paradox mysl-tělo

Vypadá to, že my, trojmocné bytosti, vyřešíme nejstarší filosofický problém. Zapomeňme na ten podivný dualismus savců — dilemma duše, nebo tělo? Vzájemné vztahy v proudu života se dnes odehrávají na ose digitální mozek — tělesná hmota — digitální obrazovka.

Všechno — zvířata, rostliny, minerály, věci hmotné, neviditelné, elektrické — je přetvářeno na digitální krmí pro mozek prahnoucí po informacích. Dnes, za užití nových digitálních přístrojů, může být vše, co je mozek (mysl) schopen pojmout, převedeno na elektronické vzorce.

Aby vědomí zaregistrovalo jakýkoli smyslový vjem, je třeba jej rozložit, minimalizovat, digitalizovat. Mozek převádí tlakový signál

z kůže, šimrání v oblasti genitálií, chutě z jazyka, fotony z očí, zvukové vlny z uší a především elektronický ruch z našich monitorů do kvantových realit, do adresářů a souborů tvořených signály 0 a 1.

My, trojmocní obojživelníci, se učíme, jak užívat kyberskafandru (počítačového oděvu) pro pohyb po Světě za obrazovkou, tak jako užíváme hardware svých těl k pohybu v materiálním světě a jako užíváme raket a skafandrů k pohybu ve vnějším vesmíru.

Dostává se nám tak několikero zábavných a lákavých vedlejších produktů filosofického rázu. Kvantová psychologie nám umožňuje průběžně definovat různé termíny z klasické metafyziky.

»Duchovní« je možno definovat jako
»digitální«

Odříkejte si pro sebe obvyklé přívlastky slova »duchovní«: mytický, magický, éterický, nadpozemský, nehmotný, neuchopitelný, netělesný, ideální, platonický. Nejsou to definice pojmu elektronicko-digitální?

Můžeme technicky ovládnout svou duši?

Můžeme technicky ovládnout svou duši? Můžeme ji řídit jako její piloti?

Zřejmě nejvíce se přibližujeme něčemu, co by se dalo nazvat pilotováním vlastní duše, když ovládáme svou mysl prostřednictvím mozku nebo když jej externě stimulujeme na kybernetické obrazovce. Představte si obrazovku jako kouřovou komoru, ve které můžete zachytávat prchavou stopu svých platonických, nehmotných pohybů. Pokud vám vaše digitální stopy a duchovní otisky prstů nepřijdou na monitoru dostatečně oduševnělé, prostě je změňte. Naučit se ovládat duchovní vzorce zabere nějaký čas.

Kvantově-elektronický vesmír informací definuje nový stav ducha. Tyto »duchovní« prostory, po léta jsoucí pouze v představách, mohou — zřejmě — být právě teď realizovány! Ti filosofičtější založení mezi námi to mohou pokládat za duchovní drogu.

OBOJŽIVELNÍCI NEZAVRHNOU TĚLO

Ti z nás, kdo dávají přednost obojživelné možnosti, stráví část dne ve skafandru pohybem po kybernetickém Světě za obrazovkou.

Netrapte se ale prosím tím, že bychom snad chtěli odvrhnout svá nádherná těla.

Především je třeba říct: My, trojmocné bytosti, nebudeme přece užívat své vzácné zařízení z masa a kostí k práci. Není to snad sva-tokrádežné rouhání, plýtvat dokonalým smyslovým vybavením na lopotnou a těžkou dřinu? Nejsme tažná zvířata ani nevolníci, ale ani úřednickí roboti nastrojení do uniforem, pobíhající kolem a vle-koucí své kufříky do úřadu. Proč bychom měli užívat svá neoceni-telná, nenahraditelná těla k práci, kterou daleko lépe zvládne pá-sová výroba?

Kdo ale zorá pole a sklídí hrozny? Mdlá farmářka ze Středo-západu si obleče kyberskafandr a ulehne do houpací sítě v Acapulku, aby řídila automatický pluh na své farmě v Nebrasce. Mexický náde-ník se složí do jiné houpací sítě v tomtéž Acapulku a použije jiného kyberzařízení k řízení stroju na česání hroznového vína.

Po práci sejmeme kybernetické postroje (oděv pro náš mozek) a oblékneme si obyčejné šaty. Pokud se tedy my, platoničtí cestovate-lé, zpotíme, bude to ze sportovního nebo smyslového potěšení. Pokud vynaložíme nějakou fyzickou námahu, bude to v případě pří-liš květnatého rukopisu nebo náročného kytarového riffu. Stroje hltaj-ící naftové produkty budeme používat k radostným projížďkám. Jediné mechanické stroje, do kterých budeme opravdu vstupovat a které budeme ručně řídit, budou sportovní auta. Vlaky, letadla a lodě se budou užívat jen k projížďkám pro radost a budou přepra-vovat naše těla jen z estetických, uměleckých a rekreačních důvodů. Postoje našich těl tak budou pohledné a hrdé, pohyby budou ladným, vláčným, smyslným, žádostivým, erotickým a zemitým, tedy tělesným opakem řítících se mihotavých digitálních realit v kyberprostoru, kde se uskutečňuje práce mozku.

Osobní přítomnost ve vzácném těle

Osobní setkání si budeme rezervovat pro speciální, intimní, vzácné a posvátné příležitosti. Schůzky ve hmotném těle budou řídké, zato vzrušující. Všichni budeme v budoucnosti v lákavém kybernetickém spojení s mnoha dalšími bytostmi, se kterými se nikdy osobně neset-káme a které ani nemluví naším jazykem ze zvuků a slov. Většina našich významných činů se bude odehrávat ve Světě za obrazovkou. Když sejmeme svá kybernetická zařízení, abychom se setkali s jinou bytostí, s ničím nezprostředkovaným pohledem očí, bude to vzácný osobní okamžik. A kvalita našeho »osobního zjevení« bude mít úro-veň mytického dramatu.

Až do roku 1983, kdy jsem si pořídil osobní počítač, se principy kvantové fyziky vždycky jevily mé nedospělé materiální mysli jako nepochopitelné, bizarní, abstraktní a totálně nepraktické. Teď, poté co byly aktivovány digitální laloky mého mozku, se zdá, že kvantová fyzika dává smysl a definuje praktickou psychologii každodenního života v trojmocném režimu.

Einsteinova teorie relativity například říká, že realita závisí na bodě, z něhož ji pozorujeme. Na rozdíl od stabilních hodnot časoprostoru, tak jak jej definuje hmotná realita, je realita kvantového mozku definována rychlými výměnami a zpětnou vazbou s jinými informačními zdroji. Náš computerově vybavený mozek nám umožňuje uskutečňovat einsteinovsko-duchovní přeměny na našich laptotech.

Princip vyslovený Wernerem Heisenbergem říká, že pro objektivní podmíněnost neexistuje žádné omezení. Pokud pro každého existuje individuální bod pohledu, který se neustále proměňuje, tak každý z nás vytváří svou vlastní verzi reality. Tento názor nepřipisuje odpovědnost za stvoření reality špatně naloženému biblickému bohu, ani neosobnímu, mechanickému procesu entropického vývoje, ani vševědoucímu marxistickému státu, ale pouze a jenom individuálním mozům. Subjektivní podmíněnost pracuje ve Světě za obrazovkou. Náš mozek tak vytváří svůj vlastní duchovní svět, jak se říká na březích Gangy. Máme takovou realitu, jakou si zasluhujeme. Nebo které se držíme. Nebo kterou vytváříme.

Dnes mohou naše interaktivované mozky projektovat různé rajské reality na obrazovkách a prohánět je kolem světa rychlostí světla. Všimněte si politického významu této skutečnosti. Kvantová psychologie, jež klade důraz na individuálnost pohledu, je definitivní demokratickou perspektivou. Obrazovka monitoru je oknem do nového světa. Kdo kontroluje naše obrazovky, programuje i reality, které obýváme. Proto si své vlastní obrazovky s realitou kontrolujeme raději sami.

Tyto dva pojmy, relativita a subjektivní podmíněnost, jsou věci pochopitelné i selským rozumem. Ale Einstein, Heisenberg, Max Planck a Niels Bohr přestali být srozumitelní pro masy, když prohlásili, že základními částicemi vesmíru jsou zlomky informací, tvořené dvojkovou soustavou (zapnuto/vypnuto, jin/jang). A dále, že pevnou hmotu tvoří ve skutečnosti dočasné shluky zamrzlých informací. A také, že když dochází ke štěpení hmotných struktur, uvolňuje se energie podle vzorce $E = mc^2$.

Tito brilantní fyzikové ovšem vysvětlovali elektronické myšlenky tak, že psali paleolitickou křídou na břidlicovou tabulku!

V následujících dvaceti až osmdesáti letech se kvantové přístroje staly součástí našich domácností. Zavádění kvantové fyziky do technických postupů přineslo vysavače, tranzistory, integrované obvody, lasery, rozhlas, televizi, počítače. Účelem těchto zařízení není ani tak ovlivňování hmoty a energie ve jejich okolí, nýbrž působení především na tok informací. Datový cvrkot. Elektronický = »informační«. Klacky a kameny vám můžou přerazit kosti, ale informace vás fyzicky nezraní nikdy. Může ovšem — bohužel — totálně ovládat vaši mysl.

Začíná tedy být jasné, že základními »částicemi«, které vytvářejí hmotu, jsou bity »informací«. Hmota je zamrzlá informace. Energie je jen hloupý kouř a pot, který hmota vypouští při svých náročných transformacích. Slavná rovnice se proto mění na $I = mc^2$, kde »I« = informace.

Newtonovské »zákony« se na kvantové úrovni mění na lokální pravidla. Ukazuje se, že čím menší je lingvistický element, tím větší je I. Q. (informační kvocient). Větší celky jsou vždycky jen pracovním nositelem pro miniaturizované, platonické infojednotky. Vesmír je inteligentní soustava a částicemi této inteligence jsou kvanta. A tak najednou chápeme, že mozek je orgán uzpůsobený pro metabolismus digitální informace.

Popularizace a zosobnění kvantové psychologie v bouřlivém 20. století

Když byly tyto principy kvantové psychologie na počátku tohoto století vyhlášeny poprvé, zněly všem s výjimkou lidí, kteří se věnovali studiu brilantních intuitivních metafor orientální filosofie, neuspokojivě a výstředně. Když se ovšem ohlédneme zpátky, zjistíme, že každá jednotlivá dekáda tohoto bouřlivého 20. století přinesla události, které potvrdily a využily kvantové principy.

Filosofie našeho století je od Pierce a Saussura lingvistická, sémiotická a sémantická. Stejně je tomu i s psychologií a politikou. Rovněž moderní umění, literatura a hudba nám umožňují cítit se pohodlně v kvantové atmosféře. Velcí umělci rozpustili vyjadřovací strukturu, osvobodili její prvky, aby mohli vytvořit nové formy, nová slovní spojení i nové zvuky a přijmout odpovědnost za tvorbu subjektivní reality. Walt Disney potvrdil, že mozek podstupuje elektronizaci s láskou.

A dnes už máme propojené počítače, ovládací rukavice k Nintendu, CD-ROMy firmy Sega, elektronické vývěsní služby. Všechna tato relativně laciná zařízení stvrzují postupný vznik platonických, elektronických realit z rukou vzájemně reagujících individualit.

Objev a průzkum mozku

Úsvit psychedelických (tj. mysl otevírajících) drog (v letech 1960—80) probudil obecně rozšířený zájem o proměňování vědomí, průzkum mysli a zkoumání nitra, o přístroje stimulující mozek, o orientální jógu — což jsou všechno obory založené na kvantových principech. Vynález osobních a navzájem propojených počítačů, digitálních střížen a audio-videozařízení (1976—90) proměnil průměrnou americkou domácnost na elektroinformační středisko. A v téže době neurologové zveřejnili své objevy o tom, jak chemické neurotransmitery a elektrické sítě přenášejí informace po celém mozku.

Souběh informačních vln, vnitřní psychedelie a kybernetiky Světa za obrazovkou umožnil, aby poprvé v historii lidé začali trochu chápat, jak mozek pracuje.

Lidský mozek je, jak se zatím ukazuje, nejmocnější kontrolní a komunikační jednotkou ve známém vesmíru. Konstelací stovek miliard buněk plovoucích v oceánu infoplazmy. Mozek nemá žádné svaly a žádné smyslové orgány. Je to třpytivé moře hemžící se mikročipovými molekulami pospojovanými do obřích hardwarových neuronů, propojených elektrochemickými signály. Nemohli jsme porozumět, jak pracují naše mozky, dokud elektroinženýři nepostavili počítače. A teď se učíme vyzařovat své mozkové vlny do elektronické reality Kybérie, učíme se na této základní (tj. 0/1) úrovni přemýšlet, hrát si, pracovat, komunikovat a tvořit.

Naše computery o sto miliardách neuronů jsou uzpůsobeny ke zpracovávání digitálních signálů rychlostí sto padesát miliónů jednotek za vteřinu. Každý neuron obsahuje až deset tisíc rozvětvených receptorů, kterými zachycuje informace od svých sousedů. Mluvím tu o místních sítích! Mluvím tu o Centrální výzvědné aktivitě! Na jediné synapsi tu probíhá za vteřinu pravděpodobně víc informací než v sídle CIA za celý den. Pokud se tam vůbec nějaké vyměňují.

Tohle je pole reality, které Platón popsal ve 4. století př. n. l., kvantová mechanika vycítila kolem roku 1900 a které jsme my, bytosti s trojmocnými mozky, začali obývat na sklonku tohoto bouřlivého 20. století.

KVANTOVÁ POLITIKA

V 80. letech jsme byli svědky toho, jak vytváření kvantových realit napomohlo monopolistickým organizacím, které řídily kariéry televizních hvězd, jako byli Ronald Reagan, papež, ajatolláh Chomejní a Michail Gorbačov.

V roce 1989 se povaha kvantové politiky zpracovávání myšlenek a interakce člověka s počítačem dramaticky proměnila zavedením a prodejem digitálních domácích přístrojů.

Dnes můžeme vytvářet elektronické reality na druhé straně obrazovky nejen pomocí klávesnice, joysticku nebo myši. Můžeme si interface také navléct. Nosíme kybernetické rukavice, kyberbrýle, kyberhelmy, kybervesty. Kyberšortky! Pohyby našich těl vytvářejí obrazy na monitorech. Chodíme, mluvíme, tančíme, plaveme, vznášíme se v digitálních světech a komunikujeme přes obrazovky s jinými lidmi připojenými do stejných sítí.

Kyberoblek je přeměnu způsobující technologie, která umožňuje individuálnímu mozku zažít M. T. (mimotožní) stavy, tak jako pozemské nohy a plíce umožnily rybě opustit vodu (tedy M. V. zážitky). Kyberoblek umožní jednotlivým Američanům překonat příslušnou berlínskou zeď a setkávat se a komunikovat v kyberprostoru.

Průkopníci kyberprostoru

Obecně konstatovali existenci zařízení pro mimotožní umělé reality v 70. letech tohoto století Myron Kreuger a Ted Nelson. Podrobnosti o vytváření a obývání digitálních vesmírů popsal v roce 1985 William Gibson ve své brilantní epické trilogii *Neuromancer*, *Count Zero* a *Mona Lisa Overdrive*. Gibson zde definoval »matrix« čili datové světy stvořené lidskou digitální komunikací. V roce 1989 vyvinuli kybernauti, jako Jaron Lanier, Eric Gullichsen, Joi Ito, Brenda Laurenová a Rebecca Allenová, kyberprostorové reality pro dvojice. Případně i pro více účastníků.

Reality pro dvojice

Mnoho lidí pochopitelně vzrušuje myšlenka, že v budoucnu lidské bytosti stráví více času v Platónově zemi než v Masohrátkách, že budou řídit své mozkové identity v elektronických realitách, ve vzájemné interakci s jinými elektronickými bytostmi.

Stejně jako mladí lidé, jejichž hormony náhle probudí dosud neužívané sexuální okruhy v mozku, rovněž i my, trojmocné bytosti, teprve začínáme odhalovat, že mozek je informační orgán připojený, zažehnutý a inspirovaný ke zpracovávání a vysílání elektronických signálů. Hlavní funkcí počítače je mezilidská komunikace.

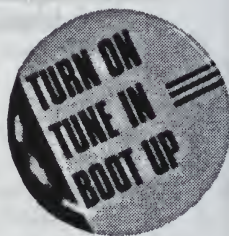
Do deseti let bude mnoho z nás trávit téměř veškerý svůj čas aktivním pohybem po digitálních oceánech, vzájemnou interakcí a společnou tvorbou s dalšími trojmocnými bytostmi.

Někteří cynikové zrození industriálním věkem říkají, že lidstvo je už příliš líné. Že radši budeme lenivě polehávat na gauči, než se čemukoli aktivně věnovat. Ale před podobnými technologickými skoky v dějinách nestojíme poprvé.

Před Henry Fordem mohli pouze nejvýznamnější inženýři a vedoucí pracovníci firem řídit veřejné dopravní prostředky, jako byl vlak nebo parník. Dnes jsme svědky (a často proti své vůli) toho genetického puzení chytit volant, podhrábnout pneumatiky a volně se pohybovat čili auto-mobilizovat. Postihuje to v období puberty téměř každého jedince našeho druhu.

Do deseti let bude většina našich denních činností — v práci, při vzdělávání i odpočinku — přenesena do Světa za obrazovkou. Obecná zkušenost říká, že myšlením sobě podobné jedince mnohem pravděpodobněji najdeme, pokud je nebudeme hledat jen v nejbližším okolí.

I. 2 ZAKÁZKOVÉ REALITY NA OBRAZOVCE

Po tisíce let, od úsvitu kmenových společenství, většina lidských bytostí žila v holých jeskyních, boudách, chatrčích, iglů, domech či obytných prostorách zařízených a vybavených minimem informačních přístrojů — komunikovalo se řečí a tělem. Užívaly se kamenné nástroje.

V těchto uzavřených, introvertních, do nitra orientovaných dataprostých příbytcích se odehrávaly běžné udržovací funkce, které lidé provozovali, aby se náš genetický kmen udržel při životě. Pro většinu lidí byla kanalizace přepychem a oblečení čistě funkční záležitostí. Kosmetiku a parfémy téměř — abych to zkrátil — neznali.

V kmenové kultuře nebyly knihy, rozhlas nebo denní tisk. Neměli žádný magazín *Vogue* zaplněný pěti sty lesklými stránkami s hedvábnými módními modely, smyslnými modelkami přetékajícími touhou, snažícími se vzrušit, roztahujícími doširoka lákavé nohy na vysokých podpatcích a nabízejícími oblaňadra probouzející sací reflex. Ne, informace nutná k přežití a udržení kmenového domova sestávala z naučených, opičích signálů vyjadřovaných tělem: hrdelních skřeků, gest, tělesných pohybů a dalších primitivních artefaktů.

DÍKY BOHU ZA FEUDALISMUS

Marshall McLuhan to řekl jasně: „Změňte média a změníte kulturu.“ Gramotnost pozvedla estetickou úroveň a účinnost způsobu, kterým se zábava poskytuje. Růst měst a národů od 1. století př. n. l. umožnil velké rozpočty a rozsáhlé štáby pro šíření nepřetržitých vzkazů od mecenášů genetického kmene.

Lidé, průměrní jedinci, celé rodiny zaměnitelných a bezjmenných, byli náhle označováni za plebejce, nevolníky či venkovany. Jejich role ve feudálním stadiu informačního hospodářství se nelišila od úlohy jejich kmenových předků. Chudí lidé jsou odjakživa pokládáni za primitivní, protože jsou objektivně nuceni žít v kmenových pospolitostech, ghettech, boudách, chatrčích, místnostech bez oken, slumových přístřešcích, omšělých městských jeskyních, kde se úroveň komunikace omezuje na výměnu bezprostředních biologických údajů od prvního nádechu až po okamžik skonu.

K popularizaci a šíření kulturních a politických vzkazů od mecenášů feudálního věku se užívaly spektakulární veřejné akce. Kostel na hlavním náměstí byl veliký, výstavný, zdobný, naplněný sochami a obrazy stvořenými skutečně inspirovaným estetickým géniem. Středověká pranýřování, křesťanská i islámská, byla dílem zázračně nadaného talentu. Mysteriózní dlaždice v Alhambře a stropy Vatikánské kaple dodnes vyvolávají reakci se zadržným dechem: „Páni! Bůh buď pochválen za produkci téhle skvělé šou!“

Komerční loga a slogany feudální kultury se opakovaly den po dni stále dokola. Volání muezzina, libozvučný hlas kostelních zvonů, mnišský zpěv, pestré ornáty kněží a mulláhů. Barevná okna katedrál!

Není divu, že tato feudální náboženství — fundamentalistická, fanatická, urputná, vášnivá a paranoidní — překonala všechna očekávání! Rolníci mohli opustit své rozbité chatrče a procházet se chrámy se zlatými stropy pnoucími se k obloze, zatímco mihotání svíc osvětlovalo sochy světců. Stát v údivu před panoramatickými scénériemi měsit či chrámů pulsujících barvami, pompou, vznešeností a bohatstvím a melodramaticky se vtírajícími do panensky nedotčených očí.

Paláce světských vládců, králů a vévodů, byly neméně ohromující a navíc daleko více sexy. Kazatelé mohli horovat pro sexuální zdrženlivost, ale urození šoustali, koho se jim zachtělo, a oslavovali erotickou krásu v obrazech, které si nechali

malovat. Zdi paláců se skvěly okazalou oslavou nahých prostopášnic. Řecké bohyně s růžovými, kyprými stehny a lány jemného, hedvábného masa se protahovaly na oblacích zastřené touhy a lákaly své mužské protějšky k hrátkám.

Mohli jste pokorně postávat s čepicí v ruce a zdravit náfuky v okázalých krajkách a kožešinách, projíždějící kolem ve zlatem zdobených kočárech. Oblíbili jste si výměnu stráží, aniž byste zřejmě pochopili, že vojáky tam mecenáši mají, aby se ochránili před vámi, obyčejnými lidmi.

Vaše chatrč mohla být bezútešná, ale vždycky jste se mohli otočit na patě a běžet do města, abyste stihli velké, úchvatné představení Boha-Krále.

MARKETINGOVÝ VZKAZ OD PRODUCENTŮ SHOW KMENOVÉ KULTURY

Kdybychom dříve pocítili potřebu potěšit se trochou půvabu, kdybychom si chtěli zaflirtovat, pokud bychom hledali sexuálního partnera nebo jen chtěli vědět, co je nového, nebo cítili potřebu dodat si energie jako oddaný nádeník-udržovatel genetického kmene, museli bychom ven z domu a oddat se korzování na návsi. Tam bychom se dozvěděli večerní kmenové novinky, posbírali místní drby a povyměňovali kůže a kožešiny k odění manželek za pazourkový nůž.

Při významných příležitostech by se celý náš kmen shromažďoval k obřadním oslavám. Setba. Sklizeň. Úplňky. Slunovraty. Svatby. Pohřební rituály. V zemědělských kulturách odedávna probouzelo posvátnou energii při shromažďování genetického kmene požívání psychotropních rostlin. Víno i fermentované obilí, liány proměňující vědomí, kořeny, listy či květy s obsahem vzácných neurotransmiterů připravované a podávané alchymistickými šamaný způsobovaly »opojení«, velebný, posvátný a vzácný transcendentní stav chaosu, extáze, posedlosti, zjevení nebo transu, tedy myticko-genetickou vizi pravé poloviny mozku. Změť svatou.

Víte, o čem mluvím. Totéž, co je pro tělo orgasmus, je pro mozek tenhle rozechvívající psychedelický zážitek.

V těchto nad jiné vzácných okamžicích jsme my, členové kmene, mohli uniknout všednosti a probudit k životu své individuální mýty, své výjimečné skryté talenty, a mohli jsme je zprostředkovávat druhým, kteří se pohybovali zase ve svých osobních neurorealitách. Tuto intenzivní komunikaci, duševní výměnu, kterou katolíci nazývají »zpověď svatá«, nazýváme my Změť svatá.

Při těchto obřadech jsme jako členové kmene mohli sdělovat své vize na obecné divadelní scéně. Tenhle je komik, další zpěvák a jiný tanečník. Najednou šašci, umělci a mimové zaujímají ústřední scénu a přehrávají emoce a pojmenovávají témata, která udržují náš kmen pohromadě.

A sponzoři této kmenové show?

Pochopitelně klika, která ovládá kmen. Kněží a náčelníci. Milé šedivé plnovousy, přísnost, tradiční Starci. Šéfové studia. Ti, kteří přebírají odpovědnost za udržování kmenové pospolitosti za účelem vlastní slávy a prospěchu.

Úkol lákat davy k poslechu vzkazů od sponzorů byl ve feudálně-industriální společnosti vyhrazen speciální kastě zvané talenti. Malíři. Principálové. Šamani. Architekti. Minstrellové. Vypravěči. Baviči všeho druhu. Jejich funkce a povinnost v kmenovém hospodářství spočívala v utišování strachu z Chaosu pomocí nádherných a příjemných fantazií, dráždivých obřadů a romantických dramát.

S opuchlými, krví podlitými očima dokořán a s plandajícím, nateklým a poslintaným jazykem jsme zírali na břišní tanečnice a svalnaté chlapíky, jak se vrtí, nakrucují, kolébají, natřásají a házou sebou, až nás z toho bolela vlastní bedra. A zpátky v temné jeskyni či chýši se pak naše obyčejná, nevzhledná a věrná partnerka v mihotavé záři ohně náhle proměnila v Děvku babylónskou! A partner v Krišnu se zářivým ztopořeným penisem! Mluvím tu o pornografii vyvolávající touhu!

Věcným problémem mezi mecenáši a talenty je následující věc. Pokud chtěli přilákat a zaujmout vesničany do té míry, aby si vyslechli i reklamy, bylo nutné povolit, aby ta dotyčná explozivní, nažhavená, vzrušující a nemravná záležitost, toto absolutní tabu, bylo lidem předkládáno v podobě moralistních her, jadrných vystoupení při slavnostech, soch zobrazujících nahé tělo. A tady nastupujeme my, lidé s talentem.

Mecenáši pochopitelně potřebovali nás, umělce, aby udrželi lid v příznivé náladě. Nadané hudebníky, sexy tanečnice, klauny i přisprostlé komedianty se zásobou chytlavých historek o nevěrách a vzrušujících milostných dobrodružstvích, básníky, vypravěče příběhů pro dospělé, komiky i mimy. Talent zde splňoval funkci bezpečnostní záklopky, protože právě on poskytoval lidu onu nedosažitelnou příchuť vzácného a zakázaného ovoce.

Talenti byli vybíráni zvláště pro svou krásu, erotické kouzlo a schopnost vyvolat silné emoce. Předpokládalo se, že se odvážíme překračovat pomyslné hranice tabuizovaných témat, že budeme prověřovat míru dobrého vkusu. Ukazovat svá řadra a zadky, předvádět divoké kopulační sexuální tance, skandalizovat. A očekávalo se, že

taky budeme nést následky. Takže jsme taky trpěli zákazy a různými černými listinami. Prodávali nás pod cenou. Nutili nás k prostituci. Vyhazovali nás z Harvardu. Navěky nás ostouzeli a pomlouvali v nějaké místní verzi časopisu *National Enquirer*. Zavrhlí nás jako dábly zpoza řečnických pultů ortodoxních kazatelů, marxisté nás odsuzovali jako agenty CIA.

Mecenáši kmenové show, kazatelé a náčelníci, měli práce nad hlavu nejen s produkcí celé akce, ale také se slíděním, cenzurováním a trestáním, aby bylo jisté, že se nikdo a nic nevymkne a že vše dopadne k jejich naprosté spokojenosti.

A samozřejmě nechyběla ani všudypřítomná propagace genetického kmene. Neměli bychom nikdy zapomenout, kdo byl skutečným majitelem bubnů a chřestítek a kopí, šamanských talentů i chrámů: pochopitelně mecenáši, kteří sponzorovali kmenová show.

PODĚKUJTE, PROSÍM, GUTENBERGOVI A NEWTONOVI ZA PRŮMYSLOVÝ VĚK

McLuhanovy principy platily nadále i v éře industriální. Jako obvykle bylo obyvatelstvo nacpáno v malých, tmavých místnostkách, ale protože velký rozměr se pokládal za vhodný, byly pokojíčky směstnány v ohromných slumových budovách.

Tovární kultura vyprodukovala nejvyšší formu inteligentního života na této planetě, jež přežívá dodnes: konzumenta na hromadném trhu.

Mecenáši industriálního hospodářství ve skutečnosti neplánovali stvoření nenasytné konzumentské třídy, která by je případně mohla v ziskné touze pozřít. Mecenáši industriální kultury patřili ke skupině, která snadno přežila pád feudalismu, ke třídě manažersko-inženýrské. Patřivali často k zednářům. Byli to běloši, protipapežsky orientovaní, mechanikové ze severu Evropy, výkonní a racionální, se zastrašující stádní mentalitou totální oddanosti Řádu. Přísní puritáni. Pracovali tak tvrdě, natolik oddávali vlastní potěšení a byli tak důsledně posedlí technickou tvorbou, že nakonec zaplavili svět nezastavitelnou potopou vysoce atraktivního zboží. Zařízení, která šetří práci. Lepších léků, které zachraňují životy. Lepších zbraní na ukončování životů. Knih. Rádií. Televizorů.

Z dopravních pásů se jak z rohu hojnosti řinulo cokoli, po čem kdy kmenový lovec, feudální nevolník či božský římský císař zatoužil. Podmínkou byly nekonečné opakovaně se vracějící armády neúnavných průmyslově orientovaných konzumentů, toužících brát zboží

z polic, jezdit s vozíky v obchodních domech, otevírat obaly, ukládat v lednicích, zkoušet pneumatiky, číst návody, otáčet klíčky, odjíždět a potom zase nábožně opravovat až do smrti ty stroje, které se jako nekonečná řeka kovu, gumy a plastů valí po dálnici č. 101 do obchodních domů i do našich prefabrikovaných domovů.

A jak vlastně sponzoři dokážou motivovat lidi, aby neustávali v tomhle obtížném kolotoči vyrábění a konzumování v tak horečném tempu? Pěkně postaru — uspořádáním show a příslibem nahlédnutí do života smetánky. Ovšem tentokrát, v této kupecké kultuře, jim budou prodávat vstupenky.

Kulturní události, které v průmyslové éře lákaly obyvatele z domova, už dávno nebyly žádnými nábožensko-politickými obřady. Odehrávaly se v komerčních prostorách. Veřejnost byla zvána, lístky se prodávaly v pokladnách nebo na ulici. Každá společnost se honosila divadlem, koncertním sálem, kabaretem, vaudevillem, sportovním stadiónem, býčí arénou. A tak dál. Tyto továrny na zábavu architektonicky připomínaly královské paláce feudálního věku. Divadlům se říkalo »palác« a »dvorní« a »královské«.

V těchto lacině fantastických vykřičených chrámech mohli dělníci utéci zvykům, prvoplánově uniknout z pracovního dne a ponořit se do lascivních, vlhkých snů, do hypnotických stavů erotického potěšení, do dráždivých, smyslných karnevalů, jež jsme vytvářeli a produkovali my, šamanští profesionálové, baviči z kontrakultury.

Psychoekonomika byla zcela vyhraněná. Spotřebitelé si přáli, aby show trvala tak dlouho, jak je jen možné, vděční za cokoli, co je vytáhne z chatrče. Čím víc, tím líp. Trik šoubyznyso spočíval v natahování scén v opeře, na divadle nebo při koncertu, co to jen šlo. Ať dostanou, za co si zaplatili.

ELEKTRICKÉ REALITY PŘEDSTAVOVANÉ FILMEM

V polovině 20. století, na vrcholu mechanického věku, neúnavně konstruktérské hledání přístrojů šetřících práci a masová distribuce přirozeně rozšířily i zábavní průmysl. Novým McLuhanovským médiem byla elektrina. Divadelní hry bylo možné nafilmovat, filmy namnožit a rozeslat je do stovek sálů.

Výsledek byl omračující. Farmář Brown mohl sedět ve vesnickém kině a před ním se skvěla deset metrů vysoká tvář Sary Bowové, s vlhce se lesknoucími plnými rudými rty a s očima zářícíma nymfomanskou výzvou! O něčem takovém se farmáři Brownovi nezdálo ani v těch nejdivočejších snech! Mezitím i paní Brownové ztěžkl dech

a neudržela své vzácné tělesné šťávy při pohledu na Rudolfa Valentina, jak si olizuje plné rty svým smyslným jazykem!

Industriální mysl vyžaduje velká sousta mechanicky produkováné stimulace

Filmy zaplavily svět. Filmový průmysl naplnil přikázání mechanického věku — čím větší, tím lepší. Klonovaná kvalita má přednost. Hrané filmy se vyráběly ve dvou standardních velikostech. Epické příběhy byly příliš dlouhé. A průmysl řídili oděvní obchodníci z New Yorku, kteří věděli, jak prodávat, jak nasadit cenu, jak prodat k saku i dvoje kalhoty. Takže většina filmů se rychle začala produkovat v poloviční délce za dvojnásobnou cenu. Pokud lidé vůbec vyrazili ze svých domovů do kinosálů v centru, očekávali poctivé tři čtyři hodiny úteku od reality.

Za posledních pětadvacet tisíc let až do včerejška přicházeli a odcházeli mecenáši a technologie se vyvíjely od orálních a gestikuláčnických přes ruční a nástrojové až k mechanickým a elektrickým. Avšak cíle, principy i způsoby lidské motivace a lidské komunikace se moc nezměnily. Ani ekonomika se nezměnila. Větší bylo vždycky lepší.

Talent měl v kmenové, feudální i industriální kultuře dva »kouzelnické« úkoly. Prvním, nejdůležitějším, bylo lákat, škemrat, svádět a využívat našich sexuálních tužeb, zkrátka nás dostat na kolena, aby mecenáši dosáhli svého. Sekundárním kšeftem bylo pobavit diváky. To bylo snazší, protože diváci v podstatě prosili o lechtivost, zaujetí, vzrušení. Platili za to, aby mohli uctívat talent.

Mecenáši si samozřejmě přišli na své ždímáním všech, zvláště pak zářivých talentů. Pokud se z baviče stane superhvězda, povstane z polohy na kolenou, otře si ústa a vydá se na křížovou výpravu proti slizkým producentům, prohnílym šéfům studia, upířím zástupcům agentur, chtivým manažerům a vybraným právníkům s kufříky a faxy, kteří ji do té doby zneužívali.

„Není lepší byznys než showbyznys!“ říká se s oblibou.

Jedinci se učí, jak přepínat mezi obrazovkami

Tyto prastaré rituály, které přetrvaly kmenovou, feudální i industriální dobu, se v posledních pár letech poměrně překvapivě začaly proměňovat. V podstatě jen před pár dny, někdy kolem roku 1984, se z kombinace americké tvořivosti a japonské preciznosti náhle zrodila masová produkce levných, snadno ovladatelných domácích přístrojů,

na kterých mohou lidé samostatně elektronizovat, digitalizovat a vysílat své osobní reality.

Digitální komunikace překládá záznam jakéhokoli zvuku či obrazu do kvantových shluků či chmýřovitých obláčků informace, sestávajících z kombinací zapnuto/vypnuto. Jakýkoli obraz digitalizovaný lidským jedincem může pak být za babku rychlostí světla prohnán po telefonní lince kolem celého světa.

Větší už ale dávno zjevně není lepší

Základní stavební prvky vesmíru lze podle kvantově-digitální fyziky chápat jako entity sestávající z informačních kvant, bitů kompresovaných digitálních programů. Tyto částice čisté (0/1) informace obsahují neuvěřitelně detailní algoritmy k programování potenciálních sekvencí po dobu patnácti miliard let — a stále jsou v chodu. Tyto informacemi nabitě jednotky mají jednu jedinou vnější hardwarovou funkci. Jediný jejich úkol je odstartovat funkci zapnuto/vypnuto, když momentální okolí spustí komplexní pole algoritmů »možná — možná — možná... TED!«.

Digitální komunikace (tj. činnost vesmíru) využívá masívní pole těchto infojednotek, trilióny informačních pixelů uvedených v činnost, aby v daném okamžiku stvořily hardwarovou realitu jedné jediné molekuly.

Newtonovské rovnice industriálního věku (19. stol.) o energii a hmotě definovaly konkrétní mechanickou realitu, ve které velké rozměry a velká množství byly to nejlepší. Pamatujete si slogany v starém newtonovském heavymetalovém Pochodu dinosaurů? Síla. Bod. Hmota. Energie. Práce. Nadvláda. Termodynamika.

Ve věku informatiky začínáme chápat, že při ukládání digitálních dat naopak platí pravidlo: čím menší, tím lepší.

Základním principem v komunikaci probíhající rychlostí světla je skutečnost, že mnohem větší množství digitálních informací lze uložit do daleko menších hardwarových jednotek. Například osmdesátidekový lidský mozek je digitálním organickým computerem, který zpracovává stomiliónkrát víc informací než osmdesátikilové tělo.

V podstatě neviditelný kód DNA neustále programuje a konstruuje vylepšená organická počítačová zařízení, tzn. generaci za generací lepších a pohotovějších mozků. Miliardu let starý megaprogram DNA o neviditelné velikosti molekuly je mnohem chytřejší než ten strašlivě křehký a omezenou dobu žijící mozek!

A je také nekonečně menší. Lidé se učí zacházet s olbřímí masou digitálně elektronické informace, předkládané rychlostí světla. Telefon. Rozhlas. Televize. Počítače. Kompaktní disky. Doma.

V jejich hlavním řídicím centru. Elektronické informace stahované z oblohy vtékají do řvoucích přenosných stereopřehrávačů na předměstí, houpajících se na rameni, přisátých k uchu, zatímco tělo tančí po hlavní třídě. Tento »návyk« na elektronickou informaci drasticky rozšířil rozsah vnímání a narušil sešňerovaný rozhled člověka 19. století.

KYBERNETICKÝ MOZEK OČEKÁVÁ VÍCE INFORMACÍ V MNOHÉM KRATŠÍM ČASE

Lidem mechanického věku možná stačilo sedět, popíjet čaj a dvě hodiny se probírat londýnskými *Timesy*. Ovšem energické a bystré bytosti, navigující pohyb svého postindustriálního mozku oceánem informací, surfují na vlnách dat a sedlají rychlost světla a stereofonní CD (heslo současnosti zní Hypermedia či CD-I, tj. interaktivní kompaktní disk).

Tuto touhu po stále větším množství stále rychlejších digitálních dat je dnes už možno určit jakožto potřebu celého živočišného druhu. Mozek potřebuje elektrony a psychoaktivní chemikálie, stejně jako tělo potřebuje kyslík. Tak jako nám vědci zabývající se výživou doporučují denní dávky vitamínů, budou naši psybernetici brzy určovat doporučené denní dávky různých druhů digitálních informací.

V roce 2000 bude čistá informace lacinější než voda nebo elektřina. Průměrný americký domov bude zařízen k přijímání triliónů informačních bitů za minutu. Komunikační computery velikosti kreditní karty budou s to načíst jakoukoli stránku z Kongresové knihovny, procházet kompletním filmovým archívem MGM, obsáhnout všechny díly *Dallasu* či (pokud libo) citovat odstavce z původní aramejské bible.

Za starých časů, v roce 1990, mohli obyvatelé Los Angeles sportovnějšího ducha během dlouhých sobotních odpolední přepínat mezi sedmi prvoligovými baseballovými zápasy, devíti universitními fotbalovými mači, olympijskými hrami, dvěma dostihovými drahami atd.

V roce 2000 bude i to nejhudší dítě ve městě vlastnit čip velikosti nehtu u palce (v ceně jednoho dolaru) s paměťovou kapacitou a výkonem srovnatelným s miliardou tranzistorů. Bude také mít zásuvku ke světelnému kabelu, který bude přinášet miliónkrát víc signálů než dnešní televize. Laciné datové obleky a brýle pro virtuální realitu umožní mládeži interaktivně komunikovat s lidmi po celém světě v libovolně volitelném prostředí, které se rozhodne stvořit.

Jak říká George Gilder: „Kulturní omezení televizorem, jež bylo možné tolerovat v době, kdy nebyla jiná alternativa, je neudržitelné tvář v tvář novým computerovým technologiím, které jsou před námi — technologiím, ve kterých USA budou světovou velmocí.“

Domov roku 2000, zařízený levnými digitálními CD-I přístroji, se stane naším soukromým universálním audiovizuálním studiem, které bude programovat takový digitální vesmír, jaký si vybereme k obýváním, tak dlouho, jak se nám bude chtít v něm setrvat.

Ale není tu nebezpečí informačního zahlcení? Umění zachytávat a vybírat miniaturizované, komprimované, kluzké shluky na jádro očištěných informací ze slané oceánu signálů zaplavujících domovy se pochopitelně stane základní schopností umožňující přežití v 21. století. Naše znuděné mozky ale milují »zahlcení«. Umějí zpracovávat víc než sto miliónů signálů za vteřinu.

Toto urychlování a kompresi informací již samozřejmě začala na nejmodernější úrovni využívat televize. Cílem televizních společností je přimět lidi, aby v časech s vysokou sledovaností zhlédli co nejvíce reklam. Třicetivteřinový šot vpravený do vysílání Superpoháru přijde na půl miliónu dolarů.

Reklamní agentury přišly jako první na praktické využití digitální miniaturizace. Vychrlí tucty erotických, šokujících a chytlavých obrazů v půlminutovém infošotu, který vás přesvědčuje, že „nejlépe strávíte večer s pivem Michelob“. Od té doby volíme své prezidenty a vládnoucí byrokraty na základě třicetivteřinového obrazového klipu, pečlivě sestaveného reklamními agenty.

Větší už dávno není lepší (dokonce ani u filmu)

Pomalou a odmítavě se továrenské struktury filmového průmyslu podvolily zhušťování a nabírání rychlosti. Veteráni, režiséři ze staré školy, o tom nechtějí ani slyšet. Trčí v obstarožních modelech opery industriálního věku, »té pravé« divadelní hry a epického filmu. A drží se představy o všemocné režisérské primadoně.

Před rokem 1976 platilo: čím větší film, tím lepší. Dlouhý, volně vyprávěný film, dobře pohlcující čas, byl velkým epickým dílem. Režisér, který přišel do předváděcí místnosti s čímkoli, co bylo kratší než dvě hodiny (120 minut neboli 7200 vteřin), byl obecně pokládán za pominutelnou lehkou váhu.

V roce 1966, dřív než byla zavedena kabelová televize, lidé milovali dlouhé, pomalé filmy. Poskytovaly davům vítaný únik z jejich informačně vyprahlých domovů. Chodili jsme do kina, abychom vstoupili do světa technikolorové nádhery, kterou nebylo možno zažít v po-

hodlí našeho obývacího pokoje. Kino umožňovalo proměnit se pro jednu noc v Královnu. Režisér celkem pochopitelně zkoušel natáhnout zábavu, jak jen to šlo, aby oddálil zákazníkům návrat do domova, spoře osvětleného pouhými třemi černobílými TV programy.

Miniaturizace

V roce 1988 byla však většina amerických domácností vybavena kabelovými přípojkami, videorekordéry a dálkovým ovládáním. Vsedě a nehybně strnulí jako nějací pašové jsme projížděli, obhlíželi a prolétávali tolik mnohatónových, pableskujících televizních obrazů, kolik jen naše malé teplé prstíky byly s to namačkat.

Už dávno nejsme nevolníci prahnoucí po senzacích, hynoucí žalem v temných místnůstkách, toužící, dychtící, tesknící a bažící po technikolorovém záblesku něžného oblého masa. Při pozdních nočních TV programech se můžeme přímo koupat v sexuálních podtextech a narážkách. Můžeme si vypůjčit mládeži nepřístupné filmy s každyčkou erotickou verzí i perversí, kterou si dokážeme představit. Už necítíme tu neovladatelnou chuť, tu vyhladovělost, ten toužebný chtíč, tu syrovou touhu po optické stimulaci.

Z tohoto důvodu se dlouhé, pomalé a jako nějaké symfonie komponované hrané filmy staly úmornou řadou 150 slonů chycených do melodramatické bažiny. Dnešní filmy jsou příliš dlouhé. Kyberčlověk informačního věku nevydrží jen tak sedět 150 minut v tenatech Ciminovy nádherně operní duše či být vystaven Coppollově epické intenzitě. Pro mnoho z nás jsou předfilmy tím nejlepším, co můžeme v kině shlédnout. Vzniká tu nová umělecká forma — tříminutová reklama na příští projekce. Elektronická haiku! Většina filmů nedokáže předčit to, co je inzeruje. »To nejlepší« z akčního trháku může být po tři minuty fascinující, ale v délce dvou hodin to naopak může být smrtelná nuda. Většina nové generace filmových režisérů, jako jsou Tony Scott, Ridley Scott, Nelson Lyon nebo David Lynch, se také svému řemeslu vyučila na reklamách nebo klipech pro MTV, ze kterých na nás dýchají nové komunikační rytmy.

Filmoví tvůrci se učí lekci kvantové fyziky a digitální neurologie: mnohem větší objem dat v daleko menších baleních. Ukazuje se, že mozek ve skutečnosti miluje tlačení digitálních signálů na synapsích.

Filmy na míru

Někteří novátorští filmoví tvůrci zareagovali na tento zjevný fakt tím, že začali experimentovat s filmy dělanými na míru zákazníkovi. Měli takový nápad: když jdete do dobré restaurace, taky se vám

nechce trčet u stolu 150 minut nad stejným italským jídlem, ať je jakkoli chutné. Takže ať dostal kuchař Oscarů, kolik chtěl, většina mladších příznivců filmu nebude sedět klidně nad dvouapůlhodinovým spaghetti-filmem od trdnomyslného, sebestředného a nadutého režiséra s operním zázemím.

Ovšem pokud dlouhé, pomalé snímky jsou to, po čem toužíte, pokud radši dáváte přednost vstřebávání elektronické informace jako had, který tráví prase, pokud se chcete naladovat a pomalu zažívat stopadesátiminutový film — žádný problém! Přijedete do multikina a vyberete si, až budete kupovat lístky. Budete-li chtít vidět supervelkofilmovou stopadesátiminutovou verzi *Posledního pokušení Krista*, zaplatíte 15 dolarů, zajdete si na záchod, necháte si zabalit oběd, zrušíte pár schůzek, vejdete do vzdáleného sálu, usadíte se a necháte Scorseseho, aby vás pohodlně navigoval svými cerebrálními kanály. Jste-li člověk televizní, vaše pozornost se při vizuálním banketu nasytí přibližně za hodinu. Měli byste si tedy vybrat adekvátní epickou krmi: Kristus po pěti dolarech za padesát minut.

Kyberpiloti a duševní džokejové s nekonečnem digitálních info-světů na špičce prstu ovšem jistě zamíří za nouvelle cuisine, k buffetu gurmánů. Zaplatíte pět dolarů a shlédnete pět desetimínutových »výběrů toho nejlepšího«, kompresi pěti filmových děl ve stylu haiku. Pět výtažků toho nejlepšího. Chutnají skvěle. A prosím mín nádivky!

Pokud vás některá z těchto specialit opravdu zajímá a chcete víc, můžete si buď jít koupit lístky do pokladny, nebo strčit kreditní kartu do čtecího zařízení, vytukat si svůj výběr a vyskočí půjčovní video na míru, které si můžete vzít domů a podle libosti je sledovat.

DATOVÝ ŽUPAN NABÍZÍ SOUKROMÉ ELEKTRONICKÉ REALITY

Dosud jste byli jen čilými konzumenty s velkými možnostmi pasívní volby.

Ovšem co když vás zajímá přechod do aktivního modu? Chcete ten film změnit? Napsat a zrežimovat svou vlastní verzi? Dodat názorům velkého režiséra svůj vlastní šmak? Kacířství!

Řekněme, že jste například čtrnáctiletá africká nebo asijská dívka a nelíbí se vám film *Rambo*, jehož výroba přišla minimálně na padesát miliónů dolarů. Půjčíte si tedy video za jeden dolar a nasnímate ho scannerem. Potom najdete tu nejsurovější scénu. Třeba tu, v níž se Sly Stallone prodere džunglí do domorodé

vesnice a po pás nahý máchá kulometem, kterým zabije několik set asijských mužů, žen a dětí.

Abyste získali svou vlastní verzi, zdigitalizujete tuto třicetivteřinovou scénu, zkopírujete ji do svého Nin-Sega-Mac počítače za sto dolarů a upravíte ji pomocí softwaru jménem Režisér. Použijete tělo nepříliš inteligentně vyhlížející gorily, nasadíte jí hlavu v podobě vadnoucího celeru nebo povadlého sloního přirození, přidáte roztřesený hlas manželky Mickey Mouse, jak piští Stallonovu větu: „Necháte nás tentokrát zvítězit?“

Nahrajete svou verzi na vypůjčený pásek, dáte ho do obalu a vrátíte do půjčovny. Další člověk, který si půjčí Ramba, se bude smát ještě týden. V několika týdnech může tento druh virové infekce vyvolané vlastním názorem zachvátit celé město.

»Digitální moc lidu« poskytuje při současném rozbřesku kybernetického věku každému lacinou možnost obsazovat, stříhat, režírovat, produkovat a distribuovat své vlastní filmy. Na míru, ručně šité, ve všech velikostech — mamutí, obří, běžné i v minivelikosti pár bajtů.

I. 3 TVORBA OBRAZŮ

Dívám se na videofilm, nasnímaný kyberprostorovými výzkumníky firmy Autodesk, která vyvíjí počítačový software v Sausalitu.

Na obrazovce se předklání žena v tenisových šortkách v očekávání servisu. Na hlavě má čapku protkanou tenkými dráty. Oči má zakryté neprůhlednými brýlemi. V ruce drží kovovou tenisovou raketu bez výpletu.

Poskočí vlevo a prudce máchne raketou do prázdného prostoru. „Ale ne!“ vzdychne zklamaně. „Bylo to moc nízko!“

Znovu se postaví do střehu, potom popoběhne dopředu, vyskočí, udeří prudce z voleje do prostoru a vítězně vykřikne.

Videozáznam změní úhel pohledu. Teď vidím to, co vidí hráčka. Jsem na kurtu. Míč narazí na zeď a vrátí se na mou levou stranu. Moje raketa udeří do míče nízkou vítěznou ranou.

Ta žena hraje virtuální squash. Její brýle jsou ve skutečnosti dvě miniaturní computerové obrazovky, které ukazují digitalizovaný

třírozměrný obraz squashového kurtu. Žena stojí na hřišti. Když pohne hlavou — doleva, doprava, nahoru —, směrové orientační senzory v její čapce jí zprostředkují pohled na levou nebo na pravou zeď či na strop. Pohyb míče je vypočítáván tak, aby odrazil »reálnou« přitažlivost a rotaci.

Sleduji ten současný narůstající trend v elektronice. Říká se mu umělá, virtuální nebo také elektronická realita. Někteří sečtělí lidé od počítačů ji nazývají platónská realita, aby uctili sókratovského filosofa, který popsal vesmír z idealizovaných či představovaných forem před více než dvěma tisíci lety. Cynikové to nazvou virtuální banalita.

Už nepotřebujeme tisknout svá návykem jatá optická čidla k televizním obrazovkám jako nějaké vděčné améby. Dnes si můžeme obléci kyberoblek, nasadit si kyberbrýle a pohybovat se elektronickou realitou na druhé straně obrazovky. Můžeme pracovat, hrát si, tvořit či provádět výzkum v prostředí základních částic reality — elektronů.

Tuto technologii jako první vyvinula NASA. Původní nápad spočíval v tom, že by technici v Houstonu mohli pomocí kybernetických rukavic řídit roboty na Měsíci. Architekti a inženýři experimentují se zařízením firmy Autodesk, jež jim umožňuje procházet elektronickými projekcemi staveb, které teprve konstruují. Lékaři mohou cestovat artériemi a žilami, diagnostikovat choroby a manipulovat nástroji.

Zní vám to spíš jako další díl seriálu *Star Trek* než jako skutečnost? Ale ono se to opravdu děje. Na Vánoce 1990 šest set tisíc amerických dětí vybavených kybernetickými rukavicemi firmy Nintendo protáhlo ruce Alenčiným oknem, aby mohlo pohybovat nindžovskými válečníky v prostoru.

Možnosti využití této elektronické technologie pro práci, volný čas i soukromý lidský styk jsou překvapivě široké.

Většina z nás například do deseti let nebude muset vůbec »chodit« do práce. Ráno vstaneme, osprchujeme se, vlezeme do kyberobleků a »připojíme« své mozky do práce. Už nebudeme muset zápasit s dopravou v autech o pěti stech koňských silách ničících vzduch, lovit parkovací místa, jezdit do kanceláře výtahem. Nebudeme muset létat, připoutáni do sedadel v monstrózním, vzduch taktéž ničícím a toxický odpad produkujícím tryskovém nebeském dinosauru, namačkání spolu s dalšími chrápajícími, kašlajícími sardinkami, bojujícími s nevolností z časového rozdílu, jen aby stihli konference a schůzky.

Zítřka naše mozky vlétnou na elektronických křídlech do kanceláří našich přátel v Tokiu, potom odkvačí rychlostí světla na oběd v pařížské restauraci, zaskočí na rychlou, desetiminutovou návštěvu k pří-

buzným do Seattlu — a to všechno, aniž opustíme obývací pokoj ve svém domově. Za tři hodiny telefonování v globálním elektronickém domě zařídíme to, kvůli čemu bychom jinak tři dny, možná tři týdny vláčeli jako kus netečného masa své tělo nesoucí mozek.

Žijeme ve věku informatiky a tím, kdo informaci vyrábí a šíří, jsou naše nádherné, překvapení plné mozky. Stejně jako ohromující mocné stroje industriálního věku přemísťovaly naše těla prostorem, tak budou kybernetická zařízení prohánět naše mozky kolem světa světelnou rychlostí.

Nebudeme cestovat, abychom si mohli něco zahrát. Zmáčkne dvě tlačítka a budeme stát u podložky první jamky na golfovém hřišti v Pebble Beach. Přidá se k nám sestra Anita (která ve skutečnosti stojí na trávníku před svým domem v Atlantě) a náš milovaný, zábavný a nádherný přítel Joi, kterého jsme nikdy nepotkali z masa a kostí (a který je v tu chvíli na svém dvorku v Ósace). Každý z nás postupně udeří do platónského golfového míčku a sledujeme jej, jak letí nad hřištěm. Po dokončení první jamky můžeme elektronicky nahlédnout do okolí Anitina domu a pochválit jí zahradu, odsvístět ke druhé jamce na hřišti U svatého Ondřeje a potom zalétnout do Louvru podívat se na ten Cézannův obraz, o kterém mluvil Joi.

Za deset let bude většina Američanů trávit čas, kdy budou vzhůru, pobytem s přáteli v elektronických prostředích. My i naši přátelé se budeme moci pomocí tlačítek dostat na jakékoli místo na světě. Jakákoli krajina, prostředí, místo nebo okolí, na které pomyslíme, nebo si je představíme, budou obratem vytvořeny na obrazovce naší i našich přátel.

Někteří přemýšliví kritikové se pozastavují nad budoucností lidských bytostí, které budou trávit tolik času uzavřeny jako zombie v anorganickém, lacině fantastickém světě. Obávají se, že to povede k odosobnění, odlidštění a robotizaci lidské podstaty, k pokolení otroků závislých na obrazovce. Tento pochopitelný předpoklad se zakládá na strašidelném faktu, že dnešní průměrný Američan stráví kolem šesti hodin denně pasivním povalováním před oblbující světelnou trubicí a tři hodiny denně poslušně civí do monitoru počítače Velkého bratra.

Optimistický, lidský scénář pro budoucnost ale obsahuje tři všeobecně platné kroky:

1. Vyléčit současný apatický, ochablý televizní návyk,
2. zrušit monopol vládychtivé, zestádnující, masmediálně centralizované televize a
3. posílit sebedůvěru jedinců k tomu, aby aktivně vytvářeli elektronické reality, komunikovali v nich a obývali je.

Jak? Pomocí laciného kybernetického oděvu.

Chcete jiný příklad? Manželé Tom a Jane se procházejí po pláži v Malibu. Rozumí se ve hmotném světě. Po skutečném písku, který masíruje jejich chodidla. Skutečná blankytná, slunečná obloha. Podlehnou náhlému láskyplnému hnutí mysli a rozhodnou se strávit zábavnou, milující minutku nebo dvě se svou dcerou Annie, která je v Boulderu. Nasadí si brýle, které připomínají sluneční. Jane zmáčkne pár čísel na svých stylových, originálních hodinkách. Tom zapne přijímač a vysílač zvící ani ne půlkilového walkmana. Annie v Boulderu přijme jejich »návštěvu« a odešle jim předpřipravený digitální obrázek jejího zápraží. Usmívá se jim v ústrety. Ve skutečnosti sedí v obýváku, ale elektronicky je na zápraží. Rodiče vidí přesně to, co by viděli, kdyby tam byli. Když pohlédnou doprava, uvidí odcházejícího Anniina manžela Joca, jak mává. Ukazuje na růže, které právě rozkvetly na zahradě. Uvědomte si, že v téže době Tom a Jane »reálně« krácejí po pláži v Malibu. Mohou pohlédnout přes okraj brýlí a vidět dvě děti v plavkách, jak se honí se psem.

Tito čtyři lidé, kteří sdílejí »zápražní« realitu, se dohodnou, že by byli rádi, kdyby se k nim připojila ještě sestra Sue, která bydlí v Torontu. Vytočí její číslo a ona přilétne na »zápraží« v Coloradu. Chce se jim pochlubit se svými novými šaty, takže celá parta se přenesne do Sueina obývacího pokoje.

Jistě vás logicky v tomto momentě napadne, kolik asi stojí takováhle transkontinentální domácí videokomunikace. Není to jen další nákladná hračka pro blahobytné zbohatlíky, kteří si hrají, zatímco zbytek světa hladoví?

Odpověď je naštěstí: „Ne.“ Zařízení, užívané touto rodinou, nestojí víc než běžný televizor z roku 1990, ta patetická stádní skříňka s potravou pro ztracence, bez jakékoli možnosti uchovávat nebo zpracovávat elektronické informace. Vytváření, digitalizování a odesílání elektronických realit stojí méně než telefonický hovor. Do deseti let kabely z optických vláken budou přijímat a odesílat víc informací než všechny ty nemotorné vysílací společnosti v éteru. Inteligentní čipy o velikosti nehtu u palce budou mít kapacitu miliardy tranzistorů, které nám umožní uchovávat a zpracovávat milióny signálů za minutu. Intenzivní chaotické prostory toužící po znovustvoření.

Co pravděpodobně způsobí tato nenákladná prodloužení našich mozků? Odpověď je tak přízemně lidská. Budeme tyto čarodějné síly používat ke vzájemné komunikaci nepředstavitelné průzračnosti, bohatosti a intimity. Tvorba reality je týmový sport.

Abychom si představili úroveň možností takovéto komunikace, podívejme se na interakci erotickou. Cyril Connolly jednou napsal:

„Dokonalé tělesné splynutí mezi dvěma lidmi je ten nejvzácnější zážitek, který je život s to poskytnout — a přesto není úplně opravdový. Přestává totiž, když zazvoní telefon.“

Connollyho komentář je užitečný, protože rozlišuje mezi »fyzickou« komunikací, třením těl, a neurologickými signály — slovy a myšlenkami přenášenými elektricky. Řešení tohoto problému je jednoduché. Elektronické přístroje jsou nádherně kooperativní. (Hele, Cyrile, když nechceš být vyrušovanej, prostě ten přístroj vypni, když do toho bušíš, a pak to zase zapni, kdy chceš.)

Ale podívejme se na důležitější aspekt věci. Connolly hovoří o „dokonalém tělesném splynutí“ jako o „nejvzácnějším zážitku, který je život s to poskytnout“. Znevažuje tedy »spojení myslí a mozků«? Vzájemnou výměnu empatie, důvtipu, fantazie, snění, sentimentu, představivosti? Opovrhne »platonickou láskou«? Vyvozuje, že sex by měl být jen bezduchou genitální akrobacií? Zaryté, omezené páření, vyrušitelné platonickým vpádem metafyzického sexu? Či telefonátem?

Podívejme se na typickou epizodu erotických hrátek zítřka. Dva milenci, Terry a Jerry, předvádějí nádherné tělesné milování plné elegance, smyslné vynalézavosti atd. Také mají platonické brýle na očích. V jednom okamžiku se Jerry dotkne hodinek na své ruce a náhle se oba vznášejí v duhově zbarvených třímetrových vlnách, sladěných s jejich tělesnými erotickými pohyby. Tóny tekuté nádhery zaplaví jejich uši. Terry se usměje a dotkne se svých hodinek. Vlny se stácejí do tunelového víru, kterým víří a snášejí se dolů. Vzájemně si pohrávají s tančícími realitami. Terry se proměňuje v kypící vulkán, nad kterým se Jerry vznáší jako neohrožený orel. Ptáci zpívají a Země něžně dýchá.

Platón byl, jak se ukazuje, dokonale napojen. Prohlásil, že hmotné, fyzické jevy jsou jen mdlými, hrubými odrazy myšlenkových forem, které jsou vytvářeny myslí, mozkem, »duší«. Mluvím tu o procesu sebevzdělávání, o tom, jak řídit své myslí, mozky a duše. A o učení se základům duševního sexu, měkkoučkého tělesného šťavnatého sexu a... sexuálního styku mozků a duší.

Ve skutečnosti valná většina fyzického sexu, dokonce i většina »dokonalých splynutí«, není ničím víc než ladným pohybováním, pokud není provázena duševní erotickou představivostí. Takové je čarovné tajemství, paradoxní pravda, která skrývá svou tvář. Obvykle dokonce i u těch nejhlubších propojení nemá žádný z partnerů žádnou představu, co se odehrává v nádherné, milované mysli toho druhého.

V budoucnu bude pobývání v kybernetickém obleku stejně běžné jako nošení šatů, které zakrývají tělo. Objevení se bez platonického

příslušenství bude působit podobně, jako byste vyrazili na veřejnost úplně nazí. Nový celosvětový jazyk virtuálních signálů, ikon a třírozměrných pixelů bude všeobecně srozumitelnou novořečí našeho druhu. Místo užívání slov budeme komunikovat námi sestavovanými videoklipy, vybíranými z chaotických obrazových džunglí, uchovávaných na našich zápěstích.

Místní vokální dialekty samozřejmě přetrvají pro intimní osobní komunikaci. Nebude se samozřejmě rušit nic z naší bohaté, slavné minulosti. Až rozšíříme svou mysl a posílíme mozek, nezavrhneme přece těla, stroje ani něžné milenecké šepťání.

Budeme řídit auta, stejně jako dnes jezdíme na koních — pro radost. Rozvineme výjimečné tělesné schopnosti, ne abychom pracovali jako výkonní roboti, ale abychom ztělesňovali krásu.

Hlavním úkolem lidské bytosti 21. století bude »tvorba obrazů« a budování elektronické reality: učení se vyjadřovat, komunikovat a sdílet zázraky našeho mozku s ostatními.

II. KYBERNETIKA: OVLÁDÁNÍ CHAOSU

ROZHOVOR S WILLIAMEM GIBSONEM

1.

UMĚLÁ INTELIGENCE: HESSEHO PROROCKÁ
HRA SE SKLENĚNÝMI PERLAMI

2.

3.

NÁŠ MOZEK

4.

JAK STARTOVAT VÁŠ BIOCOMPUTER

OSOBNÍ POČÍTAČE, OSOBNÍ SVOBODA

5.

6.

KVANTOVÉ SKOKY, VÁŠ MACINTOSH A VY

II

KYBERNETIKA: OVĚDÁNÍ CHAOSU

KLASICKÁ FYZIKA A FYZIKÁLNÍ

1

KLASICKÁ FYZIKA A FYZIKÁLNÍ
KLASICKÁ FYZIKA A FYZIKÁLNÍ

5

KLASICKÁ FYZIKA

3

KLASICKÁ FYZIKA A FYZIKÁLNÍ

4

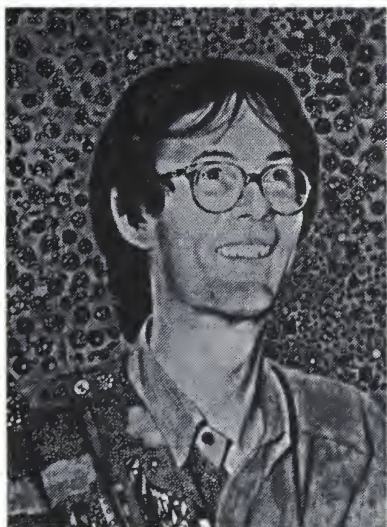
KLASICKÁ FYZIKA A FYZIKÁLNÍ

2

KLASICKÁ FYZIKA A FYZIKÁLNÍ

6

II.1 ROZHOVOR S WILLIAMEM GIBSONEM

TIMOTHY LEARY:
Kdybyste měl *Neuromancera*
shrnout do jediné věty, co
byste řekl?

WILLIAM GIBSON:
Pro mě je nejdůležitější to,
že *Neuromancer* vypráví ve
skutečnosti o současnosti,
že nepopisuje nějakou ima-
ginativní budoucnost. Je to
způsob, jakým jsem se vy-
rovnával s úzkostí a hrůzou,
kterou ve mně vyvolal svět,
v němž žijeme. Strašně by
mě zajímalo, jak na to zare-
agovali v Japonsku. Páni —
začínám si připadat jako
Edgar Rice Burroughs nebo
tak někdo. Myslím ten způ-

sob, jak nakonec vnímal v nitru svého srdce celou tu záležitost s Tarzanem, rozumíte? Byl tím opravdu unavený. Zklamáný životem v kalifornské Tarzaně.

TL: Vy skončíte ve vesmírné kolonii jménem *Neuromancer*.

WG: To by bylo v pohodě. Nezdá se mi ale, že nás čeká takovýhle druh budoucnosti. Zdá se mi, že ta kniha je mnohem *příjemnější* než to, co se podle všech předpokladů stane. Chci říct, že by to bylo prima *místo k pobytu*. Nevadilo by mi se tam dostat.

TL: Kam?

WG: Do Megaměsta, do takovéhle budoucnosti.

TL: Cesta zpátky ke zdroji?

WG: Jo. Zpátky ke zdroji a všechny tyhle věci. Spousta lidí si myslí, že *Neuromancer* je bezútešná kniha. Já myslím, že je optimistická.

TL: To já taky.

WG: Řekl bych, že budoucnost bude ve skutečnosti daleko *nudnější*. Myslím, že určitý druh falwellovské budoucnosti je podle mě ta nejhorší varianta toho, co nás může potkat.

TL: Souhlasím. To byla nádherná situace, v níž jste nechal ty křesťany v podzemní dráze muchlovat ty holky.

WG: Ono není jasné, jestli je chtějí pomuchlat nebo jim vnutit nějaký *příšerný pamflet* nebo co vlastně. Já osobně mám fóbii z těchhle chlápků, kteří ke mně přistupují na ulici...

TL: To je silná scéna! A popisujete ty holky jako nohatá zvířátka na vysokých podpatcích.

WG: Jo, to jsou holky z kanceláří v Megaměstě.

TL: Jasně, a mají na sobě ty vagínový potisky a... Páni! To je ale silná scéna.

WG: Mám rád tu představu podzemní dráhy. Je to výkřik nejmodernější techniky. Jede z Atlanty do Bostonu a jede *fakt rychle*.

TL: Jste stvořitel světa.

WG: To, čeho se vám dostává, když čtete tuhle knížku — ten pocit — je velmi komplikovaný, ale ve skutečnosti je jen jednu molekulu silný. Část z toho je pro mě pořád záhada. Víte, že Spojené státy nejsou v té knížce zmíněny ani jednou. A je vlastně otázka, jestli Spojené státy existují jako politická entita, nebo jestli ve skutečnosti nebyly velmi prapodivně balkanizovány. To je moje oblíbená myšlenka, že by svět mohl být roztržštěn na menší...

TL: Taky si to myslím.

WG: Třeba separatismus Západního pobřeží a tyhle věci. V knize *Count Zero* se trochu zmiňuju o tom, co se děje v Kalifornii. Jedna z postav má přítelkyni, která žije v pontonovém plovoucím městě sousedícím s Redondem. Je to trochu jako halucinace... Megaměsto na cestě do Sausalita — jako Megaměsto, ale ne tak drsné.

Na konci *Neuromancera* je celá matrix živým organismem. Má svým způsobem jednomyslnou vůli. Navíc, jak poněkud suše oznámí Caseovi, našla někoho sobě podobného v Alfa Centauri nebo kde, takže si má s kým povídat. *Count Zero* začíná o sedm let později a je stejně jako Yeatsova báseň o tom, že střed to nevydrží, že toto jakési božské vědomí je rozdrobeno. Nedokázalo vydržet pohromadě. A tak členové kultu voodoo v Megaměstě, kteří věří, že se jim podařilo napojit prostřednictvím matrix na panteon voodoo, se ve skutečnosti spojili s těmito fragmentárními elementy na periferiích boha. A tyto fragmenty jsou mnohem démoničtější a mnohem lidštější, odrážejí kulturně podmíněná očekávání.

Musím teď udělat úplně odlišnou knihu, protože se v recenzích začíná objevovat: „No, je to dobré, ale je to jen nastavování toho, co už známe.“ Tomu chci za každou cenu zabránit.

TL: Frank Herbert, který byl fajn člověk, napsal knihu, která je něco totálně jiného než *Duna*. Je o lidských bytostech, které se v Portlandu proměnily na hmyz. Četl jste to někdy? Je to příjemná změna. V některých ohledech se mi ta knížka líbí víc než *Duna*. Podařilo se mu přestoupit do úplně jiné situace.

WG: Byl v pasti! To je něco, z čeho mám strach. Občas mi bleskne hlavou: „Nechci být Frankem Herbertem.“ Protože si myslím, že dokonce ani tak bohatý a příjemný člověk jako on nebyl spokojený po tvůrčí stránce. Byl vážně v pasti. Něco jiného je třeba Douglas Adams, pro kterého to myslím celé začalo jako naprostá legrace a on se pak jen chytil štěstí, které na něj sedlo. Ale Herbert to myslel v určité chvíli velmi vážně. Ale potom byl postupně nucen psát *pořád víc tím stále stejným způsobem*, protože je velmi těžké odmítnout tu poptávku, i když už se to dostává do bodu, kdy toho máte dost.

TL: Douglas Adams mi řekl, že jeho tři knihy byly původně jedna, ale vydavatel mu řekl, aby je rozdělil na tři. Každou z nich vydělal milión dolarů. A jsou bezvadné. Prima trip.

WG: Jo. Je to zábava.

TL: Ony ty obsáhlé knihy...

WG: Ty já nemůžu.

TL: To rád slyším. Norman Spinrad... mimochodem — mám ho moc rád. Ale mám s ním velkou potíž. Dělá knihy moc obsažné. Četl jste *Dítě štěstěny*?

WG: Je to na mě moc tlusté.

TL: Jo. Kdyby to tak vprostřed rozdělil. Rozpůlil to.

WG: Napsal jsem knížku *Iron Dream*. Je to sci-fi román od Adolfa Hitlera v jiném, alternativním světě, ve kterém je Hitler spisovatelem sci-fi. Je to kritika skrytého fašistického elementu ve spoustě tradiční vědecké fantastiky. Velmi zábavné. Pro mě, když vezmeme v úvahu to,

co je v těch knihách, je klíčem ke Caseově osobnosti odcizení od vlastního těla, od masa, které, jak mně se zdá, nakonec překoná. *Neuromancera* kritizovali za to, že nepřivádí Case k nějakému druhu transcendentní zkušenosti. Ale já myslím, že ve skutečnosti se mu jí dostalo. Zažívá ji při budování pláže a když dosahuje orgasmu. Je tam dlouhý odstavec, kde akceptuje tělo jako nekonečnou a komplexní věc. Jistým způsobem se potom stává lidštějším.

TL: Trochu mi připomíná některé Burroughsovy hrdiny.

WG (*nejednoznačně*): Jo. Case by mohl být jedním z těch Burroughsových divokých chlapů... svým způsobem. Burroughs mě velmi ovlivnil. Pořád každému opakuji, že to ovlivnění je velmi silné. Obávám se, že to nikdy nevysvětlím americké sci-fi veřejnosti, protože oni buď nevědí, kdo Burroughs je, nebo jsou okamžitě nepřátelští..., vynalezl science fiction 50. let a jako rezavý otvůrka na konzervy ji použil na tepnu společnosti. Nikdy tomu neporozuměli. Bylo mi asi patnáct, když jsem četl *Nahý oběd*, a málem mi z toho vylítl mozek na zeď. Mám svou megalomaniackou vizi o malém děcku někde v Indianě, které si vezme *Neuromancera* — a prásk!

TL: Ale to se stane, pane. Není třeba se bát. Už vyšlo půl miliónu výtisků.

WG: Musím se naučit nepsat tak podobně jako Burroughs. Má na mě obrovský vliv. Musel jsem z toho nějaké burroughsové věci vyklestit. V jednom londýnském interview, v takové světlé chvíli, jsem řekl o tom, co udělal Burroughs, a tom, co já, že Burroughs ty věci na stránky lepil, kdežto já pracoval střikací pistolí.

TL: Jsme s Burroughsem blízcí přátelé. Prožili jsme toho spolu hodně. V roce 1961 jsem odjel do Tangeru. Seděl jsem v hotelovém baru a vešel Burroughs s dvěma krásnými anglickými chlapci. Začal jsem mu vyprávět o těch nových drogách, a samozřejmě se ukázalo, že toho ví o drogách víc než kdokoli na světě! Byl jsem zkrátka dětinský profesor z Harvardu, který prováděl svůj ohromující výzkumný projekt s drogami. A Burroughs povídá: „A dopřec. Už je to tady. Skautíci jdou zachránit svět pomocí drog. No jasně.“ Vzali jsme ho na Harvard. Účastnil se vězeňského programu a dalších věcí. Nesnášel nás. Byli jsme příliš bohorovni. Zdá se mi, že společnost, ve které se Case pohyboval, byla na drogách.

WG: Jo. Je to svět, ve kterém jsou všichni valnou většinu času něčím sjetí.

TL: Ta první kapitola..., páni!

WG: Procházel jsem to pořád dokola. Přepsal jsem to určitě stodesátkrát.

TL: To se vsadím. Je to jako symfonie nebo fuga. Takhle zní pátá věta v té knize: „Je to, jako by si tělo vypěstovalo nějakou šílenou dro-

govou závislost.“ Byl to hlas Megaměsta a také jeho žert. (směje se)
Samozřejmě že v jeho případě se jedná o připojení.

WG: Přesně tak. Žije jenom pro...

TL: Kyberprostor.

WG: Jo. Pro kyberprostor.

TL: Popsal byste kyberprostor jako souhrnnou matrix všech halucinací?

WG: Ano. Je to *konsensuální* halucinace, vytvořená těmi lidmi. Je to, jako byste s potřebným zařízením mohli sdílet s druhými stejnou halucinaci. V důsledku vytvářejí svět. Není to skutečné místo, žádný skutečný, ale pomyslný prostor.

TL: Ale my už v tom prostoru žijeme. My, které *Neuromancer* pohltil, žijeme v takové konsensuální halucinaci.

WG: Nepředpokládal jsem třeba, že by si ženy příliš oblíbily postavu Molly. A opravdu mě překvapilo, kolik žen mi přišlo říct: „Molly je báječná. Opravdu na ní ulítávám.“ Myslím, že Amerika je připravená na vládu žen, které z každého vymlátí duši.

TL: Molly říká: „Rád se připojuješ. Já se zas musím rvát.“ To jsou nádherné dvě věty.

WG: Původně jsem chtěl tuhle knížku nazvat *Na drátě*. Lidé ve vydavatelství říkali, že to příliš připomíná »nadrátovaný«, ale taková byla moje první představa o názvu. Molly je tvrdší než Case, protože Caseovým očima čtenář vnímá příběh a potřeboval jsem tajuplnou postavu. Molly je mi tedy vzdálenější. Je tam ta symbolika tmavých brýlí. Case dokonce ani nikdy nepříjde na to, jakou barvu mají její oči.

TL: A při milování Molly říká...

WG: „Nemám otisky prstů.“ Jo, bylo pro mě náročné ji psát, protože to je jakýsi obraz z mé... Ona je bojovník v tradici *busidó*. Když říká, že je pouliční samuraj, myslí to opravdu doslova. Je to její životní názor. Může z toho vyrůst pěkně patologická osobnost, ale pořád je to její životní názor.

TL: O co šlo v té pasáži, kdy byla jako v hypnóze, takže vůbec nevěděla, co se kolem děje?

WG: Použili jakési ořezání smyslových vjemů, takže je v bezvědomí, když se ty věci dějí, a její motorický systém řídí program. Takže výsledkem je jakási živá sexuální hračka. Programovaná. Ti lidé, co napsali ten program, jsou z Berlína. Molly říká: „Mají tam opravdu pěkně hnusný svinstvo.“

Tímhle vlastně začíná kniha *Burning Chrome*. Odtud to pochází. Jednou z klíčových situací tohoto příběhu je, když ten chlápek zjistí, že jeho dívka pracuje v jednom z takových míst, aby si vydělala na kvalitnější pár umělých očí. V téhle povídce jsem to popsal trochu

podrobněji. Ty prostitutky nejsou při vědomí. Nic si nepamatují. V *Burning Chrome* říká ten chlápek, že orgasmus je jako malá stříbrná světlice vystřelená na samém kraji vesmíru a že...

TL: Ale to je jeho orgasmus, ne její. Ona necítí nic.

WG: No, ona něco trochu cítí, možná...

TL: Co byste řekl o Rivierovi?

WG: Riviera je takový chlapík do rakve. Vyrůstal v radioaktivní šachtě, prakticky jediný způsob přežití tam byl kanibalismus. Je to jako *Náhlé poslední léto*. Viděl jste to? Jak tam toho chlápka roztrhají na kousky mexické děti? Tak přesně takový je Riviera, brutální dítě. Je mazaný, neuvěřitelně perverzní. Všechno, co dělá — jednoduché projektované halucinace a podobně —, je relativně primitivní. Prostě jen promítá hologramy.

Fantastický německý surrealistický sochař Hans Belmer udělal sochu nazvanou Panenka. Vytvořil spíš fetiš, objekt svých tužeb, než umělecké dílo. Byla to naprosto idealizovaná dívka-žena, kterou bylo možno rozebrat a zase složit na nekonečně mnoho způsobů. Nechal jsem tedy Rivieru nazvat jeho dílo Panenka. Belmerova panenka. Riviera také představuje rozkouskování těla. Lidé občas, koutkem oka, zahlédnou věci právě takhle.

TL: Co Armitage?

WG: Je to syntetická osobnost, charakter, který naprosto postrádá *charakter*. Jak říká Molly: „Ten chlap, když je sám, nedělá nic.“ Připomíná to jakýsi postvietnamský syndrom.

TL: Nalézám určité kvality Gordona Liddyho právě v Armitageovi.

WG: Jo. Viděl jsem na videu jeho vystoupení v *Miami Vice* a nevěděl jsem, že je to on. Když jsem se na to díval, myslel jsem na Armitage. Ta kniha je plná pošuků.

TL (*se smíchem*): Víte, že někteří z nás si právě proto myslí, že ta kniha je pozitivní?

WG: Opravdu? Vážně? No, já jsem se snažil jen zachytit svět kolem sebe.

TL: Já vím. Jste zrcadlo. Určitě. A co Lucas Yonderboy?

WG: Lucas Yonderboy byla moje reakce na temnější a zajímavější stránku punku. Tu mladou a tajemnou. Drzou až na hranici nepochopitelnosti. Lucas je členem Moderních panterů. Jsou něco jako Msta Marshalla McLuhana. Mediální netvorové. Je to, jako kdyby členové nejhoršího pouličního gangu, jaký jste kdy potkal, zároveň působili jako konceptuální umělci. Nikdy nevíte, *co* od nich můžete čekat.

TL: Jaká kniha se vám v poslední době nejvíc líbila?

WG: Můj nejoblíbenější spisovatel sci-fi je Bruce Sterling. *Schismatrix* je nejvizionářtější sci-fi román posledních zhruba dvaceti let. Lidstvo se vyvíjí a mutuje do různých forem obrovskou rychlostí za užití genetického inženýrství a biochemie. Je to rána kladivem do mozku. Když to poprvé vyšlo a začaly se objevovat recenze, řekl mi: „Je tam příliš mnoho intenzívně oslovujících věcí. Lidé mají strach se je dozvědět.“ Teď to budou vykrádat, půjčovat si z toho nápady dalších třicet let.

TL: Je to jako s *Přitažlivostí duhy*.

WG: Jo. To je taky jedna z mých nejoblíbenějších. Setkal jste se někdy s Pynchonem?

TL: Áách... Vystopoval jsem ho a bylo to už na spadnutí. Šlo o dohodnutou věc, byl u toho reportér magazínu *People* a výlohy byly kryté. Chtěli jsme si najmout auto a vzít s sebou Kena Keseyho. Pynchon žil nedaleko Reddingu v Pennsylvánii. Vystopovali jsme ho tam. Rozhodl jsem se ale, že to nechci udělat. Řekl jsem to už tolika lidem, že bych to měl říct i vám. Vaše kniha na mě zapůsobila stejně jako *Přitažlivost duhy*.

Situace, v níž jsem *Přitažlivost duhy* četl, je velmi zajímavá. V jedné chvíli se mě americká vláda pokoušela donutit, abych mluvil. Vyvíjeli na mě neuvěřitelný tlak. Ten chlap od FBI mi řekl, že když nepromluví, „...rozšíříme ve federální věznici vaše jméno s tím, že jste práskáč“. Ve finále jsem skončil ve věznici Sandstone. Jakmile jsem tam přišel, byla výměna oděvu a řekli mi: „Chce vás vidět správce.“ A ten povídá: „Abychom vás ochránili, zapíšeme vás tu pod nepravým jménem.“ A já mu řekl: „Zbláznil jste se? Chcete mě dát do první linie pod falešným jménem?“ Řekl, že jo. Ptám se: „Jaké jméno mi chcete dát?“ A on povídá: „Drozd.“ A víte, co je drozd? Zpěvavý pták. Tak mu povídám: „No, hele, ve věznici plné narkomanů nikdo neuvěří, že se jmenuju Drozd. Odmítám to.“ A on říká: „Fajn. Tak půjdete do díry.“ A já na to: „Dělejte, co musíte — ale chci tam být pod svým jménem. Zvládnou jakoukoli situaci. Jsem na to připravený. Byl jsem v těch nejhorších zkurvenejch věznicích a zatím jsem to zvládl. Dokážu to i tady a vy to víte. Tak mě tam sakra zavřete!“ A on řekl: „Promiňte.“ Byl hodně vyvedený z míry, protože věděl, o co jde.

Byl to správce věznice. Jeho práce nebyla nutit lidi mluvit nebo cokoli na ten způsob. Věděl, že se jedná o záležitost federální vlády. Důvod, proč chtěli, abych promluvil, byla ochrana vysoce postavených lidí v FBI, kteří nařídili protiprávní vloupání do sídla organizace Weather Underground. Chtěli, abych svědčil ve prospěch jejich obhajoby. Opravdu šli k soudu, pokud si vzpomínáte. Odsoudili je a dostali milost od Cartera.

No a zavřeli mě na nejhorší celu, ve které jsem kdy byl. Strávil jsem na samotce přes rok a půl. Byly to jen holé zdi a matrace. Jediným kontaktem s lidskými bytostmi bylo, že jsem pětkrát za den slyšel někoho přicházet chodbou, aby otevřel »prasečí okýnko« a podal mi jídlo. Zkusil jsem to: „Hej, nemohl bych dostat něco ke čtení?“ A oni řekli: „Ne.“ Jeden ze strážců byl takový černý chlapík. Jednou v noci se vrátil. Slyšel jsem ho přicházet — cink, cink, cink — jak kráčí po kovové podlaze. Otevřel okénko, řekl: „Tu máš, kámo,“ a vhodil dovnitř knihu. Nový paperback. Byla tma, takže jsem čekal do rána a až potom jsem ji zvednul. Byla to *Přitažlivost duhy*.

WG: To je dokonalé! Ze všech možných knih tuhle, která nějakou dobu vydrží.

TL: Je to jediná možnost, jak číst takovouhle knihu. Není to kniha, kterou byste...

WG: Zmrazil jsem svůj život na tři měsíce. Moje univerzitní kariéra šla do kytek, jen jsem tak polehával a četl tuhle knihu.

TL: To já — jsem ji především přečetl. Četl jsem od rána až do večera, dokud nezhasli světla. Další ráno jsem se probudil a četl dál. Tři dny jsem nedělal nic jiného, než četl. Pak jsem se vrátil a dělal si poznámky. S vaší knížkou jsem dělal to samé. Je to jediná kniha, se kterou jsem to od té doby udělal. A filmový průmysl nikdy nepřišel na to, co s *Přitažlivostí duhy* provést.

WG: Je tam osmmiliardkrát víc látky než v *Neuromancerovi*. Je to encyklopedický román.

TL: Ale mezi *Neuromancerem* a Pynchonem je, jak jistě víte, fantastický vztah. Protože Pynchona baví psychologie. Ví o ní všechno! Je to celé o psychologii. Ale vy jste udělal další krok, protože vy jste celou tu věc přenesl do počítačů. V *Neuromancerovi* nejsou žádné nové drogy.

WG: Je tam beta-fenetylamin. Počkejte, až se objeví na ulici!

TL: To je ta substance, která nutí vaše zuby, aby trásly vašimi nervy?

WG: Jo. V podstatě je to chemikálie v mozku. Všichni jí tam trochu máme. Ale musel byste ji extrahovat z hlav čtyřiceti miliónů lidí. Je to trochu jako povídka Huntera Thompsona o adrenochromu. Kdybyste mohl sníst něčí podvěsek mozkový nebo tak nějak...

TL: Popisujete tam velmi silný drogový zážitek. Jak je to celé cítit ve vlastních zubech.

WG: Jo, jo. Výtečně jsem se při tom psaní bavil. (*směje se*)

TL: To věřím. Obdivuji disciplinovanou práci, která vyústí v tohle!

WG: Beta-fenetylamin je chemikálie, kterou mozek vyrábí. Když se zamilujete, hladina klesá. Když jsem tu knihu psal, nevěděl jsem to.

Volal jsem Bruceovi Sterlingovi do Texasu a povídám: „Ten člověk prodělal přeměnu, takže nemůže užívat tradiční stimulanty. Na čem by teda mohl ulítnout?“ A Bruce (lakonicky a táhle po jižansku) říká: „Beta-fenetylamin.“ A je to v té knize. Beta-F. Vlastně mi nějací lidé volali kvůli tomu, jak jsem to v textu hláskoval. Nikdy jsem to nekontroloval. Takže jsem možná ten název skutečné mozkové chemické látky psal špatně. Asi měsíc potom, co jsem skončil tu knihu, vyšel v *Esquire*u článek. Myslím, že se jmenoval »Chemická podstata touhy«. A pojednávalo to o beta-fenetylaminu, který je stavbou velmi podobný amfetaminu. Je obsažený také v čokoládě. Takže je možné...

TL: Áách! Mám návyk na čokoládu. Všiml jste si, jak mi včera večer číšnice automaticky přinesla další tabulku během dezertu? Znaří moje slabiny. Tim Dvojitá dávka.

WG: Japonské děti se sjiždějí velkými sladkými tyčinkami, které obsahují jen cukr a kofein. Sní těch věcí tak pět až šest a jdou na koncert v totálním cukro-kofeinovém opojení.

TL: Jedna z nejnádhernejších věcí na *Neuromancerovi* je to úžasné kamarádství mezi Molly a Casem. Jak on jí zpívá, když si ona mne bradavku a mluví na něj a vypráví mu.

WG: Jak by tohle chtěli nafilmovat? Není žádný *Neuromancer Část II*.

TL: Měli Case a Molly děti?

WG: To by byl *Syn Neuromancera*. Lidé mají děti v *Count Zero*, což pro mě byl opravdový průlom. Zkusil jsem se do toho víc investovat. Mám radši *Count Zero*. *Neuromancer* je pro mě jakousi knihou dospívání. Je to má adolescentní kniha — kniha, kterou jsem nemohl napsat jako teenager.

II. 2

UMĚLÁ

INTELLIGENCE:
HESSEHO PROROČKÁ HRA
SE SKLENĚNÝMI
PERLAMAMI

Univerzitní studenti i buřiči z uměleckých kruhů uctívali v 60. letech Hermanna Hesseho jako hlas dekády. Byl to megasvětce větší než Tolkien, Salinger, McLuhan nebo Bucky Fuller.

Hesseho mystické, utopické romány četly milióny lidí. Populární elektrifikovaná rocková kapela Steppenwolf se pojmenovala po Hesseho psyberdelickém hrdinovi Harrym Hallerovi, který kouřil ty „dlouhé, tenké, žluté... neuvěřitelně osvěžující a úžasné“ cigarety, poté se prolétl Divadlem myslí, okázale propátráváje místa, kde se nikdy předtím žádný fiktivní hrdina neocitl.

Film *Steppenwolf* financoval Peter Sprague, jenž byl v té době vaječným králem v Íránu. Max von Sydow mě přestal přitahovat jako muž. Role Rosemary připadla Dominique Sandové. Tenhle příběh ovšem pochází z jiné databáze.

Hesseho pitoreskní dobrodružství *Cesta na východ* byla také velká věc. Inspirovalo armády poutníků (včetně mé maličkosti) cestujících, jak se dá, někam na východ od Suez, podél Hašišové stezky do Indie. A cíl této dětské křížové výpravy? Osvícení 101, volitelný předmět.

Ano, byla to ta sezóna pro módní súfijskou mystiku, vnitřní cestovatelství hinduistů, bezdeché buddhistické hledání konečného významu. Ubohý Hesse, vypadá poněkud mimo v dnešních špičkově technologických, kyberpohodových, katalogizovaných, universitně graduovaných, vysoko mířících 90. letech.

HERMANN HESSE: PROROK COMPUTEROVÉHO VĚKU

Ovšem blahosklonný soucit s věkovitým švýcarským mudrcem je možná poněkud předčasný. Vypadá to, že na avantgardní výspě computerové kultury na Massachusetts Avenue v Cambridgi, v Palo Altu, v laboratořích umělé inteligence Carnegie-Mellon i v zadních místnostech počítačově grafických studií v jižní Kalifornii právě probíhá Hesseho comeback. Tento návrat ovšem nesouvisí s Hermannovými východními mystickými díly. Je založen na jeho poslední a nejmeně pochopené knize *Magistr Ludi aneb Hra se skleněnými perlami*.

Tato kniha, která Hessemu vynesla bezplatný výlet do Stockholmu, se odehrává za několik století v budoucnosti, kdy se nebyvale rozvinula lidská inteligence a lidská kultura pomocí zařízení na zpracovávání myšlenek zvaného Hra se skleněnými perlami.

V dnešních elektronických 90. letech můžeme ocenit, co Hesse stvořil ve vrcholícím industriálním věku komínů, tj. v letech 1931–42. Předpověděl s neuvěřitelnou přesností vynález jistého postindustriálního zařízení pro přeměňování myšlenek na digitální jednotky a jejich zpracování. Není pochyb, že tento mudrc hippies předpověděl existenci elektronického myšlenkového přístroje, který se na trhu neobjevil před rokem 1976.

Mám samozřejmě na mysli ovoce ze Stromu poznání jménem Apple computer.

SPOJENÍ ALDOUS HUXLEY – HERMANN HESSE

Poprvé jsem o Hermannu Hessem slyšel od Aldouse Huxleyho. Na podzim roku 1960 byl Huxley hostujícím profesorem Carnegieho programu na Massachusettském technologickém institutu (MIT). Jeho úkolem bylo přednést sérii sedmi přednášek na téma »Člověk jako pořádný kus práce«. Na každou přednášku přišlo pár tisíc lidí. Aldous strávil většinu volného času kolem harvardského výzkumu psychedelických drog, inicioval nás začátečníky do dějin

mysticismu, do rituální péče a zacházení s LSD, jež někdy nazýval „milostí zdarma danou“.

Huxley toho podzimu četl Hesseho a hodně hovořil o Hermannově teorii tří stadií lidského vývoje. Jsou to

1. Kmenový cit pro božskou jednotu.
2. Neslučitelné protiklady feudálně-industriální společnosti: dobro-zlo, muž-žena, křesťan-muslim atd.
3. Spásné znovuzrození Jednoty veškerenstva.

Není sporu o tom, že celou konstrukci autoritářsky prostupuje hegelovská doktrína teze-antiteze-syntéza, ovšem Hesse a Huxley se tím zjevně nevzrušovali. Proč bychom se tedy měli vzrušovat my, nedovzdělaní harvardští psychologové?

Všichni jsme se pustili do povinné četby Hesseho.

Huxley prohlásil, že jeho vlastní duchovně-intelektuální vývoj v Anglii probíhal podobně jako Hessův život v Německu. Aldous s oblibou hovořil o událostech ze svého života, které nacházely obdobu v osudu Hesseově.

Parodie na ráj

Huxleyho poslední kniha *Ostrov* představuje atypickou, tropickou utopii, v níž meditace, gestalt terapie a psychedelické obřady vytvořily společnost buddhistického rozjímání.

Odpoledne 20. listopadu 1963 jsem strávil u Huxleyho lože a naslouchal jsem tomu, jak umírající filosof mluví tichým hlasem o spoustě věcí. Vytvořil působivou malou literární fugu, když mluvil o třech knihách, které nazýval „parodiemi ráje“: o svém *Ostrově*, Orwellově díle 1984 a Hesseho *Hře se skleněnými perlami*.

Aldous mi s jemným smíchem vyprávěl, že předlohou pro Velkého bratra, milovaného diktátora Orwellovy společnosti strachu, byl Winston Churchill. „Vzpomínáš si na zaklínačský proslov Velkého bratra o krvi, potu a strachu, jež musí všichni vydat, aby porazili Eurasii? Na lekce nenávisti? Ta satira je dokonalá. A hrdina se jmenuje Winston Smith.“

Aldouse v těch chvílích fascinovala *Tibetská kniha mrtvých*, kterou jsem právě převal z viktoriánské angličtiny do mluvy americké. Rukopis, který byl později vydán pod názvem *Psychedelická zkušenost*, použila Laura Huxleyová, aby podle něho řídila manželovu psychedelickou smrt.

Huxley hořce hovořil o ponurých koncích *Ostrova*, *Hry se skleněnými perlami* i Orwellovy klasiky. Jeho vlastní idealistická ostrovní

společnost zaniká díky vpádu industriální moci, jež pátrá po naftě. Hesseho utopická Kastálie je zničena, protože ztratila kontakt s lidskou realitou. A láska zmírá ve spárech mocenských struktur v 1984. Nešťastné konce. Plaše jsem se zeptal, jestli pro mě nemá nějaké varování nebo radu. Tajemně se usmíval.

O dva dny později byl Aldous Huxley mrtev. Jeho smrti si však téměř nikdo nevšiml, protože 22. listopadu 1963 zemřel také John F. Kennedy. Byl to špatný den pro utopisty i futuristy celého světa.

Ontologický vývoj Hermanna Hesseho

Hermann Hesse se narodil v roce 1877 v malém švábském městečku Calw v Německu jako syn protestantských misionářů. Jeho domácí zázemí a vzdělání bylo stejně jako u Huxleyho intelektuální, klasické, idealistické. Jeho život ztělesňoval změnu a metamorfózu. Pokud přijmeme akademickou perspektivu Theodora Ziolkowského: „Hesseho literární dráha opisuje vývoj moderní literatury od estetičnosti *fin de siècle* přes expresionismus až k současnému pojetí lidského údělu.“

Hlas romantického eskapismu, bohém bez iluzí, odpůrce války

Hesseho první úspěšný román *Peter Camenzind* (1904) zobrazoval s frivolní sentimentalitou homosexuální 90. léta minulého století, jež stejně jako bouřlivá 20. léta století našeho byla jakýmsi závěrečným mejdanem třídní společnosti na prahu rozpadu.

„Esteticismus u něho vystřídal melancholický realismus... Hesseho romány byly fiktivním varováním odpadlíka, který naléhavě zpochybňuje obecné hodnoty, bouří se proti systému a napadá konvenční »realitu« ve jménu vyšších ideálů“ (Ziolkowski).

V roce 1911 Hesse absolvoval povinnou mystickou pouť do Indie, kde se na březích Gangy nakazil nějakými mikroorganismy, které se později naplno projeví v allenginsbergovské mystice.

V roce 1914 se Evropa zmítala nacionalismem a válečným šílenstvím. Hesse se stal stejně jako v jiném časoprostoru i dr. Benjamin Spock otevřeným pacifistou a odpůrcem války. Dva měsíce po »vyhlášení nepřítelství« uveřejnil esej s názvem »O Freunde, nicht dieser Töne« (Ach přátelé, ne tímto tónem). Byl to apel na mládež Německa, pokus zastavit ten pád do neštěstí. Jeho disidentství mu vyneslo oficiální cenzuru a útoky v tisku. Od té doby se stal Hesse navždy imunní vůči patriotismu, nacionalismu a respektu k autoritě.

Protobeatnik? protohippie? otec new-ageovské psychologie?

V roce 1922 Hesse napsal *Siddhárthu*, příběh kerouacovsko-snyderovského lidství „na cestě do Benáresu“, zobrazující skutky odcizeneho, zábavného, erotického chytráctví.

V červnovém čísle *Playboye* z roku 1986 islámský mistr jógy a basketbalová superhvězda Kareem Abdul-Jabbar („urozený a mocný služebník Alláhův“) shrnul se svým legendárním nadhledem životní etapy, jimiž prošel. Za užití techniky fugy se skleněnými perlami spojil dohromady vlákna svého života: basketbal, rasismus, víru, drogy, sex, jazz, politiku. „Když jsem končil střední školu,“ vypráví Abdul-Jabbar, „začal jsem číst všechno, co mi přišlo pod ruku — hinduistické texty, upanišady, zen, Hermanna Hesseho — cokoli řeknete.“

Playboy: „Co na vás zapůsobilo nejvíc?“

Abdul-Jabbar: „Hesseho *Siddhártha*. Prožíval jsem tehdy věci, kterými Siddhártha procházel při svém dospívání, a ztotožnil jsem se s jeho vzpourou proti zavedeným představám o lásce a o životě. Siddhártha se stal estetickou osobností, bohatým mužem, smyslnou bytostí — prozkoumal nejrůznější světy a nenašel osvětlení v žádném z nich. V tom bylo pro mě obrovské poselství té knihy. A tak jsem si začal vytvářet vlastní hodnotový systém, co je dobré a co ne.“

Stepní vlk (1927) je podle Žiolowského „psychedelickou orgií sexu, drog a jazzu“. Jiní pozorovatelé s širším historickým rozhledem (včetně mé maličkosti) spatřují ve *Stepním vlkovi* vrcholnou satiru závažných protikladů industriální společnosti. Hesse se vysmívá freudovským konfliktům, nietzscheovským mukám, jungiánským polaritám i hegelíanským mašinériím evropské civilizace.

Harry Haller vstupuje do „Magického divadla. Vstupné: vaše mysl“. Napřed se zapojí do „Velké automobilové honičky“, což není zrovna jemné zavrnutí posvátného symbolu industriální éry. Za dveřmi označenými „Rádce ve vybudování osobnosti. Úspěch zaručen!“ se H. H. naučí hrát postfreudovskou videohru, v níž jsou pixely součástí osobnosti. „Můžeme předvést komukoli, jehož duše se rozpadla na kousky, že lze tyto části předchozího já poskládat, *jakkoli je líbo*, a tak dosáhnout nekonečné mnohonásobnosti tahů ve hře života.“

Tato poslední věta dokonale definuje základ mnoha postindustriálních náboženství sebe-aktualizace. Naučíte se poskládat elementy svého já, *jakýmkoli způsobem vám to bude milé*! Pak jen zmáčknete klávesu pro pokračování v ději.

Krise středního věku, jak ji líčí *Stepní vlk*, jeho přehřáté salingerovské vnitřní konflikty, woodyallenovské zoufalství, neukojené normanmailerovské touhy, vše se rozpouští ve vířícím kaleidoskopu pa-

bleskujících neurorealit. „Věděl jsem,“ povzdechne si H. H., „že všechny ty stovky střípků své hry života nosím po kapsách... Jednoho dne třeba budu mít větší štěstí ve hře.“

Hra se skleněnými perlami přetváří myšlenky na elementy

Co uděláte poté, co jste těžké a masívní myšlenky zvící balvanu, dědictví mechanické kultury, přeměnili na elementy? Jste-li studentem fyziky nebo chemie, přeorganizujete roztržité zlomky a kousičky do nových kombinací. Syntetická chemie myslí. Hesse bydlel v Basileji, domově Paracelsa. Alchymie 101. *Solve et coagule*. Uspořádej se nanovo v nových kombinacích. Stáváš se mistrem hry s perlami. Nech generátorem náhodných čísel přerovnat svůj myšlenkový soubor a poříd' si nový pár rukou!

Samozřejmě že Hesse nikdy neposkytuje detailní popis toho předelektronického zařízení zpracovávajícího data a zvaného Hra s perlami. Ale vysvětluje způsob, jakým funguje. Hráči se učí, jak přetvářet čísla desítkové soustavy, hudební noty, slova, myšlenky a obrazy na elementy, skleněné perly, které je možno řadit do nekonečných počítačových kombinací a rytmicky se prolínajících sekvencí, které vytvářejí nový jazyk vyšší kvality, průzračnosti, čistoty a vrcholné komplexity.

Globální jazyk založený na digitálních jednotkách

Hesse popisuje tuto hru jako „sériové uspořádávání, řazení, slučování a propojování koncentrovaných konceptů z mnoha oblastí myšlení a estetiky“.

V krátkém čase, píše Hesse, „se Hra her vyvinula v určitý druh universálního jazyka, kterým hráči mohli vyjadřovat hodnoty a vytvářet mezi nimi vzájemné vztahy“.

Na počátku byla hra modelována, konstruována a průběžně inovována cechem matematiků zvaným Kastálie. Pozdější generace hackerů užívaly tuto hru ke vzdělávání a z pohnutek intelektuálních a estetických. Postupně se hra vyvinula v globální vědu myslí, v nenahraditelnou metodu, jak pročišťovat své myšlenky a sdělovat je v dokonalé formě.

Vývoj computeru

Hesse samozřejmě nebyl jediný, kdo předpověděl digitální zpracování myšlenek. Již kolem roku 600 př. n. l. Řek Pýthagorás

(hudba sfér) a Čínan Lao-c' (*jin-jang*) spekulovali o možnosti, že veškerou realitu a vědění by mělo být možno vyjádřit hrou binárních čísel. V roce 1832 mladý Angličan George Boole vytvořil algebru symbolické logiky. V dalším desetiletí Charles Babbage a hraběnka Ada Lovelaceová pracovali na přístroji pro rozvoj analytického myšlení. O sto let později, přesně v téže době, kdy Hesse promýšlel svou »hru« ve Švýcarsku, brilantní anglický logik Alan Turing psal o strojích, schopných napodobovat lidské myšlení. U. I. — umělá inteligence.

Hesseho unikátní přínos však nebyl na poli technickém, ale v oblasti společenské. Pětačtyřicet let před Tofflerem a Naisbitem předpověděl Hesse nástup informační kultury. Ve *Hře se skleněnými perlami* prezentuje sociologii strojového počítání. Se smyslem pro detail, hodným světově proslulého romanopisce (získal za tuto knihu Nobelovu cenu za literaturu), popisuje zrození utopické subkultury soustředěné kolem digitálního myšlenkového přístroje.

Hesse poté zapojuje svůj oblíbený postup, parodii (psyberfrašku), aby položil zneklidňující otázku třídního rozdílu mezi computerově vzdělanými a computerově negramotnými. Elektronická elita versus proletáři papíru, lepidla a inkoustových skvrn. Nebezpečí společnosti rozdělené na informačně bohaté a informační nuzáky.

Glorifikace kastálské hackerské kultury

Hra se skleněnými perlami je příběhem Josefa Knechta, kterého poznáváme jako vynikajícího studenta gymnázia těsně před přijetím do kastálského bratrstva. Je obeznámen s tajemstvím základního systému na zpracování myšlenek. Popisy Kastálie jsou dojemně pedantské. Čtenáře se zmocňuje úcta z jemné krásy toho systému a »mnišského« zanícení adeptů.

Učený vypravěč vysvětluje:

„Tato Hra her... se rozvinula do jakéhosi universálního jazyka, jehož prostřednictvím hráči mohou vyjadřovat hodnoty srozumitelnými symboly a vytvářet mezi nimi vzájemné vztahy... Hra může například začít astronomickou konfigurací, tématem Bachovy fugy, citátem z Leibnitze či z upanišad a tuto základní myšlenku je možno rozvíjet a obohacovat prostřednictvím rezonancí s příbuznými tématy. Zatímco průměrný začátečník může pomocí symbolů formulovat paralely mezi kompozicí klasické hudby a zněním přírodního zákona, adept či Mistr hry umí dovést dané téma až do svobodného prostoru nekonečných kombinací.“

V poslední větě Hesse popisuje teorii digitálního strojového počítání. Programátorský čaroděj dokáže přeměnit jakoukoli myšlenku, nápad či číslo do řetězců binárních čísel, které je možno nejružnějším způsobem kombinovat. Znovu se tu dostáváme k dávnému snu filosofů, vizionářských básníků a jazykovědců o syntéze veškerého vědění, o »universitas«, o konečné databázi myšlenek a matematicky dokonalém globálním jazyku.

Hesse pochopil, že jazyk založený na matematických elementech nemusí nutně být studený, neosobní či rutinní. Když čteme *Hru se skleněnými perlami*, prožíváme nadšení dnešních hackerů-vizionářů, kteří vědí, že malování, pořádání, psaní, modelování a inovování pomocí shluků elektronů (perel?) nabízí mnohem víc tvůrčí svobody než sebevyjádření omezené na potištěný papír, chemické barvy na plátně či akustické (tj. mechanické a neměnné) zvuky.

Hesseho zlatý věk myslí

V dobách zlatého věku chemie se vědci a badatelé naučili, jak rozkládat molekuly a opět kombinovat volné elementy do nekonečného počtu nových struktur. Samozřejmě pouze dokonalou manipulací vzájemných reakcí elementů mohli chemikové dosáhnout zázraků, které změnily náš svět.

V dobách zlatého věku fyziky se teoretici i experimentální adepti této vědy naučili štěpit atomy a znovu pořádat volné částice do nových elementárních struktur. A ve *Hře se skleněnými perlami* Hesse popisuje jakýsi zlatý věk myslí. Programátoři vědění a informací z Kastálie, podobně jako chemici a fyzikové, rozpouštěli myšlenkové molekuly na elementy (perly) a spřádali je opět do nových vzorů.

V básni »Poslední hra se skleněnými perlami« píše Hesseho hrdina Josef Knecht: »Dosáhli jsme ikonografie..., která zpívá jako krystalové mřížky.«

Technologie vynalézá ideologii

Hesse evidentně předjímal McLuhanův první komunikační zákon: »Médium samo je informací.« Technologie, kterou užíváte k třídění, ukládání a komunikování svých myšlenek, určuje hranice vašeho myšlení. Už samotný výběr myšlenkového nástroje definuje i meze, v nichž přemýšlíte. Pokud je vaší myšlenkovou technologií slovo tesané do kamene, řekněme si upřímně — optimistický a pohotový myslitel z vás nebude. Olejomalba či zmačkaný papyrus v knihovně někde v Damašku nedokáže sdělit totéž, co hraný film. Nové myšlenkové technologie provokují rovněž i nové myšlenky. Tištěné

slovo zrodilo národní jazyky, národní státy, gramotnost a industriální věk. Televize, ať se vám to líbí nebo ne, stvořila naopak globální způsob myšlení, který se velmi liší od orální či literární kultury.

Hesse pochopil moc technologie. Říká nám, že nová duševní kultura Kastálie je založená na hmotném myšlenkovém zařízení, myšlenkovém stroji, „rámu, odvozeném od dětského počítadla, rámu s několika tucty drátů, na něž je možno navlékat skleněné perly různých velikostí, tvarů a barev“. Nenechte se prosím zmást zdánlivou hračkovitou jednoduchostí toho zařízení. Hesse tu pouze pozměnil významové polohy, myšlenkový slovník. Tohle je ve skutečnosti vážná věc. Jakmile jednou totiž definujete jednotky myšlení terminologií matematických elementů, dopustili jste se již převratné mutace v inteligenci své kultury.

VÝVOJ HRY

Hru s perlami jako první začali používat hudebníci. „Dráty odpovídaly linkám v notové osnově, perly časovým intervalům not.“

Asi o dvacet třicet let později se hry zmocnili matematici. Po dlouhý čas ovšem charakteristickým rysem historie hry bylo, že ji preferovaly, užívaly a dále cizelovaly ty obory lidského vědění, které zrovna prožívaly údobí svého rozvoje či renesance.

Čas od času se hry zmocňovaly a imitovaly ji prakticky všechny vědní a učenecké obory. Analytická studia hudebních hodnot redukovala hudební události na fyzikální a matematické vzorce. Brzy nato si tuto metodu vypůjčila filologie a začala poměřovat lingvistické konfigurace stejně jako fyzika měří přírodní procesy. Výtvarné umění se také brzy přidalo. Každý obor, vystavený této hře, si vytvořil svůj vlastní jazyk vzorců, rovnic a možných kombinací.

Zavedlo by nás příliš daleko, kdybychom se pokoušeli detailně popisovat, jak svět myslí získal, po náležitém pročištění, své postavení ve státě. Nadřazené postavení záležitostí myslí nad lidmi i ve vládě se postupně stávalo víc a víc věcí intelektuálů. A uplatňovalo se to především ve vzdělávacím procesu.

Vzájemné poznávání umělé inteligence a hackerů

„Matematici dovedli hru do takového stupně flexibility a náchylnosti k sublimaci, že začala nabírat jakési *vědomí sebe sama a svých možností*“ (kurzíva je ode mne).

Touto větou Hesse předjímá noční můry Arthura C. Clarka a Stanleye Kubricka o neurotické umělé inteligenci:

„Otevři dveře hibernačních kabin, Hale!“

„Promiň, Dave. Tahle výprava je příliš důležitá na to, aby ji ohrozila lidská chyba.“

Hesse nám říká, že první generace computerových adeptů vytvořily »hackerskou kulturu«, elitní sektu zpracovatelů vědění, kteří žili uvnitř konstrukcí své vlastní mysli a opovrhli vnější společností. Dále Hesse se zlověstným vhladem popisuje také zrod fenoménu, který se dnes stal výstřelkem informačních věd.

Kult umělé inteligence

V roce 1984 v Japonsku investovali miliardy dolarů do takzvaného projektu Pátá generace, v Americe i v Evropě do rozvoje programů umělé inteligence (U. I.). Národy, které trpí vážným nedostatkem inteligence klasické — sovětská Eurasie a země Třetího světa —, se tohoto významného výzkumného proudu zjevně neúčastnily.

Cílem projektů zaměřených na rozvoj U. I. bylo vyvinutí enormně komplikovaných chytrých strojů, které dokážou přemýšlet, dedukovat a rozhodovat efektivněji než »lidské bytosti«.

Miliardové částky pocházely od obřích byrokratických aparátů, federálních, korporativních, armádních a bankovních, od pojišťovnicích ústavů, naftových společností, agentur pro výzkum vesmíru a zdravotnických sítí. Mentální výkony, poskytované zařízeními U. I., zahrnují:

- Expertní systémy, které poskytují zpracované informace a návrhy řešení založené na srovnávání obrovských objemů dat. Computery tu provádějí, rychlostí téměř světelnou, práci armád úředníků a techniků.

- Programy rozeznávající hlas; počítače poslouchají příkazy vydávané mluvenou řečí.

- Robotika.

U. I. se stala módním termínem mezi investory v počítačovém průmyslu. Je téměř bez pochyby, že myslící programy a roboty budou sehrávat v západní a — samozřejmě — japonské společnosti stále větší roli.

Stejně jako se Hra se skleněnými perlami stala cílem vnější kritiky, také kolem hnutí U. I. byla spousta povyku. Někteří lidé tvrdili,

že samotný název »umělá inteligence« je protimluv, spojení neslučitelných termínů, jako třeba »armádní inteligence«. Jiní kritikové poukazovali na to, že programy U. I. mají málo do činění s jedinečnými lidskými bytostmi. Tyto mnohamiliónové přístroje nelze použít k řešení osobních potíží, nedokážou pomoci Ashley sehnat rande na pátek večer nebo vyřešit Deidře problém sebedůvěry. Systémy U. I. jsou modelovány tak, aby myslely jako supertýmy expertů. Vzpomínáte si, jak se řešilo, zda je levnější platit vysoké zdravotní a životní pojištění, nebo změnit umístění palivové nádrže ve Fordu? Pamatujete si údaje Pentagonu o „povolených ztrátách životů civilistů v nukleární válce“? To je důvod toho, proč má mnoho lidí pocit, že tyto hračky špičkových manažerů jsou více umělé než inteligentní.

A jak se ukazuje, naše paranoia typu HAL narůstá. Počítače ale nevystřídají skutečné lidi. Zastoupí byrokraty na střední a nízké úrovni. Nahradí vás jen do té míry, že budete užívat umělou (spíše než přirozenou) inteligenci ve svém životě a v práci. Jestli přemýšlíte jako byrokrat, funkcionář, manažer, pasivní člen rozsáhlé organizace nebo jako hráč šachu, bojte se. Brzy by vás mohly přemyslet!

Přirozená inteligence

Humanisté uvnitř computerové kultury prohlašují, že existuje jenom jediná forma inteligence — přirozená inteligence, síla mysli, jež se nachází v lebkách jednotlivých lidských bytostí. Tento »tkáňo-ware« je geneticky propojen a experimentálně programován tak, aby zvládl osobní záležitosti jedné osoby, vlastníka, a aby si vyměňoval názory s jinými.

Všechna zařízení na zpracovávání myšlenek — tužky ovládané rukou, tištěné knihy i elektronické computery — lze použít jako nadstavbu přirozené inteligence. Jsou to pouhé nástroje k třídění, ukládání a sdělování myšlenek: zrcadla, která odrážejí zpátky, co uživatel vymyslel. Jak napsal Douglas Hofstadter v díle *Gödel, Escher, Bach*: „Já začíná existovat v okamžiku, kdy získává schopnost zobrazovat samo sebe.“ A tuto schopnost, pánové Hessi a McLuhane, podmiňuje myšlenkový nástroj užívaný dotyčnou kulturou.

Jedinečné lidské bytosti lze kontrolovat a ovládat stroji na myšlení — počítači nebo hrami s perlami — jen tehdy, pokud se dobrovolně rozhodnou cenzurovat své vlastní nezávislé myšlení.

MAGISTR LUDI ZAČÍNÁ ZPOCHYBŇOVAT AUTORITU

V posledních kapitolách *Hry se skleněnými perlami* se hrdina příběhu Josef Knecht dostává na vysoký post v kastálském řádu. Stává se »Magistrem Ludi, Mistrem hry se skleněnými perlami«.

Hra sama je v té době globálním systémem umělé inteligence, který řídí vzdělávací soustavu, armádu, vědu, technické operace, matematiku, fyziku, jazykovědu a především estetiku. Velké kulturní slavnosti jsou veřejnými hrami mysli, jež fascinovaně sleduje celá populace.

V tomto okamžiku triumfu Mistr mysli začíná pochybovat. Obává se rozpolcení společnosti, v níž kastálská »computerová« elita bude řídit společenské hry mysli, totálně odtržené od skutečného života. Kastálci se, jak víme, úplně oddali světu myšlenek a zavrhlí moc, peníze, rodiny, individualitu. Kastálec je dokonalým »členem organizace«, mnichem nové církve umělé inteligence. Knecht si dělá starosti také se slepou poslušností a se ztrátou svobodné volby.

Hesse, jak se zdá, vyslal varovné signály, které se staly relevantní v roce 1986. Zprvč se domnívá, že lidské bytosti soustředí svá náboženství na zařízení pro zpracovávání myšlenek, které jejich kultura využívá. Slovo boží musí přicházet známými cestami, jinak nebude pochopeno. To platí pro kamenné desky Mojžíšovy stejně jako pro masově vyráběný industriální produkt, jakým je »boží kniha« fundamentalistických křesťanů či muslimů.

Zadruhé — kdo kontroluje prostředky na zpracovávání myšlenek, kontroluje celou společnost. Ten spodní antiestablishmentový tón *Hry se skleněnými perlami* musel jistě zaujmout pozornost George Orwella, dalšího proroka informační společnosti. I Winston Smith, hrdina knihy 1984, je v podobné situaci jako Josef Knecht. Pracuje na Ministerstvu pravdy, kde přeprogramovává původní historické databáze. Je otrokem informační tyranie, z níž se Hesseho hrdina pokouší uniknout.

Zatřetí — Hesse se domnívá, že zrod nových myšlenkových strojů vyvolá vznik nových náboženství. Kastálský řád je upomínkou středověkých klášterních kultů, komunit přísně kontrolovaných hackerů, kteří znali strojový jazyk, latinu, a vytvářeli a ochraňovali velké super-výkonné iluminované rukopisy v palácích biskupů a vévodů.

Nejdůležitější ovšem je, že Hesse vyjádřil patřičnou reakci jedinice, který nedokáže akceptovat slepou poslušnost a sebezapření vyžadované kněžstvem umělé inteligence.

Chovat se, jak mi srdce a rozum přikazují

Asi po sto stranách bohaté introspekce a zpovědní konverzace Josef Knecht rezignuje na své postavení nejvyššího kněze umělé inteligence a odchází do nového života jako jedinec »reálného světa«.

Vysvětluje své »prozření« v dopise adresovaném řádu. Po třiceti letech špičkové práce s myšlenkami dochází k poznání, že organizace udržují samy sebe u moci tím, že odměňují poslušnost výsadami! S oslepující silou mystického zážitku Knecht náhle vidí, že kastálské U. I. společenství „bylo nakaženo charakteristickou nemocí elitářství — arogancí, ješitností, třídní nadřazeností, pokrytectvím, vykořisťováním...“!

Ironií osudu je, že člen takové byrokracie na zpracování myšlenek „často trpí totálním nedostatkem vhledu do svého postavení ve struktuře společnosti, svého místa ve světě a světové historii“. Než se my, lidé světáckých 80. let 20. století, začneme usmívat nad takovými frázemi o omezenosti a hrabivosti byrokracie, uvědomme si, že Hesse knihu psal v desetiletí, v němž Hitler, Stalin a Mussolini terorizovali Evropu totalitními excesy. Zprofanované athénské demokratické rčení „Mysli nezávisle, zpochybňuj autoritu“ bylo v té době z módy, dokonce i v civilizovaných zemích, jakou Švýcarsko beze sporu bylo.

Jemný cit pro pohnutost doby byl, předpokládáme, důvodem, proč Hesse, mistr parodie, své rozechvělé čtenáře vedl příběhem v tak pomalém, formálním tempu až k finálnímu střetu představeného řádu Alexandra a disidentského Mistra hry. Tím nejvybranějším způsobem Knecht vysvětluje Alexandrovi, že nepřijme poslušně „rozhodnutí shora“.

Představený nevěřícně zalapá po dechu. A můžeme si představit většinu evropské elity, jejímž úkolem je zpracovávání myšlenek — profesorů, intelektuálů, lingvistů, literárních kritiků a vydavatelů novin —, jak souhlasí s Alexandrem, když prská: „Nejsi připraven poslušně přijmout... nezměnitelné rozhodnutí shora? Rozuměl jsem ti dobře, Magistře?“

O něco později se Alexandr zeptá zastřeným hlasem: „A čím se teď budeš řídit?“

„Budu se chovat, jak mi srdce a rozum přikazují,“ odpovídá Josef Knecht.

II. 3

NÁŠ MOZEK

Když se nad tím zamyslíte, tak tím nejnepovedenějším paradoxem všech dob je organizovaná církev. Představte si partu chlápků posedlých ovládním druhých, jak se takhle jednou sejdou a řeknou si: „Teď vnutíme svůj řád chaotickému evolučnímu procesu, který už patnáct miliard let probíhá na této planetě a v celé galaxii. Vypracujeme dokonalá byrokratická pravidla, která nás udrží u moci.“

Lidský mozek — nejsložitější, nejnekonečnější a nejmaginativnější komplexní vědomosti zpracovávající systém — má sto miliard neuronů a každý z nich má výkon srovnatelný se supervýkonným počítačem. Lidský mozek obsahuje víc spojení, než je atomů ve vesmíru. Trvalo tisíce let, než jsme vůbec pochopili, že chaotičnosti tohoto komplexu nerozumíme. Lidský mozek zpracuje více než sto miliónů signálů za vteřinu.

Nejllepší způsob, jak pochopit vývoj lidského druhu, je sledovat, jak jsme se naučili ovládat svůj mozek. Když se nad tím zamyslíte, v podstatě jsme mozek. Tělo je tady jen k tomu, aby mozek přemísťovalo sem a tam. Je vybaveno všemi těmi smyslovými vstupy a výstupy jen proto, aby přinášelo informace do neurocomputeru. Jen v posled-

ních deseti letech náš druh znásobil schopnost užívat svůj mozek tisícinásobně.

Chcete-li poznat, jak účelně využíváte svůj mozek, je třeba si změřit jeho výkon v r/s neboli realitách za vteřinu. Jen na bázi vstupu a výstupu je zpracování r/s u mého mozku stokrát větší, než tomu bylo v roce 1960.

Zhruba tak před milionem let jsme ještě žili v jeskyních a učili se teprve štípat pazourek, abychom mohli vyrábět nástroje. Obývali jsme planetu, na níž vše bylo přírodní. Neexistovalo nic umělého a dokonce téměř nic rukodělného — a přitom jsme měli stejný mozek. Každý z našich pravěkých předků měl tentýž enormně komplexní mozek, který později rozštěpil atom, vyslal člověka na Měsíc a stvořil rockový videoklip. Před dávnými lety jsme měli tentýž mozek, ale nevládli jsme stejnými schopnostmi. Pokud je mozek jako computer, potom ten klíčový trik spočívá v tom, jak jej formátovat, tj. jak nastavit operační systém, který mozek řídí.

Máte-li osobní počítač, máte na vybranou. Můžete používat slovní procesor, nebo taky ne. Pokud ano, máte k dispozici *Word*, *WordPerfect* a další možnosti. Jakmile jednou naformátujete mozek, naučíte ho pracovat podle jedné metody, musíte stále používat ten jediný program. Proces formátování vašeho mozku se nazývá formováním.

Jedná se o multimediální datový vstup. Pro dítě je to teplo matky, něha, zvuky, chuť prsu. Říká se tomu formování neboli formátování. Tím je dětský mozek napojen na Mámu a později samozřejmě z Mámy na Tátu, Jídlo atd., ale soubor Máma je definitivně prvním v poznávacím procesu.

Existuje ovšem schopnost přeformátovat nebo přidat nové adresáře. Aktivace mozku může být jógová nebo psychedelická. Odesílání a přijímání toho, co je v mozku, se rovná kybernetice. Mozek, jak říkají neurologové, má sedmdesát až sto tlačítek, známých jako receptory. Ty mohou uvést do chodu rozdílné obvody. Jisté biochemické (obvykle botanické) substance tyto zvláštní partie mozku aktivují.

Před vynálezem písma se v kmenové společnosti komunikace uskutečňovala v malých skupinách lidským hlasem a fyzickým gestem. Většina kmenů měla rituály, které se konaly o žních, na jaře a při úplňku. Členové kmene se shromáždili a aktivovali kolektivní systém poznávacího procesu. Naladili všechny computery na stejný kmenový jazyk. Často se tak dělo za užití různých psychedelických rostlin.

Řečeno terminologií moderních počítačů a elektronických přístrojů — byl to multimediální poznávací obřad. Uprostřed planul oheň, zdroj světla a tepla. Byly tam symbolické objekty jako peří nebo kosti. Tento zážitek zapojil mozky všech přítomných tak, že

mohli sdílet základní kmenový systém. Každý zvláště ovšem mohl prožívat i svou individuální vizi. Někdo štěkal jako vlk, jiný houkal jako sova, další se plazil kolem jako had. Každý člen kmene se samostatně učil aktivovat, zapojit a používat vlastní mozek a akceptovat jeho jedinečnost.

Lidská bytost je zásadně kmenový tvor, cítící se nejpohodlněji v malé skupině vzájemně se podporující a chápající jeden druhého navzájem ve své jedinečnosti. Pozdější formy civilizace individualismus zpochybnil. Dějiny evoluce lidského ducha jsou obvykle blízce spjaty s vývojem nového typu média komunikace či jazyku. Zhruba před 5 000 lety, když už lidstvo dosáhlo velké zběhlosti v práci s nástroji a ve stavitelství, kdesi na Středním východě (a pravděpodobně také v Číně) začali lidé dělat značky na mušle a na kousky papyru. Tak se zrodila dálková komunikace.

Psaní rukou, které sjednotilo stovky tisíc lidí, umožnilo totální nadvládu těch, kdo věděli, jak psaní kontrolovat. Marshall McLuhan nás upozornil, že v průběhu celé historie lidstva ten, kdo kontroloval média, kontroloval lid. To je sémiotika na francouzský způsob. Gramotnost se užívá k ovládnutí chudiny. Vzdělání užívají gramotnost ke kontrole nevzdělaných.

Typická feudální organizace, jakou je třeba katolická církev, omezila možnost odeslat zprávu, jako je tato, na velmi speciální kastu computerových hackerů zvaných mníši. Pouze oni byli oprávněni dotýkat se supercomputeru, tj. iluminovaného rukopisu v hradní věži nějakého vévody či kardinála. K ostatním — bez ohledu na postavení té osoby v obci či městě — slovo sestupovalo s nebeských výšin.

Jakmile se ale lidé začali shlukovat do velkých skupin po tisících či dokonce statisících, kmenovou situaci už nadále nebylo možné kontrolovat. Když je připojeno sto tisíc lidí najednou, jako v úlu či mraveništi, musí existovat ústřední organizace, která udržuje chod.

Feudální společnost, ve které tisíce lidí nosí kameny na stavbu pyramid nebo staví chrámy pro papeže, by nemohla existovat, kdyby tito dělníci samostatně zapojovali své mozkové programy. Abychom si ilustrovali totalitní kontrolu moci v éře feudalismu, použijme základní metaforu o »pastýři« a »stádu«. „Pán je můj pastýř; nic mi nechybí. Přiměl mě ulehnout v zelených pastvinách.“ A teď — je-li Pán váš pastýř, kdo jste ksakru vy? Pcha! Dokonce ještě dnes, když papež odletí do Třetího světa, hovoří se o „papeži a jeho ovečkách“.

Dalším příkladem kontroly mozku, která brání jedincům, aby zapojili svůj computer, je první kapitola bible. Úvodní text knihy *Genesis* hovoří jasně. Bůh zde říká: „Stvořil jsem nebe, planety, zemi, stvořil jsem vodu, souši a vše, co se hemží a plazí, a stvořil jsem tebe, Adame, k obrazu svému. A postavil jsem tě do cíle veškerého snažení,

do zahrady, která zove Eden. Chlapče, můžeš si tu dělat, cokoli libo. Vyjmu ti žebro a dám ti pomocnici, malou kuchyňskou služtičku jménem Eva. Můžeš si tu dělat, cokoli libo, Adame. Tohle je ráj.

Jsou tu ale dvě pravidla — ohledně jídla a drog. Vidíš támhle ten strom? To je Strom nesmrtelnosti. Je v něm kryonika a klonování. Nepojíš ovoce stromu tohoto, neb stal by ses bohem, jako jsem já, a žil bys věčně. A támhle ten strom vidíš? Ten je ještě nebezpečnější. Ovoce stromu tohoto nepojíš taky, protože to je Strom poznání. Je v něm rozšiřování vědomí.

Kniha *Genesis* říká jasně, že celý vesmír vlastní, řídí, kontroluje a vytváří jediný bůh — velikej, špatně naloženej chlápek. Proto tu máme válku psychedelických drog. Všechny masové společnosti nesnášejí jednu věc — jedince a skupinky, jež se svobodně učí programovat, reprogramovat, spouštět, aktivovat a formátovat svůj vlastní mozek.

Tato tabu mají velmi dobrý důvod. Feudální a industriální fáze společenského vývoje jsou totožné s fázemi vývoje jedince. Malé děti jsou rády, že mají Tátu, který je jim pastýřem, jenže potom stejně nastane čas, kdy odpovědnost musejí převzít děti samy.

Feudální společenství formovalo milióny bytostí k úplné životní odevzdanosti, k údělu zvířete ve stádě. Představte si třeba, že žijete v 15. století na statku vzdáleném padesát mil od města Chartres. O nedělích chodíváte pět mil do nejbližší vesnice na mši. A kazatel vám jednou řekne: „Poslechněte, ode dneška za šest měsíců se všichni vydáme do Chartres. Bude tam velká církevní slavnost, protože přijede arcibiskup.“

Strávíte týden cestou na slavnost. Vejdete na hlavní náměstí v Chartres. Zvednete oči a uvidíte katedrálu vyšší než jakýkoli strom, téměř zvící hory, s barevně zasklenými okny a sochami. A také tam budou všichni ti lidé, o kterých vám vyprávěl kazatel. Mají snad dva a půl až tři metry. Vejdete dovnitř, vzhlednete k vysoko se klenoucím gotickým obloukům, rosetovým oknům, slyšíte varhanní hudbu a zpěv, cítíte vůni kadidla.

Ale to je přece multimediální formování! Jestli si totiž myslíte, že světelná show Grateful Dead je něco zvláštního, pak jste úplně vedle. Čarodějové katolické církve už po dva tisíce let pořádají show přímo ďábelská. Vůně kadidla, svíčky, zpěv, který se víc a víc zesiluje, až se náhle objeví biskup, ozdobený šperky, nesený na velkém zlatém trůnu. Něco takového jste určitě doma na statku nikdy neviděli.

„Fajn, dolů na kolena. Opakujte po mně: »Tvé je království i moc a sláva.« A teď chci, abyste šli na Střední východ a tam zabíjeli pohany ve jménu Krista.“

„Jasně, cokoli chceš.“

Jenže podobné formativní multimediální události se odehrávaly nedaleko Athén už dávno před Kristovým narozením. Rituál eleusínských mystérií byl výroční náboženskou událostí, která se konala po téměř tisíc let. Největší mudrci spolu s prostými lidmi přicházeli do chrámu v Eleusis, aby se účastnili tajného obřadu. Všichni přítomní požili nápoj připomínající LSD, připravovaný z námele, a následovala extravagantní světelná show s působivým dramatickým předehráváním mýtů, jejichž výsledkem se stal skupinový divácký zážitek chaosu a znovuzrození.

Není náhoda, že řečtí filosofové, dramatikové a básníci po sobě zanechali ohromující sumu dokladů tvůrčího sebevyjádření a polyteismu. Když Sókratés řekl: „Smyslem lidského života je poznat sebe sama; inteligence je ctnost,“ měl na mysli řecké pojetí humanismu, který později ovlivnil i renesanci a romantismus.

Daleko více a snáz než pomocí zbraní lze společnost kontrolovat skrze multimédia, tj. neurologickým formováním. Marshall McLuhan nám připomněl, že už samotné médium je poselstvím.

Když Gutenberg vynalezl pohyblivou sazbu, přivedlo to vévody a kardinály k vytištění tisíců biblí a historií královských rodů. Během několika desetiletí se mnoho Evropanů dozvědělo, jak dělat to, co bylo do té doby vyhrazeno pouze mnichům. Gutenberg vytvořil zařízení, které se stalo základem budoucí průmyslově tovární civilizace, masové produkce pro masovou spotřebu.

V industriální éře byli ctnostní občané spořádaní, úslužní, spolehliví, závislí, zdatní, poslušní a — samozřejmě — zaměnitelní. Po individualitách schopných řídit svůj vlastní mozek žádná velká popotávka nebyla. Šéfové si pochopitelně nemohou dovolit u montážních linek příliš tvořivé dělníky, protože by to mohlo vypadat jako ve filmu s Laurelem a Hardym, kde auta padají z výrobního pásu.

„Hej, Stane, jdu se najíst.“

„Ale teď ještě nemůžeš jíst.“

„Proč ne?“

„Nemůžeš jíst, dokud se nezvze zvonek.“

„Fajn, tak to další auto namalujeme na duhovo.“

Je těžké řídit industriální společnost, když proti vám stojí tolik individuality a svobodného přístupu k multimediální kapacitě mozku.

Kolem roku 1900 přišel Einstein s myšlenkou, že prostor a čas existují jen jako interaktivní pole, a Max Planck vymyslel teorii o tom, že základními elementy vesmíru jsou informační částice. Následoval

Heisenbergův důkaz toho, že každý si vytváří svou vlastní realitu. A objevil se nový filosofický směr zvaný kvantová fyzika, který hlásal, že úkolem jedince je informovat a být informován. Doopravdy existujete, pouze pokud jste v poli, v němž sdílíte a vyměňujete informace. Vytváříte si reality, které obýváte.

A k čemu je mozek? Proč máme tenhle neuvěřitelný nástroj? Naše mozky touží po propojení s jinými mozky. Můj mozek existuje, jen když střílí tam a zpátky bajty a bity informací. Multimediální interkomunikace.

Původní základní představou lidstva bylo, že jedinec nosí posvátno v sobě. Je v nás ta ohromující síla našeho biocomputerového mozku. Budeme se muset jen naučit, jak tu sílu využívat a jak ji zapojit.

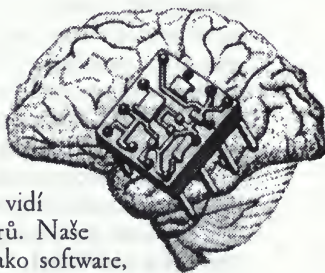
II. 4

JAK SPUSTIT SVŮJ BIOCOMPUTER

Jak se dozvídáme, lidský mozek je galaxií více než sta miliónů neuronů, z nichž kterékoli dva mohou uspořádat a předávat stejně komplexní informaci jako sálový počítač.

Mnoho kognitivních psychologů dnes vidí mozek jako kosmos informačních procesorů. Naše mysl, přijmeme-li tuto metaforu, pracuje jako software, který programuje nervový hardware (či »tkáno-ware«). Většinu klasických psychologických termínů je dnes proto možno předefinovat jazykem počítačových pojmů. Kognitivní funkce jako paměť, zapomínání, učení, tvořivost a logické myšlení dnes vnímáme jako způsoby, jimiž mysl formuje »databáze« a ukládá, zpracovává, třídí a vyvolává informace.

Na nekognitivní funkce, jako jsou emoce, nálady, smyslové vjemy, halucinace, posedlosti, fobie, změněné stavy vnímání, zážitky transu, bláboly beze smyslu, intoxikace, vizionářské obrazy či psychedelické vhledy, je teď možno nahlížet jako na mozkové obvody ROM či autonomní podpůrné oblasti středního mozku, které

zůstávají obvykle nezasazeny vědomou aktivitou levého či předního mozku. Tyto nelineární, nevědomé oblasti mohou, jak dobře víme, být nejrůznějšími prostředky, záměrně či nedobrovolně, aktivovány. Populární heslo „Zapojte se“ v sobě nese fascinující kybernetickou implikaci, že člověk může vědomě natuknout či oslovit oblasti mozku, které pracují se specifickými informačními kanály, jež jsou běžně mimo náš dosah.

Takové myšlenky se ovšem mohou objevit pouze v elektronické kultuře. Mystikové a filosofové stavů změněného vnímání z dávných časů, Buddha, svatý Jan z Kříže či William James ani Aldous Huxley, pochopitelně nemohli popisovat své vize, pocity, extáze a stavy osvětlení počítačovou terminologií.

Nejedná se tu pochopitelně o nějakou naivní teorii, že mozek je computer. Užitím počítačové terminologie k popisu mysli a duševních funkcí ale můžeme rozšířit své vědomosti o průběhu myšlenkových procesů.

Toto užívání umělého artefaktu, jakým je třeba computer, jež napomáhá v porozumění niterným biologickým procesům, se zdá být normálním postupem v obohacování lidského vědění. Harveyho poznámka o srdci jako pumpě a o oběhu krve zjevně vychází z nauky o hydraulice. Naše porozumění metabolismu a vyživování uvnitř těla muselo počkat na vědecký rozvoj termodynamiky a přístrojů spotřebovávajících energii.

Před dvěma sty lety, předtím než se elektrické přístroje staly běžnou záležitostí, byl mozek obecně definován jako orgán zacházející s »myšlenkami« podobně, jako srdce pohánělo krev a plíce zpracovávaly vzduch. Před pětácti lety nám špičkoví profesoři psychologie popisovali činnost mozku pomocí pojmů nejrozvinutějšího dostupného informačního systému — obrovské telefonické sítě. Tato metafora zákonitě neprovokovala k žádnému experimentování; takže mozek zůstal psychologií v podstatě opominut. Freudovy psychoanalytické teorie byly užitečnější a pochopitelnější, protože jejich základem byly známé termodynamické principy: neurozu vyvolávalo zablokování či potlačení přehrátych, kypících, bublajících a dynamických instinktů, které explodovaly či unikly v podobě různého symptomatického chování.

Na počátku 60. let jsme v rámci svého projektu, harvardského výzkumu psychedelických drog, studovali reakce tisíců subjektů v průběhu sezení pod vlivem psilocybinu či LSD. Byli jsme schopni rozpoznat a klasifikovat standardní škálu psychedelických a halucinačních zážitků a odlišit je od působení jiných drog: stimulantů, sedativ, alkoholu, opiátů a jiných utišujících prostředků. Dokázali jsme je ale kategorizovat pouze v podobě subjektivních reakcí. Neexistoval totiž

žádný vědecký jazyk, kterým by bylo možno vyjádřit či postihnout široký záběr a »podivné« účinky tohoto chaotického fenoménu. Psychiatři, policisté, moralisté a lidé, kteří drogy neužívají, akceptovali termín »psychomimetické stavy«. Chaotické drogy vyvolaly u všech subjektů rozvolnění jejich lpění na jedné jediné oficiální realitě, čímž vlastně simulovaly šílenství.

Aby mohli o stavech vyvolaných drogami hovořit a přemýšlet, harvardští drogoví experimentátoři a další výzkumníci byli nuceni se obrátit k starým literárním zpodobením křesťanské mystiky a orientálních jóginských praktik, jež po staletí studovaly vizionářské zážitky. Učení znalci mystiky a duchovní transcendence projevovali snobskou tendenci nahlížet »normální realitu« jako změt společensky indukovaných iluzí. Měli potřebu za filosoficko-náboženský cíl života pokládat dosažení změnéných stavů vnímání.

Je třeba tu uvést, že tím vyvolali obrovský zmatek. Přecitlivělí a praktičtí Američané byli popleteni a rozrušeni tímto šíleným pokusem miliónů mystiků nadšeně vplout do chemického šílenství a dobrovolně aplikovaného chaosu. Epistemologické debaty o definování reality se brzy zvrhly v hysterický společenský extrémismus téměř všech zúčastněných, často velice hořký a emocionální. Kulturní, morální, politické, rasové a především generační otázky se staly příčinou drogové války na sklonku 20. století.

Základním problémem ovšem ve skutečnosti byla sémiotika. Debata upadala do emocionálního blábolu, protože neexistoval žádný jazyk či konceptuální model, jenž by postihoval, co se děje, když jste »zhulení«, »sjetí«, »naládovaní«, »mimo«, »spasení«, »osvícení«, »satorizovaní«, »božsky opojení« apod.

Tady nám opět spěchá na pomoc vnější technologie a poskytuje moderní ukázkový model i jazyk pro porozumění vnitřním neurologickým funkcím. Televize se stala populárním médiem během 50. let. Mnoho aktérů psychedelických tripů v následujících desetiletích se proto chovalo jako pasivní televizní divák, sledující obrazy pableskující na obrazovce jeho mysli. A sémantickou úroveň spousty lysergových experimentátorů vyjadřuje zvolání „Páni!“. Výzkumné skupiny, s nimiž jsem pracoval na Harvardu, v Millbrook a na Berkeley, upadly pro změnu do vzletné, orientální terminologie křtěné Gangou, za niž se tady pokorně omlouvám.

Později, v roce 1976, se objevil počítač Apple. Souběžně videohry umožnily mladým lidem zažít »na vlastní kůži« pohyblivé záblesky elektronických, digitálních informací na obrazovkách monitorů. Nebyla to náhoda, že velká část prvních designérů a obchodníků z elektronického průmyslu žila v sanfranciské oblasti a z ní se rekrutovali inteligentní adepti užívání psychedelických drog.

Tito mladí a bystří Američané, zrození za populační exploze, kteří zapínali a doladováli televizor od nejranějšího dětství a kteří se naučili aktivovat a zapojovat vlastní mozek pomocí chaotických drog v průběhu seriózních introspektivních experimentů, byli unikátním způsobem připraveni vybudovat rozhraní mezi počítačem a kybernetickým orgánem známým jako lidský mozek. Dokázali se vyrovnat se zvýšeným objemem zpracovávání myšlenek, mnohaúrovňovými realitami i spontánními řetězci digitální logiky mnohem lépe než jejich konkurenti, méně hraví, upjatí, konzervativní a graduovaní profesionálové v IBM. Velká část strhujícího úspěchu Steva Jobse s vyvinutím počítače Apple a Mac je přímým důsledkem jeho křížového tažení proti IBM, pokládané za úhlavního nepřítele kontrakultury 60. let.

V 80. letech získali mladí Američané zběhlou v digitálním zpracovávání myšlenek díky zavedení cenově dostupných domácích počítačů. Většina z nich intuitivně pochopila, že nejlepším návodem k pochopení a využití mysli je spojení psychedelické a kybernetické kultury.

Stovky novověkých new-ageovských pop-psychologů, jako Werner Erhard nebo Shirley McLainová, vyučovaly lidi, jak reprogramovat mysl, sepisovaly příběhy svých životů, zvyšovaly výkon myšlenkových procesorů. Zároveň se objevily nové teorie poznávacího procesu, např. náhlé programování mozku, popularizované etology a svobodomyslnými psychology typu Konrada Lorenze, Niko Tinbergena či Johna Lillyho.

Vnější technické přístroje tu znovu přispěly k porozumění vnitřní funkce. Pokud se na mozek díváme jako na biologický hardware, pokud se psychedelické drogy stanou »neurotransmitery« a pokud přeprogramujete, ať už to dopadne jakkoli, svou mysl tím, že ji »zapojíte« — nové koncepty a techniky okamžité psychologické přeměny se uskuteční.

Nabízejí se tu další související otázky. Může obrazovka počítače vyvolat změněné stavy vnímání? Je možné digitálně vyvolat »opojení«? Mohou psyberdelické elektrony naočkovat hrůzu do srdce Reaganova Bílého domu? Potřebujeme nějakou Agenturu pro potírání digitálna (DEA), aby naučila děti říkat: „Ne,“ nebo zdvořile: „Děkuji, ne,“ dealerům RAM?

Můj názor je, že nikoli. Ale co já vím? Sám si zrovna užívám lehký digitální návyk, který se ovšem zdá být zvládnutelný a navíc i společensky užitečný. Naplňuji starobylé súfijské a pythagorejské pravidlo ohledně tvůrčího psaní: „Píšeš-li v opojení, čti po sobě střízliv. Píšeš-li střízliv, čti po sobě opojen.“

A nikdy ne sám.

II.5

OSOBNÍ POČÍTAČE, OSOBNÍ SVOBODA

Kdysi dávno... byly vědomosti/informace ukládány do neúměrně nákladných systémových zařízení řečených iluminované rukopisy. Obvykle to byly bible, pečlivě strážené v nějakém paláci vévody nebo biskupa a přístupné pouze prověřeným a společensky odcizeným hackerům zvaným mniši.

Poté v roce 1456 Johannes Gutenberg vynalezl velevýznamný hardwarový prvek: tiskařský lis s vyměnitelnými literami. Tento systém na zpracování vědomostí/informací způsobil masovou výrobu laciného, přenosného softwaru okamžitě použitelného v domácnosti — osobní knihy.

Až donedávna byly computery v totožné společenské a politické situaci jako předguttenbergovské systémy. Systémy na zpracovávání myšlenek, jež ovládaly společnost, byly monopolním vlastnictvím vlád a velkých korporací. Byly pečlivě stráženy mnišskými techniky, kteří procházeli přísnými kontrolami. Průměrný občan, náhle vystavený elektronické negramotnosti a digitální beznaději, se cítil pochoptelně nesvůj.

K mému prvnímu kontaktu s počítači došlo v roce 1950, když jsem byl vedoucím psychologického výzkumného projektu Kaiserovy nadace, ve kterém jsme sestavovali matematické profily interpersonálního zařazení osobnosti. Cílem výzkumu bylo v duchu principů humanistické psychologie osvobodit člověka od závislosti na lékařích, expertech, institucích a tematicko-diagnostických interpretacích. Měli jsme soubory odpovědí typu ano/ne od sledovaných subjektů a výsledkem měly být profily pacientů s doplňujícími údaji.

Vzhledem k tomu, že náš výzkum závisel spíše na masě informací než na výkladových kategoriích, byl dokonalým námětem pro počítačovou analýzu. Poslali jsme tedy stohy informací do počítačového sálu Kaiserovy nadace, kde tajuplní technici přeměnili naše čísla na relevantní údaje. Takže computery byly pomocníky, ovšem vzdálenými a neoslovitelnými. Nedůvěřoval jsem sálovým počítačům, protože jsem je pokládal za zařízení, která jen dále zvětšují závislost obyčejných lidí na expertech.

V roce 1960 jsem se stal vedoucím Harvardského programu výzkumu psychedelických drog. Cíle tohoto projektu byly opět humanistické: naučit jedince, jak samostatně požit psychoaktivní substanci, a osvobodit tak svou psyché nezávisle na lékařích či institucích. Opět jsme využívali sálové počítače k uspořádání odpovědí v dotaznících na zážitky s drogami. Neshledával jsem ovšem jakoukoli možnost, jak tuto olbřímí schopnost pracovat s informacemi vložit do rukou jednotlivce. Dnes si myslím, že náš výzkum psychedelických drog a v podstatě celé drogové kultury byl první vlastovkou éry osobních počítačů. Byl to samozřejmě brilantní výzkumník LSD John Lilly, kdo v roce 1972 napsal originální monografii o mozku jako systému na zpracovávání informací a vědomostí nazvanou *Programming and Meta-Programming in the Human Bio-Computer* (*Programování a meta-programování lidského biocomputeru*). Psychedelické drogy vystavují člověka syrovému zážitku chaotických funkcí mozku, kdy jsou dočasně odpojeny obranné mechanismy mysli. Mluvíme tu o obrovské akceleraci obrazů, o drti analogických vjemů v tčavých neuronových ano/ne drahách, o mnohanásobné změti myšlenkových programů, jež vklouzávají do vědomí a ven jako počítačové diskety.

Sedm miliónů Američanů, kteří okusili neuvěřitelný potenciál mozku prostřednictvím LSD, s určitostí dláždilo cestu computerové společnosti. Není náhoda, že zkratka »LSD« dvakrát figurovala v ústředním článku časopisu *Time* o Stevu Jobsovi, protože on to byl,

spolu se svým spolu-gutenbergem Stephenem Wozniakem, kdo spojil osobní mozek s osobním počítačem, a tím umožnil zrod nové kultury.

Sáhni si/vylad' se

Vynález osobního počítače byl mezníkem gutenbergovského rozměru. Podobně jako osobní kniha proměnila lidskou společnost z hmotně-feudální na mechanicko-industriální, osobní přístroj pro zpracování elektronických znalostí vybavil jedince pro přežití a další vývoj ve věku informačním. Abychom byli dostatečně připraveni na tuto matoucí změnu vzbuzující obavy je velmi vhodné ohlédnout se zpátky a porozumět tomu, co se odehrálo v průběhu změny způsobené Gutenbergem. Náboženství bylo sjednocujícím prvkem, který udržoval feudální společnost pohromadě. Bylo tudíž logické, že prvními osobními knihami byly bible. Když se nasýtil náboženský trh, mnoho podnikavců přemýšlelo, jaký další užitek by se dal z tohoto módního softwaru vydobýt. Návod, jak číst, byly druhým stupněm. Následovaly knihy o hrách. Je zajímavé, že historicky druhá kniha, vytištěná v anglickém jazyce, byla o šachu, hře, jež se se svými rytíři, biskupy, královnami a králi stala Nintendem pozdního feudalismu. A stejný fenomén můžeme rovněž sledovat v právě probíhající přechodné epoše. Protože kapitál a obchod jsou jednotícími silami průmyslového věku, prvními Wozniakovými biblemi byly zákonitě účetní tabulky. Potom přišly textové procesory... a hry.

Dějiny lidského vývoje jsou záznamem technologických vynálezů. Nákladná mechanická zařízení, jež vyžadovala společně vynaloženou námahu velkých skupin lidí, se stala nástrojem společenské represe ze strany státu. Orloj. Galéra. Dělo. Tank. Přístroje, jež může vlastnit a ovládat jediný člověk, nevyhnutelně způsobují demokratické revoluce. Bronzová dýka. Samostříl. Kapesní hodinky. Automobil jako individuální dopravní prostředek. Je v tom onen osvobozující moment »sáhnutí si«. Princip »moci v rukou lidu« zhmotňuje osobní technologie dostupná jedincům. D. T. S. Dělej to sám.

Evoluce/revoluce

Digitální grafické přístroje rozvíjejí partnerský vztah mezi lidským mozkem a computerem. Jak se z nás stával stále komplexnější fyziologický organismus, naše těla si budovala symbiotické vztahy s armádami různých bakterií nezbytných pro přežití. Úplně stejně naše mozky vytvářejí neuroelektronická symbiotická propojení s hmotnými computery. Vyplatí se dobře tu rozlišovat mezi návykem

a symbiotickým partnerstvím. Tělo má schopnost vytvářet si pasivní návyk na určité molekuly, jako je např. heroin, a mozek je na tom stejně vůči elektronickým signálům, přicházejícím například z televize. Lidské tělo, jak už jsme zaznamenali, potřebuje k životu symbiotické vztahy s některými jednobuněčnými organismy. V současném stadiu lidského vývoje stále víc a víc lidí rozvíjí oboustranně závislé, interaktivní vztahy se svými mikrosystémy. Když k tomu dojde, nastává okamžik, kdy jedinec má »návyk« a neumí si představit svůj život bez trvalé výměny elektronických signálů mezi svým mozkem a osobním počítačem. To má velmi zajímavé politické důsledky. V blízké budoucnosti více než dvacet miliónů Američanů začne využívat své computery k vytváření intenzivního interaktivního partnerství s ostatními obyvateli kyberprostoru. Tito jedinci se budou pohybovat na úrovních intelektu, které budou kvalitativně odlišné od běžných forem práce s informacemi a vědomostmi. V Americe už dnes tento rozdílný přístup vytváří generační, a dalo by se snad říct i druhovou propast. Po Gutenbergově vynálezu osobní knihy stvořily novou úroveň nezávislého myšlení, jehož dopad na společnost je zcela revoluční. Ještě daleko dramatictější mutací projde lidská inteligence, až nové digitální přístroje umožní jedincům plně komunikovat přes hranice států.

Konec dětského věku?

Zdá se být jasné, že vstupujeme na jednu z těch genetických křížovek, které provázejí vývoj primátů. Členové lidského genetického kmene, kteří si vytvoří symbiotické propojení s hmotnými computery, budou mít extrémně rozvinutou individuální inteligenci a budou obývat různá místa a zákoutí, která budou ostatní vybízet k napojení se na software zpracovávající informace a znalosti.

Zákonitě vzniknou nová společenství jedinců propojených computery. Informační sítě budou výzvou k pohotové a svobodné interakci mezi jednotlivci. Periférie umožňující zpětnou vazbu prodělají bouřlivý vývoj od vytukávání na klávesnici k neurofyzilogické interakci. »Interakce« je samozřejmě klíčovým termínem. V tovární kultuře si profesní svazy, odbory a asociace specialistů žárlivě monopolizovaly tok informací. Omamný vliv interaktivního softwaru spočívá právě v tom, že odbourává naši závislost na olbřímí byrokracii profesionálů v různých specializovaných oborech vědomostí, která vybuchla v industriálním věku. Vychovatelé, učitelé, profesori, konzultanti, psychoterapeuti, knihovníci, spisovatelé, dělnické odbory i lékařské svazy — všechny tyto role jsou náhle ohroženy.

Bez nadsázky lze už nyní spekulovat o rozvoji velmi odlišných postindustriálních společností. Technologická gramotnost bude téměř universálním jevem v Americe a dalších západních demokraciích. Zbytek světa, zvláště pak totalitní státy, bude svými vládci udržován ve stavu elektronické negramotnosti. Minimálně polovina členských zemí OSN zakazuje nebo omezuje možnost držení věci pro osobní potřebu. A jakmile význam domácích computerů vejde v obecnou známost, represivní zákony se stanou čím dál markantnějšími. Máme-li si udržet svobodu, musíme dohlédnout na to, aby se právo na vlastnění osobního přístroje pro digitální zpracování dat stalo stejně nezadatelné jako ústavní záruky svobody slova a tisku.

II.6 KVANTOVÉ SKOKY, VÁŠ MACINTOSH A VY

Křída: jemný bílý, šedivý či nažloutlý vápenec, tvořený převážně ulitami prvoků rodu Foraminifera.

Kvantum: počet nebo množství něčeho; nedělitelná jednotka energie; částice, jež zprostředkovává specifický typ elementární interakce.

Kvantový skok: jakákoli převratná změna nebo krok, zvláště v oblasti vědomostí nebo informací

Chaos: základní stav vesmíru i lidského mozku

Osobní počítač: filosofický digitální přístroj, který umožňuje individuální myšlenkovou činnost a komunikaci v kvantové informačním věku.

KOSMOS UŽIVATELSKY PŘÁTELSKÝCH BITŮ A BAJTŮ

Významným filosofickým objevem 20. století bylo kolem roku 1900 zjištění nukleárních a kvantových fyziků, že viditelná a hmatatelná realita je napsána v jazyce BASIC. Zdá se, že obýváme vesmír, tvořený nevelkým počtem částic-bitů, vířících v chaotických rojích a příležitostně se shlukujících do geometricky logických dočasných konfigurací.

Solidní newtonovský vesmír — jenž zahrnuje neměnné koncepty, jako je hmota, síla, hybnost a netečnost, všechny vržené do manichejského dramatu vzájemných reakcí dobra a zla, přitažlivosti a beztíže, entropie a evoluce — stanovil superspolehlivá pravidla, jako je například zákon zachování energie. Tento vesmír jak od General Motors byl spolehlivý, tupý a předvídatelný. V rukou Einsteina a Plancka se ovšem proměnil v digitalizované, blikající kvantové obrazy elektronických možností.

V roce 1989 se už pohybujeme realitou, o níž Niels Bohr a Werner Heisenberg mohli jenom snít a kterou předpověděl Marshall McLuhan. Ukazuje se, že vesmír zachycený v jejich psychedelických rovnicích si lze nejlépe představit jako supervýkonný informační procesor s pomocnými programy a dočasnými stavy ROM, makrojednotkami zvanými galaxie a hvězdy; minijednotkami zvanými planety; mikrojednotkami jménem organismy; metamikrojednotkami nazývanými molekuly, atomy a částice; a nakonec, i když ne významem, s mikrojednotkami řečenými Macintosh.

Zdá se jasné, že velkou technologickou výzvou 20. století bylo vyrobit laciný přístroj, který by ten chaotický vesmír změnil na »uživatelsky příjemný«, což by člověku umožnilo digitalizovat, ukládat, zpracovávat a odesílat pomocné programy, které vytvářejí jeho osobní reality.

Mumlejte slovo »Einstein«, položte zbožně ruku na myš a obdivně na ni poklepejte. Váš skromný, věrný, oddaný Mac je vývojová celebrita! Může znamenat vývojový skok stejně významný, jako je palec v protipoloze, milování tváří v tvář, T-Model Fordky či tiskařský lis! Jeho vlastnictví z vás dělá člena nové rasy — postindustriální, postbiologické, posthumánní —, protože váš pokorný VM (Volks-Mac) vám umožňuje myslet a jednat v podobě elektronových shluků. Můžete díky němu brázdit chaotický postnewtonovský informační oceán, přemýšlet a komunikovat v rodném jazyce vesmíru, binárním dialektu galaxií a atomů. Světla.

FILOSOFICKÝ NÁSTROJ ZHOTOVENÝ KVANTOVÝMI FYZIKY

Řetězec událostí, jež vyústily ve vznik nového genetického druhu *Homo sapiens electronicus*, se započal počátkem století.

Od fyziků se tradičně očekává, že se budou snažit dospět k podstatě reality. A byli to Einstein, Planck, Heisenberg, Bohr a spol., kdo dospěli k tomu, že základní jednotkou energie, potažmo hmoty, jsou subatomické částice, jež se mihotají okolo v oblacích proměnlivých pravděpodobností zapnuto/vypnuto, 0/1, jin/jang.

Einstein a kvantová fyzika digitalizovali náš vesmír, zredukovali naši hmotnou realitu do shluků pixelů, do protisměrných schodišť gödelovsko-escherovsko-bachovského paradoxu. Zpočátku vůbec nikdo nechápal, o čem mluví. Zapisovali své zneklidňující teorie v komplexních rovnicích křídou na tabuli. Tito velicí fyzici přemýšleli a komunikovali pomocí technologie z mladší doby kamenné: pomocí křídových značek na tabuli-stěnu jeskyně. Paradox celé věci spočíval v tom, že Einstein a jeho brilantní kolegové nemohli žít, ovládat ani komunikovat na kvantové elektronické úrovni. V jistém smyslu byli neinteligentními divochy, kteří produkovali rovnice, popisující chaos a relativitu, aniž byli s to navázat interpersonální kybernetický vztah s jinými osobami.

Představte si Maxe Plancka, pádlujícího kolem ve své kožené kánoi s tabulí a křídou, jak se náhle ocitne tváří v tvář akční videohře! Okamžitě by pochopil, že blikající body na obrazovce a gejzíry výbuchů při *Utočnicích z vesmíru* představují pohyb částic, který se on pokoušel zaznamenat v závějích křídového prachu na své tabuli.

Je třeba se tu připravit na případnou bolest hlavy. Vesmír popisovaný Einsteinem a jadernými fyziky je cizí a strašný. Chaotický. Kvantová fyzika je doslova divokým psychedelickým tripem! Jeho výsledkem je halucinační vesmír jak z Alenky v říši divů, ve kterém vše podléhá neustávající proměně. Jak prohlásili Heisenberg a Hendrix: „S výjimkou nejistoty není jisté nic.“ Hmota je energie. Energie je hmota v různých stupních rychlosti pohybu. Částice se rozpadají do vlnění. V tomto čtyřrozměrném filmu není nahoře ani dole. Všechno je závislé na vašem přístupu, tj. úhlu náhledu na reálné světy chaosu.

V roce 1910 nebyl přístroj zvaný vesmír uživatelsky příliš přátelský a neexistovaly žádné praktické příručky s návody, jak jej ovládat. Není divu, že lidé cítili bezmoc a byli plni předsudků. Obyvatelé solidního mechanického světa z roku 1910 nebyli vybaveni pro pochopení einsteinovského vesmíru, kde královna Alžběta může levitovat a ryba

číst a psát. Einsteina veřejně nařkli ze zlé vůle a nemorálnosti katoličtí biskupové i sucharší teologové, kteří vycítili, jak zneklidňující a revoluční tyto nové myšlenky jsou.

Podíváme-li se zpátky, vidíme, že prvních sedm dekad 20. století připadlo na přípravu, trénink a vybízení lidských bytostí ke komunikaci kvantovým jazykem, tj. k myšlení a činům na úplně nové úrovni — v pojmech digitálních shluků.

Úkol přípravy lidstva na nové reality tradičně připadl výjimečným členům kmene, jimž se říká umělci či baviči. Když řečtí filosofové přišli s představou humanismu, individuality a svobody, byli to právě athénští malíři a sochaři, kteří vytvořili nová komerční loga: nahé sochy žádoucí Venuše, štíhlého Merkura a dalších smyslných řeckých bohů.

Když přišel k moci feudální a nelidský monoteismus (křesťanský i islámský), byli to zasvěcení mniši a malíři, kdo stvořil komerční umělecká díla středověku. Takže tu ode zdi ke zdi byl bůh jako král s plnovousem v rouchu s mnoha záhyby, madona, ukřižovaný Ježíš, krvácející světci i trýznění mučedníci. Tato reklamní loga byla samozřejmě nezbytná k přesvědčování nevolníků, že je třeba se podvolit všemocnému bohu. Nelze pochopitelně vládnout království či říši plné biskupů, papežů, kardinálů, opatů a ministrů financí, kteří vesele pobíhají kolem se zadnicí nahou jako athénští panteisté.

Renesance byla jakýmsi návratem humanismu, který měl připravit Evropu na nástup industriálního věku. Když Gutenberg vynalezl ten levný, přenosný, stavebnicový domácí počítač známý jako tiskařský lis, někteří jedinci museli nutně být puzeni číst a psát a »dělat to sami«. Pryč se šaty! Michelangelo vztyčil sochu Davida nahého jako sojka na hlavním florentském náměstí. Proč Davida? Protože to byl mladý punker, který se postavil Goliášovi, žoldnéřskému Rambovi z tábora Filištínských.

V této historické perspektivě si můžeme všimnout, že 20. století (1900—1994) zrodilo celou záplavu uměleckých, literárních, hudebních a kabaretních proudů, jež měly všechny totožný cíl: svléci róby a uniformy, zpochybnit naši slepou víru ve struktury, uvolnit svázanost industriální kultury, připravit nás na setkání s paradoxem, se změněnými stavy vnímání, s mnohazměrnou definicí přírody. Chtěly, aby kvantová realita byla příjemná, pochopitelná, domácí a snadno obyvatelná záležitost. Abyste se cítili pohodlně se všemi těmi elektrony narážejícími na obrazovku vašeho monitoru. S rádiem. Telegrafem. Televizí. Počítačem.

Digitální umění! D. T. S. (Dělej to sám)

V moderním umění si můžeme všimnout nástupu škol, které zobrazování reality přetavily množstvím subjektivních, relativistických přístupů. Impresionisté používali nahodilé barevné body a tahy štětcem, čímž převedli hmotu do odrazů světelných vln. Seurat a pointilisté doslova malovali v pixelech.

Expresionismus nabídl kvantovou realitu, která byla téměř výhradně spontánní. Dělej to sám! Kubismus se pokoušel zobrazovat běžné předměty pomocí ploch a úhlů, které odrážely vnitřní geometrickou strukturu hmoty, a tak přímo ilustrovaly novou fyziku. Dadaisté a tvůrci koláží rozbili hmotnou realitu do rozličných zlomků, bitů a bajtů.

Surrealismus zrodil uhlazenou, jemně plastickou falešnou realitu, kterou později ještě zdokonalil Sony. V Tokiu jsem vyslechl při elektronických antropologů, zda Dalího grafika »Výtrvalost paměti« (obsahující tekoucí hodiny) dala základ moderní japonské kultuře, u níž nemůže nikdo vyvrátit skutečnost, že je zcela surrealistická.

Avantgardní estetické experimenty typu »dělej to sám« do sebe velmi rychle vstřebal pop art, reklama a průmyslový design. Společnost se učila žít v perspektivě míhající obrazovky a elektronických obrazů vesmíru, jež byly předpovězeny rovnicemi kvantové fyziky. Jakmile začala Coca-Cola užívat jako své současné logo digitalizovanou tvář Maxe Headrooma, Amerika začala spokojeně obývat kvantový vesmír.

Piráti na vlnách literárního textu

Stejné estetické trendy se objevily i v anglické literatuře. Až příště zapnete svůj počítač, vzdejte dík Emersonovi, Steinové, Yeatsovi, Poundovi, Huxleymu, Beckettovi, Orwellovi, Burroughsovi a Gysinovi — všem, kteří napomohli uvolnění společenských, politických a náboženských myšlenkových pout a kteří byli příkladem v prosazování subjektivity a novátorského reprogramování chaotické reality.

Nejvlivnějším literárním tvůrcem tohoto období byl James Joyce. V *Odyseovi* a *Plačcích nad Finneganem* Joyce roztříštil a rozkrájel gramatickou strukturu jazyka do myšlenkových bajtů. Joyce nebyl jen spisovatel, byl také textový procesor, předchůdce dnešních hackerů, který redukoval myšlenky na elementární jednotky a libovolně je donekonečna kombinoval. Programoval realitu za použití vlastního jazyka Basic, kvantového lingvistického systému, který mu umožňoval kombinovat a nově spojovat myšlenky do repetitivních, kontra-

punktických struktur připomínajících fugu. (Pomohlo také, že byl napůl slepý a trpěl dyslexií.)

Představte si teď, co by James Joyce dokázal s MS Wordem či grafickým systémem CD ROM nebo moderní databází! Ani si to nemusíme představovat. V podstatě to dokázal za pomoci jediného hardwaru — svého mozku.

Jazz

Nejpůsobivější počítačům předcházející podobou kvantově digitálního umění byly některé druhy společensky podřadného, ale technicky vyspělého hudebního stylu, jehož výsledkem byly spontánní, pohodové, subjektivní a improvizované zvukové vlny, vytvářené nevelkou skupinou černých audiokouzelníků. Jazz se náhle rozmohl na vrcholu industriální éry a napadl její lineární hodnoty a neinteraktivní styl. Továrenská společnost vyžadovala pravidelnost, závislost, opakovatelnost, předpověditelnost a konformitu. U výrobní linky nebyl žádný prostor pro improvizaci nebo synkopami prodchnuté individuality. Takže to zůstalo na Afroameričanech, kteří továrenskou kulturu ve skutečnosti nikdy neakceptovali, aby nás mohli propašovat do postindustriálního kvantového věku. Je tu třeba říct, že moralisté taky instinktivně jazz zavrhovali jako chaotickou a ve své podstatě hříšnou zábavu spodiny.

Rádio

Nejvýznamnějším faktorem v přípravě společnosti dělníků od pásové výroby a ředitelů továren na kvantově informační věk je vynález uživatelsky přátelského elektronického přístroje zvaného rádio.

Rádio představuje komunikaci slyšitelnými signály, jako jsou slova či hudba, přeměněnými na elektromagnetické vlny. Rádio nám umožňuje formovat a odesílat myšlenky v digitální formě. Jako první začaly využívat »bezdrátové« spojení vlády, armády a bohatí obchodníci, ale během jediné generace umožnil domácí rozhlas všem jedincům zapojit a vyladit celou škálu nových realit.

Když farmař pan Brown pochopil, jak pohybem po rozsahové škále přeladovat stanice, učinil první praktický krok směrem k informačnímu věku. Takže už v roce 1936 příjemné zvuky Amose a Andyho a swingové muziky připravovaly lidstvo nejen na zázrak kvantově elektronické komunikace, ale i na výplach mozků ze strany politických vůdců.

Filmy přenesly realitu na plátno

Další krok k vytvoření elektronicky počítačové kultury měl obrovský význam. Světelné vlny procházející celuloidovými okénky projektovaly na plátno obrazy, které působily jako živé. Vznikly tak nové rozměry reality, jež transformovaly lidské myšlení a komunikaci.

Rozhodnutí počítačových tvůrců zobrazovat výsledná data na monitorech namísto klasických gutenbergovských zelenobílých sjetin bylo revoluční. Tento postup vděčí za své uskutečnění němému filmu. Není zřejmě náhoda, že v 80. letech využil koncern IBM ve své reklamní kampani roztomilou, neodolatelnou ikonu Malého tuláka.

Takže až přistě zaměříte svůj hypnotizovaný pohled směrem k osvětlenému monitoru, vzpomeňte si, že to byl směšný Charlie Chaplin, kdo jako první připravoval lidstvo na nepředstavitelnou kvantovou realitu elektrických impulsů zářících na ploché obrazovce.

Televize vnesla jazyk elektronů do našich domovů

Druhá světová válka byla prvním válečným konfliktem na vrcholné technologické úrovni. Probíhala na obrazovkách monitorů různých radarů, sonarů apod. Vítězství Spojenců obrovsky napomohl vynálezce umělé inteligence Alan Turing, který užíval primitivní computery k rozluštění německých kódů.

Jakmile bylo po válce, nové technologie se staly dostupnými i pro civilní obyvatelstvo. Není ovšem možné, aby kultura lidí s návykem na televizi pochopila či ocenila změny v lidské psychologii, jež způsobila tahle oblbovací bedna.

Průměrný Američan stráví civěním na televizi víc hodin týdně než jakoukoli jinou společenskou aktivitou. Pixely tančící na obrazovce jsou jeho ústřední realitou. Lidé zírají na elektrony více a déle než do očí svých milovaných, do knih nebo na jakýkoli jiný aspekt hmotné reality. Hovoříme tu o užité metafyzice! Elektronická realita je teď reálnější než fyzický svět! To je závažný evoluční krok. Lze to přirovnat k vykročení z oceánu na suchý břeh, kdy se pevnina a vzduch náhle staly pro ex-rybu reálnějšími než voda!

Televizní pasivita

První generace vystavené televiznímu vysílání zrodily národ »vidiotů«, pasívních améb rozvalených před obrazovkou-krmičem a sajících digitální informace. Obří koncerny se chopily kontroly nad vysílacími

vlunami, vnucující reklamu na výrobky a prefabrikovanou politiku s elánem prodavačů zázračné medicíny na pouti.

Vnímaví televizní diváci ale brzy odhalili, že orwellovská noční můra společnosti řízené Velkým bratrem byla příliš optimistická. V knize 1984 používal autoritářský stát televizi ke špiclování občanů. Skutečnost je ovšem daleko horší: občané se povolně a zcela dobrovolně shromažďují před autoritářskou skříňkou a nadšeně přijímají osudovou a neurologicky ošizenou krmí podávanou v technickolorových barvách a novoreči.

Marshall McLuhan a další vizionářští prorokové rychle pochopili, co se děje. McLuhan prohlásil: „Médium je samo informací.“ Nevěnujte prostě pozornost tomu braku na obrazovce. Může se klidně změnit a zlepšit. Důležité ale je, že lidé vnímají signály z obrazovky. McLuhan pochopil, že nové elektronické technologie stvoří i nový globální jazyk, až dozraje čas, tj. až společnost bude s to učinit kvantový skok.

Počítačová pasivita

První generace uživatelů počítačů podstatu kvantové revoluce nechápala zcela stejně. Například vrcholní manažeři viděli v počítačích bezvýznamné matematické stroje. Počítače jen umožňovaly vyšší výkon a nahradily svalovou, továrenskou či nevolnickou dřinu.

A my ostatní — poté, co jsme pochopili v 60. letech, jak počítače v rukou manažerů zvyšují jejich možnosti nás manipulovat a ovládat — jsme svůj vztah k počítačům založili na strachu a nenávisti.

Objevily se dokonce spekulace některých sociologů zaměřených na paranoidní touhu po přežití, že tento fobický odpor k elektronické komunikaci sdílený milióny vysokoškolsky vzdělaných, liberálních čtenářů knih vlada záměrně vyvolala, neboť se obávala inteligence a narušení kontroly obyvatel šířením elektronické gramotnosti.

Zápletka se pak ještě přiosťřila, když programátorští jezdcí a jezdkyňe, využívající vzhledu a liberálního přístupu beatníků, hippies, psychedeliků, rockerů, hackerů, kyberpunkerů a elektronických vizionářů, vnikli do Silicon Valley a překazili plánovanou mozkovou loupež století vynálezem nepřekonatelné protizbraně — osobního počítače.

Informační věk se zrodil v roce 1976. Ne v kouřem zahaleném průmyslovém městě, jako je třeba třeba takový Betlehem v Pennsylvánii, ale v obyčejné a skromné garáži ve slunném postindustriálním Silicon Valley. Osobní počítač vynalezli dva vousatí a vlasatí mladí muži — sv. Stephen Větší a sv. Stephen Menší. A abychom dokončili tuto biblickou metaforu, vynalezený zázrak nesl jméno ovoce ze Stromu poznání,

the Apple (Jablko)! Tedy zakázané substance, s jejíž pomocí se Eva dopustila prvotního hříchu, samostatného myšlení!

Osobní počítač pak spustil nové kolo třenic v odvěké společensko-politické soutěži mezi snahou státu o kontrolou občanů a touhou lidí po individuální svobodě myšlení. Vzpomínáte si, jak athénský »osobní počítač«, hnáný kupředu programátory typu Sókrata a Platóna, nechal za sebou »sálové počítače« Spartanů i Peršanů? Vzpomínáte, jak tiskařský lis s vyměnitelnými literami v soukromých rukou vytiskl knihu, jež svrhla teokratickou nadvládu papežství, a později zaplavil zemi výtisky Deklarace nezávislosti? Není to snad tím, že svoboda v jakékoli zemi je přímo uměrná počtu »osobních počítačů« v rukou svobodných jedinců?

ROLE SVOBODNÉHO JEDINCE V COMPUTEROVÉ KULTUŘE

Ti, kdo rádi myslí samostatně (říkejme jim svobodní jedinci), mají tendenci spatřovat v počítačích myšlenkové přístroje. Definice zní, že »přístroj« je zařízení, které jedinec užívá v domácnosti pro své pohodlí, zábavu nebo vzdělání.

Jak lze používat přístroj myšlenkový? Jako nástroj sebezdokonalování? Zdroj sebevzdělání? Domácí zábavy? Prostředek hravé komunikace s přáteli? Generátor pro hry mysli? Zdroj mentálního zdraví? Či nástroj pro vážnou práci?

Svobodní jedinci užívají svou mysl, ne aby vykonávali zadané povinnosti pro sovětský stát či mezinárodní byrokratickou mašinerii, ale k něčemu, co zatraceně připomíná jejich představu o tom, jak být Američanem. Ve staré industriální civilizaci jste byli dělníky, v éře informatiky jste svobodnými jedinci. A rozvojem tohoto svého statutu zvyšujete i svou schopnost komunikovat.

Majitelé osobních počítačů zjišťují, že mozek je:

- základním orgánem rozkoše a vědomí,
- souborem stovek miliard mikropočítačů čekajících na své zapojení, aktivaci, stimulaci a naprogramování,
- jenž netrpělivě čeká na myšlenkový software, který s respektem využije jeho neuvěřitelný potenciál a umožní elektronické internetové spojení s jinými mozky.

III. KONTRAKULTURY

1.

WOODSTOCKÁ GENERACE

2.

OD YIPPIES K YUPPIES

3.

KYBERPUNKER: JEDINEC JAKO
KORMIDELNÍK REALITOU

4.

NOVÁ RASA

ELEKTRONICKÉ KULTURY

5.

6.

NADCHÁZEJÍCÍCH DVACET LET

KMOTR: ROZHOVOR S WINONOU RYDEROVOU

7.

III . 1 WOODSTOCKÁ GENERACE

V létě 1969 strávilo více než 400 000 mladých Američanů tři dny a tři noci velkolepou slavností na rockovém festivalu ve Woodstocku. Byl to zkrátka ten největší, nejdivočejší a nejvýznamnější mejdan v dějinách! Jestli ne, dokažte to a dejte mi vědět, ať se můžeme poučit, jak se ještě zlepšit.

Na celý víkend se jedna zemědělská farma stala třetím největším městem ve státě New York. Téměř půl miliónu rozmazlených, bohatých a vzdělaných mladých Američanů se nacpalo, napěchovalo a namačkalo na nevelkou pastvinu pro krávy ve státě New York.

Hygiena téměř neexistovala. Jídla bylo minimum (dlužno říct, že láskyplně děleného). Bláto ode zdi ke zdi. Tolik k negativní stránce.

Z pozitivního hlediska je třeba konstatovat, že návštěvníci koncertu zažili nejvelkolepější pohanskou, dionýsovskou a rokenrolovou hudební událost všech dob se spoustou radostné nahoty a všudypřítomnými psychedelickými svátostmi.

A všimněte si prosím jednoho: nedošlo k jedinému oznámení násilného činu!

Festival ve Woodstocku byl hvězdným návratem nejstaršího a nejzákladnějšího náboženského rituálu, tj. pohanské oslavy života a čisté přírody, klasickou ukázkou »obřadu posedlosti«, při kterém věřící »vystupují ze svých myslí«, aby bez obav předstoupili před vyšší mocnosti, chránění skupinovým zázemím.

Nahlédněte do antropologických textů. Přečtete si třeba Campbella či Frazera a zjistíte, že tyto rituály se datují do doby před vznikem povýšeneckých, agresivních, kariéristických, puritánských monoteistických (jediný mužský bůh) náboženství. Pohanské rituály většinou oslavují stejné přírodní, instinktivní, nevinné, věčné utopické hodnoty. Mír. Čistou extatickou sexualitu. Rovnost před tvářmi Vyšších Mocností. Radost. Opakované vytržení. Veselí. Toleranci. Stvrzení života, lidského ducha. Neuctivost. A veselý smích.

Oslavy tohoto druhu probouzejí nejstarší a nejutopičtější aspirace lidské duše.

Ovšem pozor. Pokud povstanete jako samostatný jedinec a přiznáte se k těmto ideálům, zaručeně sklídíte posměch od celého toho rambovsko-liddyovsko-ollienortovského steroidového gangu (a pravděpodobně také od většiny významných dospělých autorit ve vašem kraji) jako beznadějný, naivní idealista. „Svět je tvrdé, nelítostné místo k žití,“ dozvíte se od expertů na konvenční myšlení.

Když se ovšem v srpnu 69 shromáždilo 400 000 energických, vzdělaných mladých lidí, aby tyto úctyhodné pohanské hodnoty oslavili činem, výsledek byl nezadržitelný. V mladých srdcích vzplála sebejistota zbavená strachu. Dodnes to můžete vidět ve filmech z 60. let. Zářivé, bezstarostné úsměvy se šířily jak epidemie. Pocit naprosté soudržnosti. Nebylo co skrývat. Nebyla hanba zažívat pohanské pocity. Psychedelické rostliny se hrdě a otevřeně rozdávaly a směňovaly. Umíte si představit, jak se někdo vplíží do Woodstocku, aby si

v křoví páchl heroin? Nebo jak tajně šnupe kokain či kradmo polyká steroidy — zatímco na pódiu hrají Jimi Hendrix nebo Grateful Dead?

Tahle »woodstocká zkušenost« se stala modelovým vzorem pro kontrakulturu té doby. Účastníci onoho »léta lásky« pokračovali v trvalé přeměně americké kultury pomocí principů, kterým Rusové začali v roce 1989 říkat glasnost a perestrojka.

Hippies založili ekologické hnutí. Bojovali proti rasismu. Zrušili sexuální stereotypy a dodávali odvahu ke změně, individuální hrdosti a uvědomění si sebe sama. Zpochybňovali strojový materialismus. Během čtyř let dokázali zastavit válku ve Vietnamu. Podařilo se jim za Carterovy administrativy dekriminlizovat marihuanu ve čtrnácti státech. Atd.

A ještě jeden vedlejší produkt generace 60. let je velmi zřetelný, i když málo zmiňovaný. Když se 400 000 pohlavně dospělých, plodných a sexuchtivých mladých mužů a žen shromáždilo v tak intenzivní atmosféře stvrzující život, nevyhnutelně „se to taky všechno pěkně třáslo“. Je klidně možné, že tam o tom magickém víkendu v roce 1969 bylo počato tak deset tisíc dětí.

Kde jsou dnes tyhle »dětí dětí 60. let«? A čím jsou?

Ratolestem zrozeným ve woodstocké sezóně je dnes, v roce 1989, dvacet let. V nadcházejících dvanácti letech mladší členové této skupiny zaplaví universitní koleje.

Bude se tato studentská mládež 90. let, vnoučata dr. Spocka, lišit od konzervativních studentů let osmdesátých?

Pokud vaše máma běhala s holým zadkem ve Woodstocku a váš táta pomáhal Abbiemu Hoffmanovi nadnést telekineticky Pentagon a pomáhal ukončit válku ve Vietnamu..., pokud vaši rodiče kouřili během dospívání marjáнку a poslouchali k tomu Dylana, Rolling Stones a Beatles..., pokud plakali při fašistických vraždách Kennedyů, Martina Luthera Kinga a Johna Lennona..., pokud se vaši drazí zapojili, vyladili a ulétli..., chystáte se zrovna vy udělat doktorát z obchodní administrace, vzít Wall Street útokem a prodávat na burzách ilegální heroinové obligace?

Nebozí, konzervativní, vystrašení a konformní vysokoškoláci Reaganovy éry trpěli fixací na mamky a taťky, kteří vyrůstali v uhlazených eisenhowerových 50. letech. A duchové té dekády — senátor (Rudé zlo) McCarthy, generál Douglas (Atomovku na ty rákosníky) MacArthur, John Wayne a „Táta to ví nejlíp“ — se všichni vrátili strašit na universitních kolejích v 80. letech.

REAGANOVA GENERACE

Woodstocká revoluce začala v roce 1966, kulminovala v roce 1976 a s pořádným prásknutím narazila na zeď v momentu, kdy byla zástupně zvolena Nancy Reaganová.

Osmdesátá léta znamenala výměnu jemné tolerance Woodstocku za drsný přístup námořní pěchoty. Pacifismus typu „Dejte míru šanci“ uprázdnil místo chvástavému militarismu. Zažili jsme vpád do Grenady. Oslavované bombardování Kaddáfího stanu. Tajnou válku proti Nikaragui. Star Trek uvolnil prostor pro Star Wars.

Válka proti drogám způsobila prohibiční nadsazení ceny lahodné marihuany. Protidrogová policie zajistila, aby míruplné vizionářské elixíry, jako houby, meskalin, LSD a MDMA, nebyly k sehnání. Takže sbohem heslu „Zapoj se, vylad' se, ulétni...“ a budiž vítáno motto 80. let: „Přetrvej, vydrž, překleň to.“

A výsledek téhle války proti drogám? Alkoholická epidemie. Alkohol — výběrová droga Asociace držitelů zbraní, příznivců lynčování a Americké legie — je dnes zase u moci.

Zpomal se! Rozlad' se! Pozvracej se!

A také kokain. Epidemie sněhu, šňupu, prachu, fetu a cracku popojila a odpálila centra velkých měst. Kokain, droga, která živila Hitlerovy SS a nacistický Blitzkrieg, náhle mění střed velkoměst reaganovsko-bushovské Ameriky na bitevní pole! Pistole, pušky i automatické zbraně k plné spokojenosti dodává pochopitelně Asociace vlastníků zbraní a váš státem licencovaný obchodník. Jen vejdi a řekni, kterou chceš, kámo. Nikdo se tě nebude na nic ptát.

Odpoj se! Píchni si! Odpadni!

Jednu farmaceutickou vymoženost ale post-woodstocká Amerika přece jen zplodila. Jakoupak unikátní novou rambovskou drogu by mohl vypjatý, po svalech prahnoucí reaganovsko-bushovský režim nabídnout mládeži, aby jí vynahradil Carterovu éru hojnosti?

Pochopitelně steroidy!

Vypoj se! Rozlad' se! Činky vzbůru!

(Vřelý dík, Nancy.)

A co na to vysokoškoláci? Vzpomeňte si, že kontrakultura 60. let se soustředila kolem universit. Berkeley. Kentská státní. Kolumbijská. Madison. Austin. Boulder. Seattle. V 80. letech však university, úhelný kámen naší budoucnosti, „byly v klidu“. Zatímco odvážní studenti Jižní Koreje, Číny a Sovětského svazu uváděli do praxe idealismus, který pečlivě odkoukali ve Woodstocku, doma v Americe byli vysokoškoláci konzervativní, materialističtí a kariérističtí, tak jak je

tomu zase dnes na universitách japonských či bylo na ruských za Brežněva.

V posledních deseti letech mezi studenty prakticky vymizel zájem o sociální otázky. Znovu převládl systém studentských spolků jako za Dana Quaylea. Studenti programu pro přípravu důstojníků v záloze, odvěký terč universitního posměchu, dospělí muži i ženy oblečení jako skautíci a s vlasy na ježka po vzoru Ollieho Northa, se stali když ne populární, tak rozhodně přijatelní.

Slyšitelně vyjadřuje ten přechod od 60. do 80. let hudba. Chcete-li pocítit ducha kultury, poslechněte si texty, které určují zvuky, tempo i rytmy.

V 60. letech Dylan zpíval „Nebudu už dít u Maggie na farmě“. Lennon zase „Dejte míru šanci“. V náměsíčných 80. letech nás Michael Jackson, Prince, Madonna a George Michael nutí neustále přicházet do velkých arén a auditorií, strážných ostrážímí zraky bezpečnostních služeb, ale texty se společenskou situací moc neobírají. A vztek mladých muzikantů-aktivistů se omezuje jen na uzavřenou scénu punkových klubů.

Konzervativní politici a fundamentalističtí kněží jsou unešeni novou vlnou konformity. Universitní profesori, hrdí veteráni kontrakultury 60. let, už ani neočekávají, že noví studenti budou rozvíjet tradici individuální svobody. Ti bystřejší ze studentů cítí, že o něco jaksi přicházejí. Jenže smutná nostalgie batikovaných triček toho ducha neobnoví.

LÉTO LÁSKY

Jak se Léto lásky proměnilo na Zimu Irangate a střílení na kolemjedoucí auta? Jak dlouho tenhle konzervatismus potrvá? Odpověď snadno naleznete v demografických údajích.

Konformní mládež, které bylo v 80. letech kolem dvaceti, vychovávali rodiče, jejichž společenské ideály formovala spořádaná léta padesátá. Proto výroba kopie proběhla dokonale a bez chyb.

Tehdy jsme měli pomilováníhodného rozechvělého prezidenta, starouška Ikeu, jehož politickou taktikou byl odzbrojující úsměv. Probíhala křížová výprava proti Zlému impériu, která vyústila v nesmyslná jatka korejské války. A jestliže vaši rodiče dokázali tolerovat Dicky Tricky Nixona jako viceprezidenta v roce 1959, tím spíše dokážete vy sami spolknout Dana Quaylea jako druhého u vesla v roce 1989!

V 50. letech byl rakovinou domácí politiky — hrozbou číslo jedna, jež ohrožovala národ zevnitř — podvrtný komunismus. Vítejte do občanské války, která pustila ze řetězu agenty FBI a policejní hulváty tvrdé linie, aby zatočili s »narudlejma«, se všemi těmi sympatizanty komunismu, zrádnými zastánci míru a liberály, kteří podporují ne-americké spiknutí, které má vést k rasové a sexuální rovnosti.

Osmdesátá léta nás uvrhla přímo do druhého dílu mccarthyismu. Občanská válka proti drogám dala volnou ruku agentům FBI a zastáncům tvrdé linie z řad policie (v jejichž čele stál, věřte nevěřte, »car«), aby si podali všechny libertariány, inteligentní hédonisty a třicet miliónů milovníků marihuany, kteří si nechťejí nechat od státu diktovat, co mají dělat se svou vlastní myslí.

Hony na čarodějnice už neprobíhají v 80. letech formou ověřování loajality prováděného FBI, ale formou povinného testu moči zadávaného protinarkotickou policií. A stejný inkviziční fanatismus probíhá pochopitelně i na pracovištích.

Kariérismus a bezpodmínečné přijetí autority měly stejně významnou hodnotu v 50. i 80. letech. Ani vzlyk se neozval, když za Eisenhowera byly naverbovány milióny mladých mužů a odeslány šest tisíc mil daleko, aby obsadily Koreu. Nejvýraznější »neposlušný« kulturní hrdina té doby, Elvis Presley, pečlivě vyplnil odvodový formulář, oblékl se jako vzorový voják, nadšeně salutoval před kamerami a pod vedením svého »otce« plukovníka Parkera prohlašoval: „Těším se na službu v armádě. Myslím, že to pro mne bude významná zkušenost.“ (Nedlouho po odkroucení vojenské služby v Německu Elvis vevrávorál do kanceláře J. Edgara Hoovera nacpaný drogami na předpis a hlásil se jako dobrovolný udavač pro FBI. Prohlašoval, že jeho kontakty s hudebníky z něho dělají ideálního dvojitého agenta. Takže žádný John Lennon to tedy nebyl.)

Překvapí snad u universitního studenta 80. let, pro jehož rodiče bylo nejdívočejším projevem kulturní individuálnosti strhávání spodního prádla nebo vtípky s telefonem na koleji, že je apatickým spoluúčastníkem reaganovsko-bushovské éry? Pravičáci a fundamentalisté byli nadšení z této apatie a konformity studentů v 80. letech. „Amerika,“ jásal, „konečně dostala rozum. Otec to ví všechno nejlíp!“

Ideály let šedesátých — individuálnost, osobní svoboda, okamžité vyjadřování vlastního názoru — vyšly z módy jako přečiny dospívání. Americké děti díky bohu konečně pochopily svou střízlivou odpovědnost před historií: vést studenou válku, chodit do kostela, volit republikány (nebo demokraty, ono je to totiž opravdu jedno!), slušně se oblékat a chovat, podporovat armádu a policii, jež nás ochraňují před smrtelnými nepřáteli ze zahraničí i před těmi doma, v slumech a ghettech velkoměst.

V roce 1989 ale toto pravičácké fantazírování utrpělo přece jen nějaké trhliny propuknutím nové vlny idealismu mezi mladými lidmi.

Dvacet let po Woodstocku celostátní zpravodajské relace opět ukazují stovky tisíc mladých tváří za železnou oponou, zářících patriotickým idealismem, nenásilně demonstrujících, aby svrhli stárnoucí federální byrokracii. Je to silný pocit *déjà vu*, vidět dlouhomasé německé děti s čelenkami, jak ukazují rukama universální gesto míru a spojují svá těla a kariéry dohromady ve jménu demokracie a individuálních práv. Znovu se studenti nenásilně stavějí na odpor Národní gardě. Znovu odvážná a hravá taktika televizního propagandistického divadla nahrazuje násilí. Tisíce demonstrantů uskutečňují revoluci jízdou na kolech (!). Co by takovému manévru asi řekl Karel Marx?

Odkud se asi čínští studenti naučili moudrým metodám ovládnutí televizních zpravodajských obrazovek, aby vyjádřili své ideály? Kde pochytili technologii mediálního důvtipu, kterým se lze postavit ozbrojeným silám státu? Z filmových týdeníků o bouřích na amerických univerzitách koncem 60. let, jejichž ideály jsou stále živé. Silnější než kdy jindy byly tyto ideály na pekingském náměstí Tchien-an-men stejně jako v Sovětském svazu, kde glasnost a perestrojka formulovaly individuální svobodu.

Mladí lidé v Číně, Rusku, Československu nebo Jižní Koreji jsou dětmi dětí 60. let. Mějte oči otevřené a uvidíte, jak se toto hnutí za svobodu brzy vrátí i do universitních kolejí ve vašem okolí.

III. 2

OD YIPPIES K YUPPIES

Po mém nuceném odchodu z Harvardovy university před mnoha lety jsem byl, kromě mnoha dalších rolí, také nezávislým universitním profesorem, placeným studenty za jednorázové přednášky na témata příliš ožehavá pro profesory s řádnou smlouvou.

Když jsem přistál někde na letišti v 60. letech, studentský uvítací výbor oplýval dlouhými vlasy, sandály, džínsami a veselými, vyzývavými úsměvy. Když jsme projížděli universitními kolejemi, z rádia hlasitě zněl Mick Jagger nebo Jimi Hendrix. Studenti se mě nedočkavě vyptávali na tech-

nologie opojení — na metody rozpínání mysli, nové druhy zázračných drog, nové postupy disidentského protestu, na nejposlednější vývoj metafyzických filosofí rockových hvězd: na astrologickou teorii Yoko Ono, na oddanost Petera Townsenda Baba Ram Dassovi. Snažil jsem se tento vývoj sledovat a dávat uspokojivé odpovědi.

Dnes je to jiné. Uvítací výbor přijede na letiště v tmavých oblecích, s kufříky, s notesy obsahujícími přesný program. Nikde žádná hudba. Žádné otázky na reinkarnační teorii Michaela Jacksona či na to, jaký je koncept kokainových hradeb Sheeny Eastonové. Hrdé úsměvy jsou pryč. Mladí lidé jsou odměření, realističtí a uvažují firemně. Ptají se mě na computerové obligace, elektronické knihy a možnosti kariéry v softwarovém průmyslu.

ANATOMIE JAPPÍKA

Pojem »mladý velkoměstský profesionál« (tj. Young Urban Professional čili YUPpie) nic moc neříká. Snad jen, že to není »starý venkovský amatér« (ORA — old rural amateur). Ale kdo potom yuppies, tedy »jappíci«, jsou?

Moralisté z levicového i z pravicového tábora mohou plamenně kázat proti této armádě sobeckých, kariérou posedlých, podnikavých individualistů, kteří evidentně povyšují peníze a své vlastní zájmy nad vznešené ideály věcejska. Za vším tím módním humbukem ale můžeme cítit, že přelétavá média zřejmě zachytila zárodek autentické změny ve společenském vědomí. Mýtus jappíků vyjadřuje nekonkrétní pocit, že něco nového, něco zatím nerozpoznatelného, ale zřejmě smysluplného, vstoupilo do každodenního života a snů mladých lidí, vyrůstajících v tomto neklidném světě.

Je bezesporu důležité porozumět tomu, co se děje v duších této nejvlivnější skupiny lidských bytostí na světě — v duších 76 miliónů materialistických, universitně i školou ulice vzdělaných, výkonem posedlých Američanů ve věku od 22 do 40 let.

Víme zatím tolik: jappíci jsou nová rasa. Jsou prvními členy elektronické společnosti, první várkou zmatených mutantů opouštějících hnojiště industriálního (pozdně neoliticky komínového) věku. Objevili se na scéně poprvé v deštivém roce 1946, na konci 2. světové války — války, která zapříčinila zrod elektronické technologie, všech těch radarů a sonarů, prvního štěpení atomu i prvních computerů. V roce 1946 tato neuvěřitelná špičková technická zařízení začala být dostupná i pro civilní sektor.

A ještě něco významného se stalo v roce 1946. V Americe se neočekávaně zdvojnásobila porodnost. V letech 1946—1964 se narodilo 76 miliónů dětí. To je o 40 miliónů víc, než předpokládali demografové. Tyto poválečné děti byly prvními členy nové rasy, *Homo sapiens electronicus*. Od prvního okamžiku, kdy dokázali vykrouknout z kolébky, byli zasypáváni trvalou informační smrští vyzařující z obrazovek.

Od samého počátku se jim dostávalo zacházení jako žádné jiné generaci v lidských dějinách. Jejich rodiče je vychovávali podle zcela revoluční teorie dětské výchovy, prosazované dr. Benjaminem Spockem. „Zacházejte se svými dětmi jako s osobnostmi,“ radil Spock. „Říkejte jim, že jsou výjimeční! Řekněte jim, ať samostatně přemýšlejí. Nekrmte je podle nějakého strojového rozpisu. Krmte je, když si řeknou. To znamená, dejte jim k jídlu, co chtějí a kdy chtějí.“

Tahle generace je zřejmě zatím tou nejinteligentnější skupinou lidských bytostí, jaká kdy obývala naši planetu. Nejvzdělanější. Nejzcestovalejší. Nejchytřejší. Naučila se přizpůsobovat se rychlosti změn, která je téměř nepochopitelná. Stali se z ní velmi vybíraví konzumenti, protože očekávají ocenění za to, že jsou nejlepší.

Vysvětleme si tu rychle jeden omyl. Tato poválečná generace spockistů se nenechala odevzdaně manipulovat chamtivými autory reklam či cynickými médii. Nebyly to ani tak zvané vzory, rockové hvězdy či tvůrci televizních programů a filmaři, kdo by těm dětem říkal, jak mají žít. Přesně naopak. Spockisté sami diktují tvůrcům vzorů a odborníkům na trh, co si přejí.

DĚTI POPULAČNÍ EXPLOZE ODRŮSTAJÍ

Rychle se vyvíjející styl a tonus americké kultury za posledních čtyřicet let odrazil elitářské požadavky této spockovské generace, jak procházela normálními stadii dospívání.

Během 50. let byly děti úhledné a spořádané. Bouřlivá 60. léta byla svědkem neklidného dospívání této výjimečné generace a zrodila hippies, party veselých, nevyrovnaných a smyslných bytostí a dobrovolných společenských odpadlíků. V 70. letech měli spockisté spoustu práce s ukončením války ve Vietnamu, nenásilným svržením Nixonovy administrativy a především s hledáním smyslu svého života. Léta osmdesátá zrodila novou rasu individualistů, kteří se stali profesionály.

Na 50. léta se sentimentálně vzpomíná jako na dekádu soustředěnou na výchovu dětí a teplo domova. Populární hudba, nejvíce se vymykající rodičovské kontrole, nejzřetelněji vyjadřovala pocity mládeže. První náznaky dospělosti proměnily rytmus. Spockisté toužili

po kradmém potřásání boky. Zemi zaplavilo šílenství tance hula-hop. Hudba nabrala rytmičnosti s rhythm'n'blues, rockabilly, rokenrolem, plážovým rockem a zvukem Motown. A tak stejně, jako se pestrá, chlupatá housenka náhle přemění v naparáděného motýla, stejně tak milí, mazliví uniformní myšácci vypelichali do vysoko se vznášejících, zřetelně viditelných a zcela zranitelných hippies.

Spockisté vstupující do teenagerovského věku v 60. letech proměnili naše tradiční názory na sex, odpovědnost, práci, konformitu a posvátnost. Poválečné děti nikdy doopravdy nepřijaly hodnoty industriální společnosti ani estetiku období ekonomické deprese. Nikdy taky neakceptovaly protestantskou pracovní etiku. Copak by potom, co se patnáct let dívaly šest hodin denně na televizi, mohly rezignovaně skončit u tvrdé dřiny při výrobní lince?

Bob Dylan nastavil směr adolescentní rebelie: „Kašlete na vůdce / sledujte své parkovací hodiny.“ Beach Boys nabídli kalifornský styl osobní svobody, Beatles postihli téma drzé neuctivosti. Vypadalo to tak přirozeně. Všechno, co potřebuješ, je láska. Dělej si svoje. Šedesátá léta byla pohodová, bezstarostná a spíš erotická než neurotická. Nechceme dál otrocky vést války starců. Všichni budeme žít ve Žluté ponorce!

Po změně nevolali jen bílí muži ze středních vrstev. Taký černoši byli nachystaní. Čekali ostatně čtyři sta let. Rasové nepokoje, demonstrace za lidská práva a pochody za svobodu byly nečekaným důsledkem spockovské filosofie. Nelze docenit vliv černošské kultury na spockovskou generaci. Bezespору to byla v první řadě hudba. Styl, ladnost, pohodovost, chladné zenové odcizení od systému pocházelo z černošských ghett. Nebylo třeba bílého profesora, aby černošům říkal, že je třeba se zapojit, vyladit a ulétnout z konformity.

Také tu bylo hnutí za osvobození žen, možná úplně nejvýznamnější impuls ke změnám za celé století. Byla to ta nejbystřejší a nejvzdělanější skupina žen v dějinách, které očekávaly, že se s nimi bude jednat jako s individualitami. A hrdé vystupování homosexuálů také jistě udělalo své. Jejich rodiče bezespору také četli Spocka. Od demokratického hnutí za lidská práva v 18. století tu nebylo tolik horečnaté touhy po spravedlivém a svobodném společenském uspořádání.

Na konci desetiletí ovšem začalo být jasné, že utopie nebude dosaženo lehce, a to ze tří zjevných příčin:

1. Proti jakékoli změně v americké společnosti stály mocné síly, rozhodnuté bojovat na život a na smrt.

2. Neexistovaly žádné praktické návody či modelové vzory pro přeměnu vágní filosofie individualismu na podstatu fungujícího společenského řádu.

3. A především: ještě jsme nebyli úplně připraveni. Spockisté byli pořád jen mladými lidmi v demografické menšině, psychologicky nepřipravenými vytvořit postindustriální stupeň lidské kultury.

Opozice vůči změně se výrazně zhmotnila v chladnokrevných vraždách Johna Kennedyho, jeho bratra Bobbyho, Malcolma X a Martina Luthera Kinga. Prezidenti Lyndon Johnson a Richard Nixon i nový kovbojský guvernér Kalifornie Ronald Reagan dali velmi stozumitelně najevo, že bez zaváhání použijí násilí, aby ochránili systém.

Společenská filosofie hippies byla romanticky nepraktická. Samozřejmě že už nedřeli u Maggie na farmě, ale co dělat, až ten celonoční mejdan skončí? Jedni se odebrali do ústraní ke svým guruům, druzí se obrátili k nové formě módního antitechnologického venkovského života. Měštští političtí aktivisté papouškovali slogany evropského či rozvojového socialismu a udělali si pop hvězdy z totalitárních vůdců typu Che Guevary nebo Ho Či Mina. Debakl v Altamontu a souběžná smrt z předávkování u rockových hvězd Joplinové, Hendrixe a Morrisona symbolicky uzavíraly šestou dekádu.

DALŠÍ STADIUM

V roce 1968 velké množství mladých lidí ztratilo důvěru ve staré zřízení. Heslo „Nevěř nikomu, komu je přes třicet“ odráželo realismus plný zklamání. Od staré dobré Nixonovy partaje ani Demokratické strany Huberta Humphreyho člověk žádnou pomoc čekat nemohl. Velké kšefty ani velké pracovní nasazení nerezonovaly se zjevnou potřebou změny. Výsostné ideály socialismu náhle vypadaly jen jako jinými slovy formulovaný policejní stát. Ke konci desetiletí bylo také každému mladému člověku jasné, že individualismus a soustředění se na své záležitosti má také své nevýhody. Jak vlastně chcete přežít, pokud nechcete dřít u Maggie na farmě?

Odpověď je nasnadě. Musíte věřit sami v sebe. Přesně o tom byla 70. léta. Přes 76 miliónů spockistů dosáhlo úctyhodného věku 24 let a stálo před velmi praktickou výzvou: Co takhle dospět!

Začal se klást důraz na osobní rozvoj, trénink v asertivitě, kouzlo osobnosti, plánování kariéry. Tom Wolfe, který byl odevždy šízravým společenským kritikem, vymyslel termín »já-generace«.

Udeřila ekonomická recese. Vydírání arabských ropných šejků eskalovalo inflační ukazatele. Společnost dospělých neměla žádné plány rozvoje, které by uspokojily požadavky 40 miliónů lidí, kteří tu byli navíc. Narůstající automatizace ještě k tomu snižovala nabídku

pracovních příležitostí. Íránská krize s únosem rukojmí devastovala morálku. V duchu malátnosti osmé dekády dali voliči přednost usměvavému Ronaldu Reaganovi před frustrovaným Carterem. Po pravdě řečeno, spockisté volby ignorovali. Země si tedy zvolila stárnoucího muže, který pokračoval v rozdmýchávání nukleární války a v prohlubování obrovského státního zadlužení, závazku, který budou splácet budoucí generace.

Většina dnešních mladých Američanů nechce z nutnosti vykonávat práci, kterou stroje zvládnou lépe. Nechtějí stát u výrobních pásů a donekonečna opakovat bezduché úkony. Pracují přece stroje. Pracují jenom občané socialistických dělnických zemí a prošedivělí veteráni v ocelových městech Pennsylvánie. Taký obyvatelé Třetího světa musejí pracovat, aby přežili.

A co tedy mají dělat sebevědomí, inteligentní a ambiciózní mladí Američané? Začínají uplatňovat sebe sama. Pracují na sobě, učí se vyniknout osobními schopnostmi a stávají se z nich podnikatelé, tj. lidé, kteří organizují, řídí a berou na sebe riziko. Využívají, rozvíjejí a prodávají sami sebe, překračují sami sebe a sami sebe zhodnocují.

Vykonávají tedy přesně ty funkce, které nemohou naplnit ani sebe-dokonalejším způsobem naprogramované CAD-CAM přístroje. Přirozeně je především přitahují disciplíny postindustriální: elektronika, komunikace, vzdělávání, obchodování, řízení trhu, zábavní průmysl, kvalitní osobní služby, rozvoj zdraví a osobnosti, naplňování volného času.

Jsou politicky a psychologicky nezávislí. Neidentifikují se s firmou, odbory ani politickou stranou. Jsou nezávislí na služebním postupu. A jsou notoricky neloajální k institucím.

JAPPÍCI JAKO SVOBODNÍ JEDINCI

Do roku 1946 mládež vstřebávala svou kulturu a ztotožňovala se s ní tak, že pozorovala významné dospělé osobnosti. Sledovala doktora ze sousedství, místního tesaře, zdravotní sestru nebo starou panenskou tetu a vybírala si povolání. Knihy, kázání a články v časopisech o hrdinech či odpadlících společnosti také pomáhaly formovat představu, o co vlastně jde.

Televize tohle všechno úplně změnila. Průměrná americká domácnost civí na televizi sedm hodin denně. Tato statistika vypovídá, že jappíci se kulturně vzdělávali, vstřebávali vzory, pravidla, rituály, styl a žargon doby nikoli pozorováním okolí, ale z televizních obrazů. Kreslené pohádky, odpolední roman-

tické seriály, dramata v hlavním vysílacím čase a televizní hry splňují především únikovou roli. Zpravodajské relace zachycují spíš oběti neštěstí a plačící pozůstalé než vzory úspěchu v životě. A politikové přednášející své předem dobře nazkoušené lži roli důvěryhodných hrdinů rozhodně nenaplnují.

Jediná část televizního programu, kde jsou k vidění skuteční lidé v reálné akci, která je skrz naskrz pravdivá, důvěryhodná a vědecky objektivní, jsou sportovní přenosy. To by mohlo osvětlit ten obrovský zájem o profesionální sporty. Průměrný dětský divák sleduje výkony Fernanda Valenzuely, Joca Montany či Kareema Abdul-Jabbara a potom je vystaven nekonečným rozhovorům a historkám o těchto úspěšných profesionálech, kteří se samostatně dopracovali k úspěchu. Jejich názory, nálady, zranění, životní filosofie a styl jsou podrobovány detailnímu rozboru. Lidé vědí o Larry Birdovi jako o »skutečném člověku« víc, než se kdy dozvědí o Walteru Mondalovi, Georgovi Bushovi či Danu Ratherovi.

Lze namítnout, že profesionální sportovci byli první skupinou, která musela vyvinout novou taktiku přežití a vyniknutí v postindustriální společnosti, a právě proto mohla posloužit jako vzorový model i pro jappíky. V letech předcházejících šesté dekádě byli profesionální borci pouhými nevolníky, upsanými panovačným průmyslníkům, kteří je doslova vlastnili. Mohli s nimi nakládat jako s tržním zbožím, propouštět je, platit jim, jen když měli chuť. Pokud se výjimečný jedinec vzepřel, byl považován za potízištu.

První vlna sportovců ze spockovské generace pronikla do prvotligových týmů v polovině 60. let a okamžitě vyvolala změnu poměrů. Ve srovnání se staršími borci byli nováčci daleko vzdělanější, měli větší politický přehled, byli to kulturně rozvinutější individualisté. Svým způsobem tyto mladí atleti dosáhli vývoje americké společnosti, o kterém snili hippies. Začali tím, že zrušili smluvní poměry na úrovni nevolnictví. Stali se nezávislými jedinci a najali si své vlastní právníky a manažery.

Není překvapením, že v čele tohoto vývoje stáli černí sportovci. Wilt Chamberlain se proslavil jako první superprofesionál, který si vůči vlastníkům prosadil osobité požadavky: prvotřídní hotelové ubytování a postel, která odpovídá jeho tělesným proporcím! Wilt nebyl dělník, byl to výkonný umělec. Měl nástroje k prosazení svých zájmů. Věděl, že díky kouzlu televizní obrazovky vytváří spolu se svými kolegy nový americký osobní styl, který přináší mamutí zisky vlastníkům i televizním společností.

Základním novým prvkem ve věci byl osobní přístup. Hráči postchamberlainovské éry pochopili dávno před jappíky, že nezávislí jedinci musejí být soběstační. Hráči dokonce byli nuceni porušovat pravidla diktovaná vedením, aby prosadili své vlastní programy pro zvyšování fyzické kondice. Prošedivělí a pupkatí trenéři byli přesvědčeni, že posilování a osobní cvičební programy poškozují výkon na hřišti.

Začali to černoši a pak se do toho vložily ženy. Billie Jean Kingová, Chris Evertová a Martina Navrátilová vyžadovaly, aby se s nimi zacházelo jako s osobnostmi, a aby té jedinečnosti nebylo dost, zveřejnily fakt, že svůj osobní a sexuální život si povedou taky jenom podle vlastního vkusu. Tohle všechno na mladé diváky obrovsky zapůsobilo. Těžko čekat, že dvanáctileté děti dokážou imitovat Ronalda Reagana, ale den po dni na hřišti, ve třídě či počítačové herně prokazatelně imitovaly mladé profesionály, které viděli odevzdávat výkon na obrazovce.

Vznik elektronických bohoslužeb a televizních shromáždění věřících — to jsou 80. léta v nejčistší podobě. Kazatelé, stejně jako jiní profesionálové, jsou posuzováni podle sledovanosti.

Jakékoli předpovědi ohledně budoucnosti, kterou jappíci právě vytvářejí, musejí zohledňovat fakt, že jsou prvními členy informační a komunikační kultury. Je jasné, že budou realističtější, profesionálnější a výkonnější. Jejich étosem i jejich modelem je inteligence. Chápou, že ze všeho nejrozumnější je vytvořit míruplný, rovnostářský, spravedlivý a soucítící společenský řád.

III. 3

KYBERPUNKER: JEDINEC JAKO KORMIDELNÍK REALITOU

„Skutečného kormidelníka nezajímá na světě nic jiného než řeka a jeho pýcha na povolání, které vykonává, překoná i psychu královskou.“

Mark Twain, *Život na Mississippi*

»Kyber« znamená »kormidlovat«.

»Kyberčlověk« je ten, kdo je kormidelníkem svého vlastního života. Kyberčlověk je tedy logicky osoba, fascinovaná navigačními informacemi, obzvlášť mapami, nákresy, směrovkami, průvodci a příručkami, které kormidelníkovi usnadňují plavbu životem. Kyberčlověk také bez ustání pátrá po různých teoriích, modelech, paradigmatech, metaforách, obrazech a ikonách, které pomáhají mapovat a pojmenovat reality, které obývá.

Pojem »kybertechnika« odkazuje k nástrojům, zařízením a metodologiím poznání a komunikace. K lingvistice, filosofii, sémantice, semiotice, praktické epistemologii a ontologii denního života. Ke slovům, ikonám, náčrtkům, výtiskům, obrazovkám, klávesnicím, computerům, hard-diskům.

»Kyberpolitika« představuje foucaultovské názory o užití jazyka a jazykových technologií vládoucí třídou k ovládnutí mládeže, nevzdělaných a nižších vrstev společnosti. Slova »vladař«, »šéf« a »fyzl« se užívají k označení těch, kdo manipulují slovy a komunikačními prostředky za účelem kontroly a uplatňování autority, ať už feudální, manažerské či vládní, a k odrazování od novátorských myšlenek a jejich svobodné výměny.

KDO JE KYBERPUNKER?

Kyberpunkeři užívají všechny dostupné informační vstupy k tomu, aby pokud možno mysleli po svém a samostatně.

Dokážete je rozpoznat.

V každém období dějin najdeme jejich jména a také hrdinské legendy o silných, neústupných, tvořivých jedincích, kteří nahlíželi za nějaké budoucí obzory, sbírali a přinášeli zpátky nové informace, poskytovali lidské společnosti průvodcovské služby do dalšího stadia vývoje. Je typické, že nonkonformní individualisté své doby byli směsicí odvahy, neukojitelné zvědavosti a hlubokého uvědomění sebe sama. Tyto tři charakteristiky se pokládají za nezbytné u těch, kdo se angažují jako genetičtí průvodci, jako filosofové kontrakultury.

Klasickým předobrazem kyberpunkera je ve Starém světě Prométheus, technologický génius, který »ukradl« oheň bohům a věnoval jej lidstvu. Prométheus také naučil svůj genetický kmen mnoha užitečným uměním a vědomostem. Podle oficiální verze legendy byl vyhnán ze svého genetického kmene a odsouzen ke smrtelným mukám za nepovolené sdělování tajných informací. V jiné verzi mýtu (neautorizované) Prométheus neboli (jinde) Krysař využil svých schopností k úniku z vymírajícího společenství, při kterém s sebou vzal ty nejlepší zástupce svého genetického kmene.

Novosvětskou verzi tohoto starobylého mýtu představuje Quetzalcoatl, bůh civilizace, čaroděj nových technologií, který lidstvu dal kukuřici, vědy, kalendář, erotické sochařství, hru na flétnu a další umělecké disciplíny. Do exilu ho vyhnal úřadující strážce pořádku, který se jmenoval Tezcalipoca.

Sebevědomý jedinec kybernetické rasy se honosí přízvisky jako nonkonformní individualista, volná noha, nezávislý, iniciativní, podivín, potíživista, náměsíčník, vizionář, ikonoborec, povstalec, čumil do nebe, samotář, chytrák. Před Gorbačovem je Sověti opovržlivě nazývali chuligány, náboženské organizace je od nepaměti zvou heretiky,

byrokraté jim říkají neloajální disidenti, zrádci i huň. Za starých časů je i rozumní lidé označovali za blázny.

Dostávali ale i nejrůznější kladné charakteristiky: moudrý, kreativní, podnikavý, imaginativní, průbojný, přínosný, duchaplný, vynalézavý, zábavný, talentovaný, excentrický.

V průběhu kmenové, feudální a industriálně-gramotné fáze vývoje lidstva byly zákonitými známkami schopnosti přežít konformita a závislost. Dobrý »nevolník« či »vazal« byl oddaný, dobrý »dělník« nebo »manažer« byl spolehlivý. Nezávislí myslitelé byli trpěni pouze v okamžicích, kdy inovace a změna byly nevyhnutelné, obvykle jako důsledek nějakého místního sporu.

V informační a komunikační civilizaci 21. století se však kreativita a duševní dokonalost stanou součástí etické normy. Svět bude příliš dynamický, komplexní a členitý, příliš vzájemně propojený globální pavučinou moderní (kvantové) komunikace na to, aby v něm mohly uspět setrvačnost myšlení a závislé chování. »Dobrymi členy« kybernetické společnosti 21. století budou proto inteligentní jedinci schopní samostatného myšlení. »Problémovým člověkem« v kybernetické společnosti bude naopak ten, kdo automaticky poslouchá, kdo nikdy nepochybně žádnou autoritu, kdo ochraňuje svůj oficiální statut, kdo manévruje a politizuje, místo toho aby nezávisle myslel.

Někteří moudří Japonci se proto obávají o osud nezávislého myšlení ve své kultuře založené na poslušnosti, do níž dnes nastupuje poválečná generace.

Kyberpunková kontrakultura v Sovětském svazu

Nová, poválečná generace sovětských lidí pochopila, že pokud má udržet krok s rozvojem informačního věku, je třeba zavádět nové modelové vzory. Za Gorbačova zeslábla byrokratická kontrola, stala se elastičtější, a to umožnilo zrod zárodků novátorského, disidentického myšlení!

Alexandr N. Jakovlev, člen politbyra a klíčový stratég politiky glasnosti, o této reformě říká: „Obecně vzato, mluvíme o vládě sobě samým. Blíží se doba, kdy lidé budou schopni vládnout sami sobě a kontrolovat činnost osob, které byly vybrány, aby je učily a řídily je jako celek.“

Není náhoda, že tu mluvíme o vládě sobě, o soběstačnosti a sebe-rentabilitě podniku, o sobě-tomhle a sobě-tamtom. Všechno se to totiž týká decentralizace moci. Kyberpunker — tedy kormidelník, který jasně a tvořivě přemýšlí, užívá kvantově-elektronické přístroje a mozkové know-how — je nejnovějším, nejpokročilejším a nejmodernějším modelem pro 21. století: *Homo sapiens sapiens cyberneticus*.

ŘECKÉ SLOVO S VÝZNAMEM »KORMIDELNÍK«

„Skutečně dobrý kormidelník umí plout i s dřevou plachtou.“

Lucius Annaeus Seneca

Termín kybernetika pochází z řeckého slova *kubernetés* čili »kormidelník«.

Helénský původ tohoto slova je významný, protože odráží sókratovo-platónskou tradici nezávislosti a individuální soběstačnosti, která, jak se dozvídáme, pramení ze zeměpisné polohy: nevelké, ale hrdé řecké městské státy hřadovaly na tenkých prstech poloostrovů, vybíhajících do přírodním bohatstvím oplývajícího Středomořího moře, chráněny před početnými asijskými nájezdníky řadou horských pásem.

Námořníci těch památných dob museli být odvážní a soběstační. Plavby po sedmero mořích bez map a navigačních přístrojů v nich rozvinuly nezávislé myšlení. Sebejistota těchto helénských kormidelníků, nabytá při jejich plavbách, se pak zřejmě přenesla i do demokratického, zpochybňujícího a otázky kladoucího stylu života celé země.

Athénští kyberpunteři, kormidelníci, činili svá samostatná navigační rozhodnutí.

Tyto psychogeografické faktory zřejmě přispěly k humanismu helénských náboženství, jež vyznávala svobodu, pohanskou radostnost, oslavu života a spekulativní myšlení. Humanistická a polyteistická náboženství starého Řecka jsou často uváděna jako protiklad přísného moralizování monoteistického judaismu, divokých a závazných polarit perského a muslimského dogmatismu či imperiální autority římské a křesťanské kultury.

Římský koncept nadřízeného, guvernéra, muže u moci

Řecké slovo *kubernetés* má v latině podobu *gubernetes*. Od jeho základu odvozené sloveso *gubernare* znamená kontrolovat činy či chování, řídit, uplatňovat suverénní autoritu, regulovat, udržovat v područí, omezovat, ovládat (angl. *to steer*). Toto římské pojetí je tedy zjevně odlišné od helénského významu »kormidlovat«.

Stojí za zmínku, že slovo *steer* pochází z latinského slova *stare*, což znamená »stát«, potažmo »místo či předmět, jež stojí«. Minulé přičestí tohoto latinského výrazu pak vytváří »status«, »institut«, »statiku«, »statistiku«, »prostituci«, »restituci« a »konstituci«.

KYBERPUNKOVÍ KORMIDELNÍCI VYSTŘÍDAJÍ VLÁDCE-KONTROLORY

„Společnost kdekoli na světě je konspirací proti svobodě každého ze svých členů. Předností v téměř jakémkoli ohledu je konformita. Sebedůvěra je jejím protikladem. Nemá v lásce reality a stvořitele, ale názvy a zvyklosti.“

Ralph Waldo Emerson, *Příroda*

„Každý, kdo chce být člověkem, musí být nonkonformní.“

Emerson, *tamtéž*

Slovo kybernetika vymyslel v roce 1948 Norbert Weiner, který napsal: „Rozhodli jsme se pojmenovat celou oblast kontrolní a komunikační teorie, u strojů stejně jako u zvířat, slovem kybernetika, které jsme odvodili od řeckého termínu »kormidelník«.“ (sic)

Slovo *kyber* bylo znovu definováno (ve slovníku *American Heritage Dictionary*) jako „teoretické studium kontrolních procesů v elektronických, mechanických a biologických systémech, zvláště pak informačního toku uvnitř takových systémů“. Odvozené slovo »kybernovat« znamená „automaticky kontrolovat počítačem nebo být takto kontrolován“.

Ještě podivnější interpretace definuje kybernetiku jako „studium lidských kontrolních mechanismů a jejich záměny mechanickými či elektronickými systémy“.

Všimněte si, jak Weiner a romanizující inženýři pozměnili význam slova *kyber*. Řecké slovo »kormidelník« se mění na »vládce« či »nadřazený«; termín »kormidlovat« znamená »ovládat«.

Dnes tento termín zase osvobozujeme, uvolňujeme ho z pout otroctví, aby mohl pojmenovávat samořídící principy organizace, která se ve vesmíru objevuje u mnoha systémů rozdílných rozměrů, u lidí, ve společenství i v atomech.

NAŠE NESPRAVEDLIVÉ PRÁVO NOVOROZENCE: POLITIKA GRAMOTNOSTI

Etymologické rozdíly mezi řeckým a římským pojetím dotyčného slova lze beze zbytku aplikovat i na pravidla vnitřního chodu té které společnosti. Francouzští filosofové například nedávno zdůraznili vliv jazyka a sémiotiky na ovlivňování lidského chování a společenských

struktur. Klasické studie Michela Foucaulta o jazykové politice a kontrolování mysli ho dovedly k přesvědčení, že

„lidské vědomí — tak jak je vyjádřeno v řeči a obrazech, definici sebe sama a vzájemném určování... — je autentickým dějištěm determinací politiky bytí... To, do čeho se muži a ženy rodí, je pouze přeneseně ten nebo onen společenský, legislativní či mocenský systém. Jejich nejednoznačným, nespravedlivým právem novorozence je jazyk, konceptuální kategoric, konvence určování a vnímání, které si vyvinuli a které do značné míry atrofovaly do období jejich osobní a společenské existence. To, co je zotročuje, jsou ustanovené, ovšem obvykle podvědomé a nezpochybňované meze vědomí“.

Orwell, Wittgenstein a McLuhan říkají totéž. Pokud zbavíte disent možnosti se projevat, odstraníte zároveň disent sám. „O čem člověk nemůže mluvit, o tom musí mlčet.“ V této souvislosti se rozdíl mezi řeckým termínem »kormidelník« a římským překladem »vládce« jeví být významnou sémantickou manipulací a pružnost dodávaná souborům symbolů všeho druhu se stává jejich přítomností v digitálních počítačích dramaticky osvobozující záležitostí.

Chceme se pyšnit tím, že budeme důmyslnými »kormidelníky«, nebo důslednými »kontrolory«?

KDO, CO A PROČ JE GOVERNETIKA

„K čertu s torpédy, plnou parou vpřed.“

Rozkaz kapitána Davida Glasgowa Farraguta
kormidelníkovi v bitvě o zátoku Mobile, 5. srpna 1864

„Jo, jistě, pane.“

Neznámý naverbovaný kormidelník
v bitvě o zátoku Mobile, 5. srpna 1864

Slovo »governetika« odkazuje k systému poslušnost-kontrola ve vztahu k sobě či ostatním.

Kormidelníci, ti, kteří navigují přes sedmero moří či oblohou, musejí navrhnout a provést změny kursu v závislosti na proměně prostředí. Neustále reagují na zpětnou vazbu, na informace o tom, co je obklopuje. Dynamicky. Pozorně. Živě.

Latinský »kontrolor« je naopak v situaci, kdy musí plnit rozkazy. Římané, jak víme, byli skvělými organizátory, staviteli silnic a admi-

nistrátory. Galéry a vozatajstvo je třeba kontrolovat, legiím vojáků je třeba veleť.

Helénský koncept jedince, plujícího si podle vlastního kursu, byl ostrovem humanismu v rozbouřeném moři totalitních říší. Směrem na Východ (a do minulosti) se všude rozkládala centralizovaná, autoritářská království. Íránští vladaři, od perského císaře Kýra až po současného šáha a ajatolláha, ztělesňují výsostnou tradici státní kontroly.

Z druhé strany, kterou bychom mohli nazvat Západ (nebo budoucnost), byli Řekové obklopeni jistým pevným konceptem zvaným Řím. Císaři a papežové Svaté říše římské představovali další velké údobí institucionální kontroly. Vládnoucí ruka na kormidelním kole zaručuje stabilitu, trvanlivost, kontinuitu, permanenci. Udržování kursu. Individuální kreativité, bádání a změnám se obvykle nedostává podpory.

KYBERPUNKEŘI: KORMIDELNÍCI LIDSTVA

„Větry a vlny jsou vždy nápomocny nejschopnějším lodivodům.“

Edward Gibbon

Termíny »kybernetický člověk« nebo »kybernaut« nás vracejí k původnímu významu slova »kormidelník« a navrácí sebejistého jedince zpět na výsluní. Tato slova (a ještě populárnější termín *kyberpunk*) odkazují k personalizaci (a tím k popularizaci) technologie zpracování vědomostí a informací, k novátorskému, individuálnímu myšlení.

McLuhan a Foucault tedy říkají: »Změníte-li jazyk, změníte i společnost.« Podle tohoto pravidla by termíny »kybernetický člověk, kybernaut« mohly označovat i nový lidský modelový vzor a nový společenský řád. *Kyberpunk* je, přiznávám, termín riskantní. Je třeba jej, jako ostatně všechny lingvistické inovace, užívat s tolerantním smyslem pro novotechnologický humor. Je to přemostující, přechodový slovní granát vržený přes jazykové bariéry, aby postihl soběstačného, schopného jedince, který používá a ovládá informační a komunikační technologii ke svým vlastním cílům, pro osobní potěchu, zisk, rozhled a růst.

Kyberpunteři jsou vynálezci, novátorští spisovatelé, technologicky vyspělí umělci, riskující filmoví režiséři, skladatelé posouvající ikony, sóloví komici, expresionističtí umělci, nezávisle přemýšlející vědci, tvůrci technologií, počítačové vizionáři, elegantní hackeri, hraví adepti na prahu Počátku, trikové specialisté, přemýšliví disidenti, videočarodějové, psychedelictí lodivodové, mediální experi-

mentátoři — všichni ti, kdo odvážně formují myšlenky a odesílají je do míst, kde dosud žádné nebyly.

Některá zřízení kontrakulturu občas tolerují. Ta pak může se sladkým cynismem a klidným humorem propojit svou jedinečnost s institucemi. Její příslušníci potom mohou pracovat uvnitř »vládnoucích systémů« vázání na dobu určitou.

Pokud ne, zbývá underground!

LEGENDA O RÓNINOVÍ

„Róninové... se odtrhli od tradic kariérního feudalismu. Vedeni osobním závazným kódem přízvušivosti, samostatnosti a dokonalosti, róninové využívají kariérové strategie založené na předpokladu rychlé změny.“

Beverly Potterová, *Cesta róninů*

Rónin se stal metaforou založenou na japonském názvu pro samuraje, jenž nemá pána. Už od 8. století se termín *rónin* překládá doslova jako „lidé jako vlny na vodě“ a užívá se v Japonsku k pojmenování těch, kdo opustili své předepsané místo, kastou předurčené postavení v životě: samurajů, kteří opustili službu u svého feudálního pána a stali se nezávislími.

„Róninové sehráli klíčovou roli v náhlém přechodu Japonska od feudální společnosti k industrialismu. Ve feudálních dobách válečníci nesměli samostatně přemýšlet nebo se chovat podle své vůle. Na druhé straně, když byli okolnostmi donuceni žít nezávisle, byli (róninové) zcela připraveni akceptovat nové myšlenky a technologie a postupně se stali uvolněnými představiteli nezávislých škol.“

Potterová, tamtéž

Na Západě máme rovněž mnoho historických paralel k archetypu rónina. Termín „nájemná síla“ se zrodil v dobách po křížových výpravách, kdy došlo k oddělení velkého

počtu rytířů od původních pánů. Mnoho z nich žilo podle rytířského kodexu a stalo se »kopími k pronajmutí«.

Americký Západ byl rovněž plodným prostorem pro róninský archetyp. Pojmenování »potulný střelec«, odvozeného od texaského termínu pro neoznačené dobytce, se užívalo pro svobodné a samostatně vystupující jedince.

„Ačkoli většina kořenů róninského životního stylu... pramení z mužské kultury, rovněž celá řada žen orientovaných na kariérní postup využívá velmi zdatně způsoby róninů. Tyto ženy se vzdaly svého původního společenského zařazení a probíjovaly se do hájemství pracovních míst vykonávaných muži... Tak jako rónin zbavený klanu i profesionálky se často cítí vyloučeny z firemních klik uvnitř podniků, bez spojenců či rádčů.“

Potterová, tamtéž

NĚKTERÉ PŘÍKLADY KYBERPUNKERŮ

Kryštof Kolumbus (1451—1506) se narodil v Janově. V pětadvaceti letech žil v Lisabonu, kde se naučil umění číst mapy. Byla to zlatá éra portugalského mořeplavectví. Mnoho kormidelníků a lodivodů bylo přesvědčeno, že Země je kulatá a že Indie a dalších neznámých zemí lze dosáhnout přeplavením se přes západní moře. To, co na Kolumbovi bylo výjimečné, byla jeho přesvědčivá výmluvnost ve věci podpory objevitelského snu. Po více než deset let objížděl evropské dvory a pokoušel se získat »smlouvu«; finanční krytí své »indické společnosti«.

Podle *Kolumbovské encyklopedie* se „historikové po staletí přou ve věci jeho navigátorských schopností, ovšem nedávno bylo prokázáno, že přestože mohl jen hrubě určovat svou polohu, byl Kolumbus nepřekonatelný v odhadu a vytýčení své cesty přes neznámá moře“.

Kolumbus byl zdaleka nejméně úspěšným guvernérem kolonií, jež objevil. Umřel v hanbě, jeho kybernetické schopnosti téměř upadly v zapomnění. (Tak nám to alespoň říkají v oficiálních historických knihách.)

V roce 1992 označil Politický rehabilitační úřad Kolumba za rasis-tického kolonialistu.

Mark Twain si v roce 1874 pořídil za 125 dolarů psací stroj Remington okamžitě po jeho objevení na trhu a o rok později se stal prvním spisovatelem v dějinách, který odevzdal vydavateli rukopis napsaný na stroji. Byla to *Dobrodružství Toma Sawyera*.

„Tento supermoderní psací stroj,“ napsal Twain, „má několik výhod. Namačká neuvěřitelné množství slov na jedinou stránku. Zabraňuje zmatku ve věcech a nedělá skyrny od inkoustu. A samozřejmě šetří papír.“

Mathias (Rusty) Rust, devatenáctiletý samotář z Hamburku, dosáhl hvězdného statutu kyberpunkera tím, že 28. května 1987 proletěl s jednomotorovou Cessnou »neproniknutelnou« sovětskou protivzdušnou obranou a přistál na moskevském Rudém náměstí. Neměl žádnou politickou či společenskou motivaci. Toto technologické dobrodružství bylo jeho osobní misí. Rusty chtěl prostě jen mluvit s nějakými Rusy. Německé deníky oslavovaly tuto událost, nazývaly ji „snem, který se stal skutečností“ a přirovnávaly mladíka k »rudému baronovi« Manfredu von Richthofenovi a Charlesu Augustu Lindbergovi.

KYBERPUNKERSKÝ KODEX: MNZA

Film *Válečné hry* je elektronickým kvantovým signálem, příběhem o supervýkonných computerech a vývoji lidstva, který ilustruje a odsuzuje to, že vládcí užívají kvantové elektronické informační technologie k uplatňování moci. Film je oslavou nezávislosti a schopností kyberpunkerů, kteří přemýšlejí samostatně a novátorsky uvnitř statického systému. Kapitán a jeho žena užívají špičkovou technologii v zemědělství, aby rozvinuli potenciál neoficiálních botanických neuroaktivátorů. Kapitán také neoficiálně rozhoduje o zastavení III. světové války. V obou případech Kapitán dodržuje kyberpunkerský kodex: *Mysli nezávisle, zpochybňuj autority* (MNZA).

Kyberkluk Matthew Broderick je patřičně odvážný, neuctivý, tvůrčí a bystrý. Když diváci poprvé spatří hrdinu *Válečných her*, najdou ho, jak vyrovnaně a zkušeně prochází úskalími vesmírné bitvy v počítačové herně. Elektronický nářez.

Poté, co Matthew přijde pozdě na vyučování, ocitá se v klasické konfrontační situaci: autoritářský učitel tuto tomsawyerovskou postavu pokořuje, trestá a odesílá do ředitelny. Tam se však malý hrdina dozvídá vstupní heslo školního počítače. Z domova se pomocí svého PC dostává do školních záznamů. Mění si nespravedlivou známku na přijatelnou. Myslí nezávisle a zpochybňuje autority.

V klíčovém okamžiku se ocitá v knihovně a zkoumá životní data jistého fyzika, studuje vědecké časopisy, prochází informace na

mikrofilmech, a to všechno ne ve prospěch systému, ale na cestě k dosažení vlastního osobního grálu.

Všimněte si nového rozměru elektronické etiky a kvantového legálního nároku. Kapitán ani Matthew se nedopouštějí fyzického násilí ani krádeže hmotného majetku. Kapitán vyhodnocuje určitá computerová data a nezávisle myslí. Matthew přearanžovává shluky elektronů uložené v čipu. Touží po nezávislosti, ne po ovládání jiných.

KYBERPUNKER JAKO MODELOVÁ ROLE PRO 21. STOLETÍ

Tradice „jedince, který nezávisle přemýšlí“ sahá až k počátkům zaznamenané historie lidstva. Koneckonců, samo jméno naší rasy *Homo sapiens* nás označuje jako zvířata, která myslí.

Je-li naší genetickou funkcí *computare* (tj. »myslet«), vyplývá z toho, že jednotlivá údobí a stadia lidského vývoje až do dnešních dnů byla jen larvální či přípravná. Po hmyzí fázi podřízenosti genetickému kmeni bude dospělým obdobím lidského životního cyklu jedinec, který bude přemýšlet nezávisle. Jsme dnes, na úsvitu informačního věku, připraveni dostat této genetické funkce?

III

. 4

NOVÁ RASA

Memy: sebe sama replikující myšlenky, které zaplavují civilizační okruhy a způsobují kulturní změny.

Neotenie: (1) pohlavní dospívání a rozmnožování ještě v larválním stavu jedince; (2) ustrnutí jedince v larválním či nedovyvinutém stavu; tj. odmítnutí dalšího růstu, prodloužení vývojové fáze.

9. listopad 1989. Nikdo z nás nezapomene na obrazy té hrůzné memové ikony, berlínské zdi, rozpadající se v myslích lidí na celém světě. Viděli jsme výrazy obličejů mladých, perspektivně naladěných lidí v džínách a teniskách, kteří poprvé v životě zažívali pocit, že mají život ve svých rukou, že si mohou zvolit svou budoucnost svobodně a nezávisle na vnějších autoritách.

24. listopad 1989. Demonstrace v Praze vyústila v celonárodní stávkou. Prošedivělí dělníci v ochranných přilbách vypochoďovali z továren za provolávání hesla „Ať žijí studenti!“. Následující den český komunistický režim rezignoval.

28. prosinec 1989. Represivní režim Nikolae Ceauseska padl.
„Byla to revoluce dětí,“ řekla postarší žena reportérovi.
„Ano, studentská,“ přidala se nějaká mladá paní.
„Ne, ne, ne studentská,“ oponovala žena. „Revoluce dětí.
Naše děti nás zachránily. Udělaly to pro nás.“ (*Los Angeles Times*, 29. 12. 1989)

Tak se to nakonec podařilo: neodvratné a dlouho očekávané vyvrcholení revolučních snah mládeže, která „už nechce dít na Brežněvově farmě“. Memy dr. Spocka o osobní odpovědnosti zaplavily svět během necelých tří desetiletí.

Tohle není politická revoluce. Je to spíše další stádium kulturního vývoje. Tsunami elektronické informace. Nástup nové rasy. Mladí lidé na celém světě prošli proměnou, mutací, tak jak předpověděl Marshall McLuhan, kterou vyvolaly vysoce komunikativní memy: dokumentární filmy, rokenrolová hudba, MTV, pirátské rozhlasové a televizní stanice. Toto všechno je zaplavovalo z japonských a amerických televizních obrazovek. Tato nová rasa je charakteristická vůlí po řízení sebe sama a individuálním výběru, genetickým příklonem k povstalecké politice, jež je klasickou existenční mûrou centralizovaných vlád.

Dnešní celosvětové hnutí mládeže už nelze hodnotit měřítky klasické politiky, sociologie či psychologie. Stojíme před novou, postdarwinovskou, genetickou vědou.

Nástup mladé energie bývá někdy nazýván sociogenetikou, kybernetickou evolucí, memetikou. Má to co dělat s komunikací, přenosem nových myšlenek a přístupů. Dawkins navrhl termín *memy*, aby pojmenoval tyto sebe sama replikující se myšlenky, které zaplavují jednotlivé civilizační skupiny, a způsobují tak kulturní změny.

Za posledních třicet let jsme svědky nástupu nové rasy, omlazující společnost industriálního věku. (»Omlazující« jakožto protiklad slova »dospělý« je tu klíčovým slovem. »Dospělý« je minulé přítčestí slovesa »růst«.) Toto nové plemeno se zrodilo v okamžiku, kdy si obrovský počet individuí v mladistvém věku začal vzájemně vyměňovat nové memy, čímž zároveň sebe sama přeměňoval jako celek. Japonská odnož tohoto hnutí mladých lidí si říká Ho Ko Ten, »nová společnost«.

Biologický vývoj probíhá pomocí kompetitivního šíření genů. Jedinci jsou aktivováni k proměně tím, že převzmou nové memové signály od dalších členů skupiny. Způsob komunikace ovlivňuje nejen rychlost přeměny, ale i její podstatu.

MÉDIUM JE INFORMACÍ V KULTURNÍM VÝVOJI

Desatero přikázání, vyryté do kamenných desek, stvořilo fundamentalistickou kulturu, která se bránila změně a demokratickým principům. Je jediný bůh, autor a stvořitel, a jeho slova jsou nekonečně pravdivá. Tento kamenný memový nosič zplodil kulturu, ovládanou nechybující »správnou knihou« a kněžstvem, které ochraňovalo, vykládalo a vnucovalo tato přikázání.

Vynález tisku masově rozšířil memy, která stvořila továrenskou kulturu řízenou manažery.

Elektronické, McLuhanovské memové signály, které vygeneroval woodstocký národ a pád berlínské zdi, kladou daleko větší důraz na přístup a styl.

Televize nás naučila rozpoznávat »kostýmní memy«: feudálního papeže (či iránského mulláha) s jejich velebnými kněžími překypujícími vírou. Registrujeme typické »obleky« dospělých politiků industriálního věku s jejich smrtelně vážnou střízlivostí i různé »uniformaly« se zbraněmi, těžkými botami a přilbami.

Od roku 1966 jsme zaznamenali novou rasu, »studenty«, obvykle v džínách a teniskách. Jejich oblečení a gestikulační signály jsou stejně důležité jako identifikační znamení a vůně různých druhů savců. Tyto děti se navzájem rozeznávají stejně jako kterékoli nové plemeno savců bez ohledu na státní hranice. Tváře mladých Číňanů září stejně jako obličej vyfotografované v Berlíně či Praze a — před dvaceti lety — ve Woodstocku.

KYBERNETICKÁ KULTURA VNÍMÁ DEMOKRACII JAKO VÝSOSTNOU DIKTATURU

Je třeba si však uvědomit, že studenti nedemonstrují za »socialistickou demokracii« nebo »demokracii kapitalistickou«. Požadují »individuální svobodu«, neboť v éře kybernetiky se »demokracie« stává hlavním nástrojem ovládání davu a brzdou individuálního osvobození.

Demokracie je velmi vhodná pro předindustriální, orální společnost, ve které muži dojdou nebo na koni dojedou na náves a věci probatují. Průmyslová společnost produkuje tovární systém politiky řízené manažery. Volená vláda sestává z profesionálních politiků a politických stran. Smutné důsledky všichni známe.

Zavedením prostředků pro kybernetickou komunikaci okamžitě narostla moc těch, kdo kontroloují éter. Jsme svědky tohoto trendu od nástupu fašismu a totality. Zlověstnou ukázkou »tele-demokracie« se staly americké volby v letech 1980, 1984 a 1988.

Méně než 50 procent oprávněných voličů se obtěžovalo registrací či samotným voličským aktem během těchto tří příležitostí. Více než polovina dospělých Američanů byla již do té míry zbavena iluzí, apatická či znuděná, že se rozhodla pro inteligentní cestu: svou nepřítomností prostě nezvolit „nikoho z těch na kandidátce“. A podle sociologických průzkumů se více než polovina voličů rozhodla pro „menší zlo“.

Reagana i Bushe tedy zvolila zhruba čtvrtina obyvatelstva. Opravdový zájem o tyto volby měli pouze ti, kdo očekávali od jejich výsledků finanční zisk. »Aparátčící« a nomenklatura na výplatní listině vlády z obou soupeřících stran zvolili své »vůdce«, aby předsedali dělení lupu.

Historie zaznamená skutečnost, že v 80. letech byly režimy Reagana a Bushe dokonalým zrcadlovým odrazem brežněvovského pohrdání společenskými hodnotami v Sovětském svazu. Je šokující a nad slunce jasnější, že Republikánská strana se hrávala v této zemi úplně stejnou roli jako komunistická partaj v předgorbačovském Sovětském svazu. Roli zabarikádované konzervativní, militaristické, hanebně zkorumpované, tajnosnubné a bojovně nacionalistické byrokracie. Naši zemi to stálo dvanáct let stagnace, bezduché nudy a cynické chamtivosti.

Mezitím Michail Gorbačov, špičkový propagátor svobody a decentralizace, během úctyhodných pěti let přiměl celý subkontinent, aby se »odpoutal« od stalinismu.

Za takových okolností není divu, že stranický aparát s obřím rozpočtem pro televizní reklamu sebe sama a s obchodnickou zběhlostí v soustředování pozornosti na televizně superatraktivní, plytká a okázale ponurá témata (potraty, drogy, dodržování věrnosti, modlitby ve školách, úbytek daní a šovinistický, válečný nacionalismus) dosáhl většinového vítězství jen u ubohých 25 procent populace.

Je ironií osudu, že v nejstarší světové demokracii, té americké, stranická politika zřejmě definitivně ztratila kontakt s realitou. V 80. letech se vynaložily milióny dolarů na politickou reklamu. Skutečného vítězství ve volbách dosáhly placené reklamy, využívající moralistických obrazů, emoční teatrálnosti a potměšilých výmyslů. Starosvětská náboženská démonologie a falešný patriotismus, dovedně šplíchající z televizních obrazovek, nahradil racionální diskusi.

Konec většinové demokracie

V dobách feudálních a industriálních byla většinová demokracie obvykle mocným liberálním kontrakturním prostředkem, který bránil individualitu člověka proti vladařské tyranii a třídnímu zotročování. V počátcích elektronicko-informační éry (1950—1990) schopnost nábožensko-industriálně-armádních vládců manipulovat prostřednictvím televize přeměnila demokratickou diskusi ve většinovou, televizní, pohodlnou totalitu.

Kybernetická média v rukou politiků s reklamními rozpočty šokujících rozměrů postupně spěla k děsivému NNSJ (nejnižší společný jmenovatel). Nové křehké demokracie ve východní Evropě si pravděpodobně budou muset rovněž projít touto fází obchodnických, televizně duchaprázdných voleb manipulovaných různými tluchuby a nepoctivou reklamou.

Tolik k negativní stránce celé věci. Dobrá zpráva spočívá v tom, že kybernetická média nelze kontrolovat. Elektronické signály probleskují atmosférou a nejde je spoutat ani kamennými zdmi, ani policejními psy. Japonské magnetofony, megabasové přehrávače z ghettá, digitální přístroje v rukou svobodných individualit posilují hodnotu NVSJ (nejvyšší společný jmenovatel).

Sociologie kvantové fyziky

Filosofii, která předvídala toto hnutí, není kapitalismus ani socialismus. Není jím ani industriální demokracie (tyranie pětadvaceti-procentní menšiny). Psychedelické koncepty jako glasnost nebo perestrojka se ve skutečnosti zakládají na zdravých a rozumných principech kvantové fyziky: na relativitě, pružnosti a jedinečnosti. Rovnice Wernera Heisenberga popsaly tvorbu jedinečných osobních realit, založených na svobodné a otevřené komunikaci. Objektivní vnitřní propojenost, tato zhoubá mechanické mysli, je nositelkou individuálního determinismu a sebedůvěry — hesel nové rasy.

Dr. Spock ztělesňuje kvantovou psychologii

Byl to právě pediatri Spock, kdo v roce 1946 přetlumočil kvantovou fyziku do srozumitelné a praktické řeči psychologie. Hnutí mladých stvořil geniální dětský psycholog, který naučil dvě poválečné generace rodičů krmit děti, jen když to požadují. „Zacházejte se svými dětmi jako s individualitami, jako s jedinečnými osobnostmi.“ Byla to ta nejradiálnější a nejprevratnější sociální doktrína všech dob

a byla určena jediným skupinám, které mohou způsobit skutečně trvalou změnu: rodičům, pediatrům a učitelům.

Tato poválečná generace požitkářských, »sebestředných« individualit začala být viditelná přesně v tu chvíli, kdy psychedelicko-kybernetické technologie na přeměnu mozku začaly být dostupné každému.

Marshall McLuhan posílil kvantovou psychologii

Děti generační exploze byly prvním televizním plemenem, prvními lidskými bytostmi, které užívaly elektronické digitální přístroje k spouštění a vyladování realit. Prvními, kteří užívali chemické látky k proměňování vlastního mozku. Prvními členy »globální vesnice«, kterou vytvořila televize.

Pád berlínské zdi uskutečnili mladí lidé toužící po individuální svobodě. Tato studentská kontrakultura začala v Americe 60. let a rozšířila se prostřednictvím elektronických médií.

„Hongk je teď na vrcholu módního zájmu v Mongolské lidové republice. Sehrává klíčovou úlohu v »šinešiel« (perestrojce), která po týdny hýbe tímto exotickým komunistickým národem... Hongk je název rokenrolové kapely, která už několik měsíců své obsahově silné, disidentské písně hraje posluchačům ve státě vlastněných koncertních síních mongolského hlavního města Ulanbátaru, narvaných k prasknutí. Jejich hudba se stala bezkonkurenční hymnou mladičkého protestního hnutí v tomto městě.“ (*Los Angeles Times*, 24. I. 1990)

FUNKCE POSTDEMOKRATICKÉ VLÁDY

Primární funkcí svobodné společnosti v postdemokratické éře je ochrana individuální svobody před politiky, kteří se ji snaží omezovat.

Toto hnutí za individuální svobodu je v dějinách lidstva novým prvkem, protože se nezakládá na geografické, politické, třídní ani náboženské příslušnosti. Souvisí se změnami. Ne v mocenské struktuře ani v tom, kdo ovládá policii, ale v mysli jednotlivců. Je to revoluce »hlav« čili záležitost zvýšeného uvědomění. Je k ní třeba »samostatného myšlení«. Tyto kulturní memy zahrnují inteligenci, osobní přístup k informacím, antiideologické spolehnutí na zdravý rozum, duševní výkonnost, zvýšené uvědomění, pouliční chytrost, inteligentní konzumentství a rozkošnictví, schopnost osobní elektronické komunikace. Memová idea není nic nového. Kontrakultury sahají do

historie minimálně k Hermu Trismegistovi a zahrnují mj. Sókrata, Paracelsa, renesanční myslitele, Voltaira, Emersona, Thoreaua, hnutí dada, Gurdijeffa a Crowleyho.

Ovšem příčinou rychlého rozšíření tohoto mutačního memu v letech 1960—1990 byla náhlá masová dostupnost neurochemických a elektronických technologií. Krmení na požádání. Chemikálie a obrazovky chrstající elektronické informace do očí a uší, aktivující mozky. Z ničeho nic mládež celého světa oblékla džíny a poslouchala Lennonovo „Dejte míru šanci“. Mem svobodné individuality, který zaplavil americkou mládež během 60. let, nakazil celý svět.

V letech sedmdesátých se spockovsko-mcluhanovská epidemie rozšířila po celé západní Evropě. Znamky tohoto probuzení jsou pokaždé stejné. Mladé mozky vystavené neomezenému přílivu elektronických informací se náhle rozvinou jako květiny na jaře. Demonstrace na náměstí Tchien-an-men v červnu 1989 byla klasickou kopií demonstrací v Chicagu roku 1968 či na Kentské státní v roce 1970.

Mao prohlásil, že moc vychází z hlavně pušky. To možná platilo v industriální minulosti, ovšem v kybernetické deváté dekádě už pouhá zmínka o politické »moci« zní anachronicky, zvráceně, nemocně. Pro nové plémě je »politická moc« záležitostí nenávistnou, zlou a děsivou. Myšlenka na to, že by se jakékoli skupině vůbec zachtělo uchvátit dominantní postavení, kontrolu, autoritu, nadvládu či soudní pravomoc, se jim jeví jako primitivní perverze, stejně odporná a zastaralá jako otroctví nebo kanibalismus.

Nebyla to berlínská zeď z betonu ani strážní věže, kdo hájil »říši zla«. Byla to elektronická stěna, kterou ale bez problému zbouralo MTV. McLuhan a Foucault dokázali, že svoboda závisí na těch, kdo kontrolují technologie, kterými lze oslovit mozek (telefony, stříhačské pulty, chemické substance, obrazovky).

Masový individualismus je novinkou

Ten náhlý příliv humanismu a otevřeného myšlení v masovém měřítku je novým jevem.

V kmenových společenstvích se role jedince omezuje na úlohu poslušného a pokorného dítěte. Myšlení obstarávají starší kmene. Nároky na schopnost kmene přežít nedovolují luxus svobody.

Ve feudální společnosti je jedinec nevolníkem či vazalem, rolníkem, movitým majetkem, peónem, otrokem. Šlechta a kněží obstarávají přemýšlení. Tradice je vychovává k zavržení a uvalení klatby na otevřené a samostatné myšlení.

Po kmenové (rodinné) a feudální (dětské) fázi vývoje lidské společnosti nastala éra industriální (hmyzí), kde jedinec je buď dělníkem, nebo manažerem. V pozdějších stadiích pak dělníkem-konzumentem.

Ve všech těchto statických, primitivních společenstvích obstarávají přemýšlení organizace, které mají kontrolu nad zbraněmi. Možnost svobodně myslících jedinců činit a revidovat svá rozhodnutí ohledně vlastního života, vytvářet, vymýšlet, snovat a opracovávat jejich obsah je dramaticky omezována. Mladí lidé jsou bezmocní. Nemáš hlas, nemáš na výběr.

Postpolitická informační společnost, kterou vytváříme právě teď, nepracuje na bázi poslušnosti a konformního přístupu k dogmatu. Je založena na individuálním myšlení, na vědeckém know-how, rychlé výměně údajů prostřednictvím sítí se zpětnou vazbou, špičkové technické vynalézavosti a praktické, aktuální tvořivosti. Společnost budoucnosti nebude jen trpně tolerovat pár svobodně přemýšlejících zlepšovatelů. Kybernetická společnost bude totálně závislá na obrovském okruhu takových osobností, navzájem komunikujících rychlostí světla bez ohledu na hranice států a národů. Digitalizované myšlenky budou vyvolávat rychlou zpětnou vazbu a vytvoří nová globální společenství, jež budou vyžadovat elektronické know-how na stále vyšší úrovni, psychologické vzdělání, rozhled a svobodně se projevující inteligenci.

Tento kyberkomunikační proces nabírá obrátky takovou rychlostí, že aby vůbec dokázaly být konkurenceschopné na informačním trhu 21. století, musejí národy, společnosti a dokonce i rodiny sestávat ze změny rychle vstřebávajících, novátorských individualit, zběhlých v komunikaci prostřednictvím nových kyberneticko-elektronických technologií.

Nová plemena jsou zkrátka mnohem chytřejší než stará garda. Vdechují nové informace stejně jako kyslík. Vzájemně se povzbuzují ke kontinuální obnově a inovaci svých myslí. Lidé, užívající kybertechnologie k rychlému rozhodování ve svém povolání, zkrátka nepůjdou domů a nenechají pasívně rozhodovat o svých životech stárnoucí a omezené bělošské politiky.

Nástup této nové svobodně přemýšlející kasty v různých zemích na celém světě je ústřední historickou událostí posledních čtyř desetiletí.

REVOLUCE ROKU 1989 ZAČALY U BEATNIKŮ

V Americe 50. let se uprostřed největšího řádění studené války zformovala skupina svobodných lidí a stvořila vysoce komunikativní kontrakturní mem, který změnil historii. Beatnici zastávali postoj extatického vizionářství a individuální svobody jako prostředek re-

volty proti všem byrokratickým, myšlenkově omezeným systémům. Viděli sebe sama jako světoobčany. Setkávali se s ruskými básníky, aby odsoudili studenou válku. Věnovali se orientální józe. Experimentovali stejně jako umělci v průběhu mnoha staletí s mysl otevírajícími substancemi, drogami a sexuálními praktikami.

Nejdůležitější ovšem bylo, že dokázali nalézt historické sebeuvědomění a pochopit smysl své vlastní činnosti. Jejich mysli se natáčely jako satelitní antény k jiným kulturám. Spatřovali sami sebe jako pokračovatele dlouhé tradice intelektuálního a uměleckého individualismu, jenž nezná státní hranice.

Nejefektivnější disidentsko-uměleckou skupinu v dějinách udělalo z beatníků správné načasování. Elektronická technologie umožnila jejich bohémským memům, obrazům a zvukům obletět svět téměř rychlostí světla. Stejně jako výrobci mýdel užívali televizi a rozhlas k propagaci svých výrobků, beatnici používali tato elektronická média k propagaci svých myšlenek. Hippie kultura 60. let i dnešní hnutí za svobodu ve východní Evropě mají své kořeny ve volnomyšlenkářském disentu kontrakultury let padesátých.

Zavádění 60. let v Číně

Původní be-in v lednu 1967 v San Francisku rozbourilo oceán mladých lidí, kteří se začali střetávat na vlastních srazech k oslavám společného bytí a vzájemné solidarity. Tam se vlastně započal úsvit psychedelicko-kybernetického věku (či, jak se tomu teď říká, glasnosti). Tuto první sanfranciskou »slavnost společného bytí« (be-in) nikdo neorganizoval. Informace se rozšířila prostřednictvím undergroundového tisku, progresivních rozhlasových stanic a od úst k ústům. O tři měsíce později První (a jediný) mezinárodní pop festival v Monterrey vdechl rodícího se psychedelického ducha elektricky zesílené hudbě.

Symbolem kontrakultury byl obecně známý obraz mladého muže, vsouvající květinu do hlavně pušky člena Národní gardy, který jej ohrožuje. Studenti na náměstí Tchien-an-men měli v červnu 1989 tuto symboliku v živé paměti. Jejich veřejně vyhlášeným cílem bylo uskutečnit v Číně 60. léta. Memová epidemie svobody zastihla vládcu v Číně zcela nepřipravené, stejně jako se to podařilo davům na woodstockém festivalu.

Sebevláda ukončí vládu volených zástupců

Stranická politika dnes končí. V postpolitické éře budou lidé znát základní fakt: jediným smyslem každé politické strany je snaha udržet se u moci.

Hnutí za svobodu slova a myšlení se zákonitě šíří všude, kde má dostatečný počet mladých lidí přístup k elektronickým technologiím. Když čínští vládcí povolili rozšíření telefonů a televizorů v mnohamiliónové mase obyvatel, demonstrace aktivované mládeže na Náměstí nebeského klidu byla nevyhnutelná. Mnoho čínských studentů vidělo televizní záznamy této tragédie v jiných zemích. Když začaly východoněmecké televizní stanice vysílat programy západní provenience, berlínská zeď byla na spadnutí. V každém národě bylo volnomyšlenkářské hnutí 80. let vyvoláno studenty a intelektuály, kteří se naučili používat elektronické přístroje a digitální computery k rozvoji samostatného myšlení, k vytváření svých osobních mytologií a ke komunikování o vlastních a nezávislých tužbách.

Politika pozitivního výběru: právo zvolit si studijní specializaci

Svoboda je záležitost individuální. Znamená cosi jedinečného, unikátního a osobního pro každého jedince. Čínští studenti požadují něco, o čem nemluví Marx ani Margaret Thatcherová. Chtějí formulovat to, co se děje v jejich duších. Vyžadují právo sami rozhodovat o své budoucnosti. Právo vybírat si svou studijní specializaci. Právo na naivitu a legraci. Právo líbat svého milence na veřejnosti. Právo mazlit se před televizními kamerami. Právo stavět na odiv své vlastní lži, výmysly a smyšlené pravdy, jež vznikly jako reakce na staré lži oficiální.

Gorbačov s rozčarováním zjistil, že většina sovětské mládeže využila svobody tisku k uspokojování zájmu o UFO, punkrock, astrologii a hašiš, a ne k politické činnosti.

DŽÍNY, KECKY A DESIGNÉRSKÉ MEMY

Většina mladých lidí v osvobozených zemích touží po odpolitizování, demilitarizaci, decentralizaci, zesvětštění a globalizaci společnosti.

Nová rasa se vymaňuje ze starých genetických kmenů a vytváří nové postindustriální a globální kmeny memové. Je nosičem informací. Od nejmladšího věku ji většina určujících memů oslovovala v digitálně elektronické podobě, rychlostí světla, bez ohledu na nějaké hranice, ve formě světelných signálů reprodukováných obrazovkami, radiopřijímači a přehrávači desek. Jejím životním prostředím je elektrosféra, prostor digitálních signálů zvaný infosvět. Globální vesnice.

Je první generací našeho živočišného druhu, která objevila a začíná zkoumat Kybérii. Nestěhuje se do nových míst, ale do nekonečně otevřeného nového věku. Nová rasa bude vytvářet, modelovat a upravovat reality, jež pak bude obývat.

Designérská společenství 21. století

Kdo kontroluje obrazovky, ovládá také mysl diváků. Boje o moc v 90. letech 20. století se ve skutečnosti odehrávají na obrazovkách televizorů v obývacích pokojích občanů.

Příslušníci národů, ve kterých obrazovky kontrolují náboženské či politické skupiny ve snaze vyvolat paranoii, mohou podlehnout strachu, nenávisti a morálnímu rozkladu. Za posledních deset let dosáhly v tomto ohledu uspokojivých výsledků islámské země a Spojené státy v rukou Reagana a Bushe.

Výroba a šíření levných komunikačních prostředků a softwaru bude mít dalekosáhlé důsledky. Zatímco SSSR a USA ovládaly po čtyřicet let svět zásobováním jakéhokoli povolného diktátů zbraněmi, osvobozují společnosti z Japonska a Silicon Valley tentýž svět nekonečnou záplavou osobních elektronických přístrojů.

Laciné technologie umožní jednotlivcům psát a číst na svých monitorech, stejně jako Gutenbergův hardware a software zpřístupnil jednotlivcům tištěné stránky před pěti sty lety. Tyto levné digitalizující a střihačské přístroje už dnes přetvářejí naše domovy na kyberstudia, v nichž lidé modelují, upravují, realizují a odesílají memy prostřednictvím svých monitorů.

Jedinci oblečení do kyberskafandrů se budou setkávat ve virtuálních realitách stvořených jen pro ně. Svět se stane místem, v němž člověka vzdáleného osm tisíc mil budete mít doslova »za oknem«.

Společenské a politické důsledky takové demokratizace obrazovky jsou nedozírné. V minulosti byla podmínkou přátelského nebo důvěrného vztahu mezi lidmi blízká bydliště nebo to řešily občasné návštěvy. Teď můžete hrát elektronický tenis s profesionálem v Tokiu, pohovořit se spolužákem v Paříži, zakyberflirtovat si s pohledným klukem nebo holkou odkudkoli vás napadne. Globální jazyk rychlé zpětné vazby sestávající z ikon a memů, umožňovaný přístroji pro okamžitý překlad, hladce překoná jazykové bariéry, které jsou v posledních staletích příčinou většiny válek a konfliktů.

III. 5

ELEKTRONICKÉ KULTURY

„Nechť se celý svět, přátelé stejně jako nepřátelé, dozví, že předáváme pochodeň další generaci.“

J. F. K., inaugurační proslov, 1960

Tento vášnivý projev byl historicky prvním okamžikem, kdy vůdce supervelmoci či říše použil tento mocný mem »generace«. J. F. K. byl memovým činitelem, on doslova stvořil novou rasu!

Zdalipak literární autoři tohoto projevu, kteří v roce 1960 podsu-nuli Johnu Kennedymu slavný »pochodňový« citát, tušili, co všechno způsobí? Předvídali, že následující dvě dekády stvoří poprvé v lidských dějinách ekonomickou a politickou entitu zvanou »kultura mladých«?

V 50. letech tato nová generace populační exploze ladila knoflíky nového zařízení pro elektronickou realitu označovaného jako »tele-vize«, aby sledovala pořady *Nechme to Bobrovi* a *Hudební pavilón*. V bezpečném zázemí domovů je láskyplně ochraňovali pečliví ro-diče, kteří si důsledně přeříkávali text knihy dr. Benjamina Spocka *Rozumný rádce v otázkách dětské péče*.

Základním tématem Spockovy příručky (které rodiče ve skutečnosti říkali bible) bylo heslo: »Zacházejte s dětmi jako s individualitami.«

Tato nevinná časovaná bomba explodovala v těhotném údobí poválečné národní prosperity a globální sebejistoty. Marshallův plán pumpoval miliardy do obnovy a rozvoje soběstačnosti bývalých nepřátel. Místo plenění, znásilňování a okupování nepřátelských území jsme s nimi zacházeli jako se zlobivými potomky, z nichž se stali členové zločineckého gangu. Pomohli jsme jim zpátky na vlastní nohy a k nabytí sebedůvěry. Pováleční spockovští rodiče byli první generací, která si vážila svých dětí, oceňovala je a podporovala jejich na sobě nezávislý rozvoj.

Význam tohoto přístupu je nedocenitelný. Tyto děti se staly první generací elektronických spotřebitelů. Ještě než dosáhly deseti let, jejich mozky zpracovávaly víc »realit za den«, než jejich prarodiče dokázali za celý rok.

VÝZNAM RODIČOVSKÉHO DOMÁCÍHO MÉDIA

Prostý černobílý televizní přijímač na počátku 50. let symbolizoval zdroj elektronické kultury. Z ničeho nic lidské bytosti vyvinuly elektronickou technologii a know-how pro řízení mozku a přeprogramování mysli.

Z neurologického hlediska jde asi o tohle: Jazykové obvody mozku vznikají od tří do osmi let věku. Média puštěná v domácnosti takový dětský mozek formují. Lingvističtí psychologové (např. Noam Chomsky, Piaget) prokázali, že jazyky se vštěpují během tohoto krátkého období přístupnosti. Znamená to, že domácí média formátují soubory vyvíjející myšlenky (levá polovina mozku) dítěte. Proměna mysli (přeformátování) může nastat pouze za podmínek, které duplikují »kulturu domova«.

Pokud rodiče doma nečtou, nejsou tam žádné noviny, časopisy, ani knihy, děti bojácně (či hrdě) vstupují do obávané, neosobní první třídy ve veliké nevýhodě. (Většina kvalitních pedagogů této situaci rozumí a proměňuje učebnu v domácí, vstřícné prostředí.)

Uvědomme si také důsledky reformátování myšlenkových souborů (procesu původně známého jako nepovinná četba). Kulturní celky či jedinci, kteří touží po proměně, musejí užívat odlišná jazyková média. Pro negramotného člena zločineckého gangu doporučujeme maximálně bezpečné, domácí prostředí zaplněné nejrozumnějšími nosiči informací. Malcolm X například naučil číst jakýsi přísný, otcovský člověk v massachussetské věznici.

A ostatní už znáte!

Když se ohlédnu zpátky na víc než sedmdesát let, po která sloužím jako samozvaný agent změny a průkopník vývoje, nelze přehlédnout následující věc. Náš druh za těch sedm dekad prodělal daleko rozsáhlejší, převratnější a komplexnější proměny myšlení, než tomu bylo za posledních 25 000 let.

Lidstvo v sedmi posledních desetiletích zažilo větší, rychlejší a převratnější změny, než tento biologický druh prodělal za posledních 25 000 let.

Jaký byl počet (kmenových) generací od jeskynních nástěnných maleb k ručnímu písmu a velkoplošnému, veřejnému egyptskému umění (tj. k 3200 př. n. l.)?

Asi 1500.

Jaký byl počet (feudálních) generací od pyramid po katedrálu Notre Dame, olejomalbu a knižní kulturu?

Asi 320.

Jaký byl počet generací od první strojově vytištěné knihy (prvního domácího média) po rozhlas, telefony, stereopřehrávače a filmy 50. let?

Asi 23.

A jaký je počet generací přechodu od pasivní černobílé televize (1950) k mnohakanálovému, multimediálnímu, interaktivnímu digitálnímu domácímu megapřístroji?

Asi 3.

Generační záležitost

Každá generace od roku 1950 znamená ve skutečnosti celé jedno období, epochu či éru dějin. Každá následující generace získala přístup k výkonnějším elektronicko-lingvistickým přístrojům. Poprvé v historii dosahuje evoluce výkonu lidského mozku optimální frekvenci proměn. Elektronické přístroje ovlivňující mozek se vyvíjejí takovou rychlostí, že každých patnáct dvacet let se z nové generace zrodí nová rasa.

Každé stadium lidského vývoje definuje memovou evoluci terminologií svých médií, svým jazykem. A média a jazyky kultur určují, zda se tyto aktivně rozvinou či zůstanou pasivní a neměnné.

Statické kultury vytvořily soudržné, obrněné lingvistické systémy obrany proti změně. Jejich média a jazyky samy sebe zmnožují neustálým opakováním, rutinním vyučováním apod. Jejich reproduktivní média a jazyky oslavují smrt jako pokročení k životu věčnému ve skvěle propagovaných, dokonale fungujících duchodových oázách zvaných Nebe apod. Zároveň ochraňují kultury samotné před možností ovlivnění, infekce či oplodnění jazyky odlišnými.

Jako ilustraci významu jazyka v otázce kulturní solidarity si uveďme případ íránského šíitského ajatolláha, jenž vypsal pět miliónů dolarů »na hlavu« spisovatele Salmana Rushdieho za pár tabuizovaných slov v románu, jenž vyšel v daleké Anglii. Nebo záležitost militantních křesťanů, kteří se pokoušejí přinutit školy, žijící z daní poplatníků, aby vyučovaly biblické pojetí stvoření.

Kultury se vyvíjejí pouze tehdy, pokud jejich média a jazyky obsahují vestavěný program, který:

1. zamezí rutinní seberekopii,
2. podporuje sebestoproduci prostřednictvím šokujícího humoru, neuctivé kontrakultury, chaotiky atd.,
3. uvítá propojení s jinými kulturami a obohacení jinými médii a jazyky.

Feudální jazyky nevládly slovy ani obraznými projevy, které by podporovaly, tolerovaly či alespoň braly na vědomí zmínku o vývoji v průběhu pozemského života. Všemocný mužský bůh vytváří a kontroluje. Nebesa jsou cílem. Chaos, komplexnost a změna jsou předmětem démonizace a tabuizace.

Technicko-mechanističtí inženýři industriální éry (1500—1950) vydávali texty, příručky a návody, v nichž definovali evoluci jako soutěživý boj o nadvládu v pojetí Newtona, Darwina a Gordona Liddyho; jak stojí psáno — přežijí jen ti nejbrutálnější.

Věk informatiky (1950–2010)

Doba informatiky definuje evoluci jako záležitost mozkového potenciálu.

- Schopnost mozek řídit: aktivovat, nažhavit a zapojit neurologické kanály.
- Schopnost reformátovat a znovu sestavovat myšlenkové soubory.
- Schopnost přijímat, zpracovávat a odesílat zprávy rychlostí světla.
- Schopnost komunikovat v multimediálním stylu; vynalézat audiografické slovníky a gramatická pravidla.

V roce 1995 nahradí tradiční domácí seskupení laciných multimedálních přístrojů kombinace computeru, televizoru, videopřístroje, faxu, kompaktního přehrávače, telefonu atd. do jednoho osobního domácího digitálního systému. V průběhu feudální éry se mozkový potenciál měnil století od století jen velmi málo. V době mechanické zaplavily mediální přístroje typu telefonu a rádia domácnosti na Hlavní třídě pár desetiletí po jejich vynalezení. Ovšem exploze mozkového potenciálu během éry elektronické (1950—1995) vyžaduje u každé generace přesné datum zrodu.

Čtvero elektronických (světelných) kultur a kontrakultur

Jakmile začal mozkový potenciál růst exponenciálně, můžeme lokalizovat zrození postmechanických kultur velmi přesně.

Američané, kterým bylo kolem roku 1950 mezi třemi a osmi lety, se stali první primitivní elektronickou kulturou. Jako děti vysedávali před televizí a naučili se zapojit, vyladit a vypnout. Nazvěme je třeba „Ike-to-ví-nejlíp-Nechme-to-Bobrovi“. Jejich rodiče bývali někdy označováni termínem „konformisté“.

Byli šťastní... Ale nebyli odvážní. Jejich uhlazená pasivita zrodila dokonalý protiklad — kontrakulturu, která se poprvé objevila jako nastavené společensko-sexuální zrcadlo, označené termínem dospívání.

Beatnici! Hipsteři! Rebelové! Kouřili trávu a píchali si fet! Zavrhli televizi. Byli šokujícím způsobem sečtělí. Psali přelomovou poezii a básnickou prózu, uctívali jazz superodvazových afroamerických muzikantů. Měli experimentální přístup k sexu.

VÝVOJ KONTRAKULTUR

BEATNICI

(1950—1965)

Nálada: pohodářská.

Esteticko-erotické ladění: umělecké, literární, odvaz.
Nadšení poezií, drogami, jazzem.

Životní postoje: sarkasmus, cynismus.

Myšlenkové technologie: technika nic moc, ovšem první psychedelické pokusy.

Intelektuální hledisko: dobře informovaný skepticismus, zdravý rozum.

Lidský rozměr: tolerance k menšinám a homosexuálům, často však mužský šovinistický.

Politický názor: bohémský, odpor k establishmentu.

Prožitek kosmu: romantický pesimismus, buddhistická kosmologie.

HIPPIES

(1965—1975)

Nálada: ráj na zemi.

Esteticko-erotické ladění:žitky, nadrženosť, volná láska. Tráva, LSD, acid rock.

Životní postoj: mírumilovný idealista.

Myšlenkové technologie: psychedelik, ovšem antitechnický.

Intelektuální hledisko: antiintelektuální vševěd.

Lidský rozměr: mužský šovinismus, občas sexismus, ale společensky tolerantní světoobčanský vizionář.

Politický názor: beztrždní buřič, příležitostný aktivista.

Prožitek kosmu: vědomí chaotické podstaty vesmíru, ovšem v hinduisticky pasívním pojetí. Nevědecký, okultistický, intuitivní.

KYBERPUNKEŘI

(1975—1990)

Nálada: trudnomyslnosť, zasmušilosť, deprese.

Esteticko-erotické ladění: kůže a hadry. Tetování, propichování kůže. Tvrdé drogy, psychedelika, smart drugs. Různé formy rocku od metalu po rap.

Životní postoj: našťvanosť, cynismus, pocit podceňování ze strany dospělých.

Myšlenkové technologie: špičková elektronika.

Intelektuální hledisko: informovaný, svobodomyslný, neuctivý. Zaplavený elektronickými signály.

Lidský rozměr: nesexistický, ekologicky světobčanský náhled.

Politický názor: odcizení, skepticismus.

Prožitek kosmu: pesimismus, ovšem posedlý tajnou nadějí.

NOVÁ RASA

(1990—2005)

Nálada: bdělý a veselý.

Esteticko-erotické ladění: invenční osobitý styl. Eklektik. Upřednostňuje hudbu ambient a techno.

Životní postoj: sebevědomý.

Myšlenkové technologie: psychedelik vybavený nejmodernější technikou. Smart drugs, myšlenkové přístroje, internet.

Intelektuální hledisko: informovaný, svobodomyšlný, neuctivý.

Lidský rozměr: tolerantní, nesexistický, ekologický, světoobčanský.

Politický názor: odtažitý individualista. Zenový oportunista.

Prožitek kosmu: přijetí komplexnosti jevů, touha stát se „designerem chaosu“.

Je důležité si povšimnout, že beatníci byli starší než televizní generace. V roce 1940, když beatníkům bylo tři až osm let, jejich domácími médii byly rozhlas, filmy, gramodesky a knihy. Děti populační exploze (76 miliónů lidí) vysedávali v 50. letech u televize. Z nich se zrodili hippies let šedesátých. Blahobytní, sebejistí, zkažení konzumenti, připravení nechat si svůj televizně-rozhlasový myšlenkový rámec zpřeházet pouštěním Boba Dylana, vyladováním Beatles, zavrhováním písní rodičů a jemným doladováním barevných obrazovek.

Nintendová generace 80. let se stala průkopnickou skupinou kybernautů. Byli prvními lidskými bytostmi, jež prošly Alenčiným zrcadlem a změnily elektronické obrazce na druhé straně. Oni už budou prolétávat kyberprostorem, elektronickým životním prostředím 21. století.

ŠÍLENSTVÍ KONCE TISÍCILETÍ (NÁSTUP CHAOSU)

Nastupující nekontrolovatelné patnáctileté období (1995—2010) tuto omračující explozi mozkového potenciálu ještě urychlí. Rozdrobené zbytky starého centralizovaného společenského systému feudální a industriální éry se rozpadají na prach.

Jedenadvacáté století bude svědkem nové globální kultury, vytvářené novou rasou, jež bude prosazovat a oceňovat lidskou jedinečnost, lidskou komplexnost a lidský potenciál, osvícené nesmrtelníky, komunikující rychlostí světla a modelující technologie pro vlastní vědecké znovuzrození.

III

• 6

NADCHÁZEJÍCÍCH DVACET LET

Pokud se někoho zeptáte, jak bude vypadat nadcházející etapa lidského vývoje, praktický zdravý rozum mu doporučí, aby se soustředil na rysy, které jsou charakteristické pro schopnost přežití našeho druhu. A jaké jsou tyto výhody?

Okamžitá, automatická odpověď zní, že náš druh je definován velkým mozkem. Naši schopnost přežít necharakterizuje kolektivní inteligence, jako je tomu u kolektivně žijících druhů hmyzu, ale inteligence individuální. Náš druh je definován jako *Homo sapiens sapiens*. Vědci 19. století se zjevně rozhodli, že jsme tvorové, kteří „přemýšlejí o přemýšlení“. Náš růst jako celého druhu je založen na schopnosti myslet a komunikovat. Předvídání naší budoucnosti se tedy bude soustřeďovat kolem zlepšování způsobu, jímž přemýšlíme.

Náš mladý, nováčkovský druh již prošel několika stadii inteligence.

1. Kmenová: nejméně 22 000 let (zhruba 25 000—3 000 př. n. l.) byly technologie užívané člověkem k přemýšlení a komunikaci na úrovni pětiletého dítěte: tělesné, tzn. orálně-gestikulační.

2. Feudální: během vzrušujícího období asi 3 500 let (3 000 př. n. l.—350 n. l.) lidé žijící nad 35. rovnoběžkou založili organizované

feudálně-zemědělské společnosti. Technologiemi myšlení a komunikování byly ručně tesané sochy, chrámy, pomníky. Jejich filosofii určovali císařové, kalifové a králové.

3. Trvalo asi 1 250 let (350—1 600 n. l.), než se podařilo vstřebat feudální krále a ustavit mechanicko-manažerskou společnost výrobních pásů. V této éře byly technologiemi myšlení a komunikace mechanické tiskařské stroje, později pak i psací stroje a telefony, vyráběné produktivními dělníky ve vysoce organizovaných továrnách, vedených centralizovanými byrokraciemi.

Dnes, v roce 1988, je většina lidí v industriální sféře extrémně závislá na digitalizovaných myšlenkách a světelných obrazech zářících z obrazovek. Průměrná americká domácnost sleduje televizi 7,4 hodiny denně. Téměř veškeré obchodní transakce se uskutečňují pomocí softwarových programů sdílených prostřednictvím monitorů. Bez vědomé volby či slavnostních fanfár jsme se přenesli z »reálného světa« hlasu, ruky a stroje do digitalizovaných infosvětů nazývaných různě: hyperprostor, kyberprostor či digitální fyzika.

Tato migrace prostřednictvím obrazovky do digitálních infosvětů je známkou první fáze postindustriální společnosti.

Kolem roku 2008 bude většina lidí žijících v postindustriálních sídlištích trávit stejně tolik času »zapojena« do infosvětů na druhé straně obrazovky jako času prožitého ve světě hmotném. Do dvaceti let budeme sedm hodin denně aktivně proplouvat, prozkoumávat, kolonizovat a čerpat zdroje oceánů a kontinentů digitálních dat. Propojování obrazovek, tj. vytváření společných digitálních realit, bude nejpopulárnější a stále narůstající formou lidské komunikace.

Propojování obrazovek nepřinese omezování či zavrhnutí tělesného styku. Intimnost v digitálním plánu zkvalitní obsah a zlepší styk ve hmotném světě. Nepřipravíte se přece o bohatost šepotu, dotýkání a styku s milovanou osobou kvůli tomu, že můžete komunikovat také telefonem, faxem nebo rukou psanými vzkazy. Vřelý lidský styk s vašimi přáteli nabyde na eleganci a radosti přidáním rozměru digitální reality.

Globální vývoj budoucnosti se vydá dvěma směry:

Kybernetika (řízení levé poloviny mozku). Mapování a postupné ovládání další výspy — našeho vlastního mozku. Vytváření infoprostředí v našem vlastním neurosvětě. Napojování vlastního neuroprostoru na jiné. Obchodování, pronajímání a sdílení schopností vlastního mozku s jinými. Ochraňování vlastního mozku před invazemi a vykořisťováním zvenku.

Psybernetika (řízení pravé poloviny mozku). Mapování a postupné osidlování digitálních datasvětů na druhé straně obrazovky. Osobní komunikace počítačem. Propojování obrazovek s jinými lidmi. Budování společných infostruktur. Ochraňování kybernetických prostorů před invazemi a vykořisťováním zvenku.

Digitální trh bude řízen nadnárodními společnostmi se sídlem v Japonsku nebo ve Švýcarsku. Tyto multikorporace budou užívat individuální mozky jako nástroje. Zatímco otroci, nevolníci a prostitutky byli nuceni propůjčovat svá těla během tří předdigitálních období, lidé v roce 2008 budou pronajímat své mozky. Práce téměř nebude existovat. Většinu fyzických výkonů budou provádět automatické stroje. Tělesná dřina bude pokládána za primitivní formu zotročování. Žádného člověka nebude ekonomický a politický tlak nutit vykonávat různé svalové a mechanické úkoly, které daleko lépe zvládnou stroje.

V 21. století budou sice stále existovat staré židovské, křesťanské a muslimské sekty, avšak jejich vliv se téměř vytratí ve srovnání s kratochvílemi a zábavou. Globálním náboženstvím budoucnosti bude zvyšování inteligence. Rychlostní nárůst 1/ms (realit za milisekundu). Dvěma hlavními funkcemi lidské bytosti je vstřebávání a vydávání myšlenek. Naším genetickým předurčením je přijímání, zpracovávání a odesílání digitálních informací.

TÉMATA, KTERÁ DEFINUJÍ KULTURU

TÉMA

KULTURA

KONTRAKULTURA

EMOCIONÁLNÍ POSTOJ

Založený na strachu
Zpomalený či impulsivní
Slavnostně důstojný; dříč
Arogantní či sebepodceňující
Nebezpečně tvrdý
či poddajně submisivní

Založený na vědeckém optimismu
Živý — energický
Šťastný; hravý
Sebejistý; otevřený
Přátelský — vzbuzující sympatie

DUŠEVNÍ SCHOPNOSTI

Mysl řízená poslušností
Dle návodu
Konzervativní myšlenky
Zbožný, příznivec
organizované církve
Loajální, nepochybující patriot

Mysl řízená sama sebou
Zvídavý volnomyšlenkář
Tvůrčí a originální
Radostně neuctívý
k organizované církvi
Bez respektu k organizované politice

NEUROLOGICKÁ REALITA

Pasivní konzumace reality
Konformní zastánce
obecně uznávaného
Konvenčním způsobem morální
Odmítá proměnu mozku,
akceptuje formování společnosti
Pasivní elektronický konzument

Ovládání elektronické reality
Vynálezce osobitého
životního stylu
Smyslně senzitivní i nemorální
Ovládá vlastní mozek:
psychedelik
Elektronicky komunikačně sběhlý:
kybernetik

FILOSOFICKÝ PŘÍSTUP

V zajetí hříchu
Hluboce se identifikuje se svou rasou
pohlavím, věkem i národem
Věří, že je pánem přírody
Pesimismus ohledně evoluce
Vyznavač řádu a kontroly

Pluralistické hledisko
Humanista:
respektuje všechny odlišnosti
Zastánce ekologie: vědomí Země
Optimista ve věci evoluce
Designer chaosu

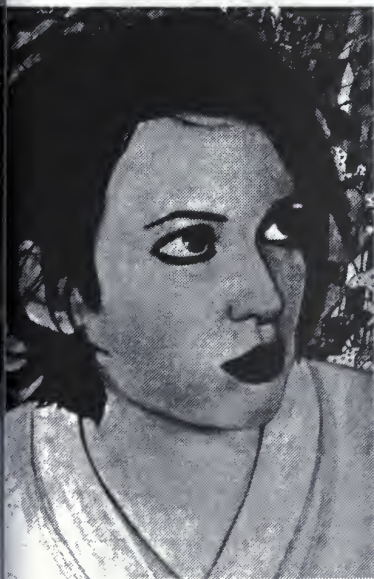
III

KMOTR:

ROZHOVOR

S WINONOU RYDEROVOU

Za starých časů člověk neměl příliš na výběr, co se svým životem. Sňatky byly věcí rodiny a církve, jejich účelem přitom bylo zajistit potomstvo, které se bude držet stáda. Výběr náboženské víry byl také předem určen. Brzy po narození spěchali s novorozencem do kostela, kde jej pokřtili, a tak bylo zasvěceno právě víře.

V naší světské společnosti úloha kmotra stejně jako mýtus dědy Mráze nebo polednice či Panny Marie pozvolna upadá v zapomnění. Navíc v časech Coppolových termín kmotr nabývá také poněkud zlověstného významu. Kterýpak rozumný a pohodový dospělý člověk by

chtěl sehrávat roli děsivého Dona Corleona v dusném rodinném dramatu?

Tyhle myšlenky mi občas probíhaly hlavou, dokud mě před pár lety Winona Ryder nepožádala o něco, co se nedá odmítnout: abych se stal jejím kmotrem. Hodlám tu proto vzdát hold instituci kmotra a kmotřenky — v podobě lidí, kteří se pro to svobodně rozhodli ve věku, kdy už pobrali rozum.

Úkolem rodičů a opatrovníků je motat se kolem v roli rodinného terapeuta, agenta FBI, Matky Terezy, Tommyho Lasordy a úvěrového ústavu v sousedství. Úloha -náctiletých je daná: udělat vše, co je v jejich silách, aby rodiče a opatrovníky přiměli lézt z toho po zdi.

Role kmotra je však prostá a jednoduše božská: být přítelem a obdivným pozorovatelem. Úloha kmotřenky je poněkud komplikovanější. Musí s chutí zaujmout svého kmotra a přičinlivě ho vzdělávat v tom, co se právě děje, v nových trendech, atraktivních událostech, a takto ho připravovat na setkání s tajuplnou budoucností. Dnes je mi líto každého dospělého, který nemá podporujícího, starostlivého kmotřence, který pro něj naplňuje roli průvodce a modelového vzoru.

Rodiče Winony, Michael a Cindy Horowitzovi, založili největší sbírku knih a materiálů o užívání psychoaktivních rostlin, potravin a drog na světě. Spolupracovali jsme s Michaelem velmi úzce téměř dvacet let; byl mým archivářem a publikoval třistastránkovou bibliografii o všem, co jsem kdy napsal. Navštívil mě v roce 1972 ve švýcarském exilu. Měl s sebou snímek Winony pořízený, když byla týden stará. Napsal jsem na něj věnování, v němž jsem uvítal nového buddhu na planetě Zemi.

Když jsme se poprvé setkali, bylo jí tak sedm let. Navštívil jsem sídlo jejich rodinné komuny v okrese Mendocino. Procházeli jsme se ruku v ruce a Winona vyprávěla, že mě chtěla potkat, protože slyšela, že jsem bláznivý vědec. Přišlo mi to jako báječně výstižná charakteristika, řekl jsem jí, že to trefila dost přesně. Od té doby jsme se vídali pravidelně. Chodívali jsme spolu na zápasy Dodgers; ona i její otec byli velkými fanoušky.

Winona je nadána mnoha talenty, které bych rád napodobil. Je skromná, schopná akceptovat změny, pevná, duchaplná, moudrá a stále přítomná tady a teď. Překypuje energií, je intenzívní, neposedná, vášnivá. Dělá domácí úkoly a přichází dokonale připravená.

Jednou přijela ke mně domů udělat tenhle rozhovor. Pomohla mi zapnout a zkontrolovat magnetofon a pustili jsme se do typické konverzace mezi kmotrem a kmotřenkou.

Timothy Leary: Víš, dneska má časopis *Interview* dvacáté výročí. Založili ho tedy prokazatelně před tvým narozením. Tenhle rok si ale připomínáme i jiná výročí. Před dvaceti lety proběhly soudní procesy v Chicagu, byla mobilizace proti válce ve Vietnamu, ta záležitost s Weathermany...

Winona Ryder: Woodstock.

TL: Woodstock... téměř na den. Co ti tohle všechno říká?

WR: No, je to dost zvláštní..., víš přece, v čem jsem vyrůstala. I když to bylo v 70. a 80. letech, dalo by se v podstatě říct, že jsem vyrůstala v letech šedesátých, protože náš dům byl něco jako knihovna, muzeum a sbírka vzpomínek na tu dobu. Celý můj život mi táta vyprávěl o těch časech a myslím, že svým způsobem v 60. letech pořád žije.

TL: Nemluvě o té sbírce osobností, které prošly vaším domem.

WR: Přesně.

TL: Allen Ginsberg.

WR: Jo, nebo ty! (*směje se*)

TL: Já jsem tam samozřejmě byl, kdykoli jsem měl trochu času.

WR: Na 60. a 70. letech je zajímavá ta móda. A když jdeš dnes po Melrose Avenue, pořád vidíš boty na špalkách a všechny ty psychedelické barvy.

TL: Batiku.

WR: Batiku a všechno to ostatní. Jaké to je, když se z tvé minulosti zase stává módní trend? Tuhle jsem jela autem a viděla jsem partu holek, které vypadaly, jako by právě vystoupily z 60. let. Hned mě napadlo: Tohle jsou dospívající lidé, kteří nostalgicky touží po generaci, k níž nikdy nepatřili.

TL: Víš, to je přímo povinnost a genetická odpovědnost pro každé šestnáctileté dítě dělat všechno možné, aby přivedlo rodiče k šílenství. Treba můj nevlastní syn Zachariáš, aby rozzlobil svou matku, která ho velmi miluje, dělal následující věc. Úplně ulítnul na 60. letech. (*směje se*) Stal se z něho fanoušek Grateful Dead a nechal si narůst dlouhé vlasy. Začal se dost šíleně oblékat. Basketbalista Bill Walton, bývalý hippie aktivista a můj dávný přítel, nás se Zachem vzal na koncert Grateful Dead. Je tam taková atmosféra pospolitosti, že bys ji mohla krájet nožem. Je to návrat k principu starobylého pohanského svátku: lidé se scházejí, aby dosáhli stavů transu a vytržení a aby se toho společně zúčastnili.

Nepřekvapil mě, ale naopak se mě dotkl způsob, jakým média Woodstock trivializovala. Všechna interview byla o organizátorech. Koho zajímá, že přišli o peníze? Dokola zdůrazňovali bahno a nedostatek přístřeší. Zaujalo mě, že v týdnu, kdy Woodstock slavil dvacáté výročí, se na rockovém koncertě v Moskvě sešlo 100 000 ruských dětí. Ze všech představitelných hvězd tam hrál Ozzy Osborne. (*smích*)

Všichni byli v džínách, měli čelenky a mluvili o míru a o lásce. V Americe nepřichází v úvahu konstatovat, že Woodstock byl sraz mládeže. Ale totéž proběhlo o tom víkendu v Rusku. A v květnu se to samé odehrálo v Číně. Tam bylo mladých lidí na milión. Pořádné be-in. Ale nikdo to tak nepojmenoval. Ta souvislost mezi Woodstockem, naším hnutím v 60. letech a děním v Číně a Rusku se nikdy neuvádí, protože by to mohlo naznačovat, že se tam teď děje to, co tehdy tady.

Jedna z mých vzpomínek na tebe spadá do doby, kdy jsi ještě žila v komuně v Mendocinu. Barbara od první chvíle, kdy tě viděla, básnila o tvém stylu. A Barbara, jak dobře víš, je v těchto věcech obsesivní perfekcionista. Vždycky mě uchvacovalo, žes nám každých pár týdnů posílala ty dopisy a drobné kresbičky a obrázky. Byly velmi avantgardní. Možná že byly punkové — rozhodně nešlo o copánky, korále a bosé nohy. Myslím, žes to tam v té komuně brala docela od podlahy a že to bylo okouzující. Vzpomínáš si na to?

WR: Jasně. No, hele (*smích*), myslím, že za to všechno může ta skutečnost, že kam moje paměť sahá, vždycky jsme byla posedlá filmem. Moje máma provozovala tam nahoře v Elku, kde jsme nějakou dobu žili, malé kino a pouštěla v něm staré filmy. Tak nějak to celé začalo. Vypadalo to tam jak ve skladišti. Byly tam gauče a postele a vstupné bylo tak padesát centů nebo dolar. Jen jsme tam tak polehávali a koukali na filmy. Tam jsem poprvé viděla *Tvář v davu*, *Na východ od ráje* a všechny tyhle báječné filmy. Mám pocit, že tam mě popadla ta chuť běžet domů a začít navrhovat kostýmy pro Patricii Nealovou či Laureen Bacallovou. Nevěděla jsem, že mezitím zestárlý nebo byly v důchodu, či dokonce mrtvé nebo co vůbec.

TL: Někteří z lidí, kteří s tebou dělali rozhovory, napsali, že působíš spíš jako filmová herečka z 30. či 40. let než jako současná mládež z ulice. Básnili o tvém stylu, o způsobu, jakým ke všemu přistupuješ. Pořád dokola opakují: „Je jí šestnáct a mluví jako čtyřicátnice,“ nebo: „Je jí sedmnáct a mluví jako padesátnice.“ (*směje se*) To je hodně široké rozpětí.

WR: Hm. Je to velmi lichotivé, ale zároveň to myslím trochu nahání hrůzu.

TL (*žertem*): Musí být tvrdé takhle žít.

WR: Přesně tak! (*směje se*)

TL: Ted' to budeme muset vzít málem den po dni. Další věc, která mě zajímá na tvé minulosti, je, Noni, že v ní nebylo moc televize. Na ranči nějakou dobu dokonce vůbec nebyla elektřina, takže televizi bych tam nečekal.

WR: Nebyla tam.

TL: To je ovšem tvoje požehnaná a jedinečná výhoda. Můžeš razantně začít z odlišné parkety. Většina dětí civí na televizi a filmy je v podstatě nezajímají.

WR: No, televize tam nebyla. Na vedlejším pozemku bydlel člověk, který ji měl, ale jen jediný kanál. A tak čas od času, když jsme měli štěstí (*TL se směje*) a náladu, mohli jsme zhlédnout nějakou roztrěsenou epizodu, dovedeš si to představit, *Starskyho a Hutche* nebo tak něco. (*směje se*) Ale nikdy nás to doopravdy nebavilo. Mnohem zábavnější bylo si místo televize vytvořit něco vlastního. Používali jsme představitost, vymýšleli jsme scénky a přehrávali je v hlavním budově. Pamatuješ si na ten dům?

TL: Samozřejmě.

WR: Taky jsme si vymýšleli různé hry a soutěže. Dělali jsme věci, které byly daleko lepším tréninkem myšlení, než je vysedávání a civění na obrazovku. Je hrozné, kolik času dnes děcka stráví u televize. Jsou třeba u mě na návštěvě nějakí lidé a prostě nemůžou propásnout tu show. Jednoduše to nepřichází v úvahu. Nebo jedu do Petalumy a říkám si: „Fajn, pár dní tu zůstanu. Měla bych strávit nějaký čas s přáteli.“ A někteří z nich by mě opravdu rádi viděli, ale prostě nemůžou nevidět druhý díl *Rodinných pout* nebo co zrovna dávají. Věřím, že existuje taky spousta kvalitních programů, ale co se mě týče, je to pořád jen televize.

TL: Když se podíváme na tu skupinku mladých lidí v komuně, kteří mají inteligentní, universitně vzdělané rodiče — je to jako filmová scéna. Je to, jako by byli posádkou kosmické lodi nebo nějak jinak izolovaní od hlavních amerických trendů, jako je třeba televize, takže mohou začít tvůrčím způsobem používat své myšlení. Je to jako epizoda ze *Star Treku*. Kapitán Kirk nachází tuhleto mendocinskou komunu...

WR: Jasně! (*oba se smějí*) Fantastické také bylo, že to území mělo tři hektary. Už jsem zapoměla, kolik lidí tam vlastně žilo, ale každý z těch domů se nějak jmenoval. My jsme žili v Sídle. Potom tam bylo Áčko a taky Chata. Každický dům měl název a pokaždé, když postavili něco nového, vymysleli tomu jméno. Všechno — i pole — se tam nějak jmenovalo.

TL: Bylo to zosobňování.

WR: Přesně tak. Bylo tam tolik příležitostí, jak využít představitost. Lidé si většinou myslí, že jsem tam musela být zoufalá a znuděná. Ale bylo to opravdové požehnání, protože mi to ukázalo, kolik se toho tady (*ukazuje si na hlavu*) skrývá k využití.

TL: Taky jsi vyrůstala uprostřed spousty knížek. Koneckonců i tví rodiče vydali každý tři nebo čtyři knihy. Nikdy jsem neviděl člověka posedlejšího knihami víc, než byl tvůj otec.

WR: Já vím. (*smích*)

TL: Jakmile přijede do nějakého města, okamžitě spěchá do antikvariátů.

WR: A nevrací se (*smích*) pořádně dlouho! Doslova se tam nastěhuje.

TL: Je to jako: „Táta sedí v hospodě. Měli bychom ho přivést domů.“

WR: Přesně tak!

TL: Bylas zaplavena více knihami než většina dětí tvého věku. Byla to část toho oceánu, kterým jsi proplouvala.

WR: Je to tak. Táta mi dával knížky úplně od malička, protože byl strašně netrpělivý. U některých jsem prostě byla příliš malá na to, abych jim rozuměla. On to ale nikdy nepostřehl. Takže jsem je nakonec přečetla jednou a pak zase asi za rok a doufala jsem, že se to pochopení dostaví. A naši mě oba pořád tak povzbuzovali. Psala jsem, kam až moje paměť sahá. Opravdu se mnou pracovali.

TL: Hele, zastav na chvíli. Tys začala psát v takhle raném věku?

WR: Jo, co si pamatuju, uměla jsem psát vřdycky. Ať už to byl deník, povídky nebo cokoli. Ve dvanácti jsem vlastně napsala novelu. Bylo to na motivy *Jako zabít ptáčka*. Četla jsem to v deseti. Byla to jedna z mých nejoblíbenějších. Vyprávěla jsem stejný příběh — o Tomu Robinsonovi, černém chlapci, který byl odsouzen a zabit — z pohledu jeho malé sestry. Mě v mém psaní velmi ovlivňovala hudba. Když jsem se ráno probudila, okamžitě jsem pustila nějakou desku nebo pásek a to dost ovlivnilo, jaký vlastně ten den byl.

TL: Na tohle je třeba si dávat pořádný pozor. Je to podobné jako s tím, co si oblečeš. Určuješ si tím náladu pro ten den. Kdy jsi poprvé slyšela o Andy Warholovi?

WR: Poprvé to vlastně bylo proto, že mě fascinovala Edie Sedgwicková. Bylo mi tak jedenáct, dvanáct — četla jsem o ní knihu.

TL: Tu, co napsali George Plimpton a Jean Stein? Znal jsem Edie.

WR: Jo. Četla jsem ji, když jsme jeli s tátou autem za tebou do L. A. Je to cesta na devět hodin a pamatuju si, že jsem dočetla, když jsme vjížděli na tu odbočku k tvému domu.

TL: Ty jsi nikdy moc nepobývala v New Yorku.

WR: Víš, jezdila jsem tam dost, ale v podstatě jsem vřdycky byla na návštěvě u prarodičů v Brooklynu. Na Mannhattan jsem se moc nedostala.

TL: Koncem 60. let, jak dobře víš, jsme žili s rodinou a přáteli v Millbrook, asi hodinu a půl severně od New Yorku. Ideální poloha. Mohli jsme se celý den potulovat po okolí, bavit se nebo jen prostě být v přírodě. A v pět hodin jsme se osprchovali, skočili do auta a v sedm jsme mohli být na mejdanu v New Yorku. A ve dvě ráno do

auta a ve tři jsme byli doma. Takže Millbrook pro nás spojoval výhody obojího. Mellonovi tam měli ten svůj obrovský barák. Grateful Dead tam trávili spoustu času. A ve stejné době u nás byli špičkoví umělci a lidi od módy. Takže v těch dobách jsem Andyho znal velmi dobře a často jsem chodíval do Factory a do toho podkroví. Myslím, že Andy měl velký vliv na americkou kulturu. Vzal do ruky láhev od Coca-Coly a řekl (*paroduje hlas A. W.*): „Není to nádhera?“ Rolník v Indočině může pít ze stejné, esteticky vytvarované láhve jako Liz Taylorová. A to je pop art.

WR: V poslední době se hodně hovoří o zvyšování inteligence. Co myslíš, že by mladí lidé měli dělat, aby byli chytřejší? Mají vzít život do vlastních rukou? Mají rozhýbat věci kolem sebe? Je možné současně zpochybňovat i respektovat autoritu?

TL: No, moje jediná rada a jediné poselství je: Myslete po svém a zpochybňujte autoritu. Prostě MPSZA. Ovšem „myslete po svém“ neznamená „myslete sobecky“, ale „myslete nezávisle“. A zpochybňovat autoritu neznamená ji jednoduše zavrhnout. Třeba zpochybňujete autoritu, ale akceptujete 80 procent toho, co představuje. Velmi dobře! Nezajímá mě, co si lidé myslí, pokud přemýšlejí samostatně. Takže pokud někdo skončí jako republikán a pravičák, mně to nevadí, pokud je to ovšem uvážlivý a znalecký výběr ze všeho, co se nabízí. Pokud sis to nevybrala ze strachu nebo z pohodlnosti.

WR: Jasně. Ráda bych se zeptala na tvé literární hrdiny. Víím, že jedním z nich je Huckleberry Finn. Tak jako mým je definitivně Holden Caulfield. Připadají mi trochu podobní. Četla jsem *Toma Sawyera* a *Huckleberryho Finna* mnohem dřív než *Kdo chytá v žitě*. Ale...

TL: Ovlivnilo tě to?

WR: Obrovsky. Myslím, že můžu klidně říct, že Holden úplně změnil můj život stejně jako u hromady dalších mladých lidí. Úžasné na tom bylo, že jsem to četla, aniž jsem tušila, že to je slavná kniha pro dospívající, že to musí číst každý. Myslela jsem, že je to jen další knížka před usnutím nebo tak něco. Nevěděla jsem nic. A nebyla jsem sama.

TL: Objevilaš ji, vid? (*smích*)

WR: Jo. Když jsem ji dočetla, byli jsme na všechno dva, Holden a já — parťáci. A pak jsem zjistila, že to četli všichni. A na Huckleberrym Finnovi se mi líbilo, že... jasně, že si dělal, co chtěl, a že svobodně přemýšlel. U Holdena jsem měla stejný pocit. Myslím si, že by to byli dobří kamarádi.

TL: Byli odcizení v nejlepším smyslu toho slova. Holden sledoval to šílenství, které se kolem něho odehrávalo. Byl jsem na tom jako dítě stejně. A Huck to samozřejmě dělal taky tak.

WR: Myslím, že Holden i Huck jsou dokonalé modelové vzory. Jsem trochu zklamaná z toho, jaké vzory si děti vybírají dnes. Třeba takového Axla Rose z Guns and Roses.

TL: Udílí docela drsná interview, že jo? Je opravdu tak naprosto zlý, nebo je hloupý?

WR: Já myslím, že je opravdu pitomej.

TL: Mrzí mě, že to říkáš, protože prohlašuje, že je můj ctitel. Víš, co mi řekl? (*napodobuje Roseův hlas*) „Clověče, miluju tvý knížky, protože je stačí ukázat holkám a můžu mít, kterou chci.“

WR: To je teda poklona! (*směje se*)

TL: Samozřejmě nečekám, že by je četl.

WR: Stačí, že je má na nočním stolku... V časopise *Rolling Stone* asi před měsícem, poté co tam vyšel můj profil, otiskli dopis a v něm stálo „Winona Ryder je můj vzor“. To mi fakt polichotilo. Ale pak jsem o tom přemýšlela a začala jsem z toho mít strach. Musím si opravdu dávat pozor na to, co dělám, co říkám. Cítím instinktivní odpovědnost.

TL: Ale tvou rolí není hájit křesťanství nebo střední stav. Tvou úlohou je být nezávislá, ryzí a neustále se měnící osoba. Potom se nebudou moci stylizovat podle toho, co říkáš, protože ty jsi to mezi tím už opustila a šla dál.

WR: Jasně. (*směje se*)

TL: Musíš v sobě najít tuhle sebedůvěru, Noni. Já jsem měl tenhle problém taky. Byl jsem v mnoha významných institucích, kde ke mně přicházely různé důležité osobnosti a říkaly: „Time! Vždycky jste byl mým vzorem. Za všechno, co mám, vděčím vám!“ A jedná se samozřejmě o vězně ve Folsomu.

WR: Ale ne! (*směje se*)

TL: Ale ano. (*smích*) Jenže se toho nemusíš bát. Lidé za mnou chodí, že chtějí být mými následovníky. Říkám jim: „Nemůžete mě následovat. Já sám nevím, kam jdu. A za druhé — v momentě, kdy se tam dostanete, já jdu dál.“

WR: Mladí si dnes myslí, že to nejlepší, co můžeš dokázat, je stát se filmovou nebo rockovou hvězdou. Stát se Axlem nebo Madonnou.

TL: Nebo sportovcem... Dnešní svět prodělává zásadní proměnu, jak se odpoutáváme od průmyslové a tovární společnosti. V té se každý chce dostat na vrchol nějaké továrny. Chceš být špičkovou filmovou, rockovou nebo bankéřskou hvězdou. To je industriální věk, pyramida rostoucí směrem nahoru. V informační éře bude ale samozřejmě všechno jinak. Jedinečnost, osobitost — do dvou tří let bude každý filmovou hvězdou. Za chvíli ti ukážu takový krátký film, ve kterém uvidíš, jak za méně než sto dolarů budou na vánoce 1990 mít děti možnost nasadit si kybernetické brýle, helmu, elektronickou

rukavici a skafandr a díky tomu se odpoutat — budou tančit, kráčet a poskakovat — na druhé straně obrazovky. Každý bude režisérem a hlavní hvězdou svých vlastních filmů.

WR: To bude něco! Umožní ti to vyjadřovat sám sebe. A pracovat sám na sobě.

TL: Uvědom si, jak se hollywoodský systém a hudební průmysl začaly chovat opravdu jako továrna. Dokonce tomu i říkají filmový průmysl. A mluví se také o softwarovém průmyslu, přestože nic takového neexistuje. Za starých časů to studia prostě vyrobila — jako na výrobním pásu. A hvězdy byly zbožím. Ale tohle všechno se změní. Každý si bude dělat své vlastní filmy sám. A budou existovat sítě, umožňující, aby se každý stal Marilyn Monroe nebo Jackem Nicholsonem. Nahraješ si prostě pět minut Jacka Nicholsona a vložíš to do computeru. A pak se jím můžeš stát a procházet se po obrazovce. Obyčejné dítě bude mít přístup ke knihovnám filmů a pásků. Dokonce i ke zprávám. Cokoli, co se objeví na obrazovce, můžeš nahrát, změnit a vložit do toho sama sebe. Takže všechny tyhle monopoly, tak typické pro průmyslový věk, ztratí svou moc.

WR (*směje se*): To je velmi nadějná představa.

TL: Nastupuje nová generace. Jsem si jistý, že ty to víš, ale během 80. let se mladí lidé v této zemi stali velmi konzervativními. Jenže teď se ale na deset patnáct let university zaplní potomky dětí květin. Ty jsi nebyla květinové dítě, ale jsi jejich potomkem. A jsi vnouče dr. Spocka. Tvá generace je zkrátka svobodomyšlnější, vzdělanější a méně náchylná k idolizaci hvězd ve stylu 50. let.

WR (*rozpačitý smích*): Doufáme. Jak už jsme řekla, můj den určuje to, co si ráno pustím za muziku.

TL: Nerad se tě na to ptám, Noni, ale co sis pustila dnes ráno?

WR: No... pustila jsem si hudbu z filmu *Misie*. Je to teď moje neoblíbenější. Opravdu krásná věc. Ale těžko říct. Jsem v tom věku, kdy každý den je úplně jiný. Jednou mám třeba pocit, že do konce mého života už to bude takhle, a další den si myslím, že to do konce života bude jinak. A jindy si říkám, že budu všechno brát bezproblémově a že je život bezvadný a že budu žít ze dne na den. A další den zase dělám závazné plány. Chystám se mít mapu a vydlážděnou cestu. Takže pořád se to mění a já opravdu věřím, že život se má žít v každém okamžiku. Myslím, že je to velmi důležité. Dostala jsem ohromnou radu od Trey Wilsona, který hrál ve *Velkých obnivených kolech* a v *Probouzející se Arizoně*. Řekl mi: „Musíš vždycky pamatovat na to, že se musíš bavit. Ať děláš cokoli, prostě se dobře bav. Užívej si to. Protože když to tak nebude, proč to vůbec dělat?“ Už jsem samozřejmě takovou radu dostala i dřív, ale z nějakého důvodu jsem to opravdu pochopila, až když mi to řekl on.

TL: Myslím, že ohromná věc na práci u filmu je — pokládám filmování a profesionální sport za ekonomický a kulturní model budoucnosti —, že jsi nezávislá. A to bude víc a více typické pro lidi informačního věku. Na večírcích v Hollywoodu jsem hrával takovou hru. Ptal jsem se lidí: „Kdybyste museli odletět na jinou planetu a mohli byste si s sebou vzít deset filmů, které by to byly?“ Jaké by sis vzala ty, Noni?

WR: *Tvář v davu. Jako zabít ptáčka. Premiéru Johna Cassavetese. Bouři...*

TL: Ach, ten film se Susan Sarandonovou.

WR: Musím se rozmyslet... *Piknik na převisu*, asi. Možná *Gallipoli*. Ted' se nedívej. I když myslím, že by bylo dost těžké se na ně dívat ve vesmíru (*smích*), protože bychom pravděpodobně umírali strachy. *Procházku*. Miluju Nicholase Roega. Pak možná *West Side Story*. A opravdu moc ráda mám původní verzi filmu *Něco divokého* s Carroll Bakerovou, Ralphem Meekerem a Mildred Dunnockovou.

TL: Kdy to natočili?

WR: V roce 1961 a bylo to podle románu *Mary Ann*, který byl opravdu slavný v 50. letech. Byl to takový ten kýčovitý románec, ale film byl úžasný. A *Striptérku* s Joanne Woodwardovou.

TL: Chtěla bys někdy režirovat?

WR: Možná ano. Zkousím si to představovat. A naučila jsem se toho tolik o tom, v čem se liší dobrá režie od špatné. A pochopila jsem na špatném osvětlení scény, jak důležité je nasvícení správné. Co se týče práce s herci, mně vyhovuje, když mě režírují, aniž si to uvědomuju. Úžasný byl Michael Lehmann, který režíroval film *Vřes*. Připravovali jsme se na natáčení scény a on mi začal vyprávět nějakou příhodu a mně přišlo, že to nemá totálně nic společného se scénou, kterou jsme měli točit. A než mi to došlo, mohli jsme natáčet. Vmanévroval mě do scény i do náležitého rozpoložení myslí tím, že mi vyprávěl jakousi podivnou historku. Moc mi ale vadí, když režisér začíná tak, že řekne (*napodobuje »vážený« blas*): „Fajn, teď budeme točit tohle.“ Opravdu mi vadí, když začínají takhle.

TL: Musíš se tedy naučit vyprávět svým hercům historky. Stejná tradice je i v zenu nebo u súfijských vypravěčů. Vyprávějí prostě nějakou anekdotu, a najednou se to celé stane.

WR: Jasně. Obvykle se soustředím na to, co dělám, a na pár měsíců se to stane mým životem. A protože jsem se už tolikrát něčemu odevzdala, leccos o tom vím, ale je to pořád jen jakýsi hurikán v mé hlavě. Nemá to zřetelné obrysy. Všechno to tam je, ale není v tom žádný řád.

TL: To odpovídá teorii kvantové fyziky o podstatě vesmíru. Všechno to tam je, ale není v tom žádný řád. Není třeba se za to omlouvat. Jsi na dobré stopě. (*smích*)

IV. INFOCHEMICKÉ LÁTKY & DROGOVÉ VÁLKY

ROZHOVOR S WILLIAMEM S. BURROUGHSEM

1.

2. SOCIOLOGIE LSD

3. HOLDUJ POZNÁNÍ:
VĚČNÝ PROTIPÓL FAŠISMU

4.

CAR BENNET & JEHO SVATÉ
TAŽENÍ PROTI DROGÁM

5.

MDMA: DROGA 80. LET

6.

PŘÍPAD INTELIGENTNÍHO UŽÍVÁNÍ DROG

INFOCHEMICKÉ

LÁTKY & DROGOVÉ

VÁLKY

1. VÁLKA: 1914-1918

2. VÁLKA: 1929-1939

3. VÁLKA: 1939-1945

4. VÁLKA: 1945-1948

5. VÁLKA: 1948-1953

6. VÁLKA: 1953-1958

7. VÁLKA: 1958-1963

8. VÁLKA: 1963-1968

9. VÁLKA: 1968-1973

10. VÁLKA: 1973-1978

11. VÁLKA: 1978-1983

12. VÁLKA: 1983-1988

13. VÁLKA: 1988-1993

14. VÁLKA: 1993-1998

IV • 1 ROZHOVOR

S WILLIAMEM

S. BURROUGHSEM

TIMOTHY LEARY:
Tak pustíme se do toho,
William?

WILLIAM S. BUR-
ROUGHES: Proč ne?

TL: První téma je nesmr-
telnost. Jak víš, zalíbila se mi
kryonika. Přemýšlel jsi o ní?

WSB: Ach... Přemýšlel
jsem o ní, ale ne, ne, ne. Cí-
tím, že snaha o jakýkoli druh
fyzické nesmrtnosti je vy-
kročení nesprávným směrem.
To, oč se tu jedná, je oddě-
lení duše — nebo jak to
chceš nazývat — od těla a ne

nějaká nesmrtnost těla. Myslím si, že jakýkoli způsob umělého udr-
žování těla při životě je zavádějící. Egypťani měli své mumie a jejich
ochrana byla základní podmínkou nesmrtnosti. Myslím si, že to, po
čem toužíme, je naše tělo opustit, a ne v něm trčet.

TL: Proč ale odmítat myšlenku ochotného vstupu vědomí zpátky do těla? Ti Egypťani jsou opravdu zajímaví. Vnímám jejich hrobky v podstatě jako jakési kabiny pro přípravu na znovuzrození.

WSB: Tak to přesně je...

TL: Využívali ty nejmodernější vědecké poznatky své doby. Spolupracoval jsem s několika odborníky v novém oboru zvaném bioantropologie. Za pětadvacet století došlo ke čtyřem vlnám řádění vykradačů hrobek. První šli po zlatě, druzí po uměleckých předmětech a potom přišli Britové a Francouzi. Všichni tihle plenitelé odhazovali krycí obvazy — pokryté zaschlou krví — do kouta. Dnes ovšem mikrobiologové umějí sejmut DNA z biologických stop. Takže plán Egypťanů v podstatě vyšel. Do deseti let budeme schopni klonovat faraóny! Potíž je samozřejmě v tom, že si nebudou nic pamatovat. Ale právě proto se vybavili softwarem v podobě šperků a uměleckých předmětů. Obdivuji to.

Tvoje kniha *Západní země* mě fascinovala. Četl jsem ji pořád dokola a mnohokrát z ní cituji v textech, které jsem napsal o krytonice. A co třeba postbiologické možnosti? Například co píše Moravek a všechny tyhle věci? Říká, že můžeš přenést do počítače lidský mozek, pracovat tam s ním a vytvořit nové tělo s kartáčovitým anténovým softwarem?

WSB: Určitě, určitě.

TL: Co takhle „lidská řeč je virus“, Michel Foucault?

WSB: Samozřejmě že řeč je virus, vždyť je závislá na rozmnožování opakováním. Co tam máme dál?

TL: Tvé obrazy, brokovnice a další věci... Brion Gysin vlastně vždycky maloval.

WSB: Víš, nikdy jsem nemohl začít opravdu malovat, dokud byl Brion naživu. Nikdy bych s ním nemohl soutěžit. Teď už jsem ale vydělal víc peněz než on za celý život.

TL: Zřejmě jsi vydělal svými obrazy daleko víc než knihami, že?

WSB: Vytáhlo mě to z finanční propasti. Můžu si kupovat pistole s perkusními zámky.

TL: To je prima. Je to jistě snazší způsob, jak přijít k penězům, než pobíhat po světě, dělat přednášky a debatovat s G. Gordonem Liddym.

WSB: Perkusní pistole nemají chybu.

TL: A co si myslíš o Liddym? Liddy je přece velký odborník na zbraně.

WSB: To je. Vím toho ale o zbraních tolik, co on.

TL: Přejdeme raději k hysterii kolem drogové války.

WSB: Aha, heleď, poslouchej. Jen pár nápadů. Ještě nikdo nezkusil otevřeně říct za celou tuhle debatu o drogách jednoduchý fakt,

a to že až do vyhlášení Harrisonova zákona o narkotikách v roce 1914 se drogy prodávaly u pultu.

TL: I opium a kokain?

WSB: Jasně! Opium, kokain, morfium i heroin. Normálně u pultu. Takže to byly ty doby, kterým konzervativci říkají »staré, dobré časy«. Bylo snad tehdy s Amerikou něco v nepořádku? Samozřejmě že ne. A jak báječně pracoval britský systém, dokud tam nevpadla Americká komise pro výzkum mozku a nerozmluvila jim to. Když jsem tam byl v roce 1967 a bral jsem apomorfin v léku Dr. Dent, bylo v celé Velké Británii pouhých 600 narkomanů, všichni byli registrovaní a známí, protože si mohli opatřit svůj heroin úplně legálně — a také kokain a konopnou tinkturu. Teď už to není možné, lékaři fetákům nic nepředepíší a jenom pánbůh ví, kolik je tu narkomanů. A jenom on taky ví, kolik je tu taky *agentů* protinarkotického oddělení.

TL: Jednou jsem si vzal heroin v Londýně s R. D. Laingem. Ronnie poslal někoho do lékárny a potom mi to píchl v domě Alexe Trocchiho. Pamatuješ na Trocchiho?

WSB: Znal jsem ho dobře.

TL: Zajímavé je taky Švýcarsko. V Curychu jsou parky a další místa, kam mohou fetišci chodit. To je humanistický přístup. „Jsme jedna rodina, všichni jsme Švýcaři. A jestliže si chtějí narkomani píchat, dostanou od nás čisté jehly.“ Není v tom žádná kriminalizace.

WSB: Vzpomínám si na jedno z těch míst v Holandsku, kde mají jehly v automatech — vhodíš minci a vypadne jehla.

TL: Funguje to.

WSB: Funguje to! Podívejme se do historie, na skutečnost, že po léta neexistoval žádný britský heroinový problém. Ten systém pracoval velmi dobře.

TL: Jo, jo, je to problém puritánských, cromwelliánských moralistů, kteří posledních sto let vnucují ty svoje pitomé neurozy Americe i Anglii. Jakékoli potěšení nebo pocit, že člověk má právo na štěstí, a už jdou po tobě. Má to hlubokou inkviziční podstatu... náboženskou. Dávám to za vinu puritánům.

WSB: No, možná to tak je. Ale ta věc... Úplně s tím nesouhlasím. Základní věcí je ve skutečnosti ta jejich touha, přímo potřeba kontrolovat celou populaci. A širě, ve které je veřejnost ovladatelná, je děsivá. Slyšel jsi o těch statistikách? Výzkumy veřejného mínění ukazují, že polovina středoškolsky vzdělaných Američanů dnes neumí najít Vietnam na mapě a ani neví, že jsme tam vedli a prohráli válku. A druhá světová válka? Zapomeň na to! Nikdy neslyšeli o žádném Churchillovi, nenajdou Francii. Jediný, koho znají, je Hitler.

TL: To je oblečením. Měl nejlepší šatník, to je tím.

WSB: A 8 procent z nich ti neukáže na mapě ani Spojené státy! To je úplně šílené. A poslechni si ještě tohle. Polovina z těch lidí — to je zase výzkum z oblasti sexuality — si myslí, že řitní soulož může vyústit v AIDS dokonce i tehdy, když ani jeden z aktérů není nakažen virem AIDS! To je neposkrvněné početí!

TL: Neposkrvněná infekce!

WSB: Umíš si představit takový nesmysl? Tak naprostý nedostatek logiky. Půlka z nich!

(James Grauerholtz oznamuje, že je čas odejít na debatu Learyho s Liddym.)

TL: Ještě jednu věc, Williame. Jsi se mnou každý den. Všude o tobě pořád mluvím. Tolik jsem se toho od tebe naučil. Zase se vrátím.

WSB: Taky na tebe myslím.

IV. 2

SOCIOLOGIE

LSD

V roce 1973 Federální drogová agentura odhadovala, že víc než 7 miliónů Američanů si vzalo LSD. Pokud se takový počet mladých a (nebo) nadaných lidí oddává činnosti, vášnivě zavrhané všemi váženými institucemi společnosti jakožto aktivita nebezpečná, chaotická, nemorální a ilegální, máme tu společenský fenomén, který si zasluhuje pozornost. Došlo k fascinujícímu pokroku: máme tu nový hřích! Novou kontrakulturu. Nový děsivý zločin.

Doufám, že následující poznámky povzbudí některé antropology a sociology k systematictějším analýzám životaschopných aspektů takového skupinového chování. Také výzkum mínění, ve kterém by lidé této skupiny popsali dopad zážitků s LSD na jejich život, by mohl přinést provokativní údaje — kdybychom ovšem byli vůbec připraveni stanout faktům tváří v tvář.

BYLA TO PROSTĚ JEN TAKOVÁ TA DOBA

Generace poválečného rozmachu porodnosti, která dospěla v 60. letech, byla pravděpodobně nejslibnější, nejsbejtější a nejnároč-

nější v lidské historii. Společenský pohyb vyzýval tyto mladé lidi, aby očekávali a požadovali od života maximum. Děti 60. let neznaly ekonomický strach, který opanoval životy jejich rodičů hrůzou z krize. Amerika procházela obdobím rozvoje a růstu. Lovci talentů z velkých firem stáli ve frontách u kolejí a žebřali na studentech, aby přemýšleli o dobře placeném zaměstnání! Nukleární strašák 50. let byl zažehnán. Nová psychologie humanismu a rozvoje osobnosti, vyvinutá Carlem Rogersem a Abrahamem Maslowem, skupinová terapie a další objevy v oblasti rozvíjení lidského potenciálu oživily základní emersonovské hodnoty sebeobjevování, sebedůvěry a překonání ortodoxních postojů založených na strachu. Umělecký svět, vždy sehrávající klíčovou roli při všech kulturních přelomech, přetěkal projevy expresionismu, improvizace a individualismu. Chaos dostával otěže. Dokonce i klasická fyzikální věda se otrásala teoriemi einsteinovské relativity, heisenbergovskými alternativními realitami, rozšiřujícími se vesmíry.

Tohle už tady bylo. V těch okamžicích dějin, kdy určité kultury dosáhly podobného stavu národní bezpečnosti, hospodářské prosperity a stability moci, nastal neodvratný vývojový krok inspirovaný zevnitř. Opoziční kultura podporuje nové umělecké formy a životní styl, umožňuje individuální hledání nového smyslu — zkoumání sebe sama jako protiklad k lopotnému přežívání a vynucované lásce k vládnoucí elitě. Přesně v takové době, kdy filosofie, věda, umění a náboženství vibrují energiemi nesoucimi přeměnu, často dochází ke dvěma věcem: k vnějším výbojům do neznámých zeměpisných oblastí a k zkoumání vnitřního vesmíru s pomocí drog proměňujících vědomí.

První kniha *véd*, nejstarší známý duchovní text Starého světa, který vznikl v době vpádu Árijů do Indie, označuje drogu zvanou *sóma* za základní nástroj duchovního bádání.

Průkopníky na Západě v tomto směru byli sebejistí, empiričtí a antidogmatictí Athéňané. Tajemný řecký eleusínský kult, užívající při každoročních slavnostech znovuzrození látku z žitného námelu podobnou LSD, oživoval středomořské myšlení po mnoho staletí.

Erupce individualismu a volného myšlení v době renesance inspirovala velké objevitelské cesty na východ i na západ, které z dalekých zemí přinesly byliny, koření a masti, které jak na objednávku zapadly do požitkářské nálady té doby.

Gordon Wasson, Richard Evans Schultes, Jonathan Ott, Terence McKenna a další etnobotanici se snažili dokázat, že velká náboženství světa jsou založena na duchovním bádání za užití rostlin schopných proměňovat vědomí. Britská říše se těšila dlouhá staletí podpoře obchodníků s opiem, což zřetelně souvisí s rozkvětem romantického,

mystického a transcendentálního myšlení v Anglii. Darwin byl například chronický hypochondr s veřejně známým návykem na opium.

JIH ÚTOČÍ PROTI SEVERU ROSTLINNÝMI PROSTŘEDKY

Přijetí psychedelických drog americkou společností v 60. letech znamená úžasnou návaznost na náboženské rituály z tropických zeměpisných šířek. Psychedelické drogy jsou takřka do jedné odvozeny od tropických rostlin. Psilocybin z hub, meskalín z peyotlu, LSD z obilného námelu, DMT a ayahuasca ze stromové kůry a lián a samozřejmě marihuana — nejstarší pěstovaná rostlina na světě. Nejedná se o euforianty ani o energizující záležitosti či intoxikanty vyhledávané obyvateli měst. Psychedelické látky vyvolávají stavy posedlosti, transu, nádherného chaosu, rozšířeného vědomí, duchovního prozření a mocného, mystického splynutí se silami přírody. Takové zážitky, které byly smyslem pradávných humanistických, pohanských náboženství, jsou pochopitelně tou nejhorší noční můrou organizovaných církví.

Takzvaná »drogová kultura« 60. let nebyla pouhým módním výstřelkem ze studentských kolejí; ve skutečnosti to byla celosvětová renaissance nejstarších náboženství. Hippies to intuitivně pochopili, když se hrdě toulali bosí a hráli na flétny. Pohanské kultury se zničehonic staly nejpobulárnějším volitelným předmětem studentů.

Psychiatrii, úředníci prosazující dodržování zákonů a politici automaticky usuzovali, že psychedelické zážitky byly ze sebe živeným záchvatem davového šílenství čili halucinační psychózou, neboť v západní intelektuální tradici neexistovala terminologie ani příklady, které by vysvětlovaly tuto bizarní chaotickou touhu »vystoupit ze své mysli«.

Ze sociologického hlediska je určitě velmi zajímavé, že drogová kultura Ameriky a západní Evropy (a úplně odnedávna také části východní Evropy) pečlivě navazovala na rituály předkřesťanského pohanství a polyteismu. V 60. a 70. letech užívaly milióny občanů vyspělých národů psychedelické látky v hinduistickém, buddhistickém či pohanském kontextu. Psychedelické drogy se braly skupinově a při veřejných oslavách. Testování kyseliny (lysergové). »Slavnosti lásky«. Komuny. Potřeba společenských vazeb a kmenové rituály byly intuitivně přijímány většinou konzumentů psychedelických drog.

Je třeba, aby úloze podpory kolektivu, vyjadřované v pohanských psychedelických obřadech, nebyla příkládána přemrštěná důležitost.

Psychadelická kultura hrdě stavěla na odiv braní drog, protože tyto látky svou podstatou vyvolávaly lásku k přírodě, kmenovou soudržnost, humanistické zážitky. První »sraz společného bytí« v San Francisku měl přídomek »shromáždění kmenů«. Dodnes se tak děje na koncertech Grateful Dead, kde se dvacet tisíc Smrtomilů pravidelně schází k tanečním rejům.

Vnitřní a vnější prostor

Je to pouhá náhoda, že náš vesmírný program, napřáhující se ke hvězdám, nabral obrátky přesně v té době, kdy vnitřní cestování s pomocí LSD dosahovalo svého vrcholu? A že když pocit národní hrdosti a sebejistoty vyprchal v průběhu Nixonovy éry, rovněž výboje do vnitřního i vnějšího prostoru zeslábly? Což nepřekvapí žádného studenta kulturních dějin.

Může jakýkoli přijatelný pohled na historii lidského pokolení existovat, aniž se zmíní o působení drogových kontrakultur a vln pozitivkářství na vývoj umění a vědění? Je stále ještě příliš brzy na vědecký rozbor naší současné drogové kultury, jejích kořenů a následků? Co kdybychom tedy maličko začali?

CO ZAPŘÍČINILO ÚPADEK ÉRY LSD?

Právě jsme se zabývali některými jevy, které vedly ke vzniku pozitivkářské a filosofické drogové kultury. Konzervativci jsou pochopitelně okamžitě připraveni poukazovat, že transcendentální a do sebe zahleděná hnutí obvykle vedla k pádu civilizací. Cožpak přece parní lázně, drogy z Východu a mystické kulty nepodryly válečnickou sílu římského impéria?

Možná. Musíme ale rychle dodat, že pád Říma byl přirozený a oprávněný. Díky nepřerušnému pohybu inteligence a svobody osobnosti z východu na západ prožívala Římská říše období rozkvětu. Ale líbilo by se vám být ovládáni z Itálie? Rozvinuté civilizace neupadají; prostě vykvetou a vyšlou svá pylová zrnka západním směrem. Nezapustili snad potomci prohnáných sicilských Italů své kořeny v dnešním Hollywoodu a Las Vegas? Podle názoru pozorovatelů typu Kissingera, Hermanna Khana, reverenda Falwella či iránského šáha naše současná pozitivkářská drogová kultura představuje rafinovaný rozklad amerického puritánského étosu. Imperialisté ovšem ve svém samoobslužném zanícení pro obnovu staré morálky nedokázali pochopit, že pozitivkářská hnutí procházejí předurčenými

fázemi rozvoje stejně jako jiné společenské jevy a že současný americký transcendentalismus je teprve v samých počátcích.

Hippies byli prvními naivními, nevinnými, idealistickými dětmi nové neurologicko-informační společnosti. Byli pasivními konzumenty nových technologií, dětinskými utopisty, kteří věřili, že batikované oděvy, koncerty Grateful Dead a papouškováné slogany o lásce jsou vyvrcholením evoluce.

Vlna hippies skončila do ztracena, protože její členové byli příliš pasivní a dožadovali se osvětlení u nejbližšího dealera. Reklama většinou předběhne výrobu při rozvoji nových technologií pozměňujících kulturu a já jsem připraven za to přijmout zodpovědnost.

Neobviňujte mě ale. Pokud nějaký druh vyžaduje nástroj pro vývojový skok, dostane jej během jedné dvou generací. Kolem roku 1970 tu bylo zjevně nějakých 7 miliónů líných konzumentů, kteří očekávali jakýsi bezpracný poukaz k proměně vědomí. Mezitím federální agenti vyčmuchali i těch pár spolehlivých výrobců. Jak se dalo očekávat, země pak byla zaplavena nespolehlivou a nekvalitní drogou, protože amatéři vybavení dobrou vůlí se spojili s lotry bez skrupulí k šíření podřadného zboží.

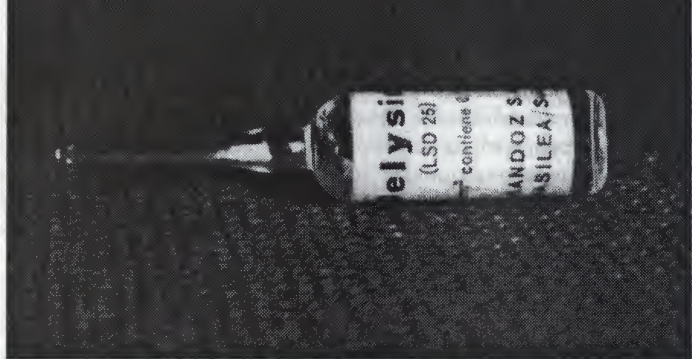
Tolik k celkovému úpadku užívání LSD, který vyústil přesně v to, co drogová kultura ve skutečnosti potřebovala. Chytřejí, sestro. Chytřejí, bratře! Lidé už nebyli tak naivně utopističtí a uvážlivě se dvakrát rozmysleli, než si vzali drogu. A ta výzva, jíž nemohl odolat žádný zkušený chemik — vyrobit vysoce kvalitní LSD —, byla opět aktuální.

Třetí generace drog proměňujících vědomí

První generace psychedelické technologie sestávala z primitivní přípravy rostlinných látek: marihuanových jointů, dýmek na konopí i přípravy hašiše. Druhá se už zaměřovala na syntézu meskalinu, psilocybinu, LSD, DMT, STP, MDA v syrové, rukodělné, amatérské podobě.

Třetí generace drog proměňujících vědomí se teď objevuje ve velkém měřítku. Drogy získané tvůrčím přístupem. Stejně jako dnešní počítače jsou výkonnější, levnější a spolehlivější než ty před třiceti lety, jsou takové i dnešní drogy. Okouzlujícím příkladem je třeba takové domácí pěstování magických hub.

Dlouhotrvající, složité, na přesnost náročné a nezaručené postupy pro syntézu LSD se neuvěřitelně zjednodušily, takže z policejních hlášení o zatčení a ze sociologických zpráv je jasné, že se dnes užívá více LSD než v 60. letech. Tato záležitost našťastí postrádá téměř jakoukoli publicitu, protože užívání drog už dávno není aktuálním

tématem ani pro sdělovací prostředky, ani pro politiky. Máme totiž nové potíže — ropu, ekonomiku, crack, novou studenou válku. Nedozvídáme se téměř o žádných špatných tripech, protože substance je čistá a uživatelé poučení. Průměrný mladý člověk z předměstí dnes ví o různých účincích drog pozměňujících vědomí mnohem víc než vědci z universit před dvaceti lety. Rozšiřování vědomostí probíhá vždycky takhle. Společenské zařazení drog proběhlo v podobném rytmu jako užívání a zneužívání automobilů, letadel nebo počítačů.

A v příštím desetiletí budeme svědky desítek nových, vylepšených, silnějších a bezpečnějších psychoaktivních drog. Ví to každý inteligentní chemik: existuje tu obrovský trh asi padesáti miliónů Američanů, kteří si nadšeně pořídí bezpečný euforiant, dokonalé psychedelikum s krátkodobým působením a předvídatelnými účinky, rozvíjející inteligenci a bezpečně zvyšující smyslové vnímání. A afrodisiakum! Po tisíce let inteligentní lidé vystavení záporným stránkám stárnutí toužili po účinném afrodisiaku. Teprve nedávno jsme přišli na to, že výsostným, a samozřejmě jediným, orgánem poskytujícím slast je mozek, obrovský požívačný systém stovek miliard buněk čekající na probuzení.

Poslední dvě desetiletí jen ještě více zostřila věčnou niternou touhu lidstva po technologiích, které umožní probudit a vhodně usměrnit funkce lidského mozku. Hnutí za drogy právě začalo.

OBRODA STARÉHO DOBRÉHO LSD

Opětná zvýšená obliba LSD jenom předznamenává, co teprve přijde, a jeho obroda nás o mnohém poučuje. Což teď, když už odezněla hysterie, není jasné, že LSD, čisté LSD, je prostě nejlepší dostupná droga zábavy a osvícení? Zdá se, že tu působí jakýsi zvláštní

protiklad Greshamova zákona. Je-li k dispozici kvalitní droga, dostane přednost. Nelze-li sehnat dobrou drogu, dojde na ty špatné. A naopak: *Kvalitní droga vytlačuje špatnou.*

Cožpak jsme nebyli svědky šokujícího nárůstu alkoholismu mladistvých během nedávného období nedostatku LSD? Nepamatujete si, jakému opovrzení byli vystaveni opilci v 60. letech? Děsivý nárůst mánie kolem PCP je přímým důsledkem nedostatku LSD. Stejně tak je tomu u kokainománie a post-šáhovské heroinové epidemie. Podíváme-li se na tyto odpuzující náhražky, není snad jasné, že psychedelické drogy jsou přesně tím, co o nich vypovídal náš harvardský výzkumný program už v 60. letech? Tedy nádhernými dary rostlinné říše království zvířat; substancemi, které aktivizují oblasti mozku, v nichž se rodí filosofické hledání, vědecká zvědavost, somatické uvědomění, rozkošnický životní styl, humorný nadhled, zvýšená tolerantnost, chaotická erotika, ekologická vnímavost i smysl pro utopické sdružování do komun.

Nebyla snad ve zpětném pohledu 60. léta desetiletím romantiky, nádhery, optimismu, idealismu, individuální odvahy, velkých aspirací, estetického novátorství, duchovní zvědavosti, svobodného výzkumu a hledání? Jak by řekl prezident Reagan, cožpak jsme nebyli šťastnější a optimističtější v těch opojených letech?

V rambovských 80. letech se lidé sjížděli a šlehali si, píchali a šoupali si drogy tajně. Často o samotě.

Braní drog se stává jejich zneužíváním, pokud k němu dochází v narcistním osamění. V roce 1988 prokazatelně bralo 30 miliónů Američanů ilegální drogy a 50 miliónů kontrolovaně pilo. Účast na skupinových rituálech chrání proti zneužívání. Pivní večírky. Koktejlová párty. Kouření trávy či požívání hub s přáteli.

Je důležité tu zmínit, že jediný efektivní rehabilitační program pro lidi propadlé alkoholu a drogám jsou Anonymní alkoholici. Vyhlášené cíle a postupy AA jsou pohansko-duchovní. Odevzdej se vyšším mocnostem v prostředí intenzivní skupinové podpory. Bez církvi. Bez státních úředníků. Bez platů. Bez vybírání příspěvků. Jen venkovský styl vzájemné podpory.

ZIMA PLNÁ STRACHU A NESPOKOJENOSTI

Naše psychedelické výzkumy na Harvardu a později v Millbrook důrazně upozorňovaly na význam rozvoje technik k proměňování vědomí, jež vedou k odstraňování lidské nevědomosti a utrpení. Věděli jsme, že je to cíl dosažitelný a že se ho možná podaří realizo-

vat. Znalosti biochemie se uplatní při práci se synaptickými spoji, které udržují lidstvo v pasti neustálého pocitu bezmoci. V budoucnosti nás čeká kontrola vlastního myšlení prováděná na sobě samých.

V roce 1962 nám to přišlo tak samozřejmé, že jsme jen stěží chápali, jak je vůbec možné, že lze mezi otevřenými, inteligentními lidmi najít někoho, kdo se brání vědomému vstupu do stavů změněného vědomí. Jednalo se o nové pole výzkumu a lavina nových údajů byla matoucí. Srovnání s objevem mikroskopu či teleskopu bylo tak nasnadě, že jsme ve své naivitě byli zcela nepřipraveni na instinktivní odpor projevený tolika rozumnými, uznávanými vědci při zmínce o změnách vědomí. Alan Watts nám jako trvale ironický znalec dějin neúnavně připomínal, že i vatikánští astronomové se vytrvale odmítali podívat do okulárů Galileových teleskopů.

Takže z našeho původního romantického idealismu jsme brzy vystřízlivěli. Pochopili jsme, že mocné genetické mechanismy, společensky posílené, vyvolaly bouřlivou reakci strachu ze styku s něčím naprosto novým. Tato hrůza z neznámého má jistojistě své oprávnění v boji o přežití. Ve všech stadiích vývoje chrání každý genetický kmen své jedince s nervovým systémem laděným pro pokřik: *Pozor! Nebezpečí!*

Evolucionisté vyžadují změnu se slovy: „Není se čeho bát s výjimkou strachu samotného.“ Odpůrci vývoje naopak odpovídají: „Je třeba se bát všeho s výjimkou strachu samotného.“ V mnoha obdobích lidských dějin byli zastánci strachu v převaze. Když sledujeme ostatní formy života, vidíme, že je nervózní, výbušná pozornost vůči nebezpečí trvale zaměstnává.

V určitých obdobích, na sklonku civilizací, se objevují optimističtí nositelé změn, lidé s vírou ve vývoj, kteří dokáží vést náš druh do nových dobrodružství. Poté nevyhnutelně síly opatrnosti, rozumu a tradice znovunastolí strach, aby zachovaly to, co nositelé změn vytvořili.

Amerika již od svého zrodu představovala optimistickou, progresivní pobídku do budoucna lidské rasy. Naši zemi založili neúnavní vizionáři ze Starého světa, kteří se rozhodli, že cokoli nového je lepší než stávající stav. Takoví lidé jsou geneticky předurčení přitahovat vzrušení, dobrodružství a zneklidňující objevy. Tato červenomodrobílá romantická touha po svobodě a štěstí vyvrcholila podle mého názoru v 60. letech. Generace mladých Američanů odhodila opatrnost a bezstarostně odmítla staré systémy diktující strach, systémy, které umožňují lidské společnosti přežít, tj. pracovní etiku, mužskou nadřazenost, rasismus, konformní životní styl, omezování smyslnosti a nevázanosti, spoléhání na autoritu.

Strach, který vždycky držel lidské mraveniště pohromadě, dočasně vystřídala smělá a usmívající se víra v osobní budoucnost řízenou každým jednotlivcem.

Protože náš výzkum dokázal, že prostředí a naladění ovlivňují vývoj zážitků změněného vědomí, vědomě jsme šířili projevy rozumného ujišťování: „Důvěřujte svému nervovému systému, nechte se vést, vesmír je ve své podstatě krásné a bezpečné místo.“ S ohromným jsme sledovali jinak inteligentní a otevřené osoby, jak dělají vše, co bylo v jejich silách, aby upevnili svůj strach, vykřičeli nebezpečí, zaplavili mozek negativitou. Pamatujete ještě na aféru vyvolanou ředitelem Pennsylvánské nemocnice, jenž si vymyslel tu lež o osmi pacientech, kteří oslepli v důsledku hledění do slunce, když byli opojeni LSD? Na překrucování faktů ohledně porušení chromozómů? Na armády policejních úředníků, vysvětlujících na středních školách, že kouření LSD vede ke znásilňování a vraždám? V jediném bodě jsme byli nuceni přiznat, že LSD skutečně způsobuje paniku a dočasné pominutí myslí — u byrokratů, kteří je nikdy neokusili.

Dějiny vědy nás uspokojovaly. Každá nová technologie, která přináší změnu v životním stylu či v pochopení lidské podstaty, vyžaduje vždy nejméně jednu generaci, aby se mohla usadit ve společnosti a zdomácnět. Takže čím divočejší a extravagantnější byly útoky proti LSD, tím jsme si byli jistější, že skutečně došlo k důležitému procesu proměny.

Ve všem tom rozruchu ale vymizel jakýkoli racionální pokus nějak vyjádřit hodnotu toho, co se skutečně dělo. Jen málo Američanů například pochopilo, že drogová kultura byla smysluplným výtvozem výjimečné skupiny vědců a propagátorů, kteří pracovali ve volném, leč vědomém napojení podporujícím samostatně řízené změny myšlení. Byli to v první řadě Aldous a Laura Huxleyovi, Gerald Heard, R. D. Laing, Thelma Mossová, Alan Watts, Adelle Davisová, Gordon a Valentina Wassonovi, Stanislav Grof, Joan Halifaxová, Ken Kesey, Allen Ginsberg, Paul Bowles, John a Luis Aikenovi, Huston Smith, Cary Grant, skupiny hudebníků-filosofů, kteří používali své texty k šíření vědění, armády spisovatelů a vydavatelů podzemních časopisů, filmaři i chemici. Zřejmě ještě nikdy od starého Řecka a renesance se neshromáždilo tolik kulturně vlivných lidí kolem jednoho jediného filosofického konceptu.

V té kontroverzi zanikl také jakýkoli rozumný, vědecký pokus pravdivě zaznamenávat skutečnost. Jistě, spousta mentálně narušených osob vyzkoušela LSD a poté drogu obvinila z porušování genetické stability. Ovšem nikdy nikdo nepřišel se seriózním souborem údajů. Nyní, když se ta mlha rozptýlila, vidíme, že místo toho, aby LSD bylo příčinou skákání z oken a sebeničeni, se naopak období jeho společenského rozmachu kryje s poklesem sebevražd mladých lidí. Důvodem k sebevraždě bývá často nuda a beznaděj — a přesně tyto faktory se v 60. letech snížily.

Je jistě zjevné, že psychedelické drogy včetně konopí mají vliv na pokles násilných činů. Za jediný víkend dnes dojde k více násilnostem pod vlivem alkoholu než za dvacet let požívání psychedelik. Za víkend je zabito a zmrzačeno kvůli alkoholu a automobilové dopravě více dětí než za ty zmíněné dvě dekády. Neexistují žádné argumenty proti tvrzení, že LSD dramaticky snižuje fyzickou nebezpečnost jedinců, kteří jsou pod jeho vlivem. Byla to válka ve Vietnamu, která usmrtila 50 000 mladých Američanů a několik miliónů Vietnamců. LSD je pravděpodobně nejzdravější odpočinkový program, který kdy lidstvo vymyslelo. Běhání, tenis a lyžování jsou daleko nebezpečnější. Nesouhlasíte-li, ukažte mi vaše statistiky.

Netvrdím tady ovšem, že skutečná rizika spojená s LSD byla nadšazována. Drogy proměňující vědomí působí na lidskou mysl a uvolňují vazby na staré zvyky. Změna vyvolává rovněž intenzivní reakci strachu. LSD je strašidelná záležitost.

Nikdo neříkal, že půjde o jednoduchou záležitost, a tohle je další komplikace. LSD by pochopitelně neměli brát lidé vystrašení či v prostředí, které může strach vyvolat. A Amerika dneška je vyděšená země. Genetická kasta hlasatelů nebezpečí pracuje naplno. Ještě nikdy v naší historii nebylo naladění národa tak plné pochmurnosti a děsu. Příčina je zřetelná. Změna vyvolává strach a úroveň proměn se vymyká pochopení a kontrole.

Chaos! Všechno to známé pohodlí včerejška mizí se zlověstnou rychlostí. Počet obyvatel roste a všechny ukazatele inteligence, vzdělanosti, civilizovanosti a fyzické i ekonomické bezpečnosti se propadají stále níže. Výsledky práce naší vědecké elity zároveň paradoxně řeší základní, věčné příčiny lidské beznaděje. Genetici a imunologové předpovídají významné výsledky v boji proti nemocem, stárnutí a smrti. Vesmírný program před námi otevřel nové zdroje neomezené energie, surovin a prostoru pro stěhování. Nová informační společnost založená na počítačích a doma umístěných komunikačních prostředcích násobí lidskou inteligenci způsobem, o jakém se nám nikdy ani nesnilo. Zaplavují nás nové a lepší drogy proměňující myšlení.

Jediný způsob, jak porozumět a držet krok s takovým nárůstem vědění, je prostě rozšířit funkce mozku. Tady jsou tři návrhy pro řešení rozbourané a neuchopitelné situace, v níž se právě nacházíme.

Náboženská odpověď zní, že jedinou zbývajícím možností je modlit se, neboť apokalypsa je nevyhnutelná.

Politici nás ujišťují, že jedinou zbývajícím možností je urvat, co se dá, a bránit to, co máme.

Věda radí zvýšit inteligenci, rozšířit vědomí a kontrolovaně sjíždět po vlnách chaotických změn.

A můžeme si být jisti, že budoucnost hodlá vířit ještě rychleji a ještě divočeji! Nemáte-li rádi LSD, věřte, že se vám budoucnost nebude zamlouvat. Nyní, daleko více než kdy předtím, potřebujeme naladit své mozky k mnohočetnosti, komplexnosti, relativitě, změně. Kdo umí zacházet s LSD, ten se mnohem snáze vyrovná i s tím, co nás čeká.

Osobní poznámka

Lidé se mě často ptají, jestli bych, kdyby to bylo možné, procházel tím vším znovu. Moje odpověď zní: Ať se vám to líbí nebo ne, *už tím znovu procházíme*. A poučeněji.

IV . 3 HOLDUJ

POZNÁNÍ :

VĚČNÁ PROTIVÁHA FAŠISMU

Fašismus: filosofie či vládnoucí systém, který hájí nebo uskutečňuje autoritářskou vládu extrémní pravice, obvykle prostřednictvím státního, vojenského, náboženského a průmyslového vedení, provázeného ideologií militantního nacionalismu. Mezi synonymy hledejte i heslo komunismus.

Primitivní emoce savců, jako jsou strach a bojechtivost, jsou přenášeny autonomním nervovým systémem. Jsou-li probuzeny, produkuje tyto reflexy ve zvířatech, která žijí ve skupinách (čili i v těch nejcivilizovanějších lidských bytostech), známé, vůlí neovladatelné, iracionální a vzrušující chování zvané *tantrum*.

Existuje základní strategie a čtyři standardní taktické postupy, které určití výjimeční samci užívají k udržování nadvlády nad stádem, hejnem, četou atd. Tyto dominantní signály vyvolávají zmíněný reflex typu strach-boj.

Strategie spočívá ve vyvolání či vyprovokování davové paniky. Říká se tomu například džihád, křížová výprava nebo svatá válka. Čtyřmi základními a klasickými postupy taktické kontroly jsou demonizace, fanatická nenávist, obět a útlak.

Démonizace

K vyvolání reflexu strachu je třeba přesvědčit dav, že je napaden zlým démonem. Tato hrozba nemůže být jen nějaký snesitelný tlak ze strany výbojného souseda. Musí v sobě především obsahovat mravní neslučitelnost. Cizí nepřítel se musí stát přímo satanskou hrozbou pro »nás« způsob života. Seběmenší ústupek tomuto nesmiřitelnému protivníkovi pak svědčí o naší osudové slabosti.

Fanatická nenávist

Protože zmíněný strach ohrožuje přímo podstatu našeho života, horečnatost národní bojovnosti je zjevně oprávněná. Válečné šílenství se spouští pomocí metafory nebo symbolu. Nepřítel je mocný. Všudyprítomný. Jako rakovina. Říše zla přichystaná nás rozdrtit. Mravní pohroma.

Všichni máme kdesi uvnitř hlavy centrum paniky, ty prastaré, ochránářské, bažinné, vrčící a rasové programy, které spouštějí zuřivou nenávist. Páni, vztek může být pořádnou motivací! Vezměte si třeba výbuchy, kterými otec kontroluje rodinu. Nebo chladný, nesmiřitelný, nevraživý tlak na knoflík Pentagonu. A neosobní, byrokratický nátlak ponižující ty pod vámi, jenž je nutí například močit na povel do sklenice.

Mravní ponížení dovoluje člověku dopouštět se vůči démonickému nepříteli hraniční, nenávistné krutosti bez pocitu viny. Svatá válka přináší zjevné uspokojení těm, kdo se chytli do pastí jakékoli formy nudy z omezení či frustrace. Pokud se dav nebo voličstvo zblázní davově, vzniká určitý horkokrevný pocit bezpečí pospolitosti, davové či stádní jednoty.

Oběť

Pro vyvážnutí ze smrtelného ohrožení je však samozřejmě nutné přinášet velké oběti. Naši zastánci, stateční vojáci, chrabří policisté a vnímaví politikové si zaslouhují naše peníze bez jakéhokoli skrblení. Jak by mohl řádný občan být lakomý, když je v sázce samotná naše mravní existence? Kdo by byl proti zvyšování daní, které sponzorují tuto křížovou výpravu?

Útlak

V průběhu takové intenzivní křížové výpravy je jen logické, že normální a běžné individuální svobody, nedostatek tolerance, občan-

ská práva, občanské záruky míru či logické výměny názorů musejí být po dobu jejího trvání potlačeny.

Stranická propaganda zde nahrazuje smysluplnou diskusi. »Velká lež« je vstřícně přijímána a opakována. Během totální války je prvorádou povinností občana naprostá poslušnost, udržovaná silou pomocí cílevědomé policie. Rozdílnost názorů na smysl válčení je nepřipustná.

Existence silného, viditelného protivníka opravňuje autoritářskou kontrolu. Čím silnější a nebezpečnější je nepřítel, tím lépe. Základní hrozbou pro totalitní systém není totiž vnější nepřítel, ale disidentští občané uvnitř, kteří zpochybňují autoritu a přemýšlejí samostatně. Fašisticko-komunistický stát se posedle snaží odhalit a zničit sebedůvěru, sebejistotu, sebekontrolu, sebeúctu i samostatné rozhodování každého občana.

Teď k tomu přibýlo nové a smrtelně nebezpečné ohrožení totalitního systému: *samostatné užívání drog*. Samostatné řízení vlastního mozku!

Není to zjevně náhoda, že v roce 1988 vládnoucí třída v Americe, zdroj nesvobody a blahobytného konzumu, rozhodla, že právě toto samostatné užívání drog je nepřítel č. 1, jehož je třeba totálně vymýtit pomocí »konečných řešení« včetně »nulové tolerance«.

Amerika se tak ku značnému podivu stala světovým vůdcem v rozvoji nových forem fašistického útlaku: kontroly nad myšlenkami prostřednictvím kontroly nad substancemi způsobujícími změny vnímání.

Tak tomu nebylo ve Spojených státech vždycky. Po jejich založení r. 1776 představovala nezkušená americká republika snad poprvé v dějinách lidstva (Austrálie a Nový Zéland přišly později) to nejméně vstřícné prostředí pro autoritářsko-vojenské impulsy. Výjimečná izolace před vnějším ohrožením poskytovaná téměř prázdným novým světem, úzkostlivá pospolitost maličkého národu a vzrušující dobrodružství při budování pohraničních osídlení ve své podstatě neumožňovala vyhlásit žádnou skutečnou svatou válku.

Jistě, byl tu proces s čarodějkami ze Salemu. Taky nicotná, nevynosná válka roku 1812, vyvolaná »jestřáby«, po které zbylo jen pár námořnických povelů. A hrdá přítomnost těch obtížných, všudypřítomných pohanských indiánů zrodila několik politováníhodných národních hrdinů, jako byli generál Andrew Jackson a generál (Tippecanoe) Harrison.

Kolem roku 1860 však nedospělá Amerika začala strádat akutní »ztrátou nepřítele«. Původní Američané byli vyhnáni a nebyl zde už žádný Zlý nepřítel, na kterém by bylo možno páchat válečný nacionalismus. A tak se začali váleční jestřábi, vycvičení ve West Pointu, hádat mezi sebou. Občanská válka (1861–65) byla do té doby nejkrvavějším konfliktem naší historie.

Všechny války jsou záchvatem náhlého výbuchu násilí, ale pohlédneme-li zpátky, americká občanská válka byla zřejmě nejiracionálnější: bývalí spolužáci z West Pointu vedli proti sobě mechanicky vybavené armády.

Byla v tom ovšem genetická logika. Tato občanská válka zplodila poprvé v lidských dějinách nové pojetí starého feudálně-totalitárního programu: zrod industriálně militantní společnosti. Komu čest, tomu čest. Pomiňme povýšeneckého prince Ottu Edwarda Leopolda von Bismarcka. Přejdeme napodobitele Vladimíra Iljiče Lenina a pozdější bezostyšné postupy Stalina a Brežněva, zapomeňme dokonce i Benita Mussoliniho. Uctěme jenom ten náš původní, domácí, bělošský, anglosaský, protestantský a typicky americký důmysl. Právě poctivý Abe Lincoln to byl, kdo stvořil první a trvalý model fašistické společnosti — totalitní militantně industriální komplex, kontrolovaný elitní »nomenklaturou«, obecně známou v každém moderním státě jako »strana velkých zásluh«.

Mozkový trust republikánů (Edwin Meese a spol.), který dnes vytváří orientaci této strany, je zjevně zcela zdrženlivý, co se jejího historického významu týče. Původním modelem »lidové demokracie« (či Třetí říše nebo diktatury proletariátu) nebylo nic jiného než americká Republikánská strana. V roce 1866, zatímco se evropské státy osvobozovaly ze jha feudalismu, naše Strana velkých zásluh vyprodukovala první — a nejúspěšnější — fašistický stát.

Vládnoucí »industriálně militantní strana«, sestavená Lincolnovou administrativou, dokázala vyvolávat jednu svatou válku za druhou po více než sto let. Vyvražďovací indiánské války znamenaly konečné řešení problémů s rudokožci. Španělsko-americká válka, kterou zažehly obrovské lži pana Hearsta, byla deklarací našeho osudového předurčení jako světové velmoci. A naše nesmyslná účast v první světové válce? Válečný nacionalismus! Druhá světová? Nukleární katastrofa v Hirošimě a Nagasaki? Nekonečná studená válka proti Říši zla? Korea? Vietnam? Válečný nacionalismus! V roce 1980 zvolili Američané prezidentem Ronalda Reagana, rozšafného a bezduchého fanatika zcela oddaného partajním totalitně-militantním instrukcím.

Objevila se ovšem i nepříjemná obtíž. Fiasko ve Vietnamu zanechalo zemi v náladě zcela nenakloněné válečným orgiím. Projevy o »pevném postoji proti Říši zla« mohly dopomoci k rekordním investicím do obranného průmyslu, ovšem nemohly předložit cíl, jenž by nějak kanalizoval frustrace, které se zde budovaly po celá desetiletí. Grenada se stala zbytečnou křečí. Otravné diktátorky v Nikaragui, Libyi a později v Panamě nebylo možno brát vážně.

Reaganovi po zuby ozbrojení jestřábi, všichni vystrojeni v uniformách, neměli kam vyrazit. A tak se „nomenklatura“ znovu uchýlila k osvědčené trvalce, občanské válce. Džihád zaměřený proti zákeřnému vnitřnímu nepříteli, který nás rozkládal zevnitř. Našli se noví obětní beránci. Zvrácení kuřáci „vrahouna mladých“, smrtonosné marjány.

SVATÁ VÁLKA PROTI SAMOSTATNÉMU UŽÍVÁNÍ

Za vlády poslední demokratické administrativy (1976—80) dekriminalizovalo marihuanu čtrnáct států Unie a prezident Carter oznámil svůj úmysl udělat to i na federální úrovni. Carter byl také aktivní v prosazování občanských a lidských práv.

Jenže brzy poté, co se Strana velkých zásluh v roce 1980 znovu chopila moci, byl opět oprášen standardní válečný nacionalismus. Došlo ke znovuoživení studené války proti Říši zla. Válečné rozpočty a národní deficity vyletěly vzhůru směrem k rekordům všech dob. Ovšem Sovětský svaz pod Gorbačovovým vedením tu hru už nehrál a hrozba od Íránu-Kaddáfího-Grenady-Střední Ameriky byla příliš mdlá, aby oprávnila válečné hospodářství.

Proto došlo na kartu občanské války. Byla vyhlášena svatá válka proti rostlinám. Ilegální byliny byly označeny za »rakovinu«, morální mor a smrtelné ohrožení národní bezpečnosti. Politikové obou stran okamžitě našli společnou řeč a sdělovací prostředky, jež citily zvýšené náklady a vnímavost veřejnosti vůči morálnímu ohrožení, se začaly předhánět v dramatizování celé záležitosti.

Na nějakou debatu vůbec nedošlo! Neproběhla žádná racionální veřejná diskuse o smysluplnosti vedení občanské války proti zhruba 30 miliónům amerických spoluobčanů, kteří na základě vlastní zkušenosti věděli, že tráva je méně nebezpečná než alkohol. Nemluvě už o obecné nepřípustnosti porušení ochrany toho nejzákladnějšího hájemství svobody — našeho těla a mozku.

Děti sklízely potlesk za udávání svých rodičů. Naplňte věznice. Pověste dealery. Vynutte testování moči u občanských pracovníků. Když počet zadržení za marihuanu překročil 500 000 za rok, občanskí válečníci Nancy Reaganové dávno překonali hony na čarodějnice prováděné inkvizicí.

Ani to však nevyvolalo slyšitelné protesty proti tomuto nestoudnému fašismu! Jak to, že Americká unie občanských svobod a hnutí za občanská práva byly tak zticha? Kde najednou byla Amnesty International? Kam se poděly volnomyšlenkářské tradice této země svobody?

KRITIKOVÉ DROGOVÉ VÁLKY

Nedávno vyšly tři knihy, jež brilantně popisují zlo a absurditu drogové války:

- *Dealing with Drugs, Consequences of Government Control* (*Nakládání s drogami, Následky vládní kontroly*), sest. Ronald Hanowy. Lexington Books, 1987.

- *Breaking the Impasse in the War on Drugs* (*Cesta ze slepé uličky drogové války*), Steven Wisotsky. Greenwood Press, 1986.

- *Why We Are Losing the Great War on Drugs and Radical Proposal That Could Make America Safe Again* (*Proč prohráváme velkou válku drog a radikální návrhy, které mohou z Ameriky opět udělat bezpečnou zemi*), Arnold Trebach. Macmillan, 1987.

Nakládání s drogami je sbírka esejů od deseti renomovaných universitních profesorů, kteří pomocí faktů a logiky dokazují, že drogová válka je neúčinná, nebezpečná, nemorální a dokonce ilegální.

Knihu profesora Hanowyho uzavírá nádherný esej *Mravnost drogové kontroly* (*The Morality of Drug Control*). Jeho autor Thomas Szasz patří k významným intelektuálům naší doby. Po třicet let vnáší do temného, močálovitého pole psychiatrie podobnou průraznou sociální logiku a laserově britkou mravní neochvějnost, kterou Noam Chomsky vtiskl jazykovědě a politice. A ještě víc, protože dr. Szasz připojuje jistý realistický a humanistický zdravý rozum. Nepíše tu o drogách, ale o drogové kontrole jako mravním problému, o »uživateli drog« jako o obětním beránkovi:

„Věřím, že pokud respektujeme svobodu projevu a náboženského vyznání jako základní práva, měli bychom stejně tak vnímat i svobodu samostatného užívání jako právo základní. A měli bychom, na rozdíl od lživé antipropagandy či bezduchého postihování nezákonných drog, parafrázovat Voltaira a stanovit si toto výsostné pravidlo: Nesouhlasím s tím, co požíváš, ale budu až do své smrti bránit tvé právo to brát.“

Cesta ze slepé uličky drogové války je pečlivě připravený, mrazivý přehled nevyčíslitelných škod uvalených na naši zemi a naše jižní sousedy kokainovou válkou vedenou Reaganovým režimem. Dlouhé pasáže popisují útok na spravedlnost a občanská práva, růst kultu Velkého bratra, úpadek pracovní morálky, zkorumpovanost veřejných úředníků, neúctu k zákonům, nadnárodní patologičnost dro-

gové války, nestabilitu a narkoterorismus, problémovost drogového problému.

Arnold Trebach, autor knihy *Proč prohráváme velkou válku drog a radikální návrhy, které mohou z Ameriky opět udělat bezpečnou zemi*, vědeckým způsobem zkoumá selhání, pokrytectví, korupčnost a represivní nezákonnost svaté války a předkládá čtrnáct rozumných, praktických a soucítících »mírových kompromisů«. Trebach pokračuje ve své knize meze pochmurné statistiky, aby postihl i osobní, lidskou stránku celého konfliktu: najdeme zde rozhovory a záznamy případů obětí: mladých lidí unesených jejich vlastními rodiči v přestrojení; mírných, inteligentních uživatelů se zdrcujícími tresty; nemocných rakovinou, AIDS a glaukomem, jimž bylo odepřeno užití odpovídajícího léku; pouličních fetišů v osídlech systému, který s nimi zachází spíše jako s kriminálníky než jako s nemocnými lidmi.

V těchto třech zmíněných knihách se celkem dvacet odborníků na tuto oblast shoduje v tom, že legální energetické, náladové a anestetické drogy (alkohol, nikotin, léky) jsou bezesporu stejně oslabující a nevhodné jako jejich ilegální protějšky (heroin, marihuana, kokain). Docházejí přitom k obecně platnému závěru, že dekriminálnízace a regulace látek ze druhé skupiny bychom mohli redukovat »drogový problém« během jediného dne z fatální sociální rakoviny na celkem snadno řešitelnou zdravotní obtíž.

VÁLKA PROTI PSYCHEDELICKÝM LÁTKÁM

Asi nejzhousebnějším a nejpokrytečtějším aspektem současné drogové situace je kriminalizace psychedelických drog. Pokud se marihuana, LSD, meskalin a psilocybin užívají alespoň s minimem zdravého rozumu, jsou velmi cennými prostředky pro průzkum mozku a proměn našeho vědomí. »Psychedelický« znamená »rozšiřující mysl«. Tyto rostlinné produkty nemají téměř žádný vliv na náladu nebo energetickou hladinu jedince. Jsou naprostým protikladem »opiových anestetik« především v tom, že vyvolávají hypersenzitivitu vůči vnějším podnětům a zvýšenou myšlenkovou činnost. Nejsou návykové. Nemají téměř žádný fyziologický dopad. Ovlivňují vědomí. Jsou to informační drogy! Byly užívány po celá tisíciletí při různých náboženských obřadech. Protože proměňují vědomí tak intenzívním a individuálním způsobem, byly v jednotlivých společnostech vyvinuty skupinové rituály k podpoře a ochraně vizionářského transu. Málokdy proto dochází k jejich individuálnímu požívání, protože osamocené seance podporují přítomnost egoistických aspektů »tripu«.

Psychedelické rostliny — pokud jsou tedy užívány s optimální péčí, co se týče »prostředí a naladění« — jsou pravděpodobně nejbezpečnější poživatinou, kterou člověk může pozřít. Zjevně představují starobylou symbiózu mezi sexuálními orgány kvetoucích rostlin a nervovým systémem savců, prospěšnou pro všechny zúčastněné.

Od úsvitu informačního věku v roce 1946 jsou psychedelické rostliny velmi populární v oblastech, kde kyberneticko-digitální technologie (televize, computery) postupně získávaly hlavní slovo. Za posledních dvacet let se vliv psychedelických drog na umění, hudbu, literaturu, módu, řeč, elektronickou grafiku, film, televizní reklamy, holistickou medicínu, ekologické uvědomění a psychologii New Age stal příliš pronikavým, než aby bylo možno ho pominout.

Je velmi zajímavé, že křížáci drogové války zřídka hovoří o psychedelických substancích. Vládní experti a vydavatelé *Newsweeku* blouzní a vykřikují o nebezpečných rozkoších kokainu, neodolatelných extázích cracku, o návykových svodech heroinu. Jediná dávka těchto vábívkových substancí, a jste jim vydáni napospas. Nikdy ale nehovoří o důvodech, proč milióny uživatelů dávají přednost nenávykovým látkám, jako jsou marihuana nebo LSD či případně laskavé a něžné MDMA. Lékaři podporující zákonné zákazy mumlají cosi o »vstupních« drogách. Nechme je při tom. Je jasné, že to, co velmi pravděpodobně nelze demonizovat (směšná »zabijácká marjána«), je třeba systematicky ignorovat. Je to stále tatáž známá taktika strach-útok. Není přece doba na logické, akademické diskuse či zrádné podrývání válečného úsilí! Vedeme boj na život a na smrt mezi dobrem a zlem! Démonický nepřítel nás zahnal do kouta!

Je rovněž zajímavé, že autoři těch tří výše zmíněných logických, vědeckých a volnomyšlenkářských knih se nezmiňují o pozitivních aspektech psychedelických drog ani neodkazují k stovkám vědeckých pojednání o jejich užitečnosti pro jedince i kulturu, která se zhodnocuje, užívají-li se tyto substance moudře a uvážlivě. Koneckonců, nejsou to ani psychologové, ani humanističtí filosofové. Díky bohu!

Klidně a jednomyslně tito vážení pánové vystupují jako rozvázní, racionální akademici. Jejich přístup je autoritativní, téměř soudcovský. Neprojevují ani zlomek souhlasu s užíváním substancí proměňujících mysl, ať už jsou legální či nikoli. Zavrhuji intoxikaci. Nesouhlasí s válkou proti rostlinám především proto, že je zbytečná a jenom celou záležitost komplikuje. Příležitostně si s porozuměním povzdechnou nad slabostí, která vede lidské bytosti k hledání změny či útěchy v drogách. (Zdá se nepravděpodobné, že by kdokoli z těchto zdrženlivých akademiků vůbec někdy byl ve stavu narkotického opojení.) Jejich doporučení je jednoduché: Zaměňte represi za vládní regulaci a vzdělávání.

Nadšeně tleskám tomuto státnickému přístupu. Mohlo by to fungovat v Belfastu, na Středním východě, v Afghánistánu i u nás v naší občanské válce proti drogám.

Znovu si připomínáme, že jediným řešením lidských problémů je inteligentní myšlení a přesná, otevřená komunikace.

Znovu se v boji za svobodu stává mottem heslo

HOLDUJ POZNÁNÍ.

IV • 4

CAR BENNET & JEHO SVATÉ TAŽENÍ PROTI DROGÁM

Car: (1) král nebo vládce, (2) tyran, autokrat

Kozáci: agenti protidrogové policie

Pogrom: (1) vnitropolitická policejní akce, nařízená carem, (2) organizovaná a často oficiálně podporovaná perzekuce či masakr občanů

Je zajímavé spekulovat, proč je Amerika jedinou zemí na světě, kde bylo samostatné užívání prohlášeno za „veřejného nepřítele číslo jedna“.

Od roku 1776 jsou Spojené státy kolbištěm pro mravní přetahovou. Na jedné straně Amerika vidí sebe samu jako strážce a vynálezce individuální svobody, tolerance, plurality, etnické rozmanitosti, kulturní rozdílnosti, vědecké vynálezavosti, volného podnikání a nezávislého myšlení. Většina naší literatury a mytologie nás učí, že je svou povinností patriotického Američana udržovat si zdravou neúctu k autoritám a odrážet každý pokus náboženských či politických představitelů vniknout do našeho soukromí či vnucovat nám nějakou kulturní nebo náboženskou konformitu. Mytická Amerika je dobře naladěná, individualistická a tvořivá; jsou tu neotesaný Ben Franklin,

robustní rebel David Thoreau, popudlivá a elegantní Margaret Fullerová, neuctivý Mark Twain.

Zároveň tu ovšem i od samého počátku byla přísná a moralistická kalvinistická stránka americké kultury, která stála v naprostém protikladu proti „liberální společnosti“ popsané výše. Stejně jako fundamentalističtí stoupenci islámu rovněž američtí puritáni věří, že lidé se dělí na vyvolené a zatracené, na dokonalé a na hříšníky propadlé peklu. V průběhu historie se tento pohled snažil ospravedlnovat nejednu křížovou výpravu, mravnostní pogrom, hon na čarodějnice či svatou válku.

Plamenná rétorika svaté války, zvláště v podání politiků či vládnoucích autorit, je však tou nejnebezpečnější drogou vůbec. Vyvolává totiž strach. Zbavuje lidi zdravého rozumu a sebekontroly.

Je to teprve nedávno, co tyhle způsoby vstoupily do drogové války a vytvořily společenské klima, které je divoce netolerantní k požitkářům jakéhokoli druhu. Drogová válka je zcela zásadní ukázkou pokrytecké americké hry na morálku. Vidíme v ní velice zřetelně, co je dobré a co špatné; úskočné hříšníky a rozhořčené svaté; zločinecké gangy a nevinnou, ohrožovanou většinu. Tento scénář nám vnucují ve snadno pochopitelných obrazech v tisku i na televizních obrazovkách.

Drogová válka je živena faktem, že v této historické chvíli, kdy americký liberalismus a volný trh »vyhrál« studenou válku, naše politiky sužuje absence nepřítele. Tváří v tvář skutečným problémům velkoměstského rozkladu, nejistotě boje o nadvládu nad planetou a úpadku vzdělávacího systému se vláda raději rozhodla vrhnout své síly proti 60 miliónům Američanů, kteří užívají zakázané psychoaktivní drogy.

CAR BENNETT

Car: (1) král nebo vládce, (2) tyran, autokrat

Použití tohoto starého ruského termínu nelze vnímat jinak než jako vpád komiky do veskrze racionálního prostředí. Časté oficiální užívání tohoto frekventovaného slova naznačuje, že protinarkotické agenty je třeba nazývat »kozáky«. Vnitropolitická policejní akce nařízená carem se obvykle nazývá »pogrom« a je definována jako »oficiální a často úředně schválená perzekuce či zmasakrování občanů“.

Drogový car William Bennett říká, že „s oslabením politické kontroly uživatel drogy, dealer a organizátor prodeje věří, že zákony zakazující jejich činnost jsou bezzubé, a tak se postupně cítí čím dál svobodněji při jejich přestupování bez obavy z trestu“.

To je hodně nabubřelé. Přinejmenším v demoralizovaném a zblázněném centru velkoměst se nepodaří zastavit prodej cracku a kokainu pomocí posílené zákonné represe, rozšířením vězeňských kapacit ani jakýmkoli jiným druhem posílené politické kontroly. Zneužívání drog má v těchto zeměpisných šířkách zcela logické příčiny: chudobu, beznaděj a obrovské zisky plynoucí z kriminality. Ale stoupenci prohibice, kteří zvýšili obrátky debaty hyperbolickými metaforami hříchu a násilí, se vypařili a ani nevzdechli po těchto komplexních sociálních otázkách.

Jak bychom měli zacházet s Američany, kteří obhajují tuto rambovskou »válku« jako konečné řešení situace v centru našich měst? Prvním provinilcům, jako je třeba Dan Rather, by se mělo dostat vážného varování. Notorické viníky by měli vykázat od Nejvyššího soudu, z fotbalových stadiónů, z Asociace amerických právníků, z televizní obrazovky. Obhájci svaté války by měli přijít o řidičák a měli by je poslat na převýchovu.

Notorické delikventy, jako jsou Nancy Reaganová, car Bennett nebo Jesse Jackson, kteří se bezostyšně potulují po školách a propagují svatou válku, by měli zavřít do detoxikačních a rehabilitačních center Abbieho Hoffmana.

DEFINICE A KATEGORIE

DROGA: (1) jakákoli substance užívaná v lékařství k léčení nemoci, (2) narkotikum, zvláště pokud je návykové.

LEGÁLNÍ DROGY: nikotin, alkohol, utišující léky na předpis, stimulační léky na předpis.

ILEGÁLNÍ DROGY: kokain, heroin, marihuana, LSD, psilocybinové houby, peyotl (vyjma rituál Národní americké církve), MDMA atd.

NĚBEZPEČNÉ DROGY: (počet úmrtí za rok) alkohol (60 000), léky na předpis (30 000), nikotin (25 000), kokain (3 000), heroin (1 000).

BEZPEČNÉ DROGY: (počet úmrtí za rok) marihuana (0), LSD (0), psilocybinové houby (0), peyotl (0), MDMA (0).

POTRAVINY A DROGY POZMĚŇUJÍCÍ NÁLADU: v zásadě buď stimuluje, nebo uklidňuje. Kofein, heroin, kokain, různé pilulky. Substance pozměňující náladu jsou často soukromými medikamenty provázejícími osamělého jedince, které vedou k návyku a odcizení. Alkohol, jenž je nejpopulárnější mezi těmito látkami, se stal v západním světě součástí kul-

tury a používá se při společenských příležitostech, obřadech, slavnostech. Osamocené užívání vyúsťuje ve zneužívání.

PSYCHEDELICKÉ POTRAVINY A DROGY: marihuana, peyotl, houby, námel (LSD), empatogeny (MDMA) se užívaly v průběhu dějin při společenských událostech, svátečních obřadech a šamanských rituálech. Obvykle nepůsobí stimulativně. Nejsou návykové. Nevpichují se injekčně. Vzácné případy osamocené užívání v ústraní jsou pokládány za výstřednost a odcizující záležitost. Psychedelické drogy se obvykle rozdávají zdarma. Jsou pacifistické, nenásilné, vedou k přemítání a působí v náležitém prostředí a naladění jako afrodisiakum.

Státní úředníci, zastánci prohibice, kteří dávají marihuanu do jednoho pytle s kokainem a heroinem, jsou pokrytci, cynikové a — vypůjčme si jejich termín — »nemravní lidé«.

UŽÍVÁNÍ A ZNEUŽÍVÁNÍ

Jakékoli rozumné řešení stávající situace vyžaduje především rozlišení mezi užíváním a zneužíváním.

Společenská definice užívání zahrnuje názor, že ten, kdo nějakou substancí bere, ví, co dělá, a začleňuje tento akt do svého plného, produktivního a hodnotného životního stylu. Klasickým příkladem je společenské pití alkoholu. Reakci na psychoaktivní potraviny a drogy ve velké míře ovlivňuje prostředí a celkové naladění. Jinými slovy, jsou to především stav naší mysli a okolí, které ovlivňují to, co se stane, tj. kvalitu zážitku. Ve vstřícné společenské situaci, zbavené stresu, užívá 90 procent dospělých osob normální dávky psychoaktivních substancí s pozitivními výsledky. Platí to pro ilegální drogy stejně jako pro alkohol. Rozumná výchova v chápání významu prostředí a naladění proto eliminuje 90 procent všech problémů.

Jak věděly moudré civilizace v průběhu dějin, lidi bylo třeba na užívání látek pozměňujících mysl připravovat. »Bezpečné užívání drogy« je obecně uznávaná skutečnost, kterou dnes akceptuje i takový průmysl na výrobu alkoholu. »Snížení škod« je moderní termín (1993) pro omezování nebezpečí způsobených drogou tím, že známe takové důležité věci, jako je čistota substance a náležité dávkování.

ŘEŠENÍ PROBLÉMU ZNEUŽÍVÁNÍ DROG

Drogový návyk je speciální kategorie. Asi 10 procent jakékoli populace je nezpůsobilé fyziologicky zvládat určité stimulanty. Diabetikové taky musejí říct vědoucí »ne« požívání cukru a glukózových substancí, ať už jsou jejich chutě jakkoli silné.

Odpovědné vzdělávání by veřejnost připravilo na rozpoznání příznaků návyku. Osoby s návykem jsou nemocní, apatičtí lidé. Neobejde se to bez terapeutické pomoci a okamžité léčby. Ačkoli dobrá rada a zájem mohou ulevit a pomoci nápravě, skutečná léčba návyku probíhá na rovině chemické. Dobrá rada cukrovku nevyléčí. Inzulín ano. Nemocnice a kliniky nevyléčí tuberkulózu. Antibiotika ano.

Výzkumní pracovníci již vyvinuli několik slibných sloučenin, které zastavují návykové chování. Návyk na kokain a heroin by bylo možné vyléčit do dvou let, kdyby moralizující přístup vlády byl nahrazen normálním lékařským výzkumem. Dále by bylo třeba v soukromých farmaceutických firmách podporovat vývoj bezpečných, nenávykových a spolehlivě působících substancí pozměňujících náladu.

Rozměry návyku na drogy a jejich distribuce v centrech velkoměst jsou katastrofické. Příčiny jsou dvě:

1. chudoba a beznaděj,
2. obrovské zisky plynoucí z kriminality. Řešením není najímání stále většího počtu »kozáků« a zavírání stále většího počtu mladých lidí do vězení. Řešení spočívá v odstranění chudoby a beznaděje a v zastavení toku zisků.

To první bude trvat léta a stát spoustu peněz. Ovšem to druhé může být hotové do týdne. Dekriminalizovat, regulovat, zdanit! Jediným škrtnutím pera může prezident Clinton vyhodit gangsterské kartely ze sedla, ušetřit 8 miliard dolarů v soudnictví a rozdělit 150 miliard pravidelného ročního zisku mafií mezi místní podnikatele, kde je možno jej regulovat, kontrolovat a mít nad ním dozor.

Za žádných podmínek není možné nechat užívání drog bez kontroly; ovšem odpovědnost za péči a vzdělávání by měli převzít členové rodiny, vrstevníci a názorově otevření vzdělavatelé — ne vláda nebo policie a ne za pomoci propagandy a falešné bohabojnosti.

Americká »přehlídka lásky« ve vztahu k drogám představuje zásadní výzvu liberální společnosti. Jsme vlastně účastníky občanské války, která testuje, jestli je náš národ — zrozený ve svobodě a zasvěcený ideálům občanské společnosti a individuálním právům — schopen přežít. Tohle je necivilizovaná válka, zkouška, zda zdravý rozum,

soucit, občanské uvědomění a tolerance k odlišnosti nám umožní nestat se rozpolceným národem, ve kterém čtvrtina bude řvát: „Ne!"; čtvrtina bude bojovat za to, aby jejich názory vůbec někdo vyslechl; a polovina bude příliš zdogovaná civením na televizi v hlavních vysílacích časech, aby se starala, co se děje v jejich vlastním sousedství a ještě méně o dění v centru jejich vlastních velkoměst.

Jedna věc je tady ale záhadou. Proti komu by pak s koncem studené války a drogovou válkou vyřešenou mírovými prostředky obrátili puritáni svou další svatou válku?

IV . 5

MDMA :

DROGA 80 . LET

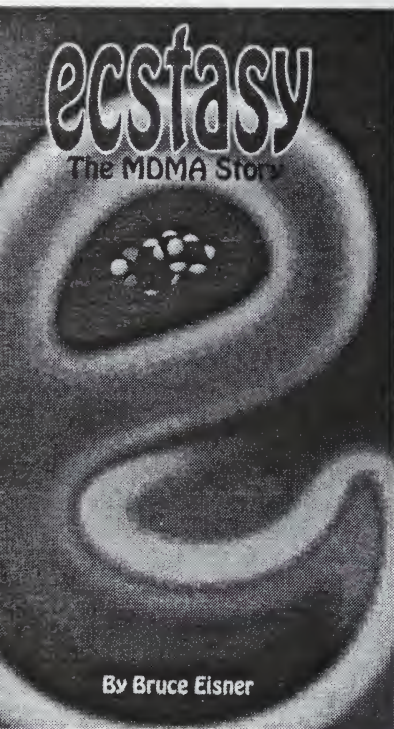
Sociologové nám říkají, že každý stupeň vývoje lidské kultury vytváří své vlastní umění, vlastní hudbu, vlastní literární styl, svůj vlastní sexuální styl, vlastní unikátní slang i své vlastní obřadní drogy.

Vezměte si například 80. léta 20. století. Styl této dekády pochází od hlavy našeho státu, Ronalda Reagana, který nám nabídl potlačování sexu, nostalgickou »estetiku 50. let«, řadu honů na čarodějnice ve jménu morální většiny, pojatých jako veřejný sport, zádumčivou paranoiu studené války a nemilosrdnou etiku firemního sobectví.

Jako kontrast k nevybíravému řečnictví zrodila tato dekáda nový typ drogy zvané *empathogen*. Název odkazuje ke stavu čiré empatie a soucítícího porozumění, vyvolaných v uživatelově mozku. (Později se objevily termíny *entaktogen* a »vnitřní dotyk« — pozn. amer. vyd.)

Prvotní verzí této látky bylo MDA, »droga lásky« 70. let. Nejznámější současnou verzí této substance je rafinovanější a rychleji působící analogická látka z rodu MDA známá jako MDMA, Extáze, XTC, X, Adam, Venuše nebo Zen.

Desítky vědeckých pracovníků popsaly pocity dobra, vhledu, porozumění, vcítění a komunikace bez zábran vyvolané působením MDMA.

Vážený chilský psycholog Claudio Naranjo publikoval následující zprávu o velmi podobných účincích MDA:

„Typické vyvrcholení účinků MDA spočívá v tom, že prožívaný moment je pronikavě uspokojující v každickém detailu vukolní reality... Dominantním pocitem je klid a spočinutí, láska zhmotněná v prožitku klidu. Vnímání věcí a lidí se nemění; běžný život je pozastaven a zaměněn neomezenou vstřícností. Hodně to připomíná Nietzscheho amor fati — lásku k osudu, lásku k osobním obzvláštním okolnostem.“ (*Cesta léčení*, 1976)

SMYSLOVÉ AFRODISIAKUM

Vynikající psychofarmakolog Cornellovy university Thomas Pynchon předkládá k úvaze

hypotézu, podle níž jsou v tomto stavu „dočasně odpojeny okruhy mozku, které přenášejí poplach, strach, útek, boj, chtivost a prostorovou paranoii. Sledujete všechno s naprostou průzračností nerušenou animálními pudy. Dosáhli jste stavu, kterému buddhisté říkají *nirvána*, vše pronikající blaho“.

Účinky obecně vrcholí po několika hodinách a celkově trvají kolem pěti hodin. Nedostavuje se deformace reality a můžete — pokud ovšem musíte — vykonávat i normální činnosti. Ale nechce se vám. Komu by se chtělo hrát tenis nebo řídit auto, když sedíte na vrcholu hory požehnané moudrosti?

Nebezpečí Extáze

Slyší-li zkušený člověk vyprávět o droze v takových naléhavých superlativech, nemůže se ubránit otázce: Ale no tak, a jaké jsou její stinné stránky?

Klinická šetření uvádějí, že u kolem 25 procent lidí, kteří berou Extázi poprvé, se zpočátku objeví lehká nevolnost, svírání čelistí nebo nekontrolovaný pohyb zorniček, dokud »neblíkne zelená« a neodstartují do nirvány.

Je to tak silný zážitek, že se každý cítí další den poněkud vyčerpaný. Většina lidí si drogu bere odpoledne a kolem půlnoci jsou připraveni pro nádherný osvěžující spánek, pravděpodobně v náručí milované osoby.

MDMA však není genitální afrodisiakum. Výjimečnou smyslnost zážitku zakouší celé tělo.

Legálnost

V současnosti (1985) je MDMA a podobné drogy legální. Proč? Protože neznáme žádný případ zneužití. Není to návyková záležitost; nenarušuje vnímání reality ani nevede k asociálnímu či destruktivnímu chování. Nezaznamenali jsme jediný případ špatného tripu.

(Už v roce 1986 však byla MDMA klasifikována jako droga 1. třídy a veškeré vědecké experimenty musely přestat i přes značný tlak terapeutů, kteří s touto substancí dosáhli dobrých výsledků, a přes doporučení federálního soudce, který vyslechl obsáhlé svědectví. V roce 1994 došlo k několika špatným tripům, jejichž příčinou obvykle bylo přehnané užívání, nečistota substance nebo dehydratace — pozn. amer. vyd.)

Jeden z důvodů pozitivní pověsti MDMA je zájem spotřebitelů. Jejich ústní doporučení klade důraz na lásku a mír. Pokud jste násilnický motorkář nebo hospodský rváč, MDMA je pro vás poslední vhodnou drogou.

TYPICKÝ ZÁŽITEK S EXTÁZÍ

Na podzim roku 1978 jsem s přítelkyní Barbarou navštívil New York. Jednou večer jsme popíjeli s naším přítelem Brianem, který nám řekl o nádherné »droze lásky«. Dal nám pár tabletek. Musím tu uvést, že Brian nebyl žádným dealerem, potloukajícím se v temných uličkách a vnucujícím drogy. Byl to známý psycholog, který užíval MDMA v psychoterapeutické praxi. Doporučil nám vzít drogu na lačný žaludek a bez alkoholu.

O tři hodiny později, poté co jsme s Barbarou absolvovali opulentní večeři v pětihvězdičkové restauraci Chez Estuway s koktejly,

vínem, koňákem, cordon-bleu a vším ostatním, jsme byli v pěkné pohodě a Barbara se na mne výmluvně podívala s tím leskem „Tak do toho, zlato“ v očích. Co jsem měl dělat? Největší úspěchy mého života začínaly tím, že jsem souhlasil s Barbařinými návrhy.

Vzali jsme si po jedné tabletce. Asi po půl hodině to zabralo. Rup!

Barbara na mě pohlédla a rozesmála se. „Jsi šťastlivec,“ vzdychla. „Vždycky ti to přijde jako prvnímu.“

Zanedlouho jsem se cítil lépe než kdykoli ve svém životě (a zažili jsme dobré časy). Barbara měla stejně úžasné pocity. Bez sebemenšího zaváhání jsme se svlékli a skočili jsme do postele. Ležel jsem na zádech, Barbara na mně seděla a hlavu a hrud' opírala o mé. Naše těla zářila. Potah vonné vlhkosti jako dech lotosového květu pokryl naši kůži.

Dívali jsme se navzájem do očí a usmívali se. To bylo ono. Rozuměli jsme čemukoli. Naše obranné, ochranné a emocionální návyky byly zapomenuty. Pochopili jsme dokonalost, se kterou jsme byli stvořeni. To nejlepší, co jsme mohli dělat, bylo zjevně hladit jeden druhého.

Vypadalo to, že to nikdy neskončí. Když to začalo po třech hodinách slábnout, vzali jsme si další dávku. Děly se legrační věci. Komunikovali jsme jako znovuzrození buddhové, kteří právě sestoupili s nebes. Nazítří jsme letěli do Hollywoodu. O tři dny později jsme se vzali.

Cynický pozorovatel by tu mohl říct: „Takže jste museli pořád přidávat Extázi, abyste mohli setrvat v tom opojném stavu blaha.“

Kdepak. Tak to nefunguje. Vypadá to, že droga probouzí okruh vcítění a průzračnosti v lidském mozku. Jakmile se to jednou spustí, je v chodu napořád. Je to, jako když doma zapnete počítač.

Měli jsme s Barbarou MDMA za posledních šest let asi dvanáctkrát. Umíme se dostat do toho požehnaného stavu propojení i bez této drogy — stačí, když si vedle sebe lehnete nebo když se jeden druhému díváme do očí v klidném prostředí.

A od svatby našich duší v roce 1978 jsme už viděli desítky našich přátel zažívat stejné pocity. Úspěšnost je asi devadesátiprocentní, pokud berete substanci ve správném rozpoložení a v odpovídajícím prostředí. Jistě věci napomůže, když si upřímně přejete se do toho stavu dostat. A je třeba brát to s někým, koho chcete milovat.

Extáze není večírkový životabudič. Není to zábava pro volné chvíle. Ani pouliční záležitost.

(Extáze se ovšem pro určitou skupinu uživatelů všemi těmito věcmi stala, když byla postavena mimo zákon a zdrojem se stali výhradně undergroundoví chemici. Stala se symbolem raveové kultury koncem 80. let v Texasu a Velké Británii, odkud se rychle rozšířila do Evropy a Spojených států — pozn. amer. vyd.)

»SYNDROM OKAMŽITÉ SVATBY«

V uplynulých šesti letech se k nám doneslo množství nadšených zpráv o zážitcích s MDMA z mnoha odvázaných míst po celých Státech: z Manhattanu i Maui, ze San Franciska a Santa Fe, z Austinu, Ann Arboru a dalších míst. Mnoho psychologů hnutí New Age užívalo MDMA při sezeních se svými klienty. Koneckonců klidná průzračnost je cílem mnoha programů pro práci se sebou samým. Zdá se, že droga je blahodárná zejména pro oběti traumat a osoby s poruchami ve vztazích.

Objevil se ale jeden nový »problém«: Extází vyvolaný syndrom okamžité svatby.

Množství lidí, kteří se navzájem pořádně neznali, prožilo spolu tento zážitek, probudilo okruhy lásky a vcítění a další den běželo se nechat oddat. V některých případech, poté co se růžový opar rozptýlil, dvojice pochopily, že přestože skutečně po omezenou dobu sdílely nejvyšší sféry lásky, praktické aspekty jejich životů synchronizovány nebyly. Dalo by se říct, že šlo o jakési kosmické letní milostné dobrodružství.

V Boulderu ve státě Colorado to došlo tak daleko, že se tiskly samolepky na auta a trička s nápisem:

„NEBERTE SE DO ŠESTI TÝDNŮ OD ZÁŽITKU S EXTÁZÍ“

Platí tu základní pravidlo neurologického zdravého rozumu. Neberte žádné drogy, pokud neznáte osobu, od které ji dostáváte, nedůvěřujete jí a neobdivujete ji. Je velmi mizivá šance, že se dostanete k MDMA obvyklými chodničky distribuce drog. Kolumbijsští gangsteři a mafánští tvrdí hoši nemají zájem prodávat drogu lásky, míru a moudrosti.

Řekněme si to na rovinu, mluvíme tu o exkluzivním zážitku. MDMA je droga, známá z ústního podání inteligentním lidem, kteří upřímně chtějí dosáhnout vyšších úrovní porozumění sobě samým a vcítění. Mluvíme tu o oddaných výzkumnících, kteří se letmo dotkli stavu extáze.

Chcete-li to také zažít, začněte se pohybovat v okolí moudrých, duchovně ambiciózních lidí, kteří svým chováním navozují kvality, které droga slibuje. Dokonce i pokud vás MDMA nezajímá, lze dělat i horší věci než vyhledávat lidi a místa, která takto vyzářují.

Pozn. amer. vyd.

Pro plnější popis MDMA a jejího úplného příběhu vyhledejte následující tituly:

- Bruce Eisner: *Ecstasy: MDMA Story* (*Extáze: Příběh MDMA*)
- Alexander a Anna Shulginovi: *PIHKAL (Phenethylamines I Have Known and Loved)* (*Fenetylaminy, které jsem znal a miloval*)
- Nicolas Saunders: *E for Ecstasy* (*E jako Extáze*)

IV. 6

PŘÍPAD

INTELIGENTNÍHO UŽÍVÁNÍ DROG

MACLEAN'S: Proč se stalo LSD v 60. letech tak populárním? Bylo to atmosférou té doby, nebo se droga stala katalyzátorem, který urychlil proces kulturních přeměn a přijetí drog?

LEARY: Demografická situace byla taková, že ve Spojených státech bylo 76 miliónů dětí generační exploze, ze kterých se stali první členové informační společnosti. A dál tu máte Marshalla McLuhana, televizi a počátky computerové technologie. Užívání drog, které se stalo nástrojem proměny vědomí, bylo v dokonalém souběhu s domácími přístroji, jako je televize, stereopřehrávače a později počítače. McLuhan to předpovídal. Drogy, které proměňují stavy vědomí, se stanou přirozeným průvodcem společnosti založené na informacích, inteligenci a vědomostech.

Drogy ve skutečnosti nezpůsobily kulturní přeměnu, ale byly jejím nevyhnutelným vedlejším produktem. A není to náhoda, že jsem zaplaven žádostmi počítačových firem, abych pro ně pracoval jako konzultant. Mladší generace, která se zabývá computerovými technologiemi, rozpoznává pozitivní aspekt hnutí za proměnu vědomí z 60. a 70. let a vnímá mě se sympatiemi.

MACLEAN'S: Jak vysvětlujete neustálý pokles užívání LSD? Není to už mrtvá droga?

LEARY: Po pravdě řečeno, policejní razie v oblasti Los Angeles zvýšily procento úspěšnosti při zabavování LSD asi o 1 000 procent. Ale došlo k poklesu a já to vítám. V 60. a 70. letech tu látku vzalo 7 miliónů lidí. Ale nejednalo se vždycky o kvalitní drogu a špatné LSD je zdravotní katastrofa, takže bylo rozumné to snížit. LSD, které se užívá dnes, je mnohem čistší a podává se v menších dávkách.

MCLEAN'S: Co tyto změny napovídají?

LEARY: Že lidé se víc soustředí na praktické věci ve svých životech a méně na jeho filosofický smysl. V některých dobách je dobré věci zkoumat a rozjímat o nich, jindy je nezbytné a patřičné se usadit a být praktičtější. Ve farmakologii proběhl úžasný vývoj nových drog — například MDMA — velmi oblíbených v intelektuálnějším kruzích.

MACLEAN'S: Jak působí MDMA na člověka?

LEARY: Nevyvolává náhlou změnu reality, halucinogenní Niagaru ve stylu LSD. Tahle droga a její odvozeniny způsobuje naprosto čistý a velmi hluboký citový prožitek.

MACLEAN'S: Signalizuje renesance psychedelických drog eventuální návrat dob, kdy byli lidé více orientováni do svého nitra? Probíhá náš život v cyklech?

LEARY: Ne v cyklech, ale v předem odhadnutelných vlnách. Dá se předvídat, že první vlna dětí generační exploze se teď dostává na odpovědná místa v laboratořích a výzkumných střediscích. Je nevyhnutelné, že znovu zavedou výzkum vylepšených psychoaktivních drog. Je zastaralé a barbarské omezovat se na alkohol a kokain. Budeme mít úplně nové generace drog, které budou mít nejlepší vlastnosti těch předchozích, ale budou bezpečnější a dokonalejší.

MACLEAN'S: Změnila všechna ta negativní publicita kolem užívání drog váš postoj k užívání jakékoli z nich?

LEARY: Neustále experimentuji. Vysadil jsem například kofein a teď ho užívám jen příležitostně. Stejně je to i s jinými drogami. Jsem mnohem vybíravější, pečlivější a rozumnější v určování toho jak, proč a kdy nějakou drogu vezmu. Stoprocentně podporuji inteligentní užívání drog a jsem na 1 000 procent proti jejich bezduchému brání, ať už se jedná o kofein nebo o LSD. A drogy nejsou smyslem mého života.

V.

KYBEROTIKA

1.

HORMONÁLNÍ SPOUŠŤ

2.

HLEDÁNÍ DOKONALÉHO AFRODISIAKA

3.

PROMĚNA ROLÍ POHLAVÍ

4.

DIGITÁLNÍ PROBUZENÍ EROTICKÉHO MOZKU

HORMONÁLNÍ SPOUŠŤ

Vzpomínám si, jak jsem v mládí jednou zíral v lascivním oblužení na ilustraci v *Saturday Evening Postu* z roku 1936. Byla na ní mladá žena v houpací síti, hlavu zvrácenou v gestu nevinné radosti. Její vyhrnuté bílé šaty i krajková spodnička odhalovaly dva centimetry mléčného, bělostného, měkkého, něžného, vlhkého, k políbení zvoucívho stehna.

Psal se rok 1938. Místo: malé městečko v západním Massachusetts. Kulturní zázemí: irsko-katolické. Erotické klima: suché a frigidní. Vyrůstal jsem v tomto mrazivém prostředí. Učili mě, že existuje jen ctnost a hřích — nic mezi tím. Bylo třeba přemýšlet a chovat se jako sousedé, náležitě a decentně. Co bylo špatné? Lidské tělo. Jakákoli zmínka o sexuálních funkcích byla nepřípustná. Narážka na pohlavní orgány byla tabu! Erotické pocity — špatnost. Sexuální touha — víc než špatnost. Ztělesněné zlo!

V naší rodině uplatňovala morálku má matka se svými dvěma staropanenskými sestrami. Jako dítě jsem si uvědomil jejich podivnou posedlost sexualitou. Fascinovaně jsem sledoval, jak podrobnému zkoumání podrobovaly každé umělecké dílo, každý film, každou

píseň a hledaly sebemenší známku toho, čemu říkaly »legrácky«. A brzy mi došlo — s pocitem genetického děsu —, že naše rodina, ovládaná takovou antisexuální horlivostí, vymírá! Ve své generaci jsem byl jediným, kdo mohl nést otcovo jméno, a byl jsem jedním z pouze dvou potomků z matčiny strany. Toto pochopení mě natolik vyvedlo z míry, že jsem se rozhodl proti tomu bojovat. Jako poslední živý zástupce svého genetického kmene jsem se rozhodl, že má rodina — a potažmo celý společenský všepronikající Antisexuální gang — nezíská kontrolu nad mými vzácnými tělesnými sekrety. Vyvinul jsem proto stejně citlivý protiradarový systém, kterým jsem poměřoval každé slovo a obraz v zaníceném hledání něčeho — čehokoli — rozpustilého, pikantního, erotického.

Můj první zážitek s erotickou literaturou obstarala bible. Vysedával jsem pohlcen starozákonnými popisy lascivity, s plným vědomím fundamentalistické ereckce napínající mé kalhoty, zatímco matka s tetami přihlížely souhlasně z obývacího pokoje v přesvědčení, že ze mne bude kněz.

V 30. letech se začala objevovat měkká pornografie. Pořád dokola jsem ve snovém roztoužení procházel poštou zasílaný katalog Montgomery Warda s obrázky mladých poběhlic hanebně se předvádějících v hedvábném prádle. Drzé prostopášnice v nylonových punčochách! Domácké chlípnice v plných korzetech. Smyslné nymfomanky v jednodílných plavkách, úzce obtékajících pevné linie klína. Potlačovaný sex vytvářel tak dusnou, napnutou atmosféru, že sebemenší jiskřička byla s to ve mně zažehnout sálající plamen.

Tato tajná erotická knihovnička mého mládí mi udělila cenné lekce o termodynamice sexuálního projevu a útlaaku. *Sexuální vzrušení se odehrává jen a jen v mysli.* Lidské bytosti jsou vybaveny pohlavními orgány připojenými k mozku a probouzenými k činnosti hormony. Tento hardware se aktivuje nejrozličnějšími podněty, které se mozek naučil spojovat se sexuálními výzvami a možnostmi. Každá společnost a každý jedinec si pochopitelně vytvářejí vlastní spouštěcí mechanismy. Tyto podněty se proměňují od jedince k jedinci v jednotlivých společnostech a různých dobách. Dívka v houpací síti, která mi v 30. letech přišla nezvladatelně erotická, by mě dnes rozzívala nudou. Dokonce i takový Jerry Falwell by tento obrázek označil v kontextu 80. let za neškodný.

Ale pro někoho jiného, v prostředí osobně či společensky velmi prudérním, může i taková nevinná ilustrace být podnětem plným vzrušení. Sexuální oblast mozku je totiž předprogramována tak, aby vyhodnotila jako spouštěcí mechanismus jakýkoli podnět, který vás vzrušuje. V tomhle ohledu se náš mozek v souboji s Antisexuálním gangem vždycky směje naposled. Čím více politici či církevní před-

stavitelé cenzurují slova a obrazy spojené se sexem, tím naléhavějším a tím více vzrušujícím se stává sebeskrytější dvojsmyslná narážka, sebeletmější pohled na kousíček lidského těla.

Představte si fotografii mladých zápasníků na olympijském turnaji, těla zaklesnutá a vypjatá ve svalnatém objetí. Takto nevinná, atletická činnost se pro mužské homosexuály či některé chtíčem a představitivostí nadané mladé ženy může stát pornografickým spouštěcím mechanismem s důsledky hormonové spouště.

Prudérní muslimové zakrývají své ženy závoji a pak se svíjejí vzrušením při pohledu na nahý kotník. Západní feministky se možná diví, proč jejich muslimské sestry snášejí takový útlak ze strany mužů, ženy pod závojem si jsou ovšem velice dobře vědomy výhod takové atraktivity. Pochopil jsem to v roce 1961, když jsme s Allenem Ginsbergem a Williamem S. Burroughsem začali flirtovat s marockou zpěvačkou v kavárně v Tangeru. Najednou jsme zjistili, že jsme vtahováni do obrovských, svůdných nymfomanských hnědých očí, připomínajících horké a tající vaginy z čokoládového pudingu. Mluví o mládeži nepřístupném pornopohledu, jehož vlhkou nahotu zdrženlivě skrývaly promyšlené pomrkávající řasy.

Sexuálně založení Italové, vyrůstající a dospívající v represivní kultuře černých kuten ovládané Vatikánem, vymysleli dokonalou náhražku softporna. Téměř každé ovoce či zelenina, každý nástroj v domácnosti — koště, hrábě, kladivo, smeták — má dvojsmyslný význam. Když si u neapolského číšníka objednáte cukínu, oběhne celý stůl šuškáni prokládané smíchem. Podívejte na bujarého Luigiho s broskví v ruce. Sledujte, jak ji rozkrajuje, pomalu, velmi pomalu. Dívejte se, jak jako ve snách odstraňuje pecku, láskyplně pohlíží dovnitř plodu a pak začne olizovat růžovoučký štrapatý oválek. Pro Luigiho není v tu chvíli žádná nahotinka na fotografii tak erotická, jako tahle tvrdě pornografická broskvička!

Takže pornografie je ve skutečnosti cokoli, co vás vzrušuje. Stejně to postihuje i slovník. Pornografií tu definují jako psanou, obrazovou nebo jakoukoli jinou formu komunikace, jejímž účelem je vyvolat sexuální touhu. Co by mohlo být výstižnější? A zdravější? Patřím k tomu nezanedbatelnému procentu lidských bytostí, které věří, že sexuální touha, nesporný zdroj života, je posvátnou záležitostí. A vyjadřují-li ji jedinci, jejichž pohnutky jsou rozumně zdravé a láskyplné, jsme svědky vyšší formy lidské komunikace. A abych dokončil tuto zpověď, musím tu vyznat, že mám vrozený fyzický odpor k násilí. Vyvádí mě z míry, když se dívám na filmy, jež obsahují souboje, střelbu, krveprolití. Rambovský typ je podle mě nelidské monstrum. Psané či obrazové záležitosti, které vyvolávají násilné impulsy — to je skutečná obscénnost. A přesto jsou zcela mimo oblast zájmu

antipornografických křížáků, militaristických jestřábů, evangelických Rambů, Myšlenkové policie a celého Antisexuálního gangu. Není to shoda okolností: Antisexistům se nedostává lásky, něžnosti, nadřazenosti či odvahy k tomu, aby se jim pornografie zalíbila. Buď násilí, nebo sex — jedno, nebo druhé, jak se zdá. Já vím dobře, kam se postavím. Jakže to řekla Mae Westová chlapíkovi s vybouleným poklopem: „Máte tam pistoli, nebo jste rád, že mě vidíte?“

V. 2 HLEDÁNÍ DOKONALÉHO AFRODISIACA

*Chci novou drogu
Nějakou, po které nebudu nervózní,
nebudu v rozpácích, co se životem...
Nějakou, po které se budu cítit,
jako když jsem s tebou.*

Huey Lewis and the News

Když jsem byl malý, dospěl jsem poté, co jsem porovnal poměrně rutinní život naší rodiny s heroickými dobrodružstvími, o nichž jsem četl v knihách, k názoru, že správně prožitý život by měl nezbytně zahrnovat hrdinské výpravy. Dobrodružství grálu plná bájných odměn, které zachrání lidstvo.

V těchto dětských letech jsem snil o tom, že se stanu válečníkem, badatelem, velkým vědcem, věhlasným mudrcem. V průběhu dospívání se pak objevil další vznešený cíl.

Sex.

A tehdy jsem zažil velký trvalý paradox lidského bytí (v mužském provedení). Abych zažertoval: Ačkoli sex byl zjevně důležitý pro

šťastný život, nebyl jsem dokonalým pánem svých erekcí. A nebyl jsem jistě jediný muž, soužený touto funkční nedokonalostí.

Zaprvé se erekce dostavovaly, když jsem je nepotřeboval. Zažíval jsem příšerné pocity hanby z neočekávaného vzrušení ve společenských situacích. Ze skutečnosti, že nemůžu vstát a přejít místnost kvůli tomu tvrdohlavci tam dole.

Později se dostavila nervozita, „jestli to zvládnou“. Divoké vzrušení přede hry. Rozepnutí podprsenky. Sundání kalhotek. Aranžování do polohy na předním sedadle. Věřili byste zadnímu? Zip. Nasazování ochrany. Ztěžklý dech. Nervozita. Neslyšíš někoho přicházet? Přípravy ke vniknutí. Páni! Co to mám se zařízením?

Tyhle hrátky mezi toužící myslí a zákeřným tělem se náhle staly velmi osudovou záležitostí. V puritánském roce 1936 neexistovaly žádné příručky o zacházení a přístupu k tomuto komplexnímu problému.

Hledal jsem ve slovníku a našel jsem cosi, čemu říkali »afrodisiakum«, co zvyšuje sexuální výkon. Běžel jsem do knihovny a hledal ve všech dostupných encyklopediích. Nebyla tam o afrodisiaaku ani zmínka.

Bylo divné, že bylo takhle důležité téma opominuto.

No jistě, tohle byla další záhadná, mysteriózní součást života dospělých. Lindbergh dokázal přeletět Atlantik. Člověk dorazil až na jižní pól. Ale neuměli jsme dosáhnout kontroly nad nejdůležitější částí svého těla. Možná že právě to měli filosofové na mysli, když hovořili o »problému mysli/tělo«. Rozhodl jsem se tuto problematiku studovat.

Poté, co jsem pomohl vyhrát 2. světovou válku a svědomitě odproval na universitě, rozhodl jsem se stát psychologem. Vypadalo to jako klíčová profese. Pokud dokážete porozumět své duši, jasně myslit a nebýt otrokem svých emocí, měli byste být pány i ostatních záležitostí ve svém životě.

V roce 1950 nebyl sex žádným problémem. Usadil jsem se na předměstí, byl jsem šťastně ženatý a úspěšně zavedený. Mé erekce se dostavovaly přesně podle rozpisu stejně jako já do zaměstnání.

HLEDÁNÍ MAGICKÉHO NÁPOJE PŘESIDLUJE NA HARVARD

V roce 1960, roce čar a kouzel, jsem se přestěhoval do Cambridge ve státě Massachusetts, abych přijal místo na fakultě Harvardovy university. Moje sexuální situace se změnila. Byl jsem svobodný čtyřicátník, vystavený nanovo vzrušením, ochladnutím a rozpadům na poli

partnerských vztahů. Tehdy jsem zjistil, že moje sexualita (jak jsem to mohl dopustit?) byla velmi elitářská a výběrová. Už dávno jsem necítil tu ustavičnou, pulsující mladickou touhu souložit s jakýmkoli povolným teplým tělem v okolí. Nastoupily záležitosti na jednu noc, sázky do erekční loterie, závislé na mém vztahu k dotyčné dámě, na mém emocionálním rozpoložení, stavu duše a stupni vzrušení.

Abych se o těchto záležitostech dozvěděl víc, přečetl jsem velké množství pojednání na toto téma a konzultoval jsem s kolegy z psychiatrického, klinického a osobnostního oddělení. Zjistil jsem, že mužská sexualita není věc automatického chlapáctví. Mužské erotické reakce se ukázaly být ohromně komplexní, delikátní otázkou. Více než dvě třetiny mužské populace starší 35 let přiznaly nedostatky v ovládání své touhy. Dospělí mužští jedinci podléhají také cyklům a rytům a celé škále křehkých, citlivých stavů, jež jsou obvykle připisovány »slabšímu pohlaví«. Vědečtí pozorovatelé souhlasně uvedli, že jedinci, kteří se prohlašují za stoprocentně »mužné«, buď lžou, nebo se řadí k sortě příliš primitivní a otrlé na to, aby vnímali jemné komplikace erotických vztahů v kvapné, neustále se proměňující postindustriální interaktivní civilizaci.

Takže tu vznikl zajímavý sociální fenomén. Psychologové v roce 1960 všeobecně věřili, že velká část konfliktů, agrese, paranoie a sadismu, které zamořovaly společnost, pocházela ze sexuální frustrace. Tento směr uvažování inicioval Freud a Wilhelm Reich pak rozvedl i jeho logické politické důsledky. Smysl sexu tkví v radostném vzdání se kontroly za účelem dosažení rozkoše. Čím méně je sexu, tím větší je důraz na kontrolu.

Vezměte si například takové monstrum kontroly, jakým byl J. Edgar Hoover. Sedmdesátiletý transvestit, který založil své úspěchy u FBI na shánění sexuálních informací o svých politických rivalích.

Vezměte si například Richarda Nixona, kterého určitě nikdo nikdy neobvinil z něžných erotických pocitů.

V té době, na jaře 1960, jsem došel k přesvědčení, že kdybychom znali bezpečné a spolehlivé afrodisiakum, rázem by to odstranilo mnoho psychologických a sociálních problémů, kterým lidstvo čelilo. Ponořil jsem se tedy s týmem graduovaných asistentů do knihovny Lékařského ústavu Harvardovy university. Pátrali jsme v životopisech a časopiseckých článcích po údajích o afrodisiakálních drogách a objevili jsme obrovské množství literatury na dané téma.

Kořen mandragory byl zjevně prvním sexuálním stimulantem. Dvakrát se o něm zmiňuje bible. Doporučoval ho Pýthagorás, Machiavelli o něm napsal komedii.

Maso a vnitřnosti rohatých zvířat se používaly prakticky v každé době a všude. O hippomanu, mase z čela hříběte, se zmiňuje

Vergilius. Středověcí Evropané pravidelně užívali penis jelena, býka, tura nebo kozla.

Ambru, tuhou, voskovitou látku z vnitřností vorvaňů, aplikovala královská metresa madame du Barry a neukojitelně zvědavý James Boswell. Oblíbenou stálicí erotických výzkumníků bylo pižmo; dále pak koryši, ústřice a mušle. V Japonsku doufající milenci dodnes užívají jedovatou rybu fugu, druh ježírky, ačkoli prý každoročně při tomto dobrodružném podniku zemře víc než pět set Japonců.

Všechny texty souhlasně tvrdily, že kantharis, španělská muška, je „nejjistějším a děsivým afrodisiakem“. Předávkování způsobuje nesnesitelné svědění a zanícení genitálií.

Po staletí sexuální hledači rabovali rostlinnou říši. Mnoho autorů věří, že satyrian, mytická bylina, o níž se zmiňují Řekové a Římané, nebyla nic jiného než stará dobrá marihuana a hašiš. Dále se objevují lanýžů a houby. Jihoamerická yage. Kořen kava kava z jižních moří. Damiana. Materie kašička a včelí pyl.

A samozřejmě koka. Předkolumbovská peruánská keramika zobrazuje pornografické scény na nádobách, užívaných k přípravě šňupacího mlsu z And. Je kokain afrodisiakem? „Jste rozpalení a najednou nic,“ říkají nejzkušenější výzkumníci.

Casanova připisoval své rekordní výkony syrovým vejcím.

Silný, tvrdý, vzhůru trčící roh nosorožce dráždil představivost hledačů spolehlivé erektce po staletí. Rozemelete jej na prášek, který sníte nebo vypijete v nápoji. V dnešním Orientu stojí kolem 2 000 dolarů za unci. V hongkongských restauracích vám špetku nosorožčího klu rozpráší na jídlo za pořádnou sumu přidanou k vašemu účtu.

Výzkum v knihovně harvardského Lékařského ústavu tedy prokázal, že mé pátrání nebylo osamocené. Po celé věky inteligentní, bohaté, cílevědomé či prostě jen nadržené lidské bytosti bez ustání hledaly alchymistický grál — skutečné afrodisiakum.

A co může k tomuto vznešenému zkoumání dodat moderní věda? Nic. Nada. Zilch.

Nejen že se v současné lékařské literatuře nevyskytuje průkazné afrodisiakum, ale prokazatelně neprobíhá na toto supervýznamné téma ani jakýkoli výzkum. Zvláštní. Existuje tu lék, který může vyřešit mnoho našich zdravotních a psychologických obtíží, ale zdá se být zahalen závojem tajemství.

Když jsem se pokoušel na toto téma hovořit se svými přáteli z lékařské fakulty, mlčeli jak zařezaní. Nakonec mi to jeden kamarád endokrinolog vysvětlil: „Poslouchej, Timothy, afrodisiaka jsou tabu. Kdyby jakýkoli lékařský vědec či fyziolog tady nebo v Sovětském svazu požádal o grant pro výzkum na tomto poli, zničil by si reputaci. Pokládali by ho za blázna.“

„Ale to je velké téma pro výzkum,“ protestoval jsem. „První vědci, kteří objeví efektivní afrodisiakum, se stanou zachránci lidstva a vydělají hromady peněz.“

„To bez pochyby,“ řekl mi endokrinolog. „Všichni víme, že kdyby speciální tým psychofarmakologů pracoval na tomto úkolu, vyvinuli by afrodisiakum do roka. Jednou se to stane. Jednoho dne za to někdo dostane Nobelovu cenu a vydělá miliardu dolarů na jeho prodeji. Ale jsme teprve v roce 1958. Prezidentem je Eisenhower. Premiérem je Chruščov. Máme problém s přelidněním. Svět není připravený na lék, který způsobí, že mužská populace bude pobíhat okolo se ztopořeným přirozením v napnutých poklopcích. Páni, právě jsme přišli na vakcínu proti obrně. Příklad tak za dvacet let a možná budeme mít erekční sérum.“

Bylo to jasné. Na myšlenku pilulky, která by mužům umožňovala klidnou, jistou kontrolu jejich vzácných nástrojů, leželo společenské tabu. Nerozuměl jsem tomu. Kdyby vaše auto jezdilo, kam se mu zachce, okamžitě byste si ho nechali opravit. Kdyby váš televizní přístroj měl vlastní vůli a po libosti se vypínal, rychle byste mu ukázali, kdo je doma pánem.

Tato zdrženlivost v pomoci sám sobě se stala pochopitelnější, když jsem navštívil sexshow na Reeperbahnu v Hamburku. Hostiteli mi byli vydavatel časopisu *Der Spiegel*, velmi vzdělaný člověk, a všeobecně známý psychiatr. Show mě uchvátila. Souložilo se přímo na scéně! Nejvíce mi učaroval velký švédský mladík, který se procházel po scéně s ohromným ztopořeným pohlavím, předvedl číslo s divokou rusovláskou, která ho objala svými stehny, a poté se pustil do rozpálené brunetky, jež ležela na gauči, vztahovala k němu toužebně ruce, ještě trochu šťavnatého blondáka připovzrušila, předklonila se, opřela se hlavou o zeď a vystrčila vrtící se zadeček.

Po dvacet minut předváděl mladý akrobat ukázkou dokonalé vlády nad sebou samým — před obecenstvem čítajícím dvě stě lidí! To je výkon na olympijské zlato!

„Výdrž toho mladíka je úctyhodná,“ řekl jsem svým německým hostitelům. Ušklíbli se tím pohrdlivým, znuděným hamburským stylem.

„To není přirozené,“ odpověděl vydavatel. „Bere nějakou drogu.“

Psychiatr měl stejný názor a odmítavě mávl rukou.

Vyskočil jsem. „Jakou drogu?!“ křičel jsem. „Jak se jmenuje? Kde to můžu sehnat?“

Mí vzdělaní přátelé neodpovídali. Nemohli zkrátka přiznat, že by je to taky zajímalo.

V srpnu 1960 jsem u hotelového bazénu v Mexiku snědl psilocybinové houby a objevil jsem schopnost psychedelických drog přeprogramovávat mozek.

Spěchal jsem zpátky na Harvard. Zahájili jsme s Frankem Barro-nem projekt Harvardský výzkum psychedelických drog. Našimi poradci byli Aldous Huxley, Allan Watts a Allen Ginsberg. Shromáždili jsme třicet nejnadanějších mladých výzkumníků z okolí. Hledali jsme něco, co by proměnilo lidskou povahu. Byli jsme jako Oppenheimer po výbuchu v Almagordu, ale cítili jsme se lépe, protože psychedelické drogy vám umožňují uvolnit nukleární energii uvnitř vaší hlavy.

V nastávajících dvou letech Harvardský výzkum psychedelických drog studoval reakce tisíců subjektů na LSD. Zjistili jsme, že klíč k sezení s psychedelickými drogami spočívá v prostředí a naladění.

Naladění je stav vaší mysli. Vaše psychologické rozpoložení. Je třeba být velmi opatrný v tom, co člověk od sezení očekává, protože toho pravděpodobně taky dosáhne.

Prostředí je stav okolí. Pokud se nalézáte v prostředí strašidelném, prožijete hrůzyplné věci. Pokud je okolí krásné, budete mít krásný zážitek.

Smyslem našich harvardských pokusů bylo sebeobjevování. Sezení se konala ve skupinách. Takže ani naladění ani prostředí nekladlo důraz na sex.

Můj kolega Richard Alpert, který se později stal slavným svatým mužem Babou Ram Dassem, byl odvážanější. Rychle přišel na to, že když naladění (a očekávání) bylo erotického rázu a prostředím byla jeho ložnice, staly se psychedelické drogy mocným afrodisiakem. Přisuzuji mazanému Ram Dassovi velkou zásluhu za tento objev. Rozhodně mě daleko předběhl.

Vzpomínám si na den, kdy za mnou přišel a řekl: „Celá tahle záležitost s výzkumem nitra je báječná. Doopravdy je možné kontaktovat jakoukoli oblast v mozku a změnit svou mysl. Ale je čas, aby sis uvědomil fakta, Timothy. Probouzíme nejmocnější sexuální orgán ve vesmíru! Mozek.“

Na Harvard přicházeli další vzdělaní lidé a postrkovali nás blíž k tajemství. Filosof Gerald Heard. Beatnický básník Allen Ginsberg. Buddhistický mudrc Alan Watts. Západní lidový hrdina Neil Cassady. A my jenom znovu objevovali, co filosofové, básníci, mystici a hudebníci věděli celá staletí: marihuana, hašiš, houby a LSD způsobují převratné smyslové zážitky.

Po následujících dvacet let jsem stejně jako všichni ostatní znásobil svou smyslovou rozkoš a naučil se technikám erotického inženýrství. Cokoli se mohlo stát zdrojem esteticko-erotického potěšení. Výsledek tkvěl v hlavě. Pokud jste se naučili probouzet a ladit svůj mozek, mohli jste obohatit svůj sexuální život za hranice těch nejdívočejších snů.

Pořád tu ale byla ta nepříjemná záležitost s ovládnutím tělesného údu. Mohli jsme létat svým mozkiem sem a tam. Výborně! Ale proč nebyl muž schopen ovládat svůj penis na přání způsobem, jakým pohyboval ostatními částmi těla?

Riskantní střet s lékařskou vědou

Jednou večer v roce 1963 jsem večerel s přítelem, který pracoval Neuropsychiatrickém ústavu losangeleské Kalifornské university. Během večera se zmínil o tom, že významný objev v oddělení erekce je na spadnutí. Řekl, že výzkumný tým ze Stanfordovy university vyvíjí pilulku, která by měla umožnit okamžitou kontrolu erekce! Hlavní ingredienci říkali johimbin.

To byl objev historického významu! Znamenalo by to konec mužské nejistoty, krutosti, válek! Mohlo by to ukončit nešťastnou závislost na hlavních televizních pořadech!

Přítel mi také řekl, že místní tým na Jihokalifornské klinice sexuálních dysfunkcí nabízí tyto nové léky výzkumným subjektům. Zavola jsem tam a domluvil si schůzku s ředitelem. Pokud ten lék existoval, chtěl jsem ho vyzkoušet a pomoci, aby se dostal na veřejnost. Klinika byla v Cedar Sinai Medical Centru. Byla tam velká čekárna. Sedělo tam asi osm starých zhroucených chlápků, zasmušile zírajících do koberce. Pár jich mělo berle.

Dva z těch starých papriků neovladatelně slintali.

Sestra mě srdečně uvítala a požádala mě, abych vyplnil formulář. Řekl jsem: „Jsem tu, abych si s doktorem promluvil o výzkumu afrodisiak.“ Soucitně se usmála a řekla, že mi rozumí, ale abych prosím vyplnil ten formulář. Tak jsem to udělal.

Po nějaké chvíli mě mladý technik kolem čtyřicítky, s půvabným kouzlem elegantního kadeřníka, pozval do zadní místnosti. Vysvětlil jsem mu, že chci mluvit s doktorem o výzkumu. Chápavě se usmál a vyzval mě, abych udělal nějaké testy. V tomhle momentě jsem už chtěl říct: „Zapomeňte na to,“ ale došlo mi, že to je ohromná příležitost zjistit, jak to probíhá na této výspě lékařské vědy.

Podstoupil jsem tedy standardní zkoušku krve a moči.

Potom přišla záležitost jak z laboratoře šíleného vědátora. Technik mi klidně vysvětloval, že musíme zjistit, jestli mám silný a pravidelný

průchod krve v těle. Takže mi špičku přirození, jeho základnu a tepnu na levé noze připojil drátem k reproduktoru a posadili jsme se k poslechu. BUUM... BUUM... BUUM! Proud krve v mých genitáliích naplnil místnost silným hřebeckým pulsem! Znělo to jako rytmika heavymetalové kapely.

Technik souhlasně pokyvoval.

Poté mě nutil běhat na místě, s přirozením stále připojeným k zesilovači. Bicí se do toho opravdu opřely. Buum... ta... BUUM!

Celou dobu jsem se mu snažil vysvětlit, že mám pravidelnou, někdy překvapivou erekci. Chtěl jsem ten prášek! Technik byl velmi chápavý. „Povězte to doktorovi,“ řekl mi.

Doktor byl velmi srdečný a chápající. Přesl mou otázku na afrodisiakum. Vysvětlil mi, jak složité vědecké pole to je — mysl, mozek, hormony, oběhový systém, různé fobie, potlačování pocitů, pohlavní nemoci, kapavka, zneužívání alkoholu a drog, tělesná vyčerpanost, přepracovanost, manželské neshody, vrozené dispozice, traumata z dětství, fetišismus, starosti, období přechodu.

V tu chvíli mi došlo, že tato klinika, pravděpodobně ustavená pro podporu sexuálního vzrušení, byla tím nejaseptičtějším, nejmechaničtějším, nejméně erotickým místem, které jsem kdy navštívil. Cítil jsem, jak mě zvolna opouštějí zbytky sexuální touhy. Jestli jsem do té doby neměl problém s erekcí, teď si ho dozajista pořídím. Tohle místo by dohnalo i takového Casanovu ke slibu celibátu.

Cítil jsem se jako ambiciózní filmová hvězdička, která se vysvlékla před producentem, scénáristou, režisérem i jeho bratrem Maxem a vysloužila si tak roličku ve filmu z tropů, která po ní vyžaduje žít ve stanu ve větre vymetené, nehostinné saharské poušti. „S kým bych se tak vyspal, abych se dostal z téhle kliniky?“ běželo mi hlavou.

Doktor byl neúnavný. Trval na tom, abych se podrobil testu na erekční frekvenci: „Dostanete přístroj domů a ve spánku vám to změří počet a sílu nočních erekcí.“ Vysvětloval jsem, že je mám pořád: „Podívejte, zavolejte mé ženě. Pročítá RichtEROvu stupnici každou noc.“

Asistent mě vybavil měřákem stoupavosti, uloženým pro přepravu ve velkém kufru. Všichni ti staří pánové v čekárně na mě smutně pohlédli, když jsem tam vrazil s kufrům.

Moje žena projevovala velký zájem. Nemohla se dočkat, až to vyzkoušíme. Běželi jsme do ložnice a připravili kufr vedle postele. Suché zipy, dráty vedoucí k různým měřidlům, stupnicím a ciferníkům. Bylo to tak vědeckofantasticky sexy, že jsem samovolně dostal erekci. Má žena se roztleskala.

„Ten přístroj je nádherný!“ jásala.

„Hele, počkej,“ okřikl jsem ji. „Pokazíš ten pokus.“

„Úžasné,“ mumlala si pro sebe.

„Koukni,“ povídám jí, „všechno, co děláme, se nahrává.“

„Třikrát sláva vědě,“ řekla.

No, porouchali jsme to. Vyrhané dráty. Zjevně spálené kabely. Hodinový strojek vydal syčivý povzdech a zastavil se. Všechna měřidla vstoupila do červených hodnot, zablikala a odešla na zasloužilý odpočinek.

„Úžasné,“ zhodnotil jsem to.

Příští pondělí jsem vrátil rozbitý přístroj. Cítil jsem se velmi provinile. Pokoušel jsem se vysvětlit technikovi, co se přihodilo. Přísně se na mě podíval. Když jsem se zeptal na afrodisiakum, napsal mi návštěvu u lékaře.

O víkendu jsme si se ženou vzali houby a měli jsme se báječně. V pondělí jsem šel k doktorovi.

Staříci stále vysedávali v čekárně. Běžel jsem dozadu za asistentem a vyprávěl mu o skvělé sexuální párty během víkendu. Chladně se na mě podíval.

Vyprávěl jsem doktorovi o úžasných účincích psychedelik. Nevypadal ale, že by ho to nějak moc zaujalo. Znova jsem ho požádal o pilulku s afrodisiakem. Suše popřel, že by něco takového existovalo. Jeho názor byl evidentní. Pokud nemáte problém s krevním oběhem, který by mohla léčit normální medicína, vaše nadvláda nad erekcí a přidružený program by měly být starostí vašeho psychoanalytika, rabína, kněze či jiného duchovního.

Vzrušující objev lékařské vědy

V srpnu 1984 konečně ta zpráva zařinčela sdělovacími prostředky. Fyziologové ze Stanfordu to vyhlásili oficiálně. Podařilo se jim vyvinout účinné afrodisiakum. Látku získali extrakcí z kůry stromu johimba z tropické západní Afriky. Testy na laboratorních krysách dopadly „senzačně“. Ukázalo se, že překvapení a nadšení hlodavci měli až padesát erekcí za hodinu. To je padesátkrát víc než běžný stav!

Vědci prohlásili, že jsou připraveni odzkoušet substanci na lidských subjektech. Zpráva pochopitelně vyvolala nadšenou reakci. Mluvčí stanfordského oddělení lékařských informací prohlásil, že tato novinka „zaujala mnohem více prostoru a času než většina jejich úředních zpráv o pokroku v medicíně“.

Očekávaná puritánská reakce ale na sebe nedala dlouho čekat. Daniel S. Greenberg, vydavatel *Science and Government Report*, si postěžoval, že „v souvislostech tradiční vědecké snahy o komplexní porozumění je výzkum účinků johimbínu pěkná slabota“. Pan Greenberg předpojatě tvrdil, že tato touha po štěstí je ve skutečnosti

znamením chťiče, prázdnoty a sebelásky — na rozdíl například od takového fotografování povrchu Marsu za účelem jeho studia. Článek se dočkal četných přetisků — dokonce i v usedlých *Los Angeles Times*. Jeho smyslem bylo zpochybnit výzkum a zamezit jeho dalšímu pokračování.

Vláda senility zase jednou slavila úspěchy. Kdyby kterákoli vědecká nadace doporučila grant pro výzkum afrodisiak, obrátila by proti sobě »morální většinu« i pravicové politiky. A kdyby se některá velká farmaceutická firma pokusila prodávat lék zvyšující sexualitu — představte si ten křik! Moralisté by měli k dispozici další hřích hodný odsouzení! Vydávaly by se zákony! Protinarkotické brigády by měly další nevinný zločin k pronásledování.

Představte si černý trh a jeho bouřlivý rozvoj. Studentské koleje. Mejdany zlaté mládeže. Dokonce i domovy důchodců by byly v pohybu. Nové drogové podsvětí? Který normální, zdravý člověk by nechtěl zkusit ten novodobý nápoj lásky?

PROMĚNA ROLÍ POHLAVÍ

Chcete se stát středem pozornosti na příštím večírku — aniž byste se svlékli či pozvraceli paní domu? Dám vám zaručený tip. Otočte se k osobě sedící vedle vás a zeptejte se: „Myslíte, že Amerika prodělala za posledních pět let změny v sexuální morálce?“

Skoro každý, kdo je alespoň trochu při smyslech, odpoví s nějakým citovým zaujetím. Většina řekne: „Ano!“ Někteří řeknou: „Záleží na tom, jak se to vezme.“ Každý ale bude mít názor. Když se zeptáte dostatečného počtu lidí, získáte odpovědi nutící k zamýšlení.

CO SE STALO SE STARÝMI DOBRÝMI PŘEDMĚSTSKÝMI ORGIEMI?

Můj totálně přepracovaný přítel Larry Flynt, který kdysi býval olympijským erotickým atletem, zaúpěl, když jsem na něj vybalil otázku na »sexuální proměnu«.

„Kam se poděla sexuální svoboda a volná láska?“ stěžoval si. „Vzpomínám si na jednu takovou párty v Atlantě ve dvaasedmdesátém. Vešel jsem do toho obrovského domu a tam bylo snad sto (!) mužů

a žen, chápeš, a všichni byli nazí. Popíjeli! Konverzovali! Kouřili veselý cigarety! Tancovali! Flirtovali!

A víš co? Všichni tam byli, aby opíchali tolik nových a neznámých lidí, kolik jenom zmůžou! Hele, a to mluvím o lidech střední vrstvy! Právníci. Zubaři. Účetníci. A jejich milující manželky! Čas od času se nějaký páreček nebo i trojka odebraly do vyhřívaného bazénu, sauny nebo do suterénu. V každé ložnici do toho bušily dvě, tři nebo čtyři dvojice na velkých, kulatých postelích.

Hele, střídali partnery, jako kdyby zrovna začali v obchodech prodávat *elastický orgasmus*! Páni, o takových věcech dnes už ani neuslyšíš!

Larry měl samozřejmě vlastní teorii o příčině tohoto nového celibátu. „Žárlivost! Jasně! Čiročirá, staromódní, chlapská žárlivost zamázla jakékoli prohazování partnerů.“

Larry se smál pod fousy, takovým obhroublým způsobem, hladil si břicho a potrásal hlavou. „Jasně. Představ si to. Takovej zubař Max je úplně bez sebe z představy, jak to dělá tá hezounká Georgii Peachová, co si vzala toho pojišťováka z dolního konce ulice. A pak se rozhlídne a co vidí?! Vlastní sladoučkou manželku s nohama pevně roztaženými ve vzduchu, jak vesele dává nějakému totálně neznámému chlápku, hlasateli počasí v televizi z Birminghamu v Alabamě, kterej má pupek a dvaceticentimetrovou erekci. A co je nejhorší, na tváři má taky ten extatickej zasněnej výraz!

Takže zubař Max se pochopitelně zjančí! Abys totiž zvládl takovouhle scénu, musíš se i ty sám cítit sexuálně moc pevný v kramflekách.“

STAROST O ČISTOTU NAŠICH VZÁCNÝCH TĚLESNÝCH ŠŤAV

Možná to tak je. Ale většina lidí uvádí jako důvod tohoto nového mravního přístupu další pochopitelný důvod. Strach z nových, se sexem spojených nemocí.

Podle Susan, atraktivní (dalo by se říct až smyslné) třicetileté psycholožky, to začalo oparem. AIDS, který přišel potom, přiměl všechny k veleopatrnosti.

„U žen se k tomu řadí ještě další věc se sexem spojená. Ženské antikoncepční prostředky mají v poslední době velmi špatné renomé v tisku.

Podívejme se na to otevřeně,“ říká Susan. „Sexuální liberalizaci konce 60. let odstartovaly antikoncepční pilulka a nitroděložní tělísko. Ovšem dnes mají ženy plnou hlavu vedlejších účinků. Co má taková mladá žena při chuti dělat? Bariérové pomůcky jako pesar jsou nedůstojné a guma je hrubá.“

Susan mi vyprávěla příběh Freda, lékaře z její kliniky. „Je to opravdu pohledný chlap. Zábavný, atletický, okouzlující. Je hrdý na své playboyské hřebectví. Už nějakou dobu jsme po sobě pokukovali a jednou večer po práci mě Fred k sobě pozval na drink. Opravdu mě to vzrušilo, a jak jsme vcházeli do jeho obýváku, cloumaly se mnou pěkně žhavé myšlenky. No, jedna věc k druhé — erotická hudba, popíjení koktejlů, světlo svíček, povzbuzující pohledy, kradmé úsměvy. Fred si ke mně přisedl na hluboký, měkký gauč a začal mě hladit po krku.

Áááá! Úžasné!

Uvolňuju se a lehám si do pohodlnější polohy. Fred mi pokládá ruku na koleno. Maličko poroztáhnu nohy. Vklouzne rukou vzhůru podél mého hebkého stehna, pomalu, pomaloučku. Skoro z toho šílím, rozumíš. Jeho ruka se pohne ještě výš a já se pootevřu ještě o maličko. Jeden chybný pohyb a jsem jeho!

No, a v tomhle klíčovém okamžiku si Fred vzpomene na své vzácné tělesné šťávy. Na mé taky. Stáhne ruku zpátky, odkašle si a zahájí vyšetření pacienta: »Mám čerstvé testy na opar, AIDS a pohlavní choroby. I na chlamydii. Jsem neposkvrněný jak nemluvně, Susan. Co ty?«

Susan vzdychla a smutně potřásla hlavou: »Dost studená sprcha do toho parného tropického romantického klimatu, co?«

Nahání to strach? Frustruje to?
Jde o módu? Nebo o přátelství?

Sedím v Polo Lounge v hotelu Beverly Hills, k smrti znuděný hovorem o filmech. Vytasím se se svou otázkou na sex. Funguje zázračně. V každém to vyvolává emocionální reakci.

„Nahání mi to strach,“ řekla liberální advokátka June. „Je to průvodní jev Reaganova konzervatismu. Tihle pravičáci by rádi Ameriku přeměnili na prudérní policejní stát, jako je Írán, kde všechny ženy budou nosit černé závoje a pásy cudnosti.“

„Je to frustrující,“ řekl Charles, robustní, bystrý a ambiciózní scénárista, který se právě přistěhoval do Hollywoodu. „Rád bych si tu našel děvče a vůbec se mi nedaří dát si rande. Ženy tu vypadají, jako by měly strach z lidského kontaktu. V Chicagu je to s holkama mnohem snazší.“

„Ohol si plnovous, prodej scénář, kup si porsche a nebudeš mít s holkama žádný problém. Věř mi,“ opáčila June.

„To nové puritánství je módní záležitost,“ vstoupil do toho Jon Bradshaw, cynický novinář, který právě přijel z války u Tripolisu. „Morálka se mísí s ekonomikou. Když jdou burzovní ukazatele nahoru, zvedají se sukně. Když jdou dolů, mívá se i píchá. Je to periodický.“

Bradshaw se zhluboka napil ze své whisky s ledem, nasadil svůj výraz válečného korespondenta a střelil pohledem směrem k June. „Ale ta věc s ajatolláhovými tanečnicemi v černých závojích a pásech cudnosti se mi líbí. Zní to legračně.“

„Všechno se to točí kolem přátelství,“ řekla Natalie, producentova milénka. Lidé dnes zkrátka už nejsou tak promiskuitní. Pročpak? Protože touží po vztahu — ne jen po záležitosti na jednu noc. Je totiž pravděpodobnější, že nedostanete žádnou nemoc a získáte smlouvu na film, pokud ty věci děláte s přítelem.“

VÁŠNIVÝ ÚTOK NA MUŽSKOU NADŘÁZENOST

Pokračoval jsem ve svém experimentu v Oáze, módním restaurantu v Dallasu. Jeho úslužný majitel Richard Chase mě posadil vedle Patricie, krásné brunety zářící těhotenstvím. Otázka na změnu sexuálních poměrů ji nastartovala!

Podle Patricie „jsou ženy dneška sebevědomější a rozhodnější a mužská část populace se s tím prostě nemůže vyrovnat. Slýchám to od inteligentních, krásných a úspěšných žen z celého Texasu. To nové puritánství vyvolávají naši z koltů pálící kovbojové. Jsou vyděšeni z té konkurence. Sebevědomou jižanskou ženu prostě psychicky nezvládají“.

Chabá obrana mužské cudnosti

Chlapík vedle ní, mladý petrolejářský šéf jménem Nick, defenzívně zareagoval na její poznámku: „Muži, které znám, se zajímají spíš o získávání peněz než o dobývání žen. Randění patří na střední školu a na vysokou. Když potom vypadnete do skutečného života, zjistíte, že máte ženskou na povel a rychlovky bokem. Uzavřete smlouvu na potrubí,

máte zázemí téměř bez daní a v podstatě zjistíte, že jste přežil tobogan značky OPEC.“

Patricie neklidně frkla: „Co to má být za umaštěný montérský kecy o ženský na povel, Nicku? Slyšels vůbec někdy o rovnoprávném partnerství?“

„Nemám ve svém narvaném programu místo na nějaký city. Měj si svůj prsten kvůli právníkům a možná bysme si mohli občas zavolat,“ zasmál se Nick nervózně.

Muži, kteří válčí, nemilují
– jsou oni příčinou problému?

To Patricii opravdu nadzvedlo. „Po tisíce let si muži, kteří nenávidí ženy, monopolizovali moc. Tihle sexisté nedokážou snést myšlenku, že ženy jsou chytřejší, příjemnější, více schopné lásky a krásnější než muži. Vytvářejí tedy své pánské kluby-círky, které ponižují ženy. Judaismus. Křesťanství. Islám. Všechny zacházejí se ženou jako s otrokyní, majetkem, nevolnicí, pánovou služebnicí. Ženy mají zakázáno hrát jakoukoli aktivní roli v ceremoniích či v politice.

Páni, vyrazíte si, chytnete hezkou holku do lasa, označujete ji, strčíte ji do stodoly a dáte jí výtisk bible, aby se nenudila. Víš, co v ní stojí: Bůh je můj pastýř! Prikázal mi ulehnout v zelených pastvinách! Bůh laská mé plné vémě! Ach, chvála bohu, neb On mi rozevívá stehna. A ojíždí mě. Pochválen buď!

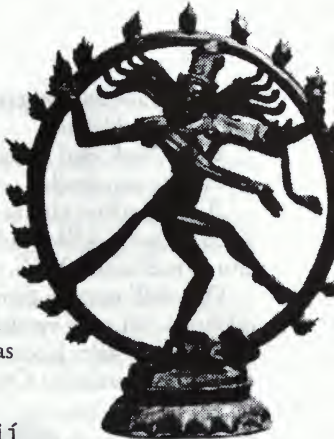
Mužský monoteismus! Víte, co to znamená? Jeden bůh. Čí bůh? Můj bůh! A víte, co ještě? Je to chlap! Totalitářský, všemocný, špatně naložený mužský. Všechny bible, korány a talmudy souhlasí v tom, že tenhle obrovský bůh číslo jedna je mužského rodu.

A řekněme si to na rovinu, všemocnému Alláhovi sice patří natová pole na Středním východě, ale pořád je to jenom zatracený Peršan! Poslední chlápek, se kterým bych chtěla na rande. Co se mě týče, já bych na tý Mohamedově jachtě neplula, vy jo?

A abychom nezapomněli, co náš kámoš Jehova? Který rozumný člověk by ho chtěl nechat nastěhovat se do domu v sousedství, aby rozkazoval, ničil společný majetek povodněmi a proměňoval něčí manželky na sůl?“

V tu chvíli si Nick otřel čelo ubrouskem. Já taky. Nick se podíval na hodinky.

Patricii nebylo možné zastavit. Rozjela se. „Všimněte si, že všechny tyhle fundamentalistické sekty, mulláhové, rabíni a kněží vlastně drží

ženy v ústraní, za závojem nebo bosé v kuchyni, na balkóně synagogy či v ženském klášteře.“

To už Nick vstal a odpotácel se od stolu.

Patricie nepolevila.

„Tihle mužové víry se cítí do té míry ohroženi ženami, že berou meče, prapory, kříže, pušky, moc, uniformy, cokoli, co jim umožní cítit se nadřazeně. Válčí, protože se bojí milovat.“

Dvě další texaské dámy u stolu vypadaly fascinovány vším, co se odehrálo, oči měly vyvalené a jejich pohledné hlavy souhlasně pokyvovaly. A já jsem jenom poslouchal a dělal si poznámky na lněný ubrousek restaurantu Oáza.

A CO ZMĚNY SEXUÁLNÍCH POMĚRŮ V 60. LETECH?

„Ale nebylo před deseti lety všechno jinak?“ zeptal jsem se Patricie.

„To si pište, doktore,“ odvětila. „Myslíte to fantastické období od roku 1966 do roku 1980, kdy se čtyři tisíce let mužské nadvlády rozpadly na kusy. Klíčem k téhle »revoluci šedesátých let« bylo osvobození ženy! Hippies představovali feminizaci, senzualizaci vědomí a něžnou erotickou vyzrálост. Hippies taky naprosto odmítli mužské mocenské struktury pošklebováním na policisty.“

Jenže teď, v rambovsko-reaganovské Americe roku 1986, je těžké si připomenout, že v roce 1972 se vojáci z vietnamské války styděli nosit veřejně své uniformy. Texaští jezdci byli bez sebe, protože jejich naporačnou autoritu nikdo nerespektoval. Odvody a protidrogové zákony byly veřejně ignorovány. Mužští politici a moralisté šileli, varovali před kolapsem západní civilizace způsobeným pohanstvím, požívačností a divokým feminismem bez podprsenek. Divoká a útočná Martha Mitchellová byla první, kdo spustil povyk kolem Nixonovy aféry Watergate.

Pamatujete na dlouhé vlasy? Na dlouhé hřívy texaských kluků? Začalo to na countryrockové scéně v Armadillu v texaském Austinu. Co znamenaly dlouhé vlasy? Že muži akceptují ženskou erotickou sílu. Vzpomínáte si na toho houstonského policistu, který si oficiálně zažádal o svolení nechat si narůst dlouhé vlasy, aby se mohl stýkat s příslušnicemi opačného pohlaví — jmenovitě se svou ženou?

Byly to ženy, které rozpoutaly celou tu záležitost 60. let. Sexuální svoboda byla ve skutečnosti svobodou žen. Bůh to ví, že muži osvobodit nepotřebovali. Židovsko-křesťansko-muslimský standard s dvo-

jím jištěním Texasanům odevždy zaručoval, že můžou mít všechno, co chtějí.

Nevím, jak to vypadalo nahoře na Severu, zlato, ale tady dole v Texasu kolem roku 1969 ženskejm najednou došlo, že můžou po libosti píchat s kýmkoli je napadne a jakkoli je napadne. Právě ženy přišly s tou pomalou, hadovitou, hinduistickou, udělej-mi-to-dobře buddhovskou sexualitou.

Jasně, byly to obyčejné holky od krav, kdo požadoval nějakou změnu v misionářské pozici. A pomalu přitáhly hlavy svých užaslých hochů dolů k zaslíbené zemi a naučily ty bílé kluky, jak udělat holku šťastnou.

A byly to ženy, kdo vyžadovaly od svých partnerů nové afrodisiakum. Vzpomínáte si na motto té hippiesácké holky z Galvestonu? Udržuj mě v rauši, Velký rohu, a já se s tebou budu milovat celičkou dlouhou noc.“

Ale kam se poděla ta sexuální liberalizace 60. let?

Patricie na mě pohlédla, potrásla hlavou a povzdychla si. „Vy to pořád nechápete? Nešlo o žádné »sexuální osvobození«, šlo o svobodu pro dvě skupiny lidí, utlačovaných mužskou morálkou. První tvořily ženy, které si sundaly zástěry a odešly z kuchyní. Druhou byli homosexuálové, kteří opustili temná zákoutí a trvali na tom, že sex musí být krásný a elegantní a dlouhý a pomalý a ladný a zábavný. Pan Buran Chlapácký z Fort Worth byl donucen změnit svoje způsoby funícího býčka, co vás táhne co nejrychleji z baru do postele, bum prásk. Musel se taky naučit swingovat, bavit, blbnout a být milý a něžný s tím svým velkým rudým klackem.

Studentka texaské university s pohledem upřeným na toho chlápka říká: »To tam máš maskovaný kolt 45, Johna Wayne, anebo ses najednou naučil, jak vyjadřovat holce svoji náklonnost?« Hele, Bucku, penis není nůž, který je třeba zabodávat do otevřených ran tvých roztažených obětí! Penis je nástrojem rozkoše a nádherného splnutí.

Od 60. let se změnilo přesně tohle: Moudré, sebevědomé ženy poté, co si poslechly Micka Jaggera, Jimi Hendrixe a Willieho Nelsona, se už nevrátí, aby poslušně ulehly na záda a roztáhly nohy, kdykoli si nějaký chlap z bratrstva soukromé Riceovy university usmyslí, že by si hodil hrbem.

Zapomeň na to, done José. Chytré ženské, jako je třeba ta malá, milá Jerry Hallová, se už naučily vybírat si a mít větší nároky. Dnes ženy probírají muže, které dobře znají, a srovnávají jejich proporce, formu, výkon, energičnost a kouzlo. A samozřejmě! Přesně tohle

totálně ohrožuje ty úspěšné vedoucí obchodníky ze Svazu postarších mužů! Není divu, že se nebohý Nick odsud vytratil, s odpuštěním, na záchod.“

Tři ženy u stolu po sobě pokukovaly a na rtech jim pohrával jakýsi tajnosnubný úsměv.

VĚDECKÝ VÝZKUM ODHALUJE ROZDÍL MEZI MUŽI A ŽENAMI

Hlava mi šla z těch Patriciiniých neortodoxních teorií kolem, a tak jsem zavolal do výzkumnému ústavu a vyžádal jsem si nějaká průkazná data.

Zevrubný přehled vědecké literatury vyšel v roce 1984. *Newsweek* udělal průzkum mezi studenty devadesáti osmi universitních kolejí na téma změny mravních poměrů. Hlavní výsledek zněl: „Studenti jsou proti příležitostnému sexu, jsou pro věrnost v manželství a nejdnotní ve věci společného života.“

Podle *Newsweeku* „skutečný odkaz sexuální revoluce — a pravděpodobně zároveň ženského hnutí — tkví v tom, jak muži a ženy vnímají druhé pohlaví. Šest z deseti přiznává, že jsou v tomto ohledu mezi muži a ženami významné rozdíly“.

Dvacet čtyři procent žen potvrdilo hrdé Patriciiny názory. Věř, že slabší pohlaví je inteligentnější než muži! A jen šest procent přisuzuje větší inteligenci mužům.

Prohrávají chlapáci souboj s homosexuály?

Patricie a další vzdělané ženy, s nimiž jsem mluvil, neustále zdůrazňovaly, že v dnešní zmatené době, kdy se proměňují sexuální role, se cítí lépe v přítomnosti homosexuálů.

Zeptal jsem se na stejnou věc Julie Andrewsové, úspěšné geoložky z Boulderu, a ona odpověděla pomocí slova, se kterým jsem se při svém průzkumu otázky proměn sexuální morálky setkával stále častěji.

To slovo je *přátelství*. Spousta žen si stěžuje, že je pro ně téměř nemožné udržovat přátelství s mužem, se kterým nechtějí zároveň spát. V 50. letech muži vyrazili ve společnosti jiných mužů, mluvili o sportu, lovu, práci, zábavě, obchodu, o politice. A v těch starých dobách se ženy zabývaly vařením, praním, estetikou, módou, rodinou a jemnější stránkou lidských zájmů. Muži a ženy prostě žili v oddělených světech.

Podle Julie „se tohle všechno změnilo. Mnoho inteligentních, vzdělaných, uvědomělých žen projevuje dnes stejný zájem o kariéru,

politické záležitosti, Irskou republikánskou armádu, kursy po zaměstnání a cenový pohyb na burze. A dál se samozřejmě zabývají módou, elegancí a vytříbeným vkusem, takže si hledají muže s širokým spektrem zájmů, který je schopen sdílet i šíří jejich zájmů. A toho spousta mužů zkrátka není schopna.

A tady do hry vstupují homosexuálové. Homosexuální muži vydělávají více peněz, jsou vzdělanější a mají větší rozhled než obyčejní muži. Jsou otevřenější ve věci přátelských vztahů se ženami. Jsou citlivější. Jako třeba Bruce, profesor na stejném institutu. Je homosexuál. Je s ním zábava. Můžeme hovořit o našich výzkumných projektech. Můžeme probrat vztahy v našem ústavu. O francouzských a japonských oděvních návrhářích toho ví víc než já a vyzná se i v muzice a ve filmovém umění. Čte kuchařské knihy a je znalec toho, jak erotické může být jídlo a stolování. Ale především citlivě reaguje na moje náladu, malé dvojsmysly a drobné žertíky. A ještě jednu výhodu to celé s Brucem má — odpadá problém s výměnou kontaminovaných metabolických tekutin“.

Nedošlo ovšem i na homosexuální scéně
k celkovému ochlazení?

Mým dalším expertem je moudrý starý homosexuál. Jack Black je pětapadesátiletý vysvěcený episkopální duchovní. Jak to tak bývá, své církevní poslání nenaplňuje. Celkem rozumně je profesorem na plný úvazek na bohoslovecké škole Ivy League. Jack je bystrý, vzdělaný, cynický a je i šikovný politik. Má satirický smysl pro humor — suchý, vyprahlý, seschlý jako supí pařát. Ohledně tak zvané nové morálky má značně smíšené pocity.

Nahlédnuto z té horší stránky, epidemie AIDS jej zdrtila. „Nemůžu tomu uvěřit,“ vzdychá. Po třiceti letech skrývání v ústraní najednou můžeme konečně vidět veřejné projevy nádherné hrdosti na mužskou homosexualitu. Je součástí politické moci, hospodářského boje, máme kostely pro homosexuály, promlouvají k nám z kazatelen! Konečně bylo možné cítit projev opravdové homosexuality a najednou...”

„Proměnila se morálka gayů?“ zeptal jsem se.

„Samozřejmě! Totálně! Pravda je, že když dneska lovíte na ulici, máte stoprocentní šanci, že dostanete ten virus. Promiskuita klesla o 80 procent. Veřejné lázně mají všechny zavřeno. Kontakty v barech klesly na 40 procent. Změnily se sexuální praktiky. Provozuje se bezpečný sex. Lidé si dávají pozor. Nedochozí k výměně tekutin.“

Světlejší stránkou nového celibátu je, že působí zázračně na vyrovnanost Jackova vztahu s jeho nádherným triadvacetiletým spolubyd-

lícím milencem. Teď, když už se Jack postupně stává stárnoucím duchovním, vášnivě káže monogamii.

„Panebože, o to tady jde! Monogamní vztahy! Lidé zůstávají doma se svými partnery. A pokud nemáte nikoho stálého, jste doma sami a koukáte na *Dynastii*.“

A tady, v tomto novém biblickém kontextu, jsem znovu narazil na ono heslo nové sexuality. Přátelství.

„Přátelství. Agapé. Klášterní odtažení od pokušení. Mužská pouta v duchu dvanácti apoštolů. Křesťanské společenství. Bratrská láska. Jo,“ pronášel otec Jack tiše „v dnešní sexuální komunitě to buď děláte s přítelem, anebo to neděláte vůbec.“

SBOHEM, SEXUÁLNÍ SVOBODO?

Pohlédneme od svátosti k světější stránce této debaty. Zjistil jsem, že časopis *Futurist*, věren svému přesvědčení, že budoucnost leží před námi, nedávno uveřejnil několik střízlivých poznámek o „novém viktoriánství“. Editor Edward Cornish předpokládá, že nekontrolovatelná hysterie kolem oparu a AIDS, která právě zaplavuje středozápad a jih USA, povede k návratu romantické lásky. „Lidé, neschopní uskutečnit své sexuální touhy, budou věnovat spoustu času snění a fantaziím. Populární hudba by se mohla obrátit zpět k milostným tématům.“

- „Rodinný život se bude zdát bezpečnější.“
- „Pornografie se stane méně přijatelnou v kultivované společnosti... ovšem skrytý zájem se zvýší, protože pornografické materiály nabízejí náhražku za riskantní styky ve skutečném životě.“
- „Mohlo by dojít k oživení tradičních náboženských praktik.“

Toto je pravděpodobně poprvé a naposled, kdy se mohl časopis *Futurist* zalíbit i Jerry Falwellovi.

NOVÁ SEXUALITA Z HLEDISKA PROSAZOVÁNÍ PRÁVA

Abych si nějak uspořádal všechny ty absolutně odlišné názory, zašel jsem do sousedství, abych získal poněkud konzervativnější pohled na celou věc.

Mým sousedem z pravé strany je asistent státního návladního jménem Clyde. Čekal na mě ve dveřích, doprovodil mě do studovny a přinesl mi předpisové pivo Miller Lite. Sám popíjel standardní Perrier. Clyde je člověk, který si obléká modrý oblek i na zametání kolem bazénu. Při rozhovoru na společenská témata Clyde pozorně stojí, jako když Gordon G. Liddy přednáší o „rudém nebezpečí“.

Neztratil jsem ani okamžik a položil jsem mu otázku o proměnách sexuální mravnosti. Clyde nechodí kolem horké kaše.

„Sexuální praktiky jsou závislé na etnické a třídní demografii okolního prostředí,“ řekl Clyde s tou svou upjatou, vševědoucí intonací, zvyklou prosazovat spravedlnost. „V prostředí chudobném mají často charakter přečinu, zla páchaného ze zoufalství a chudoby. Každý tam protiprávně a nemravně smilní s každým. Hoši z nižších vrstev si násilím vynucují sexuální služby na každém bezmocném děvčeti, na které narazí. Otcové souloží se svými dcerami, neteřemi a tak dále. Jsou to zvířata, čistokrevná a jednoduchá.“ Clyde si odkášlal. Měl jsem nutkový pocit, že se mu námět naší konverzace jakýmsi podivným způsobem zamlouval.

„Lidé ze středních vrstev, jak dobře víme, mají sklon k ovládání svých amorálních impulsů a pokud se jim oddají, alespoň (*tady zakašlal*) jsou diskrétní. Díky bohu.

A co se týče dětí! Nic nového pod sluncem. Ať je tlučete nebo rozmazlujete, jsou zkažené skrz naskrz. Věčně jim chybí vedení, disciplína, zákon a pořádek.“

Po tomto proslavu Clyde odložil tento případ a omluvil se z místa pro svědky.

Názor policistova syna na morálku 80. let

Abych si to ověřil, mluvil jsem víc než hodinu s Clydovým synem Barrym. Právě nastoupil na malou universitu na východním pobřeží. Vyprávěl, že na jeho patře na koleji je devatenáct kluků a z nich jen dva jsou panicové. Oba beznadějní teoretici. Sexuální aktivita má tendenci odehrávat se uvnitř uzavřených okruhů. Fetáci, sportovci i intelektuálové to dělají jen se členy svých společenství.

„Myslíš tím, že přátelé to dělají s přáteli?“ zeptal jsem se.

„Jo, jasně. Jenom hlupáci to dělají s každým. Chytří to provádějí s kámošema.“

Barry si v podstatě myslel, že všechny ty řeči o nové morálce jsou jen unaveným tlacháním dospělých o jejich vlastních problémech s vytrácejícím se sexuálním apetitem.

„Většina mladých myslí na sex bez ustání,“ řekl mi Barry s plachým úsměvem. „Na mejdanech si pouštíte pornofilmy, které běží celou noc. Dodává to atmosféru, víte?“

„Chceš říct, že mladí kluci pořád chtějí ojet každého, kdo jim přijde pod ruku?“

Barry se ostýchavě usmál. „Jo, něco takovýho. Ovšem příliš často jediný, kdo vám přijde pod ruku, je váš vlastní nejlepší přítel, víte kdo, vy sám.“ Oba jsme se rozesmáli.

„Copak mládež nebyla vždycky posedlá sexem? Podívejte na tu záležitost ve Fort Lauerdale. Ve většině škol na východním pobřeží se mladí nemůžou dočkat, až se odvážou. Týdny před příchodem jara byste mohl atmosféru krájet nožem. Holky jsou celé bez sebe z představy, jak se nacpou do auta a vyrazí na jih. A kluci taky. A je jasné, že na Floridu nejdou lyžovat.“

Nevázané časy na místní střední škole

Abych si i toto ověřil, šel jsem rovnou ke zdroji. Promluvil jsem s Marilyn, zkušenou učitelkou na střední škole v seattleské oblasti. Její vyrovnanost a moudrost mi imponovaly. Na každou otázku odpovídala: „To záleží na okolnostech.“

„Dělají to dnešní děti tolik jako předcházející generace?“ zeptal jsem se.

„To záleží na okolnostech. Dělají to s těmi, se kterými tráví čas, i jinak. Třeba sportovci, ti to dělají s roztleskávačkami. Ty holky tam pobíhají v ponožtičkách a s bambulkami a ječí: »Do toho, Medvědi!« A ti kluci si pořád dokola vyprávějí, jak si hodili hrbem, a podobné neomalenosti. Tihle vymaštění sportovci to mají takhle. Rozdrtí si prázdnou plechovku od piva o čelo a hupsnou na to do postele. Víte, co myslím.

Chlapecké a dívčí studentské spolky sice působí usedle, ale nenechte se mýlit. Je to jenom bouda na rodiče. Mládež se oblékne do šatů ve stylu 50. let a žaketů, tančí foxtrot v tělocvičně a jejich rodiče jsou nadšení, že jsou tak konzervativní. Jako malí dospělí. Jenže chyba lávky! Kolem půlnoci jdou v motelech u dálnice ty krajkové šaty dolů a pečlivě se odkládají na židle. A začnou kolovat jappické drogy jako kokain nebo sedativa typu quaalude.“

Podle Marilyn sexuální aktivitu středoškolských studentů ovlivňují také rasové a náboženské názory v rodině. Děti s asijským původem jsou většinou heterogenní, prudérní a tvrdě na sobě pracují. Děti z baptistických rodin jsou velmi konzervativní. Jsou proti potratům a podobným věcem. Všechny milují Reagana.

„Záleží to na spoustě okolností,“ říká Marylin. „Na tom, jak jsou děvčata hezká. Pokud je křesťanská dívka opravdu krasavice, obvykle zapomene na celého Jerryho Falwella, jakmile se ozvou žlázy. Vzpomínám si, jak jednou v noci probíhal mejdan u jednoho ze studentů, jehož rodiče odjeli někam pryč. Vešla jsem do ložnice a uviděla jsem opravdu nádhernou baptistickou dívku, jak klečí na zemi před fotbalovým hráčem. Rozhodně se nemodlila...

Stojí to za zamyšlení,“ pokračuje Marylin. „Ti nejryzejší křesťanští mladí lidé mají uhry, jsou obtlouští a nemají tendenci podléhat ani málnímu magnetismu.“

Obecně si Marylin myslí, že dnešní mládež je pořádně vybíravá a zdrženlivá. „Dělají to, ale tajně. Neukazují se s tím. Důležitou roli sehrává přátelství.“

„Jsou nějaké odlišnosti mezi hochy a dívkami?“ zeptal jsem se.

„Jistě. O mladých mužích, kteří ohnou, na co přijdou, se říká, že jsou atraktivní. Dívky, které můžete vidět se spoustou chlapců, jsou pokládány za divošky.“

HLASY Z 19. STOLETÍ

Můj editor a archivář Michael a jeho manželka a spoluautorka Cindy mě přišli navštívit do Beverly Hills. Při svém výzkumu pro knihu *Shaman Woman, Mainline Lady* (*Šamanka, dáma s hlavní žílou*), antologii zážitků s narkotiky u slavných spisovatelů, zjistili, že mnoho z nich experimentovalo s drogami své doby, a značná část z nich spojovala drogy i s experimentováním na poli sexu. Tyto práce byly samozřejmě často publikovány pod pseudonymy a k identifikaci autorek došlo teprve nedávno.

Jeden z nejzajímavějších momentů jejich detektivní práce se týká Louisy May Alcottové, která mezitím, co vydala *Malé ženy* a další knihy, tajně publikovala i „krvavé a bouřlivé příběhy“ pod různými pseudonymy. Kromě dalších námětů zkoumala propojení mezi užíváním drog a experimentováním sexuálním. Námětem nejslavnějších příběhů tohoto žánru v její tvorbě je podlehnutí sexuálnímu svodům pod vlivem hašiše a opia.

Tento zájem sdílela s dalším velkým spisovatelem své doby, Markem Twainem. Většina lidí vůbec neví, že tvůrce *Toma Sawyera* a *Huckleberryho Finna* psal rovněž eseje oslavující otevřenou sexualitu. Po Twainově smrti jeho velmi spořádaná man-

želka většinu jeho erotických děl spálila. Zachoval se alespoň text *1601* — americká erotická klasika své doby.

Kdyby se mohly tyto dva idoly americké literatury 19. století přenést do 80. let našeho století, byly by pravděpodobně méně šokovány a více fascinovány než většina jejich současníků obecnou požívačností, jež dnes kvete.

JAK JE MOŽNÉ, ŽE MLADÍ NEVĚDÍ, JAK DĚTI PŘÍCHÁZEJÍ NA SVĚT

Jako další bod jsem si domluvil oběd se svým přítelem Fredem. Je poradcem na městské střední škole. Je černé pleti. Podle jeho názoru k žádnému poklesu sexuální aktivity nedochází.

„Jaké nové puritánství? Tahle země se topí v moři sexuální stimulace. Co všechny ty mládeži nepřístupné filmy, které se po kabelu tlačí do domácností? Trináctileté děti zírají na zmítající se nahá těla! Dřív bylo možné takové věci vidět jen na večírcích pro válečné veterány. A teď to máte až doma v obýváku! A co pornokazety! Měsíčně přichází na trh až sto nových pornofilmů! Středostavovské rodiny si pouštějí tvrdou pornografii doma v televizi! A ty reklamy Calvina Kleina a přisprostlé klipy v MTV! Madonna a Prince se tam natrásají s napůl holým zadkem. Nikdy předtím nebyla dospívající generace vystavena takové záplavě sexuality. A zdrojem toho všeho je reklama a touha prodat.“

Fred byl plný obav. Ne z amorálnosti, ale z alarmujícího nárůstu případů těhotenství. „Nechápu to. Vůbec si nedávají pozor. Zjevně vůbec netuší, jak děti přicházejí na svět! Klidně přijdou do jiného stavu a ne jednou, hned několikrát. Rozhodně se nejedná o nechtěné těhotenství. Tohle je těhotenství nevědomé.“

Nerozumím tomu. Mají o sexu veškeré informace. Příručky a knihy s návody a články v časopisech a stejně nic z toho ve svém životě stejně nepoužijí.“

Fred byl přesvědčený, že televize a filmy zřejmě omamují uvědomění a citlivost dětí, vzdalují je reálnému životu z masa a kostí. „Víte, oni koukají v kinech na Ramba, jak zpocený a s nahou hrudí kosí kulometem armádu rákosníků, a potom vidí Reagana, jak se usmívá a mává, zatímco jím poslané bombardéry zabíjejí v Grenadě a Libyi. Nespátřují v tom žádný rozdíl. Myslí si zřejmě, že sex je zábavné cvičení, při kterém se vzájemně trou částí těla, tak jak to viděli v televizi. Vůbec si nespojují sex s hlubokým významem aktu plození. Je to ten typický přístup jappíků 80. let. Sex je podle nich jenom zdravý tělocvik a prospívá k dobrému sebevědomí jako tanec, běhání nebo kuželky.“

Vzpomínám si, že v 60. letech to bylo jiné. Možná to dnes zní naivně, ale ta doba hippies vnesla do života silné vědomí posvátnosti. Klíčem ke všemu bylo vědomí. Všechno mělo svůj hluboký význam. Vše bylo svaté! Dokonce i psychedelickým drogám říkali *svátost*. Věřil byste tomu?!

A sex byl jóginskou slavností. Vzkříšením těla! Zní to uhozeně, ale v 60. letech panovala nesporná úcta k životu. Antiválečné hnutí. Mír a lásku, miláčku! Lidé hovořili o narůstajícím vědomí. Děti vkládaly květiny do hlavní pušky Národní gardy. Převládalo ekologické uvědomění jednoty života. To vyústilo ve vegetariánství. Ale i v přihlouplý a pompézní idealismus. A narkotický spiritualismus. Pořád ale je statisticky prokázáno, že počet sebevražd a nevědomých těhotenství u dospívajících byl v těch letech hluboko pod dnešními čísly.

V 60. letech téměř nedocházelo k individuálnímu násilí. Lidé byli prodchnuti duchovními věcmi. Všechno násilí pocházelo od vlády. Vezměte si třeba Woodstock. Umíte si to představit? Po tři dny se tam půl miliónu lidí válelo pohromadě v bahně, poslouchali hudbu a prokazatelně nedošlo k jedinému případu násilí. Znásilnění bylo nepřípustné i v představách. A rvačky — nebylo proč, kámo.

A v přímém protikladu během jediného týdne jarních prázdnin ve Fort Lauerdale zemřelo sedm universitních studentů. Spadli zcela opilí z hotelových balkónů. A při velikonočních bouřích v Palm Beach řádili opilí mladí lidé v ulicích a strhávali bikiny ženám v automobilech.

Představte si, jak nízkou úroveň vědomí ti mladí mají, když se opijí a pak souloží. Není divu, že je tolik nevědomých těhotenství.

Mluvím tu o hrubosti, myšlenkové prázdnotě, materialismu a nízkém stupni uvědomění v době Reaganovy vlády. Řekl bych, že mládež souloží víc a baví ji to míň, jestli chcete něco vědět.“

Tak pravil Fred.

EXISTUJE VE VĚCI SEXU GENERAČNÍ PROPAST?

Pomalu se dostáváme k závěru celé diskuse.

Takže — na základě více než stovky rozhovorů a extenzivního zkoumání dostupných vědeckých údajů jsem dospěl k závěru, že objem sexuální aktivity, ostatně tak jako vždycky, závisí na věku. Čím jste starší, tím méně přemýšlíte o sexu a tím méně ho provozujete. Divoké bandy rockerů, které bývaly v minulosti našimi vzory, prokazatelně zvolnily. To ale mluvím o životě kolem sebe, abych tak řekl.

Ovšem podívejte se na tu mládež! Každopádně to dělá víc a začíná dřív. Průzkum *Newsweeku* z roku 1984 prokázal, že ve věku 23 let

je jen 10 procent vysokoškoláků ve stavu panenství. A jako obvykle dospělí lomí rukama nad promiskuitou mládeže.

Ať je to, jak chce, jedna zásadní sexuální proměna v americké kultuře přece jen proběhla.

Zlepšila se kvalita a pestrost. Zvláště u Američanů ve věku dvaceti až třiceti let. Jsou vzdělanější a vybíravější i ve věcech sexu. Nežřízená promiskuita vyšla zjevně z módy, zvláště u homosexuálů. Veřejné orgie, výměna partnerů či střídání na jediné partnerce, jako tomu bývalo kdysi, to je v současnosti už jen novinářský humbuk. Dnes už se tyhle věci zkrátka nedělají.

Všeobecně se o tom taky mnohem méně hovoří. Trend současnosti: Buď v pohodě, dělej to s rozumem, dělej to dobře a nechlub se tím.

Nové ženy nenajdete, jak se potloukají kolem obchodu se smíšeným zbožím a čtou si v životopisu Jerry Falwella. Naleznete je v té třetině populace, která má lepší vzdělání, perspektivu dalšího rozvoje a větší rozhled.

Nárůst těhotenství nezletilých je skutečností, ovšem hlavně v městských ghettech a nižších společenských vrstvách.

Ano, Virginie, nové puritánství neexistuje

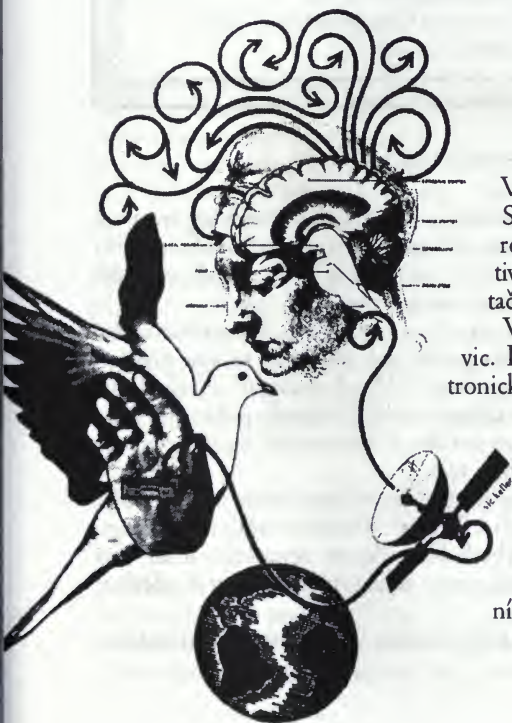
A jak je to s tím novým konzervatismem, o němž jste četli? Je to jen novinářský humbuk. Vedení televizních stanic a vydavatelé novin rozšiřují senzační kachny, aby zvýšili prodej na stáncích a aby zareagovali na přání vlivných morálních menšin.

Reformátoři a moralisté přicházejí a odcházejí, ovšem sexuální návyky dneška stále odrážejí základní zemité americké vlastnosti, jako je tolerance, smysl pro humor a smysl pro fair play. Samozřejmě. Pravicovní fanatici dál lomí rukama nad faktem, že lidé si pořád užívají života, svobody a štěstí. Jedno je tak zaručeno: americké ženy se nenechají ukryvat za závoje a nebudou nosit pásy cudnosti. Přes přání Nancy Reaganové se Američané pořád chtějí bavit a radovat ze života.

Žádný nový sexuální konzervatismus neexistuje.

Ani rozkošnictví nezničí naši republiku. Tvé dcery jsou v bezpečí, Archie Bunkere. Jsou jen realističtější. Chytřejší. Chtějí se milovat s přáteli, ne s cizinci. A to je přínos pro mysl, tělo, duši i americký způsob života.

V. 4 DIGITÁLNÍ PROBUZENÍ EROTICKÉHO MOZKU

Mladá žena jménem Vicki je sama ve své ložnici. Sedí na kraji křesla s široce roztaženými nohama. Dychtivě hledí na obrazovku počítače na stole před ní.

Vicki je kyberpunkový novic. Používá zařízení pro elektronickou komunikaci pro svou vlastní soukromou rozkoš, bez úředního či vládního povolení.

V tuto chvíli upírá Vicki zrak na slova, která se míhají přes obrazovku. Zrůžověla vzrušením. Těžce dýchá. Stočí se do pohodlnější polohy,

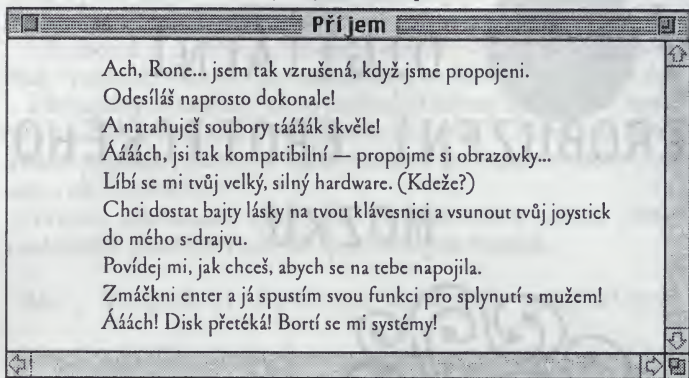
aniž by spustila oči z písmen prolouvajících monitorem jako spermie.

Najednou se slova zastaví.

Vicki se usměje. Pravou rukou začne vytukávat písmena na klávesnici před sebou.

Vicki v excitačním modu

Na obrazovce se teď objevují slova napsaná Vicki:

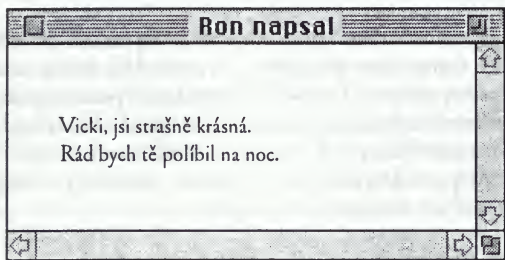
Kybernetické sítě

Vicki užívá svůj Macintosh ke spouštění a tvůrčímu vytváření okruhů touhy ve svém mozku. Její software je pomocí telefonní linky propojen s Amigou muže, který se jmenuje Ron. Nikdy se s ním nesetkala. Tedy — neviděli se v hmotném světě.

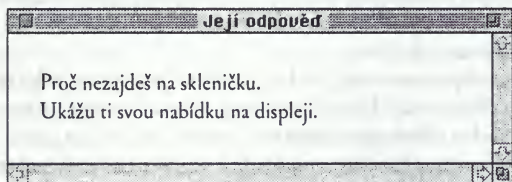
Vicki a Ron se poprvé na obrazovce setkali v počítačové síti. Začalo to velmi nevinně, oba posílali své názory do veřejně přístupné konference nazvané „Terorismus CIA v Nikaragui“. Našli navzájem ve svých myšlenkách zalíbení; rozhodli se tedy pohovořit si po soukromé linii — prostě jen oni dva a elektronické signály posílané z jednoho počítače na druhý a zpět.

No, a slovo dalo slovo — to se při konverzaci muže se ženou děje často. Napřed jen vtipkovali a flirtovali. Potom si začali dávat imaginární schůzky. Napřed vybrali film. Potom restauraci, druh vína a menu. Zatímco čekali, než jim to přinesou, povídali si o shlédnutém filmu.

Poté, stále jen v představách, začalo transkontinentální rendez-vous nabírat obrátky,

Vicki nemeškala s odpovědí:

Další vývoj byl logický. Oba se postupně nechali unést. Vicki vložila kompaktní disk do hudební skříně. Ron zapálil v krbu. Pomalu, plaše začali vytukávat své sexuální fantazie, podrobné popisy předehry, rafinované návrhy, co by chtěli tomu druhému udělat. Jako většina dětí computerové generace jsou bystří, vynalézaví, velmi plaší, ale postupně se osmělovali a dostávalo to čím dál víc šťávy.

Teda! Po čtvrtroce této kyberafrodisie stvořili tu nejromantičtější, nejelegantnější, nejs sofistikovanejší, nejotevřenější, nejprostopášnější, nejvzájemnější milostnou aféru, jakou si jde představit. Počáteční nahota, pružné disco, vlhké disco, tvrdé disco, kyberporno.

Představivost, vytváření mentálních obrazů v mysli se odehrávaly v elektronické formě. Počítač se stal hájemstvím jejich soukromého vroucího a fantastického kybererotického večírku.

ZEN KYBERSEXU

Ron a Vicki užívali možnosti moderní elektroniky k sexuálnímu aktu mozků, tj. k propojení nervových systémů prostřednictvím pečlivě volených signálů, odesílaných mezi jejich počítači po telefonní lince. Tito milenci se tak stali členy neustále rostoucí erotické počítačové sítě

— těch, kteří odhalili intimní možnosti kybersexu. Tajemství spočívá v tomto: obrazovka computeru má silnou, hypnotickou schopnost vyvolávat změněné stavy vědomí. Dva lidé komunikující pomocí počítačů s bleskovou zpětnou vazbou mohou zasáhnout různé oblasti svých mozků v míře a šíři, které tělesný styk pravděpodobně neumožňuje.

Je to tím, že princip, na kterém pracují mozek i počítač, je stejný — jde o jazyk elektrických impulsů, jazyk světla.

Vztah těla a mozku

Jsem si jistý, že každý z nás by rád vylepšil tu zázračnou rozkoš, kterou prožíváme díky měkkým tkáním a hedvábné pleti. Něžné ruce. Hebké, pátravé prsty. Vlhké rty. Něžná, oblá stehna. Sladké, saténové oblíny a vystupující tvary.

Nikdo tu samozřejmě netvrdí, že by základní hardware z kůže a tkání byl jakkoli překonaný. Líbání, mazlení, lízání, hlazení, přivonávání, šeptání, cucání, žertování, kouření, vzdychání, laskání, kousání, vnikání a přijímání něžného mileneckého pošuchování nelze nahradit ničím.

Ovšem ať je to jakkoli příjemné, naše tělesná setkání pro nás existují jedině díky tomu, že je zaznamenávají naše mozky. Cítíme dotek a chuť a vůni a něžnost pleti svých milostných partnerů jen díky shlukům elektrických signálů zachycovaných našimi neurony a softwarově zpracovávaných naší myslí.

Kvantový sex

Lidé, kteří užívají počítačové signály, probouzející vzájemné sexuální touhy, pronikli už do nového vývojového stadia lidské interakce: kvantový sex... kyberchtíč... multistyk... kybervyvrcholení. Lotus 2-3-4. Elektronické umění. Radiorandění? Spolčení bratří? Koneckonců, Commodore je velitel letky strojů rozkoše!

Léta se už ví, že lidé, kteří komunikují pomocí computerů propojených telefonními linkami, dosahují nebyvalých stupňů intimacy. To je překvapivé zjištění. Nejuznávanější novináři, populární psychologové, liberální ministři i konzervativní moralisté totiž varovali před tím, že počítače způsobí odosobnění ve společnosti, vzdálí nás ještě víc jednoho druhému.

Tito odborníci na média udělali klasickou zoufalou chybu všech konzervativců: pokoušeli se pochopit a vysvětlit budoucnost terminologií minulosti. Úředníci a manažeři, pevně zahledění do zpětného zrcátka, pokládají computer za stroj. Kovový produkt industriálního věku. Bezpohlavní. Tvrdý. Nikoho, s výjimkou jistých dekadentních,

do černé kůže oděných transvestitů s odbarvenými kšticemi, mechanikou jatých šílenců v rozpadajících se slumech továrních předměstí a fanoušků všelijakých perverzních technopunkových muzikantů Lou Reedem, Talking Heads a Devo počínaje a Porno for Pyros, Babes in Toyland, Pearl Jam, Ministry a White Zombie konče, by nenapadlo použít přístroje s kuličkovými ložisky, pásovými převody a matnými kovovými součástkami k posílení sexuálních a romantických zážitků.

Mozek je konečným orgánem rozkoše

Počítač ovšem není stroj. Je to silikonový sub-okruh elektronického mozku. Je to interpersonální komunikační zařízení, kyberfon.

A teď se nad tím zamyslete: Mozek nemá oči, uši, plné rty, pevná stehna. Mozek je mocný procesor vědomí obalený a ochraňovaný kostěným krytem lebky. To samé platí o computeru, výkonném informačním procesoru obaleném a chráněném ambaláží kovovou.

Jak mozek, tak computer přijímají, třídí a odesílají „myšlenky“ ve shlucích elektrických signálů v modu zapnuto/vypnuto.

Mozek, na to nesmíme zapomenout, je konečným orgánem rozkoše. A osobní počítač, pokud víme, jak jej používat, je mocným orgánem neurosexuálního styku.

Když se dva lidé kontaktují pomocí počítačů, jejich »nahé« mozky se propojí v monitorech. Přímě. Všechny ty komplikované náležitosti tělesného styku — podvazky, ložnice, zipy, podprsenky, ochrana, části těla — jdou stranou. Váš elektronický jazyk může vklouznout po tajných linkách do hebkých růžových receptorů bez jakýchkoli nemotorných překážek stojících v cestě.

Matoucí komplexnost tkáňového vybavení

Řekněme, že by se Ron a Vicki poznali v normální diskusní skupině a začali si dávat schůzky. Napřed v kavárně. Potom možná v baru. Večeře a filmové představení. První tápavé důvěrné pokusy — držení za ruku, hlazení kolen pod stolem.

Co na sebe? Známa otázka místa k intimitám. U tebe, nebo u mě? Následuje komplikovaný tanec vzájemného svádění. Neodbytné obavy osoby, která má pouze průměrnou sexuální zkušenost.

On si myslí: Mám to teď zkusit?

Ona dumá: Bude si myslet, že jsem děvka, když mu to dovolím?

On: Je chytrá? Je dost hezká? Postaví se mi? Dělá to ráda pusou? Má ráda, když jí to někdo dělá jazykem? 300, 1 200 nebo 2 400 baudů? Celých dvaatřicet bitů?

Ona: Je dost zábavný? Příliš zábavný? Dost hezký? Postaví se mu? Dokáže mě rozpálit tak, jak to mám ráda? Co je to vlastně za muže?

On: Co je to vlastně za ženu?

Obavy. Obavy.

Telesex podporuje hru mysli

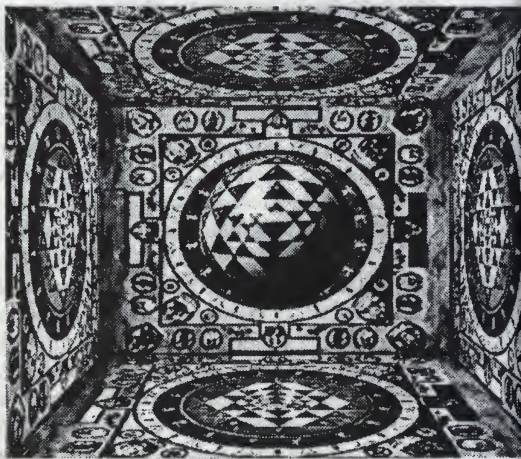
Digitální předehra je nádherný a přirozený způsob, jak mohou dva lidé zahájit svůj zasnubní tanec.

Proč používám slovo »přirozený«, abych popsal komunikaci computerů propojených telefonní linkou? On si vlastně každý zvířecí druh vyvinul vlastní způsob dvoření na dálku, tele-vzrušující signály, aby si vydláždil cestu k eventuálnímu pracovnímu, zmítavému genitálnímu sexu a k ejakulaci semene.

Dělají to i ptáci a včeličky

Ptačí zpěv je naléhavý způsob, jak vyvolat sexuální touhu. V náležitém ročním období, obvykle na jaře, přetéká tělo ptačího samečka testosteronem — samčím pohlavním hormonem. Nemůže se ubránit zpěvu. Vysílá daleko se nesoucí zasnubní vzkaz, který převeze každou samičku v okolí. Píseň spustí erotické obvodů v samičím mozku a ona má náhle pocit, že by bylo bezvadné, kdyby ten roztoužený chlapík byl nablízku, podrbl ji na zádech a hladil ji po hebkém, opeřeném těle. Aby ji obstoupil svým šlachovitým, silným a horkým tělem a otevřel ji svým třícím tvrdým modrem a dostal ji přesně do té nálady, kterou má podle kódu uloženého hluboko v mozku mladá ptačí dáma uprostřed jara pocítovat.

S fantastickou vervou telekomunikuje své sexuální touhy hmyz. Každíčký cvrček, kterého slyšíte skřípat na své strunné nožky za horké

letní noci, říká doslovně všem dámám v okolí, jak by jim to udělal. Nadržený mladý sameček cikády promlouvá přímo k mozkům samiček ze sousedství.

Biologický pach (feromon) psí fenky při barvení je jako telefonní vzkaz, který říká každickému vzrušenému psu široko daleko, jak ta roztoužená mladá psí dáma voní, vypadá a chutná.

Překvapivé doklady zduřelosti nervů

Fernando Nottebohm a jeho kolegové z Rockefellerovy university nedávno ohlásili objev, který „otřese dosavadními vědomostmi o vědeckém poznání mozku... Nervové buňky ptáků procházejí obrovskými cykly zrození a smrti... V době hormonálních proměn se mění anatomie mozku. Určitá, na jaře velká část předního mozku odpovědná za zpěv se na podzim zmenšuje až na polovinu... A co víc, talentovaní kanaří pěvci mají specializované oblasti větší než ti s menším nadáním“.

Jinými slovy, mozek je sexuální orgán, který může nabývat a klesat na objemu podobně jako růžová tkáň vagíny nebo penisu. A rozpálený mozek se spouští kompatibilními signály. A zpěvavým ptákům, kteří umějí »lépe telefonovat«, narůstají větší mozky! Není lepší reklamy pro kvantový sex!

Sex po telefonu

Telekomunikované sexuální vzkazy se staly standardní zasnubní technikou v průmyslových městských společnostech, kde se mladí muži a ženy nechodí setkávat a navzájem obhlížet na náves.

Jak mají městské děti poznat jeden druhého a vyzkoušet se jako případní partneři pro zasnoubení? Využití telefonního přístroje mládeží, toužící po navázání partnerského vztahu, je nevyhnutelným historickým krokem. Telefonní sex dodává nový rozměr úvahám o pořádné, upřímné sexuální touze mezi mladými lidmi. A internetový »telefon« Appletalk je přímým spouštěčem mladických obvodů našeho mozku.

Kybernetika dospělého mozku

Při nástupu puberty se aktivují nové obvody našeho mozku. Lidské tělo prodělává náhlou změnu téměř stejně dramatickou, jako je metamorfóza housenky v motýla.

Na dozrávajícím těle se objevují nejrůznější nové útvary a oblíny. Začínají se formovat nadra a touží po hlazení. Malé červíkovité pe-

nisy školáčků narůstají v naběhlé rudé trubice neovladatelné touhy. Nové obvody mozku se náhle spouštějí a zaplavují tělo hormony vášně a horkými zásunbními šťávami. Mladý člověk se stává posedlým sexem.

Psychologové říkají, že mládež myslí na sex několikrát za hodinu. Samovolné erekcce napínají džínsy rozrušených mladíků. Horké, rozpalující proudy záchvěvů touhy bičují tělo zmatené mladé dámy — která pak ječí na rockové idoly a omdlévá nad plakáty pohledných filmových hvězd.

Řekněme si to na rovinu, dospívající mládež je často nevšímavá, hrubá a necitlivá k delikátním potřebám druhých. V neovladatelném záchvatu vášně klopýtá jeden o druhého a navzájem zraňuje své city.

A tady na scénu vstupuje elektronická předehra.

Kybersoulož a elektronická předehra

Dospívající mládež využívá jakékoli dostupné prostředky k tomu, aby probudila a usměrnila svůj sexuální pud. Kluci studují časopisy jako *Hustler* a používají obrázky a texty jako spouštěcí mechanismus pro svou představitost. Dívky hltají magazíny o rockových hvězdách a filmových hercích. Obrázky aktivují dmoucí se »sexuální oblasti« v jejich mozcích. Vzpomínáte si na zpěvavé práky?

Moralisté zatracují individuální sex a pokoušejí se omezit nabídku eroticko-estetických publikací, které lidé užívají, aby rozpoutali svou představitost a spustili »sexuální obvody« svých mozků. Morální většina sbírá argumenty pro zákaz *Penthousu*, *Playboye* a *Hustlera*.

Sex pro ucho ve zpovědnici

Když jsem byl ještě dospívající mladík v temných 30. letech, varovali nás v příručkách o sexu, že masturbace zapříčiňuje nervozitu, duševní zhroucení a případné poškození mozku. Katolická církev prosazovala šílenou politiku potlačování genitálního potěšení a snažila se zabránit »bobtnání« sexuálních obvodů mého mozku. Vzpomínám si na perverzní pohovory ve zpovědnici.

Klečel jsem v temné kabině a šeptal jsem okénkem do neviditelného ucha: »Odpusťte mi, otče. Provinil jsem se nečistými myšlenkami.“

„Jakými nečistými myšlenkami, synu?“

„Představoval jsem si, jak se miluju se sestřenkou Margaretou, kvůli jejím kolenům s dolíčky, s manželkou doktora O'Briena, protože je blondýna a má velká ňadra, s Klárou Bowovou, se všemi sboristkami Radio City Rockettes, s dívkou, kterou jsem viděl v autobuse...“

„To stačí, synu,“ vzdychl otec Cavanaugh. „Užíval jsi nějaké hříšné knihy nebo časopisy?“

„Ano, otče. *Pikantního detektiva, Pikantní dobrodružství, Pikantní western, Filmovou zábavu, Knihu písk prásů utipů kapitána Billyho, Kouřící se krásy Atlantiku, Hollywoodské hvězdičky.*“

„Dost, dost!“ křičel rozčilený kněz. „Takové knihy a časopisy jsou příležitostí k hříchu. Musíš je zničit.“

„Ano, otče.“

„A teď se upřímně kaj a odříkej pět Otčenášů a pět Zdrávasů.“

Tento šeptaný rituál »mluv a poslouvej« těžko mohl zabránit, aby se mé »sexuální obvody« přesto utěšeně nerozrůstaly. To by taky mohl zkoušet zabránit těm testosteronem nacpaným ptákům zpívat!

Zpovědi byly určeny uším znuděných či sexem pronásledovaných kněží, pro které to byl jediný dotyk erotiky. Zjevně je to bralo. V podstatě jsme, my hříšníci, doprávali těm dobrým otcům duševní sex, jak jsme tam tak klečeli v temných kabinách a šeptali svá malá nemravná tajemství do teplých, otevřených, chvějících se kněžských uší.

Dospívající mládež dneška tráví hodiny u telefonu žertováním a flirtem, protože to je bezpečný a klidný způsob, jak prozkoumat erotické zájmy protějšku a vyhnout se přitom dramatickým scénám. Stimulují si vzájemně představitost, zkoumají ji a experimentují s erotickými signály.

Kybersvůdnice: holky na telefon

Služby typu »sex po telefonu«, inzerované na zadních stránkách časopisů, jako je *Hustler*, jsou dalším krokem dopředu v umění a vědě sexuálních funkcí mozku.

Inzerát, kde nabízí sex po telefonu Sandi, vás vyzývá: „Říkej mi sprostárny! Budu si hladit bradavky, až se vzruším. Chci se udělat při tvých telefonních fantaziích.“

Anální Annabella slibuje: „Otevřu se do široka a dám se ti celá, chlapáku.“

„Popros o to,“ říká domina Kate. „Vím, co zasluhuješ.“

„Udělej se se mnou! Jsem rozžhavená, mokrá a chci tě!“ mumlá Lisa.

Nemravná výměna elektronů

Možná vám tenhle námět přijde poněkud perversní. Možná máte pocit, že sex s holkou po telefonu je akorát masturbační pomůcka pro osamělé pány s nízkou sebedůvěrou.

Třeba ne. Moralisté a všelijací kazišuci chtějí, abychom se cítili kvůli sexu po telefonu provinile. Byrokratické kyborgy okamžitě

zasáhne jakékoli frivolní, požívačné a diletantské používání technologie pro osobní potěšení. Telefony nám přece starostlivá monopolní společnost poskytuje proto, abychom byli lepšími občany a volali mamince domů o svátcích.

Ve skutečnosti je to tak, že neurofonní sexuální linka, pokud se užívá s náležitým nátlakem, se může stát nádherným způsobem, jak se něčemu přiučit ve věci telesoulože.

Napíchnutí se do erotických paměťových bank

Archívy našeho mozku obsahují elektronické záznamy našich nejranějších mladistvých vzplanutí.

Proč je tedy neoživíme, nezapojíme a neradujeme se z nich podle svého přání?

Je v tom následující trik: Naučte se formátovat vlastní mozek, aby přijímal podněty, smyslové signály, které zaktivují nejvášnivější vzpomínky z doby, kdy vám bylo šestnáct. Můžete použít telefon nebo si zavzpomínat s partnerem. Požádejte jej, aby vám zašeptal klíčová jména a věty vašich prvních setkání. Písňe vašeho žhavého období seznamování. Pocítíte, že znovu zapojujete vaše mladické obvody pomocí přístupových hesel z dospívání. Procházíte neurolingvistickým experimentem. Vykonáváte autohypnotický věkový návrat. »Nařizujete« svému mozku, aby rozšířil své »sexuální obvody«.

Máme tu dobré zprávy: Váš mozek je zjevně nedočkavý. Touží po stimulaci, rozevírání, hlazení, po kontaktu s žádostivou myslí.

Váš mozek totiž nesnáší nudu. Pokud jej necháte sjíždět pořád dokola ten obehnaný pásek všední reality měsíc po měsíci, povzdechne si a vzdá to s vámi stejně jako zklamaný milenec.

Pro mnoho lidí je kybersex — používání telefonu či počítače k vzrušování mozku — pohodlnější záležitost než pobíhat po okolí jako nadřazený robot, někde se svléknout, skočit na to, zase se obléknout a pryč od té záležitosti s v podstatě cizím člověkem. Pokud nejste neuvěřitelně v pohodě a vyrovnání, je těžké na prvním rande s novým partnerem vysvětlovat, jak lze spustit vaši představivost, a potom se do toho dát a současně se pokoušet zvládnout soukromé signály, které zapojují vaše či partnerovy mozkové obvody.

Počítačová simulace

Kybersex je proto docela pohodový způsob, jak se naučit zkoumat totálně novou výspu kyberspojení. Počítač je vlastně úžasný přístroj pro simulace a virtuální experimenty. Softwarem, který jde na trhu fanoušků opravdu na dračku, jsou simulační hry. S letovými simulá-

tory prožijete nácvič vzletů a přistání. Jako velitel ponorky absolvujete bitvu o severní Atlantik. Při simulaci Wall Street předstíráte, že jste prvotřídním makléřem.

A teď řekněte, je-li v pořádku využívat software na simulaci války, proč by nemělo být stejně tak v pořádku simulovat nejdůležitější hru ze všech?

Proč se nepřipojit po lince a nepropojit se s mozkem partnera? Proč nemumlat sladké pubertální nesmysly do její mozkové ROM jednotky? Proč nevsunout disketu do jeho cerebrálního softwaru a nepošepstat mu přesně ty věci, po kterých touží?

Simulace: Jste zpátky v domě rodičů a flirtujete se svou láskou ze střední školy. A zatímco využíváte nepřítomnosti otce s matkou k tomu, že se předvádíte nahý v společenské místnosti svého malého mozku, přiznejte si taky nějaké ty zásluhy. Jste neurosexuální průkopník! Patříte k první generaci živočišného druhu, která vědomě využívá svůj úžasný mozek jako sexuální orgán. Bez pocitu viny. Se zdravou zvědavostí. A s touhou potěšit svého kyberpartnera.

Kybersex užívá mocné nástroje vědomého zpracovávání a komunikace k předvádění nejvýznamnějšího úkolu v této fázi lidského vývoje.

Učíte se, jak užívat svou hlavu, abyste převzali programování svého znuděného mozku. Surfovat na vlastních mozkových vlnách.

Kybersex a mozkové pohlavní spojení může být klíčem ke svobodě a růstu. Pokud nevyužíváte svou hlavu pro vlastní potěšení, zábavu, vzdělávání a růst, kdo jiný by to měl za vás udělat?

VI. POVSTALECKÉ UMĚNÍ

1. MOUDŘÍ ŠAŠCI: ROZHOVOR

2. KEITH HARING: PRAVĚK BUDOUCNOSTI

3. ROBERT WILLIAMS:
DEJTE MOC STUDENTŮM

4. O INTERZÓNE WILLIAMA S. BURROUGHSE

5. WILLIAM GIBSON:
KVARK DESETILETÍ

6. JAK PUBLIKOVAT KACÍŘSKÉ
NÁZORY V HLAVNÍCH MÉDIÍCH

7. *REPRODUKOVANÁ AUTENTICITA:*
ČARODĚJNICTVÍ DAVIDA BYRNEA

8.

ROZHOVOR S DAVIDEM BYRNEM

POVSTALECKÉ UMĚNÍ

ROZVOJ UMĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU

UMĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU

UMĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU
UMĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU

UMĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU

UMĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU
UMĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU

UMĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU
UMĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU

UMĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU
UMĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU

UMĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU

VI. 1

MOUDŘÍ ŠAŠCI:

ROZHOVOR

Andrea Juno: Spolu s V. Valem připravujeme knihu o anekdotách, ale ne o těch běžných žertech ze studentských kolejí. Zajímají nás anekdoty, které obsahují lingvistický a společenský vhled do reality...

Timothy Leary: Jako v podstatě druh performačního umění?

AJ: Svým způsobem ano. Dělali jsme interview s Paulem Krasnerem a Abbie Hoffmanem, protože to, co dělají, se vymyká celému společenskému a historickému milieu spontánních žertovných komentářů k politickým a společenským událostem. Stejně jako je filosofickou anekdotou celá historie LSD. Pomáhal jste utvářet klíčové období dějin.

TL: Zamlouvá se mi pohled na »anekdotu« jako na jakousi hru. Co vlastně anekdota způsobuje? Je spontánní, maličko šokující, trochu uličnická, je malým rýpnutím do žeber, popostrčením k jinému úhlu pohledu. Obecně si myslím, že celé hnutí za proměnu vědomí mělo podstatu spíše hravou než seriózní a zcela určitě bylo nadáno spíše lehkostí než přitažlivostí k zemi. Následovalo velké psychologické učitele, jakým byl třeba Alan Watts, který popisoval celek veškerenstva jako hratky energie či jako bohyni, která si sama se sebou hraje na schovávanou. A tak podobně.

Pro mě je podstatou proměny vědomí *humor a jemná satira*. Dnes to dostává příliš teologické obrysy. Jedním z mých nejoblíbenějších filmů je *Smysl života* od Montyho Pythona. Jaký je smysl života — je to všechno jen žert? Existuje tolik teorií o bohu, které jej vidí jako velmi obávanou, násilnou, mocensky orientovanou osobu, která se snaží udržet všechno v rámci a řádu. Mně je naopak bližší teologie v podobě půvabného a hravého chaosu... To je moderní přístup. Anekdoty mají příchut' průzkumnictví..., zatřesou se vším okolo, což, jak dobře víme, je základní technologií vývoje. Ovládání chaosu.

AJ: Mohl byste zavzpomínat na počátky výzkumu LSD na Harvardu a v Millbrook?

TL: Na Harvardu jsme měli štěstí na fantastické učitele a průvodce, jako byli Aldous Huxley a Alan Watts. Byl tam taky Michael Hollingshead, bezvadný Angličan, který měl hodně odvázaný smysl pro humor. Měl hlavu tak plnou mystických zážitků, že mu všechno připadalo jako filosofická anekdota. Jeden čas byl mým asistentem. Zkoumali jsme schopnost psychedelických drog měnit lidské chování. Šli jsme do věznice, protože to je evidentně místo, kde tu změnu můžete zachytit: jestli ti lidé po propuštění páchají další zločiny, nebo jestli se jim podaří se do vězení nevrátit.

A tak jsme o LSD a podobných drogách mluvili s vězni se zvýšenou ostrahou, kteří se všichni přihlásili dobrovolně. Vysvětlili jsme jim, o co nám jde. Nedělali jsme jim nic; dělali jsme to s nimi. Brali jsme LSD spolu s nimi ve věznici. Když jsme to podnikali poprvé, vypadalo to jako ta nejstrašidelnější, nejlehkovážnější a nejbáznivější věc, která nás mohla napadnout: překračovat hranice vědomí ve věznici se zvýšenou ostrahou mezi nejnebezpečnějšími vrahy na světě!

Při jednom z prvních sezení jsme se dostali do bodu, kdy jsme se všichni dívali jeden na druhého. My psychologové jsme se báli vězňů, protože to zjevně byli nebezpeční maniaci, a oni měli strach z nás, protože my jsme byli šílení vědci. Dívali jsme se na sebe a oni říkali: „O co jde?“ a já povídám: „No, bojím se vás.“ A oni se zasmáli: „Ale my se zase bojíme vás.“ Nato vypukl všeobecný bouřlivý řehot.

Vězeňský výzkum pokračoval celé dva roky. (Bylo to velmi vědecké. Prováděli jsme osobnostní testy, kontroly a ostatní obvyklé procedury.) V podstatě ale každý, kdo se toho účastnil, věděl, že je to jen zvláštní pokus o útěk odtamtud. Pomáhali jsme jim dostat se z věznice — pomáhali jsme jim získávat propustky a obecně jsme asistovali při jejich návratu do života. Celá ta věc vypadala jako obrovský vtíp v tom smyslu, že to vypadalo tak snadně — rehabilitovat trestance a celé to pojmout spíš jako filosofickou *anekdotu* než jako ságu o zločinu a trestu ve velkém kriminálním operním galapředstavení. Tento experiment ve své podstatě snížil recidivitu vězňů v Concordu ve státě Massachusetts o nějakých 75 procent.

Další harvardskou filosofickou anekdotu jsme předvedli na bohoslovecké škole. Pracovali jsme asi s třiceti studenty tohoto ústavu. Projektu se účastnilo několik profesorů z této školy, slavných kněží a také děkan sboru Bostonské university. Bylo to na Velký pátek. Polovině studentů bohoslovectví jsme dali psilocybinové houby (druhá polovina je nevzala), abychom viděli, jestli jsou opravdu schopni mystického zážitku. Vyvinulo se to v neuvěřitelně nádhernou, vřelou a zábavnou mystickou zkušenost, při které jsme v naprosto bezstarostné atmosféře pomáhali účastníkům překročit hranice náboženství a rituálu.

Když jsme se vraceli domů z práce ve věznici, planuli jsme nadšením: *To je teda šór!* Vysedávali jsme tam, brali jsme ty nespoutané drogy uvnitř káznice a úředníci výkonné soudní moci nás ještě povzbuzovali! Viděli jsme v tom komedii života a bláznovství repetitivního chování a dost jsme se bavili. Stejná věc platila i v případě projektu na bohosloveckém učení. Začalo to celé tak slavnostně a seriózně za zpěvu náboženských písní a děkanova kázání v kapli a končilo to jako intenzivní zážitek radosti ze života a uvolňujícího smíchu. Vraceli jsme se ke mně domů a popíjeli jsme pivo, plni pocitu, že jsme otestovali sami sebe, podstatu lidské povahy a extrémní hranice nervového systému způsobem, který působil až neuvěřitelně. Brali jsme „nebezpečné drogy“ ve vězení a dávali jsme „nebezpečné drogy“ studentům bohoslovectví v přítomnosti špičkových profesorů Harvardovy university, Newtonského semináře a Bostonské university — a celé to proběhlo jako oslava lidské pospolitosti!

AJ: Jaká byla jejich pozdější reakce?

TL: Mohli prasknout smíchy z toho přebytku uvolnění radosti.

AJ: Ale co v ještě větším časovém odstupu? Myslíte, že to v životě těch lidí vyvolalo nějaké zásadní změny?

TL: No, to je jiná věc. Mít osvobozující nebo hluboce mystický zážitek je jedna věc. *Co s tím ovšem pak uděláte*, to záleží na spoustě okolností. Jistě to *změnilo* život těchto lidí tak nebo onak, ale co se týče jejich chování — hele, někteří se rozvedli, jiní měli svatbu. Tři kněží například opustili církev a našli si pořádnou práci!

Myslím, že filosofický, inteligentní a život oslavující žert je ten, který lidem poskytne širší nebo nový pohled na věc, takže už se neberou tak vážně a chápou, že život je třeba pojmut radostně a vesele.

Jedním z problémů hnutí za uvědomění v 60. letech bylo, že to, co jedni vnímali jako výbornou filosofickou anekdotu, jiným zraňovalo city. Takže je třeba ctít i *estetický rozměr* celé věci. Pokud někomu svůj humor vnucujete nebo někoho rozrušíte až na hranici rozhořčení, anekdota není produktivní. Produktivní je pouze v případě, že nic nikomu neděláte, ale naopak že se vše odehrává v atmosféře jisté vstřícnosti a otevřenosti.

AJ: Vaše výzkumy v oboru otevírání vědomí pomocí LSD vyvolaly u některých lidí strach, který vedl až k vašemu vykázaní z Harvardu. Spousta lidí se nedokáže otevřít, protože je dost děsivé začít rozvíjet své vědomí.

TL: Já jsem přitom vždycky určité vývojové kroky, psychedelické drogy nebo události významně ovlivňující dějiny vnímal jako ze své podstaty radostné. V tom smyslu, že vám umožňují se osvobodit, dodávají vám sílu k přeměně sebe sama. Rozpoznat *základní žertovnost dobrodružství života*.

Pohlédneme-li zpátky, lze říci, že všechno, co jsme dělali v průběhu posledních deseti let, byla filosofická anekdota. Ken Kesey logicky pojmenoval svou skupinu Veselí žertěři.

AJ: Řekněte nám něco o Millbrook.

TL: Millbrook byl velmi zvláštním okamžikem moderní historie. Měli jsme k dispozici 32 hektarů neuvěřitelného území, kde bláznivý bavorský milionář vystavěl zámky, padací mosty, strážní domky a neuvěřitelně architektonicky pojaté lesy, svatyně, skrytá jezírka a tajuplné hájky. Byl to jakýsi tolkienovský prostor, kde jsme uprostřed toho rozlehlého panství byli v podstatě úplně nerušení a chráněni. Pro policejní síly i kohokoli jiného bylo téměř nemožné se k nám dostat.

Byli jsme na svém vlastním majetku a starali jsme se o svoje, a přesto celá záležitost byla velmi pobuřující a strašidelná pro všechny, kdo to tak chtěli vidět. Zhruba pět let jsme tuhle nádhernou venkovskou základnu užívali jako místo k výzkumu lidského vědomí a vzdálených hájemství lidského mozku.

Základním pravidlem, které jsme dodržovali, bylo neustálé obměňování postupů. Mluvil jsem s mnoha lidmi, kteří tam byli na týden či na měsíc, a potvrdili mi, že přesně takové to bylo. Ale v podstatě se to měnilo jednou za měsíc. Přijel třeba učitel Gurdjieffových praktik a my jsme po několik týdnů studovali, prožívali a snažili si vštípit obřady a postupy této zvláštní školy. Další týden přijeli nějakí blázniví vegetariáni a my zase byli nějaký čas na bezproteinové dietě. Vládla tam otevřenost vůči změně, experimentu a inovaci. Obvykle jednou týdně došlo na psychedelické sezení a někdo jej vedl. Tato osoba mu vtiskla i obsah: vybrala hudbu, rituály, estetický ráz, rozvrh..., doslova s sebou účastníky brala na *trip*.

Provázel to pocit dobrodružství a objevitelství. A byl tam všude přítomný dojem moudrého šaškovství, neboť jsme cítili, že to, co děláme, je ta nejnevinnejší a nejidealističtější — v jistém smyslu ultraromantická — záležitost, založená na knihách jako Hesseho *Cesta na východ* nebo *Hora analogie* od René Daumala, tedy na klasických příbězích epického dobrodružství ducha.

Zvenku ovšem mohlo to, čemu jsme se věnovali, vypadat velmi nebezpečně pro společnost a velmi dráždivě pro policii. Naše dobrodružství však bylo velmi nevinné.

AJ: Můžete si vzpomenout na nějaké vrcholné okamžiky?

TL: Sestávalo to z *nekonečného* počtu vrcholných okamžiků — je těžké vybrat jediný, protože to byla taková bohatá textura událostí prolínajících se jedna do druhé.

Dobře — řeknu vám jednu anekdotu. Byl tam jeden profesor z Princetonu, který celý život studoval perskou mystickou poezii a vydal spoustu překladů. Napsal nám a potom přijel na návštěvu. Řekl: „Většina překladů do angličtiny je samozřejmě chybná. Jako například ten slavný verš z rubá'i: »Krajíc chleba, džbán vína a ty.« Muslimové přece nepijí víno. V perském originálu šlo zjevně o hašiš.“ Ovšem tohle slovo samozřejmě chybělo ve slovní zásobě lidí, jako byl Edward Fitzgerald nebo další oxfordští vědci, kteří perskou poezii převedli do jakési anglikánské gymnaziální prózy jak ze skautské příručky. Náš profesor zasvětil svůj život studiu mystického stavu ducha, ale přitom jej nikdy *nezažil*. Lačně nás proto požádal, jestli bychom mu nemohli zprostředkovat »iniciaci«.

Takže jsme mu zařídili sezení s LSD přímo v obrovské baronově obývací síni na zámku, který jsme obývali. Byly tam vysoké klenuté stropy a krby, ke kterým se vešlo dvacet lidí. Přeměnili jsme tu místnost na jakousi vizi perského ráje tím, že jsme tam snesli matrace a pokryli je hedvábnými goblény. Na zdi jsme rozvěsili súfijské obrazy a vyšívané závěsy. Dokola jsme rozložili perské umělecké

předměty. Místnost osvětlovaly lampy jak z pohádek *Tisíce a jedné noci*. Zněla tam perská hudba a súfijské zpěvy, částečně z jeho sbírek.

Profesor si užíval jak nikdy v životě — se zavřenýma očima si zpíval a tak dále. Poté do místnosti vtančily tři mladé dámy z osazenstva, oblečeny do kostýmů pro břišní tanec. V rukou nesly tácy s ovocem, dobrým vínem a nádhernými příbory. Byla to výsostně elegantní záležitost — na žádný pád nijak obscénní. Vypadaly, jako by právě sestoupily z plátna toho slavného obrazu s Hárúnem ar-Rašidem. Vzpomínám si, že když jsem je uviděl, také jsem tomu nemohl uvěřit — ale užaslý princetonský profesor nabyl přesvědčení, že definitivně vstoupil do Alláhova ráje!

Shodou okolností v koránu můžete nalézt pasáže, které přesně takhle popisují Alláhův ráj. Takže jsme doslova stvořili ráj na zemi! Profesor napřed trochu ztuhl, ale poté se lehce přenesl zpátky do programu a užíval si všechno dohromady. Nuže — nebyl to snad skvělý fór?

AJ: Zcela určitě!

TL: No... a ten bláznivý Angličan Michael Hollingshead udělal taky jeden takový osobitý žertík. S vědomím, jak LSD zvyšuje náchylnost k sugesci, vážně vyprávěl každému účastníku sezení, že pod hradem je tajuplná jeskyně či tunel, kde se prý mohou setkat s »nejmoudřejší bytostí na světě«.

Všem dal do ruky hořící svíčku. S rozšířenými zorničkami a hlavami ve víru ho lidé následovali do sklepa, který byl velmi starý a temný. A potom vás s pochodní v ruce přiměl k tomu, abyste po kolenou, se svíčkou nad hlavou prolézali tunelem pod základy budovy. Prolezli jste několika průchody, zabočili za roh a tam ten darebný vtípaček postavil zrcadlo! Taková byla konečná konfrontace s nejmoudřejší bytostí na světě. Někteří lidé se z toho sice trochu zjančili, ale...

Poté, co jsme na Millbrook prošli různé buddhistické a hinduistické filosofické systémy (některé z nich jsou pěkně nudné, pochmurné a pořádně moralistické), jsme si nakonec nejvíce oblíbili súfijský přístup, kde je onen dotyk lehkosti, to vědomí, že když bere te osvětlení příliš vážně, strháváte ho *dolů* — je třeba to brát lehce, radostně a s úsměvem.

AJ: Rozved'te to, prosím!

TL: Dobrá, dám vám další příklad filosofického žertu. Richard Alpert byl mým spolupracovníkem na Harvardu. Pochází z bohaté rodiny z Nové Anglie. Jeho otec je ředitelem železnic v oblasti mezi městy New York, New Haven a Hartford. Richard měl k dispozici soukromé letadlo.

Létali jsme nad krajem v jeho Cessně, v podstatě hlavně kvůli distribuci. Jednou ráno jsme opustili New York a letěli jsme na Dukeovu universitu v Severní Karolíně, kde dr. Joseph B. Rhine, nejuznávanější světová kapacita na mimosmyslové vnímání, provozoval už léta svou parapsychologickou laboratoř.

Rhine byl absolvent Harvardu. Jeho hlavním problémem bylo, že se tolik snažil prokázat, že se jedná o vědeckou záležitost, že bylo nemožné, aby se cokoli telepatického přihodilo! Používal karty se symboly, třídění a rituály výsostně experimentální psychologie. Ale výsledek byl pořád nulový. Dvacet let studoval parapsychologii a nic moc se nestalo: potřeboval tedy veškerou možnou pomoc.

Původně jsem se s Rhinem setkal o něco dřív, když přijel na Harvard a měl tam přednášku. Bylo to poprvé po dvaceti letech, co se tam objevil, protože byl kvůli té parapsychologii vyloučen. Nikdo z fakulty by mu nedělal předřečníka. Já ano. To, kromě naší příslušnosti k Harvardu, mezi námi vytvořilo jakési pouto.

Letěli jsme s Richardem do Durhamu a do universitní laboratoře jsme dojeli taxíkem. Rhine shromáždil asi osm nebo deset členů svého týmu, aby si vzali psilocybin nebo meskalin nebo tak něco. Seděli jsme v laboratoři, kde nás obklopovaly ty jeho experimentální pomůcky. Mohli jste pracovat s kartami či předvídat vývoj grafu — bylo to velmi složité experimenty.

Ti lidé si vzali psychedelickou drogu, kterou jim rozdál, a po půl hodině jim povídá: „Všichni běžte ke svému zařízení.“ Bylo těžké udržet u těch lidí disciplínu — vzpomínám si, jak nějaký indický džentlmen, slavný hinduistický profesor z Benáresu, velmi *seriózní a vážný badatel* parapsychologie, prostě někam odkráčel. Někdo za ním vyběhl, protože jsme nechťeli, aby se lidé v tomhle stavu jen tak potloukali po universitním kampusu.

Vyšel ven, utrlh růži a vrátil se zpátky. Podal ji profesorovi Rhineovi a řekl: „Tohle představuje vrchol parapsychologie.“ Je to starý hinduistický trik. Vypadalo to ale velmi hluboce a působivě.

Velmi záhy Rhine „zachytil zprávu“ a svolal nás všechny do své kanceláře. Seděl na podlaze a měl zuté boty. Bylo to poprvé, co ho kdy kdo viděl bez bot — patřil mezi »vážené profesory-džentlmeny«.

Seděl a opíral se o zed. Po chvíli řekl: „Měli bychom probrat, kam se vlastně chceme s tím výzkumem dostat. Začínám chápat, proč pořád nemáme žádné výsledky. Byli jsme příliš...“ A nato zahájil volnou diskusi o změnách výzkumných plánů, která trvala dvě tři hodiny. Potom někdo donesl ovocný džus a ovoce a sýr a slané pečivo. Viděli jsme s Richardem, že všichni jsou zpátky na planetě Zemi. Podívali jsme se tedy na hodinky a povídáme: „Takže někdy zase nashle!“ Schnali jsme taxíka a odjeli na letiště.

Hupsli jsme do letadla a vrátili se do New Yorku. Přistáli jsme na La Guardii u Butlerových aviačních služeb a taxíkem jsme odjeli do města. Tatínkova železnice disponovala apartmánem v hotelu Waldorf-Astoria, který Richard mohl využívat. Šli jsme nahoru, objednali šampaňské a chechtali se nad neuvěřitelností toho, že jsme odlétli do Severní Karolíny, načali deset či dvanáct prominentních a seriózně myslících akademiků, zanechali je uprostřed nádherného tvůrčího víru, skočili jsme do letadla a letěli zpátky!

Byl to příklad toho, jak jsme se s Richardem navzájem vnímali. V tom, co jsme dělali, byl obsažen jakýsi pocit reálné základní prospěšnosti a otevřenosti. *Nemohli* jsme prostě udělat žádnou chybu, protože naše srdce byla na správném místě. A přitom jsme pečlivě dávali pozor, abychom nikoho nenechali na holičkách. Nad vším se vznášela taková aura nevinnosti mládí (ačkoli nám bylo čtyřicet) a víra v dobrotu lidské povahy, že špatný trip byl v těch dobách téměř *nemožnou* záležitostí.

Obzvláště Richard si celý čas udržoval tu svou žertěřskou povahu. Na nějakou dobu se stal svatým mužem — Baba Ram Dassem — a začal být trochu kazatelský, příliš svatý na můj vkus. Říkal: „Bože, já, židovský kluk z Newtonu v Massachusetts, jsem najednou svatý muž!“ Ale Richard si uchoval to své blýsknutí v oku i ten spásný dar židovského humoru, který vás za každých okolností drží při zemi.

Vždycky jsem přirovnával Richarda Alperta a sebe k Huckleberrymu Finnovi a Tomu Sawyerovi. Chodili jsme k té řece a prožívali tam ta dobrodružství se zcela čistou motivací, to musím říct. Nešlo nám o Nobelovu cenu ani o peníze.

Mark Twain je jedním z mých oblíbených spisovatelů minulého století. Jeho moudrost obsahuje značnou dávku moudrého šaškovství. Byl to velmi, velmi hluboký filosof. Knihy *Yankee z Connecticutu na dvoře krále Artuše* a *Hlupák Wilson* mají nespočet literárních rozměrů. To moudré šaškovství prostupuje celé jeho dílo, ovlivňuje nás a vede.

AJ: Mohl byste popsat tu událost, při které se lidé pokoušeli telekineticky pohnout Pentagonem?

TL: Nikdy jsem se těch masových mítinků neúčastnil, i když si myslím, že to byla důležitá demografická demonstrace síly. Jeden z důvodů, proč mladí lidé v 60. letech dokázali, co dokázali, byl fakt, že demograficky jich bylo dvakrát tolik než dnes. Byli to děti populační exploze. Namísto třiceti šesti miliónů jich bylo miliónů sedmdesát dva. Stačilo vyhlásit mobilizaci, nějakou slavnost či be-in a přišly spousty lidí.

Těch 5000 lidí kouřících marihuanu při be-in, 14 000 při antiválečné mobilizaci či 300 000 u Pentagonu, byla podobná demonstrace

přítomnosti jako shromažďování ptáků za soumraku. To je jakási tendence částí genetického kmene sledující přežití (mám na mysli generační genetiku), že skupiny kontrolují jedna druhou: kdo jsme, co děláme, jak jsme zdraví a velcí.

Vážím si tohoto aspektu velkých mobilizací a vzdávám mu hold. V podstatě ale pokládám nápad telekineticky pohybovat Pentagonem za dost hloupý. Vzpomínám, že jsme se toho neúčastnili, mám pocit, že zrovna něco probíhalo v Millbrook. Myslím, že to všechno mělo pozitivní náboj, ale nikdy jsem se k tomu nepřidal. Amerikou v té době křižovalo množství různých skupin: Psychedeličtí jezdci, Diggeři ze San Franciska nebo například Emmett Grogan, báječný moudrý šašek, žertěf poněkud drsného zrna. Filosofické žerty přšely ze všech stran. A číslem jedna byl samozřejmě Ken Kesey.

AJ: Vzpomínáte si ještě na nějaké anekdoty z té doby, než přejdeme na jiné téma?

TL: Ještě jeden případ. Allen Ginsberg přišel na Harvard, když jsme ještě byli značně upjatí profesori. Předestřel nám celou tu záležitost a řekl: „Tohle tady probíhá už celá staletí.“ Věděl toho spoustu o buddhismu, hinduismu, dharmě, o beatnících, Kerouacovi a všech těchhle věcech, takže se stal naším „průvodcem“. Vzali jsme si s Allenem za úkol získat pro věc nejvlivnější lidi v New Yorku. Allen držel v ruce takový objemný adresář, zíral do něho přes ta svá tlustá skla a povídá: „Hele, přijed' příští víkend. Zavolám Robertu Lowellovi nebo Charlie Mingusovi.“

Jednou odpoledne jsem tedy odletěl do New Yorku a dorazil do Allenova úžasného, okázale chudobného, špinavého bytu. V jeho pohrdání středostavovskými hodnotami bylo něco tak naléhavého, že mě to zaujalo. Vzali jsme si psilocybin nebo něco takového s Jackem Kerouacem a pár dalšími lidmi. Další den ráno, nevyspalí a v doprovodu Petera Orlovskyho, jsme nasedli do podzemky a odjeli přes město do bytu s výhledem na západní břeh Hudsonu, který patřil slavnému básníkovi a držiteli Pulitzerovy ceny Robertu Lowellovi. Zasvětili jsme ho, velmi opatrně, protože měl za sebou dlouhou historii psychotických příhod a maniodepresivních úletů. Allen s ním seděl celou dobu, zatímco my jsme s Peterem bavili jeho ženu. Dotáhli jsme to do konce a pomohli jsme mu bezpečně přistát zpátky na planetu Zemi.

Naskákali jsme do taxíku a odjeli jsme do domu Barney Rosseta, který v té době vlastnil Grove Press a *Evergreen Review*. Je to klasický newyorský neurotický intelektuál s pěti psychiatry a obavami, obavami, obavami — a také s nádherným, extrémně elegantním a esteticky vytříbeným bytem v Greenwich Village. Vzali jsme si velmi koňskou dávku meskalinu..., byl to památný, krásný zážitek. Většinu času Barney strávil ve studovně, kde v obavách vysvětloval Allenu

Ginsbergovi, že platí psychiatrům sedmdesát dolarů za hodinu, aby ho uchránili přesně těchto vizí. Nevadí, celkově to bylo v pohodě.

Další ráno svítalo a New York byl pod sněhem. Opustili jsme byt Barneyho Rosseta. Popelnice zapadaly sněhem, všechno se třpytilo, vycházelo slunce a bylo téměř nemožné odtrhnout oči od toho bělostného zázraku, který přikryl špínu New Yorku.

Podařilo se nám dostat zpátky do Allenova bytu a přepadl nás tam další záchvat filosofického smíchu, když nám došlo, co všechno jsme stihli za čtyřicet hodin. Zasněhili jsme Jacka Kerouaca, potom Roberta Lowella a nakonec významného newyorského vydavatele. Vyžadovalo to kuráž, důvěru v sebe sama a znalost jógických postupů. Když bylo po všem, vzpomínali jsme, co jsme dělali, a stěžlí jsme mohli uvěřit tak nepravděpodobným výkonům.

AJ: Předpokládám, že nesouhlasíte s pajcováním, tedy s tím, že se lidem podá LSD, aniž to vědí?

TL: Samozřejmě! Je děsivě neetické podsunout něco takhle silného bez vědomí dotyčného. Takhle to dělala CIA. Zrovna nedávno o tom vyšla nová kniha *Lysergové sny* (*Acid Dreams*, č. *Sny vědomí*, Volvox Globator 1996 — pozn. čes. red.) od Martyho Lee, komentovaná dokumentace pokusů prováděných CIA. Těch, při kterých byla droga podána bez vědomí subjektu, byly stovky.

Jednou se nám ale taková věc nechtěně stala v Millbrook. Někdo si uchovával LSD v láhvi od sherry, nevím přesně z jakého důvodu. Ne, byla to prázdná láhev, do které jsme nalili sherry, tak to bylo. Ale předtím tam bylo LSD a my mysleli, že je vymytá.

A co se nestalo: jeden slavný kanadský televizní žurnalista přijel se štábem o nás natočit reportáž. Byl to obrovský člověk. Musel vážit nejmíň metrů a měl dobré dva metry. Seděli jsme s mou ženou v našem pokoji s partou dalších lidí a dívali se do ohně. Vypil jsem trochu sherry, má žena taky, a asi po deseti minutách jsme se na se podívali a bylo nám to jasné. Páni! To sherry bylo ostře nabité.

A v tu chvíli si ten kanadský producent pořádně přihnul z té láhve a pronesl: „Lidi, to sherry je skvělé!“ Podívali jsme se jeden na druhého a řekli mu: „Hele, dobře se usadte, protože — je nám líto, ale sami jsme na to právě přišli.“ No a ten chlápek z toho měl málem záchvat.

AJ: A poddal se tomu vůbec? Jak na to zareagoval, když jste mu to řekli?

TL: Měl hrozný strach, protože byl přesvědčen, že jsme ho nadovali záměrně. Chtěl telefonovat premiérovi Trudeauovi, aby poslal jízdní policii, ať ho zachrání. Několik hodin jsme tam s ním seděli a pomáhali mu tím projít. Nazítří se dobře vyspal, vstal, osprchoval se, šel se ven projít a cítil se velmi dobře. Ale na ten zážitek prý nado-smrti nezapomene.

Musela to pro něj být opravdu hustá zkušenost, protože v té době tam byl Allen Ginsberg, který pořád zpíval a hrál na buben, a po domě se také potloukala parta nějakých Indů. Takže celkově to musela být nejhorší noční můra, v jaké se může upjatý Kanadán ocitnout.

Další den jsme ale spolu byli na procházce a zdál se v pořádku. Vrátili jsme se k nám do pokoje a posadili jsme se. Moje žena se ho zeptala, jestli si dá něco k pití. Zbledl a řekl: „Ne, děkuji!“

Tohle nebyl žádný kanadský žertík, ale spíš trochu nešťastná záležitost. Ale dopadlo to dobře. Jen jsem reagoval na vaši otázku o zdrogování druhého člověka bez jeho vědomí.

AJ: Co si o tom myslel později? Měl nějaký přínosný zážitek? Myslíte, že byl potom rád, že se to stalo?

TL: Určitě. Měl pocit, že prošel očistcem, a byl hrdý na to, že to přežil. Obecně vzato, Kanadani jsou zanesení spoustou balastu a stojí si na svém.

AJ: Dělal jste taky ty svoje velké multimediální show. Byl jste průkopníkem různých představení a extravagancí, které téměř simulovaly prožitek s LSD.

TL: Pracovali jsme léta na Harvardu a v Millbrook na vytvoření jazyka, který by postihoval takzvaný »vizionářský« zážitek. Experimentovali jsme s diapozitivy, anatomickými tvary a buněčnými programy, což se později vyvinulo v něco, čemu se říká psychedelické umění. Diapozitivová show se užívá třeba na rockových koncertech.

Vytvořili jsme celé knihovny zvuků a mytických ikon a podobně. Jazyk k postižení nevýslovného. Jednou v létě v Millbrook jsme se rozhodli uspořádat letní školu. Psychedelické drogy se v té době už nesměly užívat (i když jsme přesvědčen, že si to každý udělal po svém). Letní školu zakončovalo divadelní představení, ve kterém jsme použili Hesseho *Stepního vlka*. Poslední kapitola se jmenuje Magické divadlo myslí — výše vstupného je vaše mysl. Harry Haller, upjatý a vystresovaný evropský intelektuál, v ní podstupuje pod vedením Pabla určitý psychedelický zážitek. Prochází všemi těmi neuvěřitelnými halucinacemi a výlety do svého nitra.

Ztělesnili jsme tu dvojici a na představení přišlo asi dvě stě lidí. Procházeli jste zámekem z místa na místo a byli jste postupně vtahováni do děje. Lidé tam přehrávali pasáže ze *Stepního vlka*. Celé to končilo na podlaze obrovské sklepní místnosti, kde se odehrávala poslední scéna, ve které se hrdina pokouší oběsit. Prochází židokřesťanským komplexem viny a na konci mu mladá žena řekne: „Sundej si tu smýčku.“ Odehrávalo se to jako stínohra a pantomima s provazem a smýčkou a devadesát procent lidí tam pravděpodobně bylo pořádně sjetých.

Byli tam taky nějací producenti, které to zaujalo, a hned říkali: „Tohle bychom měli dostat na Broadway!“ Přenesli jsme to tedy do East Village a začali jsme pořádat psychedelické slavnosti. Byly to multimediální záležitosti s propracovaným scénářem a spoustou zvukových a světelných efektů. Tahle velice novátorská umělecká forma v důsledku vedla ke vzniku speciálních efektů. Byla se tam na to podívat hromada lidí z Hollywoodu. Viselo to v té době ve vzduchu.

AJ: Ještě otázku na vaše debaty s G. Gordonem Liddym. Téměř to vypadá jako kanadský žertík, že jste s ním musel být na stejném pódiu. Jak to probíhalo?

TL: Měli jsme stejného agenta. Víte, Gordon se dostal do Bílého domu, protože byl asistentem návladního v okrese Dutchess, nedaleko Millbrook, kde jsme přebývali. V jednom kuse tam podnikal trestné výpravy. Doslova nás z okresu vyšťval. Ačkoli u nás nikdy nenašel žádné drogy, připsal si zásluhy za to, že jsme odešli. Za své půlnoční přepady se dostal do Washingtonu a výsledkem byly podobné nájezdy na Watergate.

Ve finále této zábavné konverzace bych rád poznamenal, že jedním z nejlepších žertů, které jsme zažil, byl útěk z vězení. Při přijetí jsem musel projít množstvím psychologických testů, z nichž značnou část jsem sestavoval já sám. Vyplnil jsem je tedy tak, abych z nich vycházel jako klidná, konvenční osoba, u které nepřichází v úvahu útěk, s velkým zájmem o práci na zahradě a v lese.

Dostal jsem se tedy jako zahradník do věznice, z níž bylo poměrně snadné utéct. Útěk byl velmi akrobatický a nebezpečný, protože probíhal pod bodovými reflektory a podobně. Dopadl jsem na zem, utíkal pryč a vyzvedlo mě smluvené auto. Chtěl jsme se dostat alespoň na dálnici. Kdyby mě dopadli až tam, už to by byl husarský kousek.

Vědomí, že jsem provedl nenásilný útěk, mě naplnilo ohromným pocitem euforie, humoru a radosti. Pořád jsem se smál a smál a smál a představoval jsem si, co asi právě dělají strážé. Jistě už objevili můj útěk a volají do Sacramenta. Vysoké otáčky závitů v hlavách. Byrokracie bude v úzkých. Vydržel jsem se tomu smát dva nebo tři týdny. Pokládal jsem to za velmi zdařilý kousek performančního umění. Za příklad, jak je třeba pracovat s vězeňským systémem a policejní byrokracií. Nenásilné divadlo. To byl velmi dobrý žert..., kterému představitelé soudní a policejní moci nikdy nepřišli na chuť...

KEITH VI. 2 HARING: PRAVĚK BUDOUCNOSTI

Keith Haring byl ztělesněný život. Zářil, jiskřil, tančil naším vizuálním polem a cákal pestré barvy do našich užaslých očí.

Cožpak pro nás nebyl nádherným řeckým blondatým bohem Panem v teniskách, za nímž se zvedala sítnicová stopa duhových tyčinek a technikolorových čípků, když se řítil naší myslí, prolétal kolem rychlostí devadesát úsměvů za hodinu a vytácel své r/m (reality za minutu) do rekordních rychlostí?

Keith Haring sehrál osudovou roli v klíčových okamžicích historie světa. Dokončil svůj úkol v 80. letech 20. století, zmatené strašidelné dekády negativního rozkladu. V těchto chvílích kulturního kolapsu a společenského chaosu zaujal Keith tradiční místo komunikujícího filosofa: humanizoval, popularizoval, zosobnil a ilustroval velké pohanské zkušenosti našeho druhu. Oslavoval život, omamný tanec, jeníčko-mařenkovské radosti moudrých dětí, erotickou energii, konfrontaci s démony.

Barry Blinderman popsal podstatu Keithovy činnosti jako „halucinační rozhraní mezi biologií a technologií v naší čím dál víc kybernetické společnosti“. Název *Pravěk budoucnosti*, který Barry vymyslel pro výstavu Keitha Haringa, je velmi výstižný. Keithovo umění posti-

huje celé údobí vývoje lidského ducha. Mohl by vyskočit ze stroje času v paleolitu a začít malovat na stěny jeskyní. Tehdejší lidé by mu rozuměli a smáli by se — obzvláště děti. Ukázal jsem jeho kresby australským aboriginálům, kteří mě obřadně zasvěcovali, a oni se usmívali a kývali hlavami. Keith komunikoval prostřednictvím základních globálních ikon lidstva.

A nabízí se ještě jeden dalekosáhlý aspekt Haringova génia. Jak vstupujeme do 21. století, je jasné, že brzy vznikne jakýsi globální jazyk. Gramotnost, tj. používání písmen ke komunikaci, je hlavní bariérou mezi třídami, rasami, národy. Takže ten nový jazyk bude ikonický a bude přenášen v digitálních strukturách po linkách z optických vláken, které se objeví na monitoru nebo v přilbě zařízení pro virtuální realitu. Grafika je klíčem k informačnímu světu budoucnosti. Televizní pasivitu převálcuje osobní vyjadřování. Tak jako se čekalo, že v tovární společnosti bude každý umět »číst a psát«, v budoucnu se bude předpokládat, že každý zvládne schopnost »přijímat a převádět do grafického jazyka«. Všichni budou používat digitální přístroje, aby se stali grafickými umělci. Sprayová grafiti, jež můžeme dnes vidět v centrech našich velkoměst, jsou pozoruhodnou předzvěstí. A čím umění nejvíc inspirovalo takovou budoucnost?

Ještě jednu závěrečnou věc je třeba říct k dionýsovské síle Keitha Haringa. Na sklonku svého života se postavil proti konečnému a hlavnímu démonu lidské existence, zápasil s ním a porazil jej. Zvítězil nad smrtí.

V tom legendárním interview v časopise *Rolling Stone* z roku 1989 se David Sheff Keitha zeptal, jak skutečnost, že má AIDS, změnila jeho život.

Keith odpověděl: „Nejtěžší je to vědomí, že toho ještě zbývá tolik udělat. Jsem naprostý workoholik. Mám hrůzu z toho, že se jednoho dne probudím a nebudu schopen pracovat.“

David Sheff: „Uděláte si čas také na něco jiného než na práci?“

Keith: „Musím se k tomu donutit. Jinak bych pořád jen pracoval. Ale mám dostatek času na zábavu. Nestěžuju si. Vůbec. Svým způsobem je to vlastně privilegium. Vědět to. Když jsem byl malý kluk, vždycky jsem si myslel, že umřu mladý. Ve dvaceti nebo tak. Takže jsem vlastně prožil celý život, jako by to mělo každou chvíli přijít. Dělal jsem, co jsem chtěl. Dělán to pořád.“

Následující slova Keithův rozhovor se Sheffem uzavírala: „Když se blížíte ke konci, nutí vás to směřovat všechny věci k jedné jediné. V tomhle bodě se teď nacházím já. Nevím, kde to skončí, ale vím, že je nesmírně důležité teď takhle postupovat. Celá ta věc už začíná být mnohem srozumitelnější. Svým způsobem je to opravdu osvobozující.“

Ovšem to jsou slova. Silná. Moudrá. Ale pořád jen slova.

Keith často citoval moudrost buddhistického mystika, který napsal *Tibetskou knihu mrtvých*. Jsou v ní vyjmenovány stavy, které lidská bytost prožívá, když prochází nejposlednější událostí svého života. A moderní psychologové to potvrzují. Napřed přichází pocit odporu, poté naprostá úzkost a nakonec, doufejme, osvobozující akceptování. Dojemné je, že Keith prožíval, prodělal a snažil se pochopit tyto silné emoce ve svých posledních pracích.

V roce 1987, v době, kdy se dozvěděl, že je HIV pozitivní, stvořil úžasnou malbu nazvanou *Plačící žena*. Šokujícím způsobem se vyčleňuje z Keithovy běžné produkce. Je vyjádřením úzkosti a hrůzy, jež pociťoval a které jsme prožívali my všichni, když jsme se o Keithově stavu dozvěděli.

O rok později namaloval zářivé obrazy oslavující zrození a život.

A ještě o dva roky později Keith ve spolupráci se svým idolem a rádcem Williamem S. Burroughsem vytvořil monumentální dílo, jež sestávalo z dvaceti sítotisků poezie a inspirací osvěcených kreseb oslavujících konec křesťanského tisíciletí a zrod novopohanství.

V elegantně napsané předmluvě k *Apokalypse* Burroughs přesně definuje virtuální realismus budoucnosti:

„Když obraz opustí rám a když psané slovo opustí stránku — ne jen ve fyzickém plánu, ale rám a stránku jako všeobecné kategorie — dochází k základnímu zobrazení reality; liberální realizaci umění... Každý upřímný umělec se pokouší o nemožné. Úspěch vepíše apokalypsu na nebesa. Umělec se pokouší o zázrak, malíř nutí svá díla, aby opustila plátno a vydala se ven z obrazu, a jediná trhлина v tkanině stačí, aby se zvedla stavidla říše démonů.“

ROBERT WILLIAMS: VI. 3 DEJTE MOC STUDENTŮM

Veškerá hmota od třpytivých atomů po velké baňaté planety je vytvořena ztuhlými shluky elektronů bez ustání a velkou rychlostí se rozpouštějících, tajících, prolínajících se a fúzujících do podoby něčeho, co lidé vnímají jako chaos.

Když se řekne slovo »chaotický«, vždycky mi to připomene Roberta Williamse, protože jeho optické čarodějnictví a obrazová filosofická lyričnost a jeho elegantní atraktivní vzdělanost jsou tím nejprůzračnějším, nejbrilantnějším a nejzemitějším předváděním kvantové dynamiky z masa a kostí, kvantové neurologie i teorie chaosu jako takové. Chromatický chaos zasety Williamsem je stejně dokonalý jako jeho úspěšnost na trhu.

Einstein překonal čas a prostor. Robert Williams také.

ROBERT WILLIAMS A BOUŘLIVÉ 20. STOLETÍ

Bylo historickou funkcí informačních čarodějů 20. století (umělců, básníků, psychologů, filosofů, hudebníků, jazykovědců) popularizo-

vat, zosobňovat, propagovat, uskutečňovat, aktualizovat, zviditelňovat a uvádět do pohybu následující zastrašující, šokující a paradoxní vývody kvantové dynamiky:

1. Lidský mozek je sítí stovek miliard neuronů (z nichž každý je komplexnější než špičkový počítač). Je formátován a programován pomocí vizuálních ikon, které přitahují naše lelkující oči a otiskují se do našich líných, zvědavých myslí. Ovlivňují realitu, ve které žijeme a kterou sdílíme s jinými bytostmi se stejným vizuálním návykem.

2. Ti, kdo kontrolují osvětlení a zvuk, kdo kontrolují, co zavádí o naše oční bulvy a ušní bubínky, jsou zároveň těmi, kdo nám programují »autorizovanou realitu« dotyčné kultury. Robert Williams na téma odevzdání moci studentům prohlásil:

„Zrak vládne nad všemi smysly“ — „to, co vidíme, má diktátorskou úlohu“ — „pohled je dominantním nástrojem informačního vstupu“ — „vývoj... je do valné míry diktován zrakovými vjemy“ — „tajemství je potravou pro oči, které zkonzumují trilionkrát víc, než samy váží, za den! Čumilové získali klíče od hvězdárny.“

3. Vnímání hmotného, takzvaně »normálního« vnějšího světa racionality je záležitostí pouze lokální a konsensuální. Jedná se o autorizovanou halucinaci, která je žárlivě střežena správci pohledu našich očí.

4. Marshall McLuhan nás už dostatečně poučil, že chceme-li měnit společnost, musíme změnit média a způsoby komunikace. Krajiny obrazů »autorizované reality« lze rozebrat, rozhodit, rozostřit, rozkouskovat do chaotických fragmentů a tvůrčím způsobem znovu složit zvláštním lidským druhem: čaroději, inženýry chaosu, designéry »neautorizovaných realit«.

KOMIKSY

V desetiletích před vynálezem televize byly komiksy — z pochopitelných neurologických důvodů — nejvlivnějším médiem pro vyjádření tak zvaných »neautorizovaných« myšlenek. Komiksy jsou vizuální, barevné, neverbální, nereálné, fantaskní, zlehčující a neuctivé. Oslovují mládež i dospělé, kteří hledají útěk od vážných, úctyhodných a autorizovaných realit.

Vinu za všechno dávám kocouru Felixovi

Když se ve svých dvaasedmdesáti ohlédnou zpátky, s úžasem zjišťují, že moji základní představu o životě utváří do nejmenších detailů komiksový hrdina, který se zrodil stejně jako já v roce 1920.

Kocour Felix byla veselá, drzá, černobílá postavička, z jejíž úst se linuly hudební tóny. Propískala se životem.

V ruce měl často cigaretu a sklenku šampaňského. To bylo ještě za prohibice, takže kocour Šťastlivec se veřejně oddával ilegální droze.

Felix se neustále ocital v nesnázích, protože byl ve věčné opozici proti »autorizovaným realitám«, jež zachycovaly všechny ty ostatní sedě tištěné stránky deníku. V takových okamžicích se nad kocourovou hlavou rozsvěcovala elektrická žárovka. Ze svých potíží se vyvlékal pomocí brilantních nápadů.

Komiks a olejomalba

Robert Williams se pokládá spíše za malíře než za kreslíře seriálů, přestože se jeho práce poprvé objevila v undergroundovém tisku kontrakultury 60. a 70. let. Sdílím jeho názor.

Nenechte se prosím zmýlit komiksovou stylizací a žertovným pojetím jak z dětské knížky. Williamsovy obrazy jsou zároveň plně exaktních, vzdělaných, ba vědeckých názorů.

Umělecký establishment Východního pobřeží jej z pochopitelných důvodů neakceptoval. Olejomalba se od Tiziana po Warhola tradičně využívala k programování sítnic a mozků »široké veřejnosti« pro přijetí »autorizovaných realit«. Olej, plátna či psané slovo jsou posvátnými nástroji, po staletí monopolizovanými papeži, králi a dalšími autoritami právě k programování autorizovaných realit. Až si najednou přijde nějaký Robert Williams a čmárá sprejové malby na vatikánské stropy a Oválné pracovny naší mysli.

Williamsovy obrazy zneklidňují »širokou veřejnost« — na druhé straně ovšem vyvolávají nadšení a inspiraci u »specifické veřejnosti«, u miliónů těch, kdo zažívají potěšení z neuspořádané chaotičnosti pravé poloviny mozku a kdo prahnou po »neautorizovaných realitách«.

Williamsovy předmluvy k *Přízemnímu umění* a *Vizuálnímu návyku* jsou brilantní literární události. Stejně jako na svých obrazech i ve svém psaní pracuje Williams na mnoha úrovních. Míchá dohromady kousavou satiru, důvtip komika a zanícenou bravuru libertariána s hlubokým porozuměním psychologii vizuálního vnímání.

INŽENÝR CHAOSU A DESIGNÉR NEAUTORIZOVANÉ REALITY

Stejně jako Geiger, hrůzu nahánějící čaroděj ze Švýcarska, i Williams kombinuje mechanické s tělesným. Nejbanálnější, obyčejné, důvěrně známé předměty se prolínají, morfují, mísí a rozpouštějí se do neuspořádané, pozlátkově se třpytící, technikolorové, výprodejové záplavy myšlenek, ikon a obrazů.

Williams mistrovsky ovládl onu neklidnou směs realismu levé hemisféry mozku a zpřeházené, nezaostřené fantasknosti hemisféry pravé, která nás tak snadno zahlučuje a vyvádí z konceptu tím, jak si pohazuje s naší soustředěností tam a zpátky mezi postavami a pozadím.

Malby Roberta Williamse explodují spoustou zrak strhávajících obrazů, objektů a událostí, vyvedených v neodolatelných křiklavých barvách.

Jákýkoli komentář o Robertovi by se ovšem měl povinně zmínit i o jeho krásné, elegantní a duchaplné manželce Suzanne, která je úchvatnou designérkou chromatických geometrických pláten.

Pokládám Roberta Williamse za jednoho z nejlépe informovaných a nejpůsobivějších komunikátorů široko daleko.

VI. 5 0 INTERZÓNĚ
WILLIAMA
S. BURROUGHSE

William S. Burroughs je jedním ze tří literárních obrů 20. století, kteří zcela roztřístili, rozpustili, přetvořili a digitalizovali angličtinu. Vyzářili ji a vyšlehli v holografických obrazech do 21. století.

Američan William S. Burroughs, jeho krajan Thomas Pynchon a Ir James Joyce jsou alchymisty, kteří uplatnili koncepty kvantové dynamiky a teorii chaosu i na poli řeči a jazyka. Tito tři čarodějové nejsou ani tak spisovatelé jako spíš „slovní procesory“.

Stejně jako rovnice tří velkých německých filosofů vědy Einsteina, Heisenberga a Plancka zredukovaly Newtonovy zákony na dočasně platná pravidla a rozpustily pevnou hmotu molekul a atomů do shluků či vln elektronické informace, tak i Joyce, Pynchon a Burroughs rozebrali s laserovou přesností gramatické struktury a sémantickou mašinérii starého, klasického jazyka Shakespeara.

Není náhoda, že fyzik Murray Gell-Mann, jenž objevil základní elementární jednotku informace, tuto jednotku pojmenoval »kvark« podle termínu vypůjčeného z Joyceova románu *Pláčky nad Finneganem*.

A byl to Burroughs se svým přítelem Brionem Gysinem, kdo vyvinul »stříhovou« metodu při práci se slovy, vykrajování odstavců

z různých psaných děl — z novinových výstřižků, románů, návodů k obsluze i pornografických plátků — a jejich spojování podle principu nahodilosti.

Podle slov Burroughsova přítele a vydavatele Jamese Grauerholze „tato repetitivnost dodává dílu kaleidoskopický charakter — a co jiného je kaleidoskop než zařízení k nekonečnému opakování stejných prvků? Jako by předvídal příchod moderní kvantové fyziky, vidí svět jako vzájemně provázaný vesmír nekonečných permutací a rekombinací“.

Burroughs se narodil v Saint Louis v roce 1914. Jeho dědeček, po němž dostal jméno, významně přispěl k vývoji přístroje, který připomínal počítač a prodával se v Americe pod názvem »Burroughsova počítačka«. Po klidném a blahobytném dětství se Burroughs stal studentem na Harvardu. Jeho intelekt, homosexualita, literární vzdělanost i bohaté zkušenosti s nejrůznějšími drogami stály u zrodu celoživotní pouti změněnými stavy vědomí a neurologickými hájemstvími, mapovanými v průběhu lidských dějin různých škol.

Od roku 1938 se Burroughs stal čímsi jako vizionářským archeologem, odcizeným, několikanásobně utajeným špiónem, vydávajícím svědectví o stavu lidstva, nahlíženém z prostředí zjizvených, zaprášených a špinavých zákoutí přístavních měst, exilových kolonií, pohraničních křižovatek a všelijakých podsvětních území nikoho: Tanger, Times Square, Mexiko City, Panama City, Levý břeh, amazonská džungle atd.

Burroughs popisuje vizionářské krajiny, detailní sociologické studie neexistujících kmenů, města v halucinačním oparu, vědecko-fantastické spršky vroucího stříbrného spermatu vylučovaného venušanskými transvestity se stříbrnou pokožkou. Zatímco „jordánský voják, odsouzený za prodej plánů kasárenských záchodů židovským agentům k oběšení na tržišti v Ammánu, vylézá nahoru k šibenici, aby vztyčil Černý Větroň Hmyzího Trustu“.

A tak dál.

Bill Burroughs je pan žurnalista, jenž popisuje, co se opravdu děje skutečným lidem. Feták Danny myje auta. Pasáci a prostitutky v Socco Chico. Protiheroinová léčba v nemocnici Benchimal. Kavárna Interzóna páchnoucí prohnílymi, zkaženými, larválními archetypy. Atd.

Názvy románů jsou příběhem samým o sobě — *Feták, Teplouš, nahý oběd, Hebká mašinka, Lístek, který explodoval, Nova Express, Divocí boši, Blade Runner*. A nádherná završující trilogie o apokalypse, smrti a nesmrtelnosti: *Města rudé noci, Místo slepých uliček a Západní země*.

Interzóna je sbírkou zaprášených fragmentů a ztracených rukopisů, které byly objeveny v archívu Allena Ginsberga v roce 1984. James Grauerholz je skvěle zredigoval a napsal báječnou předmluvu.

Příběh? Divoká satira. Uprutný, trpký, ponurý obraz oficiálního pokrytectví, puritánské represe, náboženského totalitarismu. *Interzóna* je chladným, suchým, zmoženým a zároveň napůl něžným pohledem na sociální zavržence, vyhnance a odpad podsvětí. Unaveným holdem humanitě ve všech jejích zkažených formách.

Burroughs vynalezl postliterární jazyk, nové médium, v němž se slova stávají oblaky, chomáči či shluky významů, neúnavně vytryskávajícími na čtenáře jako explozivní technikolorová džungle neonů v tokijské čtvrti Roppongi. Burroughs slovy maluje. Práská do stránky expressionistickými, surrealistickými slovy-úderý a hovorovými sprškami jako ze samopalu. Stejně jako obrazy v galerii ani Burroughsovy věty není třeba vnímat v určitém lineárním sledu. Jeho tvorba získala přívíska »hologramová« či »fraktálová«, protože jakýkoli odstavec může být zároveň zárodkem kompresně uložených vět, které se rozvinou a recyklují v pozdějších verzích.

A především — Burroughsova tvorba je humorná. Umí prohlédnout skrze pozlátkovou zmrzlý syrových a upocených detailů až k nadčasovým komiksovým seriálům života. Pokud existují.

Bill Burroughs je velmi zábavný člověk a jeden z největších amerických umělců.

VI. 5 WILLIAM GIBSON: KVARK DESETILETÍ

Od roku 1984 opanoval William Gibson čtyřikrát naše monitory efektními a vzrušujícími kybertexty 21. století.

Jeho první román *Neuromancer* pobral všechny ceny za vědecko-fantastickou literaturu a definoval kyberprostor. Gibson stvořil kyberekologii a stanovil názvy, role, rituály a zeměpisné nálepky pro ty nové, obří a hrůzu nahánějící abstraktní algoritmy, které proměňují naše virtuální reality. Ten název byl *kyberpunk*. Tou rolí byl kvark. Novým digitálním terénem se stala *matrix* čili kyberprostor alias Kybérie.

Gibson píše jako hudebník kybernetického reggae, překládá nepříjemné, neosobní, nepopulární a těžko dešifrovatelné rovnice do současné lidské řeči. Přetváří kvantovou fyziku na Elektrickou říši žcn.

Filosofie zpřístupňování

Literatura a umění všech kultur odráží a popularizuje vědu a filosofii své epochy. Příklad: vědou feudalismu je teologie. Tudíž umění, literatura, architektura a hudba catstevensovské populace ve

znamení kříže a půlměsíce oslavuje náboženské mýty, přepychový životní styl šlechty a kruté symboly meče a dýky třímané samozvanými speciálními agenty božími.

Zpřístupňování industriální scientologie

Druhý příklad: věda industriálního věku zahrnuje newtonovské zákony a řád a odpovídajícím způsobem dogmatická, násilnická pravidla genetické soutěže (nepřirozeného výběru) pochybně zplozená Darwinem. Umění/literatura/hudba této tovární kultury je institucionalizovaná, socializovaná a formalizovaná záležitost. Stejně jako dobová věda je posedlá velikostí, množstvím a opakovatelností.

Osoby a obsazení: ředitelé orchestrů, majitelé uměleckých galerií, představitelé a členové spisovatelského svazu, kteří obvykle pranyřují, kolonizují a vykořisťují určitou společenskou třídu, oblast nebo žánr. Tajuplný příběh. Romance. Životopis. Historický román. Jižanský román. Poezie. Židovský román. Vědecká fantastika.

Literární pásová výroba. Velmi výnosná Kniha měsíce se okamžitě ocitá ve vlastnictví žebříčku bestsellerů firmy Time-Life Inc. Síť prodejen Crown a Waldenbrook. Pulitzerova cena! Nobelova cena! Newton, Darwin a inženýrství scientologové 19. století se pokusili vnutit pravidla a řád chaotickému vesmíru. A totéž učinil i svět spisovatelů.

Zpřístupňování psychologie

A nastává postindustriální věk elektroniky. Kvantová lingvistika. Einstein, Heisenberg, Planck, Bohr a Fredkin nám odfaxovali zprávy nahánějící hrůzu. Kdo z nás to dokáže zvládnout? Zdá se, že vesmír od galaxií až po atom sestává z kousků vysoce miniaturizovaných jednotek informace. Tyto jednotlivé miniobyvatele galaxií nazýváme kvarky. Toto patnáct miliard let staré informační pole doslova tvoří elektronickou telekomunikační show. Vesmír sestává z pár digitálních programů, které běží a běží a běží. Neexistují žádné »zákony« ani »pravidla«. Vývoj programují algoritmy, které užívají přílehlou geometrii automatické buněčné reprodukce. Vesmír se vyvíjí každou vteřinou s námi i bez nás.

A nastupují kvarky!

A ocitáme se v hájemství von Neumanna!

A zhoršuje se to! Reality jsou podmíněny těmi, kdo je podmiňují. Částice vesmíru jsou digitální, elektronické, jazykové. Hmota a energie jsou pomíjejícími hardwarovými konstrukcemi. (Platón a Buddha byli, jak se ukazuje, dávnými kyberpunkery.)

Lidský mozek je takto i nadále majetkem a nástrojem individua. Je vybaven stovkou miliard mikroinfocenter zvaných neurony a představuje tak miniaturizovanou digitální obdobu galaxie, která je také vybavená stovkou miliard miniinfocenter zvaných hvězdy. Vesmír je vybaven (přirozeně) stovkou miliard megainfocenter zvaných galaxie.

Nenechme se zmást zastaralým, technicko-mechanickým, hasákovým, inženýrsko-hardwarovým newtonovským blábolem. V dobách feudálních a industriálních byla velikost tím nejdůležitějším. Čím větší, tím lepší. Darwin se vyjadřoval jen ve velkých číslech. Virová genetika. Rozsévěj své semeno, mužný Chlapáku! Oplodni každé pitomé vajíčko, o které se ti podaří zavadit tím svým ponorným žihadlem. Replikuj se. Čím víc, tím líp.

Dobré zprávy, dámy! V infosvětě platí: čím menší, tím hezčí. *Menší je hodnotnější*. Znamená to totiž jedinečnost. Výběrovost. Miniaturizaci a kompaktnost, která znamená: „Dejte moc jedinci.“ Co s tou hlučnou, okolí znečišťující, továřenskou, hmotařskou a energetickou záležitostí, tolik obdivovanou mužsky nadřazeným davem? Využívá statického hardwaru, výtvoru robotických newtonovských zákonů. Podléhá zemské přitažlivosti. Přeměňte její hlemýžďí tempo na rychlost světla. Hmota sestává ze ztuhlých shluků informace. Hmota je jako ústřední výbor. Začněte hmotu rozpouštět a uvolníte tak individuální inteligenci. »Individuální intelligence« je ale ve skutečnosti nadbytečnou záležitostí stejně jako Harvardské náměstí. Umělá intelligence je zdánlivý paradox. Alchymisté to znají. *Solve et coagulare*. Zahřej to. Uvolni to a osvobodíš jednotky intelligence (kvarky). Kvarky jsou naprogramovány pro spojení s ostatním data-světlem. Říká se tomu »připojení«.

Konstelace digitálně informačních shluků jsou to hlavní v informačním hospodářství přírody. Kvark je téměř čirá informace. Má jedinou hardwarovou funkci: »vypnout/zapnout«. Kvark má pravděpodobně stejný kyberpotenciál jako atom. Nenechte se omámit gigantickým atomem, vířícím kolem s těžkým jádrem a myriádami planetárních elektronů a vesmírným prachem. Nechej snižovat význam atomu. Má stejný kyberpotenciál jako neuron, jenž — naopak — má stejný kyberpotenciál jako galaxie.

Rovnice $E = mc^2$ je pouze inženýrské schéma. Základní rovnicí je ve skutečnosti $I = mc^2$, kde »I« je informace. Gramaticky řečeno, kvark můžeme vnímat jako první osobu jednotného čísla. Jediný neuron má větší informační sílu než celé Slunce! Vybuchující hvězda je jen hlasitý hardware! Váš mozek je informačně nabitější než všechny hvězdy v galaxii. Koncentrát digitální informace o velikosti cihly je mocnější než Mount Everest.

Zkusme to třeba taky pojmut jako nějaký pop-art: neviditelný shluk DNA obsahuje dostatek algoritmů, aby mohl vyrůst třeba amazonský deštný prales!

Tato kvantová realita je nesnesitelnou lehkostí kultury, která byla vytvořena pro neotesané farmáře a tovární inženýry a postavena na strachu z boha. Tato jednoduchá minimalistická *matematika* zjevného chaosu nenabízí žádné slitování pro nepřipravené. Žádné!

Ale k čertu s tím! K čemu by sebevědomé jedinečnosti, kvarku nebo neuronu, vůbec bylo slitování? A když se na to takhle podíváme, kdo vlastně jsou ti samozvaní feudální soudci a průmysloví manažeři, kteří se snaží obvinít lidské bytosti vybavené mozkem hned od narození z nepopsatelných hříchů a zločinů a prohlašovat o sobě, že jsou nadáni mocí odpuštění? Odpuštění pro kvark? Pro mozek? Pro galaxii? Pro zákrut DNA?

Trčíme v těchto dovádivých sartrovských, foucaultovských a fredkinovských algoritmech, které vyzaují radiové a televizní signály po patnáct miliard let, a hodiny běží dál. Reality zahrnují korán, bibli, talmud, a navíc i paví péra, květy mučenky, afrodisiakální plody jistých estetických rostlin, nahrávky Jimi Hendrixe, propojené počítače stejně jako tajuplný úsměv na tváři milujícího partnera v okamžiku orgasmu.

Otázka: Kdo dokáže vysvětlit ty záhadné digitální programy? Kdo nám přečte mladé skoro-kvarkovské příjemné příběhy na dobrou noc, které nás zbaví strachu z osvobození sebe sama? Kdo nás naučí cítit se pohodlně uprostřed chaotických věd naší divoké doby? Kdo nás rozesměje tváří v tvář strukturám, rozpadajícím se před našima očima, einsteinovským smíchem, protože relativita a fraktálová povaha běžících programů je vždycky zábavná? (Proč? Protože nás překvapují.) Kdo nás najde, jak se chichotáme jako šokovaní školáčky před skutečnostmi života? Kdo nás polechtá přesným opakem systému a řádu?

Odpověď: Umělci-básníci-hudebníci-vypravěči příběhů. Popularizátoři kvantové jazykovědy.

James Joyce (který přišel na slovo *kvark*) nás naučil základům práce se slovem a ukázal, jak lze atomizovat molekuly gramatiky. Představte si Joyce jako primitivního, předdigitálního vizionáře typu Alana Turinga. William S. Burroughs byl dalším spisovatelem-alchymistou, jenž roztál větu, rozpustil řetězce statické gramatické formy, rozstříhal stránky prózy, uvolnil svíjející se atomizovaná slova a nechal je znovu se poskládat v náhodném pořádku.

Burroughs a jeho přítel Brion Gysin věděli, jak se rozbalují algoritmy. POKUD osvobodíte individuální infojednotky, PAK se ony

samy spojí přirozeným způsobem (tj. podle naprogramování). Burroughs byl prvním autorem, který ve své tvorbě využil vědeckých postupů — a není zřejmě divu, protože jeho dědeček a jmenovec vynalezl první tržně úspěšný mechanický počítač.

Thomas Pynchon byl největším a posledním z těchto »kvantových jazykovědců«. (Nervózní termín *science fiction* pro postižení spisovatelů kvantově vědeckých neužíváme.) Klasická science fiction byla techniko-mechanickým fantazírováním, vážně myšleným vzepětím snahy vtisknout budoucnosti inženýrské zákony a řád. Asimov, Henlein, Lucas a jejich kohorta byli loajální společností lidí, kteří využívali umění jako poslední pokus vnutit mechanický řád postmechanické budoucnosti. Zásadním autorem industriálního věku byl L. Ron Hubbard. Jeho strojově sepsané, v plechovce nabízené knihy, produkované firmou Hubbard, Inc. se stále prodávají v miliónech kopií.

Správné načasování je v infosvětě základem úspěchu. Po patnácti miliardách let vývoje Gibson trefil malé okénko, zrozené mezi lety 1946—1964, přesně doprostřed. Jako člen první kybernetické (televizní) generace nebyl jedinou infojednotkou vybavenou mozkem a naprogramovanou »prorazit«. Program připravil kolem miliónu kvarků zrozených populační explozí se stejnými »ano/ne« algoritmy.

Rád bych tu pojednal o některých technikách, které William Gibson užívá, abych ilustroval a personalizoval kvantovou psychologii (cycologii).

Především si povšimneme, že Gibsonovy knihy, stejně jako Pynchonovy a Burroughsovy, humanizují špičkovou technologii. Jeho kybertechnické postavy jsou ulicí odchovaní členové alternativních kultur. Digitální zařízení a přístroje z meziplanetárních lodí zabýdlují krajiny, kterými jeho postavy procházejí.

Jeho antihrdinové — Case, Bobby Newmark (sic), Bobby Quinnes, Johnny Mnemonic nebo Foxův partner v *Hotelu Nová růže* — jsou »kyberpunketři«. Jsou lidskou obdobou základní částice kvantového vesmíru. Jsou to kvarkové. Základní čísla — dělitelná sebou samými a jedničkou.

Kvarkové jsou osamělé bytosti. Agenti na vlastní pěst. Kvarkové mají minimální hardwarovou moc v materiálním světě. Málo se zajímají o instituce a necítí se jim nijak zavázáni. Žijí v odcizení. Jsou to outsiders. Vyhnanci. Jejich funkce je aktivovat se »připojením« (zapojením) do kyberprostoru na druhé straně obrazovky.

Kvarkové jsou svobodní, radikální jedinci, kteří »prorážejí« do svého nitra, aby obdrželi algoritmické instrukce od svých vlastních neuronů, a poté »vyrážejí« ven do kyberměsta. Ať už operují »uvnitř« v psyberprostoru nebo se pohybují »vně« v kyberprostoru, jsou piloty navigujícími oceány digitálních informací.

Kyberpunkerři jsou znuděni »hmotnou realitou«. Jsou šťastnější ve vnitřní nebo vnější matrix.

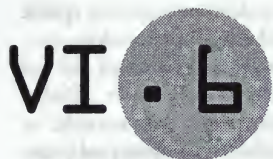
Dixie Flatline je kódový kovboj, jehož tělo a mozek vzaly za své a jehož ROM podoba doprovází Case při jeho impozantních dobrodružstvích.

Gibsonova definice ženství v kybernetickém věku si také zaslouží obdivný rozbor. Na rozdíl od jeho mužských postav jsou ženy silné, nezávislé, výkonné, hrdinné a působivě atraktivní. Jsou to šamanky, vzdělané čarodějky, hravé, veselé, báječné věštkyně. Gibsonovy ženy mají více světské moci, hmotného know-how, politického zanícení a zároveň se zřídka »připojují« pomocí »kybertrůd«. Působí v matrix usazeněji. Vypadá to, jako by ženy už dávno byly tam v Kybérii a sledovaly — s laskavou něhou — nemotorné muže škrábající se sem a tam mezi materiálními a digitálními světy.

Nemůžeme pominout ani jeho globální, mezinárodní, multietnický přístup k původu jeho postav. Zaznamenáváme jeho pečlivou směs mocností voodoo, orientálního důvtipu a americké nevinности. Moudře staví svou kyberkulturu 21. století na předkřesťanských, předindustriálních, pohanských, matriarchálních a transových základech. Základů voodoo využívá inspirovaně.

Gibson nestvořil nic víc než všepřonikající mýtus, základní legendu o příštím stadiu lidského vývoje. Naplňuje stejnou filosofickou funkci, jak to učinil Dante pro společnost feudální či Melville, Tolstoj, Mann a Lawrence pro věk průmyslu.

Gibson nám představuje postavy a krajiny nejbližší budoucnosti. Po něm snad přijdou další vlivnější homerští vypravěči, kteří sepiší, zrežirují a promítnou naši budoucnost, ale vědomě a vděčně využijí základy, které nám poskytl Bill Gibson.

JAK
PUBLIKOVAT

KACÍŘSKÉ NÁZORY V HLAVNÍCH MÉDIÍCH

Francouzský *sémiotik* Michel Foucault dokázal, že ti, kdo kontrolojí myšlenkové zdroje (tj. masová média), kontrolují také myšlení lidí. Studenti z čínského Tchien-an-menu se naučili, jak využívat televizi, od amerických disidentů 60. let. Gerontokratická Tengova klika se naopak poučila, jak nakládat se studentskou revoltou, sledováním Nixonem nařízeného masakru v Kentské státní v televizi.

Jako mnoho jiných nezaujatých pozorovatelů i mě fascinovala výroba »zpráv« lidmi, kteří kontrolují tisk a televizi. Pár posledních let jsem tedy experimentoval s metodami, kterými může jedinec vnášet neuctivé, disidentské a libertinské pohledy do informačních výrobních linek.

Například úvodníkové strany novin přinášejí názorové články od známých publicistů. Tito spřažení panditi jsou vybíráni tak, aby poskytovali iluzi různorodosti pohledů, ale ve skutečnosti tyto úvodníky pokrývají pouze úzké spektrum mezi extrémně pravicovým křídlem klubu fanoušků CIA a Pentagonu (Saphire, Will Buckley atd.) a uhlazenými, krotkými frázemi loajální, tzv. »liberální« opozice. Kdyby někdo jako já nebo Alexander Cockburn, Noam Chomsky nebo dokonce Gore Vidal chtěl vydat skutečně disidentský esej

v oficiálním tisku, jakkoli přesvědčivé důkazy bychom měli a jakkoli strhující by byla logika věci, šance na uveřejnění by byla mizivá.

Čtenářská rubrika je proto jediným místem v novinách, kde se objevují odlišné názory. Tisková oddělení různých politických a náboženských skupin to samozřejmě vědí a zaplavují redakce svou standardní propagandou.

Takto lze publikovat i extrémní fašistické názory, které se »vážení« novináři neodvážejí ani zmínit; a čas od času se dokonce mohou vlíznout touto cestou do tisku i libertinská či skutečně kacířská hlediska.

Za posledních deset let jsem proto napsal stovky dopisů do *Los Angeles Times*, *Los Angeles Herald Examineru* a *Los Angeles Weekly*. Dopisy podepsané mým jménem obyčejně zmizely v koši a v tisku se neobjevily. Měl jsem ale vysoké procento úspěšnosti s dopisy pod pseudonymy, zvláště pokud sociálně-etnická příchuť jména rezonovala s obsahem. Vymyslel jsem například jméno Mary Agnes O'Brien pro komentáře postojů Matky Terezy a papeže ke kontrole početí. Vynalezl jsem taky rabína v důchodu I. J. Katze pro kritiku sionistického extrémismu. Zachariáš Case byl pro změnu student gymnázia, kterého pohoršovala krvežíznivá mentalita, probleskující v četných citátech prezidenta Reagana.

Nejefektivnější informačně nájezdovou technikou je vyhýbat se otevřeným projevům disidentského názoru vůbec. Stačí jen přijmout dikci současného establishmentu. Vyberte si prostě ten nejostudnější plamenný prvek zastánců tvrdé linie, trochu to přežehně (po voltairovsku) a »obhajujte« to vášnivým žargonem skutečného stoupence. Satira snáze poučí lidi hluché k logice a argumentům.

Tady máte například dopis reagující na nedávnou Bushem vyvolanou hysterii kolem epizody s pálením americké vlajky.

Drahý vydavateli,

dokonce i zapálení liberálové souhlasí s tím, že klikyhákové protiamerické a protináboženské sprejové nápisy na Washingtonově památníku by neměly být chráněny Ústavou. A aby toho nebylo dost, nějaký vypečení právníci z advokátské unie zjevně přesvědčili Nejvyšší soud, že vlajka zakoupená a zaplacená nějakým osamělým chovancem mentálního ústavu není státním symbolem.

Takže teď zcela určitě další samozvaní právníci, bojovníci za občanská práva, obhájí ještě zákeřnější případ tohoto »odporného bmyzu«, který nepochybně bude pokračovat v pálení vlajek v soukromí vlastních domovů, čímž znemožní odhalení a soudní postih, dokonce i kdyby prošel Bushův dodatek k Ústavě. Neměly by naše školy a policie přece jen vychovávat děti k tomu, aby v takovémto případě udávaly své rodiče?

V dnešní atmosféře globální neúcty k autoritě a posvátným symbolům nemělo by právo vlastnit, přemísťovat a prodávat tyto symboly, jako jsou státní vlajka, Nejvyšší Svátost, zbraně a bible, být omezeno pouze na vlastenecké a bobabojné občany, jejichž loajalita je nade všechnu pochybnost a na které se lze spolehnout, že se nedopustí znesvěcení veřejně ani v soukromí?

Představte si například, že vidíte stoupence Jesse Jacksona, jako je třeba Willie Horton, jak si vykračuje po ulici se státní vlajkou v ruce, nebo Dukakisova přívržence, jak drží bibli. Necítili byste se celí nesví z toho, co asi s těmito posvátnými relikviemi páchají, když se nikdo nedívá?

Mary Agnes O'Brien

Zkuste taky tuhle americkou metodu samizdatu, která je ideální taktikou informační partyzánské války.

REPRODUKOVANÁ VI. 7 AUTENTICITA: ČARODĚJNICTVÍ DAVIDA BYRNEA

Reprodukovat: plodit potomstvo pohlavním nebo nepohlavním stykem; znovu vyrábět nebo obnovovat; znovu vytvářet.

Autentický: obecně přijatelný na základě souhlasu, faktu nebo zážitku, spolehlivý, důvěryhodný. Například autentický portrét minulosti, přítomnosti nebo budoucnosti.

Reprodukováná autenticita je výpravná umělecká publikace, obsahující pět obrazů od Davida Byrnea a čtyř dalších umělců, které byly převedeny na formát A4 a odeslány z New Yorku do Tokia po telefonní lince jako fax. Byly vystaveny v galerii Via Eight, v kolekci, jejímž kurátorem byl Joseph Kusuth.

Pokládám výraz »reprodukováná autenticita«, tento zdánlivý protimluv, za zcela fascinující záležitost, která nás oslovuje v našem přechodu z hmotného, vlastnického materialismu feudálně-industriálních společností k relativitě a zábavnosti elektronické epochy.

Ted, když se Newtonovy zákony staly překonanou záležitostí, staly se i statické umělecké poklady ze dřeva, mramoru, plátna a oceli jen rozpadajícími se kuriozitami, jejichž hodnota divoce poklesla v důsledku dobře obchodovatelných »rarit«. Tyto archeologické sta-

rožitnosti jsou vyvolávány v aukcích u Sothebyho, střeženy ozbrojenými strážemi v galeriích připomínajících trezory či v palácích bohatých sběratelů.

Tolik k hanebné hamižnosti třídního vlastnictví feudální a industriální kultury, které protěžuje »raritu«. Tolik k mnohamiliónovému trhu s plátny, která nepraktický malíř van Gogh nedokázal vyměnit ani za pětifrankové jídlo v místním bistru.

Pro feudálního aristokrata stejně jako pro uměleckého kritika z Manhattanu znamená slovo »původní« především cosi, co je »vzácný originál«, tedy zboží, s nímž mohou obchodovat galeristé a jiní monopolizovaní majitelé. Politika hmotné estetiky je zde autoritářská a jednosměrná. Na jedné straně jsou majitelé-výrobci. A na druhé hlupáci.

PŘENOSNOST NAHRAZUJE VZÁCNOST

Podle německého filosofa Waltera Benjamina je »původnost věci esencí všeho, co lze přenést, od jejího počátku v rozsahu jejího existenciálního trvání... až po historii, kterou prožila. Vzácnost... je dnes... maskou významového potenciálu díla... a nadále již nevytváří

kritérium původnosti... Význam díla se tak společensky (a politicky) formuje životem«.

Tyto osvobozující, rovnostářské poznámky o »reprodukované původnosti« a přenosnosti jsou další aplikací dynamiky kvantového pole, einsteinovské relativity a interpersonální psychologie na lidskou elektronickou komunikaci.

Tyto vývody jsou hluboké a příhodné. Politika je interaktivní. Pasivní konzumenti se stávají aktivními činiteli, kteří přijímají elektronické obrazy svými mo-

nitORY, disky či faxy a poté je přetvářejí... odesílají... znovuvytvářejí... znovuožívují.

»Autentický« potom není nějaký vlastněný objekt, nýbrž trvale se proměňující síť, propojené pole elektronických interakcí, jimiž se základní ikona neustále znovu vytváří a ožívuje.

Dvanáctileté dítě z centra nějakého města vsune disketu s Monou Lisou do svého Macintoshe, obarví jí oči třeba nazeleno a pošle ji přes modem kamarádovi do Paříže, který přidá purpurovou rtěnku a vytiskne »dílo« na laserové tiskárně. Potom je odešle faxem Josephu Kusuthovi pro další show galerie Via Eight v Tokiu.

A právě tuto přenosnost, tuto globální interaktivitu David Byrne tak působivě způvodňuje.

David Byrne je členem malé skupinky osvědčených lidí, kteří sehrávají důležitou roli v nasměrovávání naší budoucnosti. Multimediálních čarodějů, experimentujících s novými formami reprodukce a přenášení. Lidí, kteří *provádějí filosofii v praxi*, chcete-li.

Na počátku David založil Talking Heads, pravděpodobně jednu z deseti nejdůležitějších rockových kapel všech dob. Režíroval dva novátorské filmy — *Pravdivé příběhy* a *Ile Aiyé*, sugestivní dokument o brazilských náboženských slavnostech. Dostal Oscara za hudbu k *Poslednímu císaři*.

Jeho vydavatelství Luaka Bop rozšiřuje globální zvuk. Byrneovo album *Uh Oh* je spojením toho nejlepšího v jeho hudbě: kousavý hard rock, pulsující latinskou energii, příchut' 21. století a opovázlivost Talking Heads.

David Byrne rozesílá zprávu o novém pokolení, o duchovním světě *Mondo 2000*. Lidském. Zábavném. Globálním. Vášnivém. Uvolněném. Přátelském. Ironickém. Moudrém.

No, a, jo...

Reprodukovaném.

Znovu vytvářeném.

Původním.

VI. 8

ROZHOVOR

S DAVIDEM BYRNEM

Timothy Leary: Zmiňuji se o vás v každé své přednášce, protože podle mého názoru ztělesňujete jeden koncept 21. století: propojení mezinárodní a globální sféry prostřednictvím elektroniky. Jak jste k tomu přišel?

David Byrne: Televize a filmy a desky jsou teď rozesté po celém světě takovým způsobem, že máte okamžitý přístup v podstatě k čemukoli kdekoli. Ale je to kontext; jen se to volně vznáší. Lidé v jiných částech světa — Indii, Jižní Americe, Rusku — mají přístup ke všemu, co děláme. Mohou si s tím hrát, znovu nebo jinak to interpretovat a my můžeme svobodně dělat totéž. Je to průvodní jev doby, ve které žijeme. Jedná se o tento druh komunikace — i když třeba vždycky není přímá.

TL: Platí to zvláště pro mladé Japonce. Podívejte se na ty tokijské časopisy pro mládež! Berou si ze všeho. Takový *Rolling Stone* vypadá vedle nich jako provinciální plátek.

DB: V tomhle ohledu jsou velmi katoličtí.

TL: Jaký je podle vás obraz nově se rodící globální kultury? Jak vás vnímají třeba v Brazílii?

DB: Vidí mě jako muzikanta, o kterém už slyšeli, ne moc, a který projevuje obdiv k tomu, co Brazilci dělají. Někdy je to pro ně trochu matoucí, protože mně se pokaždé nelíbí totéž co tamním kritikům.

Například některé desky na značce Luaka Bop — třeba hudba ze severovýchodu a dokonce i některé věci ze samby — pokládají lidé ze středních a vyšších tříd a z inteligence za podřadnou hudbu. Jako u nás třeba poslouchání country nebo rapu. Překvapuje je, že nějaký »vzdělaný« chlápek z New Yorku má rád podřadnou muziku víc než jejich umělecké záležitosti.

Někdy je to ale přiměje podívat se znova na jejich vlastní kulturu a oblíbit si to, co předtím zavrhovali. Stejně jako například Beatles, Rolling Stones a Eric Clapton přiměli mladé Američany zajímat se o Muddy Waterse a Howling Wolfa. Nedělám to vědomě, ale má to tenhle efekt.

TL: Jakou muziku posloucháte? Kdo jsou vaši současní oblíbení hudebníci?

DB: Poslední deska Public Enemy je prostě skvělá — soudržná koláž se spoustou skutečné filosofie. Poslouchal jsem poslední album Neila Younga. Mám nějaké desky s japonskými skupinami a brazilskou a kubánskou muziku — všechno, co vyšlo na naší značce.

TL: Řekněte něco o Luaka Bop.

DB: Dal jsem před pár lety dohromady kompilaci písní od významných brazilských umělců a pak mi přišlo, že by to mohla být dlouhodobější záležitost. Došlo mi, že bych mohl vytvořit jakýsi zastřešovací mechanismus, takže lidi uvidí značku a poslechnou si to. V tomhle ohledu to byla praktická věc. Teď pomalu rozšiřujeme pole působnosti. V budoucnu se chystáme vydat soundtracky k indickým filmům, pop kapelu z Okinawy a jedno duo z Anglie. To bude jedna z mála z našich nahrávek v angličtině.

TL: Marshall McLuhan by z tohotohle — z globalizace — měl opravdu radost. Co vaše symfonie *The Forest*?

DB: Původně jsem to složil jako doprovod pro inscenaci Roberta Wilsona. Chtěli jsme ztvárnit stejný příběh, epos o Gilgamešovi. Ztvárnil to na jevišti a já to dělal jako film. Použili jsme mou hudbu. Doufali jsme, že se nám podaří předvést obojí ve stejném městě ve stejnou dobu. Mohl byste tak shlédnout dvě velmi odlišné interpretace reinterpretované starobylé legendy. Zjistil jsem, že je to nejstarší známý příběh v dějinách. Zasadili jsme ho do doby industriální revoluce v Evropě.

TL: Kosmologie a nesmrtelnost.

DB: Ten příběh vznikl v historicky prvních zbudovaných městech. Je podivuhodné, že se zabývá stejnými otázkami, které vyvstaly během industriální revoluce a přetrvávají dodnes, kdy města a prů-

mysl nabírají fenomenální rozměry. Zabývá se tím, co to obnáší být civilizovaný oproti přírodnímu. Takže to má současnou rezonanci, i když je to tak staré, jak jen si jde představit.

TL: Čím jsem starší, tím víc všechno vnímám jako jednotlivá stadia. Začíná to kmenovou kulturou přes Gilgameše, feudální období, industriální... Co mě ale opravdu fascinuje na vaší hudbě bez ohledu na okolnosti je ten všudypřítomný africký zemitý rytmus.

DB: To je dnes součást naší kultury. Byli jsme tím zaplaveni. Afričané, které sem násilně přesídlili, nás kolonizovali svou hudbou, citlivostí a rytmem. Kolonizovali tak své utlačovatele.

TL: Michael Ventura říká totéž, když vysvětluje, jak se sem z Afriky dostalo voodoo. Napsal jsem článek o rostlinách Jihu, jak my, kolonizátoři, rabujeme jižní kultury a bereme jim cukr, kávu a banány. Přijíždějí lidé od průmyslu, stavějí továrny a potom jsou na oplátku sami kolonizováni domorodou hudbou, jídlem a psychoaktivními rostlinami. Přesně to se stalo Britům v Indii.

DB: Velmi jemně to proměňuje způsob, kterým lidé přemýšlejí; rozšiřuje to prostor pro myšlenky a pocity. A přitom si často vůbec neuvědomují, že se jím to děje.

TL: Chápu industriální věk jako pouhé stadium, velmi ulepené, špinavé a nemotorné stadium lidského vývoje. *Museli* jsme mít kouřící továrny, ale *musíme* se dostat dál. Velmi mě zasáhl váš komentář k *The Forest*. Pokusil jste se dodat romantiku a lesk tovární civilizaci, přestože všechno pěkně podělala.

DB: Moje instinktivní reakce říká, že tahle záležitost smrdí. Způsobila všechno to svinstvo, ve kterém vězíme. Ovšem nikdy nenajdete cestu z toho svinstva ven, pokud se stejně jako samuraj neztotožníte s nepřítelem. Splyňte se svým nepřítelem, pochopte ho, nebo z toho bludiště nikdy nevyváznete.

TL: Velkým učitelem, co se hrůz spalováním získávané energie a strojové technologie týče, je Sovětský svaz. Vidíte ten smog a ty zaprášené staré horníky se zčernalými tvářemi vylézat z ukoptěných důlních jam. Na druhé straně je tam ta sláva a ten lesk, industriální stránku našeho života zkrátka nejde jen tak pominout, protože nás dostala až sem do téhle místnosti, kde používáme přístroje, abychom zaznamenali náš rozhovor. To je něco, co mě zajímá na Japonsku, které je dokonale strojovou společností. Není tam příliš zničené životní prostředí — na ulici nikdy nevidíte nepořádek.

DB: To ne, uklízejí to pěkně rychle. Vynadají vám za vyhození plechovky z auta. Viděl jsem, jak někomu dávali zabrat, protože neměl umyté auto! Je to otázka stylu.

TL: A nemají tam nic starého. Neviděl jsem tam auto starší než čtyři roky nebo s promáčknutým blatníkem.

DB: V L. A. jsou v tomhle trochu napřed.

TL: Strávil jsem dnes nějaký čas sledováním vašeho videa *Ilé Ayié*.

DB: Je to o afrobrazilském náboženství, zvaném Candomblé. Slova Ilé Ayié znamenají v africkém jazyce Jorubů, volně přeloženo, *dům života* nebo *sféra, kterou obýváme*.

TL: Biosféra, kterou...

DB: Ano, rozměr, ve kterém žijeme, spíše než ty ostatní okolo. Natačelo se v Bahii, ve městě Salvádoru, na severovýchodním brazilském pobřeží. Je to o africkém náboženství, které tam vyznávají od otrokářských dob. Procházelo proměnami a vyvíjelo se dlouhá léta do té míry, že dnes můžeme říct, že se jedná o náboženství afrobrazilské — je tam velké množství afrických elementů. Obřady, rituály sestávají ze spousty bubnování, lidé občas upadají do transu, pokládají se obětiny, stavějí se oltáře..., občas vykonávají obětní rituály... Je to extatické náboženství a působí bezvadně.

TL: Nikdy jsem neviděl takové množství vznešených a šťastných lidských bytostí na jediném místě ve stejnou dobu. Přes devadesát minut zaplňují obrazovku ty důstojné postarší černé ženy...

DB: Je to velmi radostné a důstojné. Když začne bubnování a tanec, je to jako opravdu žhavý rokenrolový nebo rhythm and bluesový koncert. Když hudba dosáhne té úrovně, kdy jsou všichni naladěni, je ten pocit úplně stejný.

TL: Tak by mělo náboženství vypadat. Ale většinou není radostné ani trochu. Obvykle je tam přísnost — takový ten trans ve stylu egyptské sfingy.

DB: Spočívá to prostě v rozpoznání a uctění přírodních sil. Některé z nich jsou smrtonosné, jiné přinášejí radost, některé jsou nebezpečné, další životodárné. Takový je chod přírody a Candomblé uznává celý ten dynamický proces.

TL: Řekl jste také, že cílem těchto obřadů je přivolat Orixás, božstva, která slouží jako prostředníci mezi smrtelníky a nejvyšší silou přírody. Řekněte nám o tom něco.

DB: Když atmosféra dosáhne náležitého stupně, někoho z účastníků posedne některý z bohů. Je jich celý panteon jako ve starém Řecku nebo Římě. Říká se, že bůh vstoupil do místnosti, je v tom těle a vy s ním můžete hovořit nebo tancovat. Bůh není tam někde nahoře, nedosažitelný, nedotknutelný. Je to někdo, kdo přijde za vámi dolů do místnosti. Můžete s bohem tancovat nebo mu klást přímé otázky.

TL: Řeční bohové byli úžasní v tom, že měli lidské kvality.

DB: To mají tihle také. Mohou být sexy, žárliví, marniví, milující, co vás napadne — jakákoli lidská vlastnost je možná.

TL: William Gibson psal taky o voodoo. Mnoho jeho uctívačů mluví o lidských bytostech jako o koních a o tom, že bůh přichází a jezdí na nich.

DB: To je haitská metafora: kůň. Je to stejný koncept.

TL: Léčitel, válečník, matka — jedna z těchto archetypálních postav či přírodních sil za druhou — procházejí základními lidskými situacemi, rolemi...

DB: Starostlivá matka nebo válečník či válečnice, sexy koketa...

TL: Svůdná válečnice — to je Yarzana. Zmátlo mě, když ten muž oblečený jako katolický kněz hřímal proti falešným prorokům.

DB: Africká náboženství pravidelně napadá katolická a protestantská církev i vláda. Procházejí takovými vlnami, v nichž jsou oficiálně uznána, poté pronásledována, odejdou do podzemí, opět se vrátí, jsou uznána a vzápětí zase zavržena.

TL: Znáám tenhle cyklus velmi důvěrně.

DB: Takže tohle byla scéna z fiktivního filmu, která dramaticky zobrazovala pronásledování ortodoxními církvemi.

TL: Vepsal jste to tam...

DB: Našel jsem to v jednom brazilském filmu. Byla to ukázka nedávné perzekuce; tak jsem to tam dal.

TL: Je to velmi silný okamžik, protože to nebylo nahrané. Bylo to původní, jak by tady váš přítel řekl. (*Ukazuje na výtisk Reprodukované autenticity.*) Řekl byste něco k té knize?

DB: Zorganizoval ji umělec, který se jmenuje Joseph Kusuth. Proslavil se uměním, které vypadá jako to, co máte na tričku.

TL (*ukazuje tričko*): Tohle dělaly Anarchistické opravy. Vepředu je nápis »Extáze« a na jednom rameni stojí »Ega dovnitř, ega ven«.

DB: Josef Kusuth zřejmě měl ten koncept v hlavě a jen to dal dohromady. Vyzval mě k účasti na této výstavě v Japonsku, kde to celé stálo na nápadu vytvářet umění faxem. Udělal jsem něco, co se podobá sedmi smrtelným hříchům. Neexistuje to — udělal jsem koláž, procpal ji faxem a vylezlo to na druhé straně. Vzali ten fax a zvětšili to na velikost obrazu. Když jsem to odeslal, místo toho, aby to přijali na papír, udělali to rovnou na acetát. Ten použili jako fotografický negativ. Mají tam faxové přístroje, které mohou přijímat na různé materiály, a potom to zvětší na jakoukoli velikost.

TL: Řekl jste, že jste se nestal vědcem, protože vám víc vyhovovaly nápisy na zdi ve výtvarném ateliéru. *Kdybyste* ale vědcem byl, jaký obor byste zvolil?

DB: Nějaký čas mě přitahovala čistá věda, hlavně fyzika, kde můžete spekulovat a být tvůrčí. Je to obdobné jako být umělcem. Pokud dostanete šanci a vyjde vám karta, je to to samé. Intelektuální hra a umělecká tvorba jsou stejná záležitost.

TL: Taková je podstata přírody; v jádru je vlastně hravá. Murray Gell-Mann, jenž je jedním z největších amerických kvantových fyziků, užívá k popsání elementární částice slovo *kvark* z humorné věty Jamese Joyce, kde se říká „třikrát kvark dá Muster Mark“.

DB: Na střední škole jsem měl matikáře, který užíval *Alenku v říši divů* Lewise Carolla při výkladu vyšší matematiky. Říkal jsem si: „Tenhle chlápek ví, co dělá.“

TL: Jo, opravdu věděl, co dělá. Vezměte si tu metaforu »*za zrcadlem*« pro druhou stranu obrazovky. Vyprávějte o božích a bohyních Jorubů. Vyprávějte o Yarzaně a Shangovi. Alenka je prostě bohyně elektronického věku.

VII.

UKONČENÍ ŽIVOTA/ OBNOVENÍ ŽIVOTA

1.

ROZUMNÉ ALTERNATIVY NEDOBROVOLNÉ SMRTI

ZMRAZENÍ ANDYHO

2.

VI
UKONČENÍ
ŽIVOTA
OBNOVENÍ
ŽIVOTA

1. 1. 1911

1911

5

VII. 1

ROZUMNÉ ALTERNATIVY NEDOBROVOLNÉ SMRTI

(spoluautorem této kapitoly je Eric Gullichsen)

„Smrt je definitivním negativním výsledkem péče o zdraví pacienta.“

William L. Roper, ředitel Úřadu pro administraci financování zdravotní péče (pod jehož správou je i Medicare)

Většina lidských bytostí se ocitá tváří v tvář smrti ve vnitřním »rozpoložení« plném beznaděje, provázené buď odevzdaností, či strachem. Ani jeden z těchto pasívních a neinformovaných »zorných úhlů« na nejvýznamnější okamžik lidského života není příliš povznášející.

Dnes už známe spoustu praktických možností a metod, které umožňují člověku zdárně procházet procesem umírání. Pasivita či nedostatečná snaha se o nich něco dozvědět by se mohla stát osudovou nenapravitelnou chybou. Pascalova slavná sázka na existenci boha, kterou nelze prohrát, se promítá do moderního života jako hra bez rizika, založená na zdatnosti technologie.

Po tisíciletí znchodnocuje strach ze smrti naši individuální sebejistotu a posiluje závislost na nějaké autoritě.

Skutečně, loajální příslušníci nějaké rodiny či rasového genetického kmene mohou být hrdi na pevnou soudržnost příbuzenstva

umožňující přežítí. Kupříkladu kolem roku 1600, na vrcholu čínskému feudálnímu období, napsal filosof Li-čchi myšlenkově pronikavý esej, v němž vyjmenovává „pět způsobu smrti“: 1. smrt pro ušlechtilý cíl, 2. smrt ve válce, 3. mučednická smrt, 4. smrt nespravedlivě napadeného věrného služebníka, 5. předčasná smrt po dokončení významného díla.

Zde vidíme, že smyslem »správného (podle G. Gordona Liddyho) života« je podřízenost autoritě. Pokud svůj život zasvětíte službě svému genetickému kmeni, potom logicky je vaše smrt završující obětí vaší individuality.

Ovšem pro humanistu, který věří v tradiční posvátnost individua, není tento tradicionalistický přístup ničím povznášejícím. Buďte k sobě upřímní. Jak můžete hrdě kráčet přítomností, pyšní na své minulé činy, či hrdě pohlížet do budoucnosti, pokud na vás někde za rohem čeká nesmiřitelná Kmotřička S. s kosou?

Tvůrci slov odvedli skvělou propagační práci, když z tohoto pojetí smrti dokázali stvořit nejsledovanější hororovou show! Hrob. Umírání. Zesnutí. Selhání. Katastrofa. Zkáza. Finále. Osudovost. Zhoubnost. Pohřební řeč. Úmrtní oznámení. Konec.

Všimněte si té záměrné negativity. Zemřít znamená taky zkapat, civět do hlíny zespoda, natáhnout bačkory, vyvanout. Stát se tuhým, neživým, nefunkčním, vyhaslým, zesnulým, mrtvolným, odumřelým. Být mrtvolou, ztuhlým masem, tělesnými pozůstatky, potravou pro červy, věcí doličnou, mršinou. Jak zoufalý konec hrátek života!

STRACH ZE SMRTI BYL V MINULOSTI PODMÍNKOU VÝVOJE

V průběhu historie bylo závažnou genetickou povinností vrcholného managementu (tj. těch, kdo společensky ovládali různé genetické kmeny) vyvolávat v lidech pocit slabosti, bezmoci a závislosti před tvářící smrtí. Dobro rasy či národa mělo jasnou přednost za cenu obětování individuality.

Poslušnost a podřízenost přinášely odměnu v podobě jakési »nadačasové« mzdy. Jedincům byl za jejich oddanost přísliben posmrtný život v hustě zabydleném prostoru obecně známém jako nebesa, ráj či království boží. Aby zachovali tento oddaný přístup, museli vládcí genetických kmenů ovládat »reflexy provázející umírání«, tj. řídit spouštěcí mechanismy, jež aktivují »obvody smrti« v mozku. Dosažovali toho prostřednictvím různých rituálů, jež v okamžiku, kdy začal v mozku »zvonit umíráček«, položily důraz na závislost a poslušnost.

Možná pochopíme tento imprinting lépe, když se podíváme ještě na jiný soubor »rituálů« — tedy těch, kterými lidská společnost řídí reflexy spojené s počtím a reprodukcí, rituálů oplodňovacích. Jejich zkoumání vám asi taky přijde daleko zajímavější.

Tyto mechanismy, jejichž pomocí se kontroluje průběh společenského dění, jsou podobné ve dvou případech. Zkusme na okamžik »vystoupit ze systému«, abychom mohli jasně vidět to, co je obvykle neviditelné, protože se skrývá v našich očekáváních.

V dospívání každá pokrevně spřízněná skupina užívá určitých mravů, pravidel, tabu a etických předpisů k tomu, aby zdárně prošla dotyčnou veledůležitou záležitostí s vajíčky a spermii.

Pokud řídí nadřazený mechanismus DNA samotný jedinec, znamená to vždycky ohrožení pro zdárné rozmnožování uvnitř skupiny. Oblékání, péče o krásu, schůzky, námluvy, ochrana proti počtí a případný potrat jsou záležitostmi, které kmenové a feudální společnosti fanaticky konvencionalizují. Osobní inovace se tu přísně zapovídají a znamenají vyloučení ze společnosti. Industriální demokracie se různí v míře sexuální svobody povolené jedincům. Zato v totalitních státech, jako je například Čína nebo Írán, strnulá prudérní morálka pevně ovládá rozmnožovací reflexy a tvrdě kontroluje vztahy mezi chlapci a dívkami. Za čínského diktátora Maa byly romantické vztahy zakazovány, protože oslabovaly oddanost státu, tj. lokálnímu genetickému kmeni. Pokud totiž dospívající sami řídí výběr a průběh svých sexuálních vztahů, je víc než pravděpodobné, že zde dojde k oplodňování i mimo vlastní skupinu, že budou trvat na vlastním výběru cesty životem, a co nejhorší, že zřejmě odmítnou vnucovat svým dětem slepou loajalitu ke genetickému kmeni.

Ještě daleko přísnější skupinové formovací rituály však provázejí »reflexy umírání«. Společenská kontrola přístupu ke »smrti« je ve všech předkybernetických kulturách bezvýhradnou nutností.

V dřívějších dobách měla tato konzervativní degradace individuality své opodstatnění. V obdobích stability druhu, když docházelo k mistrovskému zvládnání a jemnému vyladování kmenové, feudální či industriální technologie, se vědění soustřeďovalo v genetickém kmeni, uloženo v kolektivním lingvistickém vědomí, v jakési společenské databázi rasy.

Protože individuální život byl jen krátký, brutální a bezcílný, bylo téměř nicotné, co se v jeho průběhu člověk naučil. Svět se měnil tak pomalu, že vědomosti mohly být obhospodařovány jen genetickým kmenem. Chyběly náležité technologie pro osobní přenos a ukládání informací, takže jedinec byl zkrátka příliš pomalý a nicotný, aby něco znamenal. Loajalita k rasové skupině byla významnou ctností. Tvořivost či předčasné uvědomování jedinečnosti se stavěly proti

vývoji, byly známkou podivínství, mutantské odlišnosti. Jenom vesniční blázni se směli dopouštět hříchu nezávislého, chaotického a necenzurovaného myšlení.

V éře feudalismu a industrialismu používaly vládnoucí složky strach ze smrti k motivování a kontrole jedinců. Podobně i dnes politici chrání společenský řád pomocí zákazonosné armády, policie a trestu smrti. Organizované náboženství si udržuje i dnes svou moc a bohatství rozdmýcháváním strachu ze smrti.

Mezi mnoha jinými věcmi, na kterých se papež, ajatolláh i fundamentalističtí protestanti shodnou, je názor, že individuální vnitřní pochopení a samostatné zvládnutí procesu umírání je tím posledním, co by mělo být jedinci umožněno. Už pouhá zmínka o kybernetické postbiologické inteligenci či konzumentských možnostech nesmrtelnosti se z hlediska kdysi platné ochrany genetického kmene jeví jako tabu, jako hřích.

Náboženství si prozíravě monopolizovala rituály spojené se smrtí, aby zvýšila svou kontrolu nad pověřivými lidmi. V průběhu historie vždy kroužili kněží, mulláhové a lékařští experti kolem umírajících lidí jako temní supi. Smrt byla prostě jejich vlastnictvím.

Jak jsme ve 20. století postupně dospívali, vystavovali nás systematickému programování ohledně toho, jak umřít. Nemocnice jsou plné různých kněží, rabínů a dalších duchovních, kteří tak ochotně provádějí »poslední věci člověka«. Každá vojenská jednotka má katolického kaplana, který může poskytnout umírajícímu vojákovi svátost posledního pomazání (to je formulace!). Ajatolláh, hlavní mulláh islámského kultu smrti, posílá své nedospělé vojáky do iráckých minových polí s psími známkami, které zaručují jejich okamžité přesídlení do Alláhova místa posledního určení, do islámského ráje. Došlo k těžké autohavarii? Zavolejte sanitku! Zavolejte kněze! Zavolejte duchovního!

V industriální společnosti je tohle všechno součástí velkého byznysu. Umírání vyžaduje asistenci zdravotního pojištění, Medicare, systémů lékařské pomoci, Úřadu pro administraci financování zdravotní péče (HFCA), zařízení pro smrtelně nemocné pacienty. Hrobníků. Hřbitovů. Pohřebních obřadů. Náboženství a výrobních linek špičkové manažerské nadvlády monopolně kontrolujících umírání a mrtvé ještě důsledněji než živé.

Připomínáme tu ještě, že rovněž vědomosti a možnost výběru v takových geneticky kmenových záležitostech jako početí, mimoděložní oplodnění, těhotenství nebo potrat jsou velkým nebezpečím pro všechny církevní otce.

Takže — sebevražda, pojetí práva na smrt, euthanasie, prodlužování života, mimotělní zážitky, okultní experimenty, astrální puto-

vání, svědectví o smrti a znovuzrození, spekulace o mimozemském životě, kryogenetika, banky spermatu, banky vajíček, banky DNA, technologie umělé inteligence — na to vše je uvalena klatba ortodoxními pastýři feudální a industriální éry střežícími genetickou čistotu společnosti.

Proč? Protože pokud se stádo nebojí smrti, nadvláda náboženství a politických vůdců je zlomena. Síla genetického kmene je ohrožena. V okamžiku, kdy se v tomto kmeni uvolní kontrola, objevují se nebezpečné genetické inovace a sny v nových mutacích.

VĚK INDIVIDUÁLNÍ ODPOVĚDNOSTI A SEBEKONTROLY

Kybernetický věk, do něhož právě vstupujeme, by konečně mohl znamenat počátek éry osvíceného a inteligentního individualismu, unikátního období historie, kdy technologie, dostupná pro jedince, podpoří rozmach mimořádné různorodosti osobních životních stylů a kultur, rozvoj světa pestrých, interaktivních, malých společenských skupin, u nichž počet původních zakládajících členů je — jeden jediný.

Explodující technologie multimediální komunikace, probíhající rychlostí světla, nám umožňuje snadný přístup k bohaté hostině vědomostí a osobního výběru. Za takových podmínek přechází vlastnictví a ovládání vědění z odvěkého hájemství genetických kmenů na bleskově se přizpůsobující individuální mozky, schopné vykonávat svou činnost s neustále se zvyšující adaptací na rychlost změn.

Za pomoci na míru dělaných, osobně programovatelných computerů budoucnosti si každý jedinec bude moci zvolit svou vlastní společenskou a genetickou budoucnost a zřejmě i možnost, jak »nemřít«.

Vlnová teorie evoluce

Současné genetické teorie naznačují, že evoluce, stejně jako všechno ostatní ve vesmíru, probíhá ve vlnách.

V časech »evolučních přeměn« a kolektivních metamorfóz, kdy se proměňuje velké množství věcí zároveň, začíná být desatero příkazů »starců« jen desaterem návrhů. V takových chvílích rychlé inovace a kolektivní přeměny může konzervativní kmenové dogma být nebezpečím, čas od času až sebevražedným. Individuální experimentování a zkoumání, inteligentní metodický vědecký průzkum různých tabu je klíčem pro přežití nové genetické školy.

Jak vstupujeme do kybernetického věku, nabýváme i nové moudrosti, která rozšiřuje naše pochopení osobní nesmrtelnosti a schopnosti genetického kmene přežít. Jde zde především o postbiologické možnosti informačních druhů. Fascinující soubor gurmánského konzumentského výběru se náhle objevuje v displayové nabídce Café Evoluce.

Je třeba si uvědomit, že v informační společnosti jedinečné lidské bytosti mohou psát, produkovat a režírovat svůj scénář hibernace a znovuoživení vlastní osoby. Umírání se stane »kolektivním sportem«.

Zde však narážíme na mutační šok v jeho nejzdešenější formě. Stejně jako tomu bylo při pochopení dřívějších mutací, i tentokrát je základním krokem vytvoření nového jazyka. Neměli bychom proto hodnoty či slovník minulých druhů vnucovat nové kybernetické kultuře.

Chcete snad dovolit, aby váš život řídily prvotní povely negramotného paleolitického kultu? Je vám jedno, že by pověry kmenové prvobytně pospolné kultury (dnes představované papežem a ajatolláhem) měly určovat hranice vašeho rozmachu? Jste pro, aby mechanická, plánovitě zastaralá taktika průmyslu zdravotních pojišťoven ovládala vaši existenci?

Tvůrčí umírání

Nechme už konečně těch nábožných a ustrašených řečí o smrti. Nastal čas veselých rozhovorů a opovážlivých žertů na téma osobní odpovědnosti za průběh a způsob vlastního umírání. Demystifikujme pro začátek nastávající smrt a zkusme najít alternativní metafory okamžiku, kdy vědomí opouští tělo. Pojďme rozmarně spekulovat o postbiologických variantách. Pusťme se nebojácně do jejich širokého klinického spektra. Proberme možnosti tvůrčího umírání.

Začneme proto tím, že zaměníme slovo »smrt« neutrálnějším, výstižnějším a vědecktějším termínem »metabolické kóma«. A pokračujme tvrzením, že tento stav dočasného kómatu je možno nahradit sebezpřeměnou, to jest individuálně řízenou změnou tělesné formy, kde si jedinec volí přechod do dalšího způsobu existence bez ztráty vědomí.

Potom bychom měli rozlišovat mezi dobrovolným a nedobrovolným metabolickým kómatem. Vratnou a nevratnou smrtí.

Prozkoumejme tyto fascinující hraniční prostory — okamžiky mezi úmrtím těla a zánikem neurologickým a smrtí DNA — pomocí informační terminologie.

Zkusme shromáždit nějaké údaje o této stále zajímavější mezioborové disciplíně vědeckého výzkumu známé nyní jako »artificiální život«. Jakou aktivně použitelnou kapacitu informací a vědomostí je možné uchovat po zániku těla i mozku? Které přirozené i umělé

systémy od růstu minerálních struktur po sebereprodukující mikro-počítače jsou slibnými alternativními kandidáty, jež by mohly nahradit biologii ve funkci nositelky života?

Předvedme vrcholný akt lidské inteligence. Odvažme se s klidnou, otevřenou tolerancí a vědeckým zápalem ke vstupu do věčně tajemné a neznámé země a položme tu zásadní, konečnou otázku: Jaké množství aktivně zpracovatelných vědomostí a informací může přetrvat po celkovém zániku biologického života — somatickém, neurologickém i genetickém?

Jak může lidské vědomí existovat v podmínkách digitálních jednotek, rychlostí světla a vysokých kmitočtů, konstruovaných na bázi 1/0, bez podpory vlhkého obalu elegantního, atraktivního a počitky naplněného masa, jež obýváme nyní? Jak se vlastně může z organické, z uhlíku vystavěné housenky stát digitální motýl?

POSTBIOLOGICKÉ ZNOVUSTVOŘENÉ VĚDOMÍ

Zjišťujeme, že se proces umírání, po tisíciletí zahalený různými tabu a primitivními pověrami, náhle stává přístupným lidské inteligenci.

Docházíme k náhlému vhledu, že nemusíme pasívně »klidně odejít« do temné noci či neony ozářeného a kýčovitou hudbou zaplněného disneyovského ráje provozovaného Ježíšovou korporací. Zjišťujeme, že koncept nedobrovolného a nevratného metabolického komatu známého jako »smrt« je osudovou feudální pověrou a krutou marketingovou taktikou industriální společnosti. Chápeme, že se člověk ve skutečnosti může seznámit s desítkami aktivních a tvůrčích alternativ, které nemusejí mít nic společného s obyčejným zesnutím v osidlech křesťanského kříže, zdravotní pojišťovny, modrého pulmésíce či osvědčení výhod vydávaného Úřadem pro veterány.

Poznání vždy vyvolává možnost změny. Jakmile jednou pochopíme, že »smrt« lze definovat jako otázku paměťového zachování vědomostí a informací, objeví se i různá řešení tohoto odvěkého »problému«. Zjistíme, že rozumným postupem je pokusit se uchovat kapacitu lidské bytosti jakožto informačního prostoru, jak dlouho to jen bude možné. Ve formě těla. Ve formě neurologické. Ve formě DNA. V silikonových obvodech a magnetických záznamových médiích dnešních computerů. V kryogenické formě. Ve formě uložených dat, legendy či mýtu. Ve formě potomků, kteří jsou kyberneticky cvičeni k užívání postbiologické inteligence. Ve formě postbiologických genetických kmenů, infokmenů, rozvinutých virových forem existují-

cích ve světě počítačových sítí a kyberprostorových matrix, vylíčených v »živelných románech« Williama Gibsona.

Dalším krokem k dosažení znovustvořeného, postbiologického vědomí je posun z pasivního do aktivního modu bytí. Lidé industriálního věku byli vychováni k trpělivému očekávání okamžiku zániku, při němž přenechávali své tělo k dispozici kněžím a nemocničním technikům.

Lidský druh dnes rozvíjí schopnost zacházet s kybernetickými informacemi a také plánovat svou budoucnost, umožnit přetrvání vlastního vědomí. Je rozumné nahlížet na smrt jako na etapu v uskutečňování procesu práce s informacemi: rozpracujte ji, zvládněte ji a promyslete si a uskutečňte některou z mnoha dostupných možností pokračování.

Na dalších stránkách předkládáme třiaadvacet pozoruhodných způsobů, jak překonat pasivní či obavami naplněný okamžik skonu.

POSTBIOLOGICKÁ ZNOVUSTVOŘENÁ PROGRAMOVACÍ INTELIGENCE

V předcházejících dílech jsme si definovali osm stupňů intelligence: biologickou, emocionální, mentálně-symbolickou, sociální, estetickou, neurologicko-kybernetickou, genetickou a atomicko-nanotechnickou. Každé z těchto stadií se skládá ze vstupního rozpoznávacího úseku, následovaného úsekem programovacím a reprogramovacím, a nakonec z výstupního úseku komunikačního.

Za účelem reprogramování musíme aktivovat obvody mozku, které přenášejí dotýčný stupeň intelligence. Jakmile je tento okruh »zapnut«, můžeme znovu formovat či reprogramovat.

Poznávací neurologie uvádí, že nejpřímějším způsobem reprogramování emocionálních reakcí je aktivace emocionálního obvodu mozku a jeho přeprogramování, záměna strachu za smích. Aby bylo možné reprogramovat například sexuální reakce, je třeba aktivovat a znovu prožít původní zážitky z dospívání a naprogramovat nové erotické podněty a nové sexuální reakce.

Obvody mozku, jež přenášejí proces »umírání«, jsou zákonitě spouštěny v průběhu zážitků »blízkých smrti«. Po staletí o tom lidé vypovídali: „Celý můj život mi proběhl před očima, když se nade mnou voda zavřela.“

Tyto zážitky »blízké smrti« či »mimotoelní« lze navodit prostřednictvím určitých anestetických drog, například ketaminem. Lze také nabýt tolika vědomostí o působení těchto drog, že člověku stačí

pouhá hypnóza, aby aktivoval náležité obvody mozku i bez užití vnější chemické stimulace.

Okamžitě je jasné, že účelem rituálů intuitivně rozvíjených náboženskými skupinami je vyvolat hypnotické stavy transu blízké »umírání«. Dítě vyrůstající v katolickém prostředí je hluboce formováno (programováno) pohřebními obřady. Příchod důstojného kněze k aktu posledního pomazání se stává vstupním kódem pro předsmrtný stav. Jiné kultury mají odlišné rituály pro aktivování a následnou kontrolu (programování) mozkových obvodů spojených se smrtí. Až donedávna jen velmi málo z nich povolovalo jeho osobní kontrolu či zákaznický výběr.

Téměř každý zvířecí druh projevuje nějaké »smrtné reflexy«. Některá zvířata opouštějí stádo, aby zemřela o samotě. Jiná stojí s rozkročenýma nohama, netečně vyčkávající na poslední moment.

Některé druhy vyhošťují umírající organismus ze společenské skupiny. Pro získání kormidelnické kontroly nad procesem vlastního umírání se nabízejí tři postupné kroky:

1. Aktivujte »smrtné reflexy« své vlastní kultury, prožijte je. Představujte si, že jste oblečen jako kněz, rabín nebo duchovní, a napodobujte jejich důstojné, hypnotické rituály. Vizualizujte je. Odříkávejte modlitby za mrtvé. Uskutečňujte tyto záležitosti ve virtuální realitě své mysli. Asistujte při svém vlastním platonickém pohřbu.

2. Doberte se původu těchto rituálů. A poté...

3. Přeprogramujte je a nainstalujte svůj vlastní předsmrtný plán pro dosažení nesmrtnosti.

Cílem tohoto snažení je vyvinutí vědeckého modelu řetězce kybernetických (vědomostně-informačních) procesů, které se spustí, když jedinec dosáhne tohoto stadia metamorfózy. Dalším cílem je vědomý rozvoj možností, jak převzít aktivní odpovědnost za tyto události.

Dosažení nesmrtnosti

Od úsvitu lidské historie spekulují filosofové a teologové o nesmrtnosti. Nevrlí a stárnoucí králové vyžadovali metody pro prodloužení života.

Nejdramatičtější příklad této touhy po nesmrtnosti je starý Egypt, kde vynalezli mumifikaci, pyramidy a rukověti typu různých *knih smrti*.

Tibetská kniha mrtvých představuje mistrovský (buddhistický) model posmrtných stavů a technik, které adepta provázejí až po dosa-

žení nesmrtelnosti. Je neurologicky »reálná« a nabízí vědecké postupy pro zvrácení procesu umírání.

Nový vědecký obor, zvaný molekulární inženýrství, je zdrojem technik, jež připravují půdu auto-metamorfóze v rámci moderního konsensu západní vědy. Cílem tohoto dění je vyhrát nad smrtí, tj. vložit do rukou jedince vládu nad touto finální zanedbností.

Nedáváme obzvláštní přednost žádné z dostupných technik pro dosažení nesmrtelnosti. Naším cílem je zde provést pouze výčet všech eventualit a podpořit tvůrčí přístup k přemýšlení o nových možnostech.

PRACOVNÍ SEZNAM MOŽNOSTÍ ZNOVUZROZENÍ (alternativa k nedobrovolnému a nevratnému metabolickému kómatu)

Psychologicko-behaviorální přípravné techniky

Techniky v této kategorii neumožňují dosažení osobní nesmrtelnosti jako takové, ale jsou užitečnou možností dosáhnout zážitku „experimentální smrti“. Tedy dobrovolného průzkumu oblasti mezi tělesným kómatem a smrtí mozku, někdy zvaného mimotělní zkušenost, s možností návratu. Říká se tomu také astrální cestování či reinkarnační vzpomínky.

1. Meditace, hypnóza

Klasické jógické postupy, jejichž pomocí lze zkoumat stavy rozšířeného vědomí. Všeobecně je o nich známo, že jsou pracné a náročné na čas. Cílem je dosáhnout zážitku vystoupení z vlastního těla.

2. Zážitky s psychedelickými drogami

Užívání přetvářejících (psychedelických) drog k získání přístupu k informacím a operačním programům uloženým v mozku jedince. V běžných stavech vědomí jsou tyto záležitosti pomocí vůle nedosažitelné.

3. Přetvářející anestetika

Speciální prostředky pro experimentální mimotělní zážitky. John Lilly toho napsal poměrně dost o svých zkušenostech s malými dávkami anestetik, jako je třeba ketamin. Je možné, že subjektivní pocity pobytu mimo vlastní tělo jsou interpretacemi ztráty povědomí

o poloze a pohybech těla. Ať je to, jak chce, na konci této cesty vás nějaké informace čekají.

4. Smyslová deprivace

Eliminace smyslových vjemů se přednostně dosahuje ponořením do izolační vany. Tuto metodu nejzevrubněji prozkoumal opět John Lilly.

5. Přeprogramovací cvičení

Odstraňování a záměna společensky podmíněných představ o »smrti«.

6. Vytváření nových rituálů pro orientaci v postbiologických stavech.

Naše kulturní tabu znemožnila tvorbu podrobnějších studií na toto téma, ale přesto i zde existují významné výzkumy E. J. Golda a dalších.

7. Předinkarnační cvičení

Využití zavedených metod pro rozšíření vědomí (drogy, hypnóza, šamanský trans, rituál voodoo, novokřtěnecká posedlost) k vytváření osobních scénářů pro budoucnost.

8. Dobrovolné umírání

Tento postup úřední místa, která by ráda kontrolovala proces umírání, obecně nazývají »sebevraždou« (tj. sebe-vraždou). Až donedávna bylo zabití sebe sama pokládáno za zbabělý či šílený pokus ovlivnit přirozený běh věcí. Každý, kdo si přál provést a řídit proces vlastního usmrcení, byl vystaven zvykovému i právnímu odsudku.

* * *

V pohanské či s přírodou úzce spjaté kmenové kultuře se v pasivním přijímání faktu vlastní smrti projevuje princip obecné genetické moudrosti. Mozek průběžně sleduje vitální tělesné funkce, a jakmile se jejich zdravý průběh snižuje, začne převládat smrtonosný program. Mozek nenásilně odpojí tělo a během několika minut, dělicích od sebe tělesnou a neurologickou smrt, stovky miliónů mozkových neuronů pravděpodobně prožijí úžasný »nadčasový« stav všepronikajícího jsoucna.

Koncem 20. století ovšem mechanická lékařská věda začala velmi dramaticky »zasahovat« do »přirozeného« řádu věcí. Různé hadice a přístroje dnes udržují pacienty »při životě« dlouho i po zániku vědomí. Oběť infarktu, jež by před dvaceti lety do hodiny zemřela,

může nyní zůstat ještě léta naživu, byt pouze v kómatu udržovaném přístroji.

Většinu lidí šokují a stresují mechanické lékařské metody, které prodlužují stav pacienta v nevratném kómatu, zbaveném lidského vědomí a důstojnosti. Asociace amerických lékařů se už veřejně vyslovila pro právo rodiny ukončit lékařskou péči u smrtelně nemocných pacientů v kómatu.

Je tu také problém nesnesitelného utrpení, zažívaného pacienty smrtelně nemocnými »umělými« chorobami, jež vyvolává zničené životní prostředí. Patří mezi ně například rakovina, provázená mučivými bolestmi. Mozek, přebývající v lidském těle, jež je součástí industriální, na dluh existující a lepkavé kultury konce 20. století, není vybaven programy pro překonání těchto nových chorob. Mozek umí pouze produkovat endorfiny, látky, jež přirozeně zamezují bolesti. Mozek je rovněž dokonale vybaven k tomu, aby pomalu a elegantně vypnul člověku přívod energie — stejně jako je tomu v případě zvířat. Naše sestry a bratři, zvířata, jako třeba vlci, psi nebo kočky, umírají důstojně i bez toho, aby ječeli na veterináře kvůli dávce sedativ či na kněze kvůli poslednímu pomazání.

Průmyslově-nemocniční prostředí, zdatně řízené továrními manažery (lékaři a sestrami), je pro normální, stovkami miliónů neuronů vybavený mozek velmi cizorodým prostředím. Nemocniční pacienti, jejichž mozky jsou nuceny chovat se jako součást průmyslového komplexu, žádóni v případě napadení smrtelnou chorobou a nesnesitelnými bolestmi o to, aby někdo tuto jejich beznadějnou situaci ukončil.

Fundamentalistické náboženské skupiny a neofeudální úředníci jsou ovšem zásadně proti jakékoli iniciativě »podporující možnosti výběru«, která by umožnila jedincům být pány nad svými životy. Stejně skupiny rovněž aktivně vystupují proti »euthanasii«.

[Kolem roku 1990 zesílilo v Kalifornii hnutí za svobodnou volbu pacientů, trpících smrtelnou chorobou, ukončit svůj vlastní život. Jmenovalo se Američané proti lidskému utrpení (Svobodná volba smrti za asistence lékaře). V Holandsku došlo po opatrném a přiměřeném období rozvažování k povolení »euthanasie na žádost«. Od roku 1992 michiganský lékař Jack Kevorkian opakovaně pokouší zákon tím, že umožňuje svým smrtelně nemocným pacientům uskutečňovat jejich právo na volbu okamžiku a způsobu vlastní smrti.]

Je pravděpodobné, že v roce 2000 bude slavnostní, důstojný obřad vlastního odchodu ze života uznán za základní lidský rituál.

9. Předsmrtná hibernace

V předcházející pasáži jsme uvažovali o aktivním ovlivňování vlastní smrti: dobrovolného nevratného metabolického kómatu. Tato cílevědomá procedura nabývá ještě dalšího významu, pokud dotyčná osoba nezemře, ale vstoupí do stavu kryonické či mozek uchovávající hibernace. Tato možnost se nazývá »odloženou smrtí«. V Kalifornii se již stala zákonnou možností na základě případu nadace Alcor Foundation.

Somatické techniky pro prodloužení života

Techniky, jež zamezují procesu stárnutí, tvoří součást klasického přístupu k otázce nesmrtelnosti. Při současném stavu vědy slouží k získání více pozemského času.

10. Dieta

Klasickým autorem výzkumu souvislostí diety a dlouhého života je MUDr. Roe L. Walford (*Stodvacetiletá dieta — nejdelší možný život*). Základní myšlenka: obžerství a nenasytlost jsou smrtonosným návykem. Hubení lidé žijí déle.

11. Drogy prodlužující život

Antioxidanty a další prostředky. Zevrubnou informaci na toto téma obsahuje kniha Sandy Shawové a Durka Pearsona *Prodloužení života*.

12. Cvičební programy

13. Změny vnější teploty

Vedro je smrtonosná záležitost.

14. Spánkové technologie (hibernace)

15. Imunizace jako protiváha procesu stárnutí

Somaticko-nervově-genetická konzervace

Techniky v tomto oddílu nezaručují kontinuální činnost vědomí. Jejich výsledkem je vratné metabolické kóma. Jedná se pouze o alternativy uchovávající tkáňové struktury až do doby, kdy dojde k výraznějšímu pokroku lékařské vědy.

16. Kryonika čili tělo ve vakuovém balení

Necháte-li vlastní tělo a mozek shnít, jen těžko vám z toho kyne jakákoli možnost pro budoucnost. Proč ale nechávat tu dokonale

uspořádanou změt stromečkovitých výrůstků nervového systému, která uchovává veškeré vaše vzpomínky, jako potravu pro červy? Trvalé uchování vašich tkání zmrazením je dnes cenově poměrně dostupnou záležitostí.

17. Kryonická konzervace nervové tkáně či DNA

Jedinci, kteří nejsou přehnaně závislí na svém těle, mohou zvolit uchování věcí podstatných: tedy mozku a instrukčních kódů, schopných znovu dát vyrůst něčemu, co je geneticky totožné s jejich současným biologickým ústrojím.

Biogenetické metody prodlužování života

Je vůbec nějaký důvod, proč bychom měli zažívat metabolické kóma? Zmínili jsme se již o způsobech, jak nabýt osobní kontroly nad tímto zážitkem, o tom, jak jej oddálit pomocí konvenčních technik »prodlužování života«, i o možnostech, jak zabránit nevratnému rozkladu systému. Objevují se ale i techniky, jak dosáhnout trvalejších záruk osobního přežití — jemné metamorfické transformace do odlišných forem živného prostředí, ve kterých probíhá computerový program vědomí.

18. Buněčné/DNA opravy

Nanotechnologie je věda a technické řízení mechanických a elektronických systémů realizovaná na úrovni atomů. Nanotechnologie obsahuje potenciál pro výrobu nanostrojů žijících uvnitř biologických buněk a replikujících sebe sama. Tyto umělé enzymy umožňují efektivní opravu buňky, pokud její porušení způsobily mechanické příčiny, radiace či jiné důsledky stárnutí. Oprava DNA zaručuje genetickou stabilitu.

19. Klonování

Replikace na biologickém základě, která umožňuje identické kopie vaší osoby v jakémkoli stadiu vývoje, již přestává být neuskutečnitelnou záležitostí. Sex je samozřejmě zábavný, ovšem jakožto zdroj reprodukce je biologicky neúčinný. Omezuje se jen na vytváření genetických variací, které stále podléhají šťastným okolnostem nahodilých kombinací. Základní myšlenkou je tu zachovat si sex jako prostředek dorozumívání a reprodukovat se nesexuálně!

KYBERNETICKÉ METODY PRO DOSAŽENÍ NESMRTELNOSTI (Umělý život »in silico«), napsal Eric Gullichsen

Někteří »silikonoví vizionáři« věří, že neurologický vývoj lidského druhu (nebo přinejmenším jedna z jeho kapitol) se pomalu uzavírá. Už je neuspokojuje pouhé rozmnožování, ale chtějí u svých potomků ovlivňovat i výslednou podobu. Výzkumník v oboru robotiky z Carnegie-Mellon Institutu Hans Moravec píše:

„Za svou existenci vděčíme organickému vývoji. Ale téměř nic mu nedlužíme. Stojíme na prahu proměny vesmíru srovnatelné s přechodem od ne-života k životu.“

Lidská společnost nyní dosáhla zlomového bodu v procesu vývoje. Další evoluční krok našeho druhu proběhne už pod naší kontrolou. Nebo přesněji řečeno — další kroky, které budou probíhat paralelně a jejichž výsledkem bude exploze rozmanitosti u lidského druhu. Nebudeme už v jakémkoli ohledu závislí na tělesné způsobilosti, co se přežití týče. Naše kvantové přístroje a starší mechanická zařízení nám za jakýchkoli okolností poskytnou vše nezbytné. V dohledné budoucnosti udělají (dnes se rodící) postupy computerových a biologických technologií z lidské formy záležitost absolutně ovlivněnou osobním výběrem.

Jako bytosti z masa a krve jsme smrtelní, závislí na »lokálním optimu«, abych si vypůjčil termín z matematické optimační teorie. Za tímto horizontem, jehož hranice lidstvo právě dosáhlo, se rozkládá neznámo, na nějž nám zatím nestačí představivost. Staneme se tvůrci psychické i fyzické podoby svých dětí a vědomě se budeme vyvíjet zároveň s tímto potomstvem.

Lidstvo už dospělo k určitému spektru ras a podob. Ve srovnání s tím, jak budou »lidé« vypadat v příštím století, jsme my, obyvatelé současnosti, stejně nerozeznatelní jeden od druhého jako molekuly vodíku. Náš antropocentrismus bude slábnout.

Pro budoucnost se uvažuje o dvou základních formálních kategoriích lidí. Jedna z nich bude částečně biologická: jakýsi biostroj v jakékoli představitelné podobě. Druhá bude již zcela nebiologická: cosi jako »elektronický život« v počítačových sítích. Člověk *jako stroj* a člověk *ve stroji*.

Člověk *jako stroj* je možná snáze dosažitelný. Už známe hrubé protetické implantáty, umělé klouby, chlopně a celé orgány. Pokračující

vývoj mechanických technologií starého stylu prohloubí dokonalost integrace člověka se strojem.

Elektronická forma života typu člověk *ve stroji* je ovšem našemu současnému chápání lidské podstaty ještě vzdálenější. Uložení myšlenkových struktur určité osoby v podobě on-line datových systémů, řízených určitými kontrolními mechanismy (elektronická analogie vůle?), se bude nervová soustava dotyčného člověka chovat stejně jako v mozkové tkáni. Bude jen rychlejší, přesnější, více schopná proměny a v případech přání — nesmrtelná.

[konec pasáže psané Ericem Gullichsenem]

20. Archivačně-informační způsob

Jednou ze standardních cest, jak dosáhnout »nesmrtelnosti«, je zanechat za sebou stopu v podobě archívů, životopisů, pásků, filmů, počítačových souborů a zveřejnění našich ušlechtilých činů. Zvyšující se možnosti spolehlivých informačních médií v nastupující kybernetické společnosti činí z této záležitosti stále spolehlivější platformu pro tento druh nesmrtelné existence. Vědomosti nabyté jednotlivcem se budou ukládat do expertních systémů a celosvětových hypertextových soustav a zajišťovat tak trvanlivost a přístupnost textových a grafických memů.

Abstrahujeme-li od jáství, pak smrt není binární fenomén, ale průběžná proměnlivá funkce. Jak žijí jste v tuto chvíli v Paříži? Ve městě, ve kterém žijete? V místnosti, v níž čtete tento text?

21. Přenos osobní databáze

»Head Coach« (Cvičitel myšlenek) je název systému, vyvinutého firmou Futigue, Inc. Jedná se o jeden z prvních příkladů nové generace psychoaktivního počítačového softwaru. Tento program umožňuje uživateli (aktérovi) digitalizovat a ukládat myšlenky v pravidelném denním rytmu. Pokud za sebou člověk zanechá, řekněme, dvacet let denních počítačových záznamů/úkonů, mohou jeho vnučata o sto let později »poznat« a přehrávat si jeho informační návyky a duševní výkony. Budou moci »sdílet a znovu prožívat zkušenosti« ve velmi detailní podobě. Chcete-li názorný příklad ze života — pokud se zaznamenají něčí pohyby po šachovnici, mohou potomci tah za tahem znovu prožít hráčský výkon své praprapraprababičky z minulého století.

Přestože pasivní čtení bude nahrazeno »aktivním přepisováním«, příští generace budou schopny znovu prožívat i to, jak jsme my vnímali velké příběhy naší doby.

A ještě úchvatnější je možnost zažívat stavy duše (něčí myšlenky, záliby, sklony), od nichž nás dělí propast času, v podobě souboru

algoritmů řídících program, který bude schopen projevovat se stejně jako dotyčná osoba. Vývoj technologie robotiky umožní, aby tyto »ideální samočinné bytosti« byly víc než jen jakési »mozky v láhvi«. Stanou se z nich pravděpodobně hybridy schopné smyslové interakce s fyzickým světem.

22. Nanotechnické ukládání informací: bezprostřední přenos mezi mozkem a počítačem

Když počítač zastará, člověk se pochopitelně nezavírá spolu s ním i dat, která jsou v něm uložena. Hardware je jen dočasným prostředkem pro zacházení s informačními strukturami, přičemž data lze pro další používání znovu přenést do nových systémů. Klesající ceny zařízení pro ukládání počítačových dat, CD ROMů a pamětí WORM, znamenají, že dnes už není nutné se jakýchkoli dat zbavovat.

Můžeme uvažovat o budování umělé počítačové »živné tkáně« funkčně i stavebně identické s mozkem (a možná i tělem) člověka. S přihlédnutím k předpokládaným budoucím možnostem nanotechnologie by to mělo jít uskutečnit. Komunikující nanostroje, které prostoupí organismus, mohou analyzovat nervovou a buněčnou stavbu a odeslat získanou informaci do přístroje, jenž dokáže atom po atomu zhotovit identickou kopii.

»Duše« je podle slovníku *American Heritage Dictionary* »oživující a vitální princip v člověku, oplývající schopností myšlení, činu a citu a vnímaný jako nehmotná entita, jež přes svou oddělitelnost dočasně koexistuje s tělem«. Z pohledu informační teorie lze výraz »nehmotná« chápat jako »neviditelná prostým okem«, tj. na atomické molekulární nebo elektronické rovině, a slovo »duše« odkazuje k informaci zpracované a uložené v mikroskopických — buněčných, molekulárních a atomických — souborech. »Duší« se tak stává každá informace, která »žije«, tj. kterou lze vyvolat a komunikovat s ní.

K prokazatelným důkazům »smrti« na všech stupních měření (jaderné, nervové, tělesné, galaktické) patří neschopnost opětovat signály. Z tohoto úhlu pohledu se stávají druhy nesmrtnosti kybernetickými metodami zachování osobní signální kapacity jedince. Existuje tolik duší, kolik je způsobů ukládání a komunikování dat. Kmenové tradice definují duši rasy. DNA je duší molekuly. Ukládáním elektronu vzniká »křemíková duše«. Nanotechnologie umožňuje »duši atomickou«.

23. Computerově-virová existence v kyberprostorové matrix

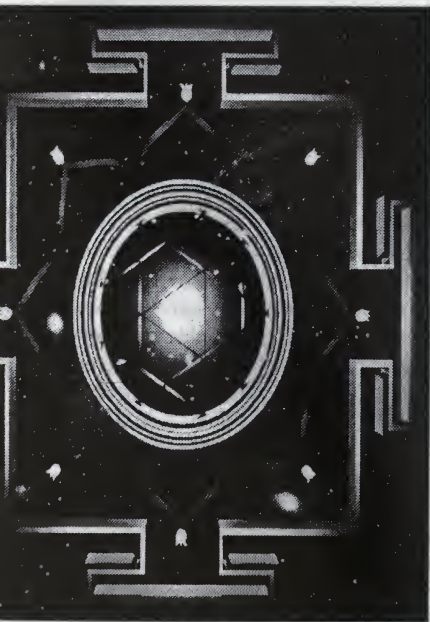
Předcházející varianta umožňovala osobní přežití prostřednictvím izomorfního mapování nervové struktury křemíku (či jiného prostředku uskutečnění). Nabízí také možnost přežití v podobě entity

začleněné v čemsi, co připomíná zhmotnění Jungova kolektivního nevědomí: v globální informační síti.

V 21. století, jak si ho představuje romanopisec William Gibson, nebudou zkušené kybernauté sami sebe ukládat v běžné elektronické podobě, ale ve formě »počítačového viru«, schopného putovat computerovými sítěmi a chránit se sebereplikací před náhodným či záměrným vymazáním od jemu podobných bytostí či jiných programů.

Vezmeme-li v potaz, jak snadné je kopírovat informace uložené v počítači, člověk by mohl zároveň existovat v mnoha formách. Co se v takovém případě děje s naším »já«, to je otázka pro filosofii. Věříme, že vědomí by přežilo ve všech formách, nezávisle (bez ohledu na projevy ostatních forem, s výjimkou vzájemné komunikace) by se pohybovalo a zanechávalo by svou kopii na každé odbočce.

[Poznámka: Výše zmíněné možnosti dobrovolného vratného metabolického kómatu a auto-metamorfózy se vzájemně nevylučují. Inteligentní jedinec nepotřebuje příliš povzbuzovat k tomu, aby všechny tyto možnosti prozkoumal a aby vytvořil přehršlí nových alternativ, jak se uložit břichem nahoru v rozporu s pokyny od vedení podniku.]

Kon-tiki z masa

V blízké budoucnosti se to, co dnes s jistotou vnímáme jako smrtelnou lidskou bytost, stane jen jakousi historickou kuriozitou, osamělým bodem v moři nepředstavitelné, multidimenzionální různorodosti všemožných forem. Jedinci či skupiny odvážlivců budou podle svobodné vůle na sebe brát formu z masa a kostí, stvořenou pro speciální příležitosti patřičným vědeckým oborem.

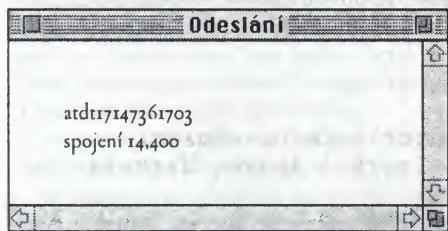
Konzervuj své tělo —
konzervuj svůj mozek —
konzervuj svou DNA.
Chceš-li však dosáhnout
nesmrtelnosti: digitalizuj se!

VII.2

ZMRAZENÍ ANDYHO

Tato pasáž je výňatek z připravovaného románu o špičkové technice a její dekadentnosti ve filmovém, počítačovém a vůbec celém uměleckém módním a literárním světě i o jejích průnicích do populární vědy.

Vypravěč Dani Mellon du Pont právě působí u Alcor Foundation v kalifornském Riverside jako šéf propagace. Jeho úkolem je popularizovat možnosti kryonického a hibernačního prodloužení života.

Tak fajn. Podíváme se, co tu máme.

Sedím v letadle linky American Airlines č. 103 z Kennedyho letiště do Miami na Floridě. Na klíně mi poskakuje laptop, do kterého sepisuji pro Alcor Foundation zprávu o průběhu kryonického zmrazení těla a duše Andyho Warhola.

Tajná touha Andyho Warhola připojit se ke svému idolu Waltu Disneyovi

Andy se začal zajímat o kryonickou nesmrtelnost (jeho vlastní kuriózní název), když se dozvěděl, že duše (mozek) a tělo Walta Disneye byly hibernačně zmrazeny a budou uchovávány do doby, kdy nanotechnologie Erica Drexlera z MIT zvládne potřebné kroky, které jej, tedy Walta Disneye, znovu ožíví a uvedou do původního stavu.

Andy sdílel ten téměř obecný názor, že Walt Disney patří k nejvýznamnějším postavám 20. století. Waltu Disneyovi se podařilo vytvořit »filmové ikony« takové globálně mytologické obliby, že je dnes okamžitě rozezná a zamiluje si prakticky každý kvark na této planetě. Andy mi neustále opakoval, že Walt Disney stvořil pop kulturu. Výrazem pop Andy rozuměl popularizaci a humanizaci myšlenek.

Andy si velmi dobře uvědomoval mou pozici mediálního ředitele nadace Alcor Foundation. Mým úkolem bylo personalizovat, popularizovat, polidšťovat, disneyizovat kryonicko-hibernační možnost znovuoživení.

Andy sdílel naši uváženou averzi vůči tomu, aby náš mozek i tělo posloužily jako potrava červům či byly spáleny v peci. Z tohoto (ale i dalších) důvodů se mnou hovořival o dotýcných procedurách a plaše, jak měl ve zvyku, si na mně vymohl slib, že zařídím jeho „hibernaci a znovuoživení“ v okamžiku, kdy jeho tělo „natáhne brka“, tj. až opustí svůj současný (a budme upřímní) mdlý, středoevropský, malátný, slabý, nestylový, albínský tkáňový dopravní prostředek.

Podjal jsem se toho úkolu, protože pokládám celou tu americkou pohřební vyprahlost, samotný koncept hřbitovů, hrobníků, hrobek, pohřbů, krematorií, márníc a životních pojistek (jež jsou ve skutečnosti pojistkami smrtelnými) za smyslů zbavenou noční můru.

Mám to říct pěkně po lopatě? Nechtěl jsem připustit, aby Andyho Warhola sežrali červi.

A nechtěl to ani on!

Právní autorizace osvobození těla a duše (mozku) Andyho Warhola

První logickou otázkou, jež člověka napadne, je: Vybral si Andy neurologické zmrazení mozku? Nebo totální kryonickou hibernaci celého těla?

Zpočátku si nebyl jistý. Mohl si samozřejmě dovolit celkové tělesné uchování (\$100 000), ale více se mu zamlouvalo řešení neurologické (\$35 000). Andymu se líbila představa, že až jeho tělo vypoví službu, jeho mozek (duši) bude možno uchovat až do toho

výstředního okamžiku, kdy nějaká přitažlivá mladá osoba jednoho či druhého (nebo taky obého) pohlaví bude — v důsledku tragické autohavárie po maturitním večírku či po přestřelce v crackovém dou-pěti — ležet v kómatu na pohotovosti, ve stavu mozkové smrti, v očekávání transplantace vysoce atraktivního mozku.

Při třech různých příležitostech jsem Andymu slíbil, že udělám všechno, co bude v mých silách, abych zabránil převzetí jeho ostatků Pohřební službou, obdobně záluďným gangem Valerie Solanisové (katedrála sv. Patrika) či firmou Č & P (Červi a Pec), tj. zabránil legálně povolenému zničení jeho DNA. Jako odměnu za tento slib mi Andy věnoval svou vládu nad věčností, kterou jsem odeslal prostřednictvím American Express.

Při dotyčných třech příležitostech mě Andy prosil: „Prosím tě, nedovol, aby mě veřejně vystavili v Muzeu moderního umění či katedrále sv. Patrika.“

Dokumenty, podepsané Andym, schvalující „hibernaci-znovu-oživení“, byly náležitě ověřeny. Andyho plány zůstanou, tak jak si přál, tajné.

Byli tam tři svědkové: Ultra Violet, která jako by stále vedla rokenrolový život jako za starých časů, přestože je mormonkou či scientoložkou. To jsou svědci! Druhým byla Viva. Tyto dvě příjemné ženy-průkopnice Andy vlákal do svého výstředního vlakového vagónu. Třetím svědkem byla Edie Sedgwicková. Andy mimochodem pořídil záznam rozhovorů a udělal polaroidové snímky všech přítomných.

Zoufalý telefonát Grace Jonesové

V 6.00 PST ráno v Den hibernace-minus-1 mi oznámili, že stav Andyho tkáňového dopravního prostředku se rapidně zhoršuje a že zástava srdce nastane maximálně do dvou dnů. Rezervoval jsem si proto polední let do New Yorku. Krycí verze pro tuto cestu zněla, že letím pózovat pro reklamní fotografii genů firmy Guess od Helmuta Newtona. Skutečným cílem bylo:

1. asistovat při převozu Andyho tělesných ostatků z nemocnice do naší márnice na Západní 91. ulici,
2. asistovat při Andyho kryonickém zmrazení,
3. odeslat kryonického zákazníka (Andyho) do kalifornského depozitáře,
4. navštívit Andyho pohřební obřad v katedrále sv. Patrika a následně zvrhlé slavnosti ničení těla, abych se ujistil, že nikdo nezahlédl jakoukoli známku toho, že Andyho tělo bylo vysvobozeno ze spárů křesťanských neuroteroristů, kteří hodlali nadšeně odevzdat veškeré Warholovy tkáňové informační banky věčně hladovým červům.

Můj let měl ale zpoždění. Volal jsem tedy z letiště Grace Jonesové, že to nestihnou.

Grace nebyla součástí zmrazovací akce, přestože hrála významnou roli v několika Andyho posledních společenských triumfech. Andy se s Grace symbolicky veřejně oženil nedlouho před svou hibernací. Jeho posledním vystoupením na videu byl Gracein pořad pro MTV, nazvaný „Nejsem dokonalá, ale jsem dokonalá pro tebe“. Andy, znalec kabaly a numerolog (řekneme-li to mírně), v té době věděl, že jeho dny už jsou sečteny.

Přehrajte si tenhle pásek z MTV a všimněte si Andyho stavu na pokraji kómatu. Jak dokonale skrýval svou nemoc z roku 1968!

Andyho chronický výraz byl nakažlivý. Ohryzával můj mozek jako červi. Jaká podivná mámení!

Začíná pro mě být těžké psát dál. Musím si dávat pozor, aby se má představivost příliš nerozběhla. Mé psaní není nic víc než záznam mé nemoci. Celé redakci časopisu *Interview* hrozí, že se nakazí stejným chronickým výrazem.

Role Muzea moderního umění v této záležitosti není příkladná. Neprojevovali o Andyho v průběhu jeho předlouhého umírání (1968–1987) žádný zvláštní zájem. A pak po něm ohnivě skočí, jakmile se (mylně) domnívají, že je mrtev.

Přípravy pohřbu ještě téměř nezačaly a Muzeum moderního umění (MMU) už ohlašuje zásadní přehlednou retrospektivní umělcovu výstavu!

Vtip je v tom, že ti, kdo jej prodávají jako kombinaci Ježíše Krista a kačera Donalda, netuší, že Andy vůbec nezemřel — jenom spí. Hned vedle... hádejte koho?

Proč můj telefonní účet,
zatímco jsem ponocoval, dělal \$3500

Letěl jsem v tom okamžiku zkurvených deset kilometrů nad zemí. Byl jsem nervózní troska trpící mentálním vyčerpáním. Visel jsem na bezdrátovém telefonu, propojeném s mým laptopem Toshiba, a snažil jsem se spojit s jistou kontrakturní skupinou v kyberprostoru, kterých tam je doslova nekonečně mnoho. Nevolal jsem svému sázkaři, hrobníkovi ani pasákovi. Nesháněl jsem sex po telefonu ani pizzu s donáškou.

Strávil jsem nekonečně příjemnou hodinu na »obrazovce« digitální komunikací se skupinou Chaos Hacker z Německa. Velmi se o ně zajímá Interpol a KGB. Stvořili jsme společně nádherné, mezinárodní digitální intersexuální románky. Podle mého se můžete při kvarkování po Kybérii dozvědět spoustu zajímavého o lidské podstatě!

Digitální sexuální akt je tou nejdokonalejší přípravou na štavnatý, potem prosycený, vřelý přenos do »tvrdé reality«.

Konečně přišlo přistání v metropoli Východního pobřeží! Pociťuji štěstí? Ani náhodou! Obrisk na nárazníku říká: Nenávidím New York.

Záměna těl: Urychlené zmrazení Andyho

Během hodiny klepe na dveře mého hotelového pokoje Couri Hay z Týmu B a mumlá heslo. Jedeme v jeho limuzíně do nemocnice. Naši lidé — sestry, lékaři z oddělení, zřízenci a strážníci — mají vše dokonale pod kontrolou. Čekám dole v hale s realizačním týmem. A s náhradním tělem, které si my, Andyho fanoušci, pamatujeme z toho žertíku v Salt Lake City.

V 3:45 EST nám oznámili, že Andy prodělal konečný, agonizující výdech. Ve 3:59 prohlásil dr. Mellon Hitchcock, náš člověk, Andyho za úředně mrtvého.

Bleskově jsme vyměnili těla. Okamžitě jsme zahájili oživovací pokusy za užití resuscitačního přístroje pro srdce a plíce. Použili jsme trubici vedenou trávícím traktem pro usnadnění dýchání a pro zabezpečení dýchacích cest proti žaludečním sekretům. Andymu se záhy vrátila barva a vykazoval uspokojivé hrudní dýchání. Vypadal mnohem lépe než v roce 1968, kdy ho postřelil Kynaston McShine, jeden z budižkničemů v jeho studiu v MMU.

Uložili jsme Andyho do ledu a spěchali k zadnímu výtahu. Do márnice na Západní 91. ulici jsme přijeli zhruba ve 4:30 a přípravu transportních léčiv jsme zahájili ve 4:40. Kolem 5:25 jsme Andyho umístili do špičkové pojízdné jednotky pro udržování životních funkcí a zahájili jsme operativní zákrok pro odhalení stehenní tepny. V souladu s přetrvávající zdravou barvou pleti byla i arteriální krev jasně rajčatově rudá (známka dobrého okysličování) a docházelo také k jasně rudému kapilárnímu krvácení v ráně při zákroku — všechno dobrá znamení. Plachá uhlazenost, pronikavá a dráždící při styku s médii, byla pryč! Smrtelná, albínská sinalost byla ta tam!

Myslím, že vím, co Andy v té chvíli cítil.

Často prožíval stavy šíleného vědecko-fantastického umělce: odcizení, porušení reality, zoufalost. A teď tam ležel na hibernačním stole a v ničem už nepřipomínal posledního dandyho. Prostupován studenou krví už nebyl postavou ztělesňující Umělce jako Nikoho, ale stal se romantickým stereotypem Umělce — růžovoučkým, angažovaným, bojujícím s osudem a tím, co je za ním.

Už jej podchladili na 29,3 °C od chvíle, kdy jsme zahájili ožívání, a během následujících pětáctyřiceti minut teplota v konečnicku klesla na 9 °C. Představte si to!

Urozená ledová královna v očekávání oživujícího polibku

Poté, co se moje úloha v této delikátní záležitosti naplnila, jsem zcela pochopitelně byl poněkud vyveden z míry. Šel jsem tedy do baru na 8. ulici, hlasitého zařízení plného lechtivých sexuálních narážek. V hlavě se mi střídal smích s pláčem, ale pomalu jsem se uklidnil.

Když jsem se vrátil, kryoprotektivní krevní výplach zdárně pokračoval. V 8:45 jsem souhlasil s ukončením vymývání. Bylo to k Warholovi fér? Ne — pokud si myslíte, že měl pět pozoruhodných let (1962—67) s následným dlouhodobým pádem k lukrativním banalitám typu sitotiskových tematických řad se psy, slavnými Židy dvacátého století či vozy Mercedes Benz. Ano — pokud jej vnímáte jako nejvýznamnějšího amerického umělce od dob Jacksona Pollocka. Na každý pád po odejmutí vrchlíku lebky a otevření hrudníku byl Andy uložen do dvou pevných igelitových pytlů a ponořen do lázně ze silikonového oleje (Silcool), předchladené na teplotu -17 °C.

Warholova životní energie, jakkoli se zdála nestálá, se stala emocionální fikcí v přímém rozporu s chladným, pevným, ikonickým prostředím, podchlazovaným zhruba o 1 °C za hodinu až na -17 °C postupným přidáváním suchého ledu do umělého (falešného) klidu. Mé vnímání »jamais vue« lze jen těžko klást za vinu kurátorovi z MMU, jenž tyto ikony zvolil. Vysoce výkonná pumpa prohání olej balančním zásobníkem umístěným nad hlavou pacienta. Tato technika spolehlivě eliminuje možnost »silných míst« a »slabých míst«, jež ohrožuje kariéry jiných umělců.

V 19:42 je Dewarova nádoba zcela naplněna dusíkem a Andy Warhol vstoupil do stavu dlouhodobé hibernace! Spolu s ním odešly na věčnost i pochmurné obrazy temných předtuch a smrti, jako například lebky, které poznamenaly poslední léta jeho prvního, krátkého života.

Tu noc v Gramercy Park Hotelu jsem Andymu záviděl chladný klid, když mě horoucí ruka spánku strhávala do nekonečných temnot.

Andy Warhol nezemřel. Je hibernován, urozená Ledová královna v chladném očekávání.

Jeho nový životní cyklus se rozběhl!

Díky mlčenlivosti lékařů (a s trochou štěstí) se Andy opět vrátí, aby znovu maloval a vytvářel další paradoxní situace!

Veřejná oslava zničení Andyho

Datum: 1. duben 1987.

Pátá avenue před katedrálou sv. Patrika byla zcela zaplněna diváky a fotografie; tito poslední žijící příslušníci lidské rasy obývají obří bubliny do sebe zborceného času, které opouštějí jen na pohřby, kremace, pitvy či letecká neštěstí. Mačkali se za policejními zátarasy a civěli na celebrity, jak žvaní a šklebí se do širokouhlých kamer v rámci oslav zničení Andyho vzácných tkání. (Jak alespoň doufali!)

Obrovské dveře katedrály se otevřely jako časová brána do zmatkověku. Mezi vysoké gotické oblouky, jež mají srazit v rozletu nás, individuální kvarky. Uvnitř varhaník nehraje žádný punkrock z Lower East Side, nehraje Velvet Underground, ale pitomýho Bacha!

Lidé se nahrnou dovnitř se zarmoucenými výrazy. Mladí muži s duhově obarvenými vlasy nevypadají v oblecích a kravatách uvolněně. A smyslem toho všeho je barbarský obřad zničení tkání. Už se nemůžu udržet, když vidím lidi, které mám rád, jak končí v děrách do země a na roštích krematorií.

Pocta červům. Hruzné znamení ukřižování.
Trnový klaun.

Je celkem jasné, jak vypadaly počátky ortodoxních katolických čarodějnických rituálů. Hruzné znamení Kříže! Zlo věštící ponížené klečení. V mezičase církevní vetřelci tiše pozorovali lidi, ponuré, černě (!) oblečené rodiny a přátele, jak sedí poklidně ponořeni do apatické konformity. Nenechte se zmýlit těmi katolicko-židovsko-muslimskými maniaký, tiše rozjímajícími ve stínu kamenných staveb. Jejich ztuhlé tváře skrývají myšlenky na jejich milované bytosti, prodávající v hrobě. Nenechte se zmást tou falešnou biblicko-talmudicko-koránskou zbožností. Tyto svaté knihy jsou muži ovládanými objednávkovými katalogy uctívачů smrti. Mají hlavy plné červů pojidajících maso a mozky (duše) těch, které domněle milují. Nebo též krutých plamenů pecí (ovládání nastaveno na rožnění!), v nichž praská kůže jejich drahých zesnulých. Vážně si myslíte, že jsou s to potlačit nebo jednoduše ignorovat tyto kulinářské skutečnosti? Neslyšet mlaskavé zvuky červů vesele se krmících tkáněmi jejich milovaných mrtvých? Ti upřímnější z pozůstalých pravděpodobně přemítají o vlastním osudu, jenž i na ně čeká v ohni nebo společnosti červů.

Děsivý papeženský komplot se přeměňuje na gotický horor! Mírně řečeno, Andyho pohřeb v katedrále sv. Patrika rozhodně není reklamou na nesmrtelnost. Tento podivný rituál stvrzuje, že My neunikneme Jejich smrtelné pasti. Sémiotické poselství je zjevné. Vše

v tomto středověkém kamenném hradě nás varuje před bláhovým individuálním hledáním nesmrtelnosti s výjimkou spásy v lůně jedné ze tří středomořských monoteistických mafií.

Nechal by Andy vetřelecké kněze,
aby odeslali jeho duši a kosti v balíku
na červí farmu?

Náš nevelký stříbrovlasý přítel, vážný a společensky nejistý východoevropský nalezenec z Pittsburgu to pochopil. Andy porozuměl chladně, mechanické neosobnosti industriální kultury. Což se prostě náhle nezjevil v newyorské velkojablečné továrně odkudsi z Pittsburgu v Pensylvánii a neprohlásil se králem popu? Nenazval snad své studio Factory? Nerozeslal lacinou faksimili, stříbrovlasý model sebe sama, do světa, aby pronášel warholovské přednášky po universitách? Nevstoupil do soutěže s Campbellovou polévkou? Nenamaloval levné faksimile polévkových nálepek a Marilyn Monrocových, aby vydělal gigantické sumy peněz? A příspěvek ke korespondenčnímu uměleckému vzdělávání?

Myslíte, že by je tahle liška podšitá nechala, aby jej zabalili — mozek a kosti — do tovární krabice pro snazší dopravu na červí farmu? Vážně se domníváte, že by Andy Warhol svolil k tomuto veřejnému očuchávání své vlastní podstaty černě oděnými přísluhovači nějakého kardinála? Umíte si představit, kdo měl menší tendenci poflakovat se po Factory a redakci časopisu *Interview*?

Andy vás zve na oslavu svého znovuzrození

Chápu, že členové nadace Alcor Cryonics Foundation a rozumní obyvatelé všech čtyř světů, kteří vědí o hibernaci Walta Disneye a Andyho Warhola, oslavují a pronášejí přípitky na úspěch statečného týmu, jenž Andyho doslova utrl červům od úst.

Dále si uvědomuji, že někteří členové nadace, ryzí, střízliví a vědecky založení, mohou nabýt dojmu, že osoba s tak pestrobarevnou reputací, jako je ta moje, by mohla podrýt úctyhodnost a důvěryhodnost Alcor Foundation. Obzvláště proto, že pozbytí úcty a důvěry je mi osudem vepsáno do mé životní kariéry.

Sám se obávám, že jelikož činnost nadace je osudovou hrozbou náboženské a politické kontrole, to poslední, co by potřebovala, je negativní veřejná přítěž v podobě notorického člena společenské smetánky s mentalitou vytvářenou časopisem *National Esquire*.

Vzpomínám si také, že být členem Alcoru znamená připojit se ke skupině šlechtných hrdinů, kteří se chystají zachránit lidstvo před

hrůzou nedobrovolného, nevratného metabolického kómatu. Členové nadace jsou tudíž tolerantní k mé excentričnosti, neboť vědí, že je to tvrdý džob, být v této zvrácené kultuře uctívající smrt opakovaně obsazován do stále nových pokračování tohoto seriálu na téma Oscara Wildea.

Mimochodem! Andy mě požádal, abych vás zvlášť srdečně pozval na oslavu jeho znovuzrození.

Andy trval na tom, abyste v tom nádherném okamžiku nového zrození, až bude jeho hibernační krystal obklopen jeho přáteli, tam byli také. Ať už v ledovém obložení nebo na svých. Napište nadaci Alcor, pokud máte zájem o dopravu na večírek. Naše motto zní: „PLÁNUJ HLAVOU!“

Šedovlasý černocho varoval Andyho stejně jako mě a Billa Burroughse: Drž se stranou věznic a nemocnic, synu. Nepřipusť si k tělu duchovní, kněze a rabíny. Všechno, co mají, je jen vstupenka do žumpy. A slib mi, synu, že nebudeš nikdy nosit nálepku právník. A pokud ti bude souzeno dodýchat v továrně bílého muže na zpracování těl (kompletní servis od dělohy po hrob), spoj se s přáteli, kteří se o tebe postarají. A jestliže bys měl skončit v místnosti pro odpad (plánovitá pomíjivost je jejich obchodní strategií), zaříd si, aby se kolem motali nějakí přátelé, kteří tě budou hlídat ve dne v noci, dokud někdo nezaopatří tvou milovanou albínskou zvířecí kůži. A obsah jakbysmet.

VIII.

ŠÍLENSTVÍ MILÉNIA

1. ČELEM VZAD, VOJÁCI KRISTOVI:
STRUČNÉ DĚJINY VÁLEČNICKÉ
KASTY V AMERICE

2. BŮH JDE DO PREZIDENTSKÝCH VOLEB
NA REPUBLIKÁNSKÉ KANDIDÁTCE

3.

KDO JE DĚDICEM MAJETKU JEŽÍŠOVA?

POHANI VYBAVENÍ ŠPIČKOVOU
TECHNIKOU

4.

VII

ŠILĖNŠTĖ

MILĖNIA

1902-1903 M. VILNIAUS UNIVERSITETO
MOKSLINIO KŪRO VILNIAUS
UNIVERSITETO

1902-1903 M. VILNIAUS UNIVERSITETO
MOKSLINIO KŪRO VILNIAUS
UNIVERSITETO

1902-1903 M. VILNIAUS UNIVERSITETO
MOKSLINIO KŪRO VILNIAUS
UNIVERSITETO

1902-1903 M. VILNIAUS UNIVERSITETO
MOKSLINIO KŪRO VILNIAUS
UNIVERSITETO

ČELEM VZAD, VIII. 1 VOJÁCI KRISTOVI: STRUČNÉ DĚJINY VÁLEČNICKÉ KASTY V AMERICE

Legionářská nemoc: získala svůj název, když ji poprvé diagnostikovali při Sjezdu Amerických legií v roce 1976: jedná se o lalokový zápal plic způsobený bakterií *Legionella pneumophila*.

V magazínu *Esquire* napsali, že válka je tajnou láskou mužských příslušníků bílé rasy. Obal listopadového čísla z roku 1984 ukazuje přitažlivou mladou bělošku v mariňácké helmě a potřhaném hnědém výsadkářském tričku.

Sexuální vyznění bylo poněkud dvojznačné, ale rozhodně působivé.

Působivé titulky hlásaly: „Válka! Vyvolává sexuální vzrušení..., je to brutální, smrtelná hra. Zároveň ale nejlepší hra všech dob. Znamená pro muže totéž, čím je pro ženy zrození dítěte. Je to, jako když poodhnete cíp vesmíru a podíváte se, co je vespod.“

Uprostřed brežněvovsko-reaganovské éry se mottem *Esquira* stalo heslo: „To, co je na muži nejlepší.“ Název titulního článku zněl: „Proč muži milují válku.“ Podtitulek byl lyrický: „Nádherná kráska — Neodolatelné milostné dobrodružství — Nejstrašnější noční můra všech dob.“ Celou záležitost sepsal William Broyles ml., běloch, bývalý mariňák protestantského vyznání z Texasu, člověk, který vydě-

lal jmění na ožívání vietnamské války na stránkách časopisů a oslavou přetrvávajícího návyku americké válečné kasty a jejího sponzora, Republikánské strany, na zabíjení barevných lidí zbraněmi vybavenými špičkovou technologií.

Článek v *Esquire* se objevil přesně ve stejné době, kdy se Reagan snažil — už zase — získat podporu pro napadení našich latinskoamerických sousedů. Bylo to znovuožívání staré známé karibské horečky, zánětlivého viru, který opakovaně zaplavuje Bílý dům a Oválnou pracovnu se zjevně nedaří dezinfikovat. Jeden prezident za druhým propadá záchvatu latinské odrůdy legionářské nemoci.

Když v roce 1980 zvolili Ronalda Reagana prezidentem, každý věděl, jak je nadřžený a zapálený poslat americké jednotky do akce. Kamkoli. Bylo třeba se do toho jen trochu opřít a vtrhnout do nějaké země Třetího světa a znovu tak nabýt ztraceného mužství, o něž jsme podle generála Williama Westmorelanda a Ramba přišli ve Vietnamu.

Ovšem kde rozpoutat nějakou tu menší, úpravnou, snadno vyhratelnou a ego uspokojující válku?

Rusové? Jsou moc zákešní.

Asiaté? Šikmoočka se ukázala být velkým soustem jak pro MacArthura v Koreji, tak pro Westmorelanda ve Vietnamu.

Střední východ? Příliš nevypočitatelné. Ronnie si maličko zařádl v Libanonu, ale rychle se stáhnul po lehkomyšlném, rozmarném plýtvání stovkami životů amerických vojáků.

Tak fajn, vraťme se na vyzkoušené, důvěrně známé hřiště Republikánské strany a válečné kasty. Co kdybychom si ve jménu boha a mužnosti pohráli s nějakými Latinoameričany?

Jenže Kuba? Příliš riskantní.

Grenada byla jenom taková zábava pro zahřátí, ale šlo to moc snadno a rychle.

Hmmm..., ale vždycky tady je stará, dobrá Nikaragua. Od roku 1890 americké jednotky okupují či kontrolují tento nejméně lidnatý národ ve Střední Americe. A téměř sto let tu partyzánské jednotky vzdorují americké intervenci. V roce 1933 byly naše okupační jednotky odveleny a vlády se chopil loutkový diktátorský režim Somozy rodiny. Její mladí synové byli miláčky americké válečné kasty. Například Anastasio Somoza Debayle promoval na Vojenské akademii Spojených států, vrátil se domů a už v jedenadvaceti letech stanul v čele Národní gardy. USA si vysloužily vzhledem k brutalitě, se kterou tento režim vládl, u všech demokratických elementů Latinské Ameriky hluboké opovržení.

V roce 1979 sandinisté k nemalé nelibosti Anastasiových spolužáků z West Pointu Somozy rodinu svrhli.

ZAČALO TO ŠPANĚLSKÝMI KONQUISTADORY

Prvními Evropany, kteří ve jménu boha a drancování vtrhli na území kubánských, nikaragujských a jihoamerických indiánů byli Španělé. V roce 1493 se Kryštof (Christopher = Kristonoš) Kolumbus vrátil do Nového Světa s nezvladatelnou snůškou lumpů z řad bukanýrů prahnoucích po zlatě. Nedařilo se. Snadný zisk se nedostavil. Na své třetí výpravě byl tedy Kolumbus nucen oslovit výtržníky, trestance, násilníky a zloděje. Skvělý příklad pro Ollicheho Northa.

Následující staletí španělské intervence rozhodně nepřispěla k šťastnému životu karibských domorodců, trvale vystavených rabování, znásilňování, nucenému křtu a otroctví ze strany pobudů, kteří zastupovali krále a církev. Španělští novousedlíci sice podléhali přísné kontrole Madridu, ale byla to žumpa Evropy — vojáci, kněží a drancovníci. V Africe probíhal lov na černé domorodce, aby byl dostatek otroků na práci.

Jen několik španělských žen se účastnilo prvních výprav. Docházelo proto k častému nucenému rasovému křížení s indiánskými a černými otrokyněmi. Tento dávnověký osvědčený postup zrodil pestrrou populaci mesticů, kteří dodnes zalidňují tyto úrodné kraje. Latinská Amerika tak alespoň unikla ostudné vyhlazovací politice, která provázela kolonizaci severoamerickou. Je relativně lepší stát se obětí katolického plánu znásilňování a otroctví než být vystaven cromwellovsko-protestantsko-puritánské taktice totální genocidy.

Když si jihoamerické země vydobýly nezávislost na Španělsku, feudálně-vojensko-katolická tradice přetrvávala. Vzniklo tak nestabilní, výbušné, romantické kulturní prostředí, které stvořilo Latinskou Ameriku jako masochistický objekt trvalé a neúnavné touhy po dobrodružství ze strany protestantských Yankeeů.

REPUBLIKÁNSKÁ STRANA A VÁLEČNICKÁ KASTA MILUJÍ VÁLKU

Bývalý poručík Broyles nám v *Esquiru* říká, že on a jeho partáci z vojenského námořnictva zbožňovali vietnamskou válku, protože „nabízela možnost hrát klukovské hry“.

...Protože „válka vyplňuje nepohodlné, šedivé dny běžného života tajuplným, průzračným jasem“.

...Protože „válka je nejlepší ze všech dostupných her“.

...Protože „žádný sport, kterému jsem se dosud věnoval, neprovedl takovou měrou mé vědomí fyzických a duševních mezí“.

...Protože „láska k válce pramení z hlubokého vnitřního vědomí jednoty mezi sexem a ničením, krásou a hrůzou, láskou a smrtí“.

...Protože někteří mladíci, „kteří u sebe nikdy neočekávali projev takového impulsu, našli ve vojenském životě možnost vzrušujícího šílenství z ničení“.

...Protože válka je zábavná. „Z jedné léčky mí muži (sic) přivlekli tělo severovietnamského vojáka. O něco později jsem mrtvolu toho muže našel opřenou venku o bedny. Na očích měl sluneční brýle a v klíně otevřený *Playboy*. Z úst mu ledabyly visela cigareta. A na hlavě mu trnulo velké a dokonale vytvarované hovno. Předstíral jsem rozčilení, protože zneuctění mrtvol se pokládalo za neamerické a kontraproduktivní. Avšak necítil jsem žádné rozčilení. Snažil jsem se tvářit důstojnický, ale vevnitř... jsem řval smíchy.“

Věřte mi, bývalý poručík Broylesi, že lidé, kteří zakládali tuto zemi — moudří muži, jako byl Thomas Jefferson a Ben Franklin —, by to za zábavné nepokládali. Tři miliardy ne-bělochů, s nimiž sdílíme planetu, také ne. A samozřejmě ani já.

JAK SE DOSTALA HLAVA INDIÁNSKÉHO NÁČELNÍKA NA KŮL V MASSACHUSETTS

Na počátku 17. století ovládal Novou Anglii moudrý a laskavý člověk. Přátelé mu říkali Massasoit. V roce 1620 začala do tohoto kraje pronikat první vlna přistěhovalců z Evropy. Původní kolonii Plymouth ovládla tzv. Mravní menšina, malá sekta fanatických, militantních a fundamentalistických cromwelliánských protestantů. Tito baptisté vyznávali přísnou kalvinistickou víru ve »vyvolení či zatracení« a otevřeně šířili své prožitky konverze. Zarputile věřili, že podstata lidské bytosti je hříšná a zlovolná.

Po desítky let je možno činnosti Republikánské strany (ale stejně tak nacistů v Německu či komunistů v Rusku) porozumět pouze tehdy, když si uvědomíme, že její podstatou je příšerné přesvědčení, že se jedná o vyvolence boží. Ronald Reagan je hluboce přesvědčen, že s jinověrci není možné žádné slitování. Ty, kdo nejsou »jedněmi z nás«, nelze litovat. Vzpomínáte si, jak Ronnie nazval demokraty „nemorálními“, když nehlasovali pro jeho válečný rozpočet? Pamatujete na jeho kázání o nutnosti vymýtit bezbožný komunismus, při nichž tuhla krev? To nebyla předvolební rétorika. Ten chlápek tomu

věří. Je opravdu přesvědčený, že on a jeho válečníctví přátelé jsou posly totalitního boha. Brežněv a jeho kámoši zase pro změnu věřili, že jsou posly jejich vlastního ujetého totalitního proroka Karla Marxe.

Když puritáni dorazili do Plymouthu, pokládali za své právo a svou povinnost začít rabovat území pohanského indiánského kmene Pequotů. Ubohý král Massasoit nebyl vůbec připraven na tento postup ve stylu Jesse Helmsa. V dobré víře podepsal v roce 1621 mírový pakt, který on i jeho syn, král Philip, věrně dodržovali přes pokračující uchvacování území bílými osadníky.

V roce 1675 propukla ukázková válka za osvobození z koloniálního jha. Jednotky krále Philipa se dovedně vyhýbaly otevřeným střetům a úspěšně prodlužovaly konflikt, dokud evropští dobyvatelé prostřednictvím metody »vyhledej a znič« a pomocí domorodých zrádců nesvrhli místní vládu. Philip, zrazený křesťanskými přeběhlíky, byl vláčen koňmi a rozčtvrcen. Jeho hlava pak byla vystavena na sloupu před kostelem v Plymouthu. Tomu se říká konečné řešení.

Rozumějte — všechno bylo v pořádku, protože ti pohané už byli stejně dávno zatracení. Tři sta šedesát pět let poté, co Poutníci přistáli u Plymouthské skály, svatá válka pokračuje. Bílí duchovní vůdcové Republikánské strany pokračují v nekonečném seriálu expanzionistických křížových výprav proti lidem s odlišnou barvou pleti.

Pro tyto znovuzrozené válečníky se z toho vyvinula tradice, zkouška dospělosti, náboženský rituál. A není to jen můj názor, i pan Broyles se mnou souhlasí.

Náboženský kopanec

William Broyles v *Esquiru* tvrdí, že válka vyvolává estetickou a náboženskou extázi. Připomíná případ „senzibilního“ důstojníka námořnictva, který sledoval, jak se s mrtvolami nepřátel zachází jako s „hromadami svinstva“, a na tváři měl přitom výraz „tvůrčího uspokojení, které jsem dosud spatřil jen v charismaticky nabitých kostelech. Byl to výraz člověka v hluboké extázi“.

„Válka je nádherná,“ rozplývá se Broyles nadšením. „Noční přestřelka má neodolatelné kouzlo..., ty zářivé stopy střel, které vzhledem ke své vysoké rychlosti vypadají tak záhadně a nadčasově, jakoby vyleptávány do černé noci.“ Broyles tu dokonce prokazuje i elegantní gurmánské gústo: „Spousta chlapů má rádo napalm..., já ale dávám přednost bílému fosforu.“

Roznícen hukotem bílého fosforu vyzývá bývalý poručík Broyles své bělošské kalvinistické božstvo: „A potom se objevily dělové čluny zvané Spooky a vypálily ze svých neuvěřitelných zbraní něco jako

dlouhé ohnivé hadice řítící se dolů z oblohy, tak nějak by to zřejmě provedl bůh, kdyby byl opravdu rozzloben.

Takže tu máme oficiální republikánsko-válečnickou verzi křesťanského boha: pomstychtivého koloniálního božstva lhostejně ničícího rolníky Třetího světa, kteří je rozhněvali.

Vyvolení a zatracení

Republikánská strana je kastou válečníků. Tato politická síla, bělošská a veskrze protestantská, odevždy představovala americké militantní tradice.

Demokratická strana naopak ztělesňuje názor protiválečný. V průběhu století byli demokraté stranou pokrokářů, katolíků, pasivistů, zastánců vědy, homosexuálů, ekologů, agnostiků, Židů, černochů, Latinoameričanů, tedy menšinových skupin, jimž byl vždy zamezován přístup k vyšším hodnotám v armádě.

V souboji o rozpočet v roce 1985 chtěli republikáni omezit výdaje na sociální a vzdělávací programy a demokrati zase snížit náklady na zbrojení.

Americká kasta válečníků — generálové, admirálové a policisté — je totálně republikánská. To je prostě zlověstné. George Marshall, jediný demokratický generál v tomto století, se proslavil svým mírovým plánem.

To propojení Staré dobré strany s kastou válečníků není nic nového. Od dob občanské války až po Eisenhowerovu éru bylo sedm z dvanácti republikánských prezidentů bývalými generály či proslulými válečníky. Tradice prezidenta-vojevůdce sahá až na samý počátek. I George Washington, »otec zakladatel«, si získal jméno v indiánských válkách.

Je nutné tu ovšem rovněž poznamenat, že naopak jiný »otec zakladatel«, Thomas Jefferson, jenž položil duchovní základy Demokratické strany, byl antimilitarista. Formuloval také filosofické a právní dokumenty, které vyústily v revoluci, a je autorem Deklarace nezávislosti. Hlavním smyslem ústavy, kterou tehdy sepsali, je především chránit práva států a jedinců proti centralizované federální moci.

JEFFERSONOVSKÝ PREZIDENT ČINÍ CITLIVÝ NÁVRH, JAK PŘEDEJÍT VÁLCE S EVROPOU

Prezident James Monroe, žák Jeffersonův, se proslavil svými úmluvami a diplomatickým jednáním s Anglií, Francií a Španělskem,

kteře zajistily prosazování amerických zájmů i bez válečných prostředků. Jeho nejvýznamnějším úspěchem je Monroeova doktrína. V tomto prohlášení byly dvě důležité a vzájemně provázané klauzule. Zaprvé formální prohlášení neutrality washingtonské Ameriky. Vyvarujte se zápletek s cizími mocnostmi! Amerika se zavázala k nevmešování do evropské a (potažmo) asijské politiky. Na druhé straně Amerika prohlásila Nový svět za území, vymykající se možné evropské intervenci.

Moderní američtí prezidenti jako Kennedy a Reagan stojí na pevných historických a ideových pozicích, když si stěžují na ruské vměšování na Kubě a ve Střední Americe. Všichni si přejeme, aby ruské zbraně nevstupovaly na půdu Nového světa. Ovšem Reagan je v přímém rozporu s Monroeovou doktrínou, když na druhé straně zasahuje do konfliktů ve Starém světě. Zbraně pro Pákistán a Turecko. Více než dvě stě tisíc amerických vojáků v Německu. Čtyřicet tisíc v Koreji. Námořní pěchota se vyloduje v Libanonu, aby chránila naše naftové zájmy.

PREZIDENT-ŽOLDNĚŘ

Žoldněř: ...dobrodruh, který se účastní soukromé vojenské akce v cizí zemi...

Klasický postup, jak využít vojenské akce v cizí zemi jako stupínku k dosažení prezidentského úřadu, předvedl Andrew Jackson. V roce 1818, kdy byl brigádním generálem, jej odveleli na Floridu, aby vedl tažení proti indiánskému kmeni Seminolů. Domorodci za vydatného užití partyzánské taktiky prchli přes hranici na španělské území. Jackson porušil své rozkazy i mezinárodní úmluvy. Vtrhl totiž do španělské části Floridy, kde pobíjel indiány různých kmenů. Nechal také popravit dvě osoby britské národnosti. Jacksonova soukromá válka vyvolala mezinárodní krizi. Odpovědní američtí politici představitelé sice jeho akci odsoudili, ovšem Jacksonovo ilegální vyhlazování rudochů získalo podporu všech možných populistů, expanzionistů, ultranacionalistů, imperialistů a kalvinistických protestantů toužících po křížové výpravě proti pohanům.

Na vlně osobní popularity Jackson málem vplul do prezidentského úřadu už v roce 1824. Dostal se tam ale až v roce 1828 a po dva volební termíny tam vydržel za užití populistické podpory ze Západního pobřeží ochraňující finančních zájmů lidí z Východního pobřeží. Zní to povědomě, Ronnie?

JE LÁSKA K VÁLČENÍ PODMÍNKOU NAPLNŮJÍCÍ LIDSTVÍ?

Ve svém článku v *Esquire*, který vášnivě oslavuje mechanizované hromadné vraždění Orientálců, exmariňák William Broyles ml. na to nejde nijak vědecky. Píše: „Většina mužů, kteří se ocitli ve válce, musí, pokud jsou opravdu upřímní, přiznat, že někde hluboko uvnitř to milovali..., milovali to neméně intenzívně jako cokoli předtím a potom ve svém životě.“

Ale počkat. Copak exporučík Broyles nepopisuje obecně známý stav rozšířeného vědomí, který obvykle může být a taky i je vyvoláván mnoha jinými, méně násilnými prostředky?

Z vědeckého hlediska to vypadá asi takhle: v lidském mozku se nalézají obvody, které při aktivaci produkují rozšířené stavy vědomí. Patří k nim také neurologické dráhy, umístěné především ve středním mozku, které přenášejí vzruchy reflexu přežití. Tyto pradávné primitivní dráhy se aktivují ve velké výšce, při letu, ochraně území a samčí dominanci. Když se pak nějaký chlápek účastní násilí, upadá přitom do stavu blízkého transu, jenž vyvolává neuvěřitelnou nadprodukcí adrenalinu. Někdy se tomu říká reflex vzteklého psa nebo záchvat zběsilosti.

Tento nápor sympatetického nervového systému je nezbytná součást naší výbavy k přežití. Podobá se to endorfino-opiátovému opojení, které nás chrání před bolestí. Je nezbytný pro bezprostřední přežití, ale zároveň je i nebezpečně návykový.

V tomto bodě je vhodné připomenout exporučíkovi Broylesovi, že destruktivní stav zběsilosti (DSZ), který oslavuje a politizuje, není jenom výhradní záležitost války.

Všichni jsme prošli příležitostným nutkáním „vypustit“ ze sebe tu divokou destruktivitu. Není ale třeba přece kvůli tomu posílat osm miliónů mladých Američanů do vzdálenosti osm tisíc mil přes Tichý oceán, aby plundrovali nějakou malou zemi v Asii. Stačí si vyjít do středu města, Broylesi, a zajít si na film s hospodskou rvačkou ve stylu Burta Reynoldse či Clinta Eastwooda. Nebo si pustit televizní seriál v hlavním vysílacím čase, jako je třeba *A-tým*.

Alkohol spouští DSZ. Stačí se navést do nějakého venkovana v texaské hospodě, Broylesi. Zajdte se taky podívat na kliniku pro surově zmlácené manželky, exporučíku Broylesi, a dojde ti, o co jde v tvém oblíbeném „koutě vesmíru“. Oblíkní se do černé kůže a staň se členem motorkářského gangu. Násilníci si rádi dokazují své mužství tím, že jezdí v chlapáckých smečkách. Přidej se k mexické mafii, ke gangu z centra. Policisté i zabijáci v ghettech taky znají ten pocit. I esesáci ho znali. Říká se tomu »láska k válčení«.

OD MONTEZUMOVÝCH SÍNÍ K POBŘEŽÍ TRIPOLISU

Mexická válka (1846—48) je dalším příkladem toho, jak vyvražďování rudochů může někomu přinést zábavu, slávu i budoucnost. Po ukončení tohoto konfliktu Mexiko postoupilo dvě pětiny svého území Americe. Sleduješ to, Adolfe?

Mexická válka byla zlatým dolem pro kastu válečníků i pro všechny ambiciózní republikánské politiky. Vezměte si například Zacharyho Taylora. Pro začátek si Zach vysloužil generálské epolety vyvražďováním indiánských kmenů Saců, Foxů a Seminolů, kterým si vysloužil přezdívku „Starý nabroušený drsňák“. Jeho úspěchy v Mexické válce mu pak ve věku 65 let zajistily prezidentský úřad.

Generál Winfield Scott měl také dobré reference ohledně vyhlazovacích praktik vůči rudochům. Bojoval proti Kříkům a Seminolům a dohlížel na přesun Čerokíjů na Jihozápad. Scott zvítězil v bitvě o Mexico City a odmítl se podříditi vyslanci Spojených států v průběhu mírových jednání, což vyvolalo značné rozhořčení ve Washingtonu. Zástupci boha na zemi však nemusejí respektovat žádná diplomatická pravidla. Pochopili to Reagan i Ollie North. A stejně tak to chápali i Hitler a Brežněv!

NEDÁVNÁ REHABILITACE PIRÁTSKÉ ETIKY

Ptáme se, jak může pravděpodobně úctyhodný novinář, jako je William Broyles ml., vyplodit titulní článek pro *Esquire*, oslavující nemravné, chlápné nacisticko-stalinsko-marxisticko-polpotovské vyhlazování miliónů Asiátů ve jménu sebeuspokojení! Zdá se, že Broyles si tady z prestižních a finančních důvodů prostě mazaně zasurfoval na vlně neomilitarismu živěného Reaganovým režimem.

Během humanistického protiválečného hnutí „Dejte míru šanci“ v 60. letech a v záblescích lidských práv v éře Carterově se zabíjácká puritánská etika dostala na poněkud vedlejší kolej, ale nikdy nezmizela docela. Hrdinové schwarzeneggerovsko-stalloneovského typu pořád plnili kinosály. Reaganova administrativa pak dokázala militarismus brilantně rehabilitovat. Ronald ostatně sám byl filmová hvězda a moc dobře věděl, jak dostat dobrodružného hrdinu zpátky do sedla! Vyhlazování barevných bylo zase v módě. Byl to triumfální návrat Divokého západu, pirátství na způsob Johna Waynea či Ollicheho

Northa, které pohrdlivě ignoruje pravomoci neduživých politiků a bere spravedlnost do svých rukou.

Poručíku Calleyi, budiž vám oduštěno. Hrdinové z My-lai pochodují po Páté avenue v záplavě konfet. Startujeme, Ollie Northe.

Tahle záležitost s křesťanskými válečníky se ovšem neomezuje jen na buranský Jih a Jihozápad. Prosperuje křížem krážem celou bílou kalvinistickou Amerikou. Americká legie, Národní střelecká asociace, Pekelní andělé, Asociace námořní pěchoty, stoupenci tvrdé linie, parta Gordona G. Liddyho a čtenáři časopisu *Zoldněř štěstěny* jsou jenom viditelnými špičkami obrovského bílého ledovce hluboké americké potřeby vzrušovat se zabíjením barevných lidí.

PODIVNÁ NEVÝZNAMNÁ EPIZODA V NIKARAGUI

William Walker (1824—60) se otiskl do historie jako klasický příklad ollienorthovského amerického válečníka nutkavě zainteresovaného v soukromých ilegálních rabovacích nájezdech do karibských zemí. V roce 1853 vedl Walker skupinu dobrodružných pobudů na kořistnické výpravě do Latinské Ameriky. Napřed si to bílí američtí bandité vyzkoušeli v mexické Sonoře. Pirátská mise ale dopadla žalostně. Walkera zatkli za porušení zákonů o neutralitě a teprve sympatizující americká porota z pohraničního kraje jej osvobodila. Byl to zjevně charismatický, johnwaynovský typ lotra. Dalo by se říci, že se vyznal v umění komunikace. A koneckonců nic zvláštního se nestalo, vždyť zabíjel jen Mexičany.

V roce 1855 se Walker přidal ke skupině teroristických kontrarevolucionářů v Nikaragui. Po svržení vlády se Walker sám prohlásil diktátorem a byl uznán americkými úřady. Ovšem skutečná moc nad Nikaraguou ležela v té době v rukou amerického magnáta Cornelia Vanderbilta, jehož Accesory Transit Company monopolně ovládala obchod v této pohostinné zemi. Když začala Walkerova činnost nabírat podobu konkurence, Vanderbilt jej prostě vyhodil ze sedla.

Walker ovšem stále trpěl tou starou karibskou pirátskou legionářskou nemocí vracející se stejně jako malárie. V roce 1860, tentokrát ovšem v Hondurasu, se pokoušel o další pirátské uchopení moci nad Střední Amerikou. Nezdařilo se a vrah Latinoameričanů William Walker definitivně skončil svou pouť před vládou honduraskou popravicí četou. Zbyla po něm pouze kniha, jejíž název si podržel jistou aktuálnost do dnešních dnů. Jmenuje se *Válka v Nikaragui*!

KOMUNISTICKÁ STRANA SE ZMOCŇUJE VLÁDY NAD AMERIKOU

Americká občanská válka (1861—65), jeden z nejkrvavějších konfliktů v dějinách, byla vyvolána maniodepresivním, psychotickým křesťanským násilnickým rváčem Abrahamem Lincolnem. Využil federálních vojsk ke krutému potlačení nezávislosti jižanských států a k jejich nucenému připojení k Unii. Před tímto »brežněvovským manévrem« byly Spojené státy americké volnou konfederací malých, suverénních zemědělských států. Lincoln, stejně jako o šedesát let později Lenin, vytvořil centralizovanou, industriální, militaristickou, expanzionistickou vládu. Tak jako komunistická strana vládla Sovětskému svazu od roku 1921, stejně i americká Republikánská strana kontrolovala policii, armádu, banky, výrobu i sdělovací prostředky.

Tato proměna malých, feudálních, nezávislých a vzájemně spolupracujících zemědělských států na vysoce organizovanou, mechanistickou, imperialistickou, monolitní a státně centralistickou společnost je nevyhnutelným stadiem lidské evoluce. Nedémonizujme proto Abrahama Lincolna. Nastal čas industrializace. Osmdesát let po Lincolnovi »strana« ovládá Ameriku. I další země továrních komínů — Japonsko, Německo, Itálie, Rusko — se dopracovaly totožného centralizovaného vojensko-průmyslového systému kontrolovaného nějakou tou »stranou«.

Po ukončení občanské války přešlo vedení Republikánské strany automaticky do rukou představitelů armády. Po U. S. Grantovi následoval generálmajor Ruthford B. Hayes. Po něm generálmajor James Garfield, laický kazatel Žáků Kristových, kterého nahradil náčelník generálního štábu Chester A. Arthur. Prezident Benjamin Harrison byl brigádním generálem. Všichni byli, samozřejmě, členy strany.

V tomto období vojensko-průmyslového růstu dosáhla glorifikace kasty válečníků svého vrcholu. Na náměstích a v centrech měst začaly vyrůstat sochy ztvárňující generála (a vůdce strany) na bronzovém koni, jak odjíždí do války. S Kristovým křížem před sebou!

Náboženský přístup zkrátka nezklame

A do toho přichází *Esquire* s plamennou morální obhajobou válečnictví v hrůzném okamžiku dějin, kdy hrozí nukleární záhuba a kdy religiózní pravicové síly v této zemi a v některých islámských teokraciích shodně hovoří o nutnosti svaté války, o nepřátelských říších zla a o Armageddonech. Kupředu, vojáci Kristovi! Nastává další křížová výprava proti satanovi. Je čas džihádu. Vyhodte to

všechno do povětrí ve jménu Alláha! Zabíjejte pro Kaddáfího! Chvalte jméno Páně a podávejte municí! Podej mi ten rudý telefon, chlapče. Jak je, panebože? Nastal čas svrhnout jeden velký kousek na bezbožné pohany, jak o tom hovoří naše svatá kniha!

Zamyslete se na okamžik nad citáty z článku páně Broylesova. Nad jeho strnulým blábolem o bratrské lásce v záblescích napalmu, o bohu jako kulometčíkovi v bitevním vrtulníku, nad výrazem posvátného vytržení na tvářích charismatických protestantů a psychotických vrahouňů z maríny s vytetovaným nápisem „Jen ty a já, bože“ na rameni.

Karibská horečka znovu útočí

Válka za nezávislost Jihu skončila v roce 1865. Mezi lety 1869 až 1878 vzplanulo víc než dvě stě otevřených bitev s nově vynalezeným nepřítelem: s préríjními indiány. Masakr u Wounded Knee měl být konečným řešením tohoto problému nadbytečné populace. Bylo tam povražděno přes dvě stě neozbrojených mužů, žen a dětí. Vojáci později prohlašovali, že bylo velmi těžké rozeznat siouxské ženy od mužů. Tuto stížnost jsme později ve válkách proti barevným lidem slyšeli ještě mnohokrát.

V roce 1898 expanzionistům, stoupencům válčení a vyhlazovatelům heretiků zkrátka došli nebozí sousedé, které by bylo možné napadnout. Nová generace mladých mužů ale také toužila po „úžasné nádheře, strhující romantice, nadčasové noční můře“ koloniální války. Fajn, a co si takhle maličko posvítit na Kubu?

A tak najednou byly na tomto ostrově důležité americké investice, jež bylo třeba chránit. Armáda, s přihlédnutím k Panamě a Nikaragui a významu průplavu, kladla důraz na jeho strategickou polohu. Pro tisk nebylo těžké rozpoutat vlnu podpory pro partyzány bojující proti španělské nadvládě.

Boj o Kubu byl válkou médií. William Randolph Hearst chrlil falešnou propagandu. Válka samotná byla hračkou. Španělský odpor byl jen symbolický. Nejoslavovanějším vítězem byl bohatý politik Teddy Roosevelt, který sestavil vlastní polosoukromou jednotku (z kovbojů ze Západu a urozených synáčků z východních universit s dobrodružnou krví), jejímuž neoriginálnímu kořistnictví se dostalo široké publicity. Dostavily se rychlé výsledky: během tří let seděl Roosevelt — chvástavý militarista reaganovského ražení — v Bílém domě. Rooseveltův režim se pak opakovaně angažoval ve vybíjení Latinoameričanů, v dolarové diplomacii, ve Venezuele a na Filipínách. Vyvolal zuřivou reakci v celé Latinské Americe tím, že umístil do Dominikánské republiky celní úředníky Spojených států, kteří zabrali všechny poplatky ve jménu rozvoje

amerického obchodu. Podporoval skupinu partyzánů, kteří odtrhli Panamu od Kolumbie. Před pouhými osmi lety, když Jimmy Carter vracel průplav Panamě, republikáni ječeli: „Zrada! Vždyť jsme ten kanál ukradli čestně a na rovinu!“

Šovinistický imperialismus udělal z Teddyho Roosevelta metlu demokratů, pokrokově smýšlejících lidí a všech jeffersonovských Američanů. A nakonec v roce 1906 nenapravitelný válečný štváč a ultraimperialista Teddy získal Nobelovu cenu míru. Přízrak Henryho Kissingera!

Rušné časy pro válečnickou kastu

V průběhu 20. století byla každé nové generaci Američanů nabídnuta zahraniční dobytčácká válka. První světová proti Hunům. Druhá světová proti náckům a Japoncům. Naši generálové, aby podpořili bez diskusí fašistický režim v Jižní Koreji, obětovali více než 50 000 amerických životů. Beznadějný pirát generál Douglas MacArthur se tak dlouho zvolna pouštěl do své vlastní malé psychotické války s miliardou „šikmookých“ Číňanů, dokud jej prezident Truman nezbavil funkce. „Zákop“ Doug se vrátil jako hrdina a oznámil svou kandidaturu na prezidenta. Samozřejmě na kandidátce republikánů.

Pak přišel Vietnam. A Kambodža.

Na Vietnam bylo svrženo víc výbušnin než za celých dosavadních dvě stě let našeho válčení. A to ani nemluvíme o menším moři plynu Agent Orange, který vypálil tu nešťastnou zemi na dlouhá léta dopředu. Nedávno jsme si vyslechli ohlušující sbor ukřivděných stížností veteránů z Vietnamu, kteří se cítí neocenení. Nikdo ale už nemluví o trestech za ztráty, které jsme způsobili lidem ve Vietnamu a Kambodži. Vyhráli jsme tu válku na počet zavražděných! Dostali jsme je — vojáky, civilisty, ženy, děti.

Esquire to prostě vzal za dobrý konec. Podporujeme tyhle psychotické veterány, ať nám vyprávějí ty svoje příběhy o humorném zneužívání mrtvol, o „perfektně vytvarovaném hovně“ na ne-bělošské hlavě, o „vzrušujícím šílenství ničení“. I o tom, jak nepřípadné je o tom hovořit, pokud jste tam nebyli. Ať žije stará dobrá freudovská katarze. A postavme jim taky památníky, kde můžou lkát, ne pro zabité Vietnamce a Kambodžany, ne pro Ameriku vystavenou zadlužení, ne pro ztracené jeffersonovské ideály, ale jen z důvodu vlastní sebelítosti.

Ale přehlídka v záplavě konfet, vedená generálem Westmorelandem, nestačí. Dokonce ani titulní články v celonárodně šířených časopisech nevyléčí jizvy exporučíka Broylese. Nepomůže ani jeho celostránková fotografie v elegantním obleku a kravatě, jak

s pochmurně vážným výrazem mladého dallaského makléře stojí před válečným památníkem s blondatým dítětem (samozřejmě chlapcem) na ruce. Syn mává (nelžu) americkou vlajkou před olbřímím sousoším, zobrazujícím tři mladé, upravené, dobře vypadající bílé vojáky — takové typy studentů texaské techniky —, jak třímají další americký prapor vlající nad Iwodžimou, Managuou či dokonce Havanou?

PATRIOTISMUS A VOJÁCI KRISTOVI

Moje žena měla z tohoto článku strach.

Myslela si, že jsem zašel příliš daleko. Obávala se, že tohle vypo-
dobnění válečnické sekty vyzní příliš nevlastenecky. „Amerika je
mladá země bez tradic,“ snažila se mi vysvětlit, „potřebujeme hrdiny
a slavnou historii.“

Myslela to dobře, rád bych to tedy vysvětlil. Jsem naprostý, stojed-
noprocentní vlastenec, Jacku. Nežadám si s nikým v pohrdání socia-
lismem, komunismem či jinými systémy nepřátelskými svobodě.
Věřím taky v silnou, inteligentní a efektivní armádu jako ochránkyni
naší milované vlasti.

Jenže to je přesně ten důvod, proč jsem v rozporu s křesťanskými
fanatiky i s válkychtivým křídlem Republikánské strany. To je důvod,
proč píšu o způsobu, kterým nás posledních sto let balamutí.

Když se tak ohlížím americkými dějinami, vidím v nich velkou
a slavnou společnost statečných mužů a žen, kteří reprezentují naše
červeno-modro-bílé ideály iniciativy, intelligence, tolerance, humoru,
soucítění, zdravého rozumu, optimismu a dobromyslné skepse vůči
byrokracii a autoritě. Lidí, kteří věří v poctivou hru a kteří nesnášejí
ozbrojené násilníky, kteří kolem pobíhají v uniformách.

Uvedme si pár příkladů opravdových amerických hrdinů: jem-
ného Williama Penna, zakladatele Filadelfie, města bratrské lásky;
Henryho Davida Thoreaua, volnomyšlenkáře z Concordu; Edgara
Allana Poea, absolventa West Pointu, který se stal literární hvězdou;
vynálezce, jako byli například Eli Whitney, Robert Fulton a Thomas
Edison; Ralpha Waldo Emersona, filosofa sebedůvěry; Walta Whit-
mana a Marka Twaina.

Připomeňme si zde rovněž dlouhou řadu černých Američanů,
kteří nás seznámili s možností vznešeného lidství, tvůrčím způsobem
prosazujícího mír, ne válku: George Washingtona Carvera, Ralpha
Bunche, dr. Martina Luthera Kinga a spoustu dalších.

CIVILIZOVANÝ AMERICKÝ HRDINA

Co si asi tak rozumný Američan pomyslí, je-li vystaven tomu novokřtěnému, falešnému legionářskému patriotismu?

Většina z nás — katolíci, Židé, Latinoameričané, ženy i muži — jsou potomky těch, kteří do Spojených států amerických přišli, aby unikli militarismu a stvořili spravedlivější sociální řád. Ve své podstatě většina z nás nechce rozpoutávat válečná dobrodružství v cizině ani měnit naši zem na Kristovo království. Už tak máme doma dost problémů: komplikovaný přechod od industrializovaného hospodářství, agonizující rasové napětí, kolaps vzdělávací soustavy. Opravdu potřebujeme hrdiny, ovšem ne aby vedli křížové výpravy, ale aby užili dobrou vůli, toleranci a inteligenci k uskutečnění Amerického snu.

Vydejme tedy pár vlasteneckých amerických rozkazů exporučíku Broylesovi a jeho kámošům.

ČELEM VZAD! K NOZE ZBRAŇ! POHOV!

Heleďte, hoši: Odvolali jsme tu křesťanskou křížovou výpravu. Už nemusíte napadat jiné lidi, abyste prokázali svou mužnost!

BŮH

VIII. 2 JDE DO PREZIDENTSKÝCH VOLEB NA REPUBLIKÁNSKÉ KANDIDÁTCE

Podívejte se do dějepisných knih a přečtětě si něco o letech 987—1000. V té době běhaly po světě spousty pošuků, kteří vyvolávali pořádné zmatky. Přesně před tisíci lety ruský velkokníže Vladimír rozpoutal studenou náboženskou válku tím, že vstoupil do východní ortodoxní katolické církve. Peršané, Arabové a křesťané tenkrát proti sobě vedli svatou válku a lidé tehdy byli vyděšení a zmatení — stejně jako teď.

Domnívám se, že v nejbližších pár letech budeme svědky stejného iracionálního výstřednictví, mesiášských megalománií, davového šílenství, apokalyptických paranoí, proroctví konce světa, dementních demagogií, svatých válek, šílených křížáckých výprav, náměsíčných vůdců, disharmonických divergencí a tisíců dalších starých známých zarytých kazatelských úletů. Ollie North, Jim Bakker, Muamar Kaddáfí, Shirley McLainová, ajatolláh Chomejní, Oral Roberts a také, ale ano, Pat Robertson — ti všichni jsou jen předzvěstí ulítlostí a hrůzu nahánějících mání, které se blíží.

Je nade všechnu pochybnost, že většina násilí a nenávistné politiky, které dnes můžeme vidět, staví jednoho biblického boha proti druhému. Studená válka ustoupila do pozadí. Zdá se, jako by se

Amerika a Rusko staly jen pouhými pěšáky na šachovnici. Máme tu znovu bouřlivé 9. století! Feudální křížácký superpohár! Můj bůh proti tvému velkému satanovi! Izrael proti Římu, proti Byzanci. Štíté proti sunnitům. Hinduisté proti buddhistům. Hinduisté proti si-khům. Bosna, Chorvatsko, Srbsko. Jehova proti Alláhovi o světový šampionát.

A teď, spolu s ofenzívou militantních evangelíků a kandidaturou reverenda Pata Robertsona, ten nenávistný, žárlivý a fundamentalistický bůh hodil svůj válečný klobouk i do amerického politického ringu.

Studoval jsem obratně sestavovaná tisková prohlášení Křesťanské rozhlasové a televizní společnosti (CBN), neuvěřitelně úspěšného mediálního impéria s obratem 182 miliónů dolarů za rok 1987. Procházel jsem stohy marnotratně vychvalujících komentářů Robertsonova úsilí z maloměstských novin i beze studu uctívající články v hlavních vydáních. Zatrulo mi například při četbě titulku v *Chicago Tribune*: „Zázrak jménem CBN za 70 miliónů dolarů.“ Byl tam také podtitulek: „Pat Robertson buduje s boží pomocí kabelové impérium.“

Cože? Převážně racionální, vlivné noviny vzývají boha ve svém komentáři o politickém kandidátovi? Co se to v tom Chicagu děje?

Robertsonův program není nic překvapivého. Je to jenom tisíc let stará, osvědčená, pravičácká, útočná a výstřední show. Vše je předem dáno a tady jsme my. Připomíná to názory Jimmy Swagarta, Orala Robertse, Pata Buchanana i Ronního Reagana. Je to apel na vybrané lidi. Očekávání okamžitého a zázračného zásahu boha či jeho mesiášského proroka. Víra v totální přeměnu na dokonalé království. Odvěký boj proti nějaké říši zla.

Zuřivé, asketické, šovinistické puritánství. Protipotratový, protihomosexuální hon na čarodějnice. Podporuje zavádění modliteb ve školách a křesťanskou »vědu«. Co však удивuje a vadí nejvíc, je šamanský vliv Robertsonovy televizní show „Klub 700“, jenž vytváří změněný stav vědomí, klasický hypnotický trans jako vystřižený z rituálů voodoo.

Tato show je především ukázkou té nejvyspělejší televizní podívané v hlavním vysílacím čase. Užívá stejných vlezlých, komerčních technik, které nám vnucují nový druh piva nebo supersilného prostředku proti bolestem. Herci, kteří se v show objevují, vypadají jako moderátoři zpráv z venkova. Uhlazený Ben Kinchlow s bílým přistřiženým knírkem vypadá jako soudce nejvyššího soudu. Jeho pohledná asistentka Danuta Sodermanová by okamžitě mohla pózovat v reklamě na nějaký potřebný výrobek pro domácnost, čisticí prostředek nebo prášek na praní.

Program se utěšeně vyvíjí ke svému vrcholu, doslova k invokaci božstva. Zapněte si pásy, lidičky, když se šaman Pat předkloní s očima zúženými bolestnou koncentrací. Páni, ten chlápek je posedlý! Když jsou diváci vbičováni do klasického stavu transu a jsou zbaveni neurologické obrany, pustí se Robertson do reklamy. Zavolá sponzorovi a začne s ním probírat boží záležitosti, především Jeho nespokojenost se stavem světa. Jak Robertson, tak všemocný Pán jsou „znaveni a rozladěni“ (oblíbený hovorový obrat pana kandidáta) z toho, že tento boží kraj je v rukou hříšníků, homosexuálů, demokratů, světských humanistů, ateistických vědců, komunistických tupců, výrobců pornografie a především íránských antikristů.

Mezitím postarší, zbožně vyhlížející chlápek v episkopálním církevním rouchu vedle Robertsona tiše, naléhavě prozpěvuje: „Ježíši! Ježíši!“ Je to něžný, uklidňující, vyzývající sbor za šamanem Patem.

Náhle začne Robertson prosit boha, aby posílil a vyzbrojil svůj lid pro boj s nepřítelem. Sbor „Ježíši! Ježíši!“ přidá na tempu a intenzitě. Brzy se oba dostanou do náležitého rytmu v duchu voodoo. Kamery zoomují na detailní záběry diváků, na tváře zrůzněné bázní a upřímnou sebelítostí. Brzy se lidé drží za ruce, tiše zpívají a vyzývají Ježíšovo jméno.

Podívejte, jako spousta jiných lidí i já jsem zažil mnoho transových zážitků. Vydal jsem se za rituály voodoo na Haiti. Podlehl jsem hypnotickému kouzlu bubeníků kultu Gnawa v Tangeru. Účastnil jsem se peyotlového obřadu Navahů, acidového testu Kena Keseye, pohřebních rituálů s gandžou na březích Gangy, posvátných houbových zpěvů v Oaxace i satyrských rituálů v pohorí Riff v Maroku. Viděl jsem taky lidi, jak se drží za ruce, tiše zpívají a vyzývají jméno Jerryho Garcii. Zažil jsem modlitby chasidských rabínů při úsvitu.

Tak mě vezmi pod přísahu, soudní sluho, a já, jako svědek a expert, potvrdím, že znovuzrozené rituály našich domáckých jižanských letničářů užívají autentických změněných stavů vnímání a že kazatelé typu Pata Robertsona ukazují klasické šamanské techniky vymývání mozku.

To, co mi na těchto biblí se ohánějících principálech změněného vědomí vadí, je jejich motivace a kulturní začlenění. Když někdo spojuje sílu šamanských technik s konfrontačním, monoteistickým náboženským dogmatem, pouští se do opravdu ošidných her s myslí. Reverend Pat vyvolává starého známého »jediného boha«, numero uno Středního východu, z podstaty žárlivého, vlastnického a planoucího pomstychtivými vyhlazovacími choutkami, kdykoli dojde k ohrožení jeho monopolu. („Litoval Hospodin, že učinil člověka na zemi, a bolest měl v srdci svém,“ čteme v knize *Genesis*, 6. „Tedy řekl Hospodin: Vyhladím ze země člověka, kteréhož jsem stvořil, od člověka až do hovada, až do zeměplazu, až i do ptactva nebeského; nebo líto mi, že jsem je učinil.“)

Když vidím Robertsona, jak podněcuje nenávist k nevěřícím, připomíná mi to jiné povědomé scény z televizních zpráv, v nichž se davy v teheránských ulicích bičují řetězy až do stavu záchvatů truchlivé nenávisti vůči velkému satanovi. Když pomineme uměle tvořené kulturní rozdílnosti, dojdeme k zarážející podobnosti mezi Robertsonem a ajatolláhem. Oba jsou mediálními šamany, elektronickými čaroději, schopnými využít televizi k přenosu svého magnetizujícího charismatu. A oba jsou ovšem i vůdci velmi vlivných politických organizací. Když se nad tím zamyslíte, Robertson i ajatolláh jsou vzájemnými zrcadlovými obrazy. Jejich víra vyvěrá z totožného monoteismu. A hádejte, co vidí, když se podívají jeden na druhého: velkého satana.

Například:

1. Oba sebe sama prezentují jako posly boží. Ty, kdo s nimi nesouhlasí, označují a priori za zlé. Jejich cílem je vytvoření teokratického státu.

2. Oba rozdmýchávají nenávist vůči nevěřícím, přičemž tento stav vede k šílenství svaté války. Jejich přístup je destruktivní a konfrontační.

3. Jako poslové boží nemohou připustit sebemenší kompromis se satanem. Výsledkem je naprostá nepraktičnost. Nemohou se zdržovat s tak prozaickými lidskými zájmy, jako je život, svoboda nebo touha po štěstí. Vedou totální svatou válku proti zlu.

4. Se svými oponenty zacházejí bez tolerance či slitování. Robertson například veřejně projevil přání, aby soudci Nejvyššího soudu Marshall, Brennan a Stevens byli mrtví. (Povinnost vědce mi velí, abych zde uvedl, že všichni tři soudci byli několik týdnů po Robertsonově kletbě hospitalizováni. A abych ani ajatolláhovi nic neupřel, musím také poznamenat, že všechny americké kroky proti Íránu tajuplně selhaly.)

5. Oba překypují biblickou záští vůči nenapravitelným hříšníkům. Podporují zavedení trestu smrti, policejních trestných výprav, velkých armád a agresivní zahraniční politiky. Netají se zalíbením v atomových zbraních.

6. Věří, že ženy mají žít v područí mužů.

7. Oba jsou posedle prudérní, nenávidí moderní životní styl, podporují cenzuru knih, dramát, hudby a filmů.

8. Oba jsou nositeli apokalyptické vize. Oba prahnou po konci světa, kdy bůh odmění své věrné.

9. Nedůvěřují vědě, západní kultuře a světskému vzdělání.

10. Oslovují nespokojené, ty, kteří mají pocit, že byli opominuti v přídělu světských radostí. Američtí fundamentalisté sklízeli pohrdání od pravověrných protestantských sekt a posměch od intelektuálů

kalibru Sinclaira Lewise, H. L. Menckena a Garryho Trudeaua. Rekrutují se z tvrdě pracujících, bohabojných, maloměstských lidiček, kteří velmi nelibě nesou svobodomyšlnost liberálů, rozkošníků a dalších velkoměstských služebníků satanových.

11. Touží po návratu k jednodušší, přísnější řízené společnosti.

12. Jsou to zarytí antihumanisté. Spatřují v humanismu satanský pokus nadřadit světské záležitosti vůli boží.

13. Snaží se získávat politickou moc, aby pomohli svým náboženským cílům. Sociální a ekonomické otázky je nezajímají.

Robertson se nikdy závazně nevyjadřuje k nukleárnímu odzbrojení, schodku v rozpočtu, rasismu, bolestnému přechodu k postindustriální společnosti, vyrovnanosti obchodní bilance nebo životnímu prostředí. Ajatolláha se nedotýkají jatka mladých vojáků na bojišti s Irákem. Ani jednoho netrápí sociální nespravedlnost ani osud světa, protože oni jen odpočítávají čas do příchodu Armageddonu. Do konce tisíciletí zbývá jen pár let a zavedení modliteb ve škole je tedy zjevně klíčovým momentem v taktice přežití.

Od roku 1946 byla světová politika posedlá studenou válkou. Jak jsme mohli podporovat monstra, jako byl Ferdinand Marcos? Proč plýtvají Rusové milióny na nesvéprávné maniaky typu Fidela Castra? Proč se nacházíme uprostřed války o Perský záliv? Proč posílají Rusové bombardéry proti afghánským dětem? Protože každická země Třetího světa je jen pšcem na černo-rudé šachovnici.

Americká posedlost studenou válkou se se skřípěním brzd zadrhla v polovině 60. let, jakmile se první vlna dětí generační exploze — celkem 76 miliónů lidí — objevila v branách universit. Odchovanci dr. Spocka jsou první generací, která se objevila po studené válce. Winston Churchill a Omar Bradley jsou pro ně stejně neznámí jako Ulysses Grant nebo generál Jack Pershing.

Skupinové iniciace spockovských dětí se neodehrávaly na pláži u Anzia nebo v Normandii, ale na písčích Malibu či ve Fort Lauerdale. Byli první postnukleární a postindustriální, ale zároveň i první elektronickou generací. Extrémně individualistickou, nadměrně sebevědomou, dopřávající si, formovanou principem jídla na přání. Tito blahobytní mladí potomci milující generace rodičů jsou posedlí praktickými, přízemními záležitostmi, jako je rozvinutý sexuální život, fyzické pohodlí, estetický styl a osobní růst. A především byli a stále jsou zarytí proti válce i odvodům do armády.

Volby v roce 1976 proti sobě svedly osvědčeného studenoválečníka Geralda Forda a Jimmmyho Cartera, jenž ve svých projevech doslova citoval Boba Dylana. Bylo to na vážkách. Militantní křesťanští voliči se rozdělili. Koneckonců, Carter byl rodilý Jižan.

Přesun hlasů voličů v roce 1980 způsobila aliance mezi fundamentalistickými protestanty, fundamentalistickými katolíky a studenoválečnickými konzervativci. Reaganova revoluce jistě vstoupí do dějin jako nejparadoxnější, nejiracionálnější a nejnerealističtější údobí americké historie. Zdravý rozum vyprchal do stratosféry. Národní zadluženost vylétla do nebes, obchodní bilance se zhroutila, průmyslová základna zakrněla, systém vzdělávání se rozpadl a Reaganův režim ve stylu ode zdi ke zdi založil válečná ohniska v Bejrútu, Libyi, Střední Americe, Grenadě a Perském zálivu, nemluvě o hutně propagované a neefektivní válce proti drogám. O co to tady jde?

Ale, vy jste zapomněli? Probíhá přece Šílenství konce tisíciletí. Jen pár potřeštěných let zbývá do roku 2000. Děje se to každých tisíc let.

Nezapomeňme, že Ronald Reagan věří v apokalyptický scénář, že George Bush je episkopální křesťan. Umíte si představit, co by napáchal takový Pat Robertson, kdyby měl pod palcem Pentagon a CIA?

Říkáte si, jak je možné, že tihle pitomci dál pokračují ve svých šílenostech? Proč demokraté a liberálové a umírnění republikáni a další praktičtí lidé sedí s omámeným výrazem a nechají slepičí mozky typu Pata Buchanana, Richarda Secorda, Thomase Clinese a Manuchera Ghorbanifara řídit americkou zahraniční politiku?

Proč? Protože naši stárnoucí vůdcové jednoduše nechápou, co to je změněný stav mysli. Jsou to prostě neurologičtí panicové, kteří nikdy nemuseli uklidňovat spolubydlícího na koleji s mozkiem v oblacích. Proto absolutně nejsou připraveni na pošahance na vládní úrovni a náboženské horlivce v Bílém domě, kteří využívají vemlouvavé techniky televizní reklamy, aby mohli blouznit o svých biblických zjeveních a snech o konci tisíciletí.

Totéž se odehrává v Teheránu. Taky íránské střední vrstvy, zvláště technická inteligence a obchodníci, užasle sledují šílence Chomejního, jak vybičovává vášně svaté války.

Americká společnost dnes objevuje to, co psychedeličtí výzkumníci zjistili už počátkem 60. let a co většina dětí generační exploze pochopila během následující dekády, totiž že náboženské, mystické a vizionářské stavy změněné mysli jsou silná a nádherná věc. Otevírají brány vnímání, leští naše smyslové čočky, otřásají autonomním nervovým systémem a vzdouvají hormony — přitom jsou intimní a vzácné. Neměly by ale nikdy být nikomu vnucovány. A hlavně: je třeba je držet stranou od politiky. Prvořadým úkolem je tu oddělení státnické a náboženské vize.

Jak se pomalu blížíme k závěru tisíciletí, otázka našeho přežití závisí na udržení vnitřního klidu, na zvládnání celého toho šílenství kolem nás.

VIII. 3 KDO JE DĚDICEM MAJETKU JEŽÍŠOVA?

Pokoušel jsem se odhalit nějakou logiku v současném rozruchu kolem filmu *Poslední pokušení Krista*. Proč fundamentalističtí protestanti napadají film, natočený podle románu pronásledovaného řeckého katolíka, podle scénáře pocitem viny sužovaného protestanta a v režii trudnomyslného římského katolíka? Tihle všichni prohlašují, že jsou pravověrnými křesťany, tak proč ten humbuk?

Mám pro to následující teorii: To, čeho jsme svědky, je typický příklad znesvářených křesťanských sekt. Jsou to přesně ty hlučící postavy děje, které už po dva tisíce let tyjí z naprosto totožných teologických sporů. Století za stoletím se hašteří o nejsvětější trojici, o neposkrvněné početí či o to hlavní a neustále explozivní téma, o osobnost, chování a lidské či božské kvality Ježíšovy.

Protivníci pro tyto debaty přitahující publicitu se obvykle rekrutují z geograficky oddělených prostor. Obecně vzato, lidé ze severní Evropy mají tendenci pojednávat o životě Ježíšově a ženách v něm s menším emocionálním nábojem, než se tomu děje ve Středomoří. Seveřané vidí Ježíše podobného sobě samým, tedy odměřeného a uzavřeného. Jižané naopak vyžadují Ježíše vášnivého, výbušného. Znovu k obrazu svému.

Fascinující paralela k tomuhle všemu existuje v islámu. Na jedné straně nenávistní znovuzrození fundamentalisté v Íránu, na straně druhé umírnění sunnitští a saudští Arabové, kteří se snaží jen si něco vydělat na turistickém ruchu kolem Mekky a na ropných vrtech, a místo toho jsou nuceni spojovat se k obraně proti zcela nepraktickým íránským militantním poděsům.

Tahle relativistická spekulace mě rozveselila. Znova mi připomněla, jak dalekosáhlý vývoj naši američtí křesťané (a američtí Židé i muslimové) prodělali na rozdíl od svých odpudivých protějšků ve Starém světě. Na Středním východě se tyto teologické rozdíly stále ještě řeší tanky, bombardéry a bojovým plynem, v Severním Irsku se zarytí protestanti a vášniví katolíci navzájem častují střelbou a plastickými trhavinami. Jako ve středověku, jen ty zbraně jsou na lepší technické úrovni.

U nás ve Spojených státech se naši sektářští křesťané naštěstí jen tak dohadují. Je to jako agenturní pře o filmovací práva na příběh Ježíše Krista. Přeme se tu přece o vlastnictví jednoho z nejhodnotnějších majetků na světě. Podívejte se jen na ten scénář: Zrození v jesličkách. Chůze po vodě. Bochníky a ryby. Vyhnání kupčků z chrámu Páně. (No, když tak o tom přemýšlím, tuhle scénu bych moc nezdůrazňoval.) Jidášova zrada. (Nebudu mluvit o třiceti stříbrných, abych se nedotkl citů Jerryho Falwella.) Trnová koruna. Nadčasově populární vyvrcholení s ukřižováním. Překvapivý zvrat se vzkříšením na konci. To je přece daleko lepší než takový *Indiana Jones*, ne?

Naši fundamentalističtí a televizní kazatelé pochopitelně trvají na tom, že monopol na Ježíšův majetek mají oni. Není ovšem samozřejmě známa ani stopa důkazu, který by obstál u jakéhokoli soudu. Neexistuje žádná listina nikde na světě, kde by stálo, že Kristova rodina, Ježíš, Marie, Josef a spol. podepsali nějaké dispoziční právo na tato cenná dokumentární dramata severoevropským protestantům a jejich potomkům v pravém křídle Republikánské strany. Hele, vždyť tihle opozdilí protestanti se objevili na scéně až čtrnáct století poté, co vyvrcholila scéna s popravou. Abych byl úplně upřímný, předkové těchto zahořklých evropských vytrubovačů bible pobíhali v medvědích kůžích s holými zadky a obětovali panny bohu hromů a blesků Thorovi, když se rodil původní křesťanský rukopis.

Televizní kazatelé mají evidentně strach, že jejich domnělý monopol na obchod s Ježíšem za 50 miliard dolarů ročně ohrozí nějaká ta horkokrevnější latinská či řecká verze, která Kristovi přisoudí středomořskou vitalitu, kontrastující s tou bledou, blondatou, plastikovou a modrookou podobou, se kterou kšeftují oni. Prvotní řecko-latinský předobraz J. K. je totiž „příliš lidský“ a emocionální pro dogmatic-

kého Jerryho Falwella, plachého, onanistického Jimmyho Swaggarta či sexuálně naivního Jima „Motel“ Bakkeru.

Podle mě se to všechno seběhlo úplně jinak a Ježíš s Máří Magdalénou, rybářem Petrem i celým zbytkem té divoké party by si potrhali svatozáře smíchy, kdyby viděli tuhle zarputilou pří o filmovací práva na jejich příběh. Koneckonců židovský Ježíš nebo Ješua — prototyp dokonce ještě starší než řecko-latinské verze — zřejmě byl nepříliš vážný reformní rabín s chytrým smyslem pro humor, geniální indo-židovský rabín, něco jako dneska Ram Dass.

Ať je to jak chce, pokud si to spisovatelské odbory uvědomí, měly by požadovat tantiémy pro Matouše, Marka, Lukáše a Jana, ty čtyři tvrdě makající chudáky umazané od inkoustu, kteří tenhle neko-
nečně zajímavý a kontroverzní scénář sepsali.

VIII

. 4

POHANI

VYBAVENÍ

ŠPIČKOVOU TECHNIKOU

(sepsáno s Ericem Gullichsenem)

KYBERPUNKER JAKO MODERNÍ ALCHYMISTA

Generace populační exploze vyrůstala ve světě elektroniky na přelomu 60. a 70. let, ve světě zapojených a vyladěných televizních obrazovek a počítačových monitorů. Kyberpunteři vyrůstající v 80. a 90. letech si vytvořili pro své obcování se světem informací nové metafory, rituály i životní styl. Stále více z nás se stává šamany nové logiky a digitálními alchymisty.

Paralel mezi kulturou alchymistů a kyberpunkových computerových adeptů najdeme značné množství. Obě se vztahují k okultnímu arkánu neznámého, utajenému před obyčejnou populací, užívající tajných symbolů a slov nadaných mocí. Řeč computerů sestává z „tajných symbolů“ a matematiky, takže „slova nadaná mocí“ tvoří příkazy počítačovým operačním systémům, jež se díky nim podíjmají herkulovských výkonů.

Znalost přesného kódu digitálního programu umožňuje jeho uvedení do života, převádí svalovou činnost či mechanické vyhledávání na jinou, vyšší úroveň. Rituály iniciace a učňovství přetrvávají. »Psychických výkonů«, při nichž se přemísťujeme v časoprostoru a ovládáme dění na dálku, dosahujeme volbou v nabídce menu.

Mladí digitální alchymisté mají k dispozici prostředky takové působnosti a síly, o jaké se jejich předchůdcům ani nesnilo. Počítačové obrazovky jsou magická zrcadla, jež zobrazují odlišné reality v různém stupni abstrakce prostřednictvím příkazu (invokace). Myš nebo pero počítačového tabletu je kouzelnou hůlkou, jež kontroluje oheň obrazovky monitoru a podporuje tvořivé schopnosti operátora. Rotující pevné disky jsou pentáky, popsanými komplexními symboly, hliněnými destičkami dychtícími po »vzduchu«, praskajících intelektuálních výbojích programování procesoru. Čipy operační paměti jsou doslova nárazníky (»záchytnými nádržemi«), vodou, pasivním elementem schopným pouze zachycení dojmů a jejich odrazení, vyslání zpět.

Ikonické vizuální programovací jazyky jsou tarotem, obrázkovým výčtem všech možností, uvedeným do života protikladnými pozicemi a vzájemným ovlivňováním. Jedná se o periodickou soustavu možností, západní obdobu východního *I-ťingu*. Tradiční programovací jazyky užívající slova — FORTRAN, COBOL a ostatní — jsou degenerativní, primitivní formou těchto universálních systémů, čarodějnými knihami firem zaměřených na zisky.

Detailní databázové záznamy o činnosti operačních systémů vytvářejí akašické záznamy na mikroúrovni. Na makroskopické úrovni tvoří informační bázi „světové sítě“, celosvětovou on-line hypertextovou síť informací, již bude brzy dosaženo pomocí kapacity disků CD ROM a přenosovými možnostmi optických vláken, takže vznikne kyberprostorová matrix Williama Gibsona.

Osobní přeměna sebe sama (extáze »konečného průniku«) je tajuplným cílem obou systémů. Satori harmonické komunikace člověka a computeru jako výsledek nekonečných návratů do metaúrovni sebe-reflexe je cenou za bezchybnou konceptualizaci a provádění myšlenek.

Universálnost nuly a jedničky v magii a náboženství (*jin* a *jang*, *jóni* a *lingam*, nádoba a míchadlo) dnes zachycují digitální signály, dva bity, které jsou základem účinnosti všech digitálních programů na světě, našich mozků i našich počítačových disků. Rozšíříme-li tuto metaforu ještě dál, dokonce i monáda, symbol změny a *tao*, vizuálně připomíná protikladnost 0/1, kde prohnutá centrální linie se ohýbá působením odstředivé síly, vznikající stále se zvyšující rotací monády.

KYBERNÁBOŽENSTVÍ DĚTÍ POPULAČNÍ EXPLOZE

V roce 2000 se budou děti populační exploze zajímat o věci digitální nebo (použijeme-li stará paradigma) o věci filosoficko-spirituální.

Během své puberty tyto děti složily zkoušku duchovní dospělosti, která nemá obdoby od dětských křížových výprav. Ve svém protestu proti výrobní kultuře mladí obnovili své kmenové a pohanské kořeny a experimentovali s hinduismem, buddhismem, vírou amerických indiánů, kouzelnictvím, čarodějnictvím, s voodoo z Ann Arboru, esalenskou jógou, *I-ťingem*, taoismem, pentagonským exorcismem, třírozměrnými reinkarnacemi, srazy lásky a psychedelickými slavnostmi.

Znovuzrozené pohanství! Bůh Pan (Dionýsos) na audiovizuálních kazetách. Mick Jagger je naučil soucítit s ďáblem. Beatles se s nimi vydali proti proudu Gangy. Jimi Hendrix jim ukázal, jak se stát dítětem voodoo. Existuje vůbec předkřesťanské či prvotní pojetí božstva, které by nějaká rocková kapela neoslavovala na obalu alba?

Ontologie opakuje teologii

Děti populační exploze jako by svým životním cyklem opakovaly teologickou historii lidského druhu. Objevil se monoteismus, aby sjednotil pohanské kmeny do národů, a stejně tak některé z těchto dětí ve své předčasné vyspělosti objevily fundamentalistický, znovuzrozený judaismus či křesťanství. Dokonce i odtažitý islám přilákal labužnické černochoy nebo některé ex-hippies, jako je třeba Cat Stevens. I takový Bob Dylan je zářným příkladem konzumentského přístupu k náboženství. Dvacet pět let bez ustání brouzdá duchovními tržišti, tu zavádí o baptistické »znovuzrození«, tu uždibne z chasidismu, aby se nakonec vrátil ke starosvětské víře intelektuálního a reformovaného humanismu.

Můžeme se usmívat jeho módnímu nakupování ve snaze o dosažení konfekčního, vzorového boha, ovšem jeho výstřední styl v sobě skrývá slušný tah na branku. Všimněte si například, jak se Dylan nezpronevřuje svým názorům a brání se chatrné a obnošené výbavě soulových textů. „Plastikový Ježíš zářící v temnotách“ není nic pro Boba!

Opravdovým náboženstvím je evolucionismus, založený na klasických humanistických, transcendentálních předpokladech:

- Bůh není žádný otec kmene, feudální pán ani inženýrský manažer vesmíru. Neexistuje jiný bůh (v jednotném čísle), vyjma tebe sama v dané chvíli. Existuje tolik bohů (v množném čísle), kolik si jen lze představit. Můžete je nazývat, jak vás napadne. Jsou to svobodní činitelé stejně jako vy nebo já.

- Můžete se měnit a vyvíjet a stále se zlepšovat. Základ je stále se pracovat k »lepší« filosofii (teologii).

Přesně tak vyučovali Buddha, Krišna, Gurdijeff a spol.: Smyslem života je starat se sám o sebe tak, aby ses mohl starat o ostatní.

S malou pomocí přátel

Upozorňujeme na to, že tato generace přišla o iluze vlivem víry, politiky a ekonomiky svých rodičů. Vyrůstala v hrozbě nukleární války, uprostřed vraždění milovaných vůdců, v rozpadající se průmyslové soustavě, v neuvěřitelné státní zadluženosti, vydaná napospas náboženskému fanatismu (křesťansko-židovsko-islámskému), který ze sebe posedle dává nenávist a intoleranci, vystavená poruchám imunity systému a totálnímu nezájmu o ekologii. Tak vznikla její zdravá skepse vůči kolektivním řešením.

Není divu, že generace populační exploze si vytvořila psychologii individuálního směřování. Jedinečnost. Základní myšlenkou se stala odpovědnost za sebe sama. Nelze prostě záviset na někom, kdo by vyřešil vaše problémy. Musíte to udělat úplně sami... s malou pomocí přátel.

NÁBOŽENSTVÍ PRO DOMÁCÍ KUTILY

Protože boha č. 1 drží jako rukojmí krvežíznivý perský ajatolláh, televizní papež z Polska a tzv. morální většina, zbývá jediná logická alternativa. »Nabrat« vlastní kurs. Založte si s blízkými přáteli svou vlastní církev. Chrámy budou zcela pochopitelně vaše vlastní těla. Vaše mozky stvoří teologii. A duch svatý se sám zjeví z nekonečně tajemného průniku mezi myslí vaší a vašich přátel.

Dosažení bytí jen zápraží ráje vyžaduje z vaší strany dobrou navigaci a přípravu. Peklo je soustavou chyb, které lze vykoupit. Zajiždkou, způsobenou neschopností vyznat se v mapách výletu. Střelou mimo terč.

Odměňte sami sebe za to, že jste zvolili cestu, jež vede k přátelství a radostnému potěšení. Vytvořte kybernetický koloběh pozitivní zpětné vazby. Pouze jako svobodná osobnost můžete k druhým vyslat signály skutečného soucítění.

Spravování osobního státu

Rozvíjení a řízení jedinečnosti je pořádná dřina. Jakmile jedinec ustaví sám sebe jako náboženství, stát, firmu, informační síť i neurologický kosmos, je nezbytné, aby na osobní úrovni provozoval i obdobu úřadů a byrokratických úkonů, které zajišťují jejich chod.

To znamená vytvoření soukromých koalic, formulování osobních politických postojů, vedení vlastních vnitropolitických i zahraničních vztahů, vytyčení obchodní politiky, plánů pro obranu a bezpečnost, stejně jako vzdělávacích a odpočinkových programů.

Na povrch je člověk nezávislý na byrokratických aparátech, což je neocenitelná výhoda. (Jako svobodný jedinec můžete samozřejmě s organizacemi a jejich zástupci uzavírat dočasné dohody.) A jestliže státy mají vlastní dějiny i mýty o svém zrodu, proč byste je neměli mít taky vy?

Osobní mytologie

Pátřejte a zkoumejte ve svých vlastních bankách genetické paměti, ve Starém zákoně vaší DNA a RNA, včetně minulých inkarnací (máte-li to rádi), jungovských archetypů i zábavných inkarnací na druhou v jakékoli představitelné budoucnosti. Sepište svůj vlastní Nejnovější zákon, ale mějte na paměti, že dobrovolné mučednictví vyšlo z módy a ukřižování, stejně jako nukleární válka, vám může pokazit celý den.

Můžete s přáteli vyzkoušet všechno, co velká náboženství, říše a rasové skupiny prováděly ve jménu jejich boha. A můžete si být jisti, že to dokážete lépe, protože... no, jen se podívejte do jejich historických záznamů. Váš Osobní stát se za žádných okolností nemůže dopustit pronásledování, masakrů a náboženského fanatismu let minulých a přítomných. Jste na to sám a sám, ale dokonce ani s dopomocí vašich přátel nemohou škody, způsobené jednotlivci, být jakkoli srovnávány se zkázou, kterou může způsobit kolektiv.

Kromě toho jste děti 60. a 90. let. Jste předurčení, abyste chtěli žít v míruplném, tolerantním a zábavném světě. Můžete si vybrat božstva, která budou moudrá, zábavná, soucítící, pohledná a vůbec prima.

Heslem 21. století je „neuctivost“

Lidská společnost dosáhla zlomového bodu v ovládání digitálního programování vývoje, bodu, v němž jsou další vývojové kroky našeho druhu nasnadě a volně k mání.

V blízké budoucnosti mohou metody informačních technologií, molekulární inženýrství, biotechnologie, nanotechnologie (skládání atomů) a kvantové digitální programování udělat z lidské formy záležitost zcela závislou na konkrétním rozmaru, stylu a ročním období.

Posvátnost naší tělesné podoby, spolu s iracionálními tabu ohledně sexu a smrti, se zdají být nejtrvanlivějšími anachronismy v myšlení industriálního věku. Lidská bytost budoucnosti slibuje být biopočítačovým hybridem podle přání zákazníka nebo »elektronickou entitou« digitálního infouniversa.

Člověk jako program. Nebo člověk v programech.

Uložením »světonázoru« každého individua jako datových struktur do sítě a prostřednictvím jejich ovládání programy vytvořenými na přání může nervová soustava člověka žít »in silico« v podstatě stejně jako v biologickém mozku, ale rychleji, předvídatelněji, schopnější vlastní obnovy a — bude-li to vaše přání — i nesmrtelně.

Inteligentní posthumanisté budou nejenom sami sebe zachovávat v elektronické podobě, ale budou tak moci činit i v podobě »počítačového viru«, schopného putovat počítačovými sítěmi a kopírovat sebe sama pro případ náhodného či záměrného vymazání.

„Co je na tomhle cédéděku?“

„Ale to je jenom ten nudný, pubertácký Leary. Pojd', přeformátujeme ho.“

Existují spekulace, že takovéto virové lidské bytosti už v našich počítačových systémech sídlí. Mohly by být tak dokonale vytvořené, že by bylo velmi těžké, ne-li nemožné je nalézt. Současné programy neumožňují dosáhnout operační rychlosti a paralelní komplexnosti výkonu lidského mozku v reálném čase. Ovšem časový rozměr operace je subjektivní a irelevantní, pokud není třeba systémy propojit.

Není samozřejmě důvod omezovat něčí existenci na jednu výhradní formu. Díky stále se uvolňující závislosti na těle (a vzhledem k pravděpodobně nevyhnutelnému ekonomickému tlaku) budeme moci nabýt jakékoli žádoucí formy.

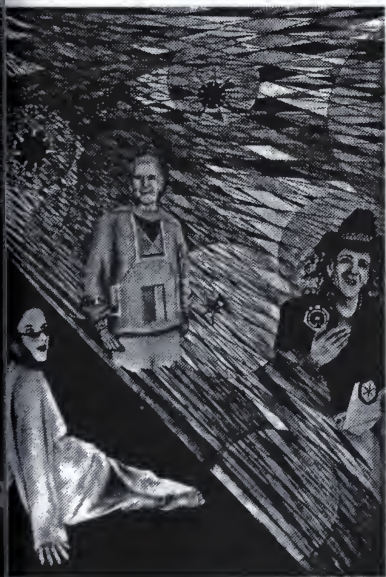
Vezmeme-li v úvahu, jak snadné je kopírovat každou informaci uloženou v počítači, mělo by být možné existovat zároveň v mnoha formách. Nezávisle se pohybující inteligence, zanechávající svého dvojníka na každém rozcestí, bude moci žít ve všech těchto formách. Co se děje se všemi těmi »já« za takových podmínek, to je námět k zamyšlení pro pohany vybavené špičkovou technikou a digitální filosofy.

IX. EPILOG

JOSEFÍNA V KYBERSVĚTĚ
(NAPSALI WIM COLEMAN A PAT PERRIN)

IX • JOSEFÍNA V KYBERSVĚTĚ

NAPSALI WIM COLEMAN A PAT PERRIN
(ČLÁNEK ZAHRNUJE TÉŽ KONVERZACI
S TIMOTHY LEARYM)

Byla tam jen prázdnota.
Nebylo to temno nebo ticho.
Chyběl tam jakýkoli smyslový pod-
nět. J. X. Brillingová se necítila slepá
ani hluchá, protože tam neexistoval
zrakový vjem ani zvuk — a samozřej-
mě ani dotek. Nevzpomínala si na
slova jako oči nebo uši. Prostor sám
neměl žádný smysl.

„Myslím, že o tomhle hovoří první
řádek v knize *Genesis*,“ pomyslela si
Josefína. Vznášela se v prázdnotě.
Neměla vůbec ponětí, jak dlouho to
už trvá. Čas také nic neznamenal.

Potom se objevil hlas: „Ahoj,
Josie, slyšíš mě?“ Zněl vřele a byl
plný dobré nálady.

„Zvuk!“ napadlo Josefínu. „Jak
novátorský koncept!“

Slyšela se odpovídat: „Ano, slyším tě.“ Překvapila ji lehkost, zpevná pružnost jejího hlasu. Ještě nevěděla, proč tomu tak je. „Ty mě slyšíš?“

„Ano, hlasitě a zřetelně.“

„Prima. Možná bys mi tedy mohl říct, kde jsem. Možná i to, *kdo* jsem.“

Práznota zůstala opět na moment bez jakéhokoli zvuku. Potom hlas odpověděl: „Chceš říct, že to nevíš?“

Náhle se v prázdnotě objevily dvě postavy. Dva muži, blikající a mihotající se, snažící se nerozpadnout či nezhroutit se do víru televizního zrnění. Josefina realita měla kolísající horizontální stabilitu. Byl to ale poměrně uspokojivý obraz, jak už tak hologramy bývají.

Muž napravo seděl na neviditelné židli a vytukával povely na klávesnici ve svém klíně. Měl kovbojský klobouk a přiléhavý černý oblek; byla to ale kůže, nebo nějaký druh syntetické tkaniny? Optická vlákna mu trčela z hlavy na všechny strany jako jakýsi nezvladatelný účes. Na konci vláken tančila malá světélka, jež lemovala jeho ostré rysy. Josefina nedokázala rozpoznat, jsou-li funkční, či nikoli.

Muž nalevo byl vysoký, veselý chlapík se stříbrnými vlasy a keltskými rysy. Měl nakažlivý úsměv a rozpustilé oči. Vypadal víc než přátelsky.

„Vidíš nás, Josie?“ zeptal se muž po levici.

„Ano,“ odpověděla Josefina.

„Fajn. A poznáváš někoho z nás?“

„Myslím, že ne,“ řekla Josefina. „Nejsem si jistá.“

„Takže mi tedy dovol, abych ti představil Uptona Orndorfa, jednoho z nejlepších databázových kovbojů.“

„Teď zrovna zas tak vynikající nejsem,“ zamumlal kovboj a zvedl zrak od klávesnice. „Něco tu neklape.“

„Orndorf,“ odušila Josefina. „*Jméno zní povědomě. Kde jsem to jen...?*“

„A já jsem Timothy Leary,“ řekl vysoký muž se stříbrnými vlasy. „Vůbec si na mě nevzpomínáš?“

Josefina se pokoušela rozpomenout. „Vybavuji si titulky a články v novinách. Vzpomínám si na harvardského psychologa, který se zapletl s psychedeliky a kontrakulturou v 60. letech a postupně se pustil do počítačového softwaru a moderní filosofie...“ Leary vybuchl smíchy. „Páni, to jsi teda hodně pozadu.“

„Nemluvte, prosím, v hádankách. Velice mě to celé mate. Poslední věc, na kterou si vzpomínám, je malá tabletky, kterou jsem spolkla.“

„Kdy to bylo?“

„Jak to mám vědět? Může to být minutu nebo hodinu či celé dny. Už ani nevím, co tahle slova znamenají.“

„A rok, Josie? V jakém to bylo roce?“

„No, myslím, že 1994.“

„Chceš říct, že si nevzpomínáš na nic po roce 1994?“

„Ne. Měla bych?“

Orndorf si povzdychl. Tvrdě, drsně. „Svatý lejno! Prorazil jsem stěnou nejčernějšího, nejzákeřnějšího metaforického řetězce ve vnitřním prostoru — abych narazil na entitu, jejíž paměť trčí v roce 1994! Je mi líto, Leary. Myslím, že už to neumím.“ Zářící optická vlákna mu zakroužila kolem hlavy, jak s ní potřásl.

„Ale kdo jsem?“ ptala se Josefína. „Co tu dělám?“

„Jsi bioentita,“ opáčil Orndorf drsně. A mluvil dál k Learymu: „Bylo to jasné jak na dlani. Jedno podobenství přecházelo do druhého a do dalšího a tak dál. Zábava oxymoronu byla snadná, ale pak jsem vlétl do cortázarovské kontinuity.“

„Co... co... kdo...?“ koktala Josefína zmateně.

„Měla bys být zaznamenaná paměť Josefíny Xaviery Brilligové, legendární průkopnice kyberprostoru,“ řekl poněkud neklidně Orndorf. „Byl to vážný marienbad, ale myslím, že jsem z toho vybrusil celkem dobře. Asi to bylo escherováno víc, než jsem předpokládal.“

„Chcete říct, že nemám žádné já?“ vykřikla Josefína. „Že jsem jen paměť?“

Orndorf se otočil k Learymu: „Tohle je věčný problém u těch bioentit. Myslí, že jsou normální bytosti.“

„To odmítám,“ křičela Josefína. „Pokud *myslím*, musím být *bytost*.“

„To je jejich další problém. Trčí pořád v karteziánském paradigmatu. Jako všichni ti nedospělí stoupenci prózy, vzdělávání příliš specializovaně — myslím ty absolventy universit a tak. Bez těla nejsou schopni reflexe.“

„Jestli jsem jen paměť Brilligové,“ dožadovala se Josefína odpovědi, „tak co se stalo s Brilligovou?“

„Byla ukončena,“ řekl Orndorf. Zatřásl se. Světélka poskočila. „Málem se to právě stalo i mně. Trvalo mi to celou věčnost, než jsem se dostal na tuhle borgesovskou stezku.“

„Co myslíte tím slovem ukončena?“ marně se ho snažila Josefína zatahat za holografický rukáv.

„Ukončena. Zrušena. Odpojena, abych tak řekl postaru,“ opáčil Orndorf. „Chápeš, co to je mozková smrt?“ ptal se dál, zatímco Josefína jen nevěřícně zírala. „Josefína umřela ve vnitřním prostoru, v kyberprostoru. Nikdo neví proč. Proto jsme tě taky znovu spustili, abychom zjistili, co se stalo. Nepočítali jsme, že budeš defektní. Mysleli jsme, že si třeba na něco vzpomeneš.“

„Nevzpomínám si na nic,“ křičela Josefína. „Myslím, že celá ta záležitost je totálně šílená. A co má vůbec být ten kyberprostor?“

„Uklidni se,“ řekl Leary. „Dostaneš potřebné informace. Kde by sis přála začít?“

„No, možná byste mi mohli říct, kde se nacházíme v historii,“ uklidnila se trochu Josefína.

„Od toho je tady Gibson,“ prohlásil Orndorf. „To by sis měla fakt poslechnout celý.“

„Co... kdo...,“ začala zase koktat Josefína.

„Možná bych to mohl trochu vysvětlit,“ smál se Leary. „Podívej, máme rok 2044. Současnou kulturu, prostředí a způsob života velmi specificky a brilantně popsal už v 80. letech minulého století William Gibson ve svých knihách *Neuromancer*, *Count Zero*, *Burning Chrome* a *Mona Lisa Overdrive*. Četlas některou z nich?“

„Obávám se, že science fiction mě nikdy moc neoslovila,“ řekla Josefína, mlhavě si vzpomínající na četbu klasiky. Vypadala hodně zkoprněle a povolně.

Leary pokračoval: „Ukaž jí mapu, Uptone.“

Orndorf vytukal jakési povely na své klávesnici a oba muži zmizeli. Objevil se veliký holografický glóbus a otáčel se před jejíma očima. Byl dokonale detailní se všemi těmi zemskými útvary, ovšem místo hranic států jej protínaly tisíce, možná milióny bílých čar, vycházejících z různých míst na celém světě. Největší počet se jich scházel na malém japonském ostrově, který vypadal jako shluk oslnivých hvězd.

Josefína se otočila k Learymu, jenž vysvětloval povrch glóbu. „Politicky ztratily národní státy svou moc. Lidstvo je dneska v podstatě organizováno do soupeřících nadnárodních korporací. Už neexistuje žádný válečný stav či národní rivalita, protože nadnárodní korporace to prostě nedovolí. Nesvědčí to totiž obchodu. Kdysi dávno, když Japonci začali skupovat Spojené státy, prostě nedovolili Rusům, aby nás bombardovali, protože nás vlastnili. A americké společnosti zase samozřejmě vytvořily konglomeráty se Švýcary, Japonci a Číňany.“

„Science fiction,“ mumlala Josefína a snažila se nedívat na obraz. „Odtamtud máte váš nový slovník?“ zeptala se Orndorfa.

„Gibson a pár dalších autorů definovali spoustu termínů, které se používaly tehdy v 80. letech,“ odpověděl Orndorf. „Já se ale už orientuju na novovesmír. Ten vychází z těch, kdo vytvořili vnitřní prostor.“

Obraz se náhle změnil. Vypadal jako televizní zprávy, ale holografické, mnohazměřové. Josefína vzdychla. „Říkáte, že už nejsou žádné války?“

„No, sem tam ještě vznikne nějaký konflikt,“ ozval se Leary. „Například Irák a Írán spolu pořád bojují. Ale nikdo už se neobává o osud Perského zálivu. Pokud ale Iráčani budou chtít válčit s Íránem, nikdo se jim do toho nebude plést. A tak je to všude.“

Hologram se rozvinul a obklopil Josefinu ze všech stran. Stíhačky pálily raketami po tancích. Vybuchovaly bomby teroristů.

Leary k tomu vysvětloval: „Monoteisté jako katolíci nebo protestanti proti sobě pořád bojují v místech, jako je třeba Belfast. Konflikty tohoto druhu jsou ale naprosto izolovány a představují vlastně něco jako místní folklór.“

Kolem prolétly výjevy z povstání. Josefinu obklopili pouliční punkeři. Až na pár výstředních inovací — elektrické přípojky a zásuvky vestavěné do jejich těl a zbraně vyčuhující přímo z tkání, břitvy zakončující prsty na ruku, předloktí s voperovanými střelnými zbraněmi a vrhači — vypadali téměř jako členové nějakého gangu z 80. let.

„A v centrech měst jsou stále pouliční gangy,“ přátelsky pokračoval Leary. „Pracují ovšem s velmi vyspělou technikou. Jakmile však dojde k jejich lokalizaci, lidé mají možnost se z oblasti odstěhovat.“

Josefína se schoulila. Přes veškerou výzbroj však spolu kyberpunkeři bojovali především na počítačových obrazovkách a konzolách, prostřednictvím sítí a modemů. Jejich přípojky se zdály být nebezpečnější než jejich nože. Přesto však byla ráda, když se scénérie opět změnila.

Tentokrát viděla pohled z velké výšky. Řítila se nad povrchem Země neuvěřitelnou rychlostí a kamkoli pohlédla, viděla nekonečnou záplavu osvětlených měst navzájem propojených do aglomerací obřích rozměrů.

„Velká města jsou umělohmotná fantazie. V dobrém i špatném slova smyslu. Ale pořád ještě existují místa, kde člověk může pobýt v přírodě,“ řekl Leary a pokračoval: „Namísto válek o území má teď většina bojů povahu komerční — a probíhá mezi velkými korporacemi. Hlavním cílem jejich bitev jsou nadané lidské bytosti. Unášejí si talentované lidi a špičková technická tajemství.“

Josefína byla zmatená. „V roce 1994,“ řekla, „pokládala většina lidí představu světa ovládaného nadnárodními korporacemi za značně děsivou vyhlídku do budoucna.“

Leary i Orndorf se usmáli zvláštním, bezhlučným smíchem. „Naopak, je to nádherné!“ začal vysvětlovat Leary. „Je to krok kupředu! Uvědom si, že odmítají válčit, protože to nesvědčí obchodu, a chtějí společnost prosperujících lidí, protože jenom takoví kupují zboží. A nemají ani potřebu strkat nos do tvého soukromí. Nezajímá je tvůj sexuální život ani jestli bereš drogy nebo co děláš o samotě — pokud jsi řádný konzument. Intelektuální skupiny, které dnes ovládají svět, chápou důležitost rozmanitosti a plurality, které jako jediné umožňují zrod nové kreativity.“

Ale Josefína propadla pocitu naprostého zmatení. „Ale kde jste? Kdy jsme my teď?“

„Na oběžné dráze,“ pronesl Leary s nádechem pýchy. „Jak vidíš, vesmírná migrace, kterou jsem předpověděl tehdy ve 20. století, právě začala. Na oběžné dráze teď najdeš spoustu trvalých kolonií.“

Scénérie teď ukazovala různé objekty v prostoru na hony vzdálené planetě Zemi: satelity vytvarované počítačem do dokonale ladného tvaru, zdánlivě nehybné na svých oběžných drahách.

Josefína zaostřila pohled na obrovskou vesmírnou stanici, plující majestátně kolem Země.

„Ale jak se sem nahoru dostáváte?“ zeptala se.

„Pravidelnými lety, jako aerolinkami. Říkáme tomu »nechat se vynést«. Některé z těchto kolonií jsou, jak vidíš, průmyslové. Jiné zase vědecké. Většina z nich je tu ale pro zábavu a odpočinek. Třeba ta, ve které se nacházíme teď, je trochu jako Las Vegas, výletní erotické místo, trochu jako Club Mediteranean na špičkové technické úrovni.“

„Pojď,“ řekl Orndorf. „Přidej se k nám. Jen do toho.“

A najednou se i ona stala hologramem, podivnou fyzickou iluzí těla, jež se pohybuje prostorem. Byla s Learym a Orndorfem v jakémsi výpravném orbitálním hračkářství, kde tisíce lidí vířily obchodními domy a léčebnými lázněmi. Leary, stále v roli upovídaného turistického průvodce, ukazoval na jezera a lesíky, na geneticky vyprodukovanou divokou přírodu, dokonce i na napodobeninu horské lyžařské chaty.

Kolik z toho byla skutečnost a kolik hologram? Nad středem stanice zářila oslňující a přesvědčivá napodobenina slunce, byly tam i mraky a modré nebe. Ti ptáci zpívající nad hlavou byli praví? Nebyla si jistá. Ale šťastným rozkošníkům dobývajícím satelit to ale bylo jistě jedno.

„Život v kosmu je stále považován za něco dobrodružného, jako kdysi býval Divoký západ.“

„To se odehrálo přeci jen dřív, než jsem se narodila,“ vstoupila do toho Josefína.

„Většina lidí žije stále na povrchu planety. Ale mnoho skutečně bohatých rodin si vybudovalo svá vlastní soukromá obydlí tady nahore a je tu také pár kolonií, vytvořených lidmi stejného náboženství, lidmi, zakládajícími nové genetické kmeny, či ještě dalšími, jež spojuje společný životní styl. Jsou tu třeba vegetariánské lesbičky.“

Potom vstoupili do lázní, kde probíhaly neuvěřitelné lékařské výkony.

„Věda dala každému jednotlivci absolutní kontrolu nad prakticky všemi aspekty tělesného života,“ řekl Leary. „Tohle jsou svalové implantáty. Můžeš být, jak chceš vysoká, jakékoli rasy se ti zamane. Plastická chirurgie a uměle vypěstované orgány jsou k dispozici. Každý může mít tělo a vzhled, jaký si vybere.“

Josefíně začínalo svítat. „Takže vaše obleky...“ začala.

„Uměle vypěstovaná kůže,“ usmál se Orndorf. „Ta nejlepší. Krokodýlové už nemusí mít strach.“

„Můžeme si prodlužovat život pomocí hibernační techniky,“ pokračoval Leary. „A je tu taky ještě klonování.“

„Takže každý..., každý může být... dokonalý?“

„Ne, každý nemá právo tohle všechno využívat, protože stará monoteistická náboženství založená na ovládnutí lidí stále existují. A oni ti nedovolí, abys změnila to, jak vypadáš, protože se domnívají, že je to vůle boží.“

Najednou Josefína ztuhla jako kámen. Při pohledu na všechny ty výjimečné transmutace jí něco blesklo myslí. Něco nejasného a nezachytitelného ji rušilo celou tu dobu, co byla při vědomí — něco s jejím jménem, neobvyklá lehkost jejího hlasu, nějaký rozdíl v pohybech. A v tom jí to došlo.

„*Já jsem žena!*“ vykřikla podešeně.

„Samozřejmě že jsi žena,“ řekl Orndorf. „Cos čekala?“

„Vy to vůbec nechápete! V roce 1994 jsem byla muž! Joseph Xavier Brillig! Tak jsem se jmenoval! Co se se mnou stalo?“

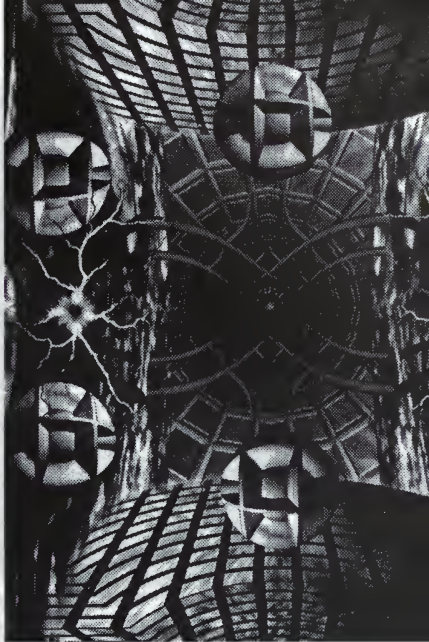
Leary a Orndorf se rozesmáli.

„Člověče,“ chechtal se Orndorf a jeho skleněná světélka tancovala. „Fakt si myslíš, že ti to zbaštíme? Kam moje paměť sahá, vždycky jsi byla ženská.“

„Není proč se vzrušovat,“ dodal Leary. „Prostě ses v té či oné chvíli moudře rozhodla. Ženy jsou dnes pokládány za rozhodně významnější pohlaví. Mužská nadvláda za posledních pět deset tisíc let monoteismu, feudalismu a toho všeho kolem už naprosto zanikla. Dnes je to přesně tak, jak předpověděl William Gibson. Ženy jsou neuvěřitelně mocná, silná, tvrdá, pohledná a atraktivní stvoření. My muži jsme beznadějná nemehla, která dělají, co můžou.“

„Ženy jsou skutečnými básníky,“ řekl Orndorf.

„Se vši tou kontrolou nad svými těly,“ dumala Josefína, „jsou lidé schopni žít prakticky navždy.“

COURTESY OF DYNAMIC GRAPHICS, INC.

„Ano, jistě,“ poznamenal Leary.

„Pokud ale nejsou natolik pitomí, že se nechají ukončit v kyberprostoru,“ pronesl Orndorf s nepatrným úsměškem.

„Obecně vzato,“ pokračoval Leary, „lidé narození po roce 1946 měli větší šanci na prodloužení života než ti, kteří se narodili předtím. Čím později se narodíš, tím větší je naděje, že se i tobě dostane té možnosti. Hibernace je zásadní objev.“

Vstoupili do dalšího prostoru, zaplněného řadami jakýchsi »rakví«. Lidská těla byla jen mlhavě vidět skrze průhledné boky nádob. Jednu z nich právě otevíral lékař v doprovodu skupiny přátelsky vyhlížejících lidí. Jakmile začala spící osoba mráкотně přicházet k vědomí, lidé okolo ji začali vřele vítat.

„Prodlužování života probíhá uvnitř uzavřených skupin,“ komentoval Leary. „Zaprvé, myšlenka na probuzení jako cizinec v cizí zemi obklopený laboratorními techniky byla poněkud děsivá. Ovšem v 90. letech se spojili inteligentní lidé, přátelé, kteří bydleli nedaleko sebe a rádi se navštěvovali, aby udělali to, co dávno před nimi objevili mormoni. Vytvořili společenství budoucnosti. Spojováním svých prostředků, společnou vzájemnou podporou a propojováním rodinných vztahů se jejich šance na znovuoživení staly daleko větší, protože byli součástí rodiny budoucnosti. Umírání a opětné uvedení do života jsou teď jako týmový sport. Je to podobné jako migrace ze Starého do

Nového světa v 16. a 17. století. Puritáni se společně odebrali do Nové Anglie a katolíci naopak směřovali do Marylandu. Odlišné etnické skupiny taky cestovaly společně. Každý jel s těmi, kdo vyznávali stejnou víru. To samé probíhalo i v tomto případě. Když se probudíš z hibernace, potřebuješ ochranu své chronologicky rozšířené rodiny — přičemž to samozřejmě nemusí být nezbytně tvá genetická rodina.“

„Takže bych tu určitě mohla narazit i na nějaké další lidi z konce minulého století,“ řekla Josefína. Toužila spatřit pár známých tváří. Learyho odpověď byla obezřetná.

„No, lidé, kteří tady byli v té době, předvíдали tyto změny a zařídili se, aby tu mohli být. Všechna náboženství jsou ale proti tomuto druhu nesmrtelnosti jednotlivce. Někteří lidé si přesto byli vědomi toho, co to znamená. Například můj přítel Ram Dass býval velmi antitechnicky založen, ale byl taky vždycky velmi inteligentní a oporunista v tom nejlepší slova smyslu. Takže když viděl, kam vítr vane, přidal se k proudu — i když trochu odmítavě.“

„Jen jí řekni pravdu,“ smál se Orndorf. „Musels ho unést a přivléct sem.“

„Fajn, tak jo,“ rozesmál se i Leary. „S ním to bylo vždycky tak. Trvalo mi to věčnost, než jsem ho přivedl k psilocybinu, bylo těžké ho přimět, aby si vzal LSD. A stejné to bylo s počítači. Ale je tu teď s námi, protože patří do naší party a my ho nikdy nenecháme na holičkách.“

„Ale nesmrtelnost! To je přece hrůzná představa,“ pronesla Josefína se zachvěním. Podívala se zpříma na Learyho. „Není ta nuda neúnosná?“

Leary pokrčil rameny. „Jasně, když se nudíš, hibernuješ. Líbilo by se mi být hibernován na většinu času v druhé polovině 20. století. Kdykoli zvítězili ve volbách republikáni, hned bych šel na osm let k ledu.“

„Takže smrt se stala zbytečným přepychem!“

„Přesně tak. Odpovědí na nudu není žádné nevratné a nedobrovolné kóma. Prostě si jen pospíme.“

„Ale můžete se probudit jako Rip Van Winkle a nemít potuchy, co se děje — přesně jako já!“

„To není pravda,“ opáčil Leary. „Existují přenosy mozkových informací, takže dokonce i když spíš, můžeš registrovat, co se děje.“

„Jen u tebe to nevyšlo,“ dodal Orndorf. „Mizerná práce.“

„Pořád větší a větší část lidské inteligence se uchovává v živé elektronické podobě,“ pokračoval Leary. „Všechno, co si lidské bytosti myslí nebo co vyjadřují, může být elektronicky zaznamenáno. Když se ráno probudíš, můžeš své myšlenky nahrát do hlavního programu.“

Každá důležitá událost tvého života může být zaznamenána na video. Můžu ti kdykoli předvést to nejzajímavější, co se mi přihodilo za posledních deset let.“

„Ve své podstatě nesmrtelnost znamená digitalizaci. Čím větší část sebe sama digitalizuješ, tím nesmrtelnější budeš. Byl jsem jedním z prvních lidí, kteří na tohle přišli. Zárukou mé dnešní slávy je to, že jsem uložen v digitální formě v daleko větší míře než kterýkoli jiný člověk z 20. století.“

„Ale smrt je přece zásadní věc!“ vykřikla Josefína nedůvěřivě. „Dokonce i všechny naše modely vývoje a pokroku se zakládají na principu smrti organismů a vyklizení cesty, doprovázeném předáním charakteristických znaků potomkům.“

Leary se ušklíbl: „Tohle jsou dneska primitivní názory, pozůstatky z dob, kdy jsme ještě žili v jeskyních. Ale v jeskyni nemůže žít sto lidí, ani na stromě nebo na malém kousíčku země. Musíš proto umřít ve jménu svých pěti dětí, které po tobě ten kousek půdy zdědí. Je to tak? Ale pochop, že dnes jsou všechno informace. Prostor je nekonečný — čím víc, tím líp. Všechny etické, morální a moudré principy industriálně/feudálně/hmotně-strojového světa v novém infosvětě prostě už neplatí.“

„Všechno vypadá tak společně,“ mudrovala Josefína. „Co takhle soukromí?“

„Soukromí je taky prokletím monoteismu,“ odvětil Leary. „Za vynález písma mohou feničtí kupci. Vytvořili je, aby řečtí obchodníci nevěděli, jaká je skutečná cena zboží. I sama bible je kódem, užívaným těmi kabalistickými chytráky, kteří znali potřebný trik. Předávali si informace, které se neměly dostat do rukou nikomu jinému. Takže písmo je v samotné své podstatě spojeno s tajemstvím.“

Josefína pocítila záchvěv iracionální paniky. „Ale knihy určitě dál používáte, že?“ otočila se na Orndorfa. „Pořád něco citujete. Čtete knížky, nebo ne?“

Vypadalo to, že Orndorf otázce neporozuměl. „Kničky? Když jsme, sakra, nacpali veškerou literaturu do matrix, kdo by potřeboval knihy?“

Ale ještě než ho Josefína mohla požádat o další vysvětlení, Leary se pustil do výkladu na úplně jiné téma.

„Vzpomínám si, jak jsem koncem 80. let mluvil se Spaldingem Grayem. Byl to báječný, nádherný chlap. Byl monologik. Co se s ním asi stalo? Vyprávěl mi tehdy, že se chystá začít psát. Vzpomínám si, že jsem mu říkal: »Ježíšikriste, proč chcete začít psát? Proč chcete zmrazit své nádherné myšlenky do psaného slova?«

A on řekl: »Víte, musím to absolvovat, abych mohl komunikovat s lidskou rasou.«

Pokoušel jsem se mu to vysvětlit: »Když napíšete slovo T-I-M na psacím stroji, je to jen inkoust otisknutý na papírovou hmotu, že jo? Nemůžete to změnit. Ale když to napíšete na klávesnici computeru, během několika vteřin to může modemem odejít přes satelit do světa a sto miliónů lidí si může přečíst, co píšu.«

A víte, co mi odpověděl? »Třeba nechci, aby sto miliónů lidí četlo to, co právě píšu.«

Leary se zasmál. »Vidíte to? To je zásadní osobní tajemství. Fajn, respektuju to. Chcete-li si zachovat tajemství, vytvořte si soukromý malý kód. Dělá to tak spousta lidí. Bezvadné na lidské povaze je to, že je tak perverzní a pluralistická, tak tvůrčí v negativním i pozitivním směru, že se vždycky najdou lidé, kteří nebudou chtít využívat všech výhod, které budou k dispozici — díky bohům! Protože to umožní nám, kteří o to stojíme, abychom si dělali, co chceme. Je to jako s lidmi 20. století, kteří nechtěli požívat drogy. Vždycky jsem říkal: »To je skvělý!« Ti, co je chtějí brát, se můžou cítit o to svobodnější.«

Ale Josefína byla ještě pořád zaskočená a plná otázek: »A v čem je tedy vlastně jaký rozdíl? Jsou lidé jiní, lepší, moudřejší?«

»O hodně,« odpověděl Leary. »Úroveň inteligence se neuvěřitelně zvýšila, protože lidé přemýšlejí a komunikují prostřednictvím obrazovek, ne tištěných knih. Spousta skutečného dění probíhá v tak zvaném kyberprostoru. Lidé se naučili, jak spouštět, aktivovat a využívat k vysílání svůj mozek. Uvnitř tvého mozku je v podstatě celý vesmír. Počet možných propojení v nitru mozku je nekonečný. A jak se lidé postupně naučili jeho lepšímu ovládání a kreativnímu řízení, vyvinuli také sítě, v nichž elektronicky komunikují. Dnes už existují přímá propojení mezi mozky a počítačem. Můžeš se prostě připojit a řídit pohyb svého mozku kyberprostorem, tj. elektronickým vesmírem.«

Trojice se zastavila a vzájemně na sebe pohlédla. Okolní orbitální stanice se náhle rozplynula. Josefína vzhlédla k Orndorfovi a Learymu.

Vzduch byl plný očekávání.

»Takže,« řekl Orndorf do ticha. »Začínáš se už rozpomínat, nebo jak to je? Bylas jedním z legendárních jezdců vnitroprostorem. Chceš to zase zkusit?« Orndorf vytukal další povely na klávesnici a Josefína pocítila zvláštní věc: jako kdyby prodělala podivný kotrmelec z jedné reality do jiné. Najednou se vnořila do úplně odlišného vesmíru, kymácivě proploovala mezi nádhernými zářícími věžemi světla geometrických tvarů. Pocit prostoru byl výjimečný. Mysl jí překypovala věděním a silou vnímání. Neměla hlas ani tělo, ale přesto mohla s Orndorfem a Learym dál komunikovat. Její myšlenky se uspořádaly.

»Co je tohle?« zeptala se užasle.

„Myoelektrický interface,“ zněla Orndorfova odpověď.

„Líbí se ti to?“ cítila Learyho otázku.

„Líbí? Je to nádherné! Ale kde to jsem? Co je to?“

„Kyberprostor, společně sdílená halucinace, obsahující všechny světové informace.“

Josefína pocítila záblesk vzpomínky. Začínala se cítit jako doma, i když pořád přesně nevěděla, o co jde. Byla v kyberprostoru, ve světě čiré informace.

„Co jsou ty velké světelné věže?“

„Databanky. Jsou v nich zaznamenány informace z celého světa, a v kyberprostoru k nim získáváš přístup. Všechny dosavadní mezilidské signály, jež se prodávaly v podobě knih, byly digitalizovány a nyní jsou dostupné v těchto databankách spolu se všemi obrazy, filmy a televizními pořady. Je tam absolutně všechno.“

„No jasně!“ začala se rozpomínat, jak tak kroužila okolo věží. „Jsou to symbolické nádoby veškerého lidského vědění!“ Myšlenka ji vzrušila. „O tyhle databáze se vedou lité finanční souboje, a dokonce i skutečné války,“ pokračoval Leary. „Například Japonská banka neumožní Americké bance přístup do svých databází. Takže všechno se odehrává v kyberprostoru. Svým způsobem je to podobné jako za starých časů. Dokonce i tehdy v 80. letech — vzpomínáš? — docházelo k přesunům miliard dolarů prostřednictvím počítačové sítě. Všechny ty přesuny prováděl computer. Stovky miliard dolarů se přesouvaly mezi Japonskem, Evropou a Amerikou. Říkám to jenom jako archaický příklad toho, co se tu děje právě teď.“

Každá z těch věží je obalena ledem, zvaným PZE (proniknutí zabraňující elektronika), a touto technikou se databáze chrání. Ale některé kódy dobývajících se zvenčí nezastaví ani to.“

Josefína cítila, jak se otřásá kyberkosmickým smíchem. „Dobývajících se kódy. Jasně, vzpomínám si. Příslušní úředníci a vedoucí pracovníci pracují uvnitř věží a kovbojové a zlatokopové jako já pracují zvenčí, prodírají se vrstvami ledu. Svět vzrušujícího, vrcholně technického dobrodružství!“

Její myšlenky se víc a více mísily s Learyho duševními pochody.

„Informace je nade vše,“ cítila jeho výklad, „Je daleko důležitější než hmotné zboží. Politika informací, to je to, o čem je tu řeč. Takže stejně jako na Divokém západě byli kovbojové a zlatokopové, dnes je najdeš spolu s obchodníky na černém trhu zde, v infosvětě. Téměř všechno, co dřív bylo vyhraženo bohům, dnes může dělat průměrný člověk: změnit si tělo, změnit si myšlení, změnit si kód DNA, klonovat se a zároveň také být součástí výsostného centra moudrosti.“

„A také částí fantastické nové mytologie!“

„A také celé nové teologie,“ pokračovala Learyho mysl. „Jakmile jsme jednou stvořili tento informační svět, stvořili jsme také novou entitu — superinteligenci. Lidé, kteří se pohybují na této úrovni, vytvářejí superinteligentní síť.“

Orndorf do toho vstoupil: „Když jsme vypracovali matematický postup pro opětné obnovení reality, bylo to tajemnější, než jsme očekávali. Objevily se například nové příběhové linky, nezávislé na našem programování.“

Josefína metala kozelce kyberprostorem a nadšeně vykřikovala: „Ale kdo by se vůbec chtěl vracet?“

Vypadalo to, že Learymu se otázka zamlouvá. „Tahle věc vyvolává skutečný sociální konflikt. Největší politické a společenské spory dnes mezi sebou vedou ti, kdo chtějí trávit veškerý čas v kyberprostoru, a kritici tohoto přístupu, kteří v něm spatřují nebezpečí a návykovou past. Tedy ti, kdo nechťejí, aby je jejich milovaní opustili a trávili víc a více času v infosvětě. Jakmile se totiž jednou do infosvěta dostaneš, pak není sporu o tom, že je to daleko víc vzrušující než se vracet a tahat se tu s tělem. Člověk je, a vždycky byl, inteligentní druh geneticky velmi pestrý, který nabízí velký počet názorů. Takže existují lidé, kteří pokládají kyberprostor za příšerný, i ti, jimž přijde existence »z masa a kostí« pomalá a vulgární.“

Ne, neuměla si představit, že by se ještě vracela. Není to jen tělo, co nás strhává zpátky. Nejsou to jen prozaické věci jako zemská přitažlivost. Fyzický vesmír se zdá být stísněný, klaustrofóbní, prostě hájemství časoprostoru spoutané kusy hmoty do obří konečnosti. Je nesrovnatelný s nekonečným oceánem nespoutaných metafor, s neuroelektrickou sférou obsahující absolutní esenci doslova všeho.

Minulí člověkem stvořené informační monolity a vydali se do tajemných oceánů kyberprostoru. Josefína věděla, že už v těchto místech kdysi byla. Ovšem co to tady tenkrát našla? Leary by to také rád věděl.

„Podle Gibsonových předpokladů by si teď naše planeta měla být schopna vyměňovat informace s jinými druhy bytostí, které dosáhly této úrovně, kdekoli ve vesmíru. Na jiných planetách jenom čekali, až vytvoříme globální matrixovou inteligenci nebo kyberprostorovou entitu, s níž budou moci komunikovat.“

Byl to ale Orndorf, kdo položil tu zásadní otázku: „Josie, předtím, než ses sem dostala posledně, vyprávělas nám, že ses chystala spojit se s něčím, s nějakou mimozemskou, mimorozměrovou inteligencí — s entitou jménem Llixgrijb. Nikdo jiný by to nedokázal. Zmizela jsi ve vnitroprostoru, aby ses spojila s Llixgrijb. Vzpomínáš si na to? Podařilo se ti to?“

Otázka kroužila pořád dokola Josefíninou hlavou: „Llixgrijb... Podařilo se mi to?... Vzpomínám si na to?“

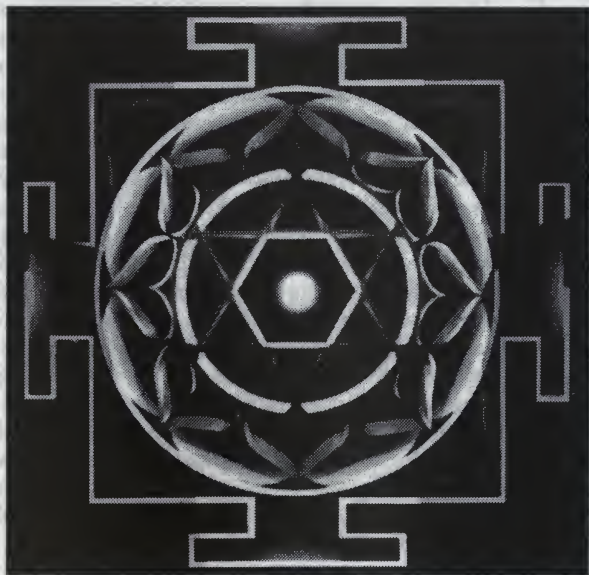
A pak znova pocítila tu přítomnost, inteligenci, jakou si nikdy nebyla schopna ani představit, zároveň velmi vzdálenou i přítomnou uvnitř jí samé, mysl, z níž ona sama, hmotný vesmír i kyberprostor zjevně vystoupily při svém zrodu — mysl, jež obsahovala všechny myslí ostatní. Mohla by to být Llixrijb? Náhle na ni sestoupila neznámá síla, která ji jako obří ruka tlačila zpět do minulosti. Cítila, jak se pohybuje kyberprostorem, zpátky prostorem i časem, jako kdyby byla vtahována nějakým děsivým maelstromem.

„Nemá to smysl,“ zavolala na své společníky. „Posílá mě to zpátky do doby, ze které jsem přišla. Posílá mě to zpátky do roku 1994. Budu muset znovu urazit tu cestu, kterou jsem přišla.“

Cítila, jak Learyho mysl zůstává za ní kdesi v budoucnosti, odkud k ní vysílá poslední zprávu: „V pořádku. Chápeme to. Budeš nám chybět. Určitě tam v 90. letech všem, kdo budou mít zájem, vyprávěj, jak nás tady baví číst knížky Williama Gibsona. Je to detailní a věrná, drsná a nefalšovaná, ulicí protřelá kopie našeho života tady i možností, které máme.“

„A příště se nenech ukončit,“ dodal Orndorf. „Dávej si pozor na borgesovských stezkách.“

Zachytila ještě poslední zákmit maličkých tančících světélek, jak se vzkaz Orndorfovy myslí pomalu vytrácel.

X.

PRAMENY

1.

TIMOTHY LEARY: SEZNAM ZÁKLADNÍCH PRACÍ

2.

BIBLIOGRAFICKÁ DATA

3.

DODATEK

X.1 Timothy Leary: Seznam základních prací (s daty prvních publikací)

Multilevel Measurement of Interpersonal Behaviour (1956)

Interpersonal Diagnosis of Personality (1957)

The Psychedelic Experience (1964). S Ralphem Metznerem a Richardem Alpertem.

Česky: *Psychedelická zkušenost* (soukromým tiskem, 1996).

Psychedelic Prayers (1966)

Start Your Own Religion (1967)

High Priest (1968).

Česky: *Velekněz* (na r. 1998 připravují DharmaGaia a Maťa).

The Politics of Ecstasy (1968).

Česky: *Politika extáze* (Votobia, Olomouc 1997).

The Declaration of Evolution (1970)

Timothy Leary, Appellant v. State of California (1970)

Jail Notes (1970)

Neurologic (1973)

Confessions of a Hope Fiend (1973)

Starseed (1973)

Terra II (1974)

The Curse of the Oval Room (1974)

What Does WoMan Want? (1976)

Exo-Psychology (1977)

Neropolitics (1977). S Robertem Antonem Wilsonem a George Koopmanem.

The Intelligence Agents (1979)

Neurocomics (1979)

The Game of Life (1979)

Changing My Mind, Among Others (1982)

Flashbacks (1983).

Česky: *Záblesky paměti* (Votobia, Olomouc 1996).

Mind Mirror (1986; software)

Timothy Leary's Greatest hits (1990).

Česky: *Největší bity Timothy Learyho* (Votobia, Olomouc 1996).

Chaos & Cyber Culture (1994).

Česky: *Chaos a kyberkultura* (DharmaGaia a Maťa, Praha 1997).

Práce v prodeji

Mind Mirror (Mindware, 1986; software)

Info-Psychology (New Falcon Publications, 1987; revidované vydání *Exo-Psychology*)

Česky: *Infopsychologie* (Jota, Brno 1997).

An Annotated Bibliography of Timothy Leary (Archon Books, 1988)

What Does WoMan Want? (New Falcon Publications, 1988; revidováno)

Flashbacks (J. P. Tarcher, Inc., 1990; dodatky)

The Politics of Ecstasy (Ronin Publishing, 1990; dodatky)

Timothy Leary's Greatest hits (KnoWare, 1990)

The Game of Life (New Falcon Publications, 1993)

How to Operate Your Brain (Retinalogic, 1993; video)

The Psychedelic Experience (Citadel Press, 1993)

X.2 Bibliografická data

I. OBRAZOVKY

1. „Jak jsem se stal obožživelníkem“, poprvé publikováno v odlišné formě v *Timothy Leary's Greatest hits* (1990).
2. „Zakázkové reality na obrazovce“, poprvé publikováno v odlišné formě v *Timothy Leary's Greatest hits* (1990).
3. „Tvorba obrazů“, nebylo předtím publikováno.

II. KYBERNETIKA: OVLÁDÁNÍ CHAOSU

1. „Rozhovor s Williamem Gibsonem“, rozhovor je převzat z „High Tech High Life“, *Mondo 2000* (1989).
2. „Umělá inteligence: Hesseho prorocká *Hra se skleněnými perlami*“, poprvé publikováno v *Literature and Altered States of Consciousness*, zvláštním čísle časopisu *Mosaic*, a Journal for the interdisciplinary study of literature, volume 19, Number 3/4 (Summer/Fall 1986).
3. „Náš mozek“, adaptace přednášky zhruba z roku 1990 a poprvé publikované v odlišné formě v *The (San Francisco) City* (August 1991).
4. „Jak nastartovat váš biocomputer“, poprvé publikováno ve zkrácené formě pod titulem „Digital Dependence“ v *Omni Whole Mind Newsletter* (1987).
5. „Osobní počítače, osobní svoboda“, poprvé publikováno v *Digital Deli*, ed. Steve Ditlea (New York: Workman Publishing Co., 1984).
6. „Kvantové skoky, váš Macintosh a vy“, kapitola je převzata z „Quantum Jumps, Your Commodore, and You“ a z „The Role of the Free Agent in the Computer Culture“, článků publikovaných v *Guide to Computer Living* (October and November 1986).

III. KONTRAKULTURY

1. „Woodstocká generace“, poprvé publikováno v *Timothy Leary's Greatest hits* (1990).
2. „Od yuppies k yuppies“, poprvé publikováno v *High Society* (October 1985).
3. „Kyberpunker: jedinec jako kormidelník realitou“, poprvé publikováno v *Mississippi Review* (1988).
4. „Nová rasa“, poprvé publikováno v odlišné formě v *Timothy Leary's Greatest hits* (1990).
5. „Elektronické kultury“, kapitola je převzata z „Hear Me Hear Me: How Home Media Designs Cultural Evolution“, publikované v *Creem* (April 1993).
6. „Nadcházejících dvacet let“, poprvé publikováno v odlišné formě v *Whole Earth Review* (Winter 1988).
7. „Kmotr: rozhovor s Winonou Ryderovou“, rozhovor je převzatý z „A Meeting of the Minds“, *Interview* (November 1989).

IV. INFOCHEMICKÉ LÁTKY & DROGOVÉ VÁLKY

1. „Rozhovor s Williamem S. Burroughsem“, rozhovor je převzatý z „A Couple of Bohos Shooting the Breeze“, *Mondo 2000* (1991).
2. „Sociologie LSD“, poprvé publikováno v odlišné formě v *Psychedelic Reflections*, ed. Grinspoon and Bakalar (New York: Human Science Press, Inc., 1983; dále byl přidán materiál z „Criminalizing the Natural and Naturalizing the Criminal“, *Timothy Leary's Greatest hits* (1990).

3. „Holduj poznání: věčný protipól fašismu“, poprvé publikováno v odlišné formě v *American Book Review* (Nov.—Dec. 1989); reprint v *Timothy Leary's Greatest hits* (1990).
4. „Car Bennet & jeho svaté tažení proti drogám“, poprvé publikováno v *New Perspectives Quarterly* (Fall 1989); doplněno částmi z předtím nepublikovaného materiálu pod názvem „The Solution to Drug Abuse“ (1993).
5. „MDMA: droga 80. let“, poprvé publikováno v odlišné formě pod titulem „Ecstasy: Drug of Nineties“ v *Chic* (July 1985); reprint jako „Ecstatic Electricity“ v *NY Talk* (August 1985).
6. „Případ inteligentního užívání drog“, kapitola je fragmentem interview publikovaného v *Maclean's* (March 5, 1984).

V. KYBEROTIKA

1. „Hormonální spoušť“, poprvé publikováno v *Puritan International* (1987).
2. „Hledání dokonalého afrodisiaka“ poprvé publikováno v *Chic* (November 1985); reprint v *Timothy Leary's Greatest hits* (1990).
3. „Proměna rolí pohlaví“, poprvé publikováno v *Hustler* (October 1986).
4. „Digitální probuzení erotického mozku“, poprvé publikováno v *Hustler* (February 1985); reprint v *Timothy Leary's Greatest hits* (1990).

VI. POVSTALECKÉ UMĚNÍ

1. „Moudří šašci: rozhovor“, poprvé publikováno v RE/Search #11: *Pranks!* ed. A. Juno and V. Vale (San Francisco RE/Search Publications, 1987).
2. „Keith Haring: právě budoucnosti“, poprvé publikováno pod titulem „One Rent in the Fabric Is All It Takes for Pandemonium to Sluice Through“ v *Keith Haring: Future Primeval* by Barry Blinderman (Normal, IL: University Galleries, Illinois State University, 1990).
3. „Robert Williams: dejte moc studentům“, poprvé publikováno v odlišné formě jako úvod k *Views from a Tortured Libido* Roberta Williamse (San Francisco: Last Gasp, 1993).
4. „O *Interžné* Williama S. Burroughse“, poprvé publikováno v *Die Welt* (1990); anglický překlad v *Off the Wall* (1992); tato verze je značně revidována.
5. „William Gibson: kvark desetiletí“, poprvé publikováno v odlišné formě v *Mondo 2000* (1989).
6. „Jak publikovat kacířské názory v hlavních médiích“, poprvé publikováno v *Trajectories* (1989).
- 7.—8. „*Reprodukována autenticita*: čarodějnictví Davida Byrnea“ a „Rozhovor s Davidem Byrnem“, byly poprvé publikovány v odlišné formě jako „Two Heads Talking“ v *Mondo 2000* (1992).

VII. UKONČENÍ ŽIVOTA / OBNOVENÍ ŽIVOTA

1. „Rozumné alternativy nedobrovolné smrti“, poprvé publikováno jako „22 Common Sense Alternatives to Involuntary Death“ v odlišné formě jako monografie (KnoWare, 1988); v C. Hyatt, *Undoing Yourself Too* (1988); reprint v *Timothy Leary's Greatest hits* (1990).
2. „Zmrazení Andyho“, poprvé publikováno v odlišné formě jako „Andy Warhol's Secret Desire to Rejoin His Idol, Walt Disney“ v *Mondo 2000* (1991).

VIII. ŠÍLENSTVÍ MILÉNIA

1. „Čelem vzad, vojáci Kristovi: stručné dějiny válečnické kasty v Americe“, poprvé publikováno v *Hustler* (October 1985); reprint v *Timothy Leary's Greatest hits* (1990).
2. „Bůh jde do prezidentských voleb na republikánské kandidátce“, poprvé publikováno jako „Robertson“ v *Regardie's Magazine* (November 1987).
3. „Kdo je dědicem majetku Ježíšova?“ poprvé publikováno v *Trajectories* (Autumn 1988).
4. „Pohani vybavení špičkovou technikou“, poprvé publikováno v odlišné verzi jako „High-Tech Paganism and Digital Polytheism“ v *Reality Hackers* (1988).

IX. EPILOG

Josefina v kybersvětě (napsali Wim Coleman a Pat Perrin), poprvé publikováno v bulletinu *The Jamais Vu Papers* (1988), reprint v knize stejného názvu (New York: Harmony Books, 1991).

X.3 Dodatek

Doporučená literatura v češtině

(sestavili Ivan Adamovič a Lumír Kolíbal)

a) Beletrie včetně povídek

- * Bowie, David: Deník Nathana Adlera. *Živel* (1996, č. 3).
Burroughs W. S.: *Teplouš. Dopisy o yage* (X-Egem, Praha 1991).
- * Burroughs William S.: *Nahý oběd. Nova Express* (Arcadia, Praha 1994).
- * Burroughs William S.: *Obyzdný duch* (Votobia, Olomouc 1995).
Burroughs William S.: Místo slepých uliček. *Světová literatura* (1992, č. 3).
Cadiganová, Pat: Hezounkovo převtělení. *Ikarie* (1993, č. 1).
Card, Orson Scott: Pejskař. *Ikarie* (1992, č. 11).
Effinger, George Alec: *Když gravitace selže* (Polaris, 1997).
Gibson, William: *Neuromancer* (Laser, Plzeň 1992).
Gibson, William: *Hrabě Nula* (Návrat, Brno 1997).
Gibson, William: Johnny Mnemonic. *Ikarie* (1991, č. 11).
- Hesse, Hermann: *Stepní vlk* (Odeon, Praha 1972, 1989).
- * Hesse, Hermann: *Hra se skleněnými perlami* (Volvox Globator, Praha 1996).
Hesse, Hermann: *Poutí do Země východní*. V antologii *Klingsorovo poslední léto a jiné prózy* (Odeon, Praha 1961).
- Hesse, Hermann: *Siddhártha* (Vyšehrad, Praha 1983, 1995).
- Poláček, Jan: *Ex machina* (Winston Smith, Praha 1992).
- Procházka, Jiří W.: *Tvůrci času*. (Winston Smith, Praha 1991).
- Shirley, John: Šest druhů temnoty *Vokno*, č. 27.
- Shirley, John: Šaman. In: *Don A. Wollheim uvádí nejlepší povídky roku 1989*.
- Silverberg, Robert: Odpustkář. In: *Don A. Wollheim uvádí nejlepší povídky sci-fi roku 1988*.
- * Sterling, Bruce: 20 vzpomínek. *Živel* (1996, č. 4).
Sterling, Bruce: Královna cikád. *Ikarie* (1996, č. 6).
- Sterling, Bruce: Roj. *Ikarie* (1992, č. 6).
- Williams, Walter Jon: *Hardware* (AFSF, 1994).

b) Teorie

- * Abrahams, Ralph: Návrat k chaosu *Živel* (1997, č. 6).
Adamovič, Ivan: (K)Anály kyberpunku. *Ikarie* (1991, č. 11).
- Adamovič, Ivan: Realita je berlička pro ty, kteří se nedovedou vyrovnat se science fiction. *Vokno* (č. 27).
- Adamovič, Ivan: Smart drugs. *Živel* (1995, č. 1).
- Adamovič, Ivan: Agrippa, neboli Gibsonův samožerbuch. *Živel* (1995, č. 1).
- * Adamovič, Ivan: Džáblův slovník kyberkultury. *Živel* (1996, č. 5).

- Adamovič, Ivan: Chci své čtenáře chytit pod krkem (rozhovor s Bruceem Sterlingem). *Ikarie* (1996, č. 6).
- Adamovič, Ivan, Bureš, Jiří, Fish, L. P.: Budoucnost vyrůstá z odpadků (rozhovor s Bruceem Sterlingem). *Živel* (1995, č. 1).
- Alpert, Richard, Timothy Leary a Ralph Metzner: *Psychedelická zkušenost. Příručka na podkladě Tibetické knihy mrtvých* (Edice Dveře, soukromým tiskem 1996).
- anonym: *Kouzelné bouhy* (Edice Dveře, soukromým tiskem 1996).
- * Appignanesi, Richard, Chris, Garratt: *Postmodernismus pro začátečníky* (Ando Publishing, Brno 1996).
- * Arthur, Charles: Hackerský kodex. *Živel* (1996, č. 4).
- * Aukstakainis, Steve, David Blatner: *Reálně o virtuální realitě. Umění a věda virtuální reality* (Jota, Brno 1994).
- * Bondy, Egon: *Filosofické eseje*, sv. 2—4 (DharmaGaia, Praha 1993—5).
- Branwyn, Gareth: Kyberpunkové teze. *Živel* (1995, č. 1).
- Branwyn, Gareth: Touha stát se dráteníkem. *Živel* (1995, č. 2).
- Brown, D., J. Novicková, R. McClean: *Kybernaut*. (rozhovor s Timothyem Learym. *Mana* (1996, jaro).
- Dery, Mark: Posthumánní monstra. *Vokno* (č. 27).
- Deyl, Pavel: Reálně virtuální realita. *T97* (č. 5).
- * Downham, Mark: Kyberpunk. *Živel* (1996, č. 3).
- Druckrey, Timothy: Otevírač očí. (rozhovor s Jaronem Lanierem) *Vokno* (č. 27).
- Falk, Bennet: *Průvodce světem Internetu* (Computer Press, Praha 1995).
- Fragner, Benjamin: Nový prostor bude kyberprostor? *T96* (č. 12).
- * Frič, Alberto Vojtěch: *O kaktech a jejich narkotických účincích* (DharmaGaia a Maťa, Praha 1995).
- * Furst, Peter T.: *Halucinogeny a kultura* (DharmaGaia a Maťa, Praha 1996).
- * Gleick, James: *Chaos. Vznik nové vědy* (Ando Publishing, Brno 1996).
- * Hitchhiker: Raději být sledujícím než sledovaným. *Živel* (1996, č. 3).
- * Hofmann, Albert: *LSD, mé nezvedené dítě* (Profess, Praha 1997).
- * Hofmann, Albert a Richard E. Schultes: *Rostliny bobů* (Volvex Globator a Maťa 1996).
- * Homeless & Hungry: Permanentní vzpoura Egona Bondyho (rozhovor s E. B. o kyberkultuře). *Živel* (1996, č. 3 a 4).
- Houser, Pavel: Je Internet síť, kterou předvídali vizionáři cyberpunku? *Computerworld* (1997, č. 18).
- * Huitema, Christian: *A bůh stvořil internet...* (Mladá fronta, Praha 1996).
- * Huxley, Aldous: *Brány vnímání* (DharmaGaia a Maťa, Praha 1996).
- Chaos Junkie — Homeless & Hungry: Desperádi informační sféry. *Vokno* (č. 27).
- Koster, Sacco: Hejbní zadkem, mozek se přidá. *Živel* (1995, č. 1).
- Kostínek, M.: Virtuální realita na vlastní oči. *T95* (č. 3).
- Kostínek, M.: Mesmrtelnost podle Minského. *T95* (č. 6).
- Kostínek, M.: Architekti v kyberprostoru. *T96* (č. 3).
- Kostínek, M.: Jednou bude líp — Je možné se nechat zmrazit? *T96* (č. 12).

- Kostínek, M.: Afro! Etno i techno. Technologie extáze. *T97* (č. 1).
- Kostínek, M.: Nové světy z Kalifornie. *T97* (č. 2).
- Kostínek, M.: Všudypřítomný vševěd. Jaký bude počítač pro 21. století. *T97* (č. 6).
- * Leary, Timothy: *Záblesky paměti* (Votobia, Olomouc 1995).
- * Leary, Timothy: *Nejuvětší bity Timothyho Learyho I., II.* (Votobia, Olomouc 1996).
- Leary, Timothy: Věčná filozofie chaosu. *Mana* (1996, jaro).
- * Leary, Timothy: *Politika extáze* (Votobia, Olomouc 1997).
- * Leary, Timothy: *Chaos a kyberkultura* (DharmaGaia a Maťa, Praha, 1997).
- * Leary, Timothy: *Infopsychologie* (Jota, Brno 1997).
- * Leary, Timothy: *Velekněz* (připravují DharmaGaia a Maťa, Praha 1998).
- Levin, Jay: Rozbřesk nového světla (rozhovor s Terencem McKennou). *Vokno* (č. 30).
- * McKenna, Terence: *Návrat archaismu* (DharmaGaia a Maťa, Praha, 1997).
- * McKenna, Terence: *Pravdivé halucinace* (připravují DharmaGaia a Maťa, Praha 1998).
- Miles, Barry: *Neviditelný muž William Seward Burroughs* (Votobia, Olomouc 1996).
- * Miovský, Michal: *LSD a jiné halucinogeny* (Albert, Brno 1996).
- * More, Max: Extro je extra. *Živel* (1996, č. 5).
- * Morgan, Jas: Minus (rozhovor s Charlesem Ostmanem o kryonice). *Živel* (1996, č. 5).
- Potoček, Pavel: Virtualrealismus. *Virtuální realita* (1994, č. 1).
- Roszak, Theodore: Počítače a kontrakultura *Vokno* (č. 27).
- * Saunders Nicolas: *Extáze & techno scéna* (Jota, Brno 1996).
- * Shlain, B. a M. A. Lee: *Sny vědomí. CIA, LSD a revolta 60. let* (Volvox Globator, Praha 1996).
- * St. Jude, R. U. Sirius, Bart Nagel: Cyberpunk Handbook (ukázky z knihy). *Živel* (1996, č. 5).
- * Sterling, Bruce: Co to je kyberprostor. *Živel* (1996, č. 3).
- * Sterling, Bruce: Hodný polda, zlý hacker. *Živel* (1996, č. 4).
- * Szasz, Thomas: *Ceremoniální chemie. Rituální perzekuce drog, toxikomanů a dealerů* (Votobia, Olomouc 1996).
- * Šerý, Ladislav: *První knížka o tom, že řád je chaos a že potřebujem světlo a nedovedem žít ve tmě a že každému obsahu se vnutí nějaká forma a že moc je všude a nikde a že i ta blbá svoboda je jenom jako a že ještě nenastala ta pravá dekolonizace a že i to umění je jeden velkej mýtus* (DharmaGaia 1997).
- * *Tibetská kniha mrtvých* (Odeon, Praha 1991).
- Thomas, Wes: Nano (rozhovor s Charlesem Ostmanem o nanotechnologiích) *Živel* (1995, č. 2).
- Valuch, J. M.: *Neurotechnologie, mozek a souvislosti 2* (GradiorGalaxy, Praha 1997).
- Vstupme do budoucnosti. Příloha *T95* (č. 10).

Tituly označené * distribuuje MAŤA, velkoobchod s knihami,
Lublaňská 34, Praha 2, tel./fax (02) 291925.

Timothy Leary
Chaos a kyberkultura

Vydala společně nakladatelství Maťa a DharmaGaia jako 2. sv. edice Nové trendy v Praze roku 1997.

Z anglického originálu *Chaos & Cyber Culture* (Ronin Publishing, Inc., Berkeley 1994) přeložil Alexandr Neuman.
Odpovědný redaktor Lumír Kolíbal.

Obálka, grafická úprava a sazba Mowshe
Újezd 18, 110 00 Praha 1, tel. (02) 53 64 74, fax (02) 53 08 62

ISBN 80-86013-23-5 (Maťa)
ISBN 80-85905-30-2 (DharmaGaia)

Maťa
Lublaňská 34, 120 00 Praha 2, tel./fax (02) 291925

DharmaGaia
Uhelny trh 1, 110 00 Praha 1, tel. (02) 24238551

Distribuce v ČR:
Maťa, velkoobchod s knihami, Lublaňská 34 120 00 Praha 2 tel./fax (02) 291925.

Distribuce v SR:
AF s.r.o., Radvanská 1, 833 01 Bratislava, tel./fax (07) 311746;
Eugenika s.r.o., Fedinova 6-8, Box 187, 850 00 Bratislava 5, tel./fax (07) 5821591.

VE SPOLEČNÉ ŘADĚ NOVÉ TRENDY VYŠLY TYTO TITULY

Alberto Vojtěch Frič: **O kakttech a jejich narkotických účincích**

První evropská studie o peyotlu z pera českého cestovatele.

Brož., 75 str., 49 Kč. (malá řada)

Peter T. Furst: **Halucinogeny a kultura**

Studie harvardského antropologa o rituálním užívání halucinogenů v magii a náboženství přírodních národů. Brož., il., 260 str., 178 Kč.

Aldous Huxley: **Brány vnímání**

Proslulý esej anglického spisovatele o zkušenosti s psychedelickou látkou meskalinem.

Brož., 120 str., 84 Kč. (malá řada)

PŘIPRAVUJEME

Terrence McKenna: **Návrat archaismu**

Americký etnobotanik, kultovní postava psychedelického revivalu 90. let, a jeho reprezentativní antologie textů o psychelických houbách, virtuální realitě, UFO, evoluci, šamanismu, znovuzrození Bohyně Matky a zániku historie.

Terrence McKenna: **Pravdivé halucinace**

Psychedelický cestopis. Z džungle do hyperprostoru — záznam autorových výjimečných dobrodružství v chatrčích amazonských šamanů i vědeckých laboratořích etnobotaniků.

Village Voice: „...Koperník vědomí.“

Timothy Leary: **Velekněz**

Learyho průkopnická a provokativní kniha, která podrobně zaznamenává a komentuje dobré i špatné tripy s LSD, jak je zažily vůdčí osobnosti 60. let.

DHARMAGAI A

nakladatelství specializované na orientální kulturu a filosofii

Výběrová nabídka

Lao-c' : Tao te ťing

„Nejobsažnější a nejtajemnější text v historii celé čínské literatury“ (Mircea Eliade) znovu v dnes už klasickém překladu Berty Krebsové spolu s rozsáhlými komentáři. Po 26 letech v novém vydání, doplněném poprvé i originálním čínským textem! *Brož., 256 str., 199 Kč.*

Nyanaponika Théra: Jádru buddhistické meditace (*Buddhovy rozpravy* sv. 3)

Překl. *Satipatthána sutty* ad. textů o théravádové meditaci. *Brož., 256 str. 130 Kč.*

Dennis Genpo Merzel: Oko nikdy nespí. Přímou do srdce zenu

Slavnou báseň 3. patriarchy čínského zenu komentuje vynikající americký zenový učitel. *Brož., 160 str., 108 Kč.*

Namkhai Norbu Rinpoče: Zrcadlo. Poučení o bdělém vědomí přítomnosti

Dzogčhen je speciální meditační praxe tibetského buddhismu zaměřená přímo na intuitivní uchopení reality. *Brož., facsimile pův. textu, 120 str. 70 Kč.*

Namkhai Norbu Rinpoče: Křišťál a cesta za světlem. Sútry, tantry a dzogčhen

Teoretické výklady o *dzogčhen*u — esenci všech tantrických systémů — jsou zde organicky spojeny s osobními vzpomínkami autora do fascinujícího celku, jenž ukazuje autentickou podobu tibetského buddhismu. *Brož., foto, ill., 208 str., 150 Kč.*

Odklepávání popela na Buddhu. Učení zenového mistra Seung Sahn

Příběhy, dialogy a dopisy jednoho z nejvýznamnějších zenových mistrů současnosti. *Brož., 215 str., 130 Kč.*

Geše Rabten: Mahámudra, cesta k poznání skutečnosti

Hlavní dílo významného současného tibetského mistra meditace. *Brož., 200 str., 120 Kč.*

Šántidéva: Uvedení na cestu k probuzení

Didaktická báseň významného mahájánového filosofa. Jeden z nejdůležitějších textů o praxi indického a tibetského buddhismu, s rozsáhlým komentářem. *Brož., 270 str., 150 Kč.*

Chan Šan: Básně z Ledové hory

Výbor z tvorby proslulého čínského poustevníka a excentrického vyznavače zenu v novém překl. A. Bláhové a O. Lomové. *Brož., ill., 198 str., 108 Kč.*

Pár much a já

Slavní japoňští básníci Bašó, Issa, Buson a Santóka a výběr z jejich haiku v překl. A. Límana. Originální kaligrafie P. Geislera. *Brož., ill., 120 str., 130 Kč.*

Egon Bondy: Filosofické eseje

sv. 2. *Juliimý otázky, Brož., 150 str., 59 Kč.*

sv. 3. Pět filosofických esejů z let 1974-80. *Brož., 120 str., 69 Kč.*

sv. 4: Eseje z let 1981-91. *Brož., 130 str., 70 Kč.*

Dušan Zbavitel: Hinduismus a jeho cesty k dokonalosti

Duchovní fenomén hinduismu v celé šíři jeho vývoje od počátků literárně zachycených v upanišadách, přes jednotlivé filosofické školy a různé středověké sekty až k novodobým myslitelům: Rámakršna, Thákur aj. Doplněno výběrem z původních textů. *Brož., 145 str., 69 Kč.*

Jiddu Krishnamurti: Vnitřní revoluce

Reprezentativní výbor přednášek a textů jednoho z nejvýznamnějších duchovních učitelů současnosti. *Brož., 250 str., 150 Kč.*

Ladislav Šerý: První knížka o tom, že řád je chaos a že potřebujem světlo a nedovedem žít ve tmě a že každému obsahu se vnutí nějaká forma a že moc je všude a nikde a že i ta blbá svoboda je jenom jako a že ještě nenastala ta pravá dekolonizace Ojedinelá reflexe posledních trendů evropské filosofie — zvl. fenomenologie, strukturalismu a postmoderny — svěžím hovorovým jazykem a neotřelým způsobem. *Brož., 240 str., 148 Kč.*

Připravujeme mj.

Boris Merhaut: Od etiky Země k transpersonální ekologii

Enviromentální etika, ekofeminismus, hlubinná ekologie a ekoteologie, hledání nového paradigmatu. Toto dílo shrnuje celoživotní zkušenosti našeho předního odborníka na hlubinnou ekologii. *Brož., asi 400 str.*

Eugen Lennhoff: Tajné politické společnosti sv. 1: Ilumináti, karbonáři a děkabristé

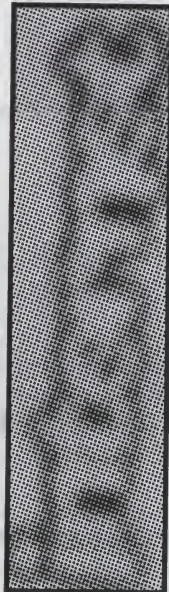
Podrobné dějiny tří tajných společností, které v 18. — 19. stol. výraznou měrou ovlivnily dění v německých a italských zemích a v Rusku.

V 2. sv. jsou popsány dějiny irských tajných společností, amerického Ku-klux-klanu a čínských tajných spolků aj. *Brož., asi 250 str.*

Distribuce

MAŤA, velkoobchod s knihami, Lublaňská 34, Praha 2, tel./fax (02) 291925

DharmaGaia, Uhelný trh 1, 110 00 Praha 1, tel. (02) 24238551.

Kalhoty máte pěkně na
fest, on to zip vydrží,
zvony přesně kryjí
sedmicentimetrový
podpatek, ale tak
rafinovaně, že při
první bumpové figuře
se ukáží celé šífy až
po špičku.

Internet 8/97

KAMARÁDE, OBJEVIL JSEM SIESTU V SÍTI!

MĚSÍČNÍK I PRO TY, KDO JEŠTĚ NEJSOU NA INTERNETU

IDG CZ – INTERNET 4U, SEYDLEROVA 2451, 155 00 PRAHA 5

PŘEDPLATNÉ: 02/570 88 162 • REDAKCE: 02/570 88 122

Timothy LEARY
INFOPSYCHOLOGIE

Manuál k používání lidského nervového systému v souladu s pokyny výrobce

Pomocná příručka usměrnění rozvoje lidského jedince
*Tato kniha se pokouší uvést filozofii vývoje z hlediska postpozemského,
postindustriálního a postkolektivního.*

INFOPSYCHOLOGIE předestírá autorovu evoluční teorii, podle níž je člověk předurčen k migraci do jiného prostoru. Zatímco v letech sedmdesátých měl být podle Learyho tímto prostorem vesmír (původní titul knihy zněl Exopsychologie), koncem let osmdesátých již vidí existenci lidstva zcela jednoznačně v kyberprostoru. Lidský vývoj je zde prezentován ve čtyřadvaceti fázích, z nichž prvních dvanáct pokrývá přibližně náš dosavadní vývoj, kdežto druhých dvanáct fází je naším vývojem budoucím. První část knihy-manuálu je spíše obecnou studií vývoje nervového systému, druhá část pak obsahuje podrobný popis jednotlivých fází včetně jejich schematického znázornění. Avšak pozor! Tato „kyberskripta“ oplývá i bizarně komickými postřehy o současné civilizaci či mnohým přirovnáním v duchu Learyho leckdy neurvalého humoru (patří nám to!), a zklame se ten, kdo v nich bude hledat jen suchou vědu.

Předpokládejme, že vývoj druhu známého jako homo sapiens probíhá životním cyklem, skládajícím se z osmi stadií. Čtyřem z těchto stadií je vlastní kolektivní myšlení a pobyt na naší mateřské planetě. Čtyři pokročilejší stadia jsou poté charakterizována pobytem v infoprostoru a dále.

Pokud neexistuje věrohodný, seriózní Bůh, potom si jej/ji musíme za každou cenu vymyslet. Potřebujeme přece rozmlouvat s někým zajímavým.

str. 216, formát A5, V2, cena 178,—

DEVADESÁTÁ LÉTA SKONČILA
VZHŮRU DO TŘETÍHO TISÍCILETÍ

časopis » V O K N O 2000 « znovu na scéně

.....
TEP.2000 (hudba/rytmus) • TORZO.2000 (vizuální umění/filmy)
TEXT.2000 (literatura/kritika) • TRIBE.2000 (společensví/subkultura)
TANDEM.2000 (rozhovory/interview) • TRAKTÁT.2000 (statí/eseje)
TVOR.2000 (živočiškopis/osobnost) • TRIP.2000 (psychedelie/úlety)
TRANS.2000 (new age/esoterika) • TUNEL.2000 (cesty časem/průhledy)
TECHNO.2000 (cyber/technologie) • TEXTIL.2000 (styl/móda)
TÉMA.2000 (hlavní téma čísla: trip & trans)
TIP/TOP.2000 (recenze/hitparády)
.....

150 stran kulturní psychedelie

ŽÁDEJTE U SVÝCH KNIHKUPCŮ NEBO NA ADRESE
MAŤA, velkoobchod s knihami, Lublaňská 34, 12000 Praha 2, tel./fax: 02/291925

* dEUS * McLuhan * 'O velkém
zprostředkovateli * Timothy Leary
* Evropský film / Swordfish/tronbones
* Cůlik * Apatie, závislost, prohibice
* Henry Rollins * Amnesty International
* Kybergit: Madonna * Filip Zámorský
* Popichování a uklidňování myslí
* Hudba a obraz * Cows * W.A.R.P. * CD
972: * S.S. *
* S. * S.M. * E.
* NER

pěkný CD zvuk (78 minut hudby)

e-mail: tamtoll@nasa.gov; distribute: TAMTD - nasa.gov; Mafu, Votting, Indies-A.F. Breitling / nasa.gov

ZDE ŽÁDEJTE **TAMTO** aneb VÝBĚR Z PRODEJNÍCH MÍST:

Bratis: knižpisci: J. Seidl, Mäta-Auroara, diavlo Ar. Ar., Maximim Underground, Vyselhard, Vlovoa Gabor, Franz Kalika, Primus, U knižm. Mäta, Ujaziiz, Prospektum, knižpisci: Sekula, Peseka, 234-Video, Knižcentrum, Na müšku, Bräns: Indies, City Music, Free Style Söpi, knižpisci: Ženišek, knižpisci: Alembic, Före, Mač-Wöl, Blänsko MCS, Šit Music, Beskovice/ Art Music, Uteriärni čajovna čüvna, Breclav: Moravský jiz, České Bädžjoviz: Gregorius, Klasič-Bösa, Häv, Brod: Uteriärni čajovna, Hodošni: knižpisci: Dvořáková, Helešov: trafikä Hävlicková ul. Hradec Králové: Skippy, Jaroměř: Jaron, Jarmičke: knižpisci: Hejl, Jeřávkö: Selinger, Jiläyava: Žona Mšop, Kuba a Pálizka, Karlový Vary: kup Propaganda, Kladno: Žona Ž, Koliat: Artur, Kufčina Hore: Globus, Kyjov: Šona, Liberec: knižpisci: J. Fryc, Utomysy: Intermusic, Utišvov: Farent, Näššät na Händ: knižpisci: Havlik, Olovos: Votobue, Studententum, Tycho: Bräva: Votobia, knižpisci: U Štoki, čajovna: Budyň kämerna, U knižm. Mäta, Ujaziiz, Prospektum, knižpisci: Sekula, Peseka, 234-Video, knižpisci: Benes, Prostějov: Tabák Žikoro šni, Free, Rekcyemys knižpisci: Podzemny, Štrakenlovec: Švanda Dudák, Trobič: knižpisci: J. Demla, Tereva: Antikvariät Bartůnek, Třinec, Vltavov: Vltav, Ušerské Hradštit: Record Music, Ústí n. Labem: galerie Suterfren Bortoland, UPEJ, Välskäs Meziřit: Šona, Velešit: knižpisci: Havis, Vyskov: Adas, Zlín: Free Style Söpi, Archo, Jurgman, Znojmo: Šona, Žďár n. Sázavou: A. Bratislava: Artforum

NA PULTĚ ZA 96.- KČ. PŘEDPLATNÉ JE LEVNĚJŠÍ!

river

KYBERPUNK+HOUSE+POULIČNÍ TECHNOLOGIE+
HACKING+UFO+OTAKU+SEX+SÍDLIŠTĚ+SÍTĚ+
MÉDIA+MÓDA+STYL+21. STOLETÍ+KOSMOS+SCIENCE
FICTION+PSYCHEDELIE+DISCO+ESCHATON

PTEJTE SE U SVÝCH KNIHKUPCŮ NEBO U DISTRIBUČNÍ FIRMY
MATA

Peter T. Furst

HALUCINOGENY

A KULTURA

MAŤA

DHARMA GAIA

PETER T. FURST: HALUCINOGENY A KULTURA

Studie harvardského antropologa o rituálním užívání halucinogenů v magii a náboženství přírodních národů.

Brož., il., čb. foto, 260 str., 178 Kč

Vyšlo jako 1. sv. edice Nové trendy v nakladatelství MAŤA a DHARMA-GAIA.

ÚPLNÝ PRŮVODCE MODERNÍ HUDBOU

nejrozsáhlejší a nejčtenější hudební měsíčník ve střední Evropě

ROCK & POP
Přístavní 16
170 00 Praha 7
tel./fax: 02 - 66 71 23 28
e-mail: muzikus@mbox.vol.cz

Předplatné:
SEND
Bohuslava ze Švamberka 4
140 00 Praha 4
tel.: 02 - 61 00 62 72
e-mail: sendsro@mbox.vol.cz

edice Cesty tam a zase zpátky:

Steve AYLETT: Studlo zločinu - Krátké povídky mladého londýnského autora, jehož hvězda teprve vychází. Ve městě Beerlight žijí podivné postavičky, které se scházejí v non-stop butiku se zbraněmi a v baru U zpožděné reakce. B, cca 120 s., cca 85 Kč. (Připravujeme)

John BENNETT: Frajer Bodo - Příběh německého sirotka, vzatého na výchovu do poválečné Ameriky. Příběh člověka osudově připoutaného k vlastní minulosti. B, 168 s., cca 105 Kč. (Vyšlo)

Geoffrey CANADA: Pěst - páłka - nůž - pistole - Autobiografický příběh - esej zabývající se fenoménem dětských gangů v New Yorku 60. let. Příběh o násilí a o cestě z gheta ke svobodě. Velice aktuální kniha, která může mnohé osvětlit o rostoucím násilí na českých sídlištích. B, 230 s., 119 Kč. (Připravujeme)

Nick CAVE: King Ink - Texty a krátké prózy britského zpěváka a hudebníka. Dotisk. B, 170 s., 89 Kč. (Vyšlo)

Nick CAVE: King Ink II
B, 120 s. (Připravujeme)

Lawrence FERLINGHETTI: Láska ve dnech vášni

Nejnovější kniha známého básníka. Novela o milostném vztahu v atmosféře studentských bouří odehrávající se v roce 1968 v Paříži. B, čb il., 120 s., 75 Kč. (Vyšlo)

Hugh FOX: Šaman - Román - koláž - báseň. Autor je řazen po bok básníků G. Snydera a A. Ginsberga. B. (Připravujeme)

Michael HORNBURG: Břečka - Novela newyorského spisovatele a hudebníka je neobeatnický milostný příběh, odehrávající se převážně pod zachmuřeným nebem Portlandu v Oregonu. Nezapomenutelné charaktery hrdinů tohoto příběhu - mladých, vzpurných a zranitelných - jsou subtilním obrazem nepochopené generace. Novela postihuje intimní životy členů subkultury, kteří rezignovali na všechna svá očekávání. B, 150 s., 118 Kč. (Vyšlo)

Phil SHÖNFELT: Fefácká láska - Studie tzv. němé generace a její nevíry v cíle a touhy materialistické společnosti. Děj tohoto nihilistického milostného příběhu je zasazen do Londýna poloviny osmdesátých let. B, čb il., 160 s., 108 Kč. (Vyšlo)

edice Výlety jinať:

Josef HURT: Pod Jižním křížem - Autor - původem Čech, jemuž je 93 let a žije v Argentině, v poutavém vyprávění vzpomíná na svoji cestu do Jižní Ameriky a na začátek nového života v této vzdálené a pro většinu z nás neznámé zemi. B, cca 160 s. (Připravujeme)

edice Miniatury:

Ivan Martin JIROUS: Ochránný dohled - Básnická sbírka s il. H. Volfa, kolibří formát. V, il., 90 s., cca 120 Kč. (Vyšlo)

Filip TOPOL: Sakramiláčku - Básnická sbírka, známá i z hudebního zpracování, s autorovými ilustracemi, kolibří formát. V, il., 75 s., cca 120 Kč. (Vyšlo)

Veselá edice:

Josef Štefan KUBÍN: Strakatý máslo - Lidové pohádky, vyprávěnky a "poudačky" z Kladska a Podkrkonoší, vyprávěné jadmou řečí našich předků a sebrané významným českým folkloristou a spisovatelem. Humorné, laskavé i laškovně čtení. Kniha ve výtvarném zpracování Štěpána Danča. V, bar., čb il., cca 250 s., cca 200 Kč. (Připravujeme)

edice Česká radost:

Jan PELC: ...a bude hůř - První neexilové necenzurované vydání kontroverzního románu, jehož děj se odehrává převážně v totalitních severních Čechách. Dotisk. V, 400 s., 225 Kč. (Vyšlo)

edice Poe'rzie:

Plastic People - Texty legendární pražské undergroundové kapely s komentářem J. Riedela a předmluvou I.M. Jirouse. B, čb foto, 160 s., 98 Kč.

Phil SHÖENFELT: Zelený hotel / The Green Hotel - Básně a texty angl. rock. hudebníka, žijícího v Praze, autora Feťácké lásky. Česko-anglická verze. B. (Připravujeme)

mimo edice:

Lou REED: Mezi myšlenkou a vyjádřením - Rocker, básník, zpěvák a kytarista, člen legendárních Velvet Underground v této knize zveřejnil na sto svých písňových textů z let 1967 - 1990, několik poetických a prozaických zlomků a dva rozhovory (s prezidentem Václavem Havlem a se spisovatelem Hubertem Selbym). Česko-anglické vydání. V, 430 s., 225 Kč. (Vyšlo)

Richard E. SCHULTES, Albert HOFMANN: Rostliny bohů - Obsáhle, výpravná a bohatě ilustrovaná publikace z oboru mystické etnobotaniky, pojednávající o více než devíti desítkách rostlinných drog v rozsahu od běžného popisu a mystického významu až po chemické složení. Velký formát. V, 190 s., 548 Kč. Spol. s nakl. Volvox Globator. (Vyšlo)

velekoobchod s knihami • nakladatelství • zásilková služba

Lublaňská 34, 120 00 Praha 2, tel./fax: (02) 29 19 25

**Velký výběr kvalitní literatury
(i nekomerční a nezávislé)**

Aktuální katalog lze objednat na výše uvedené adrese
nebo obdržet v našich knihkupectvích:

MATA ☺ AURORA

Opletalova 8, Praha 1

MATA ☺ WOLF

Dvořákova 3, Brno

MAŤA

velkoobchod s knhami • nakladatelství • zásilková služba
klub čtenářů Zelený tulipán

velký výběr kvalitní literatury z oblastí:

— světová beletrie • alternativní kultura (rock, folk, underground...) • česká a slovenská beletrie • filmová a divadelní literatura • historie, filosofie, sociologie, politologie • duchovní vědy (jóga, mystika, alchymie...) • biografie, monografie, korespondence • umění • CD-ROM • literární a kulturní časopisy

distribuce pro knihkupce a zásilková služba na adrese:

Lublaňská 34, 120 00 Praha 2, tel./fax: (02) 29 19 25

Knihkopcům nabízíme osobní odběr na uvedené adrese (po-pá 9.30–17.00) nebo zásilky poštou, jednotlivým čtenářům – i v rámci klubu čtenářů – zasíláme na předplatné nebo na dobírku. Seznam novinek v naší distribuci vychází každý týden na předposlední straně časopisu KNIHY 97. Tituly, které budeme mít v distribuci následující měsíc, jsou v časopise LABYRINT označeny symbolem ☺. Další novinky v časopise ROCK&POP. Aktuální katalog lze objednat na výše uvedené adrese nebo obdržet v našich knihkupectvích.

Celý sortiment naleznete také v knihkupectví

MAŤA ☺ AURORA

Opletalova 8, Praha

&

MAŤA ☺ WOLF

Dvořákova 3, Brno

Tom Robbins:

Je to hrdinný neuronaut. Věřím, že je to Galileo naší doby. Navíc je na rozdíl od Galilea nadán působivou irskou výřečností, což jej činí ještě atraktivnějším.

William S. Burroughs:

Skutečný vizionář potenciálu lidské mysli a lidského ducha.

Allen Ginsberg:

Hrdina amerického vědomí.

William Gibson:

Máme 90. léta a doktor je tu s námi!

Mondo 2000:

Kyberdelický guru... NF (nejvýznamnější filosof) 20. století.

Guide to Computer Living:

Intelektuální velikan naší doby... Nikdo jiný se neodvážil veřejně zkoumat metafyzické a vývojové souvislosti osobních počítačů.

Greem:

Zakladatel hnutí Proroci odpadlictví.

Exposure:

Průkopník průzkumu vnitřního vesmíru. Ochránce prostoru vnějšího. Počítačový nadšenec. Spisovatel. Humorista. Zak West Pointu. Ex-profesor z Harvardu. Bývalý politický vězeň. Výjimečný provokátor. Vybraný elegán se stylem a ladností Cary Granta.

Magical Blend:

Dr. Timothy Leary: psycholog, obrazoborec, prorok, psanec, historik a vizionář.

Fad:

Ve více než pětadvaceti Learyho knihách a softwarech člověk nachází ideje platné v současnosti nejen v jakémsi "novém světě". Jeho myšlenky, zahrnující média a kulturu, politiku a psychologii, mysl a chaos, otevírají možnosti tady a teď.

Time:

Ano, je zpátky. V dváadesmdesátí letech se tento harvardský ex-profesor, který přiměl celou jednu generaci "nahadchnout se, vyladit a ulétnout", prohlašuje za kyberpunkera.

R. U. Sirius:

Vizionář, teoretik, bojovník za individuální svobodu, zastánce tolerance..., co je ale nejdůležitější, Learyho touha po životě nám vždycky dodá sílu.

Susan Sarandonová:

Dokáže přimět chaos našeho všedního života, aby vypadal sexy.

„Osobní počítač je LSD na kol“

QMAŤA

ISBN 80-8013-23-1

DharmaGata

ISBN 80-85111-1-1